

GRAMMATICÆ

LATINÆ

Gal 10 99 d

INSTITUTIONES.

Facili, & ad Puerorum captum, accommodatâ, Methodo perscriptæ.

THOMA RUDDIMANNO, A. M. Auctore.

QUINCTIL. Inst. Orat. I. 8.

Grammatices amor, & usus lectionis, non Scholarum temporibus, sed vitæ spatio terminantur.

EDITIO SEPTIMA.

Ruddiman (5)

EDINBURGI,

Apud THO. & WAL. RUDDIMANNOS,
M. DCC. LVI.

27

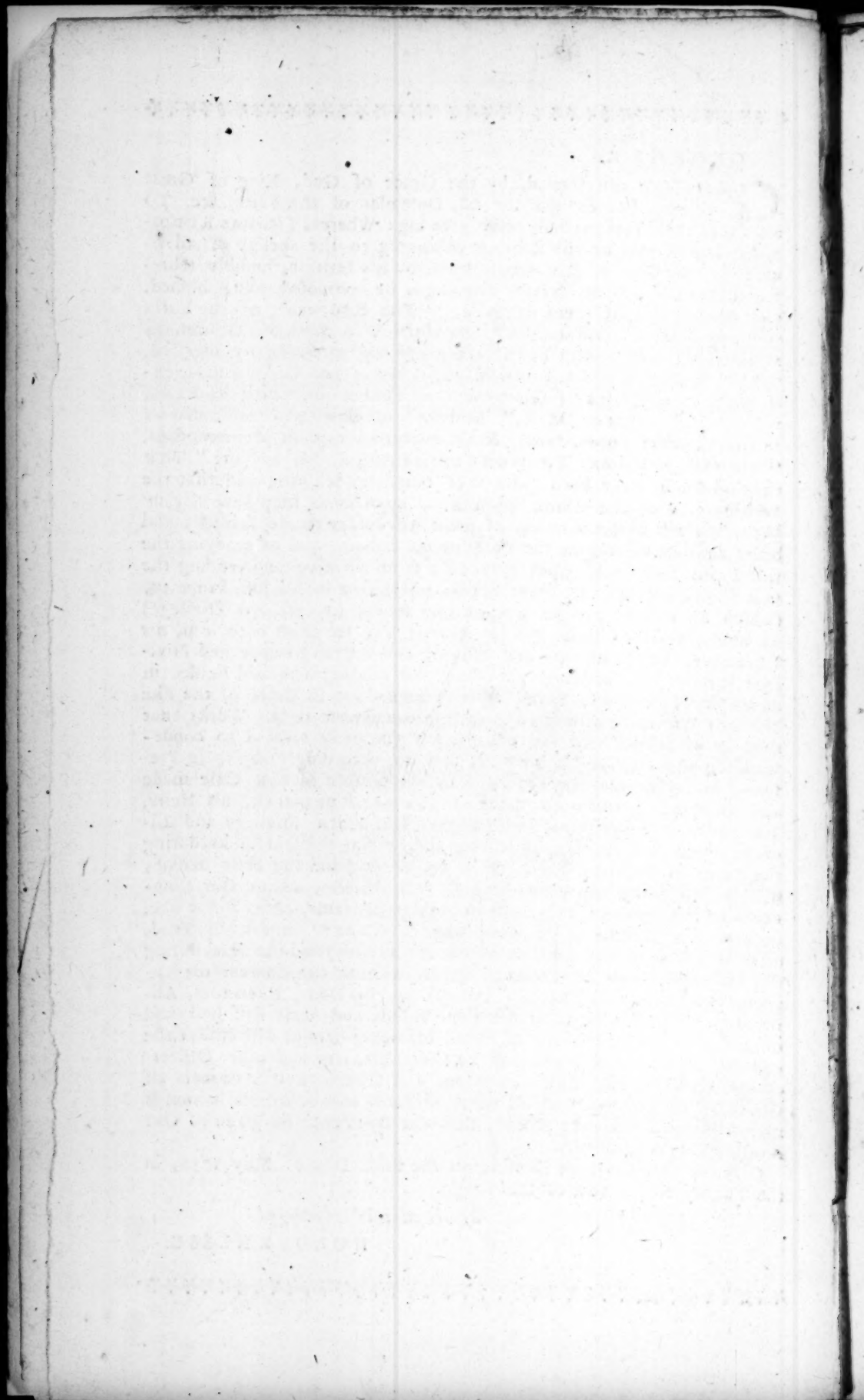
GEORGE R.

GEORGE the Second, by the Grace of God, King of Great Britain, France and Ireland, Defender of the Faith, &c. To all whom these Presents shall come, greeting: Whereas THOMAS RUDDIMAN, late Keeper of the Library belonging to the Society of Advocates in Our City of Edinburgh, hath, by his Petition, humbly represented unto Us, That, several Years ago, he composed, and published, two Books; one of them entituled, "The Rudiments of the Latin Tongue, or a plain and easy Introduction to the Latin Grammar; wherein the Principles of the Language are methodically digested, both in English and Latin, with useful Notes and Observations, explaining the Terms of Grammar, and further improving its Rules, by THO. RUDDIMAN, M. A." And the other entituled, "Grammaticæ Latinæ Institutiones, facili, & ad puerorum captum accommodata, methodo perscriptæ, THOMA RUDDIMANNO, A. M. Auctore." That the said Books have been universally taught in Schools, and that the Petitioner, with the utmost Submission, apprehends they have already been, and will continue to be, of great Advantage to the Publick; and being desirous of reaping the Fruits of his Labour, and of enjoying the full Profit and Benefit that may arise from printing and vending the said Books, without any other Person interfering in his just Property, (which he cannot prevent without Our Royal Licence and Privilege) he hath, therefore, most humbly prayed Us, to grant unto him, his Executors, Administrators and Assigns, Our Royal Licence and Privilege for the sole printing, publishing and vending the said Books, in as ample Manner and Form, as hath been done in Cases of the like Nature: We, being willing to give Encouragement to all Works that may be of publick Use and Benefit, are graciously pleased to condescend to the Petitioner's Request; and do, accordingly, by these Presents, so far as may be agreeable to the Statute in that Case made and provided, grant unto the said THOMAS RUDDIMAN, his Heirs, Executors, Administrators and Assigns, Our Royal Privilege and Licence for the sole printing, publishing and vending the said Books, during the Term of Fourteen Years, to be computed from the Date hereof; strictly forbidding and prohibiting all Our Subjects, within Our Kingdoms and Dominions, to reprint or abridge the same, either in the like, or any other Volume or Volumes, whatsoever, or to import, buy, vend, utter or distribute, any Copies thereof, reprinted beyond the Seas, during the aforesaid Term, of Fourteen Years, without the Consent or Approbation of the said THOMAS RUDDIMAN, his Heirs, Executors, Administrators and Assigns, under their Hands and Seals first had and obtained, as they and every of them, offending herein, will answer the contrary at their Peril; whereof the Commissioners and other Officers of Our Customs, the Master, Wardens and Company of Stationers of Our City of London, and all other Officers and Ministers, whom it may concern, are to take Notice, that due Obedience be given to Our Pleasure herein signified.

Given at Our Court at Kensington the Fifth Day of May 1756, in the Twenty Ninth Year of Our Reign.

By his Majesty's Command,

HOLDERNESSE.

GRAMMATICÆ LATINÆ INSTITUTIONES.

GRAMMATICA est ars rectè loquendi scribendique.
Partes Grammaticæ sunt quatuor, ORTHOGRAPHIA,
PRÓSODIA, ETYMOLOGIA & SYNTAXIS.
*Prima de Literis, Secunda de Syllabis, Tertia de
singulis Vocibus, Quarta de Vocibus conjunctis,
seu Oratione agit.*

[*Quamvis naturæ ordine Orthographia primum, ac Prosodia se-
cundum in re Grammatica locum sibi vindicent; nobis tamen ob ma-
jorem docendi discendique facilitatem, commodius visum est de Ety-
mologia prius & Syntaxi, posteriùsque de Orthographia & Prosodia
agere.*]

Grammaticæ Pars prima,

De ETYMOLOGIA.

ETYMOLOGIA est ea Grammaticæ pars, quæ singularum vo-
cum naturas & proprietates explicat.

Voces communiter in octo Classes distribuuntur, quæ alio no-
mine *Partes orationis* appellantur.

Ex his quatuor sunt *Declinabiles*; aliæ item quatuor *Indeclinabiles*.

DECLINABILES dicuntur, quæ per casus vel tempora in fine pos-
sunt variari; sciz. *Nomen, Pronomen, Verbum, Participium.*

INDECLINABILES, quæ non possunt in fine eo modo variari;
nempe, *Adverbium, Præpositio, Interjectio, Conjunctio.*

Liber Primus.

De NOMINE.

NOMEN est pars orationis, quæ rem primariò sine tempore significat.

Nomen est, aut *Substantivum* aut *Adjectivum*.

SUBSTANTIVUM est, quod verbo junctum per se perfectam efficit sententiam: ut, *homo, equus, arbor*. Nam perfecta sententia est, *homo ridet, equus currit, arbor floret*.

ADJECTIVUM est, quod verbo junctum non efficit sententiam perfectam, nisi substantivum aut expressè ponatur, aut animo tacitè intelligatur: ut, *bonus, velox, fertilis*. Nequidem perfecta erit sententia, *bonus ridet*: nisi *homo, Petrus*, aut simile, vel addas, vel intelligas.

Nomen *substantivum* est, vel *Proprium*, vel *Appellativum*.

PRÓPRIUM est, quod uní rei singulatim convenit: ut, *Paulus, Edinburgum, Tamésis*.

APPELLATIVUM est, quod multis est commune: ut, *homo, urbs, fluvius*.

Nominis **ACCIDENTIA** sunt novem, *Genus, Casus, Numerus, Persona, Declinatio, Motio, Comparatio, Species & Figura*.

GENUS est, discrimen nominis secundum sexum, vel ejus in structura grammatica imitatio.

Genera nominum sunt tria: *Masculinum*; ut, *hic vir, hic anus*: *Femininum*; ut, *hæc femina, hæc mensa*: *Neutrum*; ut, *hoc animal, hoc templum*.

Quædam nomina habent hæc tria genera, & dicuntur *omnis generis*: qualia sunt omnia ferè *Adjectiva*; ut, *hic bonus, hæc bona, hoc bonum*; *hic & hæc mitis, & hoc mite*; *hic & hæc, & hoc felix*.

Quædam habent duo genera: & dicuntur vel *generis communis*, cum idem, sciz. nomen, pro diversitate sexûs, nunc in masculino, nunc in feminino usurpatur: ut, *hic & hæc parens*. Vel *dubii generis* appellantur, cum varium nimirum eidem nomini genus arbitrarius auctorum usus imponit: ut, *hic aut hæc dies*; *hic aut hoc vulgus*; *hæc aut hoc atriplex*; *hic, aut hæc, aut hoc animans*.

Cætera habent unum genus tantum.

Nominum genera duplici modo cognoscuntur, vel, 1. Ex eorum *significatione per regulas generales*: vel, 2. Ex ipsorum *terminatione, per regulas speciales*; suo utrasque ordine deinceps tradendas.

C A P. I.

De Generibus Nominum.

REGULÆ GENERALES.

1. QUÆ maribus solùm tribuuntur, mascula sunt.

Omnia nomina, quæ solis maribus, aut virili specie conceptis conveniunt, sunt masculini generis.

Sub hac regula continentur,

1. Nomina virorum propria : ut, *hic Carolus*, *Charles*.
2. Appellativa solis viris data : ut, *Pater*, a *Father*.
3. Gentilia, seu populorum nomina substantiva : ut, *Persa*, a *Persian*; *Tros*, a *Trojan*.
4. Multa nomina, quæ licet utrumque sexum includant, adjectivum tamen masculinum duntaxat admittunt : ut, *homo*, a *Man* or *Woman*; *Fur*, a *Thief*.
5. Nomina Spirituum, & Deorum Ethnicorum : ut, *Michael*, the *Archangel Michael*; *Satanas*, *Satan* or the *Devil*; *Mars*, the *God of War*.
6. Nomina brutorum animantium virilis sexus, tum appellativa, tum propria : ut, *equus*, a *Horse*; *Bucephalus*, the *Name of a Horse*; *Hylax*, the *Name of a Dog*.

2. Esto feminineum, quod femina sola reposcit.

Omnia nomina, quæ solis feminis, aut femininâ specie conceptis conveniunt, sunt feminini generis.

Hæc regula complectitur,

1. Nomina propria mulierum : ut, *hæc Maria*, *Mary*.
2. Appellativa solis mulieribus attributa : ut, *mater*, a *Mother*.
3. Gentilia, seu populorum nomina substantiva, solis mulieribus convenientia : ut, *Troas*, a *Trojan Woman*; *Sicelis*, a *Woman of Sicily*.
4. Nomina Dearum Ethnicarum : ut, *Venus*, the *Goddess of Love*.
5. Nomina brutorum animantium feminini sexus, seu appellativa, seu propria : ut, *equa*, a *Mare*; *Thoe*, the *Name of a Mare*; *Lycisca*, the *Name of a Bitch*.

3. Sit commune duum, sexum quod signat utrumque.

Omnia

6 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Omnia nomina, quæ sub una terminatione maribus & feminis ita conveniunt, ut pro maribus masculino, pro feminis feminino genere usurpentur, sunt communis generis: ut, *hic & hæc parens*, a *Father* & *Mother*; *hic & hæc canis*, a *Dog* & *Bitch*.

Nomina autem communis generis hisce versiculis continentur:

*Conjux atque parens, infans, patruelis & heres,
Affinis, vindex, judex, dux, miles & hostis,
Augur & antistes, juvenis, convivæ, sacerdos,
Muniquéceps, vates, adolescens, civis & auctor,
Custos, nemo, comes, testis, sus, bosque, canisque,
Interpresque cliens, princeps; præ, martyr & obses.*

4. Multa, quibus sexus promiscuus, unaque vox est, Nomina sunt, quorum genus est à fine petendum.

Nomina brutorum animantium, quæ sub uno vocabulo, unoque genere, utrumque sexum comprehendunt, terminationum regulas plerumque sequuntur: ut, *hic elephantus*, an *Elephant*; *hæc vulpes*, a *Fox*; *hic passer*, a *Sparrow*; *hæc aquila*, an *Eagle*; *hic salmo*, a *Salmond*; *hæc balæna*, a *Whale*.

Ejusmodi nomina vulgò EPICOENA, seu *Promiscua*, appellantur; qualia sunt multa ferarum, plurima avium, omnia ferè piscium & insectorum nomina, in quibus sexus differentia vel difficilius discernitur, vel rariùs attenditur. Quotiescunque autem alteruter sexus certo designatur, voces *mas* aut *femina* plerumque adduntur.

5. Menses cum Ventris generi conjunge virili.

Nomina Mensium & Ventorum masculina sunt: ut, *hic Aprilis*, the *Month April*; *hic Aquilo*, the *Northwind*.

N O T. Tamen omnia Mensium, multa Ventorum nomina adjectiva potius, quam substantiva esse.

6. Masculeum Fluvii nomen Montisque reponere: Sæpe tamen norma est finalis syllaba utrique.

Nomina Fluviorum & Montium sunt masculini generis: ut, *hic Tiberis*, the *River Tiber*; *hic Othrys*, a *Hill in Thessaly*.

Ex c. Multa tum Fluviorum, tum Montium nomina, eorum præsertim quæ in *a*, *e* & *um* finiuntur, genus suum ex terminatione accipiunt: ut, *hæc Matrona*, the *River Marne* in France; *hæc Lethe*, the *River in Hell*; *hoc Plemmyrium*, a *River in Sicily*; *hæc Etna*, a *Mountain in Sicily*; *hæc Rhodope*, a *Mountain*

CAP. I. De generibus Nominum. 7

tain in Thracæ; hoc Soracte, a Hill in Italy; hoc Pelion, a Hill in Thessaly.

7. *As* partesque dabis maribus: sit at *uncia* dempta.

As & ejus partes & composita, cujuscunque sint terminationis, masculina sunt. *As*, A Pound. a Piece of Money, or any thing that may be divided into twelve Parts; *bes*, two thirds of an *As*, or eight Ounces; *semis* & *semissis*, half an *As*, or six Ounces; *triens*, the third Part of an *As*, or four Ounces; *quincunx*, five Ounces. Sic *decussis*, ten *Asses*; *centussis*, an hundred *Asses*.

Ex c. *Uncia*, an Ounce, semper femininum est.

8. Jungito femineis nomen Regionis & Urbis,

Præcipuè quod in *n* ternæ sit, *us* osve secundæ.

Est *Tuder* atque *Argos* neutrum, quibus adjice *Gadir*.

Rariùs hic *Marathon* capit, & *Pharsalus*, *Abydos*.

Mascula in *us* ternæ, *Pontus*, *Sasonque*, *Canopus*,

Atque *Tunes*, *Tecmon*. Hic, at hoc vult sæpius *Anxur*.

Cætera turba suos fines plerumque sequuntur.

Nomina Regionum & Urbium feminina sunt: ut, hæc *Britannia*, the Isle of Britain; hæc *Persis*, the Kingdom of Persia; hæc *Roma*, hæc *Carthago*, the Cities Rome and Carthage. In quibus & innumeris aliis eadem est & significationis & terminationis regula.

Hæc autem regula, quatenus generalis est, in iis præcipuè regionum & urbium nominibus locum habet, quæ terminatione quidem masculina, significatione verò feminina sunt; qualia sunt plurima nomina in *us* vel *os* secundæ declinationis, vel in *n* tertię, desinentia: ut, hæc *Ægyptus*, the Kingdom of Egypt; hæc *Corinthus*, the City Corinth; hæc *Samos*, the Island Samos; hæc *Pylos*, the City Pylos; hæc *Træzen*, hæc *Eleusin*, hæc *Lacedæmon*, Names of Cities or Towns.

Reliqua verò urbium (& si qua sunt, regionum) nomina terminationum regulas plerumque sequuntur: ut, hic *Sulmo*; hic *Agragas*; hoc *Londonium*; hoc *Zeugma*; hoc *Reate*, *Præneste*; *Cære*; hoc *Albion*, *Ilion*; hoc *Tibur*; hoc *Hispal*; hoc *Illiturgi*; hoc *Epy*. Item singulari carentia; hi *Parisi*, *Veii*; hæ *Athensæ*, *Gades*; hæc *Susa*, *Hierosolyma*.

Huc quoque referri possunt barbara urbium nomina non declinata, utpote neutra per Reg. 11. generalem; qualia sunt *Cim*, *Suthul*, *Dibitach*, *Gallet*, *Nepet*, &c.

Ex c. 1. *Argos*, *Tuder*, & *Gadir*, urbium nomina, neutra sunt.

Exc. 2.

8 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Ex c. 2. *Marathon, Pharsalus & Abydos*, plerumque feminina, nonnunquam tamen masculina inveniuntur.

Ex c. 3. Nomina urbium in *us* tertiæ declinationis ferè masculina sunt: ut, *hic Pessinus, Selinus, Hydrus, -untis*.

Ex c. 4. *Pontus*, nomina regionis, *Sason*, parvæ insulæ nomen, *Tunes, Tecmon*, oppidorum nomina, vix alio quàm masculino reperiuntur. *Canopus*, ani *Melæ* femininum, aliis omnibus masculinum est.

Ex c. 5. *Anxur*, oppidi nomen, nusquam feminino, interdum masculino, at neutro frequentius usurpatum invenimus.

Not. Ex his multa feminino ponuntur, propter subanditam vocem generalem *urbs*: ut, *pulcherrima Narbo, Præneste sub ipsa*.

9. Arbor femineis dabitur: sed mas *oleaster*,
Et *rharnus*: petit hic potius *cytisus*que *rubus*que:
Hic quandoque *larix*, *lotus* volet, atque *cupressus*:
Hoc quod in *um*, *suber*que, *siler* dant, *robur* *acer*que.

Nomen arboris femininum est: ut, *hæc pomus*, an *Apple-tree*; *hæc pirus*, a *Pear-tree*.

Ex c. 1. Masculina sunt *oleaster*, a *wild Olive-tree*; *rharnus*, the *white Bramble* or *Buck-thorn*.

Ex c. 2. *Cytisus*, a kind of *Shrub*; *rubus*, the *Bramble-bush*, sæpius quidem masculina, interdum tamen feminina inveniuntur.

Ex c. 3. *Larix*, the *Larch-tree*; *lotus*, the *Lot-tree*; *cupressus*, the *Cypress-tree*, in masculino nonnunquam, sed longè frequentius in feminino adhibentur.

Ex c. 4. Quæ in *um* desinunt, neutra sunt: ut, *buxum*, the *Bush*, or *Bor-tree*; *ligustrum*, *Privet*. Neutra item sunt *suber*, the *Cork-tree*; *siler*, the *Osier*; *robur*, *Oak* of the hardest kind; *acer*, the *Mapple-tree*.

10. Femininum Naves genus atque poemata quærent.

Nomina Navium & Poëmatum plerumque feminina sunt: ut, *hæc Argo*, The *Name* of the first *Ship*, according to the *Poets*; *hæc Centaurus*, a *Ship* called the *Centaur*; *hæc Ilias, Aeneis*, the *Names* of two *Poems*, the one composed by *Homer*, the other by *Virgil*; *hæc Eunuchus*, a *Comedy* so called.

Not. 1. Nomina propria Navibus aut Poëmatibus indita, genus suum retinent. Sic *Python undivagus*, *Triton captivus*, nomina navium apud *Silium Italicum*: item *Ajax*, *Qrestes*, *Hippolytus*, *Tragœdiarum* nomina, masculina sunt.

Not. 2.

Not. 2. Nomina Poëmatum, singulari carentia, terminationum genera sequuntur: ut, *hi Adelphi*, *hæc Bucolica*, *Georgica*, *Argonautica*.

11. Adjicito neutriis quodcunque inflexile nomen.

Omne nomen indeclinabile est neutri generis: ut, *hoc git*, a kind of Cockle; *hoc gummi*, Gum; *hoc fas*, that which is lawful; *nefas*, that which is unlawful.

12. Literæ amant neutrum: sic pars pro nomine sumpta: Et verbum quodvis pro nuda voce repostum.

1. Nomina literarum plerumque sunt neutri generis: ut, *a parvum*, a little a; *i longum*, a long i.

2. Verba, & ceteræ partes orationis, loco nominum positæ, neutro adherent: ut, *Scire tuum nihil est*, i. e. *scientia tua*, your knowledge is nothing; *Cras istud*, i. e. *ille dies crastinus*, that ~~word~~ tomorrow.

3. Dictiones pro nudis vocibus, exclusâ omni significatione, acceptæ, sunt generis neutri: ut, *lux est monosyllabum*, the word *Lux* is of one Syllable.

13. Sæpè genus vocum trahit ad se vox generalis: Sic volucrem sequitur *bubo*, sic flumen *Iader*.

Nomen generale, seu multis commune, sæpissimè genus tribuit aliis nominibus sub eo comprehensis. Sic *bubo*, an Owl, plerumque masculinum est, quia terminatur in o: Virgilius tamen *sola bubo* in feminino dixit, ratione habitâ vocis generalis *avis* vel *volucris*, quæ illius animo obversabatur. *Iader* itidem Lucano neutrum est, quia *flumen*, nomen commune, ad quod ille respiciebat, est neutri generis.

14. Adjectiva trium generum sunt cuncta: sed unum Quædam, multa duos, capiunt tres plurima fines.

Adjectiva nomina sunt omnis generis; quædam sub una terminatione: ut, *felix*, happy; *hebes*, dull; *vetus*, old: quædam sub duabus: ut, *mollis*, *molle*, soft; *durior*, *durius*, harder: quædam denique sub tribus terminationibus: ut, *albus*, *alba*, *album*, white; *acer*, *acris*, *acre*, sharp.

15. Pro fixo positum, genus optat mobile fixi.

Adjectivum pro se & substantivo subaudito positum, ejus est generis, cujus est substantivum subauditum: ut, *hic molaris*, a Millstone, supple *lapis*; *hæc patria*, one's native Country, supple *terra*; *hoc triste*, a sad thing, supple *negotium*.

REGULÆ SPECIALES.

A.

16. Hæc dat A quod primæ est : sed neutrum *Pascha* requirit.

Hadria mas æquor, pariterque *cometa*, *planeta* :
Mascula & interdum *talpam damamque* videbis.

Nomen in A primæ declinationis femininum est : ut, *hæc mensa*,
& *Catle*.

Exc. 1. *Pascha*, the Passover, or the Feast of Easter, neutrum est.

Exc. 2. *Hadria*, the Hadriatick Sea, or Gulph of Venice; *cometa*, vel potius *cometes*, a Comet; *planeta*, a Planet, masculina sunt.

Exc. 3. *Talpa*, a Mole; *dama*, a Doe; Virgilio masculina sunt, aliis feminina.

17. Sit neutri generis per A quicquid tertia flestit.

In A tertiæ declinationis neutrum est : ut, *hoc dogma*, an Opinion.

E.

18. Hæc petit E primæ, neutrum deponit E ternæ.

In E primæ declinationis femininum est : ut, *hæc epitome*, an Abridgment.

In E tertiæ neutrum : ut, *hoc mare*, the Sea.

I. U. Y.

19. Dant quibus I fines, Y vel U, sunt omnia neutra.

In I, Y, & U neutra sunt : ut, *hoc sinapi*, Mustard; *hydromeli*, Mead; *misy*, Bitriol; *moly*, the Name of an Herb of Sovereign Virtue; *cornu*, a Horn.

O.

20. Hic dat O : femineis *halo* cum *caro* dantur & *echo* ;
Quæque in IO, seu sint verbo, seu nomine nata,
Rem(numeris demptis) aliquam sine corpore signant.

In O masculinum est : ut, *hic sermo*, Speech.

Exc. 1.

Exc. 1. Feminina sunt, *halo*, a Circle about the Sun, or Moon; *caro*, Flesh; *echo*, the Resounding of a Voice from a Rock or Wood.

Exc. 2. Feminina etiam sunt nomina in IO, rem incorporalem significantia: sive verbalia sint: ut, *oratio*, an Oration; *opinio*, an Opinion: sive à nomine derivata, ut, *communio*, Communion; *ditio*, Dominion, Power; *perduellio*, Treason; *rebellio*, Rebellion; *talis*, like for like, or a Requital of an Injury in the same kind.

✱ At quæ in IO rem corporalem aut numeros significant, masculina sunt, ac proinde regulam generalem sequuntur: ut, *pugio*, a Dagger; *scipio*, a Staff; *titio*, a Fire-brand; *papilio*, a Buttersfly; *vespertilio*, a Bat; *unio*, a Pearl: item *ternio*, *quaternio*, *senio*, the Numbers, three, four, six.

21. Adjice femineis DO, GO: sed mascula *cudo*, *Harpago*, sic *ordo*, simul *udo*, *tendo*, *ligo*que.
Rarius hæc margo vati est, hic sæpe *cupido*.
Arrhabo cum *cardo* muliebria vix imitanda.

Exc. 3. A regula nominum in O excipiuntur etiam in DO & GO finientia, quæ feminina sunt: ut, *hæc arundo*, a Reed; *hæc imago*, an Image.

✱ Masculina tamen sunt: *cudo*, a Leather Cap; *harpago*, a Drag, or Grapple; *ordo*, Order; *udo*, a Linen or Woollen Sock; *tendo*, a Tendon, that fastens the Muscles to the Bones; *ligo*, a Spade.

✱ *Margo*, The Brink of a River or Well, the Margin of a Book, frequentissime masculinum est: Juvenali autem femininum. *Cupido* pro *amoris Deo*, masc. est, per Reg. 1. pro *cupiditate* verò Poëtis sæpe est masculinum, Oratoribus autem semper femininum.

✱ *Arrhabo* Earnest, Varroni; *cardo*, a Hinge, Graccho feminina sunt; at cum alii omnes masculinè utantur, priscos illos vix imitandos censuerim.

C. L. M. T.

22. Quod fit in L, vel T, C, vel M, neutralibus adde:
Mascula *sol*, *mugil*, ceu *sal*, quod rarius hoc vult.

In C & T, item L & M neutra sunt: ut, *hoc lac*, Milk; *hoc caput* the Head; *hoc animal*, a living Creature; *hoc scamnum*, a Desk.

Exc. 1. *Sol*, the Sun; *mugil*, a Mullet-fish, masculina sunt.

Exc. 2. *Sal*, Salt, sæpius masculinum est, interdum neutrum: in plurali, *sales*, witty Sayings. *Railleries*, tantum masculinum est.

N.

23. Masculeum capit N. Finita in MEN dato neutris,
 Quæque secunda creat, cum *gluten* & *inguen* & *un*.
 Addideris *pollen*. *Sindon* petit hæc, & *aëdon*; [*guen*:
Alcyonem junges, data postea queis comes *icon*.

In N masculina sunt: ut, *hic pæan*, an Hymn in Honour of Apollo; *hic pecten*, a Comb; *hic delphin*, a Dolphin Fish; *hic canon*, a Rule.

Exc. 1. Finita in MEN neutra sunt: ut, *hoc carmen*, a Verse. Sic *gluten*, Glue; *inguen*, the Groin; *unguen*, Ointment; *pollen*, fine Flour.

Exc. 2. Item nomina secundæ in on Græca: ut, *hoc symbolon*, a Sign or Badge to know one by; *symposion*, a Banquet: quæ Latinis in um efferuntur, *symbolum*, *symposium*.

Exc. 3. Feminina sunt, *sindon*, fine Linen; *aëdon*, a Nightingale; *alcyon*, a Bird called the King's Fisher; *icon*, an Image or Picture.

AR,

24. Postulat AR neutrum; sed masculeum *salar* optat.

Desinentia in AR neutra sunt: ut, *hoc calcar*, a Spur.

Exc. *Salar*, a Trout, masculinum est.

ER,

25. ER capit hic. Neutrum plantæ fructusve requirunt:
 At *tuber* hic fructus; *tuber* quemcunque tumorem
 Significans neutrale petit; cumque *ubere spinther*,
Verque, *cadaver*, *iter*. Dabit hic aut hæc tibi *linter*.

In ER masculinum est: ut, *hic liber*, a Book; *hic imber*, a Shower.

Exc. 1. Fructuum aut plantarum nomina neutra sunt: ut, *piper*, Pepper; *cicer*, Betches; *papaver*, Poppy.

✱ *Tuber*, primâ brevi, the Name of a Tree, femininum est, per Reg. 9. pro fructu ejus arboris, masculinum. *Tuber* verò, primâ longâ, neutrum est, & varia habet significata, viz. a Wen, Bunch or Excrescence, a Mushroom, a Knob in Trees, &c.

Exc. 2. Neutra etiam sunt, *uber*, a Pap, Fatness; *spinther*, a Boach or Clasp; *ver*, the Spring-time; *cadaver*, a dead Carcase; *iter*, a Journey.

Exc. 3.

. I. CAP. I. *De Generibus Nominum.* 13

Exc. 3. *Linter*, a little Boat, & masculinum & femininum invenitur.

OR.

26. Hic dat OR. *Hæc arbor : cor, adorque hoc, marmor & aquor.*

In OR masculina sunt : ut, *hic calor*, Heat.

Exc. 1. Unicum est femininum; *arbor*, a Tree.

Exc. 2. Quatuor neutra sunt ; *cor*, the Heart; *ador*, Wheat; *marmor*, Marble; *aquor*, the Sea, a Plain.

UR.

27. Hoc dat UR. *Hic fursur capiet, cum vulture turtur.*

In UR neutra sunt : ut, *hoc murmur*, a Noise.

Exc. Tria sunt masculina ; *fursur*, Bran; *vultur*, a Vulture; *turtur*, a Turtle-dove.

AS.

28. As petit hæc. Neutrum est *vas vasis*, queisque Pelasgi

Dant *atis* in patrio : quibus *antis*, mascula sunt : Adjicito quotquot format tibi flexio prima.

In AS feminina sunt : ut *hæc pietas*, Piety.

Exc. 1. *Vas vasis*, a Vessel, neutrum est.

Exc. 2. Neutra etiam sunt nomina Græca, quæ genitivum per *atis* formant, penultimâ correptâ : ut, *artocreas*, a Pie; *erisipelas*, a Soze, commonly called St. Anthony's Fire.

Exc. 3. Græca genitivum in *antis* mittentia masculina sunt : ut, *adamas*, an Adamant; *elephas*, an Elephant.

Exc. 4. Masculina etiam sunt nomina primæ in *as* : ut, *pareas*, a kind of Serpent; *asterias*, a Bird of the Heron kind; *tiaras*, a Turban or Mitre.

ES.

29. Hæc dabit ES. Capient *ales* hic hæcve, *palumbes*,
Atque *dies* ; sed mas proles : mas *poples* & *ames*,
Fomes, *pes*, *paries*, *palmes*, cum *limite stipes*,
Queis addes *trames*, *termes*, cum *gurgite cespes*;
Et

14 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Et quæ fonte fluunt Graio: sed neutra capessunt
Hippomanes, panaces, nepenthes, sic cacoëthes.

In ES feminina sunt: ut, *hæc sedes, a Seat; hæc res, a Thing.*

Exc. 1. Dubij generis sunt, *ales, a Bird; palumbes, a King-dove, or Dove-shot Dove; dies, a Day.* Dies tamen Oratoribus sæpius masculinum: pro longo autem tempore Poëtis ferè femininum, in plurali semper masculinum est.

Exc. 2. *Meridies, à medius & dies compositum, the Mid-day, or Noon, tantum masculinum est.*

Exc. 3. Masculina etiam sunt duodecim nomina Latina tertiæ declinationis: *poples, the Ham of the Leg; ames, a Fowler's Staff; fomes, fuel; pes, the Foot; paries, a Wall; palmes, a Vine-branch; limes, a Bound or Limit; stipes, the Stock of a Tree; trames, a Path; termes, an Olive-Bough, an Imp; gurgēs, a Whirl-pool, a Sulph; cespēs, a Turf.*

Exc. 4. Masculina denique sunt omnia in ES Græca; five primæ sint declinationis: ut, *cometes, a Comet; achates, an Agate-stone; aromatites, Wine brewed with Spices, Hippocras: five tertiæ: ut, lebes, a Cauldron or Kettle; magnes, the Load-stone; acinaces, a Persian Sword or Scimitar.*

Exc. 5. Hæc autem Græca neutra sunt; *hippomanes, a certain kind of Venom which grows in the Forehead of a Foal; panaces, an Herb of sovereign Virtue, All-heal; nepenthes, another Herb which driveth away Sadness, kill-grief; cacoëthes, an evil Custom.*

IS.

30. Is dabo femineis, Sunt mascula *piscis & axis, Glis, callis, vermis, vectis, mensis, cucumisque, Mugilis & postis, cum sanguine, fascis & orbis, Fustis item, collis, caulisque, & follis, & ensis, Serpentemque notans cencbris, cum vomere, torris, In NIS finitum Latium, lapis, unguis, aqualis.*

In IS feminina sunt: ut, *hæc avis, a Bird; hæc vallis, a Valley.*

Exc. 1. Multa sunt masculina; viz. *piscis, a Fish; axis, an Ayle-tree; glis, a Rat; callis, a beaten Road; vermis, a Worm; vectis, a Leather; mensis, a Month; cucumis, a Cucumber; mugilis, (& contractè mugil) a Mullet-fish; postis, a Post; sanguis, Blood; fascis, a Bundle; orbis, a Circle, the World; fustis, a Staff;*

Staff; *collis*, a Hill; *caulis*, the Stalk of an Herb; *foliis*, a Pair of Bellows; *ensis*, a Sword; *cenchris*, genitivo *cenchris*, a kind of speckled Serpent: [at *cenchris*, *cenchridos*, a kind of Hawk, a Kestrel, *femininum est*] *vomis* vel *vomer*, the Plowshare; *torris*, a Fire-brand; *lapis*, a Stone; *unguis*, the Nail; *aqualis*, a Water-pot, an Ewer.

Masculina etiam sunt nomina Latina in NIS exeuntia: ut, *panis*, Bread; *crinis*, the Hair. Græca verò in NIS feminina sunt: ut, *tyrannis*, Tyranny; *coronis*, the Top of any Thing, the Cap-stone.

31. Hic aut hæc *finis*, *clunis*, cum *torque*, *canalis*,
Dant, *scrobis*, ac *anguis*: *corbis* muliebri præoptat:
Masculæo potius gaudent *pulvis*, *cinis*, *amnis*.

Exc. 2. A regula etiam excipiuntur nomina sequentia dubii generis: *finis*, the End; *clunis*, the Buttock; *torquis*, a Chain; *canalis*, a Conduit-pipe; *scrobis*, vel *scrobs*, a Ditch; *anguis*, a Serpent; *corbis*, a Twig-basket; *pulvis*, Dust; *cinis*, Ashes; *amnis*, a River.

Ex his autem sex priora, licet sæpissimè feminina, paulò tamen frequentius masculina inveniuntur. *Finis* verò, pro *limitibus agrorum*, masculino tantum legitur. *Corbis* feminino; *pulvis*, *cinis*, *amnis*, masculino, longè usitatus usurpata reperimus.

OS.

32. OS maribus detur. Sunt neutra *chaos*, *melos*, *os*, *os*;
Postulat hæc *arbos*, *cos*, *dos*, & origine Græcâ
Orta *eos*, *arctos*, *perimetros* cum *diametro*.

In OS masculina sunt: ut, *hic flos*, a Flower; *hic ros*, Dew.

Exc. 1. Quatuor neutra sunt: *chaos*, a confused Mass; *melos*, a Song; *os*, *oris*, the Mouth; *os*, *offis*, a Bone.

Exc. 2. Tria Latina feminina sunt: *arbos* vel *arbor*, a Tree; *cos*, a Whetstone; *dos*, a Dowry, an Accomplishment. Item, hæc Græcæ; *eos*, the Morning; *arctos*, one of the two Constellations, called the greater and the lesser Boars; *perimetros*, the Circumference of a Circle; *diametros*, the Diameter of it.

US *secundæ* & *quartæ* declinationis.

33. Nomen in US mas est, seu *quartæ* sive *secundæ*.

In US tam *secundæ* quàm *quartæ* declinationis masculina sunt: ut, *hic annus*, a Year; *hic vultus*, the Countenance.

34. Hæc

34. Hæc *domus* & *vannus*, pro fructu *ficus*, & *abvus* ;
Sic *humus* atque *manus*, poscunt: *acus* addito quartæ;
Porticus atque *tribus*. Caput hoc *virus pelagusque*.

Exc. 1. In secunda declinatione feminina sunt: *vannus*, a Sieve; *abvus*, the Well; *humus*, the Ground. In quarta autem; *manus*, the Hand; *porticus*, a Gallery; *tribus*, a Tribe. Item, *domus*, a House, partim secundæ, partim quartæ: *ficus*, a Fig-tree, v? Fig, tam secundæ, quàm quartæ: [Pro morbo autem vulgò masculinum statuitur.] *Acus* denique quartæ femininum est, a Needle. *Acus* autem, *aci*, secundæ, a kind of prickly Fish, masculinum. At *acus*, *aceris*, *Chaff*, tertîæ, & neutrum est.

Exc. 2. In secunda declinatione duo sunt neutra: *virus*, Poison; *pelagus*, the Sea.

35. Nomen in OS Græcum, quod in US mutare Latini Sæpè solent, normam sequitur plerumque virilem: Femininum sed multa petunt: ut, *abyssus*, *eremus*, *Antidotusque*, *pharus*, *dialectus*, *carbasus*: adde *Ex odos* & *phthongos* genitum, quæque à generali Voce genus plantæ & gemmæ capiunt muliebre.

Exc. 3. Ex nominibus Græcis in OS terminatis, quæ Latino more plerumque in US exeunt, plurima quidem, Græcorum consuetudinem secuta, masculina sunt: ut, *cyathus*, a Goblet; *gyrus*, a Circle; *dialogus*, a Dialogue; *bolus*, a Morsel.

✠ Multa autem, Græcorum itidem imitatione, feminina sunt: ut,

1. *Abyssus*, a bottomless Deep; *eremus*, a Desert; *antidotus*, an Antidote; *pharus*, a Watch-tower; *dialectus*, a Manner of Speech in any Language different from others; *carbasus*, a Sail.

2. *Ex odos* & *phthongos* composita: ut, *periodus*, a Period or perfect Sentence; *methodus*, a Method; *diphthongus*, a Diphthong, or two Vowels in one Syllable; *monophthongus*, a single Vowel.

3. Quædam gemmarum seu lapidum pretiosorum nomina, quæ, ob vocem generalem *gemma* intellectam, feminino genere posita videntur: ut, *amethystus*, the Amethyst; *chrysolithus*, the Chrysolite: sic *crystallus*, Crystal; *sapphirus*, the Sapphire; *chrysoprassus*, a kind of Topaz; *leucochrysus*, a kind of Jacinth stone; *topazius*, a Topaz.

✠ Cetera autem ejusmodi ferè masculina sunt: ut, *beryllus*, the Beryl;

Petrus; *carbunculus*, the Carbuncle; *opalus*, the Opal; *pyropus*, a Ruby; *smaragdus*, the Emerald.

4. Quædam denique plantarum seu fructuum nomina, ob subauditam vocem *planta*: ut, *papyrus*, an Egyptian Reed of which Paper was made; *bibulus*, the same; *nardus*, Spikenard; *hyssopus*, fine Flax, or Linen made of it; *hyssopus*, Hyssop; *costus*, the Herb Cost-mary; *crocus*, Saffron, &c.

✠ Reliqua verò plerumque sunt masculina: ut, *asparagus*, Asparagus by the common People called Sparrow-grass; *elleborus*, Ellebore; *intybus*, Endive, or Succory; *raphanus*, Radish; or Colewort, &c.

US *tertiæ declinationis*.

36. Postulat US neutrum, quoties id *tertia* flectit.

In US *tertiæ declinationis* neutra sunt: ut, *hoc litus*, the Shore; *hoc onus*, a Burden.

37. Feminineum voluere *palus*, *subscus*que, *salus*que, Quæque *senex*, *juvenis*, cum *servio*, nomina formant. Et *virtus*, *incus*: At mascula sunt *lepus* & *mus*, Et *pus* compositum: petit at muliebre *lagopus*.

Exc. 1. Pauca nomina in US *tertiæ declinationis* feminina sunt: viz. *palus*, a Fen or Bog; *subscus*, A Nail of Timber or Iron to fasten Boards together, a Dove-tail; *salus*, Health, Safety; *senectus*, old Age; *juventus*, Youth; *servitus*, Bondage; (à *senex*, *juvenis* & *servio* derivata:) *virtus*, Virtue or Valour; *incus*, a Smith's Anvil.

Exc. 2. Masculina sunt *lepus*, a Hare; *mus*, a Mouse. Item, composita ex *pus*, seu πῆς Græco, i. e. *pes*: ut, *tripus*, a Pot, or any thing else that hath three Feet; *chytropus*, a Tribet or Brand-iron. ✠ Femininum autem est *lagopus*, a kind of Bird, also an Herb called Hare's Foot.

Dubia in US.

38. Hic aut hæc donant *balanus*, *specus*, atque *phaselus*, *Barbitus*, atque *penus*, *grossus*: sed *grus*, *atomus*que Feminineum potius cupiunt; *colus* adde, virile Quod rarò invenies, muliebre at contrà *camelus*. Est ubi nonnunquam videas. Vult hic dare *vulgus*, Sed magis hoc. Ternæ *specus* & *penus* addito neutris.

1. Nomina in US sequentia sunt dubii generis: *hic* aut *hæc* *balanus*, the Fruit of the Palm-tree; *specus*, a Den; *penus*, a Store-house. all kind of Provisions; *phaselus*, a little Ship, a *Nacht*; *barbitus*, a Harp, a Dulcimer; *grossus*, a green Fig. *Specus* autem & *penus* tertiæ, neutra sunt.

2. *Grus*, a Crane; *atomus*, an Atom, sæpius feminina, rarissimè masculina leguntur. *Colus*, a Distaff, uni Catullo masculinum, *Camelus*, a Camel, soli Plinio femininum est.

3. *Vulgus*, the Rabbie, vel masculini est, vel neutri generis, at sæpius neutri.

YS.

39. Nomen in YS Græcum est, genus & sibi feminèum vult.

In YS desinentia Græca sunt, & feminini generis, ut, *hæc chelys*, a Harp; *hæc chlamys*, a Soldier's Cloak.

S præcedente diphthongo.

40. *Æs* neutrale petit: *laus*, *fraus*, muliebria sunt.

Æs cum *æ* diphthongo, *Brass*, *Money*, neutrum est. *Laus*, *Praise*; *fraus*, *Deceit*, feminina sunt.

S præcedente consonante.

41. S dato femineis, si consona ponitur ante.

Mascula sed *pons*, *sons*, *mons*, *seps*, dum denotat anguem;

Et quæis P præit S polysyllaba, *forcipe* dempto, *Densque*, *chalybs*, cum *gryphe*, *rudens*, quod rariùs hæc vult.

Hic aut hæc *serpens* dat, *scrobs*, *stirps* truncus, *adepsque*.

Dans *animans* genus omne, tamen muliebri præoptat.

In S, præcedente consonante, feminina sunt: ut, *hæc trabs*, a Beam; *puls*, Portage; *hyems*, Winter, *mens*, the Mind; *stips*, a Penny; *ars*, Art.

Exc. 1. Masculina sunt, *pons*, a Bridge; *sons*, a Well; *mons*, a Hill; *seps*, a kind of Serpent; [at pro sepimento, a Hedge, femininum est.] Masculina etiam sunt nomina in PS, plures syllabas quàm

quàm unam habentia: ut, *hydrops*, an *Hydropsis*; *merops*, a large kind of Tit-mouse; *epops*, a Lapwing. At *hæc forceps*, a Pair of Tongs, regulam servat. Masculina porro sunt, *dens*, a Tooth; *chalybs*, Steel; *gryps*, a Griffon; *rudens*, a Cable, quod Plautus & Vitruvius in feminino extulerunt.

Exc. 2. Dubii generis sunt, *hic aut hæc serpens*, a Serpent; *scrobs*, a Ditch; *adeps*, Fatness; *stirps*, pro *trunco arboris*, the Stock of a Tree: at pro *progenie*, vel *origine generis*, *Offspring*, or, *Extraction*. tantum femininum est.

Exc. 3. *Animans*, a living Creature. omni in genere reperitur, rarius autem in masculino, frequentius in feminino vel neutro.

X.

42. Hæc petit X. *Ax*, ex maribus polysyllaba junge: Dic tamen hæc *fornax*, *smilax*, *carex*, velut *hælex*, Et cum prole *panax*, & *forfex* atque *supellex*.

In X literâ finita semipina sunt; ut, *pax*, Peace; *lex*, a Law; *pix*, Pitch; *vox*, the Voice; *lux*, Light; *fulx*, a Hook; *lanx*, a Platter; *arx*, a Castle. Sic *cicatrix*, the Mark of a Wound, a Scar; *celox*, a Natch or Fly-boat; *balux*, Gold-dre.

Exc. 1. Nomina polysyllaba in AX & EX desinentia masculina sunt; ut, *thorax*, the Breast or a Breast-plate; *frutex*, a Shrub.

✠ Ex polysyllabis autem in AX & EX sequentia feminina sunt: *fornax*, a Furnace; *smilax*, a kind of Herb like Ivy, that runneth upon Trees, Rope-weed; *carex*, a Sedge; *hælex*, a Her-ring, a kind of Pickle; *panax*, idem quod *panaces*, the Herb All-heal; *opopanax*, the Juice of that Herb; *forfex*, a Pair of Sheers; *supellex*, Household-stuff, Furniture.

43. Mascula sunt *calix*, *phœnix*, pro vermeque *bombyx*, Et *coccyx*, *fornix*, & *onyx* vas, aut lapis unde Vas fit; *oryx*, *tradux*, *grex* his adijunge *calyx*que. Femineo interdum data *tradux* cum grege cernes.

Exc. 2. Masculina etiam sunt sequentia in X: *calix*, a Cup; *phœnix*, a Bird so called; *bombyx*, a Silk-worm: [pro materia autem vestis bombycinæ, Silk, femininum est:] *coccyx*, a Cuckow; *fornix*, a Vault, *Onyx*, pro lapide alabastrite, aut vase inde confecto, Alabaster, or an Alabaster Pot or Vessel: [at pro gemma, a kind of Jewel so called, tantum femininum;] *oryx*, a Wild-goat; *tradux*, a Brass, or Off-set of a Vine; *grex*, a Flock; *calyx*, the Bud of a Flower.

✠ *Grex* tamen apud Lucretium, & *tridux* apud Columellam feminina inveniuntur.

Dubia in X.

44. Hæc modò femineis, maribus modò juncta videbis;
Calx pro parte pedis metâve laboris, & *hystrix*,
Imbrex; *sardonychem* jungas, *rumicem silicemque*:
 Hic mage vult *cortex* & *obex*, cum *pumice varix*:
 Hæc potius *limax*, *lynx*, & cum *sandice perdix*:
Atriplici neutrum melius dabo quàm muliebre.

Exc. 3. Hæc nomina in X sunt dubii generis: *hic* aut *hæc calx*, tam pro *calcaneo*, the Heel; quàm pro *sine* vel *meta*, the End of a thing, the Goal: [pro *lapide* autem *costo*, *Vime*, tantum femininum:] *hic* aut *hæc hystrix*, a Porcupine; *imbrex*, a Butcher-tile for carrying off Rain; *sardonyx*, a precious Stone; *rumex*, the Verb-Sorrel or Sow-dock; *silex*, a Flint.

Item, *cortex*, the Bark of a Tree; *obex*, a Bar or Post; *pumex*, a Pumice-stone; *varix*, a swollen Vein: quæ raro feminina inveniuntur.

Item, *limax*, a Snail; *lynx*, a Beast of a very quick Sight, an Ounce; *sandyx*, a kind of red or purple Colour; *perdix*, a Partridge: quæ multo frequentius in feminino, quàm masculino occurrunt.

Denique *atriplex*, the Verb call'd Orage; Macro quidem inferioris ætatis poetæ, femininum est; neutrum verò Plinio, cujus major & potior auctoritas.

I, Æ, A & E pluralia.

45. I maribus plurale dabis: muliebre sed Æ vult:
 Ast A, & E Græcum, cupiunt neutralibus addi.

Nomina singulari carentia in I, masculina sunt; ut, *bi liberi*, Children: in Æ feminina; ut, *hæ cune*, a Cradle: in A neutra: *hæc arma*, Arms.

Neutra etiam sunt quædam nomina Græca in E pluraliter desinentia: ut, *hæc mele*, Songs; *cele*, Whales; *Tempe*, a pleasant Place in Thessaly.

Alia nomina, vel toto singulari, vel ejus Nominativo carentia.

46. In reliquis primo numero primivæ carentium
 Recto, animo qualem vocum natura reposcat,

Con-

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 21

Concipito talem : sic à *prece prex* tibi forma :

Hic dat *casse* tamen, dat & *impete* ; *verbere* vult hoc ;

Hic *veprem*, *pecudis* capit hæc ; hæc postulat *Idus*.

Cetera sunt alio meliùs memoranda libello.

In aliis nominibus, sive toto singulari, sive ejus nominativo carentibus, talis mente fingendus est nominativus, qualem vocum analogia requirat ; indeque, ex supra traditis terminationum regulis, genus est inveniendum. Hoc pacto, *precis*, a *Præper*, feminini generis est ; quia si quem unquam nominativum habuerit, is *prex* videtur fuisse, adeoque & generis feminini, per Regulam de nominibus in X. Sic *injussu*, ablat. sing. without *Leave*, masc. foret. nom. plur. a *Dono* ? fem. *feminis*, genit. sing. the *Eljsh*, neutr. ab inusitatis nominativis sing. *injussus*, *foris*, *semen*, &c.

Exc. Hi ablativi *casse*, a *Pet*, masc. *impete*, with *force*, masc. *verbere*, a *Scourge*, neut. ab obsoletis nominativis, *cassis*, *impes*, vel *impetis*, & *verber* : item accus. *veprem*, a *Bier*, masc. genit. *pecudis*, a *Beast*, femin. ab antiquo nomin. *vepres* vel *vepris*, & *pecus* : item nom. plur. *Idus*, certain *Days* of each *Month* fem. ab inusitat. sing. *Idus* : contra quàm earum vocum terminationes postulabant. Sed de his aliisque ejusmodi nominibus defectivis, fusius in cap. tertio agemus.

C A P. II.

De Regulari Nominum Declinatione.

DECLINATIO est, vocum per suos casus & numeros variatio.
CASUS est, certa vocis in declinando terminatio.

Casus sunt sex : *Nominativus*, *Genitivus*, *Dativus*, *Accusativus*, *Vocativus* & *Ablativus*.

Ex his *Nominativus* RECTUS dicitur, ceteri OBLIQUI.

NUMERUS est, unius & multorum distinctio.

Numeri igitur sunt duo ; *Singularis* & *Pluralis*.

Singularis est, qui rem unam ; *Pluralis*, qui res plures significat : ut, *homo*, *homines*.

Declinationes sunt quinque ; *Prima*, *Secunda*, *Tertia*, *Quarta* & *Quinta*.

Earum differentie ex Genitivo singulari vulgò petuntur : Genitivus enim *Primæ* plerumque in *a* diphthongon, *Secundæ* in *i*, *Tertiæ* in *is*, *Quartæ* in *us*, *Quintæ* denique in *ei*, definit.

Declinatio alia est *Regularis*, alia *Irregularis*.

Declinatio

Declinatio Regularis est, quæ certas & communes declinandi regulas observat.

Declinatio irregularis est, quæ à regulis hisce communibus recedit.

Declinationum Regulæ duplices sunt; vel *Generales*, sive omnium *Declinationum* communes; vel *Speciales*, sive suæ cujusque *Declinationis* propriæ.

REGULÆ GENERALES.

1. **C**ompositum simplexque modo flectuntur eodem. Demitur *exsanguis*, nec non *Capricornus* & *angiportus*, & orta *manus*; quæ pluraque postea dicam.

Nomina composita eodem modo declinantur quo simplicia: ut, *pes*, *pedis*, the Foot; *bipes*, *bipedis*, two footed.

Exc. At *exsanguis*, bloodless dead, in Genitivo habet *exsanguis*, licet simplex *sanguis sanguinis* faciat. Sic *Capricornus*, the Sign Capricorn, *Capricorni* flectitur, quamvis *cornu* sit quartæ. *Angiportus*, a narrow Lane or Street, Ciceroni quidem & Horatio quartæ, Plinio verò secundæ, Vitruvio utriusque declinationis est: at *portus* semper quartæ. Item *unimanus*, that has one Hand, & cetera ex *manus* composita, sunt secundæ declinationis, quamvis *manus* sit quartæ.

¶ Reliqua melius in sua quæque declinatione declarabuntur.

2. Rectum in compositis tantum variato; priorem Immotum alteruter crebro tenet, ac *olusatrum*.

In compositis rectus tantum casus declinatur, sive in altera, sive in utraque parte compositi sit: ut, *juris-peritus*, *jurisperiti*, *jurisperito*, &c. a Lawyer; *respublica*, *rei-publicæ*, *rei-publicæ*, *rempublicam*, &c. the Commonwealth.

Exc. *Alter-uter* tamen, *alter-utrius*, *alter-utri*, &c. sæpius declinatur; minus usitate *alterius-utrius*, *alteri-utri*, &c. annone of two. Sic *olus-atrum*, *olus-atri*, &c. interdum *oleris-atri*, the Herb Allisander.

3. In neutris primus, quartus, quintus similes sunt:

Queis in a pluralis semper, cum flectimus, exit.

Ambo, *duo*, at legem spernunt, & paucula Græca.

Nomina neutri generis, in quacunque declinatione, habent tres casus similes, nominativum, accusativum & vocativum, in utroque numero, & hi casus, si declinentur, pluraliter in a exeunt: ut, *li-*
gnum

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 23

ignum, Wood; corpus, a Body; tonitru, Thunder: & pluraliter, ligna, corpora, tonitrua.

Excipe, *ambo, both; duo, two: item, cete, Whales; mele, Songs: pelage, Seas, Græca vocabula.*

4. Est primo quintus similis. Sed Græcus s aufert
Sæpe; velut *Thoma, Theseu, Panthu, Pari, Palla.*

Vocativus utriusque numeri similis est nominativo: ut, *penna, a Pen; puer, a Boy; panis, Bread; vultus, the Countenance; spes, Hope: & penna, puer, panis, vultus, spes, & pluraliter, pennæ, pueri, panes, vultus, spes: & & penna, pueri, panes, &c.*

Exc. Nomina Græca in S literam terminata, sæpe in vocativo eam abjiciunt: ut, *Thomas, & Thoma; Theseus, & Theseu; Panthus, & Panthu; Paris, & Pari; Pallas, & Palla; virorum propria.*

5. Syncopa plurali nonnunquam fit Genitivo.

Syncopa aliquando fit in genitivo Plurali, idque in omni declinatione, præterquam quintâ: ut, *calicolum* pro *calicolarum*; *deum*, pro *deorum*; *cælestum*, pro *cælestium*; *currum*, pro *currum*. Est autem Syncope ablatio literæ vel syllabæ de medio dictionis.

6. Plurali terno similis vult esse Latinus.

Dativus & ablativus plurales omnium declinationum semper sunt similes: ut *pennis, pueris, panibus, vultibus, diebus.*

REGULÆ SPECIALES.

Prima Declinatio.

7. **P**rima dat AS, ES, E, rectis, & A flexio, fines.

Prima Declinatio quatuor habet nominativi singularis terminationes, AS, ES, E & A: quarum tres priores tantum Græcæ sunt: ut, *Æneas, Anchises*, nomina virorum; *Circe*, feminæ nomen; ultima tum Græca, tum Latina: ut, *philosophia, Philosophy; mensa, a Table.*

8. *Æ* genitivus habet: veteres quem sæpe per *ai* Solvere, nonnunquam per & *as* finire solebant; Quo magè *familias* compositum nunc quoque gaudet. *E* sed more suo transibit in *es* tibi Græcum.

Geni-

Genitivus singularis definit in *æ* diphthongon: ut, *Ænea*, *Anchisæ*, *mensæ*.

✱ Veteres frequenter *æ* in *ai* per duas syllabas dissolvebant: ut, *aulai*, pro *auleæ*, a Hall; *Lunai*, pro *Lunæ*, the Moon; *picai*, pro *picæ*, painted.

✱ Vetustissimi Scriptores ad imitationem Græcorum genitivum etiam in *as* terminarunt: ut, *auras*, pro *auræ*, the Air or Wind; *vias*, pro *viæ*, a Way. * A familia composita, *as* sæpius, quàm *æ*, genitivo habent: ut, *pater-familias*, the Master of a Family; *mater-familias*, the Mistress of it.

Exc. Nomina in E Græco more genitivum in *es* mittunt: ut, *Circe*, *Circes*.

9. *Æ* quoque vult ternus: dat & *e* cui rectus in E fit.

Dativus etiam definit in *æ* diphthongon: ut, *Ænea*, *Anchisæ*, *Circeæ*, *mensæ*.

✱ Nomina in E quandoque *e* simplex in dativo retinent: ut, *Penelope*, *Cybele*.

10. *Am* faciet quartus. Finita per AS vel A Græca *An* quandoque volunt. *En* ES, E, rariùs *em*, dant.

Accusativus finitur in *am*: ut, *mensam*.

Exc. Nomina in AS, Historicis quidem rarò, Poëtis verò sæpiùs, accusativum per *an*, formant: ut, *Æneam*, vel *Ænean*. Græca autem propria in A, à solis Poëtis, idque metri ferè gratiâ, in *an* terminantur: ut, *Majan*, *Æginan*, feminarum nomina; pro *Majam*, *Æginam*.

Exc. 2. In ES & E finita accusativo *en* habent: ut, *Anchisen*, *Circen*. * Interdum, licet rariùs, in *em* desinentia inveniuntur.

11. *A* sextus donat. Capit *e* quod finit in ES, E.

Ablativus in *æ* definit: ut, *Æneæ*, *mensæ*.

Exc. Nomina in ES & E terminata, ablativum in *e* faciunt: ut, *Anchise*, *Circe*.

12. Primus pluralis fit in *æ*: Genitivus in *arum*.

Nominativus pluralis exit in *æ* diphthongon, genitivus in *arum*: ut, *etesiæ*, *etesiarum*, a kind of Trade winds that blow constantly from the North for 40 Days together in the Dog days; *cometæ*, *cometarum*, Comets; *epitomæ*, *epitomarum*, Abridgements; *mensæ*, *mensarum*, Tables.

13. Ter

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 25

13. Tertius is poscit. Cupiunt tamen hæc magis *abus* ;
Filia, mula, duæ, liberta, equa, nata, dea, ambæ.

Dativus, ac proinde ablativus, pluralis definit in *is* : ut, *etefiis, cometis, epitomis, mensis.*

Exc. Pauca substantiva *abus* hisce in casibus frequentius habent :
filia & *nata*, a Daughter; *mula*, a She-mule; *liberta*, a freed
Woman; *equa*, a Mare; *dea*, a Goddess: differentia, sciz.
causâ, ne de maribus sermo videatur. Item hæc adjectiva semper,
duæ & *ambæ*.

14. Accusativus pluralis semper in *as* fit.

Accusativus pluralis terminatur in *as* : ut, *etefias, cometas, epitomas, mensas.*

Secunda Declinatio.

15. **H**Os, ER, IR, UR, fines, US & UM, capit ordo
secundus :
Adjicito Græcos OS & ON, per US, UM, va-
riandos.

Secunda declinatio continet terminationes septem ; quinque La-
tinas, ER, IR, UR, US, UM : ut, *puer, vir, satur, ventus, regnum* :
& duas Græcas, OS & ON, quæ sæpè à Latinis in US & UM
vertuntur : ut, *Alpheos* vel *Alpheus*, a fluvius in Græce; *Ilion* vel
Ilium, the City Troy.

16. I patrius casus, recto parisyllabus, optat.

At superant IR & UR, *prosper, puer, asper, adul-
ter,*

Presbyter atque *tener, miser, exter, gibber, Iberque,*
Et *gener* atque *socer, lacer, orta gero, fero, liber,*
Mulciber & *vesper* ; queis rarius adjice *dexter.*

Sæpè (duo si sint) vates *i* rejicit unum.

O quandoque dabit quod in OS fit more Pelasgo.

Genitivus secundæ declinationis in *i* definit, & plerumque no-
minativo syllabarum numero est æqualis : ut, *magister, magistri ;
ventus, venti ; regnum, regni.*

Exc. I. Sequentia nomina R literâ terminata genitivum unâ syl-
labâ

labâ augment. 1. Quæcunque in IR desinunt : ut, *vir, viri* ; & ejus composita, *semivir, triumvir, centumvir, levir*, &c. item gentile *Trevir*. 2. Unum in UR, *satur, saturi*. 3. In ER, septem substantiva ; *puer, pueri*, a *Bon* ; *adulter, adulteri*, an *Adulterer* ; *presbyter, presbyteri*, an *Elder* ; *gener, generi*, a *Son-in-law* ; *socer, soceri* : a *Father-in-law* ; *Mulciber, Mulciberi*, the Name of the God Vulcan ; *vesper, vesperi*, the Evening. Item hæc adjectiva, *prosper, prosperous* ; *asper, rough*, sharp ; *tener, tender* ; *miser, wretched* ; *exter, foreign* ; *gibber, crook-backed* ; *Iber, a Spaniard or Iberian* ; *lacer, torn or rent* ; item composita à verbis *gero* & *fero* : ut, *laniger, that bears Wool* ; *opifer, that brings help*, &c. His adde, *liber, liberi*, priore longâ ; live adjectivum, pro eo qui sui juris est, free ; live substantivum, pro *Baccho*, the God of Wine. [At *liber* primâ brevi, tam pro interiore arboris cortice ; the inner Bark or Kind of a Tree ; quàm pro codice, a Book ; *libri* facit.] *Dexter* denique, right, favourable ; vel *dextri*, vel *dexteri* declinatur, sæpius *dextri*.

Exc. 2. Quando genitivus terminatur in duo ii, solet alterum causâ metri interdum abjici : ut, *Antonius, Antoni, Anthony*, a Man's Name ; *tugurium, tuguri*, a Cottage, pro *Antonii, tugurii*.

Exc. 3. Pauca Græca in OS, quæ à nominibus Atticæ dialecti in ðs veniunt, genitivum quandoque in o faciunt : ut, *Androgeos*, the Name of a Man ; *Athos*, a Hill in Thæce ; *Androgeo, Atho*.

17. *Unus, uter, neuter, cum solus & ullus & alter, Atque alius, totus, nullus*, licet omnibus olim Quæ reliquis par norma fuit, nunc in genitivo Dant *ius, i* terno, nullo discrimine flexûs.

Hæc sequentia adjectiva genitivum in *ius*, dativum in *i* terminant, tam in prima, quàm in secunda declinatione : *unus, una, unum, one* ; *unius, unius, unius* ; *uni, uni, uni*. Sic *uter*, whether of the two ; *neuter*, neither ; *solus*, alone ; *ullus*, any ; *alter*, another of two ; *alius*, another of more than two ; *totus*, whole ; *nullus*, none.

✱ Veteres hæc nomina, ut alia adjectiva primæ & secundæ declinationis flectebant, *uni, unæ, uni* ; *uno, unæ, uno*, &c.

18. Tertijs & sextis formantur in o tibi casus.

Dativus & ablativus in o desinunt : ut, *magistro, vento, regno*.

19. Postulat *um* quartus : quandoque per *on* loco Græca.

Accusa-

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 27

Accusativus exit in *um* : ut, *magistrum, ventum*.

Exc. Nomina Græca, quæ in OS vel US desinunt, accusativum nonnunquam faciunt in *on* : ut, *Delus* vel *Delos, Delum* vel *Delon, the Name of an Island*.

20. US si rectus habet casus, per *e* vertito quintum.

At *populus* dat & *us*. DEUS immutabile perstat.

Filius i *Genius*que petunt, in IUSque Latina

Propria. Sed quintum, doctas imitatus Athenas,

Servat in US recto similem quandoque Poëta.

Nomina in US faciunt vocativum in *e* : ut, *ventus, vente*.

Exc. 1. *Populus*, a *People*. *popule* vel *populus* habet.

Exc. 2. DEUS, & DEUS, absque mutatione facit.

Exc. 3. *Filius*, a *Son*; *Genius*, an *Angel*, which the *Heathens* thought was appointed to every *Man* to guide and defend. or to punish them; one's natural *Inclination*: item nomina propria Latina in IUS : ut, *Julius, Propertius*, abjiciunt *us*, & *fili, & Geni, & Juli, & Properti*.

Exc. 4. Poëtæ, Atticorum imitatione, quibus vocativus semper similis est nominativo, *us* interdum in vocativo retinent : ut, *flavus, Latinus*, apud *Virgilium*; *Memmius*, apud *Lucretium*; & *patrius sanguis*, apud *Persium*; pro *fluvie, Latine, Memmi, patrie*, &c.

21. Primus pluralis capit *i*. Vult patrius *orum*;

Græcus & *on* raro. *Is* ternus, quartus & *os* dat.

Nominativus pluralis desinit in *i* : ut, *ventus, venti; Deus, Dei*, vel potius *Dii*. Genitivus in *orum* : ut, *ventorum, Deorum*.

Exc. Nomina Græca quandoque suo more *on* habent : ut, *Georgica, Georgicôn, a Book of Husbandry*.

Dativus terminatur in *is* : ut, *ventis, Deis*, sæpius *Diis*. Accusativus in *os* : ut, *ventos, Deos*.

22. *Ambo, duo*, neutri generis sunt masculeïque :

Mas *o* vel *os* quartus donat : vult tertius *obus*.

* *Ambo* & *duo* singulari carent; pluraliter autem sic declinantur. Nom. *Ambo, duo; ambæ, duæ; ambo, duo*. Gen. *Amborum, duorum, vel duum; amborum, duarum; amborum, duorum, vel duum*. Dat. *ambobus, duobus; ambabus, duabus; ambobus, duobus*. Accus. *ambos, duos*, (& rariùs, *ambo, duo;*) *ambas, duas; ambo, duo*. Vocativi nominativis, ablativi dativis similes sunt.

Tertia Declinatio.

23. **T**ertia multimodis inflexio finibus exit.
Is Latius genitivus habet; sed *os* usve Pelasgus.

Tertia declinatio plurimas habet terminationes, literas verò finales tredecim; viz. quinque vocales, A. E. I. O. Y. octo consonantes, C. D. L. N. R. S. T. X. Quorum exempla sequentibus regulis habentur.

Genitivus Latine semper in *is* exit: more autem Græco, quo Latini in vocibus Græcis haud rarò utuntur, genitivus interdum in *os* terminatur: ut, *Phyllis*, *Phyllidos*, the Name of a Woman; interdum in *as*: ut, *Calisto*, *Calistas*, the Name of a Nymph.

A & E.

24. Semper A mittit *atis*. Vertes E per *is* genitivo.

1. In A, seu MA, Græca sunt, & additâ *tis* syllabâ genitivum faciunt: ut, *stemma*, *stemmatiss*, Pedigree or Lineage.

2. In E finita mutant *e* in *is*: ut, *monile*, *monilis*, a Collar, a Necklace.

I & Y.

25. Dant *itis* orta *meli*. Sed *yos* per Y clausa requirunt.

1. In I finientia plerumque indeclinabilia sunt: ut, *gummi*, Gum; *zingiberi*, Ginger. Quædam tamen Græca, à *meli* (seu μέλι, i. e. *mel*), composita, faciunt genitivum in *itis*: ut, *hydromeli*, *hydromelitis*, Mead, or Water and Honey sod together; *oxymeli*, *oxymelitis*, Drink made of Vinegar and Honey.

2. Græca in Y faciunt *yos*: ut. *misy*, *misyos*, Bitriol: *moly*, *molyos*, an Herb of sovereign Virtue against Enchantments.

O.

26. Addito *nis* post O. Dat *inis* muliebres DO, GO que,

Ordo, velut *margo*, cum *cardine*, *Apollo*, *Cupido*, *Turboque* non proprium: cupit his *homo*, *nemo* que jungi:

Unedo femineum tamen *onis* dat; *caro*, *carnis*.

Enis habent *Anio*, *Nerio*. Muliebria Græca

U

Us capiunt patrio, reliquis o casibus optant.

More tamen Latio videas hæc flexa per *onis*.

Finita in O genitivum faciunt adjectâ *nis* syllabâ: ut, *draco*, *draconis*, a Dragon; *Macedo*, *Macedonis*, a Macedonian.

Exc. 1. In DO & GO feminina mutant O in *inis*: ut, *formido*, *formidinis*, Fear; *caligo*, *caliginis*, Darkness.

Item hæc masculini vel dubii generis, *ordo*, *margo*, *cardo* & *cupido*; *ordinis*, *marginis*, &c. Quibus adde *Apollo*, *Apollinis*, the God Apollo; *turbo*, *turbinis*, a Whirlwind, a Top or Big that Boys play with: [at gladiatoris nomen *Turbo*, *Turbonis* facit] *homo*, *hominis*, a Man; *nemo*, *neminis*, no one.

✠ *Unedo*, tamen, quamvis femininum videatur, *unedonis* facit, the Fruit of the Crab-tree, or the Tree itself.

Exc. 2. *Caro*, *Flesh* facit *carnis*.

Exc. 3. *Anio* habet *Anienis*, the Name of a River; *Nerio*, *Nerienis*, the Wife of the God Mars.

Exc. 4. Græca in O feminarum propria genitivum in *as*, reliquos casus nominativo similes habent: ut, *Dido*, gen. *Didas*, dat. *Dido*, &c. Interdum tamen Latino more declinantur, *Dido*, *Didonis*, *Didoni*, &c.

C. D. L.

27. *Is* subdunt C. D. L. fed *lac tis*, *lis* sibi *mel*, *fel*.

In C, D & L. terminata, addito *is* genitivum formant: ut, *halec*, *halecis*, a kind of Pickle; *David*, *Davidis*; *Bogud*, *Bogudis*, virorum nomina; *vectigal*, *vectigalis*, Custom or Toll; *exul*, *exulis*, a banished Person.

Exc. At *lac*, Milk, & interposito, *lactis*; *mel*, Honey; *fel*, Gall, & geminato, *mellis* & *fellis* faciunt.

N.

28. Additur *is* post N. Tamen *on* quandoque dat *ontis*:

Donat *inis* neutrum, *pecten*, *flamen*, *cano* natum.

Nomina in N genitivum faciunt addendo *is*: ut, *Titan*, *Titanis*, the Brother of Saturn, the Sun; *splen*, *splenis*, the Milt; *delphin*, *delphinis*, a Dolphin; *canon*, *canonis*, a Rule; *Phorcyn*, *Phorcynis*, the Father of the Gorgons.

Exc. 1. Quædam Græca in ON habent *ontis*: ut, *chamæleon*, *chamæleontis*, a Beast that is thought to live on Air only; *Laomedon*, *Laomedontis*, a King of Troy.

Exc. 2. Neutra in EN genitivum formant in *inis*: ut, *flumen*, *flu-*

fluminis, a *Fiber*: item *flamen*, sive neutrum, pro *statu*, a *Blas* o Wind; sive masculinum, pro *sacerdote*, a *Piet*t; *flaminis* facit. Sic etiam, *pecten*, *pectinis*, a *Comb*; & composita à verbo *cano*: ut, *tibicen*, *tibicinis*, a *Piper*; *tubicen* *tubicinis*, a *Trum* peter, masculina.

R.

29. R capit is. *Far ris*, *Lar tis* proprium maris;
hepar

Hepatos efficiet. *Cris* mobile *cer* dat. At *imber* *Bris* petit & *menses*, simul *Insuber*: addè *saluber*,
Et *celeber*. Per *tris* *ter* formes omne Latinum,
Et *pater* & *mater* Danaum. Dat *eris* *later*, & *cor*
Cordis, *iter* *itineris*: *Jovis* optat *Juppiter* usque.
Robur oris, *jecur* atque *femur* tibi præbet *eburque*.

Nomina in R genitivum formant adjecto *is*: ut, *par*, *paris*, equal; *anser*, *anseris*, a *Goose*; *Gadir*, *Gadiris*, *Cadiz*, the Name of an Island and Town in Spain; *dolor*, *doloris*, Grief; *guttur*, *gutturis*, the Throat; *martyr*, *martyris*, a Witness or Martyr.

Exc. 1. *Far* *gemin* o facit *farris*, all kind of Corn; *Lar*, viri nomen, *Lartis*. [At pro *Deo domus præside*, an Household God, or the House, *laris* habet.] *Hepar*, *hepatis* vel *hepatos*, vox Græca, the Liver.

Exc. 2. Tria adjectiva in CER, e amisso, *cris* formant: *acer*, a *cris*, sharp; *alacer*, *alacris*, cheerful; *volucer*, *volucris*, swift.

Exc. 3. Similiter quædam in BER, *bris* faciunt, viz. *imber*, *imbris*, a Shower; *September*, *October*, *November*, *December*, mensum nomina; *Insuber*, one of the Insubres, a People about Milan: item adjectiva, *saluber*, wholesome; *celeber*, famous.

Exc. 4. Eodem pacto nomina Latina in TER, e in genitivo perdunt: ut, *uter*, *utris*, a Bottle, *accipiter*, *accipitris*, a Hawk. Item duo Græca, *pater*, *patris*; *mater*, *matris*. Cetera in TER Græca, e retento, *eris* habent: ut, *crater*, *crateris*, a Cup; *character*, *characteris*, a Character, a Mark of a Thing. *Later* etiam, quamvis vox Latina, a *Cup*, *lateris* facit.

Exc. 5. Tria nomina paulò longius a regula deflectunt: *cor*, quod *cordis*, the Heart; *iter*, quod *itineris*, a Journey; *Jupiter*, quod *Jovis* facit.

Exc. 6. Quatuor denique in UR terminata, u in o mutato, *oris* habent: *robur*, *roboris*, a kind of hard Oak, Strength; *jecur*, *jecoris*, the Liver; *femur*, *femoris*, the Thigh; *ebur*, *eboris*, Ivory.

AS.

30. Postulat As *atis*. Sed *mas maris*, *as* dabit *assis*.
 Hoc *vas vasis* habet, *vas* hic *vadis*. *Antis* habento
 Mascula Græca: volunt per *adis* muliebria poni;
Arcas item: sed *atis* capiunt neutralia Græca.

Nomen in AS genitivum mittit in *atis* penultimâ longâ: ut, *æ-*
as, *ætatis*, Age; *Mæcenas*, *Mæcenatis*, viri nomen.

Exc. 1. *Mas* facit *maris*, a Male; *as*, *assis*, a Piece of *Mas-*
ney, or any thing that may be divided into twelve Parts; *vas*,
 neutrum, *vasis*, a Vessel; *vas*, masculinum, *vadis*, a Surety.

Exc. 2. Nomina Græca, pro vario ipsorum genere, varium
 genitivum accipiunt. Nam

1. Masculina habent *antis*: ut, *gigas*, *gigantis*, a Giant; *Pal-*
las, *Pallantis*, viri proprium.

2. Feminina *adis*: ut, *lampas*, *lampadis*, a Lamp; *Pallas*, *Pal-*
ladis, the Goddess *Pallas*, or *Minerva*. Item *Arcas*, *Arca-*
dis, the Name of a Man, or an Arcadian.

Neutra faciunt *atis* penultimâ brevi: *artocreas*, *artocreatis*, a
 Pie, or Paste of Flesh; *buceras*, *buceratis*, the Herb *Penis-*
græa.

ES.

31. ES mutabis in *is*. *Mansues*, *locuplesque*, *quiesque*,
Etis amant: junges *Cres* & dissyllaba Græca:
Is proprium sed sæpè tenet. Per *etis* *teges* exit,
 Et, *seges*, *interpretes*, *præpes*, *pariesque*, *abiesque*;
Indiges, atque *aries*, *perpes*, *teres*, ac *hebes* addo.

In ES finita mutant *es* in *is*: ut, *nubes*, *nubis*, a Cloud; *rupes*,
rupis, a Rock.

Exc. 1. Tria nomina Latina habent *etis*, penultimâ longâ:
mansues, *mansuetis*, gentle, tame; *locuples*, *locupletis*, rich; *quies*,
quietis, Rest: item ejus compositum, *inquies*, Restless. *Requies*
 autem genitivo *requietis* in tertia, vel *requiei* in quinta facit.

¶ *Etis* etiam penultimâ longâ habent multa nomina Græca, unum
 monosyllabum, *Cres*, *Cretis*, a Cretian; reliqua serè dissyllaba: ut,
magnes, *magnetis*, a Load-stone; *tapes*, *tapetis*, Carpetry. Sic
Crates, *Mendes*, *Laches*, virorum nomina. Ex his autem quædam
etis, vel *is* faciunt: ut, *Chremes*, *Chremetis*, vel *Chremis*; *Dares*,
Daretis, vel *Daris*; *Thales*, *Thaletis* vel *Thalis*: sed *etis* usitatus est.

Exc. 2.

Exc. 2. *Etis* penultimâ brevi habent nomina sequentia : *teges*, a *Mat* or *Canerlet* ; *seges*, growing *Corn* ; *interpretes*, an *Interpreter* ; *præpes*, swift-wing'd ; *paries*, a *Wall* ; *abies*, a *Pine-tree* ; *Indiges*, a *God* made of a *Man*, a *home-made God* ; *aries*, a *Ram* ; *perpes*, perpetual ; *teres*, round and long ; *hebes*, dull.

32. Cetera masculei generis, communis, & omnis, ES per *itis*, non dicta, *tudes* cum *mergite*, mutant :
At *verres verris*, *vates vatis* capit. Ortum
A *sedeo* dat *idis*. *Merces* volet *edis* & *heres*.
Pesque pedis, *Cererisque Ceres*, *bes beffis* habebit.

Exc. 3. Reliqua nomina, sive masculini, sive communis, seu denique omnis generis, prius non memorata, mutant ES in *itis* in genitivo penultimâ brevi : masculina ; ut, *eques*, a *Horseman* ; *palmes*, a *Vine-branch* ; communia ; ut, *miles*, a *Soldier* ; *antistes*, a *High-priest*, a *Bishop* : omnis generis, sive adjectiva : ut, *ales*, swift ; *dives*, rich ; *fospes*, safe ; *equis*, *palmitis*, &c.

Item, *tudes*, *tuditis*, vel *tudis*, a *Hammer*, de cujus genere nondum satis constat : *merges*, *mergitis*, a *Handful of Corn*, quod femininum potius est quam masculinum.

✱ At *verres*, a *Boar-pig*, masculinum habet *verris* ; *vates*, a *Prophet* or *Poet*, commune, *vatis* facit, juxta regulam principalem.

Exc. 4. A regula denique abeunt, sed diverso modo, 1. Composita à verbo *sedeo*, quæ *idis* faciunt penultimâ brevi ; ut, *præses*, *præsidis*, a *President* a *chief Ruler* ; *obses*, *obsidis*, an *Hostage*.

2. Duo quæ *edis* habent penultimâ longâ : *merces*, *mercedis*, a *Reward* ; *heres*, *heredis*, an *Heir*. 3. *Pes*, quod facit *pedis* penultimâ brevi ; & ejus composita, *quadrupes*, *quadrupedis*, four-footed ; *sonipes*, *sonipedis*, a *Courser*, a *Horse that prances*, or makes a *Noise* with his *Feet*, &c. 4. *Ceres*, the *Goddess of Corn*, quod *Cereris* ; *bes*, two thirds of a *Pound*, or eight *Ounces*, quod *beffis* habet.

IS.

33. IS similem gignit patrium. *Cassisque*, *lapisque*,
Atque *capis*, *promulsis*, *idis*, cum *cuspidē* donant.
Sanguis inis ; *pulvis* dat *eris*, *vomis*, *cinis*, & quæ
Sæpe tenent primam *cucumis* cum *pubere* legem.
Dis, *lis* atque *Quiris*, *Samnis* formantur in *itis*.
Glis, *gliris*. *Semis* manet, aut *semis* adoptat.

Nomen

Nomen in *is* habet genitivum similem nominativo : ut, *auris*, *auris*, the Ear ; *ovis*, *ovis*, a Sheep.

Exc. 1. Hæc nomina Latina *idis* faciunt penultimâ correptâ : *cassis*, *cassidis*, an Helmet ; *lapis*, *lapidis*, a Stone. Sic *capis*, a kind of Pot used in Sacrifice ; *promulsis*, a pleasant kind of Drink tempered with new Wine, *Metheglin* ; *cuspis*, the Point of a Spear.

Exc. 2. *Sanguis*, *sanguinis* facit, *Blood*.

Exc. 3. Tria habent *eris* e brevi : *pulvis*, *Dust* ; *cinis*, *Ashes* ; *promis*, a Plow-share. At *pubis*, live *pubes*, one that is marriageable, *pubis* habet in genitivo, sed sæpius *puberis* : sic ejus compositum, *impubis*, vel *impubes*, one under Age, *impubis* : & usitatius *impueris* facit. Item, *cucumis*, a cucumber, *cucumis* & sæpius *cucumeris*.

Exc. 4. Quatuor *itis* accipiunt penultimâ longâ : *Dis*, *ditis*, rich, or the God of Riches ; *lis*, *litis*, Strife ; *Quiris*, *Quiritis*, a Roman ; *Samnis*, *Samnitis*, a Samnite.

Exc. 5. *Glis*, a Fiat, *gliris* facit. *Semis*, the half of any thing, vel neutrum est, & indeclinabile ; vel masculinum, & *femissis*, in genitivo habet.

34. Ex Græcis pars sumit *eos* vel *ios* genitivo :

Pars adsciscit *idis* vel *idos* : nonnulla sed *idis* :

Pars *inis*, pars *entis* habet : *Charis* at *Charitis* vult.

Nomina Græca in *is* variis modis formant genitivum.

1. Multa genitivum faciunt in *eos*, vel interdum *ios* : ut, *hæresis*, *hæreses*, vel *hæresios*, a Heresy ; *metropolis*, *metropoleos* vel *metropolis*, a capital City. Sæpè etiam genitivum Latino more nominativo similem habent, *hæresis*, *metropolis*.

2. Plurima habent *idis* vel *idos*, penultimâ brevi : ut, *Iaspis*, *Iaspidis*, vel *Iaspidos*, a Jasper Stone ; *Paris*, *Paridis*, viri proprium ; *Themis*, *Themidis*, the Goddess of Justice.

3. Tria capiunt *idis*, penultimâ longâ : *Psophis*, *Psophidis*, nomen urbis ; *Crenis*, *Crenidis* ; *Nesis*, *Nesidis*, insularum nomina.

4. Pauca *inis* penultimâ itidem longâ : ut, *Eleusis*, *Eleusinis*, *Salamis*, *Salaminis*, urbium nomina.

5. Pauca habent *entis* : ut, *Simois*, *Simoëntis*, fluvii nomen ; *Pyrois*, *Pyroëntis*, one of the Horses of the Sun ; *Opois*, *Opoëntis*, contractè *Opus*, *Opuntis*, urbis nomen.

6. Postremò unum nomen accipit *itis* penultimâ brevi : *Charis*, *Charitis*, one of the Charites, or three Graces.

OS.

35. OS *ti* interponit. *Glos, mos, flos, ros* facit *oris*.
 Quod dat & *or*, servat quod ab *or* venit: *offis, os*
optat;
Os, oris; *custos, custodis*; *bos, bovis*. *Ois*
Thos, Minos & Tros capiunt, quibus additur *heros*.

Nomen in OS facit genitivum interponendo syllabam *ti* inter *o* & *s*: ut, *sacerdos, sacerdotis*, a *Priest*; *nepos, nepotis*, a *Grandchild*.

Exc. 1. Quinque genitivum in *oris* faciunt penultimâ longâ: *glos, gloris*, the Husband's Sister, *or Brother's Wife*; *mos, moris*, Use or Custom; *flos, floris*, a Flower; *ros, roris*, Dew; *os, oris*, the Mouth. *Oris* etiam habent quæ aliter & sæpius in *or* desinunt: ut, *honor, honoris*, *honour*; *labor, laboris*, *labour*. At *arbor, arboris* facit penultimâ brevi.

Exc. 2. Tria peculiarem habent genitivum: *os, offis*, a Bone; *custos, custodis*, a Keeper; *bos, bovis*, an Ox or Cow.

Exc. 3. Quatuor Græca nomina faciunt *ois*: *thos, thois*, a kind of Wolf; *Minos, Minois*, a King of Crete; *Tros, Trois*, a Trojan; *heros, herois*, a Hero or great Man.

US.

36. Vult *oris* US patrio: medius gradus exit in *oris*.
 Dant *eris hulus, olus, vellus, Venus & genus*, atque
Viscus, opus, fædus, scelus, & cum pondere *vulnus*,
Munus, onus, sidus: *latus* his *funusque, vetusque*,
Rudus, acus simul atque *glomus* neutralia junge.

US facit *oris*, penultimâ brevi: ut, *pectus, pectoris*, the Breast.

Exc. 1. Comparativa faciunt *oris*, penultimâ longâ: ut, *melius, melioris*, better.

Exc. 2. Viginti nomina mutant *us* in *eris*, e brevi: *hulus, hulceris*, a Bogl; *olus*, all kind of Herbs for Meat; *vellus*, a Fleece of Wooll; *Venus*, the Goddess of Love; *genus*, kind or kindred; *viscus*, an Entrail, the Bowels; *opus*, a Work; *fædus*, a Covenant; *scelus*, a Crime; *pondus*, a Weight; *vulnus*, a Wound; *munus*, a Gift or Office; *onus*, a Load or Burden; *sidus*, a Star; *latus*, the Side; *funus*, a Burial; *vetus*, old; *rudus*, Rubbish; item, *acus, aceris*, Chaff; (quod in quarta etiam & feminino

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 35

minino genere declinatur :) *glomus*, a *Glem* (quod quandoque masculinum in secunda *glomi* facit.)

37. *Uris* habet *tellus*, veluti monosyllaba. *Grus*, *sus*, *Dant uis*. *Intercus* dat *utis*: *Liguris* *Ligus* optat. *Pus* ortum dat *odis*. Loca Græca feruntur in *untis*. *Subscus* atque *incus* *udis* voluere *palusque*: Cetera femineo generi sociata sed *utis*.

Exc. 3. *Uris* penultimâ longâ accipiunt *tellus*, the Earth, or Goddess of it; & hæc monosyllaba, *crus*, the Leg; *jus*, Law or Right, also Broth of any sodden thing; *mus*, a Mouse; *pus*, the corrupt Matter of any Wound or Soze; *plus*, more; *rus*, the Country; *thus*, Frankincense. * *Uris* quoque (sed brevi) habet *Ligus*, a Ligurian or Genoese, aliter *Ligur*.

Exc. 4. *Uis* habent duo monosyllaba: *grus*, a Crane; *sus*, a Sow or Sow.

Exc. 5. In *odis* exeunt a *pus*, seu πῦρ Græco, composita: ut, *tripus*, *tripodis*, a three-footed Pot; *Oedipus*, *Oedipodis*, viri nomen.

Exc. 6. In *untis* declinantur nomina Græca urbium: ut, *Trapezus*, *Trapezuntis*; *Opus*, *Opuntis*, Names of Towns.

Exc. 7. *Udis*, penultimâ longâ, habent hæc tria feminini generis; *subscus*, a Dove-tail; *incus*, an Anvil; *palus*, a Pool or Marsh.

Exc. 8. *Utis* denique penultimâ longâ accipiunt reliqua feminini generis nomina quinque: *virtus*, Virtue or Valour; *salus*, Health; *servitus*, Bondage; *juventus*, Youth; *senectus*, old Age: * unum quoque nomen adjectivum (sed penultimâ brevi) *intercus*, sciz. *aqua*, Water between the Skin and the Flesh, an Hydropsy.

YS.

38. YS dat *yos*: pars sumit *ydis*; nonnulla sed *ynis*.

In YS terminata Græca sunt, & genitivum formant in *yis*, vel *yos*: ut, *Capyis*, *Capyis*, vel *Capyos*; *Tiphys*, *Tiphyos*, virorum nomina: *Tethys*, *Tethyos*, a Goddess of the Sea; *chelys*, *chelyos*, a Lute or Harp.

Exc. 1. Quædam habent *ydis*, vel *ydos*, y correptâ: ut, *chlamys*, *chlamydis*, vel *chlamydos*, a Soldier's Cloak; *pelamys*, *pelamys*, vel *pelamydos*, a kind of Fish. a Chunnyp.

Exc. 2. Pauca faciunt *ynis* vel *ynos*, y longâ: ut, *Trachys*, *Trachynis*,

chynis vel *-ynos*, urbis nomen; *Phorcys*, *Phorcynis*, vel *-ynos*, *Medusæ* pater.

ÆS, AUS, & EUS.

39. *Æs aris*, *præs prædis* habet: *laus frausque* dat *audis*:

EUS eos; at per *eüs* flecit per *ei*que secunda.

Ex nominibus in S præcedente diphthongo desinentibus.

1. *Æs* facit *aris*, Brass or Money; *præs prædis*, a Surety.
2. *Laus*, *laudis*, Praise; *fraus*, *fraudis*, Deceit.
3. In EUS finita capiunt eos: ut, *Tereus*, *Tereos*; *Orpheus*, *Orpheos*, virorum propria. At hæc frequentius in secunda declinantur, *Terei*, *Orphei*, tribus syllabis, aut *Terei*, *Orphei*, duabus; à nominativo in *eüs* dissyllabo.

BS, PS, LS, MS.

40. Si B, P, præit S, medians dabit i genitivum.

E per i sed *cælebs*, & in *eps* polysyllaba vertunt.

A caput orta petunt *cipitis*: dabit *aucupis* *auceps*.

Cinyphis aspirat *Cinyps*, sic *gryps* quoque *gryphis*.

Optat *hyems* *hyemis* patrio, *puls* denique *pultis*.

1. Nomina in BS, & PS, interposito i faciunt genitivum: ut, *trabs*, *trabis*, a Beam; *plebs*, *plebis*, the Commonalty; *chalybs*, *chalybis*, Steel; *seps*, *sepis*, a Hedge; *Æthiops*, *Æthiopis*, a Moor.

Exc. 1. *Cælebs*, e in i mutato, *cælibis* facit, an unmarried Man or Woman. Sic etiam polysyllaba in EPS; ut, *adeps*, *adipis*, fat; *princeps*, *principis*, a Prince. * *Auceps* verò, a Fowler, *aucupis* facit.

Exc. 2. Composita à caput formant *cipitis*; ut, *biceps*, *bicipitis*, two-headed; *præceps*, *præcipitis*, headlong, rash; *anceps*, *ancipitis*, doubtful.

Exc. 3. *Cinyps* denique, assumptâ h, sive aspiratione, *Cinyphis* facit, fluvii & pueri nomen: item, *gryps*, *gryphis*, a fabulous Beast or Fowl, a Griffin.

2. Unum nomen in LS, *puls*, *pultis* facit, Pottage: item unum in MS, *hyems*, *hyemis*, Winter.

NS. RS.

41. NS & RS, s dempto, tis dabit aptè.

Dis vult glans, nefrens, capitis lens, & folium frons, Libriquepens, concors, & cetera corde creata.

Untis iens capit atque quiens: sed ab ambio legem Participans spernit. Tiryns Tirynthis habeto.

Nomina in NS & RS, s abjecto, & addito *tis*, genitivum efficiunt; ut, *gens, gentis*, a Nation, a Family; *dodrans, dodrantis*, nine Parts of twelve; *pars, partis*, a Part; *mors, mortis*, Death.

Exc. 1. Pauca sumunt *dis*: viz. *glans, glandis*, an Acorn, & ejus compositum, *juglans, juglandis*, a Walnut; *nefrens, nefrendis*, a weaned Pig or Boar; *lens, lendis*, a Bit: [at *lens*, a kind of Pulse. *Lentils, lentis* facit:] *frons, frondis*, the Leaf of a Tree: [at *frons*, the Forehead, *frontis*:] *libripens, libripendis*, an Officer that weighed to Soldiers their Money or Pay. Item composita à *cor*, ut, *concors, concordis*, agreeing; *misericors, misericordis*, merciful.

Exc. 2. *lens* & *quiens*, participia verborum *eo* & *queo*, cum suis compositis, habent *untis*: sic *iens, euntis*: *quiens, queuntis*; *rediens, redeuntis*; *nequiens, nequeuntis*. ✕ At *ambiens*, ab *ambio*, aliorum participiorum more, *ambientis* facit.

Exc. 3. *Tiryns*, h assumpto, facit *Tirynthis*, a City in Greece, the Birth-place of Hercules.

T.

42. A caput est capitis: sic *sinciput, occiput* exit.

Unum nomen in T *caput, capitis* facit, the Head: eodemque modo duo ejus composita, *sinciput, sincipitis*, the Forehead; *occiput, occipitis*, the Hindhead.

X.

43. X in *cis* muto. Dant *gis lex, frux, aquilex, rex, Grex, remex*: comitare volunt quæ plurima Græca. Effer *onyx onychis*. Quædam formantur in *actis*.

Nomina in X terminata mutant x in *cis*: ut, *sax, facis*, a Torch or Flambeau; *sex, secis, Oregis*; *nutrix, nutricis*, a Nurse; *nux, nucis*, a Nut; *merx, mercis*, Merchandize.

Exc. 1. Hæc *sex* in genitivo *gis* accipiunt: *lex, legis*, a Law; *frux, frugis*, all kind of Corn; *aquilex, aquilegis*, a Well-maker;

her; rex, regis, a King; grex, gregis, a Flock; remex, remigis, a Rower.

¶ Ex nominibus Græcis plurima regulam sequuntur: ut, Ajax, Ajacis; Pollux, Pollucis, virorum nomina; lynx, lyncis, a Lynx; Onice; bombyx, bombycis, a Silk-worm.

Multa verò genitivum in *gis* formant: ut, strix, strigis, a Scritch-owl; Phryx, Phrygis, a Phrygian; larynx, laryngis, the Top of the Wind-pipe.

Exc. 2. Onyx, h addscito, onychis, facit: sic ejus compositum sardonix, sardonichis, Names of precious Stones.

Exc. 3. Quædam nomina Græca habent *actis*: ut, Hylax, Hylactis, the Name of a Dog; Bibrax, Bibractis, the Name of a Town.

44. *E* per *i* mutabunt polysyllaba: quam retinebunt Myrmex, & vervex, aquilex, halexque, lelexque, Et seco quæ genuit. Nivis at, noctisque, senisque, Nix capiunt, nox atque senex: formare supellex Vultque *ctilis*. Conjunx, vel conjux, conjugis edit.

Exc. 4. Nomina in EX plurium syllabarum mutant *e* in *i* brevem: ut, pollex, pollicis, the Thumb; remex, remigis, quod supra dictum.

✱ Ex his autem *e* retinent, Myrmex, Myrmæcis, the Name of a Slave. a *Myrmice*; vervex, vervæcis, a Wether-sheep; aquilex, aquilægis; halex, halæcis, [hoc superius, illud modò memoratum] Lelex, Lelegis, viri & populi nomen; item composita à verbo seco; senifex, senifæcis, a Cutter of Hay; refex, refecis, a Dinner-branch cut off.

Exc. 5. Quatuor peculiari modo formant genitivum: nix, nivis, Snow; nox, noctis, the Night; senex, senis, an old Man; supellex, supellectilis, Household Stuff.

Exc. 6. Conjunx, seu conjux, a Husband or Wife, conjugis facit.

Dativus singularis.

45. Exit in *i* ternus casus: per *e* flexus & olim.

Dativus singularis tertiæ declinationis in *i* desinit: ut, panis, panis.

¶ Olim etiam per *e* extulerunt: ut, Esuriente leoni ex ore exsculpere prædam, To pull the Prey out of the Mouth of a hungry Lion, Lucil. Hæret pede pes, Foot sticks close to Foot, Virg. pro esurienti, pedi.

Accusativus singularis.

46. Finit in *em* quartus. Petit *im* sibi *ravis*, *amussis*,
Vis *cucumis*que simul, *tussis*, *sitis* atque *sinapis*,
Cannabis & *gummis*, *buris*, conjunge *mephitim*.
 Adde *urbes*, aliosque *locos*, *amnes*que, *deos*que,
IS quibus est recto: sed & hæc dant in quoque
 quarto.

Accusativus in *em* definit: ut, *panis*, *panem*.

Exc. 1. Hæc nomina Latina in *IS* habent *im*: *ravis*, Hoariness; *amussis*, a Mason's Rule; *vis*, Strength; *cucumis*, a cucumber; *tussis*, the Cough; *sitis*, Thirst; *sinapis*, Mustard; *Cannabis*, Hemp; *gummis*, Gum; *buris*, the Beam of a Plough; *mephitis*, a Damp or strong Smell.

¶ *Im* quoque accipiunt nomina propria, non Græca modò (de quibus postea) sed Latina etiam & peregrina in *IS* exeuntia. 1. Urbium & aliorum locorum: ut, *Bilbilis*, a City in Spain; *Maræotis*, a Lake in Egypt; *Syrtis*, dangerous Quick-sands on the Coast of Libya. 2. Fluviorum: ut, *Tiberis* the Tiber in Italy; *Batis*, Guadalquivir in Spain. 3. Deorum: ut, *Anubis*, *Apis*, *Osiris*, *Serapis*, Egyptian Gods. Sed hæc etiam, Græcorum more, haud rarò per *in* declinantur: *Bilbulin*, *Batin*, *Serapin*, &c.

47. Sæpiùs *im* *turris*, *puppis*, cum *reste securis*:
Em, sed & *im* quandoque, volunt sibi *febris*, *aqualis*,
 Et *navis*, *pelvis*, *clavis*; sic *lens*, *strigilis*que,
*Sementis*que, *cutis*. Cumulant his plura vetustè.

Exc. 2. Sequentia in *IS* nomina, & unum in *NS*, accusativum in *em* & *im* faciunt, sed diverso modo: nam *im* longè frequen-
 tius habent, *turris*, a Tower; *puppis*, the Stern of a Ship;
restis, a Rope; *securis*, an Ax. Sæpiùs verò *em*, *febris*, a Fever;
aqualis, an Ewer; *navis*, a Ship; *pelvis*, a Basin; *clavis*, a Key;
lens, Lenticls; *strigilis*, a Horse-comb; *sementis*, Seed. or sowing of Seed; *cutis*, the Skin.

¶ Vetustissimi Scriptores plura alia in *im* terminabant: ut, *avim*,
urim, *cratim*, *messim*, *ovim*, *pellim*, *pestim*, *vallim*, *vitim*, &c.
 hæc notare potiùs quàm imitari convenerit.

48. Impurè in patrio casu crescentia Græca,
Sæpe & *Tros*, *Minos*, *heros*, quantum per *a* formant:
 EUS

EUS *ea* vult. Vix *em* dato *Pan*, cumque *ather*
delphin.

Accusativus nominum Græcorum ad sequentes ferè canones
reduci potest.

I. Nomina Græca, quorum genitivus crescit in *is* vel *os* impu-
rum, i. e. præcedente consonante, accusativum sæpè in *a* faciunt:
ut, *Agamemnon*, *Agamemnonis*, *Agamemnonem*, vel *Agamemno-
na*, nomen viri: *lampas*, *lampadis*, vel *lampados*, *lampadem*, vel
lampada, a *Lamp*.

His adde tria, in *is* purum, seu præcedente vocali, genitivum
finitia: *Tros*, *Trois*, *Troëm* & *Troa*, a *Trojan*; *Minos*, *Minois*,
Minoëm & *Minoa*, a *King of Crete*; *heros*, *herois*, *heroëm* & *he-
roa*, a *Hero* or *great Man*.

Tria porro sunt quæ per *a* ferè solùm flectuntur: *Pan*, the
God of Shepherds; *ather*, the *Shn*; *delphin*, a *Dolphin*; *Pa-
na*, *athera*, *delphina*; vix, *Panem*, *atherem*, *delphinem*.

II. Nomina in EUS diphthongum terminata, accusativum fa-
ciunt in *ea*: ut, *Theseus*, *Thesea*; *Tydeus*, *Tydea*.

49. At maribus Graiis fuerit si finis IS, YSve,

Quartus in *im* vel in *ym* non crescens sæpius exit;

Aut in & *yn*: rarò per *idem* cernes, *ida* nunquam.

Vult *ida* feminineum, vel *idem*; sed rariùs *im* dat.

Se sed in *os* purum patrius cùm terminat, *m*, *n*,

S vicc si recti pones, formes tibi quartum.

III. Nomina Græca in IS vel YS, masculini generis, terminata
si genitivum in *is* vel *os* impurum declinant, accusativo *im* vel *is*
& *ym* vel *yn* habent non crescentem; rariùs verò *idem*, nunquam
ida admittunt: ut, *Paris*, *Paridis* vel *Paridos*; *Parim* vel *Parin*,
interdum *Paridem*, nunquam *Parida*; *Daphnis*, *-idis* vel *-idos*,
Daphnim vel *Daphnin*, rarò *Daphnidem*, nunquam *Daphnida*.

IV. In IS vel YS feminina, impurè declinata, sæpiùs *idem* vel
ida, & *ydem* vel *yda*; rarò autem *im* vel *in*, aut *ym* vel *yn* habent
ut, *Elis*, *-idis* vel *-idos*, *Elidem*, *Elida* & *Elim*; *Aulis*, *-idis* vel *-ido*,
Aulidem, *Aulida* & *Aulim*, *Cities* in *Greece*; *chlamys*, *chlamy-
dem* vel *chlamyda*, non *chlamin*, a *Soldier's Cloak*; *Phyllis*,
Phyllidem vel *Phyllida*, non *Phyllim* vel *Phyllin*, feminæ nomen.

V. At Græca nomina in IS aut YS, tam masculina quàm femin-
ina, genitivum in *os* purum mittentia, accusativum formant mutand-
i nominativi in *m* vel *n*: ut, *metamorphosis*, *-eos* vel *-ios*; *metamor-
phosis*.

hosim vel *-in*, a Transformation or Change; *Erinnys* *-yos*, vel *is*, *Erinnym* vel *-yn*, an infernal Fury; *Halys*, *-yos* vel *-yis*, *Halym* vel *-yn* fluvii & viri nomen.

Ablativus singularis Substantivorum.

50. Sextus *e* vult: quibus at rectus per *E* clauditur & dant,

(Propria ni fuerint:) AL & AR neutralia junge.

Deme *jubar*, *sal*, *far*, *par* fixum, *nectar* & *hepar*.

Sed solet has léges migrare licentia vatum.

Ablativus tertiæ nominum substantivorum exit in *e*: ut, *panis*, *pane*.

Exc. 1. Nomina in *E*, & Neutra in AL & AR terminata, ablativo *i* habent: ut, *ovile*, *ovili*, a Sheep-fold; *cervical*, *cervicali*, a Bolster or Pillow; *laquear*, *laqueari*, a ceiled Roof.

✱ At propria in *E* retinent *e* in ablativo: ut, *Preneſte*, *Reate*, *Cære*, Names of Towns; *Soracte*, the Name of a Hill.

✱ Item hæc in AL & AR finita; *jubar*, *jubare*, a Sun-beam; *sal* *sale*, Salt; *far*, *farre*, Corn; *par* substantivum, *pare*, a Pair or Couple, a Match or Mate; *nectar*, *nectare*, Drink of the Gods; *hepar*, *hepate*, the Liver.

✱ Poëtæ denique *e* pro *i* utantur: ut, *laqueare* apud Virgilium; *mare* apud Ovidium; pro *laqueari*, *mari*.

51. *I* quoque dant in & im tantum facientia quarto.

Cannabis at *Betis*, *Tigris* voluistis utrumque.

Im quibus in quarto est, *ye* dant, aut *m* modo demunt.

Exc. 2. Nomina in IS, quorum accusativus in *im* vel *in* tantum definit, habent *i* solum in ablativo: ut, *vis*, *vim*, *vi*; *sitis*, *sitim*, *siti*; *hæresis*, *hæresim* vel *hæresin*, *hæresi*.

✱ *E* tamen nonnunquam habent, *cannabis*, *cannabi*, vel *cannabe*, *Temp*; *Batis*, *Bati*, vel *Batè*; *Tigris*, *Tigri*, *Tigre*, vel *Tigride*, fluviorum nomina.

Exc. 3. Nomina in YS, quorum accusativus in *ym* aut *yn* exit, ablativum in *ye*, quandoque etiam in *y* faciunt: ut, *Alys*, *Alye*, vel *Aty*, nomen viri, *Tethys*, *Tethye*, vel *Tethy*, Deæ nomen.

52. Dant *e* vel *i* sexto, queis quartus in *em* vel in *im* fit.

Excipe sed *restis*, quod *e* semper, cum *cute*, donat.

Imagè sementis, strigilis petit atque securis.

Quod simul im vel idem format, capit i sibi rarò.

Exc. 4. Nomina in IS, accusativo *em* vel *im* habentia, ablativum similiter in *e* vel *i* faciunt: ut, *turris, turre, vel turri; clavis, clave, vel clavi.* ✕ At *restis, cutis, reste, cute*, tantum habent. *Semente* verò, *strigile* & *securis* rarò inveniuntur.

¶ Græca in IS, quorum accusativum in *im*, vel *idem*, desinere supra diximus, *i* in ablativo rarissimè admittunt: ut, *Paris, Parim, & Paridem; Paride, vix Pari; Aulis, Aulim, & Aulidem; Aulide, vix Auli.*

53. Hæc quoque dant *e* vel *i*: *finis*, cum *rure supellex, Occiput & vectis*: per UBI cum quæritur, *urbes, Et pugil, & mugil jungas.* Per *e* sæpius effer, *I rarò, civis, classis, fors, anguis & imber, Unguis, avis, postis, fustis, simul amnis & ignis.* Usus plura tulit priscus, quæ respuit ætas
Cultior. *I tantum sexto retineto canalis.*

Exc. 5. Sequentia nomina, licet in accusativo *em* solum habeant, ablativum tamen faciunt in *e* vel *i*: è quibus quinque priora, *finis, the End; rus, the Country; supellex, Furniture; occiput, the Noddle; vectis, a Bar or Leaver, e* vel *i* ex æquo ferè admittunt. Item nomina urbium, cum per UBI adverbium quæstio fieri possit: ut, *habitat Carthagine, Tibure, Sicyone; vel Carthagini, Tiburi, Sicyoni, he dwell at Carthage, Tibur, Sicyon, &c.* quibus fortè addi etiam possunt *pugil, a Champion; mugil vel mugilis, a Mullet-fish.*

In reliquis verò *e* longè usitatior est: *civis, a Citizen; classis, a Fleet; fors, a Lot; anguis, a Serpent; imber, a Shower; unguis, a Nail; avis, a Bird; postis, a Post; fustis, a Staff; amnis, a River; ignis, Fire.*

¶ Vetusissimi scriptores *i* plurimis aliis nominibus ablativo interdum tribuerunt: ut, *aestati, cani, lapidi, nepti, ovi, &c.*

Exc. 6. *Canalis, a Water-pipe*, quamvis in accusativo *canalem*, ablativo tamen *canali* tantum habet.

Ablativus sing. Adjectivorum.

54 Adjectiva petunt *e* vel *i* sibi nomina sexto.

Quòd si se neutrum per *e* terminat, *i* modò poscunt:

Queis

Queis *e* tamen vaturn quandoque licentia donat.

I quoque *par* simplex tantum tenet & *memor*.

Hospes,

Pauper item, *sospes*, *pubes*, nil præter *e* formant.

Vix dabit *i* *cælebs*, *dives*, *potis* orta, *superstes* :

Adjice quæ *corpus*, quæ *pes* genuere *colorque*.

Nomina adjectiva *e* vel *i* in ablativo admittunt : ut, *audax*, *audace*, vel *audaci*, bold; *vetus*, *vetere*, vel *veteri*, old; *hebes*, *hebet* vel *hebeti*, dull.

Exc. 1. Adjectiva, quorum neutra *e* literâ terminantur, in ablativo *i* solum habent : ut, *suavis*, *suave*, *sweet*, *suavi*; *volucer*, *volucere*, *swift*, *volucris*.

✱ Poëtæ tamen metri causâ quandoque *e* pro *i* utuntur : ut, *Specie cælesti resumptâ*, having resumed his heavenly Figure; *Hument fonte perenne genæ*, My Cheeks are wet with an ever-flowing Fountain, apud Ovidium : pro *cælesti*, *perenni*.

Exc. 2. *Memor* tantum *memori*, facit, mindful; & *par* simplex, *pari*, equal. At ejus composita *e* vel *i* habent : ut, *impar*, unequal; *dispar*, unlike, *-re* vel *-ri*.

Exc. 3. *Hospes*, foreign, strange; *pauper*, poor; *sospes*, safe; *pubes* seu *pubis*, marriageable, & ejus compositum *impubes*, unmarried, & solùm contenta sunt; *hospite*, *paupere*, *sospite*, *pubere*, *impubere*.

¶ His etiam fortè addi possunt, *cælebs*, unmarried; *dives*, rich; *impos*, one that hath a thing in his power; *impos*, that hath it not in his power (composita à *potis*, i. e. *potens*, able or powerful); *superstes*, surviving: item composita à *corpus*, *pes* & *color* : ut, *tricorpor*, three-bodied; *tripes*, three-footed; *concolor*, of the same Colour.

55. Pleraque mobilium quibus exit rectus in NS,

Participans, mediique gradus *i* rariùs edunt.

¶ Pleraque nomina adjectiva quæ in NS terminantur; item participia & comparativa, longè frequentius *e* quam *i* in ablativo habent : ut, *prudens*, *prudente*, wise; *amans*, *amante*, loving, *doctior*, *doctiore*, more learned; rariùs *prudenti*, *amanti*, *doctiori*.

56. Mobilium retinent legem fixa inde creata :

Hincque per *i* solum menses finiri optant.

At *rudis* & *juvenis* per *e* tantum flexa leguntur;
Cum propriis, & in IL, vel in X quod definit
aut CEPS,

Aut NS: sed deme *tridens*. Patiuntur utrumque
Natalis, *volucris*, *rivalis*, quæque dederunt
IS recto similes voces: sed sæpius *i* dant.

Substantiva ex adjectivis facta eorum legem plerumque sequuntur: ut, *bipennis*, a *Walbert*, or any two-edged Instrument, *bipenni*; *molaris*, a *Milstone*, a *Cheek-tooth*, *molari*; *quadriremis*, a Ship with four Banks of Oars, *quadriremi*. Sic mensium nomina: ut, *Aprilis*, *Aprili*, *Aprili*; *Quintilis*, *Quintili*, the old Name of the Month now called *July*; *November*, *Novembri*; *December*, *Decembri*, Months so called: quia nimirum hæc omnia adjectivè accepta *e* in neutro, ac proinde *i* in ablativo, habent.

Exc. 1. At *e* tantum habent, *rudis*, a Rod which was given to Gladiators, when they were discharged from that Exercise; *juvenis*, a young Man. Item nomina propria: ut, *Clemens*, *Felix*, *Juvenalis*, *Nobilis*, *Melior* &c. Etiam quæ in IL, X, CEPS aut NS finiuntur: ut, *vigil*, a Watchman *senex*, an old Man; *index*, a Discoverer; *artifex*, an Artificer; *nutrix*, a Nurse; *Princeps*, a Prince; *particeps*, a Partaker; *adolescens*, a Youth; *infans*, an Infant; *serpens*, a Serpent; *torrens*, a Brook. ✠ At *tridens*, Neptune's three forked Sceptre, *tridente* vel *tridenti* facit.

Exc. 2. Adjectiva quædam in IS (præcipuè ea quæ de hominibus dicuntur) substantivè usurpata, quandoque substantivorum more *e*, sæpius verò *i*, in ablativo habent: ut, *familiaris*, a Friend; *rivalis*, a Rival; *sodalis*, a Comrad; *natalis*, a Birth-Day; *volucris*, a Bird.

Nominativus pluralis.

57. Rectus pluralis capit *es*. *Ia* dat tibi neutrum
Quod dedit *i* sexto: medius gradus inde *vetusque*
Excipitur: *plus plura* petit, sed rarius edit
Pluria. Si solum dat sextus *E*, non *ia* pones.

1. Nominativus (ac proinde vocativus) pluralis desinit in *es* ut, *panis*, *panes*.

2. In nominibus neutri generis, si ablativus singularis, vel in solum, vel in *e* aut *i* simul, desierit, tum nominativus, adeoque & accusativus

accusativus & vocativus plurales habent *ia* : ut, *mare, mari, maria; felix, felice vel felici, felicia.*

Exc. At comparativa in *a* solum exeunt : ut, *duriora, fortiora. Plus, plura, raro pluria habet* : unde *complura & compluria. Vetus, vetera, non veteria* facit.

3. Neutra, quæ ablativum singularem in *e* solum terminant, in nominativo plurali *a*, non *ia* habent : ut, *dogma, dogmate, dogmata, an Opinion; nemus, nemore, nemora, a Wood.*

Genetivus pluralis.

58. Præbet *ium* patrius, si sextus in *i* fuit antè.

Tolle *vigil, vetus, uber, inops, supplexque, memorque, Mugilis & consors*, quibus & *pugil & celer* adde ;
Atque gradus medios ; (sed *ium plus* poscit.)

Adhærent

His composita *genus, capio, facioque, caputque,*

I. Genetivus pluralis in *ium* definit, si ablativus singularis habuerit *i* tantum, sive *e* aut *i* simul : ut, *alveare, alveari, alvearium, a Bee-hive; serox, ferocè, vel feroci, ferocium, ferre. [Sic vis, abl. vi, plural. vires, virium, viribus, &c. syllabâ additâ.]*

Exc. 1. Sequentia autem nomina *um* habent, non *ium* : *vigil, watchful; vetus, old; uber, fruitful; inops, poor; supplex, suppliant or humbly intreating; memor, mindful; mugilis vel mullet, a Mullet; consors, that hath the same Lot; pugil, a Champion; celer, swift; vigilum, veterum, &c.*

Exc. 2. Comparativa etiam habent *um* : ut, *durior, duriorum; mollior, molliorum. At plus plurium* facit.

Exc. 3. *Um* denique accipiunt composita à *genus, capio, facio & caput* : ut *degener, unworthy of his Ancestors, degenerating; particeps, partaking of; artifex, artificial, Workman-like; præceps, forward, headlong; occiput, the hind-head: degenerum, participum, &c.*

59. Sextus *e* si tantum dederit, capit *um* genetivus.

As sed *ium* Latiale petit : polysyllaba deme,

Quæ magis *um* placuit. Sed *ium* quærentibus adde

Nomen in IS vel in ES non crescens : jungito &

NS :

Tolle *parens, vates, panis, juvenisque, canisque.*

II. Quæ in ablativo singulari e tantum habent, um recipiunt in genitivo plurali : ut *leo, leone, leonum*, a *Lion*.

Exc. 1. Nomen Latinum in AS facit ium : ut, *mas, marium*, a *Male*; *as, assium*, twelve Ounces; *vas, vadium*, a *Surety*.
 ✕ At polysyllaba potius per um efferuntur : ut, *civitas, civitatum*, interdum *civitatium*, a *State* or *Society of Men* under the same Government and Laws, a *City*.

Exc. 2. Nomina in IS & ES non crescentia in genitivo singulari habent ium : ut, *hostis, hostium*, an *Enemy*; *ædes, ædium*, a *Temple*, a *House*. Item in NS desinentia : ut, *cliens, clientium*, a *Vassal*. At hinc excipitur, *parens, a Parent*; *parentum* potius quam *parentium*; illinc *vates, vatum*; *panis, panum*; *juvenis, juvenum*; *canis, canum*.

60. Donat ium *Samnis, linter, caro, dos, & os ossis, Glis, nix, noxque cohors, mus, faux, uter* : adde *Quiritem*,

Atque *larem, litem, cotem, cor*; compositumque, *Uncia* quod simul *as* genuit : monosyllaba jungit *Consona* quæ duplex claudit. *Bos* ritè *boum* datur.

Exc. 3. Ium præterea nacta sunt nomina sequentia, licet e tantum habeant in ablativo singulari : *Samnis*, a *Samnite*; *linter*, a little *Boat*; *caro, flesh*; *dos*, a *Dowry*; *os, ossis*, a *Bone*; *glis*, a *Rat*; *nix*, *Snow*; *nox*, the *Night*; *cohors*, a *Company*; *mus*, a *Mouse*; *faux*, the *Laws*; *uter*, a *Bottle*; *Quiris*, a *Roman*, *Lar*, an *Household God*, or the *House*; *lis*, *Strife*; *cos*, a *Bone* or *Whetstone*; *cor*, the *Heart*; *Samnitium, lintrium, car-nium*, &c.

Exc. 4. Ium quoque faciunt composita ab *uncia* & *as* : ut, *septunx, septuncium*, seven Ounces; *sextans, sextantium*, two Ounces; *bes, bessum*, eight Ounces.

Exc. 5. Ium denique habent nomina unius syllabæ in duas consonantes exeuntia : ut, *urbs, urbium*, a *Town*; *stirps, stirpium*, the *Trunk of a Tree*, a *shoot*; *sort, sortium*, a *Lot*; *arx, arcium*, a *Castle*.

Exc. 6. *Bos, boum* facit.

61. Um sibi Grajugenum propè cuncta vocabula possunt :

Parcius on, quæque ante dabant vel SIS vel A rectis.

Nomina

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 47

Nomina Græca genitivum pluralem plerumque in *um* terminant: ut, *Macêdo*, a Macedonian; *Arabs* an Arabian; *Æthiops*, an Ethiopian; *pyxis*, a Box; *monoceros*, an Unicorn; *lynx*, a Beast so called; *gryps*, a Griffon; *Thrax*, a Thracian: *Macedonum*, *Arabum*, *Æthiopum*, *pyxidum*, *monocerotum*, *lynxum*, *gryphum*, *Thracum*.

✱ Rariùs autem *on* habent, & ea ferè solùm, quorum nominativus singularis in A vel SIS definit: ut, *epigramma*, an Epigram; *metamorphosis*, a Change: *epigrammatôn*, *metamorphoseôn*, vel, *epigrammatum*, *metamorphosium*.

62. Insuper & numero quæ sunt spoliata priore,
Dant patrium qualem numeris perfecta dedissent.
Orum at sæpe solent flexu dare Festa secundo.

Nomina tantùm pluralis numeri genitivum faciunt ex analogia numeri singularis, qualem nimirum, si integra essent, verisimiliter haberent: ut, *pugillares*, writing Tables, *pugillarium*; *manes*, Souls departed, *manium*; *lactes*, the small Cuts, *lactium*; *foris*, a Gate, *forium*; *mœnia*, Walls, *mœnium*; *ilia*, the Entrails, *ilium*: quia singularis horum esset, *pugillaris*, *manis*, *lactis*, *foris*, *mœne*, *ile*. Contrà *Lemures*, Hobgoblins; *cœlites*, Saints departed; *maiores*, Ancestors; *Lemurum*, *cœlitum*, *majorum*, faciunt; quia singularia forent, *Lemus*, *cœles*, *major*.

Exc. Nomina Festorum, mutatâ declinatione, *orum* sæpe habent in genitivo plurali: ut, *Saturnalia*, the Feasts of Saturn, *Saturnalium* & *Saturnaliorum*; *Bacchanalia*, the Feasts of Bacchus, *Bacchanalium* & *Bacchanaliorum*.

63. Hoc demum in casu vatum regnare figuras
Adspicies, memori velim quas pectore condi.

¶ In multis eorum, quæ genitivum pluralem formant in *ium*, Syncope, præsertim apud Poëtas, locum habet: ut, *nocentum*, *cædum*, *mensum*; pro *nocentium*, *cædium*, *mensum*.

¶ Huic contraria est Epenthesis, sive literæ in medio vocum additio: ut, *alituum*, *cœlituum*; pro *alitim*, *cœlitum*.

Dativus pluralis.

64. Tertius est in *ibus* pluralis. *Bos* cape *bobus*,
Vel *bubus*. Sed *tis* mage quàm *tibus* optat A
Græcum.

Sin quoque nonnullis Graiùm tribuere Poëtæ.

Dativus pluralis, cui ablativus semper est similis, definit in *ibus*: ut, *panibus*.

Exc. 1. *Bos*, *bobus*, vel *bubus*, pro *bovibus* facit.

Exc. 2. Græca in *A* sæpius *tis*, quam *tibus* habent: ut, *epigrammatis*, *poëmatibus*, potius quam *epigrammatibus*; *poëmatibus*: ab antiquis nominativis in *UM*, *epigrammatum*, *poëmatum*.

Exc. 3. Quædam Græca *sin*, apud Poëtas, pro *dibus* vel *tibus* accipiunt: ut, *Troasin*, *Charisin*; pro *Troadibus*, *Charitibus*.

Accusativus pluralis.

65. *Es* quartus pluralis habet. Sed *ium* genitivus
Cum dedit, *eis* aut *is* patitur: sed & *as* quoque
donant

Quæ primi quartum numeri per *a* Græca dederunt.

Accusativus pluralis terminatur in *es*: ut, *panes*.

Exc. 1. Quorum genitivus pluralis exit in *ium*, ea etiam in accusativo *eis* vel *is* admittunt: ut, *pars*, *partium*, accus. *partes*, *partibus* vel *partis*; *omnis*, *omnium*, accus. *omnes*, *omnibus* vel *omnis*.

Exc. 2. Quando accusativus singularis in *a* definit, accusativus pluralis in *as* etiam definere potest: ut, *lampas*, *lampadem* vel *lampadas*; *lampades* vel *lampadas*. Sic *Tros*, *Troas*; *heros*, *heroas*; *Æthiops*, *Æthiopas*, &c.

Quarta Declinatio:

66. **Q**uarta dat *US*; dat & *U* numero vix flexile
primo:

Quarta Declinatio duas habet nominativi singularis terminationes, *US* & *U*: ut, *exercitus*; an *Army*; *genu*, the *knee*. Sed *U* in singulari vix declinatur.

67. *Us* genitivus habet. Per *uis* flexere vetusti:

Genitivus definit in *us*: ut, *exercitus*.

Exc. Apud priscos Scriptores genitivus exhibat in *uis*: ut, *annis*, an old *Wife*.

68. Tertius optat *ui*: quandoque per *u* quoque lectus

Dativus fit in *ui*, ut, *exercitui*.

Exc.

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 49

Exc. Interdum etiam in *u* invenitur: ut, *metus, metu*, pro *me-
ui*, Fear, apud Virgilium; *vestitus, vestitu*, pro *vestitui*, Clo-
thing, apud Terentium.

69. *Um* retinet quartus. Fit sextus in *u* tibi casus.

Um quarto, reliquis *u* casibus optat IESUS.

Accusativus exit in *um*, ablativus in *u*: ut, *exercitum, exercitu*.
¶ IESUS, venerandum Salvatoris nostri nomen, accusativo
casu IESUM, reliquis omnibus IESU habet.

70. Primus Pluralis cum quarto semper in *us* fit.

Dat genitivus *uum*. Per *ibus* tibi tertius exit.

*Partus ubus, specus, artus, acus, dant, & lacus,
arcus,*

Atque *tribus*: sed utrumque *genu, portusque,
veruque*.

Nominativus pluralis, cui vocativus est similis, itemque accusati-
vus, desinunt in *us*, genitivus in *uum*, dativus & ablativus in *ibus*:
ut, *exercitus, exercituum, exercitibus, exercitus, exercitus, exerciti-
us*.

Exc. Quædam *ubus* in dativo & ablativo habent: *partus, a
Birth; specus, a Den; artus, a Joint, or any Member of the
Body; acus, a Needle; lacus, a Lake; arcus, a Bow; tribus,
a Tribe; partubus, specubus, &c.*

¶ *Portus, an Harbour, portibus & portubus: genu, the Knee,
genibus & genubus; veru, a Spit, veribus & verubus, habere
inveniuntur.*

Quinta Declinatio.

71. **R**Ectus in ES quintæ. Geminus mox casus in *ei*
Prodit: at *i* fini vates quandoque recidit:
Quartus in *em*, sextus fit in *e*: numeroque secundo
Es primus, quartusque petunt: dat patrius *erum*,
Auctores quibus annuerint, & tertius *ebus*.

Quinta Declinatio unicam habet nominativi singularis termina-
tionem, nempe ES: ut, *res, a Thing*.

Genitivus & dativus singularis desinunt in *ei*, accusativus in
em, ablativus in *e*: pluraliter, nominativus, accusativus & vocati-
vus in *es*, genitivus in *erum*, dativus & ablativus in *ebus*: ut,
res, rei, rem, res, re: res, rerum, rebus, res, res, rebus.

✱ Poëtæ interdum à Genitivo, rariùs à Dativo abjiciunt: ut *fide*, pro *fidei*.

• Hæc declinatio paucis vocabulis, iisque merè Latinis, constat: quorum pleraque toto plurali, omnia ferè (præter *res* & *dies*) genitivo, dativo & ablativo carent.

CAP. III.

De irregulari Nominum Declinatione.

TRIPLEX est nominum irregularium differentia: alia enim *variant*, alia *deficiunt*, alia *abundant*.

I. **VARIANTIA** sunt, quæ ab uno genere, unave declinatione in aliam transeunt.

II. **DEFECTIVA** sunt, quæ casu, numero, aliove accidente deficiunt.

III. **ABUNDANTIA** sunt, quæ in eadem significatione multifariam efferuntur.

I. *VARIANTIA.*

VARIAT nomen tribus modis, 1. Variat genus: ut, *hoc cælum*, *hi cæli*: quod **HETEROGENEUM** nominatur. Variat declinationem: ut, *hoc vas*, *vasis*; *hæc vasa*, *vasorum*: quod **HETEROCLITUM** dicitur. 3. Variat genus & declinationem; ut, *hoc epulum*, *hæc epulæ*: quod **MIXTUM** vocari potest.

§ I. *De HETEROGENEIS.*

Nomina **HETEROGENEA** (sub quibus & *Mixta* comprehenduntur) sunt sextuplicia.

1. *In singulari masculina; in plurali neutra.*

1. **Masculum** primo numero, **neutrale** secundo, *Dindymus* accipiet genus, & *Pangæus*, *Avernus*; *Tanarus* adjungi, fœcundaque *Massica* vino, *Manala*, *Taygetus*, & *Tartarus*, *Ismarus* optant.

In singulari masculina, in plurali neutra sunt hæc nomina: *hi Dindymus*, hæc *Dindyma*, a Hill in Phrygia. Sic *Pangæus*, a Promontory of Thrace: *Avernus*, a Lake in Campania that casts up a deadly Stream; and therefore, by the Poets used for Hell.

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 51

Hell; *Tenarus*, a Promontory of Laconia; *Massicus*, a Hill in Campania, famous for excellent Wine; *Manalus*, a Hill in Arcadia; *Taygetus*, a Hill of Laconia; *Tartarus*, Hell, or the Place of the Damned; *Ismarus*, a Hill in Thrace.

2. In singulari masculina, in plurali masculina & neutra.

Anteriore mares numero, *ere viriles*
At fines *jocus* atque *locus* prius in neutris.

Hæc duo in singulari sunt masculina, in plurali masculina & neutra: *jocus*, *joci* & *joca*, a Jest; *locus*, & *loca*, a Place.

3. In singulari feminina, in plurali neutra.

Singula feminine capiunt, pluralia neutrum,
Carbasus, Argolico deletaque *Pergamus* igni.

In singulari feminina, in plurali neutra sunt: *carbasus*, *carbasæ*, a Sail; *Pergamus*, *Pergama*, the Citadel of Troy.

4. In singulari neutra, in plurali masculina.

Mascula plurali numero sunt, neutra priore,
Elysium, *cælum*, quibus aptè jungitur *Argos*.

In singulari neutra, in plurali masculina sunt: *hoc Elysium*, *hi Elysi*, a Place of pleasant and delightful Fields, into which the Greeks believed the Souls of good Men went after their Departure hence; *hoc cælum*, *hi cæli*, Heaven; *hoc Argos*, *hi Argi*, a City in Greece.

5. In singulari neutra, in plurali masculina vel neutra.

Rastrum cum freno pluraliter *i* vel *a* poscunt.

In singulari neutra sunt, in plurali masculina vel neutra: *rastrum*, *rastri* & *rastra*, a Rake; *frenum*, *freni*, & *frena*, a Bridle.

6. In singulari neutra, in plurali feminina.

Delicium dat *delicias*, *epulas* *epulum* vult.

Balnea dic vel *eas*, numero sed *eum* modò primo.

In singulari neutri generis, in plurali feminini sunt: *delicium*, *deliciæ*, Delight, a darning; *epulum*, *epulæ*, a Banquet; *balneum* verò in plurali *balneæ* & *balnea* habet, a Bath.

§ 2. De HETEROCLITIS.

7. *Vas vasis* terni flexûs, plurale secundi est.

Jugerum at inverso ritu variato, reservans
Jugeri ex numero præeunte & *jugere* solum.
Partim sit quartæ, partim *domus* esto secundæ.

Declinatione variant nomina hæc sequentia :

1. *Vas, vasis*, a *Vessel*, in singulari est tertiæ declinationis, in plurali, *vasa vasorum*, secundæ.

2. *Jugerum* contra, *jugeri*, an *Acres of Ground*. or as much as a *Hoke of Oxen* will eat in a *Day*, in singulari secundæ declinationis, in plurali verò tertiæ, *jugera, jugerum, jugeribus*. Interdum etiam *jugeri* in genitivo, & *jugere* in ablativo singulari legitur.

3. *Domus*, a *House*, partim secundæ, partim quartæ declinationis est: quos autem ex hac vel illa casus habeat, in Rudimentis nostris ostendimus,

II. DEFECTIVA.

DEFECTIVA sunt quadruplicia: alia enim *Declinatione*, alia *casu*, alia *genere*, alia denique *numero* deficiunt.

§ 1. Deficientia DECLINATIONE.

DEFICIENTIA DECLINATIONE (quæ aliter INDECLINABILIA seu APTOTA vocantur,) ea sunt, quæ unam omnibus in casibus vocem retinent. Ea autem duabus regulis sequentibus comprehenduntur.

8. Nomen in U rarò numero variabo priore :

Pleraque in I nusquam: positum pro nomine verbum,

Aut alias partes, elementaque, materiales

Adde etiam voces, peregrinaque nomina, formam

Ni Latiam induerint: numerum queis denique jung

Cardineum: *duo, tres, unus*, compositaque *centum*

Hoc tamen ex cœtu cupiunt, & *millia*, tolli.

INDECLINABILIA, sive casibus invariata, sunt hæc :

1. Omnia serè nomina in U, in singulari: ut, *genu, the knee*.

2. Pleraque nomina in I, utroque numero: ut, *gummi, Gum*

3. Verbum, aut alia quævis orationis pars pro nomine posita: ut

Illorum

Illorum vivere est mori, i. e. Illorum vita est mors, Cic. Cras istud, i. e. iste dies crastinus, Mart. Sed recti finem extremumque esse recuso euge tuum & belle, i. e. tuum plausum & laudationem. Persf.

4. Nomina literarum: ut, *Alpha, Beta, A, B, C.*

5. Voces materialiter positæ: ut si dicas, *Ex ne & homo* componitur *nemo*.

6. Nomina peregrina, seu Barbara (i. e. neque Græca, neque Latina,) ut, *Adam, Job, Elizabet, Jerusalem.* Nisi ex prima sua origine fines habeant ad declinationem idoneos: ut, *David, Solomon, Hannibal:* vel Latina eis terminatio accedat: ut, *Adamus, Jobus, Elisabetha, Hierosolyma.*

7. Numeralia, quæ Cardinalia vocantur, à quatuor ad centum, hoc incluso. Cetera enim, unus utroque numero, duo, tres, plurali declinantur. *Mille* adjectivum non declinatur: at *mille* substantivum singulari quidem invariabile est; pluraliter verò declinatur, *millia, millium, millibus, &c.*

9. Hæc etiam immotos retinent vocabula fines:

Semis habens primum numerum, *frit, git,* (quibus addi

Gausape, cepe volunt:) numerum quoque nactus secundum

Tot, quot, cum natis; sed *nequam* pondoque utrumque.

Indeclinabilia insuper adjungenda sunt:

8. Singularem tantum numerum habentia: *semis*, the Half of any thing; *frit*, the little Grain at the Top of the Ear of Corn; *git*, seu *gith*, a kind of Cockle. Quibus fortè addi possunt, *cepe*, an Onion; *gausape*, a Freeze or rough Garment that Soldiers used.

9. Tantum pluralia, *tot*, so many; - *quot*, how many? cum compositis, *totidem*, just so many; *quotquot* & *quotcunque*, how many soever; *aliquot*, some.

10. Utroque numero gaudentia: *nequam*, naughty, worthless; *pondo*, a Pound.

§ 2. Deficientia CASU.

CASU Deficientia, pro numero casuum superstitum, distinguuntur: alia enim unicum tantum, alia duos, alia tres, alia quatuor, alia denique quinque casus habent; quæ Grammatici vulgò *Monoptota, Diptota, Triptota, Tetraptota & Pentaptota* appellant.

I. MONO-

I. MONOPTOTA.

10. Unicus his tantum casus manet. *Inquies, exspes, Atque potis* solos rectos tenuere. Paternum Dant *dicis, nauci*. Sextum noctuque, diuque, Ergo pro causa, promptu, natuque, relatu, Admonitu, injussu, sic talia plurima. Quartum Pluralem inficias, velut incita, servat. Ibidem Vult sextum ingratis. Ambage & compede sextum Anteriore dabunt numero, propè plena secundo.

Unicum tantum casum habent nomina sequentia.

1. Solum nominativum singularem, *inquies*, substantivum, want of Rest, & hæc duo adjectiva, *exspes*, hopeless; *potis*, pote, able.

2. Solum Genitivum, *dicis*: ut, *dicis gratia*, for the Fashion, for Form's Sake; *nauci*, the Shell of a Nut; *res nauci*, a Thing of no Value.

3. Solum ablativum, *noctu*, in the Night-time; *diu*, inter diu, in the Day-time; *ergo*, pro causa, for the Sake; *promptu*, in Readiness; *natu*, by Birth; *relatu*, in or by relating; *admonitu*, by the Admonition; *injussu*, without Command or Leave. Item plurima verbalia quartæ declinationis: ut, *accersitu, fricatu, illisu, jussu, percussu, persuasu*, &c.

4. Solum accusativum pluralem, *inficias* (quod cum verbo eo tantum jungitur); ut, *ire inficias*, to deny; *incita* vel *incitas*; ut, *ad incitas redactus*, reduced to a Strait or Nonplus.

5. Solum ablativum pluralem, *ingratis*, in spite of one's Teeth.

6. *Ambage*, a Bout-gate; *compede*, a Petter, in ablativo singulari serè solo reperiuntur: in plurali autem integra sunt, nisi quod in genitivo *ambagum* vel *compedum* rariùs dicantur.

2. DIPTOTA.

11. Hæc gemino cernes casu contenta. *Necesse* Rectum cum quarto capiunt, *volupe, instar, & astu* Significans urbem, simul *hir*. Junxere Latinum Cum recto terni flexus *vesperque sirempsque*. *Impetis & spontis* patrius tenet; *impete, sponte* Crebra magis sexto: sic *verberare, verberis*, omnem Pluralem servans: *repetundarum, repetundis, Suppetia, inferia* quartum, vix plura tulerunt.

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 55

In duobus casibus inveniuntur hæc nomina :

1. In nom. & accus. sing. *neceſſe* vel *neceſſum*, *Necceſſity*; *volupe*, ſeu *volup*, i. e. *voluptas*, *Pleaſure*; *inſtar*, *Like- neſs*; *aſtu*, a *Tom*; *hir*, the *Palm* of the *Hand*.
2. In nom. & ablat. ſing. *veſper*, *tertiæ* declinationis, *veſpere*, the *Evening*; *ſiremps*, *ſirempſe*, the ſame, all alike.
3. In genit. rariuſ, frequenter verò ablat. ſing. *impetis* & *impe- te*, *Force*; *ſpontis* & *ſpontē*, of its own *Accord*.
4. In genit & ablat. ſing. *verberis*, & *verbere*, a *Stripe* or *Blow*, alſo the *Scourge* or *Whip* with which it is given. Plurali inte- grum eſt, *verbera*, *verberum*, *verberibus*, &c.
5. In genit. & ablat. plur. *repetundarum*, *repetundis*, *Money* unjuſtly taken in the *Time* of one's *Office*.
6. In nom. & accus. plur. *ſuppætiæ*, *ſuppætiæ*, *Help*; *inferiæ*, *inferiæ*, *Sacrifices* for the *Dead*.

3. T R I P T O T A.

12. Hæc trinos ſumunt caſus, totidemque reſuſant :
Tantundem primum, patrium, quartumque capeſſit.
 At primum, quartum, quintum ſibi *faſque* *nefaſque*,
 Atque *melos* ſolum retinent: *epoſ* adde, *Pelaſgum*
 Et quod in *ES* finit neutrum, veluti *cacoëtheſ*.
 Hoſ tantum caſus *grateſ* pluraliter edit,
 Atque *mele*, *Tempe*, pariter finitaque *Græca*.
 At *dica* dat geminum quartum, geminumque vo-
 cantem
Maſcuſ habet. *Femini* rectum modò deme prio-
 rem;
 Integer aſt alter numeruſ. *Prece* *ſteſte*, *precique*,
 Atque *preceſ*, caſuſ retinens pluraliter omneſ.

Hæc nomina tribuſ tantum caſibuſ uſurpantur.

1. *Tantundem* nominat. & accus. *tantidem* genit. ſing. eben aſ much.
2. *Faſ*, *Right*; *nefaſ*, *Wrong*; *melos*, a *Song*; *epoſ*, an *He- roick Poem*: item *Græca* in *ES* neutri generiſ: ut, *cacoëtheſ*, an *Evil Cuſtom*; nominat. accus. & voc. ſing.
3. *Grateſ*, *Thankſ*: item pluralia in *E Græca*: ut, *cete*, *Whaleſ*; nom. accus. & voc. plur.

4. *Dica*,

4. *Dica*, a *Process* or *Action* at *Law*, habet (præter nominativum sing.) accusativos utriusque numeri, *dicam* & *dicas*.

5. *Maetus*, unâ cum nominativo sing. utrumque vocativum habet; sing. ut, *Maete virtute esto*. Horat. Go on and increase in Virtue: plur. *Maeti ingenio este*, Plin. Improve your Skill.

6. *Feminis*, the *Thigh*, nom. ac proinde accus. & vocat. sing. destituitur; in plur. autem integrum est, *femina*, *feminum*, *feminibus*, &c.

7. *Preci*, *precem* & *prece*, a *Prayer*, absque nom. genit. & vocat. sing. Plurali integrum est, *preces*, *precum*, *precibus*.

13. *Rus*, *thus*, atque *metus*, *mel*, *hyems*, cum *farre*, recusant

In numero patrium ternum sextumque secundo:

Queis (adimens *res* atque *dies*) dabis omnia quintæ.

8. Genitivo, dativo & abl. plurali carent, adeoque eo in numero triptota sunt, hæc nomina: *rus*, the *Country*; *thus*, *Incense*; *metus*, *Fear*; *mel*, *Honey*; *hyems*, *Winter*; *far*, *Corn*. Item omnia quintæ declinationis nomina, (præter *res* & *dies*;) ut, *spes*, *scabies*, *species*, *acies*.

4. TETRAPTOTA.

14. Casibus invenies quædam viduata duobus:

Namque *vicis*, *pecudis*, *sordis*, *ditionis*, *opisque*,

Vix retinent rectum numeri quintumque prioris.

His quoque *nex*, *daps*, *frux* minùs usurpataque cernes.

1. Nominativo proinde vocativo sing. privantur hæc nomina: *vicis*, the *Place* or *Stead* of another; *pecudis*, a *Beast*; *sordis*, *Filth*; *ditionis*, *Dominion*, *Power*; *opis*, *Help*. Porro *ditionis* caret toto plurali: *opes* pro *auxilio* rariùs, pro *divitiis* autem, seu *potentia*, semper plurale reperitur. *Pecudis* & *sordis* plurali integra sunt. *Vices* & *vicibus* sunt satis frequentia: at genitivus *vicum* vel *vicium* non dicitur.

2. *Nex*, *Slaughter*; *daps*, a *Dish* of *Meat*; *frux*, *Corn*; rariùs in nominativo, adeoque & vocativo sing. inveniuntur: plurali serè integra sunt.

5. PENTAPTOTA.

15. Quinque superstitibus, casu mutilantur at uno

Pluri

I. CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 57

Plurima: distribuens nam vox, referensque, negansque,

Atque rogans vocitante caret. Pronomina junge.

Tu, meus, & noster, nostras, tamen excipe; quintum

Pluraque queis magni tribuit sententia Vossî.

Plus dandi casu; patrio *satiasque chaosque*

Deficit: adde *situs*. Nullum pluralia norunt

Ora, vices patrium, *soles, labes, sobolesque,*

Atque *faces, proles, luces*. Fors plura notabis.

Uno casu deficiunt voces sequentes:

1. Vocativo carent.

(1.) Distributiva, seu Partitiva: ut, *quidam, alius*.

(2.) Relativa: ut, *qui, qualis*.

(3.) Negativa: ut, *nullus, neuter*.

(4.) Interrogativa: ut, *quis, uter?*

(5.) Pronomina: ut, *ego, sui*.

* Excipiuntur vulgò hæc quatuor pronomina, *tu, meus, noster & nostras*. At Vossius alique Grammaticorum principes, aliis etiam Pronominibus vocativum tribunt: ut, *ille, ipse, iste, hic, is & idem*: item Partitivis seu Distributivis quibusdam: ut, *aliquis, quilibet, quicumque, quisque, omnis*.

2. Dativo sing. caret *plus*.

3. Genitivo singulari, totoque plurali, *satias*, i. e. *satietas*, & *ut* or *Fill* of any thing; *chaos*, a confused Mass: item genitivo, forsan & dativo sing. & genit. dat. & abl. plur. *situs*, *Situation* or *Place*, also *Hastiness*.

4. Genitivo plurali: *os*, the Mouth; *vici*, a Turn; *Sol*, the Sun. plur. *Heat* or *Dans*; *labes*, a Spot; *soboles & proles*, Offspring; *fax*, a Torch; *lux*, Light or a Day. Item, *fax*, *Dregs*; *sax*, Slaughter, & alia quædam.

§. 3. Deficientia GÈNERE.

Genere defici hîc intelligimus nomina quædam adjectiva, quæ genere aliquo, sive per totum numerum, seu per certos quosdam casus, vel rarò vel nunquam usurpata inveniuntur. De quibus hæc regula esto.

6. Plurali primo, quarto quintoque carebit

Neutrius generis, quod in ER fit, sine sub uno,

H

Mobile;

Mobile, FEX, OR & ES, simul OS: cum *pu-
bere, supplex,*

*Comis, inopsque, vigil, sonsque, intercusque, redux-
que.*

Cetera masculiei rectum removeto priorem.

At *victrix, ultrix*, numero muliebria primo,

Femineum neutrumque genus pluralia poscunt.

Plus primo numero neutrum tulit, omne secundo.

Genere uno vel pluribus deficient :

In nom. accus. & vocat. plur. neutro ferè destituuntur adjecti-
va tertiæ, quæ sub una terminatione exeunt ;

(1.) In ER : ut, *pauper, degener, uber.*

(2.) In FEX : ut, *artifex, carnifex.*

(3.) In OR : ut, *memor, concolor, bicorpor.*

(4.) In ES : ut, *ales, dives, sospes, superstes, deses, reses, hebes,
veres, præpes.*

(5.) In OS : ut, *compos, impos, exos.*

(6.) Item, *pubis, impubis, supplex, comis, inops, vigil, sons, in-
sons, intercus, redux, & forsitan alia.*

2. *Ceter* vel *ceterus* in nominativo sing. vix dicitur, sed *ce-
tera & ceterum, the rest.*

3. *Victrix, victorious, & ultrix, revengeful*, in singulari, fe-
minini tantum sunt generis, in plurali autem feminini & neutri,
victrices & victricia ; ultrices & ultricia.

4. *Plus* in singulari neutri, in plurali omnis generis est.

§ 4. Deficientia NUMERO.

Ex his alia *plurali*, alia *singulari* deficient. Ex utrisque autem
ea primùm nomina exponemus, quæ ad summa quædam capita
solent reduci : cetera deinde sub suo quæque genere nominatum
recensibimus.

Plurali IN UNIVERSUM carentia.

17. *Propria* sunt solo numero varianda priore :

Ni vel plura notent, vel sint pluralia tantum,

Nomina virtutum, vitiorum, abstractaque & artes

Rariùs agnoscunt pluralem, & pleraque quintæ :

Queis junges herbas, frumenta, metalla, liquores.

In plurali nunquam vel rariùs inveniuntur :

1. Nomina propria : ut, *Hæctor, Dido, Italia, Roma, Parnassus,
Danubius.*

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 59

Exc. 1. At si propria pluribus ejusdem nominis convenient, nihil impedit quo minùs plurali utamur. Dicimus enim *plures Joves, duodecim Cæsares, tres Alexandri reges Scotorum.*

Exc. 2. Quædam urbium nomina in solo plurali leguntur : ut, *Veii, Athenæ, Bactra* : de quibus reg. 21. mox dicetur.

2. Rariùs etiam in plurali usurpantur :

(1.) Nomina virtutum : ut, *Justitia, Ajustice* ; *fortitudo, Courage.*

(2.) Nomina vitiorum : ut, *ambitus, Ambition* ; *luxus, Luxury.*

(3.) Nomina abstracta : ut, *magnitudo, Greatness* ; *juventus, Youth.*

(4.) Nomina artium : ut, *Grammatica, Grammar* ; *Musica, Musick.*

(5.) Nomina quintæ declinationis pleraque omnia : ut, *fides, Faith* ; *macies, Leanness.*

(6.) Nomina Herbarum : ut, *hyssopus, Hyssop* ; *apium, Parsley.*

(7.) Nomina frumentorum : ut, *triticum, Wheat* ; *secale, Rye.*

(8.) Nomina metallorum : ut, *aurum, Gold* ; *argentum, Silver* ; item mineralium : ut, *alumen, Allum* ; *sulphur, Brimstone.*

(9.) Nomina liquorum : ut, *lac, Milk* ; *oleum, Oil.*

(10.) Huc denique referuntur nomina multarum rerum, quæ mensurari aut ponderari solent : ut, *butyrum, Butter* ; *saccharum, Sugar.*

MASCULINA nunquam vel rarò pluralia.

8. Hæc quoque pluralem numerum vix mascula nōrunt :

Nemo, penus, viscus, limus, cum sanguine, pontus,

Hesperus, atque fimus, mundus muliebris, & aër :

Æthera cum musco junges & prole diei.

Pluralemque *sopor* rarò, *ros, pulvis*, habebunt.

In plurali vix unquam reperiuntur hæc nomina masculina : *Nemo*, no Body ; *penus*, all manner of Provisions ; *viscus*, Birdlime. *Blue* ; *limus*, Slime ; *sanguis*, Blood ; *pontus*, the Sea ; *Hesperus*, the Evening, or Evening Star ; *fimus*, Dung ; *mundus*, pro mulierum ornamentis, a Woman's Ornaments ; *aër*, the Air ; *æther*, the Sky ; *muscus*, Moss that grows upon Trees, Walls, Brinks of Rivers, or the like ; *meridies*, Noon, *medius & dies* compositum.

Rariùs pluralem admittunt, *sopor*, a deep Sleep; *ros*, Dew;
pulvis, Dust.

FEMININA nunquam aut rarò pluralia.

19. Vix ea plurales adhibent muliebria casus:

Plebs, *humus*, atque *lues*, *sitis*, ac *argilla*, *supellex*.
Cum *venia*que *salus*, & *vespera*, *glarea*, *pubes*,
Et *tabes*. Numerum capiunt quoque rara secun-
dum,

Talio, cum *cholera*, *bilis*, *pax*, *gloria*, *tellus*,
Et *labes*, *cutis*, atque *quies*, *pituïta*, *fames*que;
Adde *picem*, *famam*, *sobolem*, cumque *indole*, *prolem*.

Hæc feminina vix unquam in plurali adhibentur: *Plebs*, the
common People; *humus*, the Ground; *lues*, a Plague; *sitis*,
Thirst; *argilla*, Potter's Earth; *supellex*, household-stuff; *venia*,
Pardon, Licence; *salus*, Health; *vespera*, the Evening; *glarea*,
Gravel; *pubes*, the Mouth; *tabes*, a Consumption.

Rariùs plurali reperiuntur: *talio*, like for like; *cholera*, Cholera;
bilis, an Humour of the Body, also Anger, likewise a Disease;
pax, Peace; *gloria*, Glory; *tellus*, the Earth; *labes*, a Blennorrhoea;
cutis, the Skin; *quies*, Rest; *pituïta*, Phlegm or Rheum; *fames*,
Hunger; *pix*, Pitch; *fama*, Fame; *soboles* & *proles*, Offspring;
indoles, a natural Disposition.

NEUTRA nunquam vel rarò pluralia.

20. Insuper hæc numerum renuunt propè neutra se-
cundum:

Sal, *jubar*, & *nihilum*, *virus*, *pus*, atque *veternum*.
Iustitium, *fœnum*, *fabulum*, *senium*que, *lutum*que.
Ver, *ebur*, atque *penum*, *lethum*, cum *glutine*, *viscum*.
Adde *salum*, *glastum*, *nitrum*, *nil*, *nectar*, *omasum*,
Maneque, *prolubium*, simul & *diluculum*, & *album*.
Atque *gelu*, *tabum*, *pelagus*, quoque, *vulgus* & *hilum*.
Zinziber atque *hepar*, *gypsum*, *cœnum*que, *vitrum*
que,

Cumque *crocolardum*, *piper*, & cum *felle barathrum*.

Hæc neutra denique nunquam vel raro in plurali usurpantur
sal, Salt; *jubar*, the Sun-beam; *nihilum*, nihil & nil, nothing;
virus, Poison; *pus*, corrupted Matter; *veternum* vel *veternus*, a
 Lethargy, Drowsiness, Slothfulness; *justitium*, the Vacation
 of Time when Courts do not sit; *senum*, Hap; *fabulum* [vel
fabule, masc. gen.] gross Sand or Gravel; *senium*, Old-age;
clutum, Clan; *ver*, the Spring-time; *ebur*, Ivory; *penum*, -ni,
 & *penus*, -noris tertie, all kind of Victuals; *lethum*, Death; *glu-*
ten & *glutinium*, Glue; *viscum*, Bird-lime, or the Shrub *Misc-*
elto, of which it is made; *salum*, the Sea; *glastum*, the
 Herb Woad, wherewith Cloth is dyed blue; *nitrum*, Nitre;
nectar, the Drink of the Gods; *omasum*, the thick and fatty
 Part of the Belly of a Beeve; *mane*, the Morning; *prolubium*,
 a strong Desire or Appetite; *diluculum*, the Dawning of the
 Day; *album*, a List of Names, a Muster-roll; *gelu*, Frost;
tabum, corrupt Blood or Soze; *pelagus*, the Sea; *vulgus*, the
 Rabbie; *hilum*, the black Speck of a Bean, a Trifle; *zinziber*,
 Ginger; *hepar*, the Liver; *gypsum*, Parget, or white Lime
 Plaster; *cœnum*, Diet or Mire; *vitrum*, Glass; *crocum*, Safr-
 ron; *lardum*, Bacon; *piper*, Pepper, *fel*, Gall; *barathrum*, a
 Gulf or Dungeon.

SINGULARI *in universum* carentia.

21. Multa tenent solos plurales nomina casus
Festa, libros, urbes, ludos signantia : jungi
Cardineus vult his numerus quoque, distribuensque :
Quem *pauci*, *plerique* gregem comitantur & *ambo*.

Singulari generatim privantur :

i. Nomina festorum : ut, *Bacchanalia*, the Feast of Bacchus; *Quinquatria*, & *Quinquatrus*, f. gen. the Feast of Minerva.

2. Multa nomina librorum : ut, *Bucolica*, a Book of Pastorals; *Georgica*, a Book of Husbandry.

3. Nomina ludorum; ut, *Apollinares*, Games to the Honour of Apollo; *Olympia*, the Olympick Games.

4. Multa urbium nomina: ut, *Philippi*, *Syracusa*, *Sardes* vel *Sardeis*, *Hierosolyma*.

5. Nūmeri cardinales omnes (præter unus & mille substantivum :) ut, duo, rurs; centum, a hundred.

6. Numeri distributivi plerumque: ut, *singuli*, one by one; *bi*, two and two; *deni*, by Tens.

Quibus denique adde, *pauci*, few; *plerique*, the most Part; *ambo*, both.

MASCU-

MASCULINA nunquam vel rarò singularia.

22. Hæc etiam numero spoliantur mascula primo:
Cancelli, manes, Lemures, fastusque minores,
Majores, fasces, natales, posteri & antes,
Atque pugillares, superi; cum codiquecillis,
Furfuribus, cani, Luceres, simul inferi adhærentes
Et, quibus est rarus numerus prior, ista; penates,
Ac proceres, sentes, vepres, cassesque, forique,
Et cum cœlitibus, fines quoque, liberi & artus.

Vix unquam in singulari reperiuntur hæc nomina masculina:
Cancelli, Lattices; *manes*, the Spirits of Men departed; *Lemures*, Hobgoblins, or Spirits that walk in the Night; *fastus* vel *fasti*, Calendars, wherein were set down the Names of Magistrates, Feast Days &c. *majores*, Ancestors; *minores*, Successors; *fasces*, a Bundle of Rods that were carried before the chief Magistrates of Rome; *natales*, Parentage; *posteri*, Posterity; *antes*, the outer Pillars of an House, a Buttress; *pugillares*, writing Tables; *superi*, the Gods above; *inferi*, the Gods below; *codicilli*, Epistles or Writings; *furfures*, Scales in the Head; *cani*, Gray Hairs; *Luceres*, one of the three Parts into which the People of Rome were divided by Romulus.

Rarius singularem admittunt, *penates*, Household Gods, or the House; *proceres*, the Nobles; *sentes*, Thorns; *vepres*, Thorns; *casses*, a Hunter's Net; *fori*, the Hatches of a Ship; *cœlites*, the Saints above; *fines*, the Borders or Frontiers of a Country; *liberi*, Children; *artus*, the Joints or Limbs of the Body.

FEMININA nunquam vel rarò singularia.

23. De grege femineo sunt hæc pluralia tantum:
Excubie, tenebræ, Nona, cum lactibus, Idus,
Quisquilie, thermæ, scopæ quoque, reliquieque,
Feriæ & exsequiæ: cum cunis, divitiisque,
Exuvia, induvia, gerræ jungantur, opesque,
Atque facultates, diræ, scalæque, plagæque.
His apinas, tricasque, minas valvasque, Kalendas,
Insidias, & vindicias, & pauca locorum

Nomina, *primitias*, *fortunas*, atque *salinas*,
 Adjice & *inducias*: numero neque *nundina* flecti
Nuptiave invenias, aut *nuga*, *manubia* primo.
 Quem tamen interdum capiunt *decimæque*, *fores-*
que,
Præstigia, *salebræ*, *fauces*, & *literæ*, & *ades*,
 Atque *operæ*, *phalera*, *bigæ* cum fratribus, & cum
Factio signatur *partes*. *Charites*, *scatebræque*,
 Pluraque quæ melius referet tibi sermo solutus.

Hæc feminina vix unquam in singulari leguntur: *Excubia*,
Watches; *tenebræ*, *Darkness*; *Kalendæ*, *Nonæ*, *Idus*, the Names
 which the Romans gave to certain Days in each Month; *la-*
stes, the small Butts; *quisquilia*, the Sweepings of a House;
Things of no Value; *thermæ*, Hot Baths; *scopa*, a Besom; *re-*
liquia, the Remainder of any thing; *Feria*, holy Days; *exse-*
quia, Funerals; *cunæ*, a Cradle; *divitiæ*, Riches; *exuvia*, an
 Enemy's Spoils; *induvia*, Cloaths to put on; *gera*, idle Stuff;
 a Tale of a Tub; *opes*, Riches; *facultates*, one's Goods and
 Chattels; *diræ*, Curses and Imprecations; *scala*, a Ladder;
plagæ, Nets; *apina*, Gbewgaws; *trica*, Trifles; *mina*, Threats;
insidia, an Ambush; *vindicia*, an Assertion of one's Liberty, a
 Pindication of Defence; *primitia*, first Fruits; *fortuna*, one's
 Fortune or Estate; *salina*, Salt-pits; *valvæ*, folding Doors;
inducia, a Truce; *nundina*, a Market or Fair; *nuptiæ*, a Mar-
 riage; *nugæ*, idle Stories; *manubia*, Spoils taken in War. I-
 tem nonnulla locorum nomina: ut, *Alpes*, a Tract of high
 Mountains on the North of Italy; *Gades*, Cadiz or Cales, an
 Island and City in Spain; *Thermopyla*, the Straits of Mount
 Oeta in Thessaly; *Æsquilia*, mons Æsquilius, one of those Hills
 on which Rome was built.

Rarius etiam in singulari usurpantur, *decimæ*, Tithes; *fores*, a
 Gate; *præstigia*, juggling Tricks; *salebræ*, rugged uneven Pla-
 ces; *fauces*, the Jaws; *literæ*, an Epistle or Letter; *ades*, an
 House; *operæ*, Workmen; *phalera*, Trappings for Horses; *bigæ*,
 a Chariot drawn with two Horses, & similia, à *jugo composita*;
 ut, *trigæ*, one with three Horses; *quadrigæ*, one with four; *par-*
tes, pro *factione*, a Faction or Party; *charites*, the three Gra-
 ces; *scatebræ*, a Spring or Source.

Item alia quædam, quæ haud facile versu dicuntur: ut, *assaniæ*,
 idle idle talk; *angustia* pro *inopia* aut *difficultate*, Straits or
 Dis-

Difficulties; *argutia*, Quirks. Witticisms; *facetia*, pleasant Sayings; *furia*, pro *furore*, Fury; *lapicidina*, Stone-quarries; *minutia*, the smallest Things that may be seen; little Niceties; *offucia*, Cheats or Tricks; *parietina*, ruinous Walls.

NEUTRA *nunquam vel rarò singularia.*

24. Hæc numeri spernunt casus neutralia primi:
Lautia, cum *transtris*, *bellaria* cum *paraphernis*,
 Et, cum *principiis*, *bona*, *tesqua*, *crepundia*, *scruta*,
*Castra*que cum *fociis*, *lamenta*que, *munia*, *flabra*,
 Et cum prole sua *cunabula*, *Gargara* & *exta*.
*Acta*que, *justa*, simul *præcordia*, *lustra* ferarum,
*Clara*que *Romulidum* *fastis comitia*, quæque
 Terruerant avidos cum prole *Ceraunia* nautas,
*Arma*que cum *rostris*; flexu varianda secundo
 Omnia: sed terno *sponsalia*, *mænia*, junctis
Ilibus, & *brevibus*, *magalibus*. Insuper addunt
 Plurima doctores, quorum vel rarior usus
 Cernitur, aut numerum capiunt quandoque prior
 rem.

Hæc neutra in singulari vix unquam inveniuntur: *Lautia*, Provisions for the Entertainment of foreign Ambassadors; *transtra*, the Seats where the Rowers sit in Ships; *bellaria*, Dainties; *parapherna*, all Things the Wife brings her Husband besides her Dowry; *principia*, the Place in the Camp where the General's Pavilion stood; *bona*, Goods; *tesqua*, rough Places that be untilled; *crepundia*, Childrens Bawbles or Play-things; *scruta*, old Garments or Trash; *castra*, a Camp. Sic *æstiva*, Summer-Quarters; *hiberna*, Winter-Quarters; *stativa*, a Leaguer or standing Camp; in quibus *castra* intelligitur; *lamenta*, Lamentations; *munia*, Offices; *flabra*, Blasts of Wind; *cunabula*, & ejus compositum *incunabula*, a Cradle; *Gargara*, the Top of Mount Ida near Troy; *exta*, the Entrails; *acta*, publick Acts or Records; *justa*, Funeral Rites or Obsequies; *præcordia*, the Bowels; *lustra*, Dens of wild Beasts; *comitia*, An Assembly or Convention of the People; *Ceraunia* & *Acroceraunia*, high Hills on the Coast of Epirus; *arma*, Arms; *rostra*, a Place in Rome, where they used to make Orations to the

the People. Quæ omnia sunt secundæ declinationis: * Tertiarè, sponsalia, Esponsals; mœnia, the Walls of a City; ilia, the Intraills; brevia, Shelves, or shallow Places in the Sea; magalia, Country Cottages.

III. ABUNDANTIA.

ABUNDANTIA sunt octuplicia. 1. Quædam solâ terminatione abundant: ut, arbor & arbor, a Tree. 2. Quædam solâ declinatione: ut, laurus; lauri, vel laurûs, a Laurel-tree. 3. Quædam solo genere, qualia sunt dubia omnia: ut, hic aut hæc dies, a Day. 4. Quædam terminatione & declinatione simul: ut, materia, materiæ; & materies, materie, Matter. 5. Quædam terminatione & genere simul: ut, tonitrus & tonitru, Thunder. 6. Quædam declinatione & genere: ut, penus, peni, & penûs, masc. & fem. penus, penoris, neut. all kind of Provisions. 7. Quædam terminatione, declinatione, & genere: ut, æther, ætheris; & æthra, æthra, the Sky. 8. Quædam in eadem declinatione diversos habent casus obliquos: ut, tigris, tigridis & tigris, tigrides & tigres, a Tyger. * Quibus denique addunt nomina quædam, quæ sub eadem significatione diversis numeris effertur: ut, Fidenæ, Fidenæ; & Fidenæ, Fidenarum, the Name of a City. Hæc ferè omnia sub tribus regulis sequentibus summam sunt comprehensa:

25. Innumeras uno sensu, multiplice fine,
Invenies voces: ut, mendum, mendaque; cassis,
Cassida; compago, compages; grusque, gruisque:
Ceteraque auctorum quæ sedula lectio promet,
In quibus haud rarò genus est & flexio discors.

Longè plurima ac penè innumera sunt vocabula, quæ sub eadem significatione diversas nacta sunt terminationes, quæque propterea declinationes & genera haud rarò mutarunt: ut, menda, -da, primæ, fem. mendum, -di, secundæ, neut. an Error; cassis, -idis; & cassida, -ida, a Helmet, utrumque fem. hoc primæ, illud tertiæ; compago, -ginis; & compages, -gis, a joining together, utrumque fem. & tertiæ; grus, gruis; & gruis, gruis, a Crane, hoc fem. illud dubi. utrumque tertiæ.

26. Mobile, quod clivus format, frenumque, bacillum,
Arma, jugum, limus, somnusque, animusque, receptat
Flexum vel ternum, mutato aut sine, secundum.

Nomina quædam adjectiva, ab his substantivis, *clivus*, *frenum*, *bacillum*, *arma*, *jugum*, *limus*, *somnus*, & *animus*, composita; exeunt in *is* vel *us*, ac proinde vel tertiæ sunt, vel primæ & secundæ declinationis: ut, *acclivis*, -e, & *acclivus*, -a, -um, rising upwards, steep up Hill; *imbecillis* & *imbecillus*, weak; *semisomnis* & *semisomnus*, half sleeping; *exanimis* & *exanimus*, dead.

NOT. Tamen alteram terminationem in aliis vix usitatam in aliis rariorem esse: Sic *magnanimus*, *flexanimus*, *effrenus*, *levissimus*, dicimus, non *magnanimis*, &c. contra *pusillanimitas*, *injugis*, *illimitas*, *insomnis*, *exsomnis*; non *pusillanimus*, &c. & *semianimitas*, *inermis*, *sublimis*, *acclivis*, *declivis*, *proclivis*; rariùs *semianimus*, *inermus*, &c. & *inanimus*, vix *inanimis*; *bijugus* sæpiùs quàm *bijugis*.

27. Nec te prætereant, quibus est & terminus unus,
Nomina per varios flexus quandoque vagari:
Qualia, ne longum faciam, tibi glossa recludet.

Multa sunt nomina, quæ sub una eademque nominativi singularis terminatione, in obliquis suis casibus, nunc hac, nunc illâ declinatione inflexa reperiuntur. Ea autem potissimum sunt quadruplicia. Nam,

1. Quædam sunt primæ & tertiæ: ut, *Calchas*, *Calchæ*, & *Calchas*, *Calchantis*; *Euphrates*, *Euphratæ*, & *Euphratis*.

2. Quædam sunt secundæ & tertiæ: ut, *Iber*, *Iberi*, & *Iberis*; *sequester*, *sequestri* & *sequestris*, a *Mediator* & *Umpire*. Sic *OEdipus*, *OEdipi* & *OEdipodis*.

3. Quædam in US sunt secundæ simul & quartæ: ut, *domus*, a *House*, *colus*, a *Distaff*. Sic quarundam arborum nomina: ut, *figus*, the Fig-tree; *pinus*, the Pine; *laurus*, the Laurel; *cornus*, the Cornel-tree; *quercus*, the Oak-tree.

4. Quædam denique tertiæ & quintæ sunt: ut, *plebes*, (contractæ *plebs*) *plebis* & *plebei*, seu *plebi*, the Commons; *fames*, *famis*, *famei* vel *fami*, Hunger; *requies*, *requietis* & *requiei*, Rest.

C A P. IV.

De Nominum Comparatione.

COMPARATIO est Nominis per gradus variatio.

Comparantur nomina tantum adjectiva, eaque quorum significatio augeri potest vel minui.

GRADUS

CAP. IV. De Nominum Comparatione. 67

GRADUS comparationis sunt tres, *Positivus*, *Comparativus* & *Superlativus*.

POSITIVUS est, prima vox adjectivi rem absolute & simpliciter significans: ut, *durus*, hard; *mollis*, soft.

COMPARATIVUS est, qui supra Positivum significat *magis*: ut, *durior*, harder; *mollior*, softer; i. e. *magis durus*, *magis mollis*.

SUPERLATIVUS est, qui supra Positivum significat *valde* vel *maximè*: ut, *durissimus*, hardest or most hard; *mollissimus*, softest, or very soft, i. e. *valde* vel *maximè durus*; *valde* vel *maximè mollis*.

Comparatio est triplex, *Analogà*, *Anomala* & *Elliptica*.

ANALOGA, seu *Regularis* est quæ communem aliquam formationis suæ regulam sequitur. ANOMALA, seu *Irregularis*, est quæ ab hac regula deflectit. ELLIPTICA denique, seu *Defectiva* est, quæ uno aliquo vel duobus gradibus caret.

COMPARATIO ANALOGA, seu REGULARIS.

COMPARATIVI formatio.

Primus in *i* casus Positivi, syllaba cui sit *Or* subnexa, gradum medium formabit. At ortum *A* *ficus* atque *dicus volus* & *loquus entior* optat; *Junior* hinc *juvenisque*, *sinisteriorque sinister*.

COMPARATIVUS formatur à proximo casu Positivi in *i*, addendo syllabam *or*: ut, *durus*, genitivo *duri*, *durior*; *mollis*, dativo, *molli*, *mollior*.

Exc. 1. Adjectiva pleraque in *ficus*, *dicus volus* & *loquus*, à verbis, *facio*, *dico*, *volo* & *loquor*, derivata, habent *entior*, ab antiquis Positivis in *ens*: ut, *munificus*, *liberal*, *munificentior*; *maleficus*, *rastring*, *maledicentior*; *benevolus*, *benevolent*; *benevolentior*; *multiloquus*, that speaks much, *multiloquentior*.

Exc. 2. *Juvenis*, young, *junior* facit; *sinister*, left, *sinisterior*.

SUPERLATIVI formatio.

ER recti superadde RIMUS, gradus inde supremus Surget. At, ER dempto, *dexter*, *citer* atque *sinister* Dant *imus*, ac *exter*, quod & *extremus* quoque format.

SUPERLATIVUS gradus dupliciter formatur.

I. Si Positivi nominativus desinat in ER, Superlativus fit adjiciens RIMUS: ut, *niger*, black, *nigerrimus*; *celer*, swift, *celerrimus*.

Exc. Hæc quatuor, *dexter*, right; *citer*, near; *sinister*, left; *exter*, foreign; *delendo er*, & *addendo imus*, faciunt Superlativum, *dextimus*, *citimus*, *sinistimus*, *extimus*, & sæpius *extremus*.

3. In reliquis S atque SIMUS sibi subdere gaudet
Qui fit in *i* casus Positivi proximus. Atqui
Dant LIMUS, IS dempto, *facilis*, *similis*que, *hu-*
*milis*que,

Cui *gracilis* formæ, simul *imbecillis* adhærent.
Posterus at *postremus* habet, *superus*que *supremus*,
Et *summus*; priscum quoque & *interus* *intimus* edit.
Inferus atque *imus* capit *inferus*. A *ficus* ortus
Et *volus* & *dicus* est ENTISSIMUS: inde sed aufer
Mirificus. *Vetus* usque RIMUS cum *nuperus* optant,
*Maturus*que, SIMUS capiens aliquando: creari
Vultque gradus *nequam*, recto quasi *nequus* haberet.

Si positivus non desinit in ER, Superlativus formatur à proximo casu in I, addendo S & SIMUS: ut, *durus*, *duri*, *durissimus*; *mollis*, *mollis*, *mollissimus*.

Exc. 1. Hæc quinque, *facilis*, *easus*; *similis*, *like*; *humilis*, *low*; *gracilis*, *lean*; *imbecillis*, *weak*; abjecto IS & addito LIMUS faciunt Superlativum, *facillimus*, *simillimus*, *humillimus*, *gracillimus*, *imbecillimus*.

Exc. 2. *Posterus*, behind, habet *postremus*; *superus*, above, *superus* & *summus*; *interus*, inward, Positivo vix usitatum, *intimus*; *inferus*, below, *infernus* & *imus*.

Exc. 3. Composita cum *ficus*, *dicus* & *volus* faciunt ENTISSIMUS, ab antiquis, uti diximus, Positivis in *ens*: ut, *munificus*, *munificentissimus*; *maledicus*, *maledicentissimus*; *benevolus*, *benevolentissimus*. ✕ At *mirificus*, wonderful, regulariter Superlativum facit *mirificissimus*.

Exc. 4. Hæc tria, *nuperus*, late or new; *vetus*, old; *maturus*, ripe, Superlativos formant in RIMUS, *nuperrimus*, *veterrimus*, *maturrimus*, vel etiam *maturissimus*, ab antiquis nominativis *nuper*, *veter*, *matur*.

Exc. 5. *Nequam*, indeclinabile, *nequior* & *nequissimus* faciunt tanquam à recto *nequus* vel *nequis*.

II. COMPARATIO ANOMALA, seu IRREGULARIS.

4. Longiùs à dictis normis nonnulla recedunt :

Nam *bonus* & *melior* dat & *optimus* ; & *malus* optat
Pessimus & *pejor* ; *parvus* *minor* ac *minimus* vult ;
Maximus & *major* *magnus* : *multus*que poposcit
Plurimus, & neutrum numero dans *plus* modò
 primo.

Irregulariter comparantur hæc nomina.

Bonus, good, *melior*, *optimus*.

Malus, bad, *pejor*, *pessimus*.

Parvus, little, *minor*, *minimus*.

Magnus, great, *major*, *maximus*.

Multus, many, *plurimus* ; *multa*, *plurima* ; *multum*, *plus*, *plurimum*. Nam *plus* in singulari est quasi substantivum, & neutri tantùm generis ; in plurali adjectivum & omnis generis, ut supra docuimus.

III. COMPARATIO ELLIPTICA, seu DEFECTIVA.

I. POSITIVO carentia.

5. Hæc viduata gradu sunt pauca sequentia primo ;

Ultimus, *ulterior* ; *prior*, & *primus* ; *propior*que,

Proximus ; *ocyor* atque *ocysissimus* adjiciantur :

Deterior jungi quibus & *deterrimus* ambit.

Positivo carent nomina sequentia, *ulterior*, farther, *ultimus* ;
prior, former, *primus* ; *propior*, nearer, *proximus* ; *ocyor*, swift-
 er, *ocysissimus* ; *deterior*, worse, *deterrimus*.

2. COMPARATIVO carentia.

6. *Nuperus*, orba gradu medio, *novus* ac *meritus* sunt :

Par, *sacer*, *invictus*, *persuasus* & *inclytus* adde.

Comparativo privantur : *nuperus*, *nuperrimus*, late ; *meritus*,
meritissimus, deserving ; *novus*, new, *novissimus*, mutatâ paulùm
 significatione, pro *ultimus*, last ; *par*, *parissimus*, equal ; *sacer*,
sacerrimus, holy ; *invictus*, *invictissimus*, invincible ; *persuasus*,
persuassissimus, persuaded ; *inclytus*, *inclytissimus*, renowned.

3. SUPER-

3. SUPERLATIVO carentia.

7. Hæc superante carent: *satur*, & *diuturnus*, & *ingens*,
Atque *senex*, *juvenis*, *adolescens*, *pronus*, *opimus* ;
Et finita BILIS propè cuncta, vel ILIS, & ALIS :
Cum multis aliis quæ nunc perscribere longum est.

Multa carent Superlativo : ut, *satur*, *saturior*, full ; *diuturnus*,
diuturnior, lasting ; *ingens*, *ingentior*, great ; *pronus*, *pronior*, inclined,
stooping downward ; *opimus*, *opimior*, rich, full : item hæc ætatum nomina,
adolescens, *adulescentior* ; *juvenis*, *junior* ; *senex*, *senior*.

Superlativo etiam deficiunt :

1. Pleraque Verbalia in BILIS : ut, *tolerabilis*, *tolerabilior*,
that may be endured ; *flebilis*, *flebilior*, lamentable.
2. In ILIS finita penultimâ longâ ; ut, *juvenilis*, *juvenilior*,
youthful ; *civilis*, *civilior*, civil, courteous ; *exilis*, *exilior*, small.
3. Definentia in ALIS ; ut, *capitalis*, *capitalior*, chief, deadly ;
regalis, *regalior*, like a king.
4. Multa alia promiscuæ terminationis : ut, *arcanus*, *arcanior*,
secret ; *declivis*, *declivior*, bending downwards ; *proclivis*, *proclivior*,
easy ; *longinquus*, *longinquior*, far-off ; *propinquus*,
propinquior, near.

4. POSITIVO & SUPERLATIVO carentia.

8. *Anterior* solùm, *sequior*, *satior*que leguntur.

Hæc tria, *anterior*, former ; *sequior*, worse ; *satior*, better,
in solo comparativo inveniuntur.

5. COMPARATIVO & SUPERLATIVO carentia.

9. Hæc proprio genuère gradus de corpore nullos
Nomina, vel raros : a verbis, nominibusque
Quæ composita fluunt ; in DUS quoque Participiis, &
Dant quibus US purum fines, ICUS, IVUS, &
INUS,
Aut IMUS aut ORUS : cum Deminuentibus adde
Plurima, quæ versu promptum comprehendere non est.

Nullos

CAP. V. De Nom. Specie & Figura. 71

Nullòs vel rariores ex sese gradus emittunt nomina sequentia :

1. Adjectiva cum nominibus aut verbis composita : ut, *versicolor*, of dier; *Colours*; *tardigradus*, slow-paced; *degener*, degenerating; *consonus*, of like Sound, agreeable; *sædisfragus*, a Covenant-breaker; *lucifugus*, that flies from the Light; *pestifer*, pestilent, poisonous.

2. Participia in DUS : ut, *amandus*, to be loved; *lugendus*, to be bewailed. Item Verbalia in BUNDUS : ut, *errabundus*, wandering; *pudibundus*, bashful.

3. Nomina in US purum, sine præeunte vocali, desinentia : ut, *dubius*, doubtful; *cæruleus*, blue; *vacuus*, empty.

4. Finita in ICUS penultimâ brevi : ut, *famelicus*, hungry; *modicus*, small, moderate.

5. Finita in IVUS : ut, *fugitivus*, that flieth away; *demonstrativus*, that demonstrateth.

6. Finita in INUS : ut, *matutinus*, early; *internecinus*, deadly.

7. Finita in IMUS : ut, *legitimus*, lawful; *limus*, crooked, as a way.

8. Finita in ORUS : ut, *canorus*, shrill; *odorus*, sweet-smelling.

9. Deminutiva : ut, *tenellus*, somewhat tender; *majusculus*, somewhat big.

10. Plurima denique variæ terminationis : ut, *almus*, gracious; *mirus*, wonderful; *egenus*, needy; *lacer*, torn; *memor*, mindful; *osper*, safe, &c.

C A P. V.

De Nominum Specie & Figura.

§ I. De SPECIE.

SPECIES Nominis est duplex, *Primitiva* & *Derivativa*.

PRIMITIVA est, quæ à nulla alia voce ortum habet : ut, *albus*, white.

DERIVATIVA est, quæ aliunde formatur : ut, *albedo*, Whiteness.

I. *Primitivæ speciei* subjiciuntur ferè hæc sequentia :

1. **INTERROGATIVUM**, quo de re quapiam quærimus : ut, *quis* ? *uter* ? *qualis* ?

2. **REDDITIVUM**, quod interrogativo respondet : ut, *talis*, *tantus*, *tot*.

3. **RELATIVUM**, quod vocem antecedentem respicit : ut, *qualis*, *quantus*, *quot*.

4. **COL-**

4. COLLECTIVUM, quod multa in singulari significat: ut, *populus, grex*.

5. Innumera denique Nomina, tam Substantiva, quam Adjectiva, quæ ad certas classes reduci nequeunt.

II. DERIVATIVA quintuplicia sunt. Nam quædam derivantur,

1. A Nominibus, quæ vocantur *Denominativa*;

2. A Verbis, quæ *Verbalia*.

3. A Participiis, quæ *Participialia*.

4. Ab Adverbiis, quæ *Adverbialia*.

5. Quædam denique à Præpositionibus orta sunt:

I. De Denominativis.

DENOMINATIVORUM species sunt sex, viz. *Patronymica; Gentilia, Possessiva, Deminutiva, Amplificativa, & Denominativa* speciatim sic dicta.

PATRONYMICA.

PATRONYMICA propriè dicuntur, quæ à parentum, majorumve nominibus derivata, filium vel filiam, nepotem vel neptem, aliosve eorum posteros significant.

1. A patre: ut, *Pelides*, i. e. *Achilles, Pelei filius*.

2. A matre: ut, *Philyrides*, i. e. *Chiron, Philyræ filius*.

3. Ab avo paterno: ut, *Æacides*, i. e. *Achilles, Æaci nepos*.

4. Ab avo materno: ut, *Atlantiades*, i. e. *Mercurius, Atlantis nepos*.

5. A regibus gentiumque conditoribus: ut, *Romulidæ*, i. e. *Romani, à rege Romulo*.

TERMINATIONES *Patronymicorum* præcipuè sunt quatuor.

DES, cujus exempla vidimus.

AS: ut, *Thaumantias*, i. e. *Iris, Thaumantis filia*.

IS: ut, *Atlantis*, i. e. *Electra, filia Atlantis*.

NE: ut, *Nerine*, i. e. *Galatea aut alia, Nerei filia*.

Ex his DES masculinum est, AS, IS & NE feminina.

In DES & NE primæ sunt, in AS & IS tertiæ Declinationis.

GENTILIA.

GENTILIA dicuntur, quæ patriam vel gentem significant: ut, *Romanus, Atheniensis, Macedo, Arabs, Lacæna, Troas, Thessalis*.

POSSESSIVA.

POSSESSIVA sunt, quæ possessionem aut proprietatem aliquam significant: ut, *Regius*, à *Rex*; *fraternus*, à *frater*; *Herculeus*, à *Hercules*.

Exponuntur autem *Possessiva* per genitivos suorum primitivorum, pro quibus eleganter poni solent: ut, *domus paterna*, i. e. *domus patris*; *vita humana*, i. e. *vita hominum*.

DEMINUTIVA.

DEMINUTIVA sunt, quæ deminutionem suorum primitivorum significant: ut, *libellus*, *filiola*, *corculum*; à *liber*, *filia*, *cor*; *misellus*, *parvulus*, *duriusculus*; à *miser*, *parvus*, *durior* vel *durius*.

De *Deminutivis* quatuor præcipuè notanda videntur;

1. Eorum pleraque in LUS, LA, LUM desinere.
2. Ab uno primitivo gradatim plura descendere *Deminutiva*, majorem subinde deminutionem inferentia: ut, à *puer*, *puerulus*, *puellus*, *puellulus*; à *cista*, *cistula*, *cistella*, *cistellula*.
3. *Deminutiva* ferè cum primitivis suis genere convenire: ut, *lapis*, *lapillus*; *pagina*, *pagella*; *os*, *osculum*.
4. *Deminutivis* deminutionem addi posse per adjectivum *parvus*, *minutus*, aut simile: ut, *parvi pisciculi*, *parva munuscula*, *minutæ interrogatiuncula*.

AMPLIFICATIVA.

AMPLIFICATIVA sunt, quæ primitivorum suorum significationem augment seu amplificanc.

Ex his quædam substantiva, quædam adjectiva sunt.

Substantiva in O desinunt: ut, *capito*, i. e. *habens magnum caput*. Sic *nasō*, qui *nasum*; *labeo*, qui *labia*; *bucco*, qui *buccas* solito majores habet.

Adjectiva desinunt in OSUS vel ENTUS: ut, *vinosus*, *nodosus*, *limbosus*; *corpulentus*, *fraudulentus*, *sanguinolentus*. Item quædam aliter in *tus*, ut, *literatus*, *auritus*, *nasutus*.

DENOMINATIVA *speciatim sic dicta.*

In hanc classẽ DENOMINATIVORUM ea referimus, quæ ad superiora capita nequeunt reduci: qualia sunt innumera tum substantiva tum adjectiva ab aliis nominibus derivata: ut, *eques*, *lectica*, *animal*, *lupanar*, *thuribulum*; ab *equus*, *lectus*, *anima*, *lupus*, *thus*: *cordatus*, *saluber*, *gravidus*, *aureus*, *cælestis*, *adamantinus*; à *cor*, *salus*, *gravis*, *aurum*, *cælum*, *adamas*.

Ex substantivis præcipuè memorari debent nomina ABSTRACTA, i. e. substantiva ab adjectivis deducta, rerum qualitates per se ipsas spectatas significantia: ut, *justitia*, *pietas*, *dulcedo*; à *justus*, *pius*, *dulcis*.

Adjectivorum variæ admodum sunt significationes, ut certis locis comprehendi vix queant. Ex iis tamen potissimum notantur.

1. MATERIALIA: ut, *corporeus, chartaceus, crystallinus, quernus*.
2. LOCALIA: ut, *hortensis, agrestis, fluviatilis, marinus*.
3. TEMPORALIA: ut, *solstitialis, momentaneus, æstivus, diurnus, annuus*.

2. De Verbalibus.

VERBALIA sunt quæ à verbis derivantur.

Eorum variæ sunt terminationes; præcipuè verò,

1. Substantivorum in IO, OR, IX, US & URA: ut, *lectio, amator, altrix, luctus, creatura*.
2. Adjectivorum in *bilis* vel *ilis*, *bundus*, *ax*, *itius*, *icus*, *idus*, *ivus*: ut, *amabilis, docilis, ludibundus, audax, fictitius, erraticus, fluidus, sativus*.

3. De Participialibus, Adverbialibus, & à Præpositione ortis.

1. PARTICIPIALIA sunt, quæ ex participiis in nomina degenerarunt: ut, *sapiens, acutus, doctus, disertus*.

Ex his multa Substantivorum naturam induerunt: ut, *adolescens, animans, rudens, serpens; advocatus, sponsus, natus, legatus; nupta, sponsa, ferta; sciz. corona; prætexta, sciz. vestis; debitum, decretum, præceptum, fatum, tectum, votum, &c.*

2. ADVERBIALIA sunt, quæ derivantur ab adverbis: ut, *hodie, hodie, ab hodie; crastinus, à cras; binus, à bis*.

3. Sunt & à PRÆPOSITIONIBUS orta: ut, *contrarius à contra; anticus, ab ante; posticus, à post*.

§ 2. De FIGURA NOMINUM.

FIGURA Nominum est duplex, Simplex & Composita.

Nomen SIMPLEX est, quod semper unum fuit, neque ex vocibus aut particulis pluribus conficitur: ut, *res, justus, facilis, quantus*.

Nomen COMPOSITUM est, quod ex duabus aut pluribus vocibus seu particulis in unum junctis conflatur: ut, *respublica, injustus, difficilis, perdifficilis, vecors, quantuscunque*.

Quia voces numerales cum utraque tum specie tum figura nominum participant, idè quæ de iis dicenda videbantur, in postremum hunc locum rejecimus.

De NUMERALIBUS.

NUMERALIA sunt duplicia, *Simplicia*, sciz. & *Composita*.

Simplicia rursus vel *primitiva* sunt, vel *derivativa*.

Primitiva Cardinalia appellantur, cetera sunt *derivativa*.

CARDINALIA sunt, quæ numerum absolute significant: ut, *unus*, *duo*, *tres*, &c. Hæc respondent ad Quæstionem QUOT?

Derivativa sunt septuplicia, *Ordinalia*, *Distributiva*, *Partitiva*, *Multiplicativa*, *Proportionalia*, *Temporalia* & *Ponderalia*.

1. ORDINALIA sunt, quæ ordinem significant: ut, *primus*, *secundus*, *tertius*, &c. De his quæritur per QUOTUS?

2. DISTRIBUTIVA sunt, quæ singulis plurium eundem numerum distribuunt: ut, *singuli*, *bini*, *terni*, &c. Quæstio de iis fit per QUOTENI?

3. PARTITIVA sunt, quæ partitionem significant, posteriore sui parte ex nomine *pars* composita: ut, *bipartitus*, *tripartitus*, *quadripartitus*, &c. De quibus Quæstio est QUOT PARTIUM?

4. MULTIPLICATIVA sunt, quæ partium aut specierum rei multiplicationem summam explicant: ut, *simplex*, *duplex*, *triplex*, &c. De his quæritur per QUOTUPLEX?

5. PROPORTIONALIA sunt, quæ proportionem seu habitudinem rei ad rem numero exprimunt: ut, *duplus*, *triplus*, *quadruplus*, &c. In his Quæstio fit per QUOTUPLUS.

6. TEMPORALIA & } sunt, quæ numerum certi temporis, pon-

7. PONDERALIA } deris vel aliarum rerum exprimunt: ut, *bimus*, *trimus*, *quadrimus*, &c. Sic composita: ut, *biennis*, *triennus*, &c. *bimestris*, *trimestris*, &c. *biduum*, *triduum*, &c. *binotium*, *trinotium*, &c. *biennium*, *triennium*, &c. *annorum*, *mensium*, *dierum* & *noctium*, numerum significantia. Sic etiam *bilibris*, *trilibris*, *quadrilibris*, &c. quæ librarum numero significando inserviunt. At in *arius* à distributivis orta quarumvis rerum numero applicari possunt: ut, *binarius*, *ternarius*, *quaternarius*, &c. Sic *versus senarius*, i. e. sex pedum; *denarius nummus*, i. e. decem assium; *octogenarius senex*, i. e. octoginta annorum: *grex centenarius*, i. e. centum capitum, &c. De his quæritur, QUOT AN-
NORUM, MENSIMUM, LIBRARUM, &c.

Liber Secundus,

DE PRONOMINE.

PRONOMEN est pars orationis variabilis, quæ pro nomine posita, personam aut rem aliquam demonstrat.

Pronominis Accidentia sunt octo, *Figura, Species, Genus, Casus, Numerus, Persona, Motio & Declinatio.*

I. *FIGURA Pronominum* est duplex: alia enim sunt Pronomina *Simplicia*, alia *Composita.*

Pronomina SIMPLICIA sunt decem & octo; *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, quis, qui, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras & cujas.*

De Pronominibus *COMPOSITIS* postea dicetur.

II. *SPECIES Pronominum* itidem duplex est, *Primitiva & Derivativa.*

Pronomina PRIMITIVA sunt decem; *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, quis, qui.*

DERIVATIVA sunt octo; *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras & cujas.*

* Pronomina aliter dividuntur in *Demonstrativa, Relativa, Possessiva, Gentilia, Interrogativa & Reciproca.*

1. *Pronomina DEMONSTRATIVA* sunt, quæ rem præsentem, vel tanquam præsentem, simpliciter demonstrant: ut, *ego, tu, hic, iste, & interdum ille, is, ipse.*

2. *RELATIVA* sunt, quæ rem antecedentem in memoriam redeunt: ut, *ille, ipse, is, qui, & haud raro hic & iste.*

3. *POSSESSIVA* sunt, quæ possessionem significant: ut, *meus, tuus, suus, noster & vester.*

4. *GENTILIA* sunt, quæ gentem vel patriam significant: ut, *nostras, vestras, cujas.*

5. *INTERROGATIVA* ex his appellantur, quibus interrogantur: ut, *quis? & cujas?*

6. *RECIPROCA* denique sunt, quæ rem in seipsam reflectunt: ut, *sui & suus.*

III. *GENERA Pronominum* sunt eadem ferè quæ in Nominibus. Nam eorum tria, *ego, tu, sui*, substantiva sunt & communis generis masculina cum mares, feminina cum feminas demonstrant. Reliqua verò adjectiva sunt, & proinde generis omnis: *meus, meum; nostras, nostras, nostras,*

IV. CASUS

IV. CASUS in Pronomine sex ; } quemadmodum in Nomine.

V. NUMERI sunt duo ;

VI. PERSONÆ Pronominum sunt tres : *Prima*, quæ loquitur : *ut, ego. Secunda*, ad quem sermo dirigitur : *ut, tu. Tertia*, de quo sermo habetur : *ut, sui, ille, ipse, & cetera Pronomina relativa.*

VII. MOTIO, quæ Pronominum adjectivorum est propria, sub eorum declinatione comprehenditur.

VIII. DECLINATIO Pronominum ad hunc modum sese habet :

1. Quædam planè sequuntur declinationem nominum : *ut, meus, tuus, suus, noster & vester, primæ & secundæ ; nostras, vestras & tuas, tertiæ.*

2. Quædam nulla ex parte sequuntur declinationem nominum : *ut, ego, tu, sui.*

3. Quædam habent declinationem mixtam : *ut, ille, ipse, iste, hic, is, quis, qui.*

De PRONOMINIBUS COMPOSITIS.

Pronomina componuntur septem modis.

I. Cum Nomine : *ut, aliquis, unusquisque : item genitivi huiusmodi, cuiusmodi, ejusmodi.*

II. Cum Pronomine : *ut, isthic, illic ; ab iste, ille, & hic.*

III. Cum Verbo : *ut, quivis, ex qui & vis ; quilibet, ex qui & libet.*

IV. Cum Adverbio : *ut, nequis, numquis ; à ne, num & quis, necum, eccum ; eccos, eccas ; ab ecce & is : ellum, ellam ; ellos, ellas ; ab ecce & ille.*

V. Cum Præpositione cum : *ut, mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum & quibuscum.*

VI. Cum Coniunctione : *ut, equis, siquis : ab et, si & quis.*

VII. Cum syllabica adiectione, eâque variâ :

1. MET componitur cum, *ego, tu, sui*, per omnes casus : *egomet, meimet, mihimet, &c. tutemet, tuimet, tibimet, &c. fuimet, sibi-*

2. TE cum solò nominativo vocis *tu* : *ut, tute.*

3. CE cum Pronomine *hic*, & genitivis *ejus, cujus* : *ut, hicce, hæcce, hocce ; huiusce, hysce, hosce ; ejusce, cujusce : unde ejuscemodi, cuiuscemodi.*

4. CINE additur Pronomini *hic*, sed iis duntaxat casibus qui in e terminantur : *ut, hiccine, hæccine, hoccine, huncine, &c.*

5. PTE componitur cum ablativis *meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ* : *ut, meapte, tuapte, suapte, &c. Et interdum cum meo, tuo, suo, &c. ut, meopte, tuopte, suopte.*

6. PIAM, cum quis : *ut, quispiam, quempiam, aliquispiam.*

7. DAM,

7. DAM, cum *qui* per omnes casus, genera & numeros.
 8. DEM, cum *is*, in *idem* (pro *isdem*) per omnes casus.
 9. CUMQUE, seu CUNQUE, cum *qui*, per omnes casus.
 10. QUE in *quisque*,
 11. NAM in *quisnam*,
 12. QUAM in *quisquam*,
- } Syllabicæ potiùs adjectiones, quàm
} hoc Adverbium, illa Conjunctiones
} esse videntur.

Liber Tertius.

DE VERBO.

VERBUM est, pars orationis variabilis, aliquid de re aliqua dici seu affirmari significans.

Verbo accidunt octo, *Modus, Tempus, Numerus, Persona, Conjugatio, Genus, Species & Figura.*

MODUS est diversa verbi inflectendi ratio, diversis animi affectionibus indicandis inserviens.

Modi Verborum sunt quatuor, Indicativus, Subjunctivus, Imperativus & Infinitivus.

Ex his tres priores **FINITIV** vocantur, quia certam personam & numerum definiunt: quartus verò **INFINITIV** appellatur, quod nulla in eo sit personæ numerive differentia.

INDICATIVUS est, quo simpliciter affirmamus, negamus, aut interrogamus: ut, *amat, non amat, amatne?*

SUBJUNCTIVUS est, qui alteri verbo subicitur, nec per se sententiam absolvit: ut, *Orat ut ad se venias; Quid faciam prorsus ignoro.*

IMPERATIVUS est, quo imperamus, oramus, hortamur, aut permittimus: ut, *Scribe puer; Miserere laborum; Pelle moras; Ite, quere Italiam ventis, pete regna per undas. Virg.*

INFINITIVUS est qui generalem verbi significationem, absque certæ personæ numerive discrimine, exprimit: ut, *Nescio fallere. Dignus amari.*

TEMPUS est, differentia verbi ex consignificatione præsentis, præteriti & futuri.

Tempora verborum sunt quinque, Præsens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plusquamperfectum, & Futurum.

Ex Temporibus tria **SIMPLICIA** sive *absoluta* sunt, *Præsens, Præteritum perfectum, & Futurum*; duo autem **COMPOSITA**, *Præteritum imperfectum, & Præteritum plusquamperfectum.*

PRÆSENS est, quod aliquid nunc fieri significat: ut, *scribo, doceor.*

PRÆTERITUM PERFECTUM est, quod rem notat jam perfectam & completam: ut, *scripsi.*

FUTURUM est, quod aliquid ex voluntate aut necessitate fore promittit: ut, *scribam.*

PRÆTERITUM IMPERFECTUM est, quod tempus aliquod præteritum respicit, indicatque rem tum præsentem, sed nondum absolutam fuisse: ut, *scribebam.*

PRÆTERITUM PLUSQUAMPERFECTUM est, quod tempus aliquod præteritum respicit, ac rem tum præteritam, atque perfectam notat: ut, *scripseram.*

NUMERI } Verborum nihil aliud sunt, quàm diversæ eorum
& } terminationes, numeris & personis Nominum
PERSONÆ } siue Pronominum convenientes.

Numeri igitur sunt duo, *Singularis*, ut, *amo*; *Pluralis*, ut, *amamus.*

Personæ tres, *Prima*, ut, *amo*; *Secunda*, ut, *amas*; *Tertia*, ut, *amat.*

CONJUGATIO est variatio verbi per modos, tempora, numeros & personas.

Conjugationes verborum sunt quatuor; *Prima*, *Secunda*, *Tertia* & *Quarta.*

Ex autem vulgò à se invicem discernuntur vocali quæ præcedit *re* præsentis Infinitivi verbi activi, vel *ris* præsentis Indicativi verbi passivi, hoc modo:

Prima	} habet.	{	ante <i>re</i> vel <i>ris</i> ut,	{	<i>amāre, amāris.</i>	
Secunda					<i>e</i> longum	<i>docēre, docēris.</i>
Tertia					<i>e</i> breve	<i>legēre, legēris.</i>
Quarta					<i>i</i> longum	<i>audire, audiris.</i>

Verborum *Conjugatio* vel est *Regularis* vel *Anomala*. Illa communem aliquam conjugandi formam servat: hæc ab ea forma desciscit.

In unoquoque verbo regulari & pleno potissimum considerandæ sunt quatuor ejus primariæ partes; viz. *Præsens Indicativi* in *o*, *Præteritum perfectum* ejusdem in *i*, *Supinum prius* in *um*, & *Præsens infinitivi* in *re*.

Præsens indicativi in *o* dicitur *THEMA* siue *Radix* verbi, quod reliquæ verbi partes ab eo, siue immediatè, siue aliis intervenientibus, nascantur.

A Præterito perfecto descendunt voces in *ram*, *rim*, *ro*, *ſsem* & *ſſe*.

A Supino priore, Supinum posterius, participia præteriti temporis, & futuri in *rus*; item pleraque verbalia in *us*, *io*, *or* & *ix*.

Præsens

Præsens infinitivi quorū conjugationis verbum quodque finit ostendit.

¶ In Rudimentis nostris præter Conjugationum Typos, proposita sunt generalia verborum à thematis suis ducendorum præcepta: superest, ut de Præteritis & Supinis, quorum formatio latius patet, nec, ut ceterarum partium, una ferè & eadem, sed varia & multiplex est, hoc in loco agamus.

* De verbis anomalis capite secundo; de Genere, Specie, & Figura verborum cap. tertio: de Gerundiis & Supinis libro de Participiis dicetur.

CAP. I.

De Præteritis & Supinis Verborum.

REGULÆ GENERALES.

1. **P**Leraque simplicium leges composita sequuntur.
Hinc excepta suo meliùs post ordine pandam.

Verba composita formant præteritum & supinum juxta regulas simplicium: ut, *amo, amavi, amatum*; sic *redamo, redamavi, redamatum*.

Excipiuntur nonnulla quæ suis locis explicabuntur.

2. Cùm geminat primam simplex, composita priorem Præteriti amittunt, præter *præcurro, repungo*; Quæque sibi gignunt *do, sto, cum discere posco*.

Quando præteritum simplicis geminat primam syllabam, composita non geminant: ut, *pello, pepuli, to beat; repello, repuli, non repestuli, to beat back*.

Exc. Quædam tamen eam syllabam retinent: ut, *præcurro, præcurri, to run before; repungo, repupugi, to prick again*: item composita à *do, sto, disco & posco*: ut, *addo, addidi, to add; asto, astiti, to stand by; edisco, edidici, to learn by heart; depono, depono, to demand*.

3. A præsentis in I mutatum, vult E supino.
Excipe *displiceo, do, go* finitæque, quæque Progenerant *habeo, sapio, salio, statuoque*.

Si verbum compositum mutet A simplicis in I, supinum habebit E : ut, *facio, feci, factum*, to make ; *perficio, perfeci, perfectum*, to perfect.

Exc. *Placeo, placui, placitum*, to please : at *displiceo, displicui, displicitum*, to displease. Sic finita in *do* & *go* : ut, *ago, egi, actum*, to do, to drive ; *adigo, adegi, adaectum*, to drive to ; *cado, cecidi, casum*, to fall ; *recido, recidi, recasum*, to fall back. Item composita ab *habeo*, to have ; *sapio*, to be wise ; quæ I in supino retinent : ut, *prohibeo, prohibitum*, to forbid : *desipio*, (si modò supinum habeat) *desipitum*, to play the fool : Et à *salio*, to leap, & *statuo*, to set up, quæ in supino U habent : ut, *insilio, insultum*, to leap upon ; *instituo, institutum*, to appoint.

4. Si sit A præsentis, non desinit esse supino.

Si verbum in præsentis A habuerit, A quoque in supino habebit, quamvis in præterito mutetur : ut, *cipio, cepi, captum*, to take ; *callo, fefelli, falsum*, to deceive.

5. Præteritis quæcunque carent, spoliabo supinis.

Quæ verba præteritis carent, carent etiam supinis : ut, *polleo, polisco, ambigo, vergo, ferio*, &c.

Prima Conjugatio.

6. AVI præterito, capit ATUM prima supino.

Verba primæ conjugationis habent in præterito AVI, in supino atum : ut, *voco, vocavi, vocatum*, to call.

7. Do dedit atque datum format, compositaque primæ Quæ venum, circum, pessumque, satisque creârunt. Sto stetit & statum poscit : STITIT at sibi proles Exigit atque STITUM, multò sed crebrius ATUM.

Exc. 1. *Do* facit præterito *dedi*, supino *datum*, to give. Sic composita primæ conjugationis, *venundo*, to sell ; *circundo*, to surround ; *pessundo*, to overthrew ; *satisdo*, to give Surety. Cetera ferè sunt tertiæ conjugationis ; de quibus Reg. 29.

Sto, steti, statum, to stand. Composita *STITI, STITUM* & frequentius *STATUM* : ut, *exsto, exstiti, exstitum* vel *exstatum*,

to stand out; *præsto, præstiti, præstitum, vel præstatum, to perform.* Sic *ad-, con-, in-, ob-, per-, pro-, re-sto.*

8. A *lavo* fit *lavi, lautum, lotum atque lavatum.*

Poto potatum vel potum flecte: juvoque

Dat juvi; at soboles jutum prope sola reservat.

Exc. 2. *Lavo* in præterito facit *lavi, in supino lotum, lautum, & lavatum, to wash.*

Poto, potavi, potum vel potatum, to drink.

Juvo, juvi, jutum, to help. Sic ejus compositum, *adjuvo, adjuvi, adjutum.* Hinc participia *jutus & adjutus*: sed hoc longè quàm illud usitatus.

9. Hæc per UI per ITUMque, *cubo, domo cum sono* flectes,

Et tono, junge veto, simul & crepo: discrepo normam.

Sed potius sequitur: *mico vult micuique, supini*

Impatiens: AVI tamen ATUM dimico præfert;

Quam tenuit legem replico cum supplico, & omne

Quod plico componit verbum cum nomine junctum.

Cetera sed soboles ritu variantur utroque.

At frico vult fricui, frictum; secui seco, sectum;

Interdumque neco, necui; quod sæpius AVI

Atque ATUM poscit. Labo, nexo cum plico nil dant.

Exc. 3. Sex verba quæ sequuntur, faciunt præterito UI, supino ITUM;

Cubo, cubui, cubitum, to lie. Sic composita, tam primæ: ut, *accubo, to sit nigh; excubo, to watch; recubo, to lie all along:* quàm tertiæ, quæ *m* literam assumunt: ut, *incumbo, to lie upon; succumbo, to yield.* Vid. Reg. 25.

Domo, domui, domitum, to tame. Sic *e-, per- domo.*

Sono, sonui, sonitum, to sound. Sic *as-, circum-, con-, dis-, ex-, in-, per-, præ-, re-sono.*

Tono, tonui, tonitum, to thunder. Sic *at-, circum-, in-, superin-, re-sono.*

Veto, vetui, vetitum, to forbid.

Crepe, crepui, crepitum, to make a noise. Sic *con-, in-, per-, re-crepe.* *Discrepe* tamen *discrepavi* potius quàm *discrepui* facit.

Exc. 4.

Exc. 4. *Mico* facit *micui* sine supino, to glitter. Sic *inter-*, *pro-mico*. *Emico* autem *emicui* habet & *emicatum*, to shine forth: *dimico* *dimicavi* (rarò *dimicui*) *dimicatum*, to fight.

Exc. 5. *Plico* simplex, to fold, olim *plicui* vel *plicavi*, & *plicitum* vel *plicatum*, fecisse videtur: Participio *plicatus* utitur Seneca.

Ab eo composita, sive cum nomine, sive cum præpositionibus *sub* & *re*, AVI tantum & ATUM habent: ut, *duplico*, -avi, -atum, to double; *multiplico*, -avi, -atum, to multiply; *supplico*, -avi, -atum, to intreat humbly; *replico*, -avi, -atum, to unfold, to reply.

Reliqua cum præpositionibus composita, vel faciunt UI, ITUM; vel AVI, ATUM: ut, *applico*, to join, to apply; *implico*, to fold in, to intangle; -*plicui*, -*plicitum*, & -*plicavi*, -*plicatum*; *complico*, -*plicavi*, -*plicatum*; rarò -*plicui* & -*plicitum*, to fold together. *Explico*, pro *expedio*, *expando*, aut simili, *explicui*, sæpius & *explicitum*: pro *explano* seu *interpretor*, *explicavi* & *explicatum*, ferè semper facit.

Exc. 6. *Frico* habet *fricui*, *frictum*, to rub. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *ef-*, *in-*, *per-*, *re-frico*.

Seco, *secui*, *sectum*, to cut. Ita, *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *inter-*, *per-*, *præ-*, *re-*, *sub-seco*.

Neco, *necavi*, interdum *necui*, *necatum*, to kill. *Eneco*, -avi, -atum, & *enecui*, *enectum*, to put to Death; *interneco*, -avi, -atum, & *enectum*, to put all to the sword.

Exc. 7. Hæc tria, *lubo*, to fall or faint; *nexo*, to bind, & *plico* (de quo prius dictum) præterito ac proinde supino carent.

Secunda Conjugatio.

10. **A**ltera præterito dat UI, dat ITUMque supino.

Verba secundæ conjugationis faciunt præteritum in UI, supinum in ITUM: ut, *habeo*, *habui*, *habitu*, to have; *prohibeo*, *prohibui*, *prohibitum*, to forbid.

11. Dat *doceo* *doctum*; à *teneo* deducto *tentum*:

Mistum vel *mixtum* dat *misceo*: *censeo*, *censum*;

Torreoque & *tostum*, capient; & *sorbeo* *sorptum*.

Hæc verba sequentia præteritum juxta regulam, supinum verò contra eam faciunt.

Doceo, *docui*, *doctum*, to teach. Sic *ad-*, *con-*, *de-*, *e-*, *per-*, *sub-* *doceo*,

Teneo, tenui, tentum, to hold. Sic *con-, de-, dis-, ob-, re-, sus-* tineo. At *attineo, pertineo*, nullum supinum admittunt; raro etiam *abstineo*.

Misceo, miscui, mistum vel mixtum, to mix. Sic *ad-, com-, im-, inter-, per-, re-misceo*.

Censeo, censui, censum, to judge or think. Sic *ac-, per-, re-* fac-censeo.

Torreo, torrui, tostum, to roast. Sic *ex-torreo*.

Sorbeo, sorbui, sorptum, to sup. Sic *ab-, ex-, re-sorbeo*. *Abforps* utitur Lucanus, *exsorpsi* Seneca, ab antiquis *absorbo* & *exsorbo*, ut videtur, tertiæ conjugationis. Supina *exsorptum* & *resorptum* non extant.

12. Quod dat UI neutrum, *timeo, fileoque*, supina
Nulla dabunt. *Valeo, placeo, caret & licet* aufer,
Paret, item *jaceo, caleo, noceo, doleoque*;
Queis coalet, latet atque meret sociabis, oletque.

Neutra secundæ conjugationis, quæ præterito faciunt UI, supino carent: ut, *splendo, splendui, to shine*; *mado, madui, to be moist*. Sic *areo, candeo, floreo, horreo, niteo, pateo, tepeo, vigeo*, &c. item *immineo, emineo*, ab antiquo *mineo*.

His adde duo verba activa, *timeo, timui, to fear*: unde *per-* *sub-timeo*. Et *fileo, filui, to conceal*.

Exc. Hæc autem neutra supinum retinent: *Valeo, valui, valitum, to be in health*; & *æqui-, con-, e-, in-, præ-valeo*. *Placeo, -ui, -itum, to please*: & *com-, per-placeo, dis-pliceo*. *Careo, -ui, -itum, to want*. *Liceo, -ui, -itum, to be valued*. Sic *Pareo, to appear, to obey*: & *ap-, com-pareo*. *Jaceo, to ly*: & *ad-, circum-, inter-, ob-, præ-, sub-, super-jaceo*. *Caleo, to be warm*: & *con-, in-, ob-, per-, re-caleo*. *Nocéo, to hurt*. *Doleo, to be grieved*: & *con-, de-, in-, per-doleo*. *Coaleo, to grow together*. *Lateo, to lurk*: unde *de-liteo, inter-, per-, sub-lateo*. *Mereo, to deserve*: unde *com-, de-, e-, per-, pro-mereo, aut mereor*. *Oleo, to smell*.

13. *Arceo* quod simplex nescit, dant nata supinum:
Quod retinent *taceo, lateo, sobolique* recusant.

Arceo, arcui facit; supinum verò *arcitum* in usu non est, to drive away. Ejus tamen composita supinum retinent: *coërceo, -er-* *cui, -ercitum, to restrain*; *exerceo, -ercui, -ercitum, to exercise*.

Contra, *taceo, tacui facit & tacitum, to conceal*; *lateo, latui & latitum, (ut modò dictum) to lurk*. Eorum tamen composita supino carent; *con-, ob-, re-ticeo*: & *de-liteo*, &c.

14. Dant DI SUM prandet, videt & sedet; at geminabit

S sessum: stridet stridi facit absque supino.

Prandeo dat prandi, pransum, to dine.

Video, vidi, visum, to see. Sic in-, per-, præ-, pro-, re- video.

Sedeo, sedi, sessum, to sit. Sic as-, con-, de-, dis-, in-, ob-, pos-, præ-, re-, sub- sideo, circumssideo, vel circumssideo, supersedeo. Ex his tamen desideo, dissideo, persideo, præssideo, resideo, subsideo, supino carere videntur.

Strideo, stridi, sine supino, to make a noise.

15. DI SUM præterito geminato mordeo donat:

Spondeo lege pari, pendet, tondetque jugantur.

Hæc quatuor faciunt DI, principio-præteriti geminato, & supino SUM:

Mordeo, momordi, morsum, to bite. Sic ad-, com-, de-, ob-, præ-, re-mordeo.

Pendeo, pependi, pensum, to hang. Sic, de-, im-, pro-, super-pendeo.

Spondeo, spondendi, sponsum, to promise. Sic, de-, re-spondeo.

Tondeo, totondi, tonsum, to clip. Sic at-, circum-, de-tondeo.

At composita omnium reduplicationem abjiciunt.

16. Ex VEO fit VI, TUM: faveo fed dicito fautum,

Et caveo cautum. Mutilantur neutra supinis:

Ferbuit at fervet; VI, XI conniveo donat.

Verba activa in VEO terminata, præterito VI, supino TUM accipiunt: ut, moveo, movi, motum, to move: unde a-, ad-, com-, de-, di-, e-, per-, pro-, re-, se-, sub-, trans-moveo. Foveo, fovi, fotum, to cherish: unde con-, re-foveo. Voveo, vovi, votum, to vow or wish: unde con-, de-voveo.

Duo in supino recipiunt u ante TUM, Faveo, favi, fautum, to favour; Caveo, cavi, cautum, to avoid, to beware of: unde præ-caveo.

Neutra in VEO supino carent: ut, paveo, pavi, to be afraid: unde ex-paveo.

Ex his Ferveo, to boil, ferbui facit: unde de-, ef-, in-per-, re-ferveo. Conniveo, to wink, connivi & connixi, sine supino.

17. Deleo, nata pleo, flet, net, viet, EVIT & ETUM

Accipiunt, cieoque citum: civi dato quartæ.

Nunc

86 ETYMOLOGIÆ LIB. III

Nunc *oleo* per UI dat ITUM: sic pignora patris
Quæ retinent sensum: EVI, ETUM vult cetera
proles.

Fert *abolevit* ITUM: sed dic *adolevit* *adultum*.

Præterito EVI, supino ETUM formant verba sequentia:

Deleo, deleui, deletum, to blot out.

Compleo, complevi, completum, to fill. Sic alia composita ab
inuitato verbo *pleo* ut, *de-, ex, im-, adim-, op-, re-, sup-pleo*.

Fleo, fleui, fletum, to weep. Sic *af-, de-fleo*.

Neo, neui, netum, to spin. Sic *per-neo*.

Vieo, vieui, vietum, to hoop a vessel.

Cieo, citum, absque præterito in hac conjugatione: *civi* enim
à *cio* est, & quartæ, to stir up, to rouse. Sic *ac-, con-, ex-, in-,*
per-cieo.

Oleo, olui, olitum facit: olim etiam *oleui, oletum*, to smell.

Ejus composita dupliciter formantur. Nam

1. Quæ servant sensum simplicis, sive odorem significant, UI
habent & ITUM: ut, *oboleo, obolui, obolitum, peroleo, -ui, itum;*
redoleo, -ui, -itum; suboleo, -ui, -itum.

2. Quæ verò à simplicis significatione recedunt, faciunt EVI,
ETUM: ut, *exoleo, exoleui, exoletum*, to fade, to grow out of
use; *obsoleo, obsoleui, obsoletum*, idem; *inoleo, inoleui, inoletum*
vel *inolitum*, to come in use, to grow upon. *Aboleo* tamen *ab-*
oleui facit & *abolitum*, to abolish. *Adoleo, adoleui, adultum*,
to grow up, to burn.

18. Dant SI SUM *suadet, ridet, manet, hæret & ardet*,
Et terget, mulcet, mulget: sed & S geminato
Vult *jubeo, jussi, jussumque*. *Indulgeo* SI TUM,
Torqueo dat *torsi tortum*. *Viduata* supinis
SI capiunt *urget, cum fulget, turget & alget*.

1. Quædam habent Si, SUM: ut,

Suadeo, suasi, suasum, to advise. Sic *dis-, per-suadeo*.

Rideo, risi, risum, to laugh. Sic *ar-, de-, ir-, sub-rideo*.

Maneo, mansi, mansum, to stay. Sic *per-, re-maneo*.

Hæreo, hæsi, hæsum, to stick. Sic *ad-, co-, in-, ob-, sub-hæreo*.

Ardeo, arsi, arsum, to burn. Sic *ex-, in-, ob-ardeo*.

Tergeo, tersi, tersum, to wipe. Sic *abs-, circum-, de-, ex-, per-*
tergeo.

Mulceo, mulsi, mulsum, to stroak. Sic *ad-, circum-, com-, de-,*
per-, re-mulceo.

Mulgeo, mulsi, mulsum & multum, to milk. Sic *e-, im-mulgeo*.
Jubeo,

Jubeo, cum gemino s utrobique, *jussi*, *jussum*, to command.
Sic fide-jubeo.

2. Duo faciunt SI, TUM :

Indulgeo, *indulsi*, *indultum*, to coddle, to grant.

Torqueo, *torsi*, *tortum*, to throw. *Sic con-, de-, dis-, ex-, in-,*
re-torqueo.

3. Quatuor præterito SI habent, at supino deficiunt :

Urgeo, *urxi*, to urge or press. *Sic ad-, ex-, in-, per-, sub-, su-*
per-urgeo.

Fulgeo, *fulsi*, to shine. *Sic af-, circum-, con-, ef-, inter-, præ-,*
re-, super-fulgeo.

Turgeo, *tursi*, to swell.

Algeo, *alsi*, to be cold.

9. *Lugeo* XI solum, cum *luceo*, *frigeo*, poscit :

Augeo sic *auxi*, comitabitur inde sed *auctum*.

1. Hæc tria præterito XI faciunt absque supino :

Lugeo, *luxi*, to mourn. *Sic e-, pro-, sub-lugeo.*

Luceo, *luxi*, to give Light. *Sic al-, circum-, col-, di-, e-, il-,*
inter-, per-, vel pel-, præ-, pro-, re-, sub-, trans-luceo.

Frigeo, *frixi*, to be cold. *Sic per-, re-frigeo.*

2. *Augeo* facit *auxi*, *auctum*, to increase or augment. *Sic*
ad-, ex-augeo.

20. Nil formant *laet*, *livet*, *scateo*que, *renidet*,
Mæret, *avet*, *pollet*, *flavet*, cum *denseo*, *glabret*.

Præterito ac proinde supino carent verba sequentia :

Lacteo, to suck Milk; *liveo*, to be black and blue; *scateo*, to
 grow out, to abound; *renideo*, to shine, to smile; *mæreo*, to be
 sorrowful; *aveo*, to desire; *polleo*, to be able; *flaveo*, to be yellow;
denseo, to grow thick; *glabreo*, to be smooth or bare.

Tertia Conjugatio.

C I O.

1. **D** At *facio*, *feci*, *factum* : *jacio* quoque *jeci*
Accipit, & *jactum* : *specio* *lacio*que *creata*
Dant XI, CTUM : verum *elicui* dic *elicutum*que.

1. *Facio*, *feci*, *factum*, to make or do. *Sic composita tam ea quam*
retinent : ut, *are-, cale-, made-, tepe-, bene-, male-, satis-facio*, &c.
 quam

quàm illa quæ a in i mutant: ut, *af-*, *con-*, *de-*, *ef-*, *in-*, *inter-*, *of-*, *per-*, *præ-*, *pro-*, *re-*, *suf-ficio*. At hæc supino -*ectum* per reg. 3. habent.

Facio, *jeci*, *jactum*, to cast or throw. Sic *ab-*, *ad-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *e-*, *in-*, *inter-*, *ob-*, *pro-*, *re-*, *sub-*, *super-*, *superin-*, *tra-jicio*; supino -*ectum*.

2. Composita à *specio* & *lacio*, (quæ ipsa obsoleta sunt) faciunt *exi*, *ectum*: ut, *aspicio*, *aspexi*, *aspectum*, to behold. Sic *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *in-*, *intro-*, *per-*, *pro-*, *re-*, *retro-*, *su-spicio*.

Allicio, *allexi*, *allectum*, to allure. Sic *il-*, *pel-licio*.

At *elicio*, *elicui*, *elicitum* facit, to draw or fetch out.

DIO, GIO, PIO,

22. Dic *fodio*, *fodi*, *fossam*: *fugio* dato *fugi*,
Et *fugitum*: *capio* *cepi*, *captumque* requirit:
At *rapio*, *rapui*, *raptum*: *viduumque* supino
Dat *sapio*, *sapui*: *cupio* volet *ivit* & *itum*.

1. *Fodio*, *fodi*, *fossam*, to dig. Sic *ad-*, *circum-*, *con-*, *ef-*, *in-*, *inter-*, *per-*, *præ-*, *re-*, *suf-*, *trans-fodio*.

2. *Fugio*, *fugi*, *fugitum*, to fly. Sic *au-*, (pro *ab-*), *con-*, *de-*, *dis-*, *ef-*, *per-*, *pro-*, *re-*, *suf-*, *subter-*, *trans-fugio*.

3. *Capio*, *cepi*, *captum*, to take. Sic *ac-*, *con-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *inter-*, *oc-*, *per-*, *præ-*, *re-*, *suf-cipio*, (supino -*ceptum*;) & *ante-capio*.

4. *Rapio*, *rapui*, *raptum*, to pull or snatch. Sic *ab-*, *ar-*, *cor-*, *de-*, *di-*, *e-*, *præ-*, *pro-*, *sur-ripio*; *-ripui*, *-reptum*.

5. *Sapio*, *sapui*, sine supino, to savour, to be wise. Sic *con-*, *de-*, *re-sipio*.

6. *Cupio*, *cupivi*, *cupitum*, to desire. Sic *con-*, *dis-*, *per-cupio*.

RIO, TIO.

23. Dat *pario*, *peperi*, *partum*, vel ITUM: *quatioque*
Quassum, *vix quassi*; *cussi* at *cussum* bene proles.

1. *Pario* habet *peperi*, *paritum*, & contractè *partum*, to bring forth a Child. Ejus composita sunt quærtæ, *aperio*, *operio*, *comperio*, *reperio*. Vid. reg. 44.

2. *Quatio*, to shake. *quassi*, *quassum*; at præteritum inusitatum. Ejus composita in *cutio* exeunt, faciuntque *cussi*, *cussum*: *concutio*, *conculsi*, *conculsum*, to shake altogether. Sic *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *per-*, *re-*, *reper-*, *suc-cutio*.

U O.

4. Queis UO dat finem, per UI labuntur & UTUM.

At *fluo* vult *fluxi, fluxum*: *struxi, struo, structum*.

Vultque *ruo, ruitum*: dat UTUM proles tibi solum.

Nulla supina dabunt *metuo, pluo, congruo*, sicut *Annuo*, cum *fociis*; quibus *ingruo, respuo* junges.

1. Verba in UO faciunt præteritum in UI, supinum in UTUM: *Arguo, argui, argutum*, to reprove, to reason or argue: unde *co-, red-arguo*. *Acuo, acui, acutum*, to sharpen: unde *ex-ucuo*. Sic *exuo*, to put off *Clothes*; *induo*, to put them on. *Im-uo*, to moisten or wet. Composita à *lavo*, seu *luo* verbo inusitato, to wash: *ab-, al-, circum-, col-, di-, e-, inter-, per-, pol-, pro-, sub-luo*. *Minuo*, to lessen: unde *com-, de- di-, im-minuo*. *Statuo*, to set or place, to ordain: unde *con-, de-, in-, præ-, pro-, re-, sub-stituo*. *Suo*, to sew, stitch or tack together: unde *af-, circum-, in-, dis-, in-, præ-, re-suo*. *Tribuo*, to give, to divide: unde *ut-, con-, dis-, re-tribuo*.

2. *Fluo, fluxi, fluxum*, to flow. Sic *af-, circum-, con-, de-, dis-, in-, inter-, per-, præter-, pro-, re-, subter-, super-, trans-fluo*.

3. *Struo, struxi, structum*, to put in order, to build. Sic *ad-, circum-, con-, de-, ex-, in-, ob-, præ-, sub-, super-struo*.

4. *Ruo, rui, ruitum*, to rush, to fall. Composita in supino faciunt UTUM, penultimâ brevi: *ut, diruo, dirui, dirutum*, to overthrow. Sic *e-, ob-, pro-, sub-ruo*. *Corruo* tamen & *irruo* supina, quod sciam, non admittunt.

5. Supino carent verba sequentia: *Metuo, metui*, to fear: unde *metuo*. *Pluo, plui*, to rain: unde *ap-, com-, de-, im-, per-pluo*. *Congruo, congrui*, to agree: *Ingruo, ingruui*, to assail, or fall upon with violence: *Annuo, annui*, to consent. Sic alia composita inusitato *nuo*: *abnuo*, to refuse; *innuo*, to nod or beckon with the head; *renuo*, to deny. *Respuo, respui*, to reject, to flight.

B O.

5. BI BO BITUMque facit. *Scabo, lambo*, carent to supinis:

Orta *cubo*, ternum quibus *M* dedit indita flexum, Dant *cubui, cubitum*. Vult scribo nuboque PSI, PTUM.

1. Verbum desinens in BO facit in præterito BI, in supino ITUM: ut,

M

Bib

Bibo, bibi, bibitum, to drink. Sic ad-, com-, e-, im-, per-, præ-bibo.

2. *Scabo facit scabi, sine supino, to scratch or claw: item, Lambo, lambi, to lick. Sic ad-, circum-, de-, præ-lambo.*

3. *Composita à cubo, quæ in hac conjugatione m in præsentibus assumunt, præterito & supino formam simplicis sequuntur: ut, accumbo, accubui, accubitum, to sit down at Table. Sic con-, de-, dis-, in-, oc-, pro-, re-, suc-, superin-cumbo.*

4. *Scribo, scripsi, scriptum, to write. Sic ad-, circum-, con-, de-, ex-, in-, inter-, per-, post-, præ-, pro-, re-, sub-, super-, supra-, transcribo.*

Nubo, nupsi, nuptum, to be married; olim pro. velo, to veil. Sic de-, e-, in-, ob-nubo.

CO.

26. *Dant XI, CTUM dico, duco simul; Nque remotâ Vult vinco, vici, victum: geminato peperci A parco, parsum adjiciens; quod SI dat ITUMque Rariùs. Ico sibi formavit & icit & ictum.*

1. *Ex verbis in CO, duo faciunt XI, CTUM:*

Dico, dixi, dictum, to say. Sic ab-, ad-, con-, contra-, e-, in-, inter-, præ-, pro-dico.

Duco, duxi, ductum, to lead. Sic ab-, ad-, circum-, con-, de-, di-, e-, in-, intro-, ob-, per-, præ-, pro-, re-, se-, sub-, trans-ve trans-duco.

2. *Vinco, n amisso, vici, victum, to overcome. Sic con-, de-, e-, per-, re-vinco.*

3. *Parco, peperci, parsum, raro parsi, parsitum, to spare. Sic com-parco, vel com-perco.*

4. *Ico, ici, ictum, to strike.*

SCO.

27. *Vertitur in VI, TUM, SCO. Pasco dat tibi pastum: Agnosco sed ITUM capiet cognoscoque. Disco Vult didici primam geminans: sic posco, poposci; Disperscit, compescit UI dant: cuncta supinis Orba. Nihil glisco, nihil inceptiva creârunt.*

5. *SCO mutatur in VI & TUM: ut,*

Cresco, crevi, cretum, to grow. Sic con-, de-, ex-, re-, & sine supino, ac-, in-, per-, pro-, suc-, super-cresco.

Nosco, novi, notum, to know. Sic dig-, ig-, inter-, per-, præ-nosco.

Quiesco

Quiesco, quievi, quietum, to rest. Sic ac-, con-, inter-, re-quiesco. Scisco, scivi, scitum, to ordain. Sic ad-, con-, de-, præ-, re-scisco. Suesco, suevi, suetum, to be accustomed. Sic af-, con-, de-, in-

suesco.
2. *Pasco, pavi, pastum, to feed. Sic com-, de-pasco.*

3. Duo à *nosco* composita faciunt in supino ITUM: *Agnosco, agnovi, agnitum, to own or acknowledge; cognosco, cognovi, cognitum, to know. Sic recog-nosco.*

4. Duo principium præteriti geminant, supinoque carent.

Disco, didici, to learn. Sic ad-, con-, de-, e-, per-, præ-disco.

Posco, poposci, to demand. Sic ap-, de-, ex-, re-posco.

5. *Compesco, compescui, to stop or refrain, sine supino. Sic Dispesco, dispescui, to separate.*

6. Præterito ac supino caret *glisco, to grow or increase: item verba inceptiva: ut, madesco, to become moist; aresco, to become dry. Ejusmodi autem verba suorum primitivorum præteritum, & si quod habeant) supinum assumunt: ut, ardesco, arsi, arsum, ab ardeo; abolesco, evi, itum, ab aboleo; deliteisco, delitui; resipisco, resipui, vel resipivi; revivisco, revixi; à deliteo, resipio, revivo.*

DO.

8. DO finita petunt DI, SUM. Sed *divido, rado, Dant SI, SUM, claudio, plaudo, cum ludere, trudo, Et ludo, rodo, compositaque vado (quod ipsum Præteritum vix dat,) geminans ac S quoque cedo. At pando, pandi, passum, pansumque, comedi Estum sæpe capit; N perdens fundoque fudi, Et fusum: sic scindo, scidi, sic findo, fidique: At scissum, fissum, duplicans S, redde supinis.*

1. DO syllabâ terminata formant præteritum in DI, supinum in SUM: ut,

Cudo, cudi, cufum, to forge or stamp. Sic ex-, in-, per-, pro-, re-cudo.

Mando, mandi, mansum, to chew. Sic præ-, re-mando.

Scando, scandi, scansum, to climb. Sic a-, con-, de-, e-, ex-, in-, tran-scendo.

Prehendo, prehendi, prehensum, to take hold of. Sic ap-, com-, re-, re-prehendo.

Accendo, accendi, accensum, to kindle. Sic in-, suc-cendo, ab obsoleto cando composita.

Defendo, defendi, defensum, to defend. Sic *of-fendo* ab *inu-*
tato *fendo*.

2. *Sequentia habent SI, SUM :*

Divido, divisi, divisum, to divide.

Rado, rasi, rasum, to shave. Sic *ab-, circum-, cor-, de-,*
inter-, præ-, sub-rado.

Claudo, clausi, clausum, to close. Sic *circum-, con-, dis-, ex-*
in-, inter-, oc-, præ-, re-, se-cludo, quæ a amittunt.

Plaudo, plausi, plausum, to clap hands for Joy. Sic *op-*
circum-plaudo : item com-, dis-, ex-, sup-plodo quæ au mutat
in o longum.

Ludo, lusi, lusum, to play. Sic *ab-, al-, col-, de-, e-, il-, inter-*
ob-, præ-, pro-, re-ludo.

Trudo, trusi, trusum, to thrust. Sic *abf-, con-, de-, ex-, in-, ob-*
pro-, re-trudo.

Lædo, læsi, læsum, to hurt. Sic *al-, col-, e-, il-lido, æ dip-*
thongo in i longum mutatâ.

Rodo, rosi, rosam, to gnaw. Sic *ab-, ar-, circum-, cor-, de-*
e-, ob-, per-, præ-rodo.

Vado, vasi, vasum, (sed præterito ac supino extra compositi-
nem vix usitatis) to go. Sic *circum-, e-, in-, per-, super-vado.*

Cedo, cessi, cessum, gemino ꝑ utrobique, to yield or give place.
Sic *abf-, ac-, ante-, con-, de-, dis-, ex-, in-, inter-, præ-, pro-, re-*
retro-, se-, suc-cedo.

3. *Pando, pandi, passum, & interdum pansum, to open,*
spread. Sic *dis-, ex-, op-, præ-, re-pando.*

4. *Comedo, comedi, comesum, nonnunquam comesum, to eat.*
Sed *edo simplex, aliaque ejus composita, ut, ad-, amb-, ex-, per-*
sub-, super-edo, regulam generalem sequuntur.

5. *Tria n in præterito & supino abjiciunt :*

Fundo, fudi, fusum, to pour forth. Sic *af-, circum-, con-, de-*
dis-, ef-, in-, inter-, of-, per-, pro-, re-, suf-, super-, superin-, tran-
fundo.

Scindo, scidi, scissum, duplici ꝑ in supino, to cut. Sic *ab-,*
cum-, con-, dis-, ex-, inter-, per-, præ-, pro-, re-, tran-scindo.

Findo, fidi, fissum, duplici itidem ꝑ in supino, to cleave.
cen-, dis-, in-findo.

29. *Tundo facit tutudi, tunsum, compositaque tusum.*

Et *cado* vult *cecidit, casum :* sed nata supinum
(*Incido* si demas, *recido, simul occido*) spernunt.

Cædo cecidit habet *cæsum :* sic *tendo, tetendi,*

Tensum

Tensum vel *tentum* ; mage *tentum* sed dato proli :
Vultque *pepedit*, ITUM, *pedo* : *pensum*que *pependi*,
Pendo capit : DIDIT atque DITUM cum *ven-*
dere, credo.

Et propè cuncta sibi quæ DO cum præposituris
Gignit : at *abscondo* potiùs DIT quàm DIDIT
effert.

Præterito DI *strido, rudo* dant, absque supinis,
*Sido*que, sed soboli *sedeo* dat mutuo *sedi*.

6. Quædam in DO geminant principium præteriti : ut,
Tundo, tutudi, tunsum, interdum *tusum*, to *bzap* oꝝ *beat* as in
a *Mortar*. Composita *tudi* & *tusum* habent : ut, *contundo, con-*
tudi, contusum, to *bzuise* oꝝ *bzeak* in *Pieces*. Sic *ex-, ob-, per-,*
re-tundo.

Cado, cecidi, casum, to *fall*. Sic *incido, incidi, incasum*, to
fall in ; *recido, recidi, recasum*, to *fall back* ; *occido, occidi, occa-*
sum, to *fall down*, to *dy*. Alia composita supinum non habent ;
ac-, con-, de-, ex-, in-, inter-, pro-, suc-cido.

Cædo, cecidi, cæsum, to *cut*, to *kill*. Composita æ in i longum
mutant ; *accido, accidi, accisum*, to *cut about*. Sic *abs-, con-,*
circum-, de-, ex-, in-, inter-, oc-, per-, præ-, re-, suc-cido.

Tendo, tetendi, tensum vel *tentum*, to *stretch out* ; in plerisque
compositorum *tentum* magis est usitatum : ut, *at-, con-, de-, dis-,*
ob-, præ-, pro-tendo.. *Extentum* vel *extensum*, ab *extendo*, promi-
scuè dicitur. *Ostensum* verò ab *ostendo*, magis in usu est quàm *of-*
tentum.

Pedo, pepedi, peditum, to *bzeak Wind back-wards*. Sic *op-pedo.*
Pendo, pependi, pensum, to *hang* oꝝ *weigh*. Sic *ap-, de-, dis-,*
ex-, im-, per-, re-, sus-pendo.

7. Composita à verbo *Do* cum præpositionibus, sunt omnia se-
rò tertiæ conjugationis, præter *circundo*, faciuntque præterito *didi*,
supino *ditum* : ut, *abdo, abdidi, abditum*, to *hide*. Sic *ad-, con-,*
de-, di-, e-, in-, ob-, per-, pro-, red-, sub-, tra-do : item, *decon-,*
recon-do ; & *coad-, superad-do* ; & *deper-, disper-do*. Quibus
adde *credo, credidi creditum*, to *believe* ; *vendo, vendidi, vendi-*
tum, to *sell*. *Abscondo* tamen *abscondi* (rariùs *abscondidi*), *abs-*
conditum facit, to *hide*.

8. Tria carent supino, præteritum verò juxta regulam formant :
Strido, stridi, to *crash* oꝝ *creak*.
Rudo, rudi, to *bzap* as an *Ass*.

Sido,

Sido, fidi, to sink down. Ejus composita præteritum & supinum mutuantur à sedeo: ut, confido, confedi, confessum, to settle or sit down. Sic as-, circum-, de-, in-, ob-, per-, re-, sub-sido.

GO, GUO.

30. GO vel GUO, XI, CTUMque facit. Cum *sur-gere pergo*

Accipit at REXI, RECTUM. Sed & ista supinis
N tria deperdunt, *tingo, cum pingere, stringa.*
Dat *frango, fregi, fractum; sicut egit & actum*
Vult *ago: sed soboles, satago, cum prodigo, dego,*
Nulla supina dabunt; caret *ambigo* præteritoque.
Tango facit *tetigi, tactum; legi, lego, lectum:*
Negligo sed poscunt, *intelligo, diligo, XI, CTUM.*
Pungo capit *pupugi, punctum, sed pignora punxi:*
Præteritum sed utrumque petit sibi ritè *repungo.*
Vult *pango, panxi, pactum; pepigique vetustum.*
Dat *pago, quod pegi* genitis de *pango* reservat.

v. Verbum in GO vel GUO desinens facit XI in præterito, & CTUM in supino: ut,

Cingo, cinxi, cinctum, to gird, to surround. Sic ac-, dis-, circum-, in-, præ-, re-, sub-cingo.

Fligo, flixi, flictum, to dash or beat upon. Sic as-, con-, in-, figo: item profigo, -avi, -atum, primæ conjug.

Jungo, junxi, junctum, to join. Sic ab-, ad-, con-, de-, dis-, in-, inter-, se-, sub-jungo.

Lingo, linxi, linctum, to lick. Sic de-, e-, pol-lingo.

Mungo, munxi, munctum, to wipe or clean the nose. Sic emungo.

Plango, planxi, planctum, to beat, to lament.

Rego, rexi, rectum, to govern. Sic ar-, cor-, di-, e-, por-, sur-rigo.

Stinguo, vel stingo, stinxi, stinctum, to dash out, to extinguish. Sic di-, ex-, in-, inter-, præ-, re-stinguo.

Tego, texi, textum, to cover. Sic circum-, con-, de-, in-, ob-, per-, præ-, pro-, re-, sub-, super-tego.

Tingo vel tinguo, tinxi, tinctum, to dip or dye. Sic con-, in-tingo.

Ung

Ungo vel unguo, unxi, unctum, to anoint, Sic ex-, in-, per-, super-ungo.

2. Duo formant REXI & RECTUM;

Surgo, surrexi, surrectum, to rise. Sic af-, circum-, con-, de-, ex-, in-, re-surgo.

Pergo, perrexi, perrectum, to go forward.

3. Tria in supino amittunt.

Stringo, strinxi, strictum, to bind, to strain. Sic ad-, con-, de-, dis-, ob-, per-, præ-, re-, sub-stringo.

Fingo, finxi, fictum, to feign. Sic af-, con-, ef-, re-fingo.

Pingo, pinxi, pictum, to paint. Sic ap-, de-pingo.

4. Frango, fregi, fractum, to break. Sic con-, de-, dis-, ef-, in-, per-, præ-, re-, suf-fringo.

Ago, egi, actum, to do, to drive. Sic ab-, ad-, ex-, red-, sub-, trans-, transad-ago: & circum-, per-ago; cogo pro coago.

Tria ab ago composita carent supino: Satago, satégi, to be busy about a thing; Prodigio, prodegi, to lavish or spend riotously; Degeo (pro Deago) degi, to live or dwell. Unum præterito etiam caret, Ambigo, to doubt.

5. Tango, tetigi, tactum, to touch. Sic at-, con-, ob-, per-tingo.

6. Lego, legi, lectum, to gather, to read. Sic al-, per-, præ-, re-, sub-lego, quæ e retinent: item col-, de-, e-, recol-, se-ligo, quæ mutant in i.

Tria à lego composita habent EXI, ECTUM; Diligo, dilexi, dilectum, to love; Intellego, intellexi, intellectum, to understand; Negligo, neglexi, neglectum, to neglect.

7. Pungo, pupugi, punctum, to prick. Composita punxi faciunt: ut, Compungo, compunxi, compunctum. Sic dis-, ex-, inter-, pungo. Repungo verò repupugi habet & repunxi, to prick again.

8. Pango, panxi, pactum, to fit, to drive in, to compose.

Ab obsoleto pago, (pro quo nunc paciscor dicimus) est pepigi, pactum, to bargain, olim pegi.

Composita à pango, ea præsertim quæ a in i mutant, præterito pegi servant, ab antiquo verbo pago: ut, compingo, compegi, compactum, to compact or put together. Sic impingo, oppango, seu oppingo, repango, suppingo.

31. Dant SI, SUM, spargo, mergo, tergoque. Requirit

At XI, XUM figo cum frigere: nec malè frictum

Invenies quandoque datum. Nil vergo capeffit.

XI clango, ningo dat & ango, supinaque nulla.

9. Tria formant SI, SUM.

Spargo,

Spargo, sparsi, sparsum, to spread. Sic ad-, circum-, con-, di-, in-, inter-, per-, pro-, re-spergo.

Mergo, merfi, mersum, to dip or plunge. Sic de-, e-, im-, sub-mergo.

Tergo, terfi, tersum, to wipe or clean. Sic abs-, de-, ex-, per-tergo.

10. Duo faciunt XI, XUM ;

Figo, fixi, fixum, to fix or fasten. Sic af-, con-, de-, in-, of-, per-, præ-, re-, suf-, trans-figo.

Frigo, frixi, frixum & frictum, to fry.

11. *Vergo, to incline or to turn towards, caret præterito & supino. Sic in-, de-, e-vergo.*

12. Tria præterito XI habent, supino autem deficiunt :

Clango, claxi, to sound a Trumpet.

Ningo (vel ninguo) nixi, to snow.

Ango, axi, to vex or torment.

HO, JO.

32. Postulat HO, XI, CTUM. *Minxi mictum cape mejo.*

1. Duo verba in HO faciunt XI & CTUM :

Traho, traxi, tractum, to draw. Sic abs-, at-, circum-, con-, de-, dis-, ex-, per-, pro-, re-, sub-traho.

Veho, vexi, vectum, to carry. Sic a-, ad-, circum-, con-, de-, e-, in-, per-, præ-, præter-, pro-, re-, sub-, super-, trans-veho.

2. Unicum in JO verbum, priore consonante :

Mejo facit minxi, mictum, id piss. Sic im-mejo.

LO.

33. LO LUIT efformat : *colo, consulit, occulit, UL-TUM :*

Ast alo dic altum, vel ITUM : molitum molo donat.

Nulla supina manent genitis de cello : sed unum

Excipe percello, quod perculit optat & ULSUM.

Pello facit pepuli pulsum ; falloque fefelli,

Et falsum. Velli, vel vulsi, vello reposcit,

Inde petens vulsum : fallo, falli, quoque falsum.

At psallo, psalli tantum : pariterque supinis

Deficiunt malo, volo, nolo, junge refello.

More

More sed insolito dat *tollo sustulit*, atque
Sublatum : attollo proles sed nil sibi quærit.

1. Verba in LO finita, præterito LUI faciunt, supino variant
 hoc modo :

Colo, colui, cultum, to adorn, to inhabit, to honour. to till.
 Sic *ac-, circum-, ex-, in-, per-, præ-, re-colo* : item, *Occulo* (o in u
 mutato) *occului, occultum*, to hide.

Consulo, consului, consultum, to advise, to consult.

Allo, alui, alitum, & per syncopen *altum*, to nourish.

Molo, molui, molitum, to grind. Sic *com-, e-, per-molo*.

2. Cello simplex non est in usu. Ejus autem composita sic con-
 jugantur :

Antecello, antecellui; excello, excellui; præcello, præcellui, to ex-
 cell or surpass : hæc tria sine supino.

Percello, percului, percussum, to overthrew, to astonish.

Recello, to bend back; (parum usitatum verbum) nullum præ-
 teritum aut supinum habere invenitur.

3. Duo principium præteriti geminant :

Pello, pepuli, pulsus, to thrust. Sic *ap-, as-, com-, de-, dis-*
ex-, im-, per-, pro-, re-pello.

Fallo, fefelli, falsus, to deceive. At *refello, refelli*, to disprove
 or confute, sine supino.

4. *Vello, velli, vel vulsi, vulsum*, to pull or pinch. Sic *a-, con-,*
e-, inter-, præ-, re-vello. In reliquis verò, *de-, di-, per-vello*,
 terminatione ELLI rectius uteris.

5. *Sallo, falli, falsus*, to salt.

6. *Psallo, psalli*, sine supino, to play on a musical Instrument.

7. Supino etiam carent hæc verba alioquin irregularia ; *volo, vo-*
lui, to will ; *malo, malui*, to will rather ; *nolo, nolui*, to be un-
 willing.

8. *Tollo*, modo inusitato & sibi peculiari, *sustuli & sublatum*
facit, to lift up, or take away. Compositum *attollo*, to take up,
 nullum præteritum aut supinum habet.

MO.

34 MO per UI dat ITUM. *Tremo* flectitur absque
 supino.

Dant PSI, PTUM, *demo, promo*, cum *sumere, como* :

Emi, emptum sed *emo* capiet ; *pressi, premo, pressum*.

1. In MO terminata præterito UI, supino ITUM habent : ut,
 N *Fremo,*

Fremo, fremui, fremitum, to rage or roar. Sic af-, circum-, con-, in-, per-fremo.

Gemo, gemui, genitum, to groan. Sic ag-, circum-, con-, in-, re-gemo.

2. *Tremo, tremui facit, absque supino, to tremble. Sic at-, circum-, con-, in-tremo.*

3. *Quatuor, PSI, PTUM, vel SI, TUM habent:*

Demo, dempsi, demptum, to take away.

Promo, prompsi, promptum, to bring out. Sic de-, ex-promo.

Sumo, sumpsi, sumptum, to take. Sic ab-, af-, con-, de-, in-, præ-, re-, tran-sumo.

Como, compsi, comptum, to deck or dress.

4. *Emo, emi, emptum, to buy. Sic adimo, to take away; dirimo, to break off, to sunder or part; eximo, to take out; interimo & perimo, to kill; redimo, to ransom; coëmo, to buy up.*

5. *Premo, pressi, pressum, duplici ss, to press. Sic ap-, com-, de-, ex-, im-, op-, per-, re-, sup-primo.*

NO.

35. *Pono facit posui, positum: genui, genitumque Gigno creat: cecini, cantum cano poseit; habeto Sed CINUI, CENTUM proles. Propè nil sibi servans,*

Temno dedit nato PSI, PTUM. Vult spernoque spreui,

Et spretum; sterno, stravi, stratum; sino, sivi, Atque situm: livi, levive, litum, lino; cerno

Dat crevi, cretumque, magis quæ nata frequentant,

Verba in NO præteritum & supinum variè formant:

1. *Pono, posui, positum, to put or place. Sic ap-, ante, circum-, com-, de-, dis-, ex-, im-, inter-, op-, post-, præ-, pro-, re-, se-, sup-, super-, superim-, trans-pono.*

2. *Gigno, genui, genitum, to beget. Sic con-, e-, in-, per-, pro-, re-gigno.*

3. *Cano, cecini, cantum, to sing. At composita CINUI & CENTUM faciunt: ut, accino, accinui, accentum, to sing in Consort. Sic con-, in-, præ-, suc-cino; oc-cino & oc-cano; re-cino & re-cano.*

4. *Temno olim tempsti & temptum, quæ jam vix in usu sunt, præterquam in composito contemno, contempsti, contemptum, to despise.*

5. Sequentia præteritum formant in VI, supinum in TUM: Sperno, spreui, spretum, to disdain or slight. Sic de-sperno.

Sterno, stravi, stratum, to lay flat, to strow. Sic ad-, con-, in-, præ-, pro-, sub-sterno.

Sino, sivi, vel sii, situm, to permit. Sic desino, desivi (sæpius desii) desitum, to leade off.

Lino, livi, vel levi, litum, to anoint or daub. Sic al-, circum-, col-, de-, il-, inter-, ob-, per-, præ-, re-, sub-, subter-, super-, superil-lino.

Cerno, crevi, cretum, to see, to decree, to enter upon an In-heritance. Sic de-, dis-, ex-, in-, se-cerno. Supinum autem sim-plicis, cretum, vix in usu est, rariùs etiam præteritum crevi, nisi cum pro adeunda hereditate accipitur.

PO, QUO.

36. PO, PSI, PTUMque facit. Strepo vult strepui, strepitumque:

At rumpo, rupi, ruptum. Coquo flectito XI, CTUM.

Linquo tenet liqui tantum, compositaque licium.

1. In PO finita faciunt PSI & PTUM: ut, Carpo, carpsi, carptum, to pluck. Sic con-, de-, dis-, ex-, præ-terpo.

Clepo, clepsi, cleptum, to steal.

Repo, repsi, reatum, to creep. Sic ad-, cor-, de-, di-, e-, ir-, intro-, ob-, per-, pro-, sub-repo.

Scalpo, scalpsi, sculptum, to scratch, to engrave. Sic circum-ex-scalpo.

Sculpo, sculpsi, sculptum, to grave or carve. Sic ex-, in-sculpo.

2. Strepo, strepui, strepitum facit, to make a Noise. Sic ad-, circum-, in-, inter-, ob-, per-strepo.

3. Rumpo, rupi, ruptum, to break. Sic ab-, cor-, di-, e-, inter-, intro-, ir-, ob-, per-, præ-, pro-rumpo.

4. Duo sunt in QUO verba desinentia; quorum

Coquo, coxi, coctum facit, to boyl. Sic con-, de-, dis-, ex-, in-, per-, re-coquo.

Linquo, liqui, to leave. Supinum licium in simplice inusitatum, in compositis satis frequens: ut, relinquo, reliqui, relictum, to for-sake. Sic de- & de-re-linguo.

RO.

37 *Quero, quæsiui, quæsitum* dat : *tero, trivi,*
Et tritum : verro, verri, versumque requirit :
Uro ussi ac ustum : cursum vult curro, cucurri :
Flecte gero, gessi, gestum : latumque, tulique
Dat fero : præteritum nullum furo, suffero, nõrunt
A fero fit seuique, satum : sic EVIT, ITUMque
Dant composita quibus plantandi significatus
Inditur; at SERUI, SERTUM vult cetera proles.

Verba in RO varia habent præterita & supina :

1. *Quero* facit *quæsiui, quæsitum, to seek.* Sic *ac-, an-, con-, dis-, ex-, in-, per-, re-qui-ro.*

2. *Tero, trivi, tritum, to wear, to bziuse.* Sic *at-, con-, de-, dis-, ex-, in-, ob-, per-, pro-, sub-tero.*

3. *Verro, verri, versum, to sweep, bziush, oꝝ make clean.* Sic *a-, con-, de-, e-, præ-, re-verro.*

4. *Uro, ussi, ustum, to burn.* Sic *ad-, amb-, comb-, de-, ex-, in-, per-, sub-uro.*

5. *Curro, cucurri, cursum, to run.* Sic *ac-, con-, de-, dis-, ex-, in-, oc-, per-, præ-, pro-curro,* quæ reduplicationem simplicis nonnunquam admittunt, nonnunquam abjiciunt, *accurri vel accucurri* &c. item *circum-, re-, suc-, trans-curro,* quæ principium rarè aut nunquam geminant.

6. *Gero, gessi, gestum, to carry.* Sic *ag-, con-, di-, in-, pro-, re-, sug-gero.*

7. *Fero, tuli, latum, to bear, to bzing, to suffer.* Sic *af-, ante-, au-, circum-, con-, de-, dis-, ef-, in-, intro-, of-, per-, post-, præ-, præter-, pro-, re-, super-, trans-fero.*

Suffero autem præterito & supino caret.

8. *Furo, to be mad.* nullum præteritum aut supinum habet.

9. *Sero, seui, satum, to sow.*

Ejus composita, quæ *seminandi seu plantandi* significationem habent, faciunt *SEVI & SITUM :* ut, *assero, asseui, assitum, to sow oꝝ plant near by: c nsero, conseui, consitum, to plant together.* Sic *circum-, de-, dis-, in-, inter-, pro-, re-, sub-, trans-fero.*

Quæ verò *ordinandi seu nectendi* significationem sunt adeptæ, *SERUI* habent & *SERTUM :* ut, *assero, asserui, assertum, to claim or challenge.* Sic *con-, de-, dis-, edis-, ex-, in-, inter-fero.*

SO.

38. SO, SIVI, SITUMque capit: sed trunca supinis
 SI *viso*, *incesso* retinent: at *depso* reposcit
Depsuit & *depstum*. *Pinso* dat *pinsuit*, atque
Pinsit, & hinc *pinsum*, *pistum* formabit, ITUMque.

1. In So exeuntia faciant SIVI & SITUM: ut,
Arcesso, *arcessivi*, *arcessitum*, to call o? send for?
Capesso, *capeffi*, *capeffitum*, to take o? go about to take.
Lacesso, *laceffi*, *laceffitum*, to provoke.
Faceffo, *faceffi*, *faceffitum*, to do, to go away.
2. Duo supinis carentia præterito SI habent:
Viso, *visi*, to go to see, to visit. Sic *in-*, *re-viso*.
Incesso, *incessi*, to attack.
3. *Depso*, *depfui*, *depstum*, to knead. Sic *con-*, *per-depfo*.
4. *Pinso*, *pinsui*, vel *pinfi*, *pinsum*, *pistum* vel *pinfitum*, to bake.

TO.

39. *Flecto*, XI, XUM vult: sic *plecto*, *nectoque*, *pecto*:
 Quæ XUIT & pariter formant. *Meto* sed gemi-
 nans S
Messuit & *messum*; *peto* fuscipit IVIT & ITUM:
 At mitto, *missi*, *missum*, dat; *vertoque verti*,
 Et *versum*: *sterto* vult *stertuit*, absque supino.
Sisto, *stitique*, *statum* dat agens: neutrale sequetur
Sto verbum, unde STITI, atque STITUM com-
 posta tulerunt.

Verba in TO diversimodè præteritum & supinum formant:

1. *Flecto*, *flexi*, *flexum*, to bow. Sic *circum-*, *de-*, *in-*, *re-*, *retro-*
flecto.
2. *Plecto*, *plexi*, & *plexui*, *plexum*, to plait. Sic *im-plecto*.
Necto, *nexi* & *nexui*, *nexum*, to tie o? knit. Sic *an-*, *con-*,
circum-, *in-*, *sub-necto*.
3. *Pecto*, *pexi*, & *pexui*, *pexum*, to dress o? comb. Sic *de-*, *ex-*,
respecto.
3. *Meto*, *messui*, *messum*, to reap, mow o? cut down. Sic *de-*,
præ-me to.
4. *Peto*,

4. *Peto, petivi, petitus*, to seek, to pursue. Sic *ap-, com-, ex-, im-, op-, re-, sup-peto*.

5. *Mitto, misi, missum*, to send. Sic *a-, ad-, com-, circum-, de-, di-, e-, im-, inter-, intro-, o-, per-, præ-, præter-, pro-, re-, sub-, super-, trans-mitto*.

6. *Verto verti, versum*, to turn. Sic *a-, ad-, animad-, ante-, circum-, con-, de-, di-, e-, in-, inter-, ob-, per-, præ-, præter-, re-, sub-, trans-vertō*.

7. *Sterto, stertui*, absque supino, to snore. Sic *de-ster-to*.

8. *Sisto, activum facit stiti, statum, to stop. to st. At sisto neutrum, to stand still; steti, statum à sto mutuatur: quidam præterito & supino carere volunt. Composita verò stiti & stitum habent ut, assisto, astiti, astitum, to stand by. Sic circum-, con-, de-, ex-, in-, inter-, ob-, per-, re-, sub-sisto. Sed absisto supino destituitur nec cetera facillè illud admittunt.*

VO, XO.

40. *Dat vivo XI, CTUM: solvo VI format & UTUM. Ut volvo. Texo vult texuit, indèque textum.*

Tria in VO verba hoc pacto conjugantur:

1. *Vivo, vixi, victum*, to live. Sic *ad-, con-, per-, pro-, re-, super-vivo*.

2. *Solvo, solvi, solutum*, to loose. Sic *ab-, dis-, ex-, per-, re-solvo*. *Volvo, volvi, volutum*, to roll. Sic *ad-, circum-, con-, de-, e-, in-, ob-, per-, pro-, re-, sub-volvo*.

3. Unicum in XO verbum *texo* facit *texui, textum*, to weave. Sic *at-, circum-, con-, de-, in-, inter-, ob-, per-, præ-, pro-, re-, sub-texo*.

Quarta Conjugatio.

41. **I**VI præterito dat, & ITUM quarta supino.

Verba Quartæ Conjugationis faciunt præterito IVI, supino ITUM, penultimâ longâ: ut,

Munio, munivi, munitum, to fortify, to defend.

Polio, polivi, politum, to polish.

Vestio, vestivi, vestitum, to clothe.

42. *Singultit vult singultum, sepelitque sepultum: Dat venio, veni, ventum: sed veneo solum*

Veniit

*Veniit efficiet : salio, salui, salique,
Extulit, & saltum : capiunt at pignora sultum.*

1. Hæc duo præteritum juxta regulam, supinum verò in UL-
UM faciunt :

Singultio, singultivi, singultum, to per oz sob.

Sepelio, sepelivi, sepultum, to bury.

2. *Venio facit veni, ventum, to come.* Sic *ad-, ante-, circum-, contra-, de-, e-, in-, inter-, intro-, ob-, per-, post-, præ-pro-, sub-, super-venio.*

3. *Veneo, venii, sine supino, to be sold.*

4. *Salio, salui, & salii, saltum, to leap.* Ejus composita præte-
rito sæpiùs quidem *silui*, interdum *filii*, veteribus etiam *silivi*, su-
pino autem *sultum* ceperunt : ut, *transilio, transilui, transilii, &
ransilivi, transultum, to leap over.* Sic *ab-, af-, circum-, con-,
e-, dis-, ex-, in-, pro-, re-, sub-, super-silio.* Supinorum *absultum,
ircumsultum & profultum* auctoritas desideratur.

3. *Vult amicit vel UI, vel XI, CTUM : vincio XI,
CTUM.*

Sancio jungatur, quod & IVI format, & ITUM.

1. *Amicio facit amicui, rariùs amixi, amictum, to cover oz
clothe.*

2. *Vincio, vinxi, victum, to tie.* Sic *circum-, de-, e-, re-vincio.*

3. *Sancio, sanxi & sancivi, sanctum & sancitum, to establish oz
ratify.*

4. *Cambio vult PSI, PSUM : sed sepsi, sepio, se-
ptum :*

Haurio SI, STUM dat; SUM rariùs effer. Habebit

Sentio, sed sensi, sensum : sic raucio, rausi,

Et rausum : sarcit, farcit, cum fulcio, SI, TUM.

At PERUI, PERTUMque sibi composita jugârunt

Ex pario ternæ : RI comperit & reperit vult.

1. *Cambio habet campsi, campsum, to change money.*

2. *Sepio, sepsi, septum, to hedge oz inclose.* Sic *circum-, dis-,
inter-, ob-, præ-sepio.*

3. *Haurio, hausî, haustum, rarò hausum, to draw out, to empty.*
Sic *de-, ex-haurio.*

4. *Sentio,*

4. *Sentio, sensi, sensum*, to feel or perceive. Sic *as-*, *con-*, *dis-*, *per-*, *præ-*, *sub-sentio*.

Raucio, rausi, rausum, to be hoarse.

5. *Hæc tria faciunt SI, TUM*.

Sarcio, farsa, fartum, to mend or repair. Sic *ex-*, *re-sarcio*.

Farcio, farsa, fartum, to cram. Sic *con-fercio, ef-fercio vel ef-sarcio; in-fercio vel in-farcio; re-fercio*.

Fulcio, fulsi, fultum, to stay or uphold. Sic *con-*, *es-*, *in-*, *per-*, *suf-fulcio*.

6. *Composita à pario tertiæ conjugationis præteritum formant in PERUI, supinum in PERTUM: ut, Aperio, aperui, apertum, to open; operio, operui, opertum, to shut, to cover.*

Ex his tamen duo præterito RI faciunt, Comperio, comperi, com-pertum, to know a thing for certain. Reperio, reperi, reperimentum, to find.

45. *Ajo præterito careat, pariterque supino: Cum ferio junges meditantia verba: sed indo Parturio, esurio, cum nupturio, volo tolli.*

Præterito, ac proinde supino, carent verba sequentia:

1. *Aio, to say, verbum aliis etiam partibus deficiens.*

Ferio, to strike.

2. *Item verba meditativa seu desiderativa: ut, cœnaturio, to desire to sup; scripturio, to have an Itch of Writing.*

✱ *Ex his tamen tria excipiuntur; Parturio, parturivi, to be in travail; esurio, esurivi, esuriturum, to be hungry; nupturio, nupturivi, to desire to be married.*

46. *Cacutit, gestit, glocit, & dementit, ineptit, Nulla supina dabunt, cum prosilit atque ferocit.*

Hæc verba præteritum quidem habent, at supino deficiunt:

Cacutio, cacutivi, to be dim-sighted. Gestio, gestivi, to shew one's Joy by the Gesture of his Body. Glocio, glocivi, to cluck or heckle as a Hen. Dementio, dementivi, to be mad. Ineptio, ineptivi, to play the Fool. Prosilio, prosilui, to leap forth. Ferocio, ferocivi, to be fierce.

De Verbis DEPONENTIBUS & COMMUNIBUS.

47. **P**Ræteritum verbis ut in OR residentibus aptum
Efficias, voces activas fingere oportet :
Ut, *vereor, vereo, veritum* ; fluit hinc *veritus sum*.

Verborum deponentium ac communium præterita hoc modo formabis. Finge primùm vocem activam : deinde ex præceptis suprà traditis præteritum ac supinum ei tribue : postremò UM supini in US vertito, adijungeque verbum substantivum, *sum, fui, &c.* Exempli gratiâ, ex verbo, *lætor, to be glad*, finge *lato* ; inde fiet *lætevi, lætatum*, & ex hoc *lætatus sum*. Sic ex *vereor, to fear*, secundæ conjugationis, *vereo, verui, veritum, & veritus sum*. Ex *functor, tertiæ, to discharge an Office, fungo, funxi, functum, & functus sum*. Ex *potior quartæ, to enjoy, to have in possession, potio, potivi, potitum, & potitus sum*.

48. Hac de lege tamen deflectunt pauca secundæ :
Nam *ratus à reor* est : *misereri vultque misertus* ;
Et *fateor, fassus* : FESSUS sed reddito proli.

1. Excipiuntur in secunda conjugatione,

Reor, ratus sum, to think.

Misereor, misertus sum, to pity.

Fateor, fassus sum, to confess.

Composita autem, quia *a* in *i* mutant, præterito *e* habent : ut, *profiteor, professus sum, to declare openly, to profess* ; *confiteor, confessus sum, to own or acknowledge.*

49. Insuper à *labor lapsus* sibi tertia format :

Ultus ab ulciscor manat ; venit *usus* ab *utor* ;

Vult UTUS loquor atque sequor ; queror accipe
questus,

Nisus vel nixus nitor, pactusque paciscor ;

Dat gradior gressus, proficiscor funde profectus ;

Nanciscor nactus, patior passusque requirit ;

Aptus apiscor habet : commentus comqueminiscor

Accipit : at *fructus* pariter *fruitusque* jugari

O

Vult

Vult *fruo* : *oblitus* sed & *obliviscor* adoptat ;
 Ast *expergiscor* cupit *experrectus* habere.
Mortuus aque *mori* est, *natus nasci*, *ortus oriri* :
 Queis tribus extremis per **ITURUS** flecte futu-
 rum.

2. Excipiuntur in tertia conjugatione,

Labor, *lapsus sum*, to *slide*. Sic *al-*, *col-*, *de-*, *di-*, *e-*, *il-*, *inter-*,
per-, *præter-*, *pro-*, *re-*, *sub-*, *subter-*, *super-*, *trans-labor*.

Ulciscor, *ultus sum*, to *revenge*.

Utor, *usus sum*, to *use*. Sic *ab-*, *de-utor*.

Loquor, *loquutus vel locutus sum*, to *speak*. Sic *al-*, *col-*, *circum-*,
e-, *inter-*, *ob-*, *præ-*, *pro-loquor*.

Sequor, *sequutus vel secutus sum*, to *follow*. Sic *af-*, *con-*, *ex-*,
in-, *ob-*, *per-*, *pro-*, *re-*, *sub-sequor*.

Queror, *questus sum*, to *complain*. Sic *con-*, *inter-*, *præ-queror*.

Nitor, *nifus vel nixus sum*, to *endeavour*, to *lean upon*. *Conni-*
tor, *innitor*, *obnitor*, *renitor*, *subnitor*, sæpius **XUS** quàm **SUS** ha-
 bent. *Annitor*, *annixus vel annifus*, absque discrimine. *Emitor*,
enixa sum, de *partu*; *enifus sum*, de *alio conatu* dicitur.

Pæfiscor, *pactus sum*, to *bargain*. Sic *de-peciscor*.

Gradior, *gressus sum*, to *go*. Sic *ag-*, *ante-*, *circum-*, *con-*, *de-*,
di-, *e-*, *in-*, *intro-*, *præ-*, *præter-*, *pro-*, *re-*, *retro-*, *sug-*, *super-*, *trans-*
gredior.

Proficiscor, *profectus sum*, to *go a Journey*.

Nanciscor, *nactus sum*, to *get*.

Patior, *passus sum*, to *suffer*. Sic *per-petior*.

Apiscor, *aptus sum*, to *get*. Sic *adipiscor*, *adeptus sum*, & *indi-*
piscor, *indeptus sum*.

Commixiscor, *commentus sum*, to *debise* or *invent*.

Fruor, *fruitus vel fructus sum*, to *enjoy*. Sic *per-fruo*.

Obliviscor, *oblitus sum*, to *forget*.

Expergiscor, *experrectus sum*, to *awake*.

Morior, *mortuus sum*, to *die*. Sic *com-*, *de-*, *e-*, *im-*, *inter-*,
præ-morior.

Nascor, *natus sum*, to *be born*. Sic *ad-*, *circum-*, *de*, *e*, *in-*,
inter-, *re-*, *sub-nascor*.

Orior, *ortus sum*, *oriri*, to *rise*. Sic *ab-*, *ad-*, *co-*, *ex-*, *ob-*, *sub-*
orior.

* Hæc tria proximè memorata participia futuri temporis in **ITURUS** faciunt, *moriturus*, *nasciturus*, *oriturus*.

30. *Metior* in quarta mensus dabit, *ordior orsus* ;
Experior PERTUS, simul *opperiorque* tenebunt.

3. Excipiuntur in quarta conjugatione,
Metior, mensus sum, to measure. Sic *ad-, com-, di-, e-, præ-*,
metior.

Ordior, orsus sum, to begin. Sic *ex-, red-ordior*.

Experior, expertus sum, to try or attempt.

Opperior, oppertus sum, to wait or tarry for one.

31. Nil formant *vescor, liquor, medeor, reminiscor*,
Irascor, ringor, prævortor, diffiteorque :
 Queis demum adjungas *divertor, dequefetiscor*.

4. Nullum præteritū temporis participium habent verba sequentia.
Vescor, vesci, to feed. *Liquor, liqui*, to melt or be dissolved.
Medeor, mederi, to heal. *Reminiscor, reminisci*, to remember or
 call to mind. *Irascor, irasci*, to be angry. *Ringor, ringi*, to grin
 like a Dog: sic *sub-ringor*. *Prævortor, præverti*, to get before,
 to out-run. *Diffiteor, diffiteri*, to deny. *Divertor, diverti*, to
 turn aside, to take lodging. *Defetiscor, defetisci*, to be weary,
 or faint.

C A P. II.

De Verbis Irregularibus.

VERBA IRREGULARIA triplicia sunt, *Anomala, Defectiva &*
Abundantia.

I. Verba ANOMALA.

Verba *Anomala* sunt, quæ non sequuntur analogiam quatuor
 superiorum Conjugationum.

1. A soliti flexûs normis hæc verba recedunt :

Sum, volo, fio, queo, fero, queis eo, nataque junge.

Hæc verba, cum eorum compositis, contra receptam in quatuor conjugationibus formam partes suas inflexerunt, *Sum, volo, fero, fio, eo, queo*: quorum conjugatio è Rudimentis petenda est.

2. Voce sub activa passivum præteritum dant

Hæc: *soleo, solitus*; *gavissus, gaudeo*; *factus*
Fio petens; *ausus* sic *audeo, fidoque fessus*.

Hæc verba, *soleo, gaudeo, audeo, fido*, quæ vulgò *neutra passiva* appellantur; item *fio*, quod inter *neutralia passiva* numeratur, præteritum formant, quasi in OR desinerent, hoc modo;

Soleo, solitus sum, to use, to be accustomed.

Gaudeo, gavissus sum, to rejoice.

Audeo, ausus sum, to dare.

Fido, fessus sum, to trust.

Fio, factus sum, to be made, to become.

3. Imperitantis habet *dic, duc*, persona secunda;
Fer, fac adde: tamen *fice*, non *fic*, dicitur aptè.

Hæc quatuor verba, *dico, duco, fero, facio*, in secunda persona imperativi e abjiciunt. Dicimus enim, *dic, duc, fer, fac*; non *dice, duce, fere, face*.

Sic eorum composita, *prædic, edic*; *abduc, adduc*; *adfer, aufer*; *benefac, calesac*, &c.

At composita à *facio*, quæ a in i mutant, e retinent: ut, *affice, infice, perfice*; non *affic, infic, perfic*.

2. Verba DEFECTIVA.

Verba defectiva sunt, quæ certis temporibus, numeris & personis deficiunt.

4. Hæc præsentii carent, *odi, cæpi, meminique*,
 Partibus ac illo genitis, sub præteritiva
 Voce tamen (*cæpi* dempto) signantia tempus
 Præteritum præsensque simul: sic *novit* utrumque
 Significat, pleno licet usu *nosco* remansit.
 Imperitante modo *memini* TO TOTEque servat.

Hæc tria verba *odi, cæpi, memini* carent præsentii temporibusque ab eo formatis: ex his tamen duo *odi* & *memini* sub voce præteriti,

eriti, non illius modò, sed præsentis etiam temporis significatio-
nem habent, hoc modo :

Odi, I hate, or have hated, oderam, oderim, odissem, odero, odisse. Particip. osurus.

Cæpi, I have begun, cæperam, -erim, -issem, -ero, -isse. Supin. ceptu. Particip. ceptus, cepturus.

Memini, I remember, or have remembered, memineram, -erim, -issem, -ero, -isse : & imperativo, memento, mementote.

His addi potest *novi*, quod significationem habet utriusque temporis, *I know, or I have known* : quamvis & *nosco, noscebam, &c.* usu frequentia sint.

5. *Dor, furo, for, der, fer*, vix unquam suscipit usus.

Furo, to be mad, in prima persona vix dicitur, sed, *furis, furit, &c.*

Dor, to be given, & *for*, to speak, in usu non sunt, sed *daris, faris ; datur, fatur, &c.* Nec in subjunctivo dicimus, *der* aut *fer*. In compositione tamen usitata sunt *addor, condor, reddor, &c.* *Effer* verò & *affor* vix utimur.

6. Hæc quoque truncatis videas deformia membris :

Ausim, quæso, forem, faxim, cedo, capsis, & inquam, Atque apage, salve, sodes, sis, sultis & ajo :

Infit, ave, desit, confit socientur ovatque.

Multis magnisque sui partibus destituuntur verba sequentia :

1. *Aio, I speak ; inquam, I say ; quæso, I pray ; confit, it is done ; desit, it is wanting ; infit, he begins, he saith ; ovat, he rejoiceth ;* modi ferè indicativi.

2. *Apage, away with ; ave, good morrow ; salve, God save you ; cedo, give me, tell me ;* modi plerumque imperativi.

3. *Ausim, I dare ; faxim & faxo, I'll do it, or see to it, modi subjunctivi : ut & forem, I might or should be, cujus infinitivus fore.*

4. Cum conjunctione *si* composita, *sis, sultis, sodes : pro si vis, si vultis, si audes : item, præmisso alio verbo, capsis, pro cape si vis. * Nisi potius est antiquè dictum pro ceperis.*

De Verbis IMPERSONALIBUS.

7. His super expositis IMPERSONALIA junge,
 Sola quibus primi numeri persona remansit
 Tertia: nempe *deceat*, cum *pœnitet*, adde & *oportet*;
 Nactaque præteritum duplex, *miseretque*, *pigetque*,
 Et *pudet*, atque *licet*, *libet* aut *lubet*, adjice *tædet*,
 Præteritumque *liquet* spernens. Imitantur & horum
 Plurima, permaneant aliàs licet integra, sensum.
 Qualia *delectat*, *placet*, *evenit*, *accidit* & *fit*,
Conducit, *patet*, atque *juvat*, *stat*, *sufficit*, *inter-*
est, *vacat*, & *prodest*, *refert*, *constatque*, *fugitque*,
Attinet, & *restat*, *spectat*, cum *pertinet* adde:
 Cum multis aliis quæ sit mora longa referre.

Verbum IMPERSONALE vulgò dicitur, cui nominativus certæ
 personæ præponi non potest: aut, ut alii definiunt, quod duabus
 primis & primariis personis destituitur.

IMPERSONALIA activæ vocis in *t* exeunt, suntque hæc decem:
Decet, it becometh; *pœnitet*, it repenteth; *oportet*, it behooveth;
miseret, it pities; *piget*, it irketh; *pudet*, it is a shame; *licet*, it is
 lawful; *libet* vel *lubet*, it is one's pleasure; *tædet*, it wearyeth;
liquet, it appears.

Impersonalia vocis passivæ desinunt in *tur*. Eorum maximus est
 numerus: veniunt enim ab activis omnibus, multisque etiam neu-
 tris; ut à *lego*, *legitur*; à *curro*, *curritur*.

Conjugantur autem Imperponalia per tertias omnium serè mo-
 dorum & temporum personas singulares: ut, *deceat*, *decebat*, *de-*
cuit, &c. *curritur*, *currebatur*, *cursum est* vel *fuit*, &c.

Porrò ex decem illis quæ vocis activæ sunt, tria regulariter præ-
 teritum formant; *Decet*, *decuit*; *pœnitet*, *pœnituit*; *oportet*, *opor-*
tuit; Sex duplex habent præteritum, alterum activæ, alterum pas-
 sivæ vocis; *Miseret*, *miseruit* vel *miseritum est*; *piget*, *pigit* vel
pigitum est; *pudet*, *puduit*, vel *puditum est*; *licet*, *licuit*, vel *li-*
citum est; *libet*, *libuit*, vel *libitum est*; *tædet*, *tæduit*, vel *perta-*
sum est. At à *liquet* præteritum vix reperitur.

Impersonalia carent imperativo: sed pro eo utimur præsentis
 subjunctivi: ut, *pœniteat*, *pugnetur*.

Nec in supinis, participiis aut gerundiis inveniuntur, paucis exceptis.

Participia autem, per quæ circumloquimur præterita passiva, non hic variantur per genera, ut fit in personalibus; sed quia substantive ponuntur, semper sunt generis neutri: ut, *pugnatum est, miserum est*.

¶ Impersonalibus vulgò accensentur multa verba personalia, quia ad modum impersonalium absolute inveniuntur in tertia persona singulari, absque nominativo, sequente mox infinitivo.

Hujusmodi è prima conjugatione sunt, *Delectat, juvat, spectat, vocat, stat, cum compositis, constat, præstat, restat*.

E secunda conjugatione, *Apparet, attinet, pertinet, debet, dolet, nocet, latet, patet, placet, displicet, sedet, solet, assolet*.

E tertia, *Accidit, contingit, cæpit, incipit, conducit, desinit, excidit, fugit, officit, sufficit, succurrit, suppetit*.

E quarta, *Convenit, evenit, expedit*.

Ex anomalis, *Est, cum compositis, obest, prodest, potest, interest, superest; fit, præterit, nequit, subit, confert, refert*.

¶ Ad impersonalium denique naturam quodammodo accedunt VERBA EXEMPTÆ ACTIONIS, hoc est, actionem significantia, quæ ut fiat, vel ne fiat, neutiquam sit humanæ potestatis: ut, *Fulgurat, fulminat, tonat, grandinat, gelat, pluit, ningit, lucefcit, advesperascit, noctescit, & similia*.

3. Verba ABUNDANTIA.

Verba *Abundantia* sunt, quæ variè ab auctoribus usurpantur, Eorum autem triplex est differentia: 1. Enim, quædam *Genus*. 2. Quædam *Terminationem*. 3. Quædam denique *Conjugationem*, variam seu multiplicem habent.

DE VERBIS GENERE ABUNDANTIBUS.

GENERE abundant verba duplicia:

1. Quæ interdum NEUTRA, interdum ACTIVA sunt: ut, *aboleo, duro, maneo, &c.* Sic Liv. iii. 55. *Cujus rei prope jam memoria aboleverat.* Velleius, ii. 58. 2. *Abolere testamentum.* Plaut. Amph. iii. 2. 1. *Durare nequeo in ædibus.* Ovid. ad Liv. v. 198. *Duravit animum.* Cic. Nat. Deor. i. 12. *Nihil semper suo statu manet.* Virg. Æn. vii. 596. *Te triste manebit supplicium.*

2. Quæ COMMUNIA, i. e. quæ modò activa, modò passiva sunt: ut, *adipiscor, criminor, dignor, &c.* Sic Cic. Epist. Fam. xii. 22. *Maximam laudem adeptus esses.* Plaut. Trin. ii. 2. 88. *Non atate,*

etate, verum ingenio adipiscitur sapientia. Terent. Eun. v. 2. 16.
Hanc metui, ne me criminaretur tibi. Cic. contr. Rull. iii. 4.
Sullanæ res defendere criminor, i. e. accusor. Ovid. Trist. iii. 14. 51. *Veniâ dignare libellum.* Cic. de Invent. ii. 53. *Hominæ cultu quodam & honore dignantur, i. e. digni existimantur.*

DE VERBIS TERMINATIONE ABUNDANTIBUS.

Talia sunt *assentio & assentior; fabrico, fabricor; impertio, impertior; lacrymo, lacrymor; mereo, mereor; munero, muneror, &c.* eadem significatione. Sic *comperio, punio, luxurio; rariùs comperior, punior, luxurior; & populo, comitor; raro populo, comito.*

DE VERBIS CONJUGATIONE ABUNDANTIBUS.

CONJUGATIONEM variant verba triplicia:

1. Quædam usitatè PRIMÆ, & rarò TERTIÆ: ut,
Lavo, lavas, lavare: & Lavo, lavis, lavere.
2. Quædam usitatè SECUNDÆ, & rarò TERTIÆ: ut,

<i>Ferveo, ferves:</i>	} & }	<i>Fervo, fervis.</i>
<i>Fulgeo, fulges:</i>		<i>Fulgo, fulgis.</i>
<i>Strideo, strides:</i>		<i>Strido, stridis.</i>
<i>Tueor, tuëris:</i>		<i>Tuor, tuëris.</i>

* Sed utrâque conjugatione frequentatur *tergeo, terges, & tergo, tergis:* ut & composita, *detergeo, & detergo; abstergeo, & abstergo.*

- 3 Quædam TERTIÆ usitatiùs, ac rariùs QUARTÆ: ut,

<i>Fodio, fodis, fodere:</i>	} & }	<i>Fodio, fodis, fodire.</i>
<i>Sallo, fallis, fallere:</i>		<i>Sallio, fallis, fallire.</i>
<i>Morior, moreris, mori:</i>		<i>Morior, moriris, moriri.</i>

Sic orior, oreris; & orior, oriris.
Potior, poteris; & potior, potiris.

¶ Est & verbum quod usitatiùs sit SECUNDÆ, rariùs QUARTÆ; nempe *cio, cies, ciere; & cio, cis, cire; unde accire & accitus.*

¶ Huc etiam referri potest verbum *edo, tu eat, quod nonnullas sui partes dupliciter format, hoc modo:*

Ind. Præs. *Edo, edis, vel es; edit vel est; — editis vel estis.* —
 Imp. *Ede vel es; edito vel esto; edite vel este; editote vel estote.*
 Subj. Imperf. *Ederem vel essem: ederes vel esses, &c.*
 Inf. Præs. *Edere vel esse.*
 Passiv. Ind. Præs. *Editur vel estur.*

APPENDIX I.

De Verbis quæ sub eadem voce significationem variant.

Inter Abundantia à quibusdam recensentur Verba haud pauca, quæ in nonnullis sui partibus vocem quidem eandem, significationem verò; plerumque & conjugationem, diversam habent. Eorum triplex est differentia;

1. Quædam themate seu PRÆSENTE congruunt: ut,

Aggero, -as, to heap up.	Aggero, -is, to bring together.
Appello, -as, to call.	Appello, -is, to arrive.
Compello, -as, to address.	Compello, -is, to drive.
Colligo, -as, to bind.	Colligo, -is, to gather together.
Consterno, -as, to astonish.	Consterno, -is, to strew.
Effero, -as, to engage.	Effero, -fers, to bring out.
Fundo, -as, to found.	Fundo, -is, to pour out.
Mando, -as, to command.	Mando -is, to chew.
Observo, -as, to lock.	Observo, -is, to beset.
Volo, -as, to fly.	Volo, -is, to will.

* Ex his quædam, simul cum conjugatione & significatione, mutant etiam accentum.

Cōlo, -as, to strain.	Colo, -is, to till.
Dīco, -as, to dedicate.	Dico, -is, to say.
Educo, -as, to train up.	Edūco, -is, to lead forth.
Lēgo, -as, to send.	Lego, -is, to read.
Vādo, -as, to wade.	Vado, -is, to go.

2. Quædam PRÆTERITO consentiunt: ut,

Aceo, acui, to be sour.	Acuo, acui, to sharpen.
Cresco, crevi, to grow.	Cerno, crevi, to see.
Frigeo, frixi, to be cold.	Frigo, frixi, to fry.
Fulgeo, fulsi, to shine.	Fulcio, fulsi, to prop.
Luceo, luxi, to shine.	Lugeo, luxi, to mourn.
Paveo, pavi, to be afraid.	Pasco, pavi, to feed.
Pendeo, pependi, to hang.	Pendo, pependi, to weigh.

3. Quædam denique idem habent SUPINUM: ut,

Cresco, cretum, to grow.	Cernōcretum, to behold.
Maneo, mansum, to stay.	Mando, mansum, to chew.
Sto, statum, to stand.	Sisto, statum, to stop.
Succenseo, -censum, to be angry.	Succendo, -censum, to kindle.
Teneo, tentum, to hold.	Tendo, tentum, to stretch out.
Verro, versum, to sweep.	Verto, versum, to turn.
Vinco, victum, to overcome.	Vivo, victum, to live.

APPENDIX II.

De Conjugatione prisca sive obsoleta.

1. **I**mperfecta quartæ olim in IBAM, citra vocalem *e*, terminantur : ut, *audibam, scibam, lenibam* ; pro *audiebam, sciebam, leniebam* : qualia etiam apud Poëtas optimi ævi nonnunquam reperire est.

2. Futurum quartæ, activæ formæ, in IBO, passivæ in IBOR veteres finiebant : ut, *dormibo, esuribo, scibo* ; pro *dormiam, esuriam, sciam* ; & *amicibor, demolibor, opperibor*, pro *amicar, demoliar, opperiar*.

3. Subiunctivi præsens olim in IM terminatum : ut, *edim pro edam, duim pro dem, perduim pro perdam*.

4. Inveniuntur apud veteres perfecta subiunctivi in SSIM : ut, *fortunassim, negassim* ; pro *fortunaverim, negaverim*.

5. Frequentiora apud eosdem sunt futura subiunctivi in SSO : ut, *levassō, prohibessō* ; pro *levavero, prohibuero*.

6. Ab eodem futuro subiunctivi veteres formârunt futurum infinitivi in ASSERE : ut, *expugnassere, impetrassere* ; pro *expugnaturum esse, impetraturum esse*.

7. In imperativis passivæ formæ veteres secundam singularem in MINO, secundam pluralem in MINOR, interdum terminabant : ut, *attestamino, famino* ; pro *attestare, fare* ; *arbitraminor, progrediminor* ; pro *arbitramini, progredimini*.

8. Præsens infinitivi passivi recipit additionem syllabæ ER, non solum apud Plautum, & Terentium ; sed etiam apud melioris ætatis Poëtas nonnunquam : ut, *fariet, immisceriet*, ap. Virgilium ; *scitarier*, ap. Ovidium ; *dicier*, ap. Persium ; pro *fari, immisceri, scitari, dici*.

9. Olim denique Participia præterita passiva, itemque futura activa, quæ in circumlocutione infinitivi cum verbo *esse* adhibentur, habita erant pro indeclinabilibus, & proinde nominibus substantivis cujuscunque numeri ac generis promiscuè juncta : ut, *Gracchus, Credo ego inimicos meos hoc dicturum*. Cic. Verr. v. 65. *Hanc sibi rem præsidio sperant futurum, supple esse*. Et Plaut. Amph. Prol. v. 33. *Iustam rem & facilem esse oratum à vobis volo*. Cic. ad Attic. viii. 12. *Ut cohortes ad me missum facias*.

CAP. III.

De Genere, Specie & Figura Verborum.

SUPER SUNT tria verbi Accidentia, GENUS, SPECIES & FIGURA: de quibus hoc capite & sigillatim agemus.

§ I. DE GENERIBUS VERBORUM.

GENERA Verborum vulgò recensentur quinque, *Activum, Passivum, Neutrum, Deponens & Commune*.

1. **ACTIVUM** est, quod in O desinens, actionem transeuntem notat, & accepto R fit passivum: ut, *amo, doceo*.

2. **PASSIVUM** est, quod in R desinens, passionem significat, & R abjecto fit rursus activum: ut, *amor, doceor*.

3. **NEUTRUM** est quod in O vel M desinens, rei existentiam vel statum, vel actionem aut passionem immanentem notat, nec R admittit ut fiat passivum: ut, *sum, valeo, ambulo, caleasco*.

Ex his, quatuor, quia simpliciter rem esse significant, **SUBSTANTIVA** à Grammaticis vocantur, *sum, forem, fio, existo*.

Quædam appellantur **NEUTRO-PASSIVA**, quæ, cum in O desinant, præteritum formant more passivorum: ut, *audeo, ausus sum; gaudeo, gavissus sum, &c.* de quibus supra cap. ii. reg 2.

Quædam **NEUTRALIA PASSIVA**, quæ in O finita significationem & casum passivorum habent: qualia sunt hæc tria, *vapulo, I am beaten; veneo, I am sold; fio, I am made*.

Reliqua ferè **ABSOLUTA**, seu **INTRANSITIVA** vocantur: sive accidentalem rei statum significant: ut, *albeo, I am white; sedeo, I sit; valeo, I am in health*: sive in se absolutam rei actionem: ut, *surgo, I rise; eo, I go*: seu passionem in subiecto immanentem: ut, *ardeo, I burn; pereo, I perish; senesco, I become old, &c.*

4. **DEPONENS** est, quod sub terminatione passiva significationem habet activam: ut, *loquor, I speak*; vel neutralem: ut, *glorior, I brag or boast*.

5. **COMMUNE** denique est quod in OR finitum, modò activè, modò passivè significat: qualia sunt, *adipiscor, I get, or I am got; aspernor, I slight, or am slighted; criminor, I accuse, or am accused; dignor, I vouchsafe, or am vouchsafed; fateor, I confess, or am confessed; sector, I follow, or am followed; stipulor,*

stipulor, I demand a thing to be done, or am demanded; *tueor*, I defend, or am defended. Verum in his passiva significatio rarissima est.

¶ Communia olim fuerunt, *Amplector*, *adulor*, *blandior*, *complector*, *consolor*, *frustror*, *experior*, *hortor*, *interpretor*, *largior*, *machinor*, *meditor*, *mentior*, *moderer*, *modulor*, *obliviscor*, *osculor*, *testor*, *veneror*, *verzor*, & cetera ferè omnia quæ nunc sunt deponentia: quorum participia nonnulla præteriti temporis passivam significationem adhuc interdum retinent: ut, *expertus*, *meditatus*, *mentitus*, *modulatus*, *oblitus*, *testatus*, *veneratus*,

§ 2. De SPECIE VERBORUM.

SPECIES Verborum est duplex, PRIMITIVA, ut, *lego*, *video*.
DERIVATIVA, ut, *lectito*, *viso*.

Derivantur ferè verba, vel à nominibus, vel ab aliis verbis.

1. A nominibus derivantur verba duplicia, *Imitativa* & *Denominativa*.

IMITATIVA vocantur, quæ imitationem significant: ut, *patriss*, *Græcor*, *vulpinor*, *cornicor*, i. e. *imitor*, *patrem*, *Græcum*, *vulpem*, *cornicem*.

DENOMINATIVA dicuntur, quæ à nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent: ut, *cæno*, *calco*, *frumentor*, *lignor*, &c. à *cæna*, *calx*, *frumentum*, *lignum*.

2. Ab aliis verbis derivantur præcipuè verba quadruplicia, *Frequentativa*, *Inceptiva*, *Desiderativa* & *Deminutiva*.

De his autem, quòd latius pateat eorum usus, paulò accuratius est nobis agendum.

FREQUENTATIVA.

1. **S**IC iterativum formes: ITO fiat ab ATU:
U per O mutabunt benè cetera verba supini.
Si fuit OR, manet OR. Sunt cuncta frequentia primæ.

Prætercunt legem, *nato*, *querito*, *fundito*, *scitor*,
Sciscitor atque *agito*, *sector*, *loquitor*, *pavitoque*.
Perscrutando libros doctorum plura notabis,

Verba FREQUENTATIVA, quæ ITERATIVA etiam vocantur, sunt quæ frequentem actionem significant.

Desinunt in TO, SO, XO, &, à verbis deponentibus, in OR:
ut, *clamito*, *pulso*, *nexo*, *minitor*,

Formantur

Formantur à supino posteriore, idque bifariam, à verbis primæ conjugationis, mutando ATU in ITO; ut, *volo, volatu, volito*; à verbis aliarum conjugationum, mutando U tantum in O: ut, *terreo, territu, territo*; *verto, versu, verso*; *dormio, dormitu, dormito*.

EXCIPIUNTUR, *No, natu, nato*; *scio, scitu, scitor*, & crebrius *sciscitor*. Sic *pavito, à pavelo*; *sektor, à sequor*; *loquitur, à loquor*; inquam supina haberent *pavitu, sektu, loquitu*. Item, *querito, querendo, agito*; quæ formantur à secunda persona præsentis indicativi, *queris, fundis, agis*.

Quædam à supino posteriore formari videntur, mutando U in TO, ut, ab *actu, actito*; *hæsu, hæsito*; *lectu, lectito*; *missu, missito*; *scriptu, scriptito*; *victu, victito*.

A frequentativis formantur & alia frequentativa: ut, *cano, canto, cantito*; *capio, capto, captito*; *curro, curso, cursito*; *defendo, defenso, defensito*; *dico, dicto, dictito*; *duco, ducto, ductito*; *pello, pulso, pulsito*, & per Syncopen *pulto*.

Frequentativa sunt omnia conjugationis primæ.

INCEPTIVA.

Præsentis primique modi CO jungit secundæ Personæ, si vis verba Inceptiva creare.

Sic *ferves, ferveſco* facit. Sed tollitur *hisco*.

Verba INCEPTIVA, seu INCHOATIVA, sunt quæ rei initium vel graduum incrementum notant.

Definunt in SCO: ut, *caleſco, frigeſco*.

Dupliciter derivantur; vel à nominibus, vel à verbis.

A nominibus derivata ultimam genitivi vocalem in ASCO, sed sæpe usitatius in ESCO commutant: ut, *pueraſco, puellaſco, igneſco, lapideſco*; à substantivis *puer, puella, ignis, lapis*; *dulceſco, roeneſco, vaneſco, diteſco* ab adjectivis, *dulcis, juvenis, vanus, dis*.

A verbis derivata formantur à secunda persona præsentis indicativi, addenda CO, idque in quavis conjugatione: ut, *labasco à labas*; *ferveſco, à ferves*; *tremiſco, à tremis*; *obdormiſco, ab obdormis*. Sed per Syncopen dicitur *hisco*, pro *hiasco* ab *hias*.

Omnia Inceptiva sunt neutra & tertiæ conjugationis.

Quæ à nominibus derivantur, præteritis adeoque & supinis omnino carent; quæ à verbis veniunt, præterita à primitivis suis mutantur; ut, *coaleſco, coalui*; *reſipiſco, reſipui*.

DESIDERATIVA.

In meditativis, quod in U fit jungit supino (U semper brevians) RIO: sic dabit *esurit esu*.

Verba

Verba DESIDERATIVA, seu MEDITATIVA, sunt quæ desiderium studium aut conatum rei alieujus faciendæ significant.

Desinunt in RIO : ut, *cœnatorio*.

Formantur à supino posteriore, correptâ U, & adjecto RIO: *edo, esu, esurio, esuris; pario, partu, parturio, parturis*.

Sunt omnia conjugationis quartæ, carentque præterito & supino præter hæc tria, *esurio, parturio & nupturio*.

DEMINUTIVA.

DEMINUTIVA sunt, quæ deminutionem sui primitivi significant.

Desinunt in LLO: ut, *cantillo sorbillo*, i. e. *parum canto, vel sorbeo*.

Suntque conjugationis primæ.

¶ Sunt denique quædam verba in SSO ab aliis verbis derivata de quorum vi significandique natura haud satis inter Grammaticos convenit; qualia sunt, *capeſſo, faceſſo, peteſſo, arceſſo, inceſſo, laceſſo*.

Ex his duo priora, *capeſſo*, & *faceſſo*, vulgò ICHOATIVA ITIONIS appellantur: tanquam idem ferè ea significarent, quod *eo ad capiendum, eo ad faciendum*: quibus addunt & *viſo*, i. e. *eo ad videndum*. Rectius tamen cum Urſino ea INTENSIVA dixeris; ut *capeſſo, faceſſo*, idem ferè sint quod *studiosè & cum effectû aliquid capio vel facio*. Sic etiam *peteſſo*, vel *petiſſo*, i. e. *valde peto*.

Inceſſo autem & *laceſſo*, eidem frequentativa cum emphasi existimantur.

Arceſſo, incipiſſo, vibriſſo, idem penè quod primitiva sua significant.

§ 3. De FIGURA VERBORUM.

FIGURA verborum duplex est, SIMPLEX, ut, *lego, linquo*; COMPOSITA, ut, *relego, relinquo, derelinquo*.

1. Componuntur autem verba, 1. Cum nominibus: ut, *ædifico*, ab *ædes* & *facio*. 2. Cum verbis: ut, *patefacio, ex piteo* & *facio*.

3. Cum adverbis: ut, *introduco*, ab *intro* & *duco*. 4. Cum præpositionibus: ut, *perdoceo, edisco, consolor*.

2. Quædam sunt composita à simplicibus inusitatis: ut, *accedo, incendo, à cando; defendo, offendo, à fendo; inspecio, conspicio, à specio, &c.*

3. Partes componentes interdum integræ manent: ut, *lego, perlego*. Interdum litera additur; ut, *prodeo, redeo; pro proeo, reeo*: vel detrahitur: ut, *asporto, omitto, trado; pro asporto, obmitto, translo*.

Sæpiſſimè autem vocalis vel diphthongus verbi simplicis mutatur. 1. A in E: ut, *damno, condemno; arceo, cœrceo; carpō, decerpo; gradior, congregior, partio vel partior, impertio vel impertior*. 2. A

I: ut, habeo, prohibeo; cado, occido; salio, infilio; fateor, confiteor. 3. A in U: ut, calco, conculco; quatitio, concutio. 4. E in I: ut, teneo, contineo; premo, comprimo. 5. Æ in I: ut, lædo, collido; quero, acquirō. 6. AU in E: ut, audio, obediō. 7. AU in O: ut, claudō, displodo. 8. AU in U: ut, claudō, concludō.

4. Ultima præpositionis consonans in primam verbi simplicis frequentissimè convertitur: ut, accipio, afferō, agglomerō, allido, appello, arripio, assigno, attero; collaudō, commuto, corrodo; illino, immorior, irrigo; intelligo, occino, oppeto, pellicio, &c. pro adcipio, adfero, adglomerō, adlido, adpello, adripio, adsigno, adtero; conlaudō, commuto, corrodo; inclino, immorior, inrigo; interligo, obcano, obpeto, perlicio, &c. Nonnunquam & soni gratiā in aliam literam mutatur; ut, aufero, imbibō, implico, &c. pro abfero, inbibō, inplico, &c.

Liber Quartus.

DE PARTICIPIO.

PARTICIPIUM est pars orationis, à verbo derivata, variabilis per casus, ac rem cum tempore significans.

I. *Participium* ita vocatur, quia partem capit à nomine, partem à verbo: nam ut nomen, variatur per genera, & declinatur per casus: atque, ut verbum (unde derivatur,) cum tempore significat actionem, passionem, existentiam sive statum rei; pro natura verbi unde descendit.

1. A verbis *activis* veniunt duo participia; *Præsens*, & *Futurum* in RUS: ut, *amans*, & *amaturus*, ab amo.

2. A *passivis* veniunt duo participia: *Præteritum*, & *Futurum* in DUS: ut, *amatus*, & *amandus*, ab amor.

3. A *neutris* veniunt item duo participia, ut ab activis; *Præsens*, & *Futurum* in RUS: ut, *stans*, & *staturus*, à sto.

¶ A neutris sæpè etiam veniunt participia præteriti temporis in TUS vel SUS: ut, *erratus*, *festinatus*, *juratus*, *laboratus*, *vigilatus*. Quædam etiam futuri in DUS: ut, *jurandus*, *vigilandus*, *regnandus*, *dormiendus*, *erubescendus*.

4. A *deponentibus* activæ quidem significationis quatuor veniunt participia: ut, *sequens*, *secutus*, *secuturus*, *sequendus*, à sequor. A deponentibus autem neutralis significationis tria plerumque participia descendunt: ut, *labens*, *lapsus*, *lapsurus*, à labor. rariùs verò futuri in DUS: ut, *gloriandus*, *fruendus*; à glorior, fruor.

5. A *communibus* denique veniunt quatuor plerumque participia; ut, *dignans*, *dignatus*, *dignaturus*, *dignandus*: à dignor.

II. Participia plerumque imitantur significationem verborum quæ de descendant : hoc est, quæ ab activis, activè ; quæ à passivis, passivè ; quæ à neutralibus, neutraliter ; & ita deinceps, significant.

¶ At participia in DUS, undecunque veniant, passivè semper accipiuntur : ut, *amandus, vigilandus, loquendus, criminandus*.

* Multa etiam præteriti temporis participia, à verbis deponentibus, quæ olim communia fuerunt, orta, communem, i. e. activam & passivam significationem retinuerunt : qualia sunt, *abominatus, adortus, amplexus, blanditus, largitus, mentitus, oblitus, testatus, veneratus, &c.*

III. Participio accidunt octo ; *Genus, casus, numerus, declinatio, motio, comparatio, tempus & figura*.

1. Omnia participia sunt adjectiva, adeoque & GENERIS omnis. Quæ in NS desinunt, unâ efferuntur nominativi singularis terminatione : ut, *hic, hæc, hoc, amans* : cetera omnia tribus : ut, *amatus, -a, -um ; amaturus, -a, -um ; amandus, -a, -um*.

2. Participiorum CASUS sunt sex, quemadmodum nominum : *Nominativus, Genitivus, &c.*

3. NUMERI itidem, ut in nomine, sunt duo : *Singularis, ut, amans ; Pluralis, ut, amantes*.

4. Participia in NS sunt tertiæ DECLINATIONIS ; cetera omnia primæ & secundæ : ut, *amans, amantis ; amatus, -a, -um ; amati, -a, -i, &c.*

5. Quæ in US desinunt, MOBILIA sunt ; quæ in NS IMMOBILIA. Hæc in omni genere eandem servant nominativi singularis terminationem ; illa cum genere terminationem immutant.

6. Participia præsentis & præteriti temporis COMPARATIONEM admittunt : ut, *amans, amantior, amantissimus ; paratus, paratior, paratissimus* : futuri verò in RUS & DUS rarò vel nunquam comparata inveniuntur.

TEMPORA participiorum sunt tria, *Præsens, Præteritum, & Futurum*. *Præsentis* temporis sunt, quæ desinunt in NS. *Præteriti*, quæ in TUS, SUS, XUS. *Futuri*, quæ in RUS & DUS.

8. FIGURA participiorum est duplex : *Simplex ; ut, spirans, æstus ; Composita ; ut, respirans, addictus*.

Multa sunt participia, cum præpositione IN, negandi vim habente, composita : quorum verba talem compositionem non admittunt ; ut, *illaesus, inauditus, impransus, incustoditus, insciens, intolerandus, &c.*

Sunt quædam ex duabus præpositionibus conflata : ut, *imperterritus, incompositus, superanteactus, &c.*

Quædam composita passivè capiuntur, quorum simplicia activam ferè, sive neutralem significationem habent : ut, *inausus, inopinatus, inultus*. *Inexpertus* utroque sensu, activo simul & passivo, legitur.

IV. De Participiis hæc observanda sunt :

1. Participia præsentis temporis formantur à præterito imperfecto: ut, *amans*, ab *amabam*: præteriti, à supino posteriore: ut, *amatus*, ab *amatu*: futuri in RUS, ab eodem supino: ut, *amaturus*, ab *amatu*: futuri in DUS, à participio præsentis, ut, *amandus*, ab *amans*.

2. Circumlocutio per verbum SUM, non tantum cum participio præteriti temporis, sed etiam cum aliis locum habet: ut, Cic. *Socrates est apud Platonem loquens*, pro *loquitur*. Plaut. *Fui te cægens*, pro *carui*. Sic *amaturus & amandus sum*, *eram*, *fui*, *fu-eram*, *ero*, &c.

3. Participia fiunt nomina (1.) *Amissione temporis*: ut, *sapiens*, *serpens*; *sponsa*, *nata*; *dictum*, *votum*, &c. cum substantivè sumuntur. Sic, *doctus*, *indoctus*, pro *homine doctrinâ prædito vel experte*, &c. (2.) *Mutatâ constructione*, seu *regimine verbi*: ut, *amans pecuniâ*; *patiens frigoris*: nam constructio verbi exigeret, *amans pecuniam*, *patiens frigus*.

4. Multæ sunt voces in ATUS, ITUS & UTUS desinentes, quæ, quamvis participiorum speciem præ se ferre videantur, quia tamen à nominibus potius, quàm à verbis sunt derivatæ, ex numero eorum meritò excluduntur: ut, *cordatus*, *caudatus*, *cristatus*; *auritus*, *pellitus*, *turritus*; *astutus*, *cornutus*, *nasutus*, &c.

Appendix de GERUNDIIS & SUPINIS.

I. GERUNDIUM est nomen participiale neutrum, singularis tantum numeri, instar substantivi per omnes casus, præter vocativum, declinabile: ut, nom. *amandum*, gen. *amandi*, dat. *amando*, accus. *amandum*, abl. *amando*.

Veniunt à verbis activis, neutris & deponentibus, eorumque significationem ferè semper sequuntur: ut, *docendum*, *currendum*, *loquendum*: à *docéo*, *curro*, *loquor*.

II. SUPINUM est nomen verbale substantivum, singularis numeri, quartæ declinationis, in UM & U desinens, atque adeo accusativi aut ablativi casus: ut, accus. *petitum*, abl. *petitu*. Illud Supinum prius, hoc Supinum posterius, vulgò appellatur.

Veniunt itidem à verbis activis, neutris & deponentibus. Et Supinum quidem prius activè, posterius verò passivè plerumque significat: ut, *lectum*, *lectu*; *cubitus*, *cubitu*; *deprecatum*, *deprecatu*; à *lego*, *cubo*, *deprecor*.

¶ Sunt denique adjectiva quædam in BUNDUS, ab imperfecto indicativi derivata: ut, *errabundus*, *gembundus*; & e in i converso: ut, *ridibundus*, *ludibundus*; vel sublato: ut, *moribundus*, *lascivibundus*.

bundus, &c. quæ quoniam à participiis præsentibus & significatione & constructione nihil ferè distant, Charisius *Participiis* annumerat, Donatus *quasi Participia*, alii *Participialia* appellant.

Liber Quintus.

De PARTIBUS ORATIONIS INDECLINABILIBUS.

C A P. I.

De Adverbio.

ADVERBIUM est pars orationis invariabilis, quæ verbo vel aliis vocibus adjicitur, ad earum circumstantiam quandam explicandam.

De variis Adverbiorum significationibus, quoad tironibus necessarium videbatur, in Rudimentis nostris alibi dictum est.

Adverbio accidunt tria, *Species*, *Figura* & *Comparatio*.

I. *Primitivæ SPECIEI* Adverbia pauca sunt: ut, *cras*, *jam*, *ubi*, *temere*, &c. *Derivativæ* vero cetera ferè omnia.

Adverbia autem derivantur, vel,

1. A nomine: ut, *viritim*, à *vir*; *doctè* à *doctus*.
2. A pronomine: ut, *hic*, *ed*, *quis*; ab *hic*, *is* & *quis*.
3. A verbo: ut, *cassim*, *punctim*; à *cædo*, *pungo*.
4. A participio: ut, *amanter*, *simulatè*: ab *amans*, *simulatus*.
5. A præpositione: ut, *intro*, *citro*, *ultro*, *clanculum*; ab *intro*, *citra*, *ultra*, *clam*.

II. Plurima sunt adverbia *FIGURÆ*, tum *Simplicis*: ut, *hinc*, *sepienter*, *benè*, *magis*, &c. tum *Compositæ*: ut, *quare*, *videlicet*, *quavis*, &c.

Componuntur autem adverbia variis modis;

1. Ex nomine præeunte: & sequente (1.) Vel alio nomine; ut, *postridie*, ex *postero die*. (2.) Vel verbo; ut, *pedetentim*, quasi *pedetendo*. (3.) Vel adverbio; ut, *dextrorsum*, ex *dexter* & *versus*. (4.) Vel syllabicâ adjectione; ut, *parumper*, ex *parum* & *per*.
2. Ex pronomine: addito (1.) Vel nomine; ut *hodie*, pro *hâ die*. (2.) Vel adverbio; ut, *quin*, pro *quâ ne*. (3.) Vel præpositione; ut, *hactenus*, pro *hac [fine] tenus*. (4.) Vel conjunctione; ut, *quasi*, ex *quis* & *si*. (5.) Vel syllabicâ adjectione; ut, *tuatim*, i. e. *tuo more*, ex *tuus* & *tim*.

CAP. I. De Adverbiis. 123

3. Ex duobus verbis; ut, *ilicet, scilicet, videlicet*; ex *ire, scire, videre, & licet*.

4. Ex participio & nomine: ut, *perendie*, quasi *perempto die*.

5. Ex adverbio: sequente (1.) Vel nomine; ut, *nimirum, ex re* (pro non) *mirum*; *edepol, ecastor, mecastor, mehercule, ex e* sive *meurandi vocula, & Pollux, Castor, & Hercules*. (2.) Vel verbo; ut, *ubivis, quovis undelibet*. (3.) Vel alio adverbio; ut *quousque, sicuti, tantummodo*. (4.) Vel præpositione; ut, *quoad, quorsum, ex quod versum*. (5.) Vel conjunctione; ut, *etiam, ex et & jam*. (6.) Vel syllabicâ adjectione; ut, *siccine, ubicunque, ibidem, nondum, undique, ubinam*.

6. Ex præpositione: sequente (1.) Vel nomine; ut, *admodum; comminus, ex cum vel con & manus; eminus, ex e & manus, denuò, ex de novo; illicò, ex in loco*. (2.) Vel pronomine; ut, *antea, ad, interea, postea, præterea, posthac*. (3.) Vel adverbio; ut, *af, ab, ab, apprimè, dehinc, perinde, præquam, præterquam, inibi, inter, ubi*. (4.) Vel aliâ præpositione; ut, *desuper, propalam, præter, propter*.

7. Ex conjunctione & alio adverbio; ut, *etiamnum, ex etiam, nunc; sicubi, ex si alicubi; siquando, ex si aliquando; velut, veluti, ex vel & ut, uti*.

8. Ex pluribus vocibus promiscuè conjunctis; ut, *quamobrem, quemadmodum, nudius tertius, identidem; pro divis, ob quam rem, ad quem modum, nunc dies tertius, idem & idem*.

III. COMPARANTUR ferè omnia adverbia, à nominibus comparabilibus derivata: ut, *doctè, doctius, doctissimè; feliciter, feliciter, felicissimè*.

Positivus eorum gradus exit plerumque in E vel TER; ut, *durè, facile, acriter*; Comparativus in IUS; ut, *durius, facilius, acrius*; Superlativus in IME; ut, *durissimè, facillimè, acerrimè*.

Quæ à nominibus anomalè comparatis derivantur, comparationem & ipsa anomalam habent: ut, *benè, melius, optimè; malè, pejùs, pessimè; parum, minùs, minimè, & minimùm; multùm, plùs, plurimùm; propè, propiùs, proximè*.

Positivo carent, *magis, maximè; ocyùs, ocyssimè; priùs, primò vel primùm; potiùs, potissimùm*.

Comparativo carent, *pænè, pænissimè; nuper, nuperrimè; novè & noviter, novissimè; meritò, meritissimò*.

Superlativo carent, *excusatè, excusatiùs; tempori, temporiùs, satis, satiùs; secus, seciùs*.

CAP. II.

De Præpositione.

PRÆPOSITIO est pars orationis invariabilis, unius substantivi ad alterum relationem significans.

Præpositiones sunt vel *Separabiles* vel *Inseparabiles*.

SEPARABILES dicuntur, quæ separatim, sive extra compositionem, usurpantur.

INSEPARABILES, quæ in compositione tantum inveniuntur.

Præpositioni accidunt tria, *Casuum rectique, Species & Figura*.

I. Præpositionum separabilium alia ACCUSATIVUM, alia ABLATIVUM, alia utrumque casum REGUNT.

1. Accusativum regunt Præpositiones viginti & octo; *Ad, apud, ante, adversus vel adversum, cis, citra, circum vel circa, contra, erga, extra, inter, intra, infra, juxta, ob, per, præter, propter, post, penes, pone, secus, secundum, supra, trans, ultra.*

2. Ablativum postulant Præpositiones quindecim, *A, ab, abs, absque, cum, clam, coram, de, e, ex, pro, præ, palam, sine, tenus.*

3. Accusativum vel Ablativum regunt Præpositiones quatuor, *In, sub, super & subter.*

¶ Præpositiones, cum casum suum amittunt, *Adverbia* fieri vulgò existimantur: ut *Longo post tempore venit.*

II. Respectu SPECIEI, alia Præpositiones sunt *primitivæ*: ut, *ad, apud, ante, à, è, pro, in, &c.* alia *derivativæ*: ut, *adversus, secundum, ab* adjectivis *adversus, -a, -um; secundus, -a, -um; circa, à circus; juxta, à jungo; propter, à prope, quasi propiter.*

III. Respectu FIGURÆ Præpositiones alia sunt *simplices*: ut, *ad, ante, abs*: alia *compositæ*: ut, *exadversum, inante, exante, absque.*

¶ Præpositiones cum aliis vocibus compositæ significationem suam plerumque retinent: ut, *abeo, adeo, insum, præpono.*

Excipe I. IN, cum nominibus & participiis per se compositum, privationem plerumque significat: ut, *insidus, indoctus, inauditus.*

2. IN, cum verbo plerumque auct: ut, *infringo, induro, i. e. valde frango, valde duro*: atque eam quoque in participio significationem retinent, *infractus, induratus, pro admodum fractus, vel duratus.*

* Interdum in participiis contrariam significationem habet: ut, *invocatus, infrenatus, immutatus, sæpius affirmativo verborum inco, infreno, immuto: nonnunquam & negativo, pro, non vocatus, non frenatus, non mutatus, sensu accepta.* 3. IN etiam aliquando cum

um nomine auget: ut, *incanus, incurvus*. 4. PER sæpius auget: ut, *percarus, perdifficilis, perfero, persuor*. Interdum privat: ut, *perfidus, perjurus*. 5. PRÆ interdum auget: ut, *præclarus, prædigei, prævaleo, præpolleo*. 6. SUB quandoque minuit: ut, *subtristis, subiraſcor*. 7. DE sæpè deorsum significat: ut, *decido, decurro*. Interdum auget: ut, *deamo, demiror*. Interdum privat: ut, *demens, decolor, deformis, deartuo, depilo, denaso*. EX itidem interdum incrementum; ut, *exclamo, exaggero*: interdum privationem: ut, *exſanguis, exanimo* significat.

DE PRÆPOSITIONIBUS INSEPARABILIBUS.

Præpositiones INSEPARABILES sunt sex: *Am, dis, re, se, con,* &c. ut, *amburo, distraho, repono, ſejungo, conſello, veſanus*.

C A P. III.

De Interjectione.

INTERJECTIO est pars orationis invariabilis motum aliquem animi significans, ſententiamque per ſe perficiens.

Præcipuas interjectionum ſignificationes in Rudimentis noſtris recenſuimus.

Interjectioni accidunt duo, *Species & Figura*.

I. *Derivativæ* ſunt, *evax*, ab *Evan*; *bombax*, à *bombus*. *Primitivæ*, ceteræ ſerè omnes; ut, *o, heu, vah, papæ, &c.*

II. Rurſus *Simplices* ſunt pleræque: ut, *hei, hui, phy, prob, &c.* *Compositæ* nonnullæ: ut, *ehodum, eugepæ*.

¶ OBS. Quædam nomina & verba uſque adeò naturam interjectionum induerunt, ut penè interjectiones videantur: qualia ſunt *malum! turpe! nefas! ſodes, amabo, quaſo* & alia nonnulla: ut, *Plaut. Quæ hæc, malum! impudentia eſt? Virg. Sequiturque, nefas! Egyptia conjunx. Horat. Corrige, ſodes, hoc aiebat & hoc.*

C A P. IV.

De Conjunctione.

CONJUNCTIO est pars orationis invariabilis, quæ connectit & ordinat ſententias.

Præ-

Præcipuæ Conjunctionum significationes in Rudimentis per suas quæque classes distributæ enumerantur.

Conjunctioni accidunt tria, *Species, Figura & Ordo*.

I. Pleræque Conjunctiones *Primitivæ SPECIEI* sunt: ut, *Et, ac, sed, at, nam, si, seu, vel, nec, &c.*

Quædam etiam *derivativæ*: ut, *quod, à quis; verum, & verò à verus; modo, à modus; tamen, à tam; autem, ab aut, &c.*

II. Quædam *FIGURÆ Simplicis* sunt: ut, *at, nam, &c.*

Quædam *compositæ*: ut, *atque, namque, &c.*

Componuntur autem Conjunctiones variis modis:

1. *Ex nomine & verbo*: ut, *quantumvis.*

2. *Ex pronomine*: & (1.) *Vel adverbio*: ut, *ided.* (2.) *Vel præpositione*: ut, *idcirco, quocirca.* (3.) *Vel syllabicâ adjectione*: ut, *quippe.*

3. *Ex adverbio*: & (1.) *Vel nomine*: ut, *utpote.* (2.) *Vel verbo*: ut, *quamvis.* (3.) *Vel alio adverbio*: ut, *quoniam, ex quom, sive cum, & jam.* (4.) *Vel conjunctione*: ut, *neve* (per Apocopen *neu*;) *neque* (unde *nec*;) *quandoquidem.* (5.) *Vel syllabicâ adjectione*: ut, *itaque; quidem, ex qui & dem.*

4. *Ex præpositione*: & (1.) *Vel pronomine*: ut, *præterea, propterea.* (2.) *Vel adverbio*: ut *proinde.* (3.) *Vel aliâ præpositione*: ut, *insuper.*

5. *Ex conjunctione*: & (1.) *Vel adverbio*: ut, *atqui, ex at & qui; sin, ex si & ne; etiam, ex et & jam.* (2.) *Vel aliâ conjunctione*: ut, *etenim, etsi, siquidem; tametsi, (pro tamenetsi) sive (& per Apocopen seu,) veruntamen.* (3.) *Vel syllabicâ adjectione*: ut, *atque, namque, nedum; sed, per Apocopen ex se, i. e. sine & dum.*

III. *ORDO Conjunctionum* est triplex; *Præpositivus, Postpositivus & Communis.*

1. *Præpositivi ordinis* sunt eæ, quæ primum in oratione locum obtinent: quales sunt. *Ac, atque, nec, neque, aut, vel, sive, at, sed, verum, nam, quandoquidem, quocirca, quare, sin, siquidem, præterquam, &c.*

2. *Postpositivi*, quæ secundo tantum loco ponuntur; suntque hæc quinque, *Quoque, quidem, autem, enim, verò.* Quibus addæ quæ *Encliticæ* vocantur, *que, ve, ne.*

3. *Communis* denique, quæ vel primo vel secundo loco indifferenter poni possunt: ut, *Etiā, equidem, licet, quamvis, quam, tamen, attamen, namque, quod, quia, quoniam, quippe, utpote, ut, uti, ergo, ideo, igitur, idcirco, itaque, proinde, propterea, si, ni, nisi.*

A P P E N D I X.

D E

Figuris Dictionis.

FIGURA DITIONIS generali voce **METAPLASMUS** nominatur.

Est autem *Metaplasmus* literæ vel syllabæ in voce additio, detractio vel immutatio.

Ejus species sunt decem: *Prosthesis*, *Epenthesis*, *Paragoge*, *Diæresis*, *Aphæresis*, *Syncope*, *Apocope*, *Crasis*; *Metathesis* & *Antithesis*.

Ex his quatuor vocem augment, *Prosthesis*, *Epenthesis*, *Paragoge*, & *Diæresis*: quatuor imminuunt, *Aphæresis*, *Syncope*, *Apocope* & *Crasis*: duæ denique immutant, *Metathesis* & *Antithesis*.

1. **PROSTHESIS** est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *gnavus*, pro *navus*; *tetuli*, pro *tuli*.

2. **EPENTHESIS** est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *alituum*, pro *alitur*; *relligio*, pro *religio*; *induperator*, pro *imperator*.

3. **PARAGOGÉ** est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *med*, pro *me*, *dicier*, pro *dici*.

4. **DIÆRESIS** est divisio unius syllabæ in duas: ut, *aulai*, pro *aula*; *dissoluisse*, pro *dissolvuisse*.

5. **APHÆRESIS** est literæ vel syllabæ à principio vocis ablatio: ut, *natus*, pro *gnatus*; *conia*, pro *ciconia*, *Prænestinorum* lingua.

6. **SYNCOPE** est ablatio literæ vel syllabæ è medio vocis: ut, *calus*, pro *calidus*; *aspris*, pro *asperis*; *carectum*, pro *caricetum*; *lamna*, pro *lamina*; *puertia*, pro *pueritia*; *porge* pro *porrige*; *surruperat*, pro *surruperat*: item *periculum*, *vinculum*, *poclum*, *seclum*, *circlos*, &c. pro *periculum*, *vinculum*, &c.

Hujus figuræ usus latissimè patet, præsertim in genitivis pluralibus nominum: ut, *Æneadum*, *cælicolam*, *Deum*, *liberum*, *serpentum*, *cladum*, *currum*, *nurum*, &c. pro *Æneadarum*, *Deorum*, *serpentium*, *currum*, &c. Item in præteritis verborum in VI, temporibusque ab eo formati: ut, *amasti*, *amaram*, *amasset*, *amaro*, *amasse*; *implèsti*, *implerunt*; *petisti*, *petisti* & *petisti*; *petisset* & *petisset*; *audieram*, *audisse* & *audisse*: idque non in carmine modo, sed solutâ etiam oratione. Ab eo autem composita longè frequentius.

frequentius per Syncopen, quàm aliter, efferuntur: ut, *abii*, per *redii*, &c. raro vel nunquam, *abivi*, *perivi*, *redivi*.

NOT. 1. Præterita dissyllaba (præter hæc quatuor, *Scissi*, *noissi*, *flēsti*, *fidisti*) Syncopen vix admittunt. Neque enim *mōsti*, *noisti*, *flēsti*, *trīsti*, pro *movisti*, *navisti*, *ivisti*, *trivisti*, extra compositionem usquam legitis.

NOT. 2. Apud Poëtas à præteritis etiam in SI aut XI terminatis, Syncope hæc raro invenitur: ut, *evasti*, *perculsi*, *surrexe*, apud Horatium; *extinxi*, *extinxem*, *vixet*, apud Virgilium, &c. pro *evasisti*, *perculsisti*, *surrexisti*, *extinxisti*, *extinxissem*, *vixisset*.

7. APOCOPE est ablatio literæ vel syllabæ à fine vocis: ut, *ingeni*, pro *ingenii*; *peculsi*, pro *peculii*; *inger*, pro *ingere*; *famul*, pro *famulus*; *volup*, pro *volupe*; *tanton*, pro *tantone*, *mene*.

8. CRASIS quæ & SYNÆRESIS vocatur, est duarum vocalium ad diversas syllabas pertinentium, in unam syllabam contractio: ut, *Thesei*, aureis dissyllaba, pro *Thesei*, *aureis*, trissyllabis; *vemens*, pro *vemens*; *prehendo*, pro *prehendo*; *Phaethon*, pro *Phaethon*.

9. METATHESIS est literæ vel syllabæ transpositio: ut, *pistis*, pro *pristis*; *Lybia*, pro *Libya*.

10. ANTITHESIS est literæ pro litera positio, ut, *faciundum*, pro *faciendum*; *optumus*, pro *optimus*; & apud antiquiores *illi*, pro *illi*; *vorto*, pro *voster*, *volnus*, pro *vultis*; *pro vorto*, pro *vestro*, *vultus*.

Hæ Figuræ istis versiculis continentur:

PROSTHESIS apponit capiti, sed APHÆRESIS aufert.

SYNCOPE de medio tollit, sed EPENTHESIS addit.

Abstrahit APOCOPE fini, sed dat PARAGOGÈ.

Constringit CRASIS, distracta DIÆRESIS effert.

Litera si legitur transposita, METATHESIS exit.

ANTITHESIN dices, tibi litera si varietur.

ETYMOLOGIÆ, sive primæ partis Grammaticæ,

F I N I S.

GRAM

GRAMMATICÆ

L A T I N Æ

INSTITUTIONUM

Pars Secunda,

De SYNTAXI, sive CONSTRUCTIONE.

SYNTAXIS est, recta vocum in oratione compositio.

Ea dupliciter dividi potest, 1. In *Naturalem & Arbitrariam*. 2. In *Regularem & Irregularem*.

1. *Syntaxis NATURALIS* est, quæ ex ipsa vocum natura profluit, ac in omnibus fere linguis est eadem.

Syntaxis ARBITRARIA est, quæ ex arbitrio Auctorum linguæ acutus oritur, ac in variis linguis varia est.

2. Rursus *Syntaxis REGULARIS* est, quæ communem loquendi consuetudinem sequitur.

Syntaxis IRREGULARIS est, quæ communem loquendi consuetudinem non sequitur, & tamen bonorum Scriptorum auctoritate nititur.

Illa alio nomine *ANALOGA*, seu *Iusta*; hæc *Anomala*, seu *FIGURATA* dicitur.

Liber Primus.

DE SYNTAXI REGULARI.

SYNTAXIS REGULARIS dividitur in *Concordantiam & Regimen*.

A

CON-

CONCORDANTIA est, quando una dictio concordat cum altera in quibusdam accidentibus.

REGIMEN est, quando dictio regit certum casum.

CAP. I.

De Concordantia.

CONCORDANTIA est quadruplex,

1. *Adjectivi cum Substantivo.*
2. *Verbi cum Nominativo.*
3. *Relativi cum Antecedente.*
4. *Substantivi cum Substantivo.*

1. *Concordantia Adjectivi cum Substantivo.*

I. Mobile vult fixi casum, numerumque, genusque.

Adjectivum concordat cum substantivo in genere, numero & casu: ut, Plaut. *Animus aquus optimum est arumna condimentum.* Horat. *Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet.* Id. *Neglectis urenda filix innascitur agris.*

NOT. 1. Substantivum sæpè intelligitur. ut, Ter. *Paucis te volo;* supple, *verbis.* Virg. *Triste lupus stabulis,* supple, *negotium.* Aut adjectivum ejus loco ponitur: ut, Virg. *Fortunate senex.* Cic. *Amicus certus in re incerta cernitur.*

NOT. 2. Plura adjectiva cum uno substantivo convenire possunt: ut, Cic. *Mea omnia summa in te officia.* Id. *Etiam externos multos claros viros nominarem.*

NOT. 3. Adjectivum, cum duobus substantivis diversi generis positum, cum eo cohæret de quo potissimum est sermo: ut, Plin. *Oppidum Pestum, Græcis Posidonia appellatum.* Id. *Dein Puteoli, colonia Dicaarchia dicti.* Interdum cum substantivo propiore, licet minùs præcipuo, convenit: ut, Cic. *Non omnis error stultitia est dicenda.* Ter. *Paupertas mihi onus visum est & miserum & grave.* Liv. *Ludi fuere Megalesia appellata.* At si substantivum magis præcipuum hominis proprium sit, adjectivum cum eo concordabit: ut, Vopisc. *Bonofus Imperator, cum vitam laqueo finisset, amphora pendens dictus est;* non, *dicta.* Justin. *Semiramis, sexum mentita, puer esse credita est;* non, *creditus.*

2. Concordantia Verbi cum Nominativo.

2. Antè capit rectum quod personale modique
Finiti est verbum: numerus personaque par sit.

Verbum personale finiti modi concordat cum nominativo ante se in numero & persona: ut, Plaut. *Quid ego cesso?* Virg. *Labor omnia vincit.* Senec. *Omnia vitia contra naturam pugnant.*

NOT. 1. Nominativus primæ & secundæ personæ rarè exprimitur: ut, Cic. *Non fallam opinionem tuam.* Ter. *Quod te dignum est, facies.* Ovid. *Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.*

EXCIPE, Si personarum Discretio, aut res cum Emphasi significanda sit. Est autem DISCRETIO, cum diversa hominum studia indicantur: ut, Cic. *Ego Reges ejeci, vos tyrannos introducitis: ego libertatem peperì, vos partam servare non vultis.* EMPHASIS est, cum plus significatur, quàm expressè dicitur: ut, Cic. *Tu innocentior es, quàm Metellus?* Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.*

NOT. 2. Verbis tertiæ personæ sæpè aut infinitivus aut oratio aliqua loco nominativi præponitur: ut, Pers. *Velle suum cuique est.* Cic. *Vacare culpâ magnum est solatium.* Id. *Incertum est quàm longa nostrum cujusque vita futura sit.*

NOT. 3. His verbis tertiæ personæ, *Aiunt, ferunt, dicunt, perhibent,* & similibus, nominativus per Ellipsin sæpè intelligitur: ut, Plaut. *Aiunt solere senes repuerascere.* Ovid. *Teque ferunt ira pœnituisse tue; supple, homines.*

Item in his, *luit, tonat, ningit, gelat, lucefcit, vesperscit,* &c. ubi, *Deus, cælum, aqua,* aut simile, intelligitur.

NOT. 4. Sæpe intelligitur verbum substantivum: ut, Virg. *Nam Polydorus ego; supple, sum.* Cic. *Nihil bonum, nisi quod honestum; nihil malum, nisi quod turpe; supple, est.* Juven. *Rari quippe boni; supple, sunt.*

NOT. 5. Nonnunquam nominativus infinitivo præponitur, subaudito *cæpit* vel *cæperunt*: ut, Virg. *Tum pius Æneas humeris abscindere vestem.* Ter. *Invidere omnes mihi, mordere clanculum: ego non flocci pendere.* Vulgò, in his, infinitivus pro imperfecto indicativi poni existimatur; *abscindere* sciz. pro *abscindebat*; *invidere*, pro *invidebant*, &c.

NOT. 6. Potest quis de seipso loquens tam plurali quàm singulari uti: ut, Ovid. *Nos dabimus quod ames, i. e. ego dabo.* At unum aliquem hominem alloquenti nunquam ferè pluralis adhibendus est: ut, Ovid. *Tu vires sine mente geris; non, vos geritis.*

De verbis utrinque habentibus Nominativum.

3. Substantiva dabunt, & verba vocantia, gestum
Quæque notant, rectos, eadem si res sit, utrinque.

Verba substantiva, vocandi & gestûs habent utrinque nominativum ad eandem rem pertinentem.

Ad hanc regulam spe ant;

I. Verba substantiva, *Sum, fio, forem, existo*: ut, Ter. *Senectus ipsa est morbus*. Martial. *Dic mihi, si fias tu leo, qualis eris*. Cic. *Quarebas quis aut hoc miserior, aut illo beator foret*. Id. pro Rosc. *Ego huic causa patronus existiti*.

II. Verba passiva vocandi, existimandi & cognoscendi: qualia sunt, *Appellor, vocor, nominor, &c. Censeor, existimor, videor, habeor, &c. Cognoscor, agnoscor, invarior, reperior, &c.* ut, Cic. *Septem fuisse dicuntur uno tempore, qui sapientes & haberentur & vocarentur*. Hor. *Sunt quibus in Satyra videar nimis acer*. Ovid. *Regius agnoscer per rata signa puer*.

III. Verba rei gestum aut statum significantia: qualia sunt, *Sto, jaceo, sedeo, eo, incedo, evado, fugio, &c.* ut, Ovid. *Victa jacet pietas*. Tibull. *Et sedeo duras janitor ante fores*. Cic. *Nemo ferè salutar sobrius*.

IV. Quælibet ferè verba nominativum utrinque admittunt, cum utrumque nomen ad eandem rem pertinet: ut, Cic. *Audi vi hoc de parente meo puer*. Virg. *Sic fatur lacrymans*. Cic. *Sapiens nihil facit invitus, nihil dolens, nihil coactus*.

NOT. [1.] Cum verba substantiva, vocativa, & similem vim habentia, cum duobus nominativis diversorum numerorum construuntur, usitatè quidem cum eo qui naturâ prior est conveniunt: ut, Ter. *Dos, Pamphile, est decem talenta*. Ovid. *Ossa lapis sunt*. Id. *Gaudia principium nostri sunt, Phoece, doloris*. + Interdum tamen verbum cum posteriore nominativo numero congruit: ut, Ter. *Amantium ira amoris integratio est*. Ovid. *Quas geritis vestes sortida lana fuit*. Lucan. *Sanguis erant lacryme*.

NOT. 2. Si præcedat vocativus, ejusmodi verbis vel eorum participiis regulariter subicitur nominativus: ut, Martial. *Esto, tu Caesar, amicus*. Stat. *Vetito nudus jaciture sepulchro*. Virg. *Dardaniâ stratus dextrâ, miserande, jaceres*. + Poëtæ tamen haud rarò vice nominativi vocativo utuntur: ut, Propert. *Lectule divitiis facte beate meis*. Catull. *Rufe mihi frustra ac nequicquam credite amice*. Tibull. *Sic venias hodiernæ*.

Accusativus ante Infinitivum.

4. Ante sibi quartum verba infinita requirunt.

Infini.

Infinitivus modus accusativum ante se habet: ut, Cic. *Te accipisse meas literas gaudeo*. Ter. *Credunt se negligi*.

NOT. 1. Hic accusativus resolvi potest in nominativum, cum indicativo vel subjunctivo, præcedente quod vel ut: ut, Plaut. *Ergo scio jam filius quod amet meus*; pro *filium meum amare*. Itra enim Terentius loquitur, *Meum natum rumor est amare*. Sic illud Horatii, *Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est*, aliter efferes, *Ut quisque se metiatur*.

NOT. 2. Accusativi, *me, te, se, illum*, sæpè intelliguntur: ut, Hor. *Cur nescire pudens pravè, quàm discere, malo?* pro, *me nescire*. Virg. *Sed reddere posse negabat*; pro, *se posse*.

NOT. 3. *Esse vel fuisse*, participiis addendum, crebrò omittitur: ut, Cic. *Hostium exercitum casum fusumque cognovi*. Mart. *Cras te victurum, cras dicis, Posthume, semper*. Cic. *Ceteris, si errorem suum deposuerint, veniam & impunitatem dandam puto*.

5. **Esse** pares optat casus: at si *licet* addas,
Vel simile, ternum poteris vel subdere quartum.

Esse habet eundem casum post se, quem ante se: ut, Lucan. *Exeat aulâ qui volet esse pius*. Boët. *Qui se volet esse potentem, Animos domet ille feroces*.

* Sic, *Fieri, videri, haberi*: item, *stare, incedere, jacere*, & verborum similis constructionis infinitivi: ut, Ovid. *Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille?* Hor. *Non ego avarum Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem*. Sallust. *Cato esse, quàm videri bonus malebat*. Cic. *Principem se esse mavult, quàm videri*. Sic, *Solet Parmeno incedere rectus: Et, Parmenonem incedere rectum video*.

APPENDIX [I] Si verbum *licet, expedit, datur*, aut simile, sive cum dativo suo, sive absque eo, antecesserit; infinitivus **Esse** vel dativum post se habebit, vel accusativum. 1. Dativum: ut, Liv. *Illis timidis & ignavis licet esse*, — *vobis necesse est fortibus viris esse*. Ovid. *Vobis immunibus hujus Esse mali dabitur*. Hor. *Mediocribus esse poetis Non homines, non Di, non concessere columna*. Item, Cic. *Cur denique liberis esse non licet?* Hor. *Atqui licet esse beatis*. Supple utrobique, *illis*. 2. Accusativum: ut, Ter. *Expedi bonas esse vobis*. Cic. *Si civi Romano licet esse Gaditanum*. Id. *Liceat esse miseros*. Id. *Nam medios esse jam non licebit; supple, nobis*.

APPENDIX II. Verba, *aio, refero, puto*, & alia ejusmodi, cum infinitivo **Esse**, interdum, apud Poëtas, pro accusativo nominativum recipiunt: ut, Lucan. *Tutumque putavit Jam bonus esse socer*. Ovid. *Quia rettulit Ajax Esse Jovis pronepos*. Orator dixisset, *se bonum esse socerum; se esse Jovis pronepotem*.

3. Concordantia Relativi cum Antecedente.

6. QUI Referens genus & numerum Præeuntis habere

Postulat: at casum suppleta oratio monstrat.

I. Relativum QUI, QUÆ, QUOD, concordat cum [substantivo] antecedente in genere & numero: ut, Cic. *Adhuc neminem cognovi Poëtam, qui sibi non optimus videretur.* Id. *Accepi ab Aristocriso tres epistolas, quas ego lacrymis propè delevi.* Ovid. *eve fit, quod bene fertur, onus.*

II. Casus Relativi non à substantivo antecedente, sed ab eodem, vel alio interdum substantivo, consequente, sive expresso, sive intellecto, & ad totam orationem supplendo, dependet.

Vel sic: Relativum QUI, QUÆ, QUOD, semper ferè considerari debet tanquam positum inter duos casus unius nominis substantivi, sive expressos, sive suppressos: cum priore autem conveniet in genere & numero; cum posteriore etiam in casu, tanquam adiectivum cum suo substantivo; ut, Cic. *Diem scito esse nullum, quo die non dicam pro reo.* Cæsar. *Erant omninò itinera duo, quibus itineribus domo exire possent.* Sall. *Lex Porcia, aliaque [leges] parata, quibus legibus exsilium damnatis permixtum est.*

NOT. 1. Casus posterior plerumque reticetur, utpote per relativum satis expressus: ut, Hor. *Animum regi, qui, nisi paret, imperat;* pro, *qui animus.* Id. *Quo semel est imbuta, recens servabit odorem Testa diu;* pro, *quo odore.*

NOT. 2. Interdum prior reticetur: ut, Ovid. *Sic tibi dent nymphae—quæ levet unda sitim;* pro, *undam, quæ unda.* Ter. *Populo ut placerent quas fecisset fabulas;* pro, *fabula, quas fabulas.* Ovid. *Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit;* pro, *arbor, sub qua arbore.*

NOT. 3. Aliquando uterque casus & prior & posterior omittitur: ut, Plaut. *Neceffe est sumptum facere, qui querit lucrum;* pro, *hominem, qui homo.* Hor. *Sunt quos genus hoc minimè juvat;* pro, *homines, quos homines.*

APPENDICES.

I. Relativum QUI, QUÆ, QUOD, quando duobus nominibus diverforum generum interponitur, cum utrolibet convenire potest; vel antecedente, constructione Romanâ: ut, Ovid. *Unus erat toto nature vultus in orbe, Quem dixere Chaos.* Val. Max. *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui bi-dièque Senaculum appellatur:* Vel consequente, constructione Græcâ: ut, Cic. *Animal plenum rationis & consilii, quem vocamus hominem.* Id. *Concilia, cætusque hominum jure sociati, quæ civitates appellantur.*

II. Si antecedens sit tota oratio, relativum erit neutri generis: ut, Ter. *Quod fortunatum isti putant, uxorem nunquam habui;* i. e. *uxorem habere.* Cic. *Pompeius, quod mihi summo dolori est, ipse se affixit;* i. e. *Pompeium se affligere.*

III. In-

III. Interdum antecedens in possessivo includitur: ut, Ter. *Omnes laudare fortunas meas, Qui haberem gnatum tali ingenio præditum.* Ovid. *Nec mea verba legis, qui sum submotus ad Istrum*; pro, *fortunas mei, verba mei.*

IV. Relativum nonnunquam refertur ad sensum verborum quæ præcedunt, vel ad aliud substantivum quàm quod præcedit; ita ut ab eo genere & numero discrepet: ut, Liv. *Inter alia prodigia & carne pluit, quem imbrem ingens numerus avium intervalitando rapuisse fertur*; i. e. *pluit imbrem carne, quem imbrem, &c.* Suet. *Ex omni provinciarum copia Gallias potissimum elegit, cujus emolumento & opportunitate idonea sit materia triumphorum*; i. e. *Gallias provinciam elegit, cujus provincia, &c.*

V. Interdum antecedens alio numero est supplendum: ut, Cic. *Si tempus est ullum jure hominis necandi, quæ multa sunt*; supple, *tempera.* Boët. *Quid verò, si corpus spectes, imbecillius homine reperire queas, quos sæpe muscularum quoque morsus necat?* supple, *homines.*

VI. Relativum nonnunquam convenit, non cum genere antecedentis, sed synonymæ vocis quæ animo concipitur: ut, Cic. *Sumptui ne parcas ullâ in re, quod ad valetudinem opus sit.* Sall. *Otio & abundantia earum rerum, quæ prima mortales ducunt.* Quibus in locis quod & quæ non cum re aut rerum (nam quæ & quas esset dicendum) sed cum voce synonyma negotium & negotia, quæ illi animo habebant, conveniunt.

VII. Interdum relativum simpliciter omittitur: ut, Virg. *Urbs antiqua fuit: Tyrii tenuere coloni: ubi uam deest*, ut notat Servius.

VIII. Interdum quod relativo debebatur, antecedenti tribuitur: ut, Cic. *Cum venissent ad vada Volaterrana quæ nominantur*; pro, *Vada quæ nominantur Volaterrana.*

IX. Relativum interdum casui nominis antecedentis videtur conformari: ut, Cic. *Cum scribas, & aliquid agas eorum quorum consuesti.* Sall. *Non pro sua, aut quorum simulat, injuriâ.* Cic. *Nos tamen hoc confirmamus illo augurio, quo diximus*; pro, *quæ consuesti, quos simulat, quod diximus.* Sed hæc potius per Ellipsin supplenda sunt, hoc modo: *Aliquid agas eorum, quorum aliquid agere consuesti*; pro *injuria eorum, pro quorum injuria simulat*, sciz. *se arma cepisse*; Illo augurio, quo confirmaturos nos diximus.

X. Interdum ipsum relativum, si semel fuerit expressum, postea reticetur; & ita reticetur, ut supplendum sit casu diverso: ut, Sall. *Bocchus cum perditibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerant, postremam Romanorum aciem invadunt*; pro, *quique in priore pugna non adfuerant*, Plaut. *Quibus nec quaestus est, nec didicere artem ullam*; pro, *nec qui didicere.*

XI. Interrogativa, sive Indefinita, *Qualis, quantus, quotus, &c.* constructionem relativi, *qui, quæ, quod*, nonnunquam sequuntur: ut, Ovid. *Facies non omnibus una, Nec diversa tamen: qualem decet esse sororum.* Cic. *Tanta multitudinis, quantum capit urbs nostra, concursus est ad me factus.*

Ad priores Concordantias OBSERVATIO I.

7. ET, QUE, vel AC, numero, similis seu copula, primo, Fixa duo vel plura ligans, plerumque reponi Mobile plurali, verbum, referensque requirit.

Duo vel plura substantiva singularia, conjunctione ET, QUE, AC, ATQUE, &c. copulata, habent plerumque adjectivum, verbum, vel relativum

relativum plurale: ut, Cic. *Castor & Pollux ex equis pugnare visunt.* Virg. *Furor iraque mentem præcipitant.* Cic. *Quò magis Herodotus Thucydidesque mirabiles, quorum atas in eorum tempora, quos nominavi, incidit.*

NOT. 1. Intercedente præpositione cum, pro ET, pluralis Interdum adhibetur: ut, Ovid. *Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat.* Virg. *Remo cum fratre Quirinus Jura dabunt.*

NOT. 2. Conjunctio interdum intelligitur: ut, Ter. *Dum atas metus, magister prohibebant.* Liv. *Palatinum Romulus, Remus Aventinum, ad inaugurandum templa capiunt.*

NOT. 3. Interdum duo adjectiva singularia substantivum accipiunt plurale: ut, Ovid. *Magna minorque fera.* Liv. *Maria Tyrhenum atque Adriaticum.*

NOT. 4. Diximus plerumque, non semper, pluralem adhiberi: nam haud rarò adjectivum, vel verbum, singulari positum invenitur: ut, Plin. *Mare rubrum & totus orientis oceanus refertus est silvis.* Liv. *Ierror inde ac desperatio invaserat.*

OBSERVATIO II.

8 Quòd si fortè genus personave discrepet, illud Quod magis est dignum præfer: sic prima secundæ Præstat, & hæc ternæ; viventium & mas muliebri. At res absque anima deposcunt mobile neutrum.

Si substantiva illa singularia diversarum sint personarum vel generum, verbum plurale cum nominativo dignioris personæ; adjectivum verò vel relativum cum substantivo dignioris generis concordabit.

I. Prima autem persona dignior est quàm secunda, & secunda quàm tertia: ut, Cic. *Si tu & Tullia lux nostra valetis, ego & suavissimus Cicero valemus.* Virg. *Egregiam verò laudem & spolia amplam refertis Tūque puerque tuus.*

II. In rebus animatis dignius est genus masculinum quàm fœmininum: ut, Ter. *Pater mihi & mater mortui sunt.* Ovid. *Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.*

III. In rebus verò inanimatis adjectivum plerumque est neutri generis; ut, Sall. *Divitia, decus, gloria in oculis sita sunt.* Id. *Notæ atque præda castrorum, hostes, quo minùs victoriâ uterentur, remota sunt.*

NOT. 1. Dignior persona minùs dignam in oratione debet præcedere: ut, *Ego & tu*; non verò, *Tu & ego.*

NOT. 2. Verbum vel adjectivum haud rarò cum propiore substantivo, personâ, genere, vel numero congruit: ut, Cic. *Et ego & Cicero*

Cicero meus flagitabit. Stat. Erant illic genitor materque jacentis
Maſſa. Virg. Sociis & rege recepto. Id. Omnia tuta vides, classem
 socioque receptos.

4. Concordantia Substantivi cum Substantivo.

9. Casu conveniunt ad idem spectantia fixa.

Unum substantivum concordat cum alio eandem rem significante in casu: ut, Cic. *Cicero meus, suavissimus puer, tibi salutem dicit.* Id. *Justitia virtus excellentissima.*

NOT. 1. Non necesse est, ut vel genere, vel numero, vel personâ consentiant: ut, Ovid. *Effodiunter opes, irritamenta malorum.* Virg. *Formosum pastor Corydon ardebat Alexin, Delicias domini.* Ter. *Ego homuncio hoc non facerem.* Incert. *Nos poma natamus.*

NOT. 2. In hac, ut in aliis convenientiis, duo vel plura singularia habentur pro plurali: ut, Hor. *Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poeta.* C. Nep. Cn. Domitio, C. Soffio Consulibus decessit.

NOT. 3. Substantivis singularibus apponi potest aliud substantivum plurale dignioris generis: ut, Liv. *Ad Ptolemaum Cleopatramque Reges legati missi;* pro, *Regem & Reginam.* Ovid. *Soceri tibi Marsque Venusque Contigerant;* pro, *socer & socrus.*

NOT. 4. Si ex substantivis, diverso numero vel genere appositis, alterum sit nomen animalis, verbum vel adjectivum cum eo conveniet: ut, Cic. *Tulliola, deliciola nostræ, tuum munusculum flagitat.* Id. *Cum duo fulmina nostri imperii subito in Hispania, Cn. & P. Scipiones, extincti occidissent.* * Sin utrumque sit rei inanimæ, cum eo quod magis commune est concordabit; ut, Plin. *Tungri civitas Gallie fontem habet insignem.* Liv. *Corioli oppidum captum.* Id. *Ludi Taurilia per biduum facti.*

NOT. 5. Quandoque posterius substantivum in genitivo construitur: ut, Cic. *In oppido Antiochia.* Virg. *Amnis Eridani.*

NOT. 6. Interdum plures voces, vel integra etiam oratio, alterius substantivorum locum supplet: ut, Quintil. *Cogitat Oratorem institui, rem arduam.* Virg. *Egressus silvis vicina cœgi, Ut quamvis avido parerent arva colono, Gratum opus agricolis.*

NOT. 7. Si posterius substantivum sit mobile, cum priore genere & numero convenire debet: ut, *Gladius ultor, Ultrices cura; Usus magister artium, Historia magistra vite.* Sed *Epicœnis & neutris jungitur masculinum:* ut, *Aquila rex avium; non, regina. Tempus discipulus & magister multorum.*

A P P E N D I X.

¶ Quatuor prædictis Concordantiis vulgò adjiciunt & quintam, *Responsivi* nempe cum *Interrogativo*: de qua hæc regula.

*Da Responsivo casum quem questio præfert;
 Ni varium variata petas constructio casum.*

B

Respon;

Responsum cum suo Interrogativo convenire debet in casu: ut, Plaut. *Quis herus est tibi? Amphitruo.* Id. *Cujus es? Amphitruonis.* Catull. *Cui dono lepidum novum libellum? Corneli, tibi.* Ter. *Quid meritis? crucem.*

NOT. Nulla hic propriè convenientia est. Quòd enim responsivum cum interrogativo casu consentiat, ex eo duntaxit oritur, quòd pars responsionis animo reticeatur, ex interrogatione supplenda, hoc modo: *Quis herus est tibi? Amphitruo* [est herus mihi.] *Cujus es?* supple, *servus.* [Sum servus] *Amphitruonis.* Et ita in aliis.

Exc. Cùm voces adhibentur variæ constructionis, responsivum & interrogativum casu discordant: ut, Virg. *Cujum pecus, an Melibæi?* Non, verum *Ægonis.* Hor. *Quanti emptæ? parvo: quanti ergo? octussibus.* *Damnatusne est furti?* Imò alio crimine. *Cujus est liber?* *Meus;* non, *mei.* *Cuja interest Deo parere?* *Mea & omnium hominum.*

NOT. Causa nimirum hujus diversitatis ex diversa Syntaxeos ratione proficiscitur. Ideoque si interrogetur, v. g. *cuja interest?* plenè respondetur, *Interest regis;* quia *interest* substantivorum genitivos post se postulat: at *Interest mea,* quia pronomina possessiva post id verbum in accusativum pluralem transeunt neut. gen. *mea, tua, sua,* &c. ut. infra docebitur. Idemque de cæteris ejusmodi statuendum est.

C A P. II.

De Regimine.

REGIMEN est triplex;
 1. *Nominum.*
 2. *Verborum.*
 3. *Vocum indeclinabilium.*

Sectio Prima.

DE REGIMINE NOMINUM.

REGIMEN Nominum est, vel *Substantivorum,* vel *Adjectivorum.*

§ 1. Regimen nominum SUBSTANTIVORUM.

De Genitivo post nomen substantivum.

10. Si res diversas signent duo fixa, capeffet
 Posterius casum patrium; velut, *Arma gigantum.*

Unum substantivum regit aliud rem diversam significans in genitivo: ut, Cic. *Pietas fundamentum est omnium virtutum.* Senec. *Initium*

tium est salutis notitia peccati. P. Syr. Injuriarum remedium est ob-
livio.

NOT. 1. Prius substantivum quandoque reticetur: ut, Virg. He-
ctoris *Andromache*; supple, *uxor*. Hor. *Ventum erat ad Vesta*; sciz.
templum, vel *adem*. Cic. *Moris est*; puta, *res*. Liv. *Non opera est*
referre; nempe, *pretium*.

NOT. 2. Interdum posterius substantivum omittitur: ut, Horat.
Centum millia frumenti, sc. *modiũm*. Id. *Millia tum pransi tria*
repimus, subaudi *passuum*.

NOT. 3. Genitivus iste, vel activè accipitur: ut, *Providentia Dei*, *Bonitas*
Dei: vel passivè; ut, *Timor Dei*, *Cultus Dei*: (Ibi enim Deus providet,
& benignè agit; hic timetur, & colitur; non timet, nec colit:) vel utro-
que modo: ut, *Amor Dei*, *Caritas patris*; de amore quem Deus in nos ha-
bet, vel nos in eum; de caritate patris in filios, vel filiorum in patrem.

NOT. 4. Sæpè plures genitivi concurrunt, sed alter ex altero pendentes: ut,
Sall. *Odio potentia nobilitatis*. Liv. *Juvabit me ipsum consuluisse memoria re-
rum gestarum principis terrarum populi*.

NOT. 5. Interdum duo diversi genitivi ab eodem substantivo reguntur: ut,
Cic. *Jamne vides, bellua, quæ sit hominum querela frontis tuæ*. Flor. *Initium*
& causa belli, *inexplebilis honorum Marii fames*.

NOT. 6. Interdum regens & rectum casus permutant; ut, Apul. *Pudentilla*
trecentis millibus dotis fuit contenta; pro, *dote trecentorum millium nummorum*.

Cæs. *Sex dies ad eam rem consiciendam spatii postulant*; pro, *spatium sex dierum*.

NOT. 7. Genitivus possessionem notans sæpissimè ac eleganter in possessi-
vum convertitur: ut, Cic. *Domus paterna*; pro, *domus patris*. Hor. *Nu-
tus heriles*; pro, *nutus heri*. Virg. *Evandrius ensis*; pro, *ensis Evandri*.

NOT. 8. Nonnunquam genitivus in dativum mutatur: ut, Cic. *Cui spes om-
nis & ratio & cogitatio pendet à Fortuna*, huic nihil potest esse certi; pro, *cujus*.
Sic, Virg. *Per tota novem cui jugera corpus Porrigitur*; pro, *cujus*. Ovid.
Per patris ossa tui, patru mihi, plurimus oro; pro, *patru mei*.

NOT. 9. Quædam substantiva cum certis præpositionibus conjunguntur:
ut, *Amicitia, consuetudo, familiaritas cum aliquo*: Et his contraria; *Inimicitia*,
certamen, pugna cum aliquo. Sic, *Amor in aliquem, Pietas adversus Deum, Cu-
ra de salute patriæ*. Item, *Dissensio inter aliquos, Discessus ab urbe*, &c.

NOT. 10. Hæc adjectiva, *primus, medius, ultimus, extremus, infimus, imus*,
summus, supremus, reliquus, cætera, cum substantivis convenientia; pro, *par-
te primâ, mediâ, ultimâ*, &c. rei alicujus, longè frequentissimè poni solent:
ut, Ter. *Prima fabula*. Cæs. *Media nox*. Ter. *Ultima platea*. Suet. *Ima ce-
ra*. Virg. *Summum os*. Hor. *Supremus mons*. Cic. *Reliqua Ægyptus*. Hor.
Cætera turba; pro, *prima pars fabule, media pars noctis*, &c.

APPENDIX I.

De Pronominibus, mei, tui, sui, nostri, vestri, nostrũm, vestrũm;
& eorum possessivis, meus, tuus suus, noster, vester.

CANON I. Substantiva, sensu passivo accepta, genitivos mei, tui, sui, nostri,
vestri, postulant, Sic, *Amor mei*, est, quo ego *amar*; *Desiderium tui*, quo tu
desideraris,

CANON II. Sin vero actionem aut possessionem significant, cum possessivis *meus, tuus, suus, noster, vester*, genere, numero & casu consentiunt. Sic, *Amor meus, est, quo ego amo; Desiderium tuum, quo tu desideras.*

CANON III. Nomina adjectiva, participialia, & verba, quæ genitivum post se solent accipere, cum primitivis *mei, tui, sui, nostri, vestri*, construuntur: ut, Cæf. *Nihil enim malo, quàm & me mei similem esse, & illos sui.* Hor. *Et memor nostri, Galatea, vivas.* Cic. *Quem semper spero tui fore observantem.* Cæf. *Purgandi sui causâ ad eum legatos mittunt.* A. ad Herenn. *Quia vos mei non indigetis.* Ter. *Inopis nunc te miserefeat mei.*

CANON IV. Partitiva, numeralia, comparativa & superlativa, genitivos *nostrum, vestrum*, non verò *nostri, vestri*, exigunt: ut, Cic. *Domus utriusque nostrum edificatur strenuè.* Liv. *Imperium summum Romæ habebit, qui vestrum primus, O juvenes, osculum matri tulerit.* Sic. *Major nostrum, Nobilissimus vestrum.*

CANON V. Possessiva *meus, tuus, suus, noster, vester*, genitivos post se admittunt nominum, pronominum & participiorum. Et. I. Nominum (1.) Substantivorum: ut, Cic. *Tuum hominis simplicis pectus vidimus.* Plin. *Post iudicium tuum viri eruditissimi.* (2.) Adjectivorum, qualia sunt numeri cardinales, *duorum, trium*, &c. ut, Liv. *Noster duorum eventus ostendet, ultra gens bello sit melior.* Et hi genitivi, *unius, solius, paucorum*: ut, Cic. *Juravi rempublicam meâ unius operâ esse salvam.* Id. *Sollus meum peccatum corrigi non potest.* Id. *Qui vestris paucorum respondeat laudibus.* II. Pronominum, *ipsius, ipsorum, ipsarum, cujusque*: ut, Cic. *Hujusce rei conjecturam de tuo ipsius studio facillimè ceperis.* Id. *Itaque contentus ero nostrâ ipsorum amicitia.* Id. *Id enim maxime quemque decet, quod est cujusque suum maxime.* III. Participiorum: ut, Hor. *Cum mea nemo scripta legat, vulgo recitare timentis.* Ovid. *Sæpe rogabis, Ut mea defuncta moliter ossa cubent?*

NOT. 1. Nonnunquam in sensu passivo optimi auctores possessivis utuntur: ut, Ter. *Nam neque negligentia tua, neque odio id fecit tuo: ubi negligentia tua, est, quâ tu negligeres; & odium tuum, quo tu odio haberis.* Id. *Ut facile scires desiderio id fieri tuo.* Ovid. *Quis tuus usus erat.*

NOT. 2. Et contrâ, cum actio aut possessio significatur, primitiva, licet rarius, usurpata reperies: ut, Plaut. *Duorum labori ego hominum parvissem lubens, Mei te rogandi, & tui respondendi mihi.* Cic. *Ex unius tui vitâ pendere omnium.*

APPENDIX II.

De usu Pronominum reciprocorum SUI & SUUS.

Hæc duo Pronomina idcirco RECIPROCA dicuntur, quòd rem personamve in se ipsam reflectant.

Ex iis SUI substantivum est, ac primitivum; SUUS adjectivum, & derivativum. Priore utimur, cum actio verbi in præcedens nomen reflectitur: ut, *Alexander misceretur sui, placet sibi, diligit se, loquitur secum.* Posteriore autem, cum fit transitio a possessore ad re possesam: ut, *Alexander docet filium suum: vel contrâ, à re possessa a possessorem: ut, Patrem sequitur sua proles.* Hæc adjectivi reciprocatio I. VERSA, illa DIRECTA appellari potest.

Reciproca locum habent cum nominibus duntaxat tertiæ personæ, nunquam verò cum nominibus primæ vel secundæ.

Reci.

Reciprocatio autem dupliciter fit; vel 1. In *sententia simplici*; vel 2. In *sententia composita*. *Sententiam simplicem* hic appellamus, in qua oratio eò unde profecta est proximè atque immediatè revertitur. *Sententiam* verò *compositam* dicimus, in qua oratio, non quidem immediate, sed alio, vel nomine vel pronomine, interveniente, cum eo quod præcessit reciprocatur.

I. In *sententia simplice* nulla est difficultas: quotiescunque enim nomen *tertiæ personæ* proximè atque immediatè in se ipsum agit, reciproco tantum utimur: ut, *Cato se interfecit*; h. e. ipsum Catonem; *Titius locavit aedes suas*; h. e. aedes ipsius Titii.

Aliter, si in rem diversam transitio sit, pronomine relativo, *is, ille, ipse*, tantum utendum est: ut, *Milo eum interfecit*; h. e. Clodium. *Mevius aedes ejus conduxit*; h. e. Titii, qui eas locavit.

II. In *sententia composita* sequentes hi canones observandi sunt:

CANON 1. Cum reflexio fit ad casum qui verbum præcedit, reciproca adhibenda sunt: ut, *Cic. Homo justus nihil cuiquam, quod in se transferat, detrahet*. Id. *Pythius piscatores ad se convocavit, & ab his petivit, ut ante suos hortulos possidie piscarentur*. Sic, *Joannes diligit Petrum & fratrem suum; fratrem ipsius Joannis*: At, *Joannes diligit Petrum & fratrem ejus; fratrem Petri* intellige.

CANON 2. Potest etiam reciprocum casum sequentem respicere, modò structura ejusmodi sit, ut in priorem converti possit: ut, *Virg. Trabit sua quemque voluptas*. Id enim juxta legem præcedentis canonis tantundem valet ac, *Quisque trahitur à voluptate sua*.

CANON 3. Si nulla oriatur in sententia ambiguitas, potest loco reciproci relativum, vel loco relativi reciprocum poni. Prioris exempla sunt: *Cic. Omnes boni, quantum in ipsis fuit, Cæsarem occiderunt*. Poterat se dixisse, *Cæs. Persuadent Rauracis, ut unà cum iis proficiscantur*; pro, unà secum. *Quintil. Non petit, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit*; pro, se. Posterioris exempla sunt: *Cic. Gratias mihi agunt, quod se meâ sententiâ Reges appellaverim*; pro, eos. *Plaut. Suam rem sibi salvam sistam, si illò advenerit*; pro, ejus ei sistam. *Ter. Mater quod suavit sua, adolescens mulier fecit*; pro, mater ipsius. *Nep. Itaque decemviralem suam potestatem sui ab illo constitutam sustulerunt*; pro, ejus potestatem.

NOT. 1. Si inter duos obliquos intercedat conjunctio copulativa, relativo pronomine potius utendum est: ut, *Supplicium sumpsit de fure, & sociis ejus*. Si præpositio *CUM*, reciprocum utilitius locum habet: ut, *Sumpsit supplicium de fure cum sociis suis*.

NOT. 2. Si præpositionem *INTER* antecedit nominativus vel accusativus, reciproco sui tantum utimur: ut, *Cic. Fratres gemini, inter se cum formâ, tum moribus similes*. Id. *Feras inter sese partus atque educatio, & natura ipsa conciliat*. * Præcedente autem genitivo, dativo, vel ablativo, *INTER* ipsos, vel *INTER SE* dicimus: ut, *Cic. Latissime patet ea ratio, quâ societas hominum inter ipsos continetur*. Id. *Latissime patens hominibus inter ipsos societas hæc est*. *Quintil. In magnis quoque auctoribus incidunt aliqua vitiosa, & à doctis etiam inter ipsos mutuò reprehensa*. Rursum, *Ter. Vetus verbum est, communia esse amicorum inter se omnia*. *Cic. Multa sunt civibus inter se communia*. *Liv. Quum interclusisset exercitum à tuo inter se auxilio*.

NOT. 3. Nonnunquam reciprocum in eadem sententia, nunc principale, nunc secundarium orationis suppositum respicit: ut, *Gell. Ad Laidem Demosthenes clanculum ibat, & ut sui sibi copiam faceret, petis: Ubi sibi ad*

De-

Demosthenem, sui ad *Laidem* refertur, Sic, Cæf. *Neminem secum sine sua pernicie contendisse*; Ubi *SECUM* respicit *Ariovistum*, cujus hæc verba sunt; *SUA* verò *neminem*.

NOT. 4. Nonnunquam *SUI* & *IPSE* ad idem suppositum referuntur: ut, Curt. *Abisari Alexander nunciari iussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum*. Cæf. *Ei legationi Ariovistus respondit, si quid ipsi à Cesare opus esset, sese ad eum venturum fuisse*; si quid ille à se velit, illum ad se venire oportere.

NOT. 5. *SUUS* sæpissimè absolutè ponitur, suppresso substantivo: ut, Cic. *Quæsit [Epaminondas] salvusne esset clypeus: cum salvum esse stentes sui respondissent, rogavit, &c. supple, homines, vel milites*. Plaut. *Ne suum adimerem alteri*; h. e. negotium, sive rem suam.

NOT. 6. *SUUS* quandoque est unicuique proprius: ut, Virg. *Mittunt sua thura Sabæi*. Interdum convenientiam notat: ut, Virg. *Sunt & sua dona parenti*: i. e. congruentia. Liv. *Ne suam occasionem hosti des*; i. e. aptam.

NOT. 7. *QUISQUE* eleganter cum reciprocis construitur, neque eorum loco relativa admittit: ut, Liv. *Pro se quisque acriter intendat animum*. Cic. *Sua cuiusque animantis natura est*. Id. *Suum cuique pulchrum*. Virg. *Quisque suos patimur Manes*.

De substantivis cum adjectivis laudis vel vituperii.

II. At si posterius fixum sibi mobile, laudem,
Vel vitium, quoddamve notans discrimen, habebit
Appositum, patrio possis ea vel dare sexto.

Si posterius è duobus substantivis adjunctum sibi habeat adjectivum, vel laudem, vel vituperium, vel aliud quodcunque discrimen significans, in genitivo vel ablativo poni potest: ut, Juven. *Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris*. Plin. *Aristoteles vir immensa subtilitatis*. Id. *Flos aurei coloris*. Et, Ter. *Adspicio adolescentulam, vultu adeò modesto, adeò venusto, ut nihil supra*. Suet. *Vir neque satis constans, & ingenio truci*.

NOT. [1.] Oratores ablativo quàm genitivo frequentius utuntur.

NOT. 2. In his tamen & similibus genitivus ferè solus usitatus est. Hor. *Magni formica laboris*. Cic. *Non multi cibi hospitem accipies, sed multi joci*. Plaut. *Homo minimi pretii*. Id. *Imi subsellii vir*. Sic, *Ager trium jugerum, Lapis centum librarum*.

NOT. 3. Hæc atque alia ejusmodi per ablativum tantummodo efferri possunt. Ter. *Bono animo es*. Cic. *Si es animo vacuo*. Id. *Equidem sum magnâ animi perturbatione*. Id. *Mirâ sum alacritate ad litigandum*. Id. *Incredibili sum solitudine*. Id. *Qui capite & supercilio semper est rasis*. Liv. *Mulier magnò natu*.

NOT. 4. Interdum utraque constructio in eadem sententia reperitur: ut, Cic. *Lentulum, eximâ spe, summæ virtutis adolescentem, fac erudias*. Colum. *Bos amplissimi corporis, cervice validâ, robustis ac latis costis, cruribus compactis, coloris nigri vel maculosi*.

NOT. 5. Posterius substantivum prioris partem aliquam vel proprietatem signi-

significare oportet: fecus enim ad hanc regulam pertinere haud censetur: ut in his, Ter. *Homo perpaucorum hominum*. Virg. *Pulchrâ faciet te prole parentem*. Neque enim homo hominis, aut proles parentis pars vel proprietas est.

APPENDIX.

*Mobile at hoc fixo sociatum sæpè priori
Cernimus, hinc sextum capiens, & carmine quartum:
Quos casus quoque neutra ferunt, passivaque verba.*

- I. Interdum hujusmodi adjectivum cum priore substantivo casu consentit, posteriusque in ablativo, & apud poëtas etiam in accusativo, post se adsciscit: 1. Ablativo: ut, Cic. *Hortensius excellens ingenio, nobilitate, existimatione*. Id. *Vir gravitate & prudentiâ præstans*. Sall. *Antonius pedibus ager*. 2. Accusativo: ut, Virg. *Os humerosque Deo similis*. Hor. *Nec Mauris animum mitior anguib.* Stat. *Cadmeius heros Accurrit vultum dejectus*.

Hanc Figuram vulgò SYNECDOCHEN vocant, in qua proprietas partis toti tribuitur. Est autem Ellipseos genus, in quo subaudienda est præpositio SECUNDUM (Græcis κατὰ) vel QUOD AD: ut, Hor. *Miles fractus membra*; i. e. *fractus secundum vel quod ad membra, seu habens membra fracta*. Lucan. *In vultus effusa comas Cornelia*; i. e. *effusa quod ad comas, seu habens comas effusas*.

- II. Verba neutra & passiva pari modo cum ablativo, &, apud Poëtas, cum accusativo, construuntur: ut, Cic. *Ut exalbescam in principiis dicendi, & totâ mente atque omnibus artibus contremiscam*. Liv. *Lavo brachio vulneratur*. Hor. *Et corde & genibus tremis*. At cum accusativo, Id. *Tremis ossa pavore*. Silius, *Sava truncatur membra bipenni*. Virg. *Expleri mentem nequit*.

De adjectivis substantivè positis.

12. Dat patrium, referens naturam mobile fixi
In neutro positum: velut *id, quid, plusque, minusque*;
Queis multum, tantum, minimum, cum talibus, addes.

Adjectiva in neutro genere substantivè posita regunt genitivum: ut, Ter. *Id sibi negoti credidit solum dari*. Hor. *Quid causa est*. Ovid. *Nec tibi plus cordis, sed minus oris inest*. Tac. *Multo jam noctis serum auxilium venit*. Juv. *Quantum quisque suâ numquam servat in arcâ, Tantum habet & fidei*. Ter. *Tetigine tui quidquam?* Cic. *Res eodem est loci quo reliquisti*.

NOT. 1. Hujusmodi adjectiva sunt, *id, quid, hoc, aliquid, quidquam*: item, *multum, plus, plurimum, tantum, quantum, minus, minimum*, & similia, generalem aliquam rei quantitatem, seu descriptionem significantia.

NOT. 2. Elegantius, & majore cum vehementiâ, in his transitivâ, quam intransitivâ constructione utimur: ut, *Multum eruditionis*,
pan-

paululum opera, plus eloquentia, minus sapientia, quid animi, &c. potius quàm, Multa eruditio, paulula opera, major eloquentia, minor sapientia, quis animus.

NOT. 3. QUID & PLUS non aliter jam quàm cum genitivo construuntur, ideòque vera substantiva à multis habentur.

NOT. 4. Inveniuntur & adjectiva pluralia neutri generis, genitivum, sæpius quidem pluralem, interdum & singularem, regentia: qualia sunt, *Angustia viarum, opaca locorum, telluris operata*, apud Virgilium; *Amara curarum, cuncta terrarum, acuta belli*, apud Hor. *Incerta fortuna, antiqua fœderum, extrema periculorum*, apud Liv. *Oculta saltuum, inania fama, amœna Asia*, apud Tacit. *Profunda camporum, prærupta collium, ardua montium*, apud Justin. & innumera ejusmodi alia apud Poëtas & Historicos.

OPUS & USUS.

13. **USUS OPUS** que regunt sextum; quandoque secundum:

Sæpèque cum fixis **OPUS** instar mobilis hæret.

I. **Opus & Usus** (pro *necesse* sive *utilitate*) cum dativo personarum ablativum rei acquirendæ postulant: ut, Cic. *Auctoritate tuâ nobis opus est, & consilio, & etiam gratiâ*. Plaut. *Viginti jam usus est filio argenti minis*. Virg. *Nunc animis opus, Ænea, nunc pectore firmo*; supple, *tibi est*. Id. *Nunc viribus usus, Nunc manibus rapidis, omni nunc arte magistrâ*; supple, *est vobis*.

II. Interdum pro ablativo genitivum recipiunt: ut, Quintil. *Sed etiam si nosse, quid quisque senserit, volet, lectionis opus est*. Liv. *Alii offerunt se, si quod usus opera sit*.

III. **Opus** sæpè cum substantivis adjectivorum more construuntur: ut, Cic. *Dux nobis, & auctor opus est*. Id. *Is omnia pollicitus est, quæ tibi essent opus*. Id. *Dices nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi*.

NOT. [1.] **Opus** eleganter post se accipit ablativos participiorum; idque vel absolute: ut, Liv. *Maturato opus est*. Sall. *Primum quàm incipias, consulto*; & ubi consulueris, *maturè facto opus est*. Vel substantivo adjuncto: ut, Cic. *Opus fuit Hirtio convento*. Plaut. *Celeriter mihi hoc homine convento est opus*.

NOT. 2. Interdum cum infinitivo, vel (sequente *ut*) cum subjunctivo conjungitur: ut, Cic. *Si quid fortè sit, quod opus sit sciri*. Plaut. *Nunc tibi opus est, agram ut te adsimules*.

NOT. 3. Sæpè absolute ponitur: ut, Cic. *Si opus sit, accurras*. Ovid. *Sic opus est, aperite domos*.

§ 2. Regimen nominum ADJECTIVORUM

I. Adjectiva GENITIVUM regentia.

14. Adjectiva dabunt patrium verbalia, vel quæ Affectus animi varios habitusque notârunt.

Adjectiva verbalia, vel affectionem animi significantia, genitivum postulant.

Ad hanc regulam spectant;

I. Verbalia in *ax*: ut, Ovid. *Tempus edax rerum*. Juv. *Sanctus haberi, Justitiaque tenax, factis dictisque mereris*.

II. Participialia quædam præsentis & præteriti temporis: ut, Sall. *Corpus patiens inedia, vigilia, alboris, supra quam cuiquam credibile est*. Id. *Alieni appetens, sui profusus*. Cic. *Sulpicius non magis juris consultus quam justitia fuit*. Hor. *Indoctusque pile, discive, trochive, quiescit*.

III. Adjectiva desiderii & fastidii: ut, Sall. *Laudis avidi, pecunie liberales erant*. Cic. *Memmius fastidiosus erat literarum Latinarum*.

IV. Notitiæ, ignorantia, & dubitationis: ut, Ovid. *Conscia mens recti fama mendacia ridet*. Hor. *Pravi docilis Romana juvenus*. Virg. *de apibus, Venturaque hiemis memores æstate laborem Experiantur*. Id. *Nescia mens hominum fati sortisque futura*. Ter. *Impudens harum rerum ignarusque omnium*. Liv. *Tubero incertus veri est*. Senec. *Me tempestas occupavit portus ac præsidii dubium*.

V. Curæ & diligentia: item incuria & negligentia: ut, Sen. *Calamitosus est animus futuri anxius, & ante miseria miser*. Cic. *Sic qui venandi aut pile studiosi fuerint*. Senec. *Sapiens vivit presentibus latus, futuri securus*. Liv. *Improvidus futuri certaminis Romanus veniebat*. Tac. *Summi discriminis incuriosus*.

VI. Metus & confidentia: ut, Liv. *Messenii trepidi rerum suarum*. Hor. *Serpit humi tutus nimium, timidusque procella*. Ovid. *Inest virtus, & mens interrita leti*.

VII. Criminis & innocentia: ut, Cic. *Is est reus avaritia*. Tac. *Nullius flagitii compertus*. Ovid. *Fraterni sanguinis insons*. Curt. *Initi consilii in caput regis innoxius*.

VIII. Ingens denique adjectivorum turba, quæ ad superiora capita vix possunt reduci, apud Poetas & Historicos, cum genitivo constructa inveniuntur: ut, Virg. *Præstans animi*. Tac. *Ferox scelerum*. Stat. *Felix curarum*. Sil. *Degener virtutis patrum*. Pers. *Modicus voti*. Hor. *Seri studiorum*. Claudian. *Facilis frugum*.

NOT. I. Multa ex illis, prioribus locis memoratis, constructio-

nem variant: ut, Cic. *Avidus in pecuniis locupletium*; pro, *pecuniarum*. Id. *Certior factus de re aliquâ*, potius quàm, *rei alicujus*. Liv. *Securus de bello Romano*: pro, *belli Romani*. Cic. *Nullâ in re rudis*; pro, *nullius rei*. Sic, *Doctus Latinis literis*, Id. Cicero; *Doctus Latinè*, Suetonius, dixerunt; pro, *doctus literarum Latinarum*. At, *doctus Latinas literas*, alio sensu dicitur.

NOT. 2. Ex iis postremo loco recensitis, pleraque, apud Oratores præsertim, cum ablativo, vel aliter, construuntur: ut, Cic. *Præstans ingenio & doctrinâ*. Id. *Ferox naturâ*. Ovid. *Felix morte suâ*. Cic. *Ad casum fortunamque felix*. Tac. *Cultu modicus, sermone facilis*.

15. Partitiva volunt, quæque horum castra sequuntur, Ut medius summusque gradus, numerale, rogansque, Pluralis patrium; quem DE, vel IN, exve resolvit

Adjectiva partitionem significantia, & eorum cognata, regunt genitivum pluralem, qui in ablativum cum DE, E, EX, vel IN, vel accusativum cum INTER, resolvi potest.

Sub hac regula comprehenduntur;

I. Partitiva omnia, seu nomina sint, seu pronomina: ut, Cic. *Elephanto belluarum nulla prudentior*. Ovid. *Quisquis fuit ille Deorum*. Cic. *Minus habeo virium, quàm vestrum utervis*.

II. Nomina adjectiva partitivè posita: ut, Plin. *Lanarum nigra nullum colorem bibunt*. Id. *Canum degeneres caudam sub alvum reflectunt*. Sic, Tac. *Præcipui amicorum*. Liv. *Expediti militum*. Stat. *Lecti juvenum*. Virg. *Sequimur te, sancte Deorum*.

III. Numeri, tam cardinales, quàm ordinales: ut, Curt. *Equitum centum quinquaginta interfecti*. Hor. *Stertinus sapientum octavus*. Quibus addi possunt, *Multi, pauci, plerique, medius*: ut, Cic. *Multa istarum arborum meâ manu sunt sata*. Curt. *Cum paucis amicorum ad Leonnatum pervenit*. Cic. *Plerique eorum quibuscum viros necessario*. Ovid. *Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu*.

IV. Comparativa & superlativa: ut, Hor. *Major Neronum*. Cic. *Theophrastus elegantissimus omnium Philosophorum & eruditissimus*.

V. Interrogativa: ut, Sall. *Quis mortalium tolerare potest?* Cic. *Quotusquisque Philosophorum invenitur, qui sit ita moratus ut ratio postulat*.

NOT. 1. Si vox sit collectiva, i. e. in singulari multa significans, ut, *populus, gens, civitas*, &c. genitivus singularis adhibetur: ut, Virg. *O Danaum fortissime gentis Tydide*. Cic. *Quem unum nostræ civitatis præstantissimum audeo dicere*.

NOT. 2. In his omnibus subaudiendum DE, E, vel EX NUMERO; quod etiam frequenter ab auctoribus expressum invenimus: ut, Juv. *Quadam de numero Lamiarum. V. Max. Unus è numero Persarum. Cels. Ex numero adversariorum circiter sexcentis interfectis.*

NOT. 3. Sæpè etiam, pro genitivo partitionis, ablativus cum præpositionibus DE, E, EX, vel IN; vel accusativus cum INTER, vel ANTE, adhibetur: ut, Ovid. *Surge, age, Belide, de tot modò fratribus unus.* Cic. *Qui unus è Stoicis, Astrologorum prædicta rejecit.* Id. *Accerrimus ex omnibus nostris sensibus est sensus videndi.* Ovid. *In his quadam modò cæpta; nempe, animalia.* Senec. *Græsus inter Reges opulentissimus.* Mela. *Borysthenes inter Scythia amnes amœnissimus.* Liv. *Longè ante alios acceptissimus militum animis.* Virg. *Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus, avis atavisque potens.*

NOT. 4. Si nullum aliud adsit substantivum, partitiva, &c. cum genitivo plurali genere consentiunt: ut, Ovid. *Pulcherrimus juvenum.* Virg. *Nulla sororum.* In his enim idem substantivum numeri singularis intelligitur, hoc modo: *Pulcherrimus [juvenis è numero] juvenum: Nulla [soror è numero] sororum.*

NOT. 5. At si aliud substantivum accedat, partitiva cum eo genere conveniunt: ut, Cic. *Indus qui est omnium fluminum maximus.* Plin. *Solus animalium chameleon nec cibo nec potu alitur.* Id. *Hordeum omnium frugum molliissimum est.* * Interdum tamen genitivi sui genus sortiuntur: ut, Plin. *Velocissimum omnium animalium est delphinus.* Id. *Cervis quoque est sua malignitas, quanquam placidissimo animalium.* Id. *Laudatissima herbarum est moly.*

NOT. 6. Interdum nomen partiendum ac partitivum casu conveniunt: ut, Liv. *Galli Ruscinonem aliquot populi conveniunt: pro, aliquot populi Gallorum.* Id. *Quando duo ordinarii Consules ejus anni, alter ferro, alter morbo periisset.* Plaut. *Maxima pars morem hunc homines habent.* Virg. *Tot millia gentes Arma ferunt Itala.*

NOT. 7. Comparativus & superlativus usitatè locum habent cum genitivo partitionis, cum res comparantur ejusdem generis & naturæ: ut, *Dextera est fortior manuum. Pollex est fortissimus digitorum.* Male autem dicitur de sene & juvene, *Sapientior juvenum;* aut de Hectore, *Fortissimus Græcorum;* cum Hæctor non Græcus, sed Trojanus fuerit.

NOT. 8. Comparativus cum genitivo partitionis adhibetur, cum duæ tantum res inter se comparari significantur; superlativus verò cum plures: ita ut, *Major fratrum,* de duobus fratribus; *Maximus fratrum,* de tribus aut pluribus, dicatur.

NOT. 9. *Uter, alter, neuter,* itidem de duobus; *quis, alius, nullus,* de pluribus, dicuntur.

2. Adjectiva DATIVUM regentia.

16. Mobilibus damnum queis commoditasve, voluptas, Aut dolor, aut simile, signabitur, adde dativum.

Adjectiva significantia commodum vel incommodum, voluptatem aut dolorem, & similia, dativum postulant personæ vel rei cui aliquid fit vel acquiritur: ut, Virg. *Nec pecori opportuna seges, nec commoda Baccho.* Ovid. *Conveniens homini est hominem servare voluptas.* Senec. *Cunctis esto benignus, nulli blandus, paucis familiaris, omnibus equus.* Mart. *Turba gravis paci, placidaque inimica quieti.* Cic. *Consilia reipublica perniciofa.* Virg. *Sis bonus o felixque tuis.* Sall. *Paucis carior fides quàm pecunia fuit.* Plin. *Fidelissimi ante omnia homini canis atque equus.* Ovid. *In via virtutis nulla est via.* Id. *Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.*

Nor. Etiam substantiva quædam, præsertim affectionis, commodi aut incommodi, dativum interdum adsciscunt: ut, Virg. *Namque erit ille mihi semper Deus.* Ter. *Naturâ tu illi pater es, consiliis ego.* Hor. *Insigne maestas præsidium reis.* Virg. *Tu decus omne tuis.* Ter. *Matres omnes filiis in peccato adutrices.* Id. *Auctor his rebus quis est?* Cic. *Non hominibus, sed virtutibus hostis.* Plaut. *Lupus est homo homini.*

Ad regulam prædictam Observationes.

OBSERVATIO I.

Ex adjectivis hisce, quæ amicitiam vel odium, aut aliam animi affectionem in aliquem notant, I. Quædam cum solo ferè dativo construuntur: ut, *Affabilis, arrogans, asper, carus, difficilis, fidelis, invisus, iratus, offensus, suspectus, ALICUI.* II. Quædam ferè cum IN & accusativo: ut, *Acerbus, animatus, beneficus, graciosus, injuriosus, liberalis, mendax, misericors, officiosus, pius, impius, prolixus, severus, sordidus, torvus, vehemens, IN ALIQUEM.* III. Quædam, vel cum dativo, vel cum accusativo, præeunte IN, ERGA vel ADVERSUS: ut, *Contumax, criminosus, durus, exitiabilis, gravis, hospitalis, implacabilis* (& ita fortè *inexorabilis, & intolerabilis*) *iniquus, sævus, ALICUI, vel IN ALIQUEM. Benevolus, benignus, molestus, ALICUI, vel ERGA ALIQUEM. Mitis, comis, IN vel ERGA ALIQUEM, & ALICUI. Pervicax ADVERSUS ALIQUEM. Crudelis IN ALIQUEM, raro ALICUI. Amicus, amulus, infensus, infestus ALICUI, raro IN ALIQUEM. Gratus ALICUI, vel IN, ERGA, ADVERSUS ALIQUEM.*

OBSERVATIO II.

Affinis, similis, communis, par, propriusque, Finitimus, fidus, conterminus, atque superstes, Conscius, æqualis, contrarius, adversusque, Cum terno modò juncta leges, modò cum genitivo: Quos alienus item dat, & A præeunte Latinum.

I. Hæc adjectiva in textu memorata, interdum cum dativo, interdum cum genitivo: cum dativo quidem longè frequentius, *par, fidus, adversus,* con-

conterminus, superstes, contrarius; cum genitivo sæpius conscius, cætera verò cum utrolibet ferè promiscuè, construuntur: ut, Cic. Huic facinori si paucos putatis affines esse, vehementer erratis. Ter. Neque illarum affines esse rerum quas fert adolescentia. Curt. Somnio similis res videbatur. Plaut. Deos esse similes tui putas. Cic. Omni ætati mors est communis. Id. Hæc iustitia ita propria sunt, ut sint reliquarum virtutum communia. Ovid. Ut par delicto sit mea pœna suo. Lucan. Quem metuis, par hujus erat. Quintil. Propria est nobis mentis agitatio atque solertia. Cic. Proprium est oratoris ornate dicere. Id. Falsa veris finitima sunt. Justin. Chalybes fluvii hujus finitimi appellati. Ovid. Tu tantum fida sorori esse velis. Virg. Regina, tui fidissima, dextrâ Occidit ipsa suâ. Ovid. Ardua morus erat, gelido contermina fonti. Apul. Cum primum jugi conterminos locos appulit. Ter. Ita mihi atque huic sis superstes. Cic. Utinam te non solum vitæ, sed etiam dignitatis meæ superstitem reliquissim. Id. Itaque C. Fabricium conscium illi facinori fuisse arbitrabantur. Ovid. Atque ego peccati vellem mihi conscius essem. Plin. Euphranor in quocunque genere excellens ac sibi equalis. Cic. Doctus homo & diligens, & equalis temporum illorum. Id. Omnem voluptatem dicimus honestati esse contrariam. Id. Vitia sunt virtutum contraria. Ter. Adversus nemini, nunquam præponens se illis. Tac. Lepida illustrium domum adversa.

II. Alienus cum genitivo etiam, vel dativo, sed frequentius cum ablativo, præeunte præpositione A vel AB, construitur: ut, Cic. Quis alienum putet ejus esse dignitatis? Id. Hoc illi causæ maxime alienum est. Id. Homo alienus à literis. Ter. Homo sum: humani nihil à me alienum puto. * Nonnunquam & præpositio intelligitur: ut, Cic. Sum admiratus te quidquam à me commissum, quod esset alienum nostrâ amicitia, credidisse.

NOT. 1. His adjiciunt Despauterius & alii, Amicus, familiaris, cognatus, propinquus, vicinus, socius. At hæc & alia ejusmodi, non nisi absolute ac pro substantivis posita, cum genitivo constructa inveniuntur.

NOT. 2. Ex suprâ recensitis quædam etiam Syntaxin variant. Legimus enim, Similes, dissimiles, pares, dispares, æquales, communes, INTER SE. Et ap. Tac. Ætate & formâ haud dissimili in dominum erat. ap. Flor. Alpina corpora habent quiddam simile cum nivibus suis. Sic. Fidus in Agrippinam, ap. eund. Tac.

NOT. 3. Par & communis, vel presente vel absente dativo; consentaneus, discors, absente tantum dativo, ablativum accipiunt cum præpositione CUM: ut, Cic. Erant ei quædam ex his paria cum Crasso, quædam etiam superiora. Id. Illa erat vita, libertate esse parem cum cæteris, principem dignitate. Id. Hæc laudabilia, & locupletibus ferè cum plebe communia. Id. Quod illud est crimen senectutis, cum illud videatis cum adolescentia esse commune? Id. Quod erat consentaneum cum iis literis, quas ego Romæ acceperam. Liv. Civitas secum ipsa discors.

NOT. 4. IDEM apud Poëtas dativum interdum recipit: ut, Hor. Invitum qui servat, idem facit occidenti. * Oratoribus verò, & aliis, cum qui, vel ET, AC, ATQUE, construitur: ut, Cic. Peripatetici quondam iidem erant qui Academici. Id. Dianam & Lunam eandem esse putant. Ter. Est animus erga te idem ac fuit. Cato, Pomarium seminarium ad eundem modum atque oleagineum facito. ¶ Interdum etiam cum præpositione CUM: ut, Curt. Nabarzanes in eodem consilio erat cum Besso. V. Max. Clarâ voce juravit, se eandem cum illo pœnam exilii subiturum. * Malè autem de eadem re, sub diversis nominibus, dicitur, Vates Andinus est idem cum Virgilio; Paulus est idem cum Saulo.

OBSERVATIO III.

*Utilis ac aptus, simul his contraria, terno,
Aut aliter quarto, voce AD comitante, dabuntur.*

Adjectivis nonnullis utilitatem vel aptitudinem, & his contraria, significantibus, vel dativus, vel accusativus cum præpositione AD, subjicitur: ut, Ovid. *Puer impubes, & adhuc non utilis armis.* Cic. *Homo ad nullam rem utilis.* Hor. *Non est aptus equis Ithaca locus.* Cic. *Calcei habiles & apti ad pedem.* Id. *Is inutilis sibi, perniciosus patriæ civis alitur.* Id. *Quod ad civium usus non inutile est.* Hor. *Idoneus arti cuilibet.* Plant. *Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.*

OBSERVATIO IV.

*At celer & tardus, similemque notantia motum,
Ad sibi cum quarto propè solum jungere gaudent.
Castra sed, aut castris, proprior, vel proximus, effer.*

- I. Adjectiva motum vel propensionem ad rem aliquam significantia accusativum potius cum AD, quam dativum, postulant: ut, Ovid. *Sed piger ad penam Princeps, ad præmia velox.* Cic. *Ut quisque naturâ ad aliquem morbum proclivior; sic animus alius ad alia vitia propensior.*
- II. Propior & proximus, vel dativum petunt, vel accusativum omisâ præpositione: ut, Liv. *Quod propius vero est.* Virg. *Proximus huic, magna sed proximus intervallo.* Sall. *Quod tamen vitium propius virtutem erat.* Cic. *Proximus Pompeium sedebam.*

OBSERVATIO V.

*Junge BILIS terno, passivaque participantium;
Qui secus in sextum solet, a praeunte, resolvi.*

Verbalia in BILIS, & Participia passiva futuri [nonnunquam & præteriti] temporis, dativo gaudent, qui resolvi potest in ablativum cum præpositione A vel AB: ut, Cic. *Pax bonis omnibus optabilis.* Hor. *Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.* Ter. *Restat Chremes, qui mihi exorandus est.* Ovid. *Pauper amet causâ, timeat maledicere pauper; Multaque divitibus non patienda ferat.* [Cic. *Sperare videor Scipionis & Lælii amicitiam notam posteritati fore.* Ovid. *Non mihi, quam fratri frater, amate minus.* Id. *Penè mihi puero cognite penè puer.*]

NOT. 1. Verbalia in BILIS, vix aliter quam cum dativo construuntur: ut, Ovid. *Pectus inexpugnabile amor; vix, ab amore.*

NOT. 2. At participia in DUS, quamvis frequentius quidem dativum, haud raro tamen ablativum cum A vel AB, habent: ut, Cic. *Admonendum potius te à me quam rogandum puto.* Id. *Non eos in Deorum immortalium numero venerandos à nobis & colendos putatis.*

NOT. 3. Participiis verò præteriti temporis longè usitatiùs (apud Oratores præsertim) ablativus cum præpositione, quam dativus, subjicitur: ut, Cic. *Mors Crassi est à multis deserta, potius quam, est multis deserta.* * In his autem innumerisque ejusmodi, Cic. *Cæsar à Crasso in me est incensus.* Id. *Hæc à te invitatus breviter exposui.* Ovid. *Proditus à socio est; dativo vix utendum,*

3. *Adjectiva ACCUSATIVUM regentia.*17. *Adjectiva quibus dimensio significatur, Mensuræ adsciscunt quartum; quandoque Latinum, Aut patrium. Solo excessum sed pone Latino.*

I. *Adjectiva dimensionem significantia regunt nomen mensuræ, frequentius quidem in accusativo; interdum etiam in ablativo, vel genitivo.* 1. Accus. ut, Liv. *Gladios habentes tenues longos quater-na cubita.* Plin. *Babylon sexaginta millia passuum complexa, muris ducenos pedes altis, quinquagenos latis.* 2. Ablat. ut, Liv. *Fossam sex cubitis altam, duodecim latam, quum duxisset.* Plin. *Longum sesquipede, latum pede.* 3. Genit. ut, Colum. *Areas latas pedum denum, longas pedum quinquagenum facito.* Plin. *Singula latera pedum lata tricenum, alta quinquagenum.*

II. *Excessus mensuræ in solo ablativo ponitur: ut, Curt. Turres denis pedibus quam murus altiores sunt.* Plaut. *Sesquipede est quam tu longior.*

4. *Adjectiva ABLATIVUM regentia.*18. *Da medio sextum gradui, per QUAM referandum.*

Comparativus gradus regit ablativum, qui exponitur per QUAM: ut, Hor. Vilius est argentum auro, virtutibus aurum. Virg. *Nerine Galatea, thymo mihi dulcior Hybla, Candidior cygnis, hederâ formosior albâ, i. e. quam aurum, quam virtutes, quam thymus, &c.*

NOT. 1. *Positivus cum adverbio MAGIS potest itidem ablativum regere: ut, Virg. O luce magis dilecta sorori.* Ovid. *Purâque magis pellucida gemmâ, sc. cornua.*

NOT. 2. *Cum ablativus comparationis exponitur per QUAM, in casum transit verbo congruentem: ut, Liv. Melior tutiorque est certa pax quam sperata victoria.* Ter. *Ego hominem callidiorem vidi neminem quam Phormionem.*

NOT. 3. *QUAM eleganter duobus comparativis interponitur: ut, Liv. Triumphus clarior quam gratior.* Cic. *Alius acutiorem se quam ornatiorem esse vult.*

NOT. 4. *Pro. nemo, nullus, Auctores nihil cum comparativo neutri generis eleganter utuntur: ut, Cic. Crasso nihil statuo fieri potuisse perfectius.* Claudian. *Asperius nihil est humili cum surgit in altum.* Juv. *Intolerabilius nihil est quam semina dives.*

NOT. 5.

- NOT. 5. Cum comparativis junguntur ablativi, *opinione, spe, equo, jussu*, solito, dicto: ut, Cic. *Opinione omnium majorem animo cepi dolorem.* Juven. *Flagrantior equo Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.* Virg. Sic ait, & dicto citius tumida aquora placat.
- NOT. 6. Comparativis etiam addi solent hæ intendendi particulae, *tanto, quanto, aliquanto, quo, eo, hoc, multo, longè, paulo, nimio*: ut, Cic. *Quantum superiores sumus, tanto nos geramus submissius.* Id. *Sed quo erant suaviore, et majorem dolorem ille casus afferebat.* Id. *Quo difficilius, hoc præclarius.* Item hæc nomina adverbialiter sumpta: ut, V. MAX. *Quantum domo inferior, tantum gloriâ superior evasit.* Ter. *Ejus frater aliquantum ad rem est avidior.*
- NOT. 7. Interdum pro ablativo comparationis dativus ponitur: ut, Plin. *Padus nulli amnium claritate inferior.* Sall. *Vir gravis & nullâ arte cuiquam inferior.*
- NOT. 8. Interdum MAGIS & PLUS comparativo per Pleonasmum adjunguntur: ut, Plaut. *Nihil invenies magis hoc certo certius.* Virg. *Quo magis optato queat esse beator ævo.* Senec. *Mitior est plus quam debet.*
- NOT. 9. Post comparativa, *plus, amplius, minus*, eleganter intelligitur QUAM: ut, Liv. *Capta plus quinque millia hominum.* Virg. *Noctem non amplius unam.* Falle dolo. Ovid. *Aut minus, aut certè medium non amplius æquor Puppe secubatur.*
- NOT. 10. Eleganter nonnunquam post comparativum additur præpositio PRO: ut, Liv. *Prælium atrocius quam pro numero pugnantium editur.* Curt. *Majorem quam pro statu sonum reddebant, sc. silvæ.*

19. *Præditus, & fretus, captus, cum proleque dignus, Contentus, carus, vilis, venalis, adoptant*
Conjungi sextis: Genitus, satus, editus adde,
Et similes voces signant quæ sanguinis ortum.
Ritè sed hæc possunt admittere præposituram.

I. Hæc adjectiva *Dignus, indignus, contentus, præditus, captus & fretus*; item, *carus, vilis & venalis*, ablativum postulant: ut, Hor. *Dignum laude virum Musa vetat mori.* Ter. *Hæcine flagitia facere te, hæc te admittere, indigna genere nostro, [supple decet, vel æquum est?]* Hor. *Contentus parvo, metuensque futuri.* Cic. *Vir singulari bonitate & modestiâ præditus.* Id. *Oculis & auribus captus.* Curt. *Conscientiâ fretus in regiam venerat.* Senec. *Quod non opus est, asse carum est.* Plaut. *Vile est viginti minis.* Propert. *Auro venalia jura.*

II. Hæc participia generis originem indicantia, *Genitus, natus, satus, ortus, editus*, & similia ablativum petunt, præpositionibus, E, EX, vel DE, intellectis: haud rarè etiam expressis: ut, Virg. *Dîs genitus & geniture Deos.* Cic. *Filii justâ uxore nati.* Virg. *Sate sanguine Divum, Tros Anchisiade.* Hor. *Divis orte bonis, optime Romula Custodis gentis.* Id. *Mæcenatavis edite Regibus.* Item, Mart. *Ex Iberis & Celis*

Celtis genitus. Cic. Circe è Perseide Oceani filiâ nata. Ovid. Ilia cum Lauso de Numitore sati. Sall. Quod ortus ex concubina erat. Ovid. Cum te contenta marito, Edita de magno flumine Nympha fui.

NOT. Dignus, indignus, & contentus, cum genitivo interdum construuntur ut, Balb. ad Cic. Suscipe curam & cogitationem dignissimam tuæ virtutis. Virg. Magnorum haud unquam indignus avorum. V. Patere. Vixit angusti clavi contentus.

Adjectiva GENITIVUM vel ABLATIVUM regentia.

20. Copia quo rerum, vel significatur egestas,
Mobile, nunc patrium gaudet, nunc sumere sextum.

Adjectivum copiae vel inopiae regit genitivum vel ablativum.

I. Copiae: ut, Ovid. Res est solliciti plena timoris amor. Juven. Maxima quaque domus servis est plena superbis. Virg. Dives equum, dives pictæ vestis & auri. Hor. Dives agris, dives positus in sænore nummis. Lucan. Fœcunda virorum Paupertas fugitur. Plaut. Amor & melle & felle est fœcundissimus.

II. Inopiae: ut, Tac. Inops consilii. Cic. Lentulus non tardus sententiis, non verbis inops. Ovid. Sanguinis atque animi pectus inane fuit. Cic. Nulla abs te per hos dies epistola inanis aliquâ re utili & suavi venerat. Ovid. Vacuas cadis habete manus. Cic. Nihil tutum, nihil insidiis vacuum.

III. Huc etiam referri possunt adjectiva participationem & privationem, item potentiam & impotentiam significantia, & alia his affinia: ut, Curt. Omnium consiliorum ejus particeps. Cic. Si homo est, animal est mortale, ratione particeps. V. Patere. Juvenis immunis dilectorum paternorum. Id. Omnibus humanis vitiis immunis. Stat. Illum, oro, extorrem regni, belloque fugatum, Redde mihi. Virg. Finibus extorris, complexu avulsus Iuli. Liv. Dum liber, dum mei potens sum. Virg. Terra antiqua, potens armis, atque ubere gleba. Senec. Spei metusque liber. Cic. Liber terrore animus.

NOT. 1. In his tamen plerisque variat constructio. Quædam enim leguntur,

1. Cum genitivo solo, quantum constat; Benignus, exfors, impos, impotens, irritus, liberalis, munificus, prælargus.

2. Cum ablativo solo; Beatus, differtus, frugifer, mutilus, tentus, distentus, tumidus, turgidus.

3. Cum genitivo frequentius; Compos, consors, egenus, exheres, expers, fertilis, indignus, parvus, pauper, prodigus, sterilis.

4. Cum ablativo frequentius; Abundans, cassus, extorris, fœtus, frequens, gravis, gravidus, jejunos, liber, locuples, nudus, oneratus, onustus, orbus, pollens, solutus, truncus, viduus. Quibus addi potest captus, de quo reg. præced.

5. Cum utroque promiscuè, aut levi discrimine; Copiosus, dives, fœcundus, ferax, immunis, inanis, inops, largus, multus, [plurimum vocativo mande,]

Etc.] *modicus, immodicus, nimius, opulentus, plenus, potens, refertus, satur, vacuus, uber.*

6. Cum præpositione addita: ut, *Copiosus, firmus, paratus, imparatus, inops, instructus, à re aliqua*; pro, quod ad rem aliquam attinet. *Extorris ab filio patrio.* Liv. *Orba ab optimatibus concio.* Cic. *Pauper, tenuis, fecundus, modicus, parcus in re aliqua. Immunis, inanis, liber, nudus, solutus, vacuus (& hoc sæpius) à re aliqua. Potens ad rem, & in re.*

NOT. 2. Distinguendæ in his Scriptorum auctoritates. Quædam enim. (1.) Poëtarum sunt propriæ: ut, Hor. *Liber laborum.* Id. *Vini somnique benignus.* Virg. *Abundans lactis.* Sil. *Tenuis opum.* (2.) Quædam paulò insolentiores, nec ad usum communem traducendæ: ut, *Captus animi,* ap. Tac. *Neque animo aut lingua satis compotes,* ap. Sall. *Fama atque fortuna expertes,* ap. cund.

Sectio Secunda.

DE REGIMINE VERBORUM.

REGIMEN VERBORUM in tres classes distribui potest: quarum scilicet prima Verborum Personalium, secunda Verborum Impersonalium, tertia denique Infinitivi, Participiorum, Gerundiorum & Supinorum Regimen complectatur.

§ I. Regimen VERBORUM PERSONALIUM.

1. Verba personalia GENITIVUM regentia.

21. Officium quoties, possessio, proprietatve Innuitur, casum sibi SUM servire secundum Postulat. In recto, vice sed Pronomina patrum, Possessiva volunt tantummodo neutraque poni.

I. SUM, quoties possessionem, proprietatem aut officium significat, regit genitivum: ut, Cic. *Fam me Pompeii totum esse scis.* Id. *Cujusvis hominis est errare; nullius, nisi insipientis, in errore perseverare.* Id. *Hoc sentire prudentia est; facere, fortitudinis: sentire verò & facere, perfecta cumulataque virtutis.* Id. *Adolescentis est majores natu reuereri.*

II. At pro Pronominibus primitivis, *mei, tui, sui, nostri, vestri,* eorum possessivis, *meum, tuum, suum, nostrum, vestrum,* in nominativo & neutro genere tantum utuntur: ut, Ter. *Non est mentiri meum.* Id. *Tuum est, si quid præter spem evenit, mihi ignoscere.* Ovid. *Vestrum dare, vincere nostrum est.*

NOT. [1.]

NOT. [I.] In his intelligendum est, *officium, munus, negotium, ris, proprium* [opus nempe, vel *negotium* :] quæ quandoque exprimuntur : ut, Ter. Neutiquam *officium liberi esse hominis* puto. Cic. *Principum munus est resistere levitati multitudinis.* Cæf. Docent sui *judicii rem non esse.* Cic. *Sapientis est proprium, nihil quod pænitere possit, facere.* Id. *Tuum est hoc munus, sua partes.* * Aliter præcedens substantivum repeti potest : ut, *Hic liber est [liber] fratris. Hoc pecus est [pecus] Melibæi.*

NOT. 2. SUM, cum animi vel corporis affectio significatur, nunc genitivo, nunc ablativo jungi potest : ut, Plin. *Erat puer acris ingenii.* Cic. *Tu fac animo forti magnoque sis.* Colum. *Sit amplissimi corporis, cervice validâ.* Sed de hac constructione dictum supra, reg. 12.

22. Vult satago patrium, miseresco cum misereri, Affectusque animi tales signantia quædam.

I. *Misereor, miseresco & satago* regunt genitivum : ut, Virg. *Miserere laborum Tanctorum ; miserere animi non digna ferentis.* Id. *Arcadii, quaso, misere scite Regis.* Ter. *Is quoque suarum rerum satagit.*

II. Alia quædam verba animi affectionem significantia cum genitivo nonnunquam construuntur : ut, *Pendeo animi, Discrucior animi, Fastidit mei, &c.* At de his paulò accuratiùs sequente Appendice dicetur.

APPENDIX.

De aliis verbis cum genitivo constructis.

I. Nonnulla alia verba sunt, affectionem animi significantia, quæ, quamvis Latinorum more cum ablativo, vel accusativo, vel aliter construantur, interdum tamen, ad Græcorum imitationem, cum genitivo juncta inveniuntur : qualia sunt, *Ango, decipior, desipio, discrucior, excrucio, fallo, & fallor, fastidio, invideo, lator, miror, pendeo, studeo, vereor* : ut, Plaut. *Absurdè facis qui angas te animi.* Hor. *Dulci laborum decipitur sono.* Plaut. *Despiebam mentis.* Ter. *Discrucior animi.* Id. *Antipho me excruciat animi.* Lucret. *Nec me animi fallit.* Plaut. *Nec satis exaudiebam, nec sermonis fallebar tamen.* Id. *Abiit neque me certiore fecit : fastidit mei.* Hor. *Næque illi Sepositi ciceris, nec longa invidit avena.* Virg. *Nec veterum memini, latorve malorum.* Id. *Justitiane prius mirer, belline laborum.* Cic. *Ego quidem vehementer animi pendeo.* Poëta vetus ap. eund. *Qui te nec amet, nec studeat tui.* Ter. *Neque hujus sis veritus femina primariæ.*

II. More itidem Græco cum genitivo interdum construuntur hæc verba sequentia ; *Abstineo, desino, desisto, quiesco, regno* : item, *adipiscor, condico, credo, frustror, furo, laudo, libero, levo, participo, prohibeo* : ut, Hor. *Abstineo (Dixit) irarum calidæque rixe.* Id. *Desine mollium Tandem querelarum.* Virg. *Tempus desistere pugne.* Quadrig. ap. Gell. *Manu significare cepit, ut quiescerent pugna.*

pugna. Hor. Et quæ pauper aquæ Daunus agrestium Regnavit populorum. Tac. Nihil abnuens, dum dominationis adipisceretur, al. apisceretur. Liv. Quarum rerum condixit pater patratus populi Rom. patri patrato Latinorum. Plaut. Cui omnium rerum ipse semper credit. Gell. Captionis versute excogitata frustratus est. Senec. Regni Laius rapti furit. Sil. Laudabat leti juvenem. Ulpian. Quo cura & tutela liberetur. Plaut. Me omnium jam laborum levas. Id. Patrum servum sui participat consilii. Sil. Capta prohibere nequiret Cum Pænos & quila. Nisi aquila hic potius dativus sit.

NOT. 1. Pleraque ex iis, quæ numero primo adduximus, exempla Poëtarum sunt & Historicorum, nec propterea ad usum communem transferenda. Usitatio autem horum verborum constructio ita se habet: Angor, desipio, discrucior, fallor, animo. Hoc animum meum excruciat. Fastidio, miror, vereor, alicquem, vel aliquid. Lator aliquâ re. Invideo alicui laudes, vel laudibus alicuius. Pendeo animi, vel animo: at pluraliter, Pendemus animis, non animorum. Studeo alicui, vel aliquid. Ex his etiam quædam cum infinitivo: aut cum particulis, quod, ut, ne, & subiunctivo, construuntur.

NOT. 2. Exempla numeri 2^{di} ferè omnia Poëtica sunt. Longè autem frequentius dicimus; Abstineo maledictis, & à maledictis, animum à scelere, &c. Desino aliquid, & ab aliquo. Desisto incepto, de negotio, ab illa mente. Quiesco à labore. Regnare omnibus oppidis, Cic. subaudito in. Graias regnare per urbem. Virg. Adipisci aliquid. Condicere operam alicui; condicere cenam, sive ad cenam. Credere alicui omnia. Frustrari in re aliqua. Furere de aliquo. Cic. Furere recepto amico, Hor. Furere Inachid. Id. Laudare mortem alicujus. Levare aliquem sollicitudine, & alicujus sollicitudinem. Liberare malo, & à malo. Participare aliquem aliquâ re, & aliquid cum aliquo, & participare aliquid, sensu mutato, Cic. Prohibere aliquem aditu, à pugna, & prohibere aliquid alicui.

2. Verba personalia DATIVUM regentia.

23. EST dandi casum, per HABET resolubile, poscit.

EST pro HABEO regit dativum personæ: ut, Ter. Suis cuique mos est. Virg. Sunt nobis mitia poma. Ovid. An nescis longas Regibus esse manus? i. e. Quisque habet suum morem. Nos habemus mitia poma. An nescis Reges habere longas manus?

24. EST AFFERRE notans, habeo, do, verto, relinquo, Sæpè dabunt geminos, tribuo, fore, ducoque, ternos.

SUM pro AFFERO acceptum: item, forem, do, duco, habeo, tribuo, relinquo, verto, & quædam alia, regunt duos dativos, alterum personæ, alterum rei: ut, Curt. Tibi salutis fuit, i. e. salutem attulit. Cic. Pergite, ut facitis, adolescentes; atque in id studium, in quo estis, incumbite: ut ex vobis honori, & amicis utilitati, & reipublica emolumento esse possitis. Ovid. Sibi enim fore cetera cura. Virg. Fistula, Damætas dono mihi quam dedit olim. Ter. Tu nunc tibi id laudi dæcis. Id. Utrum studiōne id sibi habet, an laudi putat fore? Cic. Quod illi tribuebatur ignavia. Ter. Ea relicta huic arrhaboni est.

est pro illo argento. Hor. Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim.
Catull. Miserunt mihi muneri Fabullus & Verannius. Ter. Me mea
omnia bona doti dixisse illi.

NOT. 1. Dativus personæ sæpè omittitur: ut, Hor. Exemplo est
magni formica laboris; supple, nobis. Plaut. Nucleum amisi, reli-
quit pignori putamina; supple, mihi. Cic. Habere questui rempu-
blicam turpe est; supple, alicui.

NOT. 2. Pro dativo rei, nominativus interdum vel accusativus
ponitur: ut, Curt. Cateris, ut parcius instarent, fuere documentum.
Virg. Idem amor exitium pecori est pecorisque magistro; pro, docu-
mento, exitio. Cic. Me idem non assequi, dedecus est nostrum; pro,
dedecori est nobis. Sic, Est argumento, indicio, praesidio, dicimus;
vel argumentum, indicium, praesidium. Sic etiam, dare donum, &
dono; nuptum, & nuptui: Relinquere regnum prada, & pradam,
quomodo loquitur Justinus. Sic, Habeo rem religioni, dixit Cicero;
pro quo, Religio est mihi aliquid facere, usitatius dicimus.

NOT. 3. Huc spectant nominandi formulæ: in quibus Auctores
nominativo, genitivo, & dativo utuntur; rariùs quidem genitivo,
crebriùs autem dativo: (1.) Nomin. ut, Cic. In hac insula extre-
ma est fons aquæ dulcis, cui nomen Arethusa est. Ter. Hecyra est
huic nomen fabula. (2.) Genit. ut, Plaut. Nomen Mercurii est mi-
hi. (3.) Dativ. ut, Liv. Troja & huic loco nomen est, Justin. Pro-
temans cui cognomen Philopatori fuit. Virg. At puer Ascani-
us, cui nunc cognomen Iulo Additur, &c. Liv. Mansit Sylviis post-
ea omnibus cognomen.

scit.

25. Omnia penè dabunt, cui quid fit, verba dativum.
Præcipuè hoc casu gaudent SUM nata, SATISQUE
QUEIS BENE vel MALE fit junctum: quoque præ-
posituræ,

QUÆ SUPER, IN, POST, PRÆ, conflârunt multa,
vel OB, CON, (porro

ANTE, SUB, adjectis AD & INTER: Verbaque
Proficio, noceo, faveoque, indulgeo, parco,
Gratulor, auxilior, studeo, medeorque & adolor,
Pareo & invideo, famulor, simul impero, mando,
Derogo, patrocinator, placeo, succenseo, pugno,
Irascorque, minor, fido, cum supplico, credo;
Plurimaque his sensu quæ sunt affinia. Verùm
Offendo, jubeo, lædo dant, & juvo, quartum.

Quod-

Quodlibet verbum admittit dativum personæ, aut rei, cui qualicumque modo aliquid fit vel acquiritur: ut, Ter. *Si quid peccat, Demea, mihi peccat.* Plaut. *Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi eadem & metis.* Cic. *Non omnibus dormio.* Ter. *Non rete accipitri tenditur, neque milio.* Virg. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.* Hor. *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.* Ovid. *Semper tibi pendeat hamus: Quo minimè credis gurgite, piscis eris.*

Hæc regula est multò omnium generalissima: ad eam autem specialius reduci possunt;

I. Composita cum verbo SUM, præter possum: ut, Cæs. Pollio *omnibus negotiis non interfuit solum, sed etiam præfuit.* Cic. *Nec sibi, nec alteri profunt.*

II. Verba composita cum adverbiiis SATIS, BENE & MALE: ut, Satisfacio, *satisdo, benefacio, benedico, bene volo, malefacio, maledico.* Cic. *Ceteris satisfacio omnibus, mihi ipse nunquam satisfacio.* Id. *Deridet, cum sibi ipsum jubet satisficere Rabonium.* Sall. *Pulchrum est benefacere reipublica; etiam benedicere haud absurdum.*

III. Multa verba cum his decem præpositionibus composita: AD, ANTE, CON, IN, INTER, OB, POST, PRÆ, SUB & SUPER.

AD: ut, *Accedo, accresco, accumbo, acquiesco, adno, adnato, ad equito, adhæreo, adsto, adstipulor, advolvor, affulgeo, allabor, allaboro, annuo, appareo, applaudo, appropinquo, arrideo, aspiro, assentior, assideo, assisto, assuesco, assurgo.* Hor. *Quibus hæc, sint qualiacunque, Arridere velim.* Virg. *Aspirat primo Fortuna labori.*

ANTE: ut, *Antecello, anteeo, antesto, anteverto.* Cic. *Antecellere omnibus ingenii gloriâ contigit.* Plaut. *Virtus omnibus rebus anteit.*

CON: ut, *Colludo, concino, consono, convivio.* Cic. *Ut omnis oratio moribus consonet.* Hor. *Puer—gestit paribus colludere.*

IN: ut, *Incumbo, indormio, inhio, ingemisco, inhæreo, insideo, infesto, insisto, insudo, insulto, invigilo, illaerymo, illudo, immineo, immorior, immoror, impendeo.* Hor. *Congestis undique saccis Indormis inbians.* Cic. *Impendent hominibus multa & varia genera mortis.*

INTER: ut, *Intervenio, intermico, intercedo, intercido, interjaceo.* Ovid. *Nulli sincera voluptas, Sollicitique aliquid latis intervenit.* Claud. *Rutilum squamis intermicat aurum.*

OB: ut, *Obrepro, obluctor, obtrecto, obstrepro, obmurmuro, occumbo, occurro, occurso, obsto, obsisto, obvenio.* Senec. *Visia nobis sub virtutum nomine obrepunt.* Virg. *In utrumque paratus, seu versare dolos, seu certa accumbere morti.*

POST: ut, *Postpono, posthabeo.* Ovid. *Vos est postponere natis Ausa suis.* Virg. *Posthabui tamen illorum mea seria ludo.*

PRÆ: ut, *Præcedo, præcurro, præeo, præsideo, præluceo, præniteo, præsto, prævaleo, præverto.* Cic. *Ut certis rebus certa signa præcurrent.* Id. *Homo ceteris animantibus plurimum præstat.*

SUB:

SUB: ut, *Succedo, succumbo, sufficio, suffragor, subcreasco, suboleo, subjaceo, subrepto.* Cæf. *Cohortatur ne labori succumbant.* Juven. *Unus Pellao juveni non sufficit orbis.*

SUPER: ut, *Supervenio, supercurro, supersto.* Liv. *Huic lætitia Quintius supervenit.* Plin. *Id quod vestigali supercurrit.*

IV. Verba variaz significationis.

1. Verba proficiendi & nocendi: ut, *Proficio, prosum, placeo, commodo, prospicio, caveo, metuo, timeo, consulo pro prospicio.* Item, *Nosco, officio, incommodo, displiceo, insidior.* Ovid. *Neve mihi noceat, quod vobis semper, Achivi, Profuit ingenium.*

2. Verba favendi, auxiliandi, & eorum contraria: ut, *Faveo, gratulor, gratifcor, grator, ignosco, indulgeo, parco, adulator, plaudo, blandior, lenocinor, palpor, assentor, subparasitor.* Item, *Auxilior, adminiculator, subvenio, succurro, patrocinor, medeor, medicor, opitator.* Item, *Derogo, detraho, invideo, emulor.* Cic. *Qui diligebant hunc, illi favebant.* Ovid. *Qui vicit semper, victis ut parcere posset.*

3. Verba imperandi, obediendi, serviendi & resistendi: ut, *Impero, precipio, mando, moderor, pro modum adhibeo.* Item, *Pareo, ausculto, obedio, obsequor, obtempero, morem gero, morigeror, obsecundo.* Item, *Famulor, servio, inservio, ministro, ancillor.* Item, *Repugno, obsto, reluctor, renitor, resisto, refragor, adversor.* Et apud Poetas, *Pugno, certo, bello, contendo, concurro, luctor.* Hor. *Imperat, aut servit collecta pecunia cuique.* Virg. *Placitõe etiam pugnabis amor?*

4. Verba minandi & irascendi: ut, *Minor, comminor, interminor, irascor, succenseo.* Cic. *Tertio quoque verbo orationis sua me appellabat, mihi minabatur.* Sil. *Succensere nefas patria.*

5. Verba fidendi: ut, *Fido, confido, credo, diffido.* Hor. *Qui sibi fedit, Dux regit examen.* Virg. *O formose puer, nimium ne crede colori.*

6. Alia quædam verba, quæ in locos communes redigi vix possunt: ut, *Nubo, excello, hareo, supplico, cedo, (pro locum do,) despero, operor, prestolor, pravaricor, recipio tibi, (i. e. promitto,) pepigi, (i. e. promisi,) renuncio, (i. e. abstineo & alieno me,) respondeo, (pro satisfacio,) tempero, (pro abstineo,) studeo, vaco, (i. e. operam do,) convicior.*

✠ E superioribus verborum classibus **EXCIPE** *Jubeo, offendo, lædo & juvo*, quæ non dativum, sed accusativum petunt: ut, Lucan. *Dextræque silentia jussit.* Hor. *Cur ego amicum Offendam in nugis.* Cic. *Injustè neminem læsit.* Ovid. *Juvit facundia causam.*

NOT. 1. Quæ supra recensuimus verba, cum dativo magis peculiari modo constructa, omnia ferè neutra sunt, aut neutralis significationis. De activis autem accusativum unâ cum dativo regentibus paulò inferius dicitur.

NOT. 2.

NOT. 2. Pleraque hujus structuræ verba hic sigillatim sunt enumerata: quod eo consilio à nobis factum, ne quis imprudens existimet alia omnia ejusdem, sive compositionis, sive significationis verba, pari ratione dativum recipere. Longè enim plurima sunt, cum præpositionibus *AD*, *ANTE*, *CON*, &c. composita, quæ hujusmodi dativum planè respuunt: ut, *Accolo*, *antegredior*, *ineo*, *intercurso*, *obsideo*, *postvenio*, *prævenio*, *subsilio*, *supernato*, &c. Innumera itidem sunt, commodum, auxilium, favorem, & contrà, significantia; quæ tamen non cum dativo, sed cum accusativo, vel aliter, construuntur: qualia sunt, *Levo*, *erigo*, *alo*, *nutrio*, *arvo*, *diligo*, *vexo*, *crucio*, *aversor*, &c.

NOT. 3. Quin etiam ex iis quæ suprà posita sunt, haud pauca aliter constructa inveniuntur; idque eadem significatione, vel diversà.

I. Verba neutra, sub eadem significatione variè constructa.

Accedere muris, *Liv.* ad urbem, *Sall.* in oppidum, *Cic.* accedere domos infernas, *Virg.* accedere alicui, *i. e.* assentiri, *Quintil.*

Accidit auribus, *Plin.* ad aures, *Liv.* genibus, *Id.* ad genua, *Suet.* in te isthuc verbum, *Ter.*

Accubare horreis, *Hor.* scortum, *Plant.* alicui in convivio, *Cic.* apud aliquem, *Id.* *Cic.*

Accumbere epulis, *Virg.* in epulo, *Cic.*

Acquiescere rei alicui, *Sen.* aliqua re, *Cic.* at *sepius*, in aliqua re, *Id.*

Adequitare portæ, *Plin.* adequitare Syracusas, *Liv.*

Adesse pugna, *i. e.* præsentem esse, *Cic.* in pugna, *Sall.* ad exercitum, *Plant.*

adesse amicis, *i. e.* auxiliari, *Cic.*

Adhærere lateri, *Liv.* ad turrim, *Cæs.* in me, *Cic.* fronte, *pro* in fronte, *Ovid.* *Sic.*

Adhærescere justitiæ, *Cic.* ad saxum, *Id.* in hanc materiam, *Id.*

Adhinnire equæ, *Ovid.* equam: *Plant.* ad orationem, *Cic.*

Adjacere mari, *Liv.* mare, *Nep.*

Adnare navibus, *Liv.* naves, *Cæs.*

Adnatare insulæ, *Plin.* ad manum, *Id.*

Adrepere virorum animis, *Tac.* ad amicitiam alicujus, *Cic.*

Adstare mensis domini, *Mart.* ad Achillis tumulum, *Cic.* in conspectu, *Id.*

Adstrepere alicui, *Tac.* aures alicujus, *Plin.*

Adfultare vallo, *Sil.* moras portarum, *Met.*

Advenire alicui, *Tac.* urbem, *Virg.* ad urbem, *Ovid.* *Sic.*

Adventare alicui, *Tac.* portis, *Stat.* locum, *Tac.* ad Italiam, *Cic.*

Adversari alicui, *Cic.* aliquem, *Tac.*

Advigilare alicui, *Tib.* ad custodiam ignis, *Cic.*

Adulari alicui, *Curt.* aliquem, *Cic.* *Col.* *Tac.*

Advolare rei, *vel* homini, *Plin.* *Virg.* ad equites, *Liv.* advolat rostra Cato, *Cic.*

Afluere alicui, *Ovid.* ad aliquid, *Cic.*

Allabi oris, *Virg.* ad exta, *Liv.* aures alicujus, *Virg.*

Allatrare alicui, *Aur.* *Viñ.* aliquem *sepius*, *Liv.* *Plin.* *Col.*

Alludere alicui, *Plin.* ad mulierem, *Ter.*

Anniti hastæ, *Virg.* ad aliquid, *Cic.* aliquid, *i. e.* conari perficere, *Plin.*

Antecedere alicui rei, *Cic.* aliquem, *Id.* antecedere aliquem ætate, nobilitate, magnificentia, *Justin.* *Suet.* *rard* alicui.

Antecellere alicui. *Cic.* *rariſſimè* aliquem.

Anteire alicui, *Cic.* aliquem, *Tac.* alicui ætate, *Cic.* omnes gloriâ, *Sall.* cæteros virtute, *Cic.*

Antestare cæteris virtute, *Gell.* cæteros robore, *Apul.*

Antevenire rei alicui, *Plant.* aliquem, *Sall.* tempus, *Claud.*

Antevertere alicui, *i. e.* ante eum venire, *Ter.* *Sic.* antevertere damnationem veneno, *i. e.* prævenire, *Tac.*

at: quod
ia ejuf-
ativum
ANTE
Acce-
fuperna-
& con-
vo, vel
diligio,
r con-

a.
virg. ad

Stat.

Tac.
odiam

ic. Col.

Virg.
a Ca-

ic. Cic.
aures

quem

erem,

ic. a-
Plin.

n, Id.
ilita-

rard

ali-

ali-
Sall.

cate-

uem,

ve-
nna-

Tac.
at,

*At. antevertere rem rei, est præpo-
nere, Plaut.*

*Apparere alicui, i. e. officii aut obse-
quii causa præsto esse: ut, Liſtores
apparent Conſulibus, Liv. Appa-
rent ad ſolium Jovis, Virg.*

*Appropinquare Britannia, Caf. por-
tam, Hirt. ad portam, Id. appro-
pinquat alicui pœna, Cic.*

*Arridere alicui, i. e. placere, Hor. Ar-
ridere ridentibus, Id. aliquid, Gell.*

*Aspirare cœptis, Ovid. ad aliquem, i. e.
pervenire, Cic. ad laudem, i. e. con-
tendere, Id. in curiam, Id.*

*Aſſiſtere alicui, Plin. ad fores, Cic. ſu-
per aliquem, Virg. contra aliquem,
Cic. Aſſiſtere equos, i. e. ſiſtere, Stat.*

*Aſſueſco, aſſueſcacio, aſſueſcio re ali-
quâ: Genus pugnae quo aſſueve-
rant, Liv. Puro ſermone aſſueſcacia
domus, Cic. Aſſueſcere rei alicui,
Liv. Operi aſſueſecit, Id. Aſſueſce-
re ad homines, Caf. In hoc aſſue-
ſcat, Quint.*

*Attendere Cæſari, Plin. juri, Suet. a-
liquem, Cic. res hoſtium, Sall. ani-
mum, Ter. animum ad rem ali-
quam, Cic.*

Colludere alicui, Hor. cum aliquo, Cic.

Confido, Vid. Fido.

*Congruere alicui, Ter. cum re aliqua,
Cic. inter ſe, Id.*

*Conſtare ſibi, Cic. ſecum, Id. Conſtat
inter omnes, Nep. Res mihi cum
aliis conſtat, Auſt. ad Her.*

*Conſueſcere alicui, Ter. cum aliquo,
Plaut. libero viſtu, Colum. juven-
cum aratro, pro conſueſcaci, Id.*

*Conſulere alicui, Ter. famæ alicujus,
Cic. de ſalute ſua, Id. durius in ali-
quem, Tac. in longitudinem, Ter. in
commune, in medium, in publi-
cum, Ter. Lucan. Plin. boni, Ovid. V.
reg. 34.*

*Convenire alicui, Cic. cum re aliqua,
Id. Convenit in eum hæc ſuſpicio,
Id. Cothurnus convenit ad pœnam,
Id. Conveniunt mores, Ter. Maje-
ſtas & amor non conveniunt, Ovid.
Aliquid mihi convenit cum adver-
ſariis, Auſt. ad Her. Convenimus in-
ter nos, Plaut. Inter omnes conve-*

*nit, Cic. Sævis inter ſe convenit ur-
ſis, Juv.*

*Deficiunt mihi vires, Caf. me vires,
Cic. Deficior viribus, Senec. omni-
bus rebus, Col. ab arte, i. e. deſti-
tuor, Ovid. Vid. reg. 35.*

*Derogare alicui, Cic. legi, Auſt. ad Her.
de lege, Cic. ex æquitate, Id. fidem
alicui, Id. de fide alicujus, Id.*

*Deſperare ſaluti alicujus, Cic. de repu-
blica, Id. pacem, Id. rempublicam,
Id.*

*Deſueſcere honori, Sil. Deſueta bello
agmina, Virg. At, hoc dativo an ab-
lativo dictum, incertum.*

*Deſunt verba dolori, Ovid. In Antonio
deſuit hic ornatus, Cic. Pauca ei cen-
turia ad Conſulatum deſuerunt, Id.*

*Dominari cunctis oris, Virg. in cate-
ra animalia, Ovid. in civitate, Cic.*

*Excellere alicui dignitate, Cic. in ali-
qua re, Id. ſuper omnes alios, Liv.
præter cæteros, Cic. inter aliquos, Id.*

*Facere ad aliquid, pro prodeſſe vel
convenire, Ovid. & alii frequenter.
Rard hæc notione, facere alicui, Prop.
Hor.*

*Fidere, confidere rei alicui, Virg. Cic.
re aliquâ, Id. in re aliqua, Hirt.*

*Gratulor tibi hanc rem, Cic. hæc re,
Cæl. ap. eund. de hac re, Cic. in hac
re, Id.*

*Hæret lateri, Virg. curru, Id. alicui in
viſceribus, Cic.*

*Ignoscere alicui, Ter. viſtio, Ovid. pec-
catum ſuum alicui, Plaut.*

*Illudere alicui, Virg. aliquem, Ter. a-
liquid, Virg. in aliquem, Ter. in a-
liquo, Id.*

*Illabi rei alicui, Virg. in rem aliquam,
Cic.*

Illuxit dies alicui, Liv. aliquem, Plaut.

*Imminere rei alicui, Ovid. in fortunas
alicujus, Cic.*

Immori ſtudiis, Hor. in vino, Plin.

*Impendere alicui, Cic. aliquem, Ter.
in aliquem, Cic.*

*Inceſſit cura, cupido, timor, alicui,
Liv. V. Max. Sall. aliquem, Liv.
Tac. in aliquem, Ter.*

*Incubare ovis, Col. ova, Plin. pecu-
nia, theſauris, Cic. Liv.*

Incumbere toro, Virg. gladium, Plaut.

E

in

- in gladium, *Cic. labori, Sil. ad laudem, Cic. ad studia, Id. in studium, curam, cogitationem, Id.*
- Indulgeo illi, *Ter. me, Id. aliquid alicui, Suet.*
- Inhæreo & inhæresco rei alicui, *Ovid. in re aliqua, Cic.*
- Inhiare auro, *Flor. bona alicujus, Plaut. Virg.*
- Innare aquæ, *Liv. fluvium, Virg.*
- Innasci rei alicui, *Ter. in re aliqua, Cic. Innati eodem solo, Just.*
- Innatare flumini, *Plin. undam, Virg. in concham, Cic.*
- Inniti rei alicui, *Stat. re aliquâ, Liv. in re aliqua, Cic. in aliquem, Plin.*
- Insidère rei alicui vel personæ, *Virg. collem, Plin. locum, Liv. in memoria, in animo, in medullis, i. e. firmiter inhærare, Cic.*
- Insidunt apes floribus, *Virg. pardi insidunt condensâ arbore, Plin.*
- Insilire rei alicui, *Lucan. in equum, Liv. tauros, Suet. supra lignum, Phadr.*
- Insistere curæ rerum, *Plin. vestigiis alicujus, Cic. viam, Ter. viâ, Id. in re aliqua, Cic. in dolos, Plaut. negotium, Id.*
- Instare operi, *Virg. victis, Liv. restam viam, Plaut. currum Marti, i. e. instanter fabricare, Virg. unum, i. e. instanter urgere, Ter.*
- Insuescere rei alicui, *Tac. re aliquâ, Colum.*
- Insultare alicui rei vel personæ, *Suet. Cic. fores, Ter. patientiam alicujus, Tac. in miseriam alicujus, Aust. ad Her. bonos, Sall.*
- Insุม rei alicui, *Sen. in re aliqua, Cic.*
- Insurgere regnis alicujus, *Ovid. in miseris, Stat.*
- Infufurrare alicui, *Cic. in aurem alicujus, Id.*
- Intercedit mihi tecum amicitia, *Cic. inter nos, Id.*
- Interdicere alicui provinciâ, *Suet. aquâ & igni, Cic. fœminis usum purpuræ, Liv.*
- Interesse rei alicui, *Cic. in re aliqua, Id.*
- Interjacere fuleis, *Col. duas Syrtis, Plin. Hæc inter eam & Rhodum interjacet, Id.*
- Intervenire alicui rei, *Tac. cognitionem, Id.*
- Invasit timor improbis, *Cic. Vis avaritiæ in animos invaserat, Sall. Invadere urbem, Virg. in fortunas alicujus, Cic. in arcem causæ, Id.*
- Invidere honori alicujus, *Cic. honorem alicui, Hor. aliquem, Ovid. in re aliqua, Cic.*
- Latet res mihi, *Lucan. Latet me, Virg.*
- Mederi alicui, *Cic. cupiditates, Ter. contra serpentum istus, Plin.*
- Medicari alicui, *Virg. ictum cuspidis, Id.*
- Moderari animo, *Cic. gentibus, Sall. navim, Cic. omnia, Id.*
- Nocere alicui, *Cic. rarissimè aliquem, Plaut.*
- Nubere alicui, *Cic. in clarissimam familiam, Id. Nupta cum aliquo, Id. Una nupta apud duos, Gell.*
- Obambulare muris, *Liv. ante portas, Id. Ætnam, Ovid.*
- Obequitare castris, *Liv. agmen, Curt.*
- Obrepere alicui, *Cic. in animos dormientium, Id. ad honores, Id. Tacitum te obrepet fames, Plaut.*
- Obtrectare alicui, *Cic. laudibus alicujus, Liv. vires, V. Max.*
- Obumbrat sibi vinea, *Plin. Obumbrant Solem nubes, Id.*
- Occumbere morti, *Virg. mortem, Cic. morte, Liv.*
- Palpari alicui, *Plaut. Palpare aliquem, Juv.*
- Parcere alicui, *Cic. labori, Ter. pecuniam, Plaut. Ut parcerent sibi vitam, Gell. Talenta natis parce tuis, Virg. Ut à cædibus parceretur, Liv. Parcite oves nimium procedere, Virg.*
- Pepigit mihi aliquid, *Ovid. Pepigit cum aliquo, Suet. Pepigerunt inter se, Aust. ad Herenn. Sic, Pacificor alicui, Cic. cum aliquo, Id. Pacifici vitam ab aliquo, Sall. vitam pro laude, Virg.*
- Præcedunt vestræ fortunæ meīs, *Plaut.*
- Præcedere aliquem virtute, *Cæs. omnes in re aliqua, Plin. Præcedere agmen, Virg.*
- Præcurrere alicui, *Cic. aliquem, Id. ante omnes, Cæs.*

Præire alicui, *Stat. i. e. præcedere aliquem. Præire alicui verba, sacramentum, Liv. Tac. i. e. distare. Præire verbis, Plaut. voce alicui, Cic. de scripto, Plin. Præire aliquem, Tac. Præjacens Asiæ vastum mare, Plin. Præjacere castra, Tac. Præminere omnibus, Sen. malos, Tac. Præsidere urbi, imperio, Cic. exercitum, Italiam, littora Oceani, Tac. Præstare alicui, Cic. omnibus humanitate, Id. omnes eloquentiâ, Nep. Præstolari alicui, Cic. aliquem, Ter. Prævertere aliquid rei alicui, Liv. uxorem præ republica, Plaut. Cursu pedum prævertere ventos, Virg. Et passivè, Præverti hoc certum est rebus aliis omnibus, Plaut. Ut bellum præverti sinerent. Liv. Volucrumque fugâ prævertitur Hebrum, Virg. Procumbere terræ, Ovid. genibus alicujus, Id. ad genua, Liv. ante pedes, Ovid. in armos, Mart. Quadrare alicui, Cic. in aliquem, Id. ad multa, Id. acervum, i. e. in quadrum redigere, Hor. Respondere alicui, Cic. his, Cæs. ad*

hæc, ad postulata, Id. ad nomen, Liv. votis alicujus, i. e. satisfacere, Virg. ad spem, Liv.

Servire, inservire alicui, Hor. Cic. rarissimè aliquem, Plaut. Turpil.

Studere alicui rei, i. e. operam dare, Cic. literas, Id. aliquid, i. e. cupere, Cic. in eam rem, Quint. in ea re, Gell. Studere alicui, i. e. favere, Cic.

Subesse rei alicui, Cic. in re aliqua, Id. Subire muro, Virg. feretro, Id. Subeunt mihi cunctarum fastidia, Ovid.

Subire testâ, Virg. limina, Id. ad mœnia, Liv. ad portas, Id. in locum alicujus, Ovid. in cœlum, Plin. sub acumen styli, Cic. At subire onus, labores, pœnam, periculum, &c. item, subiit animum, mentem, ferè semper dicuntur.

Subjacere monti, Plin. ad aliquid, Quint.

Succedere penatibus, Virg. muro, Liv. murum, Sall. ad urbem, Liv. sub primam aciem, Cæs. in pugnam, Liv. Succedere alicui & in locum alicujus, Cic.

Supervenire alicui, Liv. Unda supervenit undam, Hor.

¶ His addi possunt verba, quæ, apud Poëtas præsertim, & more Græco cum dativo construuntur; at frequentius, & more Latino, ablativum cum præpositione recipiunt: ut,

1. Verba contendendi & certandi: ut, *Contendo, certo, bello, pugno alicui, pro cum aliquo. Sic, Propert. Non tamen ista meo valeant contendere amori. Virg. Solus tibi certet Amyntas. Stat. Magno bellare parenti.*

2. Distandi, dissentiendi, differendi: ut, *Distare, dissentire, discrepare, dissidere, differre rei alicui, pro à re aliqua. Sic, Hor. Paulum sepulta distat intertæ Celata virtus. Senec. Ne orationi vita dissentiat. Hor. Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti Discrepet, & quantum discordet parcus avaro, Id. Dissidens plebi. Id. Nisi quod pede certo Differt sermoni, sermo merus.*

3. Coeundi & miscendi: ut, Hor. *Ut placidis coeant immitia. Ovid. Concurre hosti. Propert. Concubuisse Dea. Virg. Mistâ Deo mulier; pro, cum placidis, cum hoste, &c.*

4. Arcendi & propulsandi: ut, Virg. *Arcebis gravido pecori. Id. Solstitium pecori defendite; pro, à pecore.*

5. Verba passiva: ut, Ovid. *Non intelligor ulli. Id. Filius & Cereris frustra tibi semper ametur, pro, ab ullo, à te. Hor. Cæna ministratur pueris tribus; pro, à tribus pueris.*

II. Verba sub diversa significatione variè constructa.

Accedo tibi, i. e. assentior: item, accresco.

Accedo ad te, i. e. adeo vel venio.

Æmulor tibi, i. e. invidco.

Æmulor te, i. e. imitor.

Animadverto aliquid, i. e. observo.

Animadverto in aliquem, *i. e. punio.*
 Ausculto tibi, *i. e. obtempero.*
 Ausculto te, *i. e. audio.*
 Caveo tibi, *i. e. prospicio tibi, ut amico.*
 Caveo te, *i. e. vito, ut inimicum.*
 Cavere de re aliqua, *i. e. cautionem dare.*
 Cedere alicui, *i. e. locum dare.*
 Cedere jure suo, *i. e. de jure suo dedecere.*
 Consulo tibi, *i. e. prospicio vel provideo. Sic, consulo in te.*
 Consulo te, *i. e. consilium à te peto.*
 Consulo boni, *i. e. bonum judico.*
 Convenit hoc mihi, *i. e. conveniens est mihi.*
 Convenit mihi cum illo, *i. e. cum illo consentio.*
 Conveniam hominem, *i. e. hominem alloquar.*
 Cupio tibi, *i. e. faveo.*
 Cupio aliquid, *i. e. desidero, seu expeto.*
 Deficit mihi, *i. e. deest.*
 Deficit me, *i. e. destituit.*
 Deficere ab aliquo, *i. e. desciscere.*
 Detrahere alicui, *i. e. ejus famam minuire.*
 Detrahere aliquem, *i. e. ex superiore loco trahere.*
 Do tibi literas, *i. e. alii perferendas.*
 Do ad te literas, *i. e. ad te scribo.*
 Fœnero vel fœneror tibi, *i. e. do tibi ad usuram vel lucrum.*
 Fœneror abs te, *i. e. fœnori accipio, seu ad usuram.*
 Horrere alicui, *i. e. timere alicui, Plin.*
 Horrere aliquem, *i. e. horrore concuti propter aliquem, tanquam hostem.*
 Imponere alicui, *i. e. decipere aliquem.*
 Imponere aliquid alicui, *i. e. superimponere, ut onus.*
 Manere absolutè, *i. e. commorari.*
 Manere aliquem, *i. e. expectare.*
 Metuo tibi, *i. e. sollicitus de te sum, ut amico.*
 Metuo te, vel à te, *i. e. ut hostem, ne mihi noceas.*
 Peto aliquid alicui, *i. e. cupio dari.*
 Peto abs te, *i. e. rogo.*
 Peto pœnas de aliquo, *i. e. sumo supplicium de aliquo.*

Peto aliquem gladio, *i. e. adior vel percutio.*
 Peto locum, *i. e. adeo vel tendo ad locum.*
 Præire alicui, *i. e. ante aliquem ire.*
 Præire verba, *i. e. ea prius proferre ab alio mox recitanda.*
 Præstare alicui silentium, *i. e. dare, concedere.*
 Præstare aliis vel alios virtute, *i. e. antecellere.*
 Præstare se virum, *i. e. præbere vel exhibere.*
 Præstare culpam vel damnum, *i. e. in se transferre.*
 Præstabo cum facturum, *i. e. recipio, vel fide jubeo eum esse facturum.*
 Prospicio, provideo, tuæ salutis, *i. e. salutem tuam procuro.*
 Prospicio, provideo periculum, *i. e. prævideo.*
 Recipio tibi, *i. e. promitto, Sic, recipio in me.*
 Recipio me in locum, *i. e. confero.*
 Refero tibi, *i. e. narro.*
 Refero ad senatum, *i. e. Senatui consultandum propono.*
 Referre aliquem, *i. e. alicui similem esse.*
 Renuncio muneri, hospitio, *i. e. repudio munus, hospitium.*
 Renuncio Consulem, *i. e. declaro, proclamo.*
 Solvo tibi aliquid, *i. e. persolvo, numero.*
 Solvo aliquem, *i. e. vinculis libero.*
 Sufficere alicui, *i. e. satis esse.*
 Sufficere alicui arma, *i. e. subministrare.*
 Sufficere aliquem, *i. e. in alterius locum substituere.*
 Temperare linguæ, manibus, *i. e. modum imponere.*
 Temperare cædibus, & à cædibus, *i. e. abstinere.*
 Temperare orbem, vires, ratem, *i. e. regere, vel intra ordinem ac mensuram suam cohibere.*
 Timeo tibi, ac te: *ut, metuo.*
 Vacare rei alicui, *i. e. operam dare. Sic, in vel ad aliquam rem, Ovid.*
 Vacare ab officio, *i. e. cessare, otiosum esse.*
 Vacare culpâ, *i. e. carere.*
 Vacat mihi, *i. e. otium est mihi.*

APPENDIX.

Hortor, & invito, voco, provoco, pertineoque,
Atque animo, specto, stimulo, conformo, laceſſo,
AD ſibi cum quarto ſociant; & verba localem
Plurima qua motum ſignant: ſed & his vice quarti
Sapè dedit vates ternum. Variataque demum,
In quibus AD junctum eſt verbis, ſtructuræ notanda eſt.

I. Hæc verba, Hortor, invito, voco, cæteraque in textu poſita, non dativum, ſed accuſativum cum præpoſitione AD, recipiunt: ut, Cic. Cum ad laudem milites hortaretur. Id. Ad cœnam hominem invitavit. Virg. Eurum ad ſe Zephyrumque vocat. Cic. Ut ipſum Heſtorem provocâſſe ad pugnam pœniteret. Liv. Tribunos plebis appello, & provoco ad populum. Cic. Non eſt obſcurum ad quem ſuſpicio maleficii pertineat, &c.

II. Item verba motum de loco in locum ſignificantia; qualia ſunt, Eo, vado, curro, propero, feſtino, pergo, fugio, &c. Et, porto, ſero, lego-as, præcipito, tollo, traho, duco, verto, &c. Item, Incito, ſuſcito, tendo, vergo, inclino, & ſimilia propenſionem ad rem notantia, accuſativum petunt cum AD, vel IN: ut, Ter. Ire ad mercatum. Nep. In juſ de ſua re nunquam iit. Ovid. Seriùs aut citiùs ſedem properamus ad unam. Id. Tendit ad ardua virtus. Stat. Vergimur in ſenium.

† At Poëtæ dativo nonnunquam, pro accuſativo cum præpoſitione, utuntur: ut, Virg. It clamor cælo. Id. Inferretque Deos Latio; pro, ad cælum, in Latium. Sic id. Virg. Hædorumque gregem viridi compellere hibſco. Ovid. Lux tardè diſcedere viſa Præcipitatur aquis; pro, ad hibſcum, in aquas.

III. Verba cum præpoſitione AD compoſita variè conſtruuntur, 1. Enim, quædam ſolum ferè dativum admittunt: ut, Aſſideo, aſſurgo, adverſor, alicui. 2. Quædam ſolum ferè accuſativum, cum AD vel IN: ut, Accio, accurro, adhortor, advoco, allicio, alligo, attraho. 3. Quædam utrumque: ut, Accedo, accido, adhareſco, adrepo, aſſuo. Item, Accingo, accommo, addo, adfero, adhabeo, adſicio, aſſigo, allido, appono, & multa alia. 4. Quædam accuſativum demptâ præpoſitione: ut, Advebor, affor, alloquor, alluo, attono. 5. Quædam denique accuſativum, præpoſitione vel additâ vel demptâ: ut, Adeo, adveho, advento, aggredior, aſcendo, aſpicio.

3. Verba perſonalia ACCUSATIVUM regentia.

26. Activè quartum ſignantia verba repoſcunt.

Verbum activè ſignificans regit accuſativum rei aut perſonæ in quam tranſit actio, ſive activi generis ſit, ſive deponens aut commune: ut, Cic. Hæc ſtudia adoleſcentiam alunt, ſenectutem oblectant, ſecundas res ornant, adverſis perſugium & ſolarium præbent. Pub. Iracundiam qui vincit, hoſtem ſuperat maximum. Ovid. Eſtque pati pœnas quàm meruiſſe minus. Ter. Hanc metui, ne me criminaretur tibi. Claudian. Superbia—comitatur honores.

NOT. I.

NOT. 1. Interdum verbum regens per Ellipsin reticetur: ut, Virg. *Dî meliora piis, erroremque hostibus illum*, sc. *dent*. Cic. *Quid multa?* sc. *dicam*, vel *loquar*. Ter. *Egône illam? quæ illum? quæ me?* supple, *patiar*, *recepit*, *exclussit*, aut similia. Cic. *Manum de tabula*, sup. *aufer*.

NOT. 2. Nonnunquam & ipse accusativus intelligitur: ut, *Obiit*, sc. *mortem*. Ter. *Solus Sannio servat domi*, sc. *res quæ sunt domi*. Id. *Facile ut pro Eunucho probes*, sc. *te*. Virg. *Nox humida cælo Præcipitat*, sc. *se*. Id. *Cum faciam vitulâ*, sc. *sacra*.

NOT. 3. Interdum accusativi vices supplet verbum infinitum, vel alia oratio: ut, Hor. *Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum*; pro, *dulcem sermonem*, & *decorum risum*. Gell. *ænitere tanti non emo*; pro, *pœnitentiam*. Ter. *Quod te purges, hujus non faciam*; pro, *purgationem tuam*.

NOT. 4. Quædam verba activa constructione variant: ut, *Appellare tribunos*, & *ad tribunos*: *Cavere malum*, à *malo*, & *malo*; *Cognoscere ex aliquo aliquid*, & *de re aliqua*; *Colere*, *incolere*, *habitare locum*, & *in loco*; *Queri injuriam*, & *de injuria*, &c.

APPENDIX de verbis Neutris, sive Absolutis.

Neutra quoque & quartum cognati significatûs Admittunt, primos aliterque novantia sensus.

Verba neutra admittunt post se accusativum;

1. Sui originis: ut, Plaut. *Modicè & modeste melius est vitam vivere*. Id. *Neque herile negotium plus curat, quàm si non servitutem serviat*. Senec. *Hilarem insaniam insanire*. Ter. *Canilenam eandem canis*.

2. Cognatæ significationis: ut, Virg. *Longam incommitata videtur Ire viam*. Hor. *Non pugnavit ingens Idomeneus Sthenelusque solus Dicenda Musis prælia*. Plaut. *Soleo hercè garrere nugas*. Id. *Lucebis novæ nuptæ facem*. Huc etiam referri possunt, *Prandere olus*, ap. Hor. & *Cænare aprum*, ap. eund.

3. Cum sensu metaphorico, aut aliter à primitiva eorum significatione mutato, accipiuntur: ut, Virg. *Corydon ardebat Alexin*, i. e. vehementer amabat. Hor. *Sulcos & vineta crepat mera*, i. e. cum crepitu memorat, Id. *Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat*, i. e. Cyclopa saltando representaret. Juv. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt*, i. e. vitâ suâ exhibent speciem Bacchanalium, Pers. *Sonat vitium percussa fidelia*, i. e. sono suo vitium indicat. Similiter ferè exponi possunt, *Olet hircum*, Hor. *Spirat Deum*, Apul. *Anhelat crudelitatem*, Aust. ad Herenn.

4. Cum significationem quasi activam induunt: ut, Justin. *Abolere maculam*. Stat. *Laborare arma*. Virg. *Clamare aliquem nomine*. Hor. *Horret iratum mare*. Catull. *Annuat omnia omnibus*. Ter. *Ego illius sensum pulchrè calleo*. Hor. *Mediasque fraudes Palluit audax*.

NOT. 1. Verbis neutris, pro accusativo, vel sui originis, vel cognatæ significationis, sæpè ablativus subjicitur: ut, Cic. *Patiamur illum ire nostris itineribus*. Virg. *Nostro doluisti sæpè dolore*. Plaut. *Bene ei, qui hoc gaudio gaudet*. Senec. *Bella res est mori suâ morte*. Suet. *Morte obiit repentinâ*.

NOT. 2.

NOT. 2. Poëtæ accusativos adjectivorum in neutro genere utriusque numeri, verbis neutris, eorumque participiis, adverbiorum loco adjiciunt: ut, Virg. *Torvumque repente clamat*; pro, *torvè*. Hor. *Mens letatur turbidum*; pro, *turbide*. Virg. de victore equo, *Et pede terram Crebra ferit*; pro, *crebrò*. Id. *Transversa tumentibus hircis*; pro, *transversè*.

NOT. 3. Frequens est Ellipsis præpositionis CIRCA, vel PROPTER, in accusativis, hoc, id, quid, aliquid, quicquid, nihil, idem, illud, tantum, quantum, multa, pauca, alia, cetera, omnia: ut, Plaut. *Propter te hæc pecco*. Ter. *Num id lacrumat virgo?* Plaut. *Scio quid erres*. Hor. *Quicquid delirant Reges, plebuntur Achivi*.

27. Verba recordandi, quæque his contraria, quarto Vel patrio gaudent: MEMINI sed dispare sensu Accipit aut patrium, vel DE mediante Latinum.

I. Verba memoriæ & oblivionis, sciz. *Recordor*, *memini*, *reminiscor* & *obliscor*, promiscuè vel accusativum vel genitivum postulant. Accus. ut, Cic. *Est opera pretium diligentiam majorum recordari*. Virg. *Numeros memini, si verba tenerem*. Cic. *Ea potius reminiscere, quæ digna tuâ personâ sunt*. Id. *Oblivisci nihil soles, nisi injurias*. Genit. ut, Cic. *Ipse certè cum aliquo dolore flagitiorum suorum recordabitur*. Mart. *Ipse jubet mortis te meminisse Deus*. Cæs. *Si bello persequi perseverares, reminisceretur & veteris incommodi populi Romani, & pristina virtutis Helvetiorum*. Cic. *Est proprium stultitia aliorum vitia cernere, oblivisci suorum*.

II. MEMINI, pro, mentionem facere, cum genitivo, vel ablativo, & præpositione DE, jungitur: ut, Quintil. *Neque omnino hujus rei usquam meminit Poëta*. Id. *De quibus multi meminerunt*.

NOT. 1. *Recordor*, & *memini*, pro, memoriâ teneo, etiam cum ablativo & præpositione DE, inveniuntur: ut, Cic. *Tu si meliore memoriâ es, velim scire ecquid de te recordere*. Id. *De Planco memini*. Id. *Et de Herode & Mettio meminero, & de omnibus quæ te velle suspicabor*.

NOT. 2. In significatione recordandi frequens etiam est Phrasis, VENIT MIHI IN MENTEM; quæ sic construitur, *Venit mihi in mentem hæc res, hujus rei, de hac re*: ut, Cic. *Si quid in mentem veniet*. Id. *Mihi solet venire in mentem illius temporis, quo fuimus unâ*. Plaut. *Ut lepidè atque astusè in mentem venit de speculo*.

NOT. 3. Hæc omnia cum infinitivo, vel aliâ ratione, pro casibus quos alioqui recipiunt, construuntur: ut, Ter. *Virginem bonâ formâ memini videre*. Cic. *Nihil turpius, quàm quod in scriptis oblivisceretur, quid paulò antè posuisset*. Virg. *Nec venit in mentem quorum confederis arvis*.

APPENDIX de verbis Vestendi.

Induor, accingor, passivaque talia, quarto
Sæpè solent vates, alii sociare Latino.

Verba passiva vestendi, qualia sunt, Induor, amicio, cingor, accingor; item, exuor, discingor, eorumque participia, sæpè apud Poëtas accusativo junguntur; apud alios verò ablativo: ut, Ovid. Protinus induitur faciem caltumque Diana. Virg. Inutile ferrum cingitur. Stat. Terrificos humeris Ætolus amictus Exuitur. Sic, Virg. Exuvias indutus Achillei. Claudian. Hyems non frigore torpens, Non canas, nescita nives. Sil. Verum ardens puer, castumque exula pudorem. * At cum ablativo, Curtius, Polydamas veste Arabicâ induitur. Liv. Hispano cingitur gladio. Cic. Eleus Hippias gloriatus est, annulum quem haberet, pallium quo amictus, foccos quibus indutus esset, se sua manu confecisse. Tac. Exiit omnibus fortibus.

Verba ACTIVA alium casum unà cum ACCUSATIVO regentia.

(1.) GENITIVUM cum ACCUSATIVO regentia.

28. Accuso, absolvo, damno, cum fratribus, optant
Criminis aut poenæ patrium superaddere quarto.
Sæpè sed in sextum, modò de præeunte, secundus
Vertitur, interdum demptâ quoque præpositurâ.
Has etiam leges imitantur verba monendi:
Quæ quandoque duos videas capientia quartos.

I. 1. Verba accusandi, absolvendi, & damnandi, cum accusativo personæ regunt etiam genitivum criminis aut poenæ.

Accusandi: Accuso, ago, appello, arcesso, anquiro, arguo, incuso, insimulo, postulo, alligo, astringo: ut, Plaut. Qui alterum incusat probri, eum ipsum se intueri oportet. Ter. Si herum insimulabis avaritia, malè audies. Id. Hic furti se alligat. Plaut. Homo furti sese astringet.

Absolvendi: Absolvo, libero, purgo: ut, Auſt. ad Herenn. C. Cælius iudex absolvit injuriarum eum, qui Lucilium poëtam in scena nominatim laſerat. Liv. Senatus nec liberavit ejus culpa Regem, neque arguit.

Damnandi: Damno, condemno, infamo, noto: ut, Ovid. Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido. Cic. Ceteros non dubitabo primùm inertia condemnare, post etiam impudentia.

2. Geni-

2. Genitivus criminis, maximè cum his verbis, *Accuso, arguo, defero, postulo, appello, absolvo, damno, condemno, purgo*, in ablativum cum præpositione *DE* mutari potest: ut, Cic. *Non committam posthac, ut me accusare de epistolarum negligentia possis*. Id. *Cujus etiam familiares de vi condemnati sunt*.

3. Ex his multa, ut, *Absolvo, libero, damno, condemno*, &c. crimen pœnæve in ablativo sine præpositione admittunt: ut, Liv: *Lata deinde leges, quæ Consulem regni suspitione absolverent*. Cic. *Ego librariorum tuos culpâ libero*. Virg. *Damnabis tu quoque votis*. Senec. *Omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt*.

NOT. [1.] Hæc nomina CRIMEN & CAPUT, vel in genitivo, vel in ablativo, sed in posteriore ferè absque præpositione, ponuntur: ut, Apul. *Nunquam tam cunctanter hominem extraneum tot tantorumque criminum postulasset*. Suet. *A Senatu capitis damnatus est*. Hor. *An commota crimine mentis Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem?* Cic. *Si iniquus es in me judex, condemnabo eodem ego te crimine*. Id. *Nec ob eam rem capite damnarer*. * At, capite plectere, vel punire, tantum dicimus, non capitis.

NOT. 2. Non omnia verba accusandi, &c. hic locum habent: neque enim *carpo, corripio, culpo, reprehendo, sugillo, taxo, traduco, vitupero, calumnior, criminsr, excuso, punio, multo*, cum genitivo construuntur. Dicendum ergo, ex. gr. non, *Culpare aliquem pertinaciæ, reprehendere avaritiæ, taxare ambitionis*, &c. sed *Culpare alicujus pertinaciæ, reprehendere avaritiæ, taxare ambitionem*. Quæ structura interdum etiam invenitur in iis accusandi verbis, quæ alioquin genitivum recipiunt. Nam non tantum dicitur, *Accusare adolescentes inertie*; sed etiam, *Accusare inertiam adolescentium*. Sic enim loquitur Cicero: & Tacitus, *Incusare segnitiam alicujus*; pro, *aliquem segnitie*. Porro nec dixerò, *Excuso me tibi tarditatis*, *Multo te exsilii*; sed, *Excuso tibi tarditatem meam*, *Multo te exsilio*. Peculiare denique est, *Ago tecum furti, injuriarum*; non, *Ago te furti, injuriarum*.

NOT. 3. Usus Auctorum hic consulendus, auctoritatesque probè distinguendæ. Sic, *Accuso vel damno furto, Arguo mendacio*, non dixerim: quia neminem ita locutum invenio. Similiter, *Increpare aliquem avaritiæ*, ap. Suet. *Notare aliquem incuriæ*, ap. Gell. *Castigare se dementiæ*, ap. Lactant. observanda potius quàm imitanda. Tu potius ita loquere, *Increpare alicujus avaritiæ, Notare incuriam alicujus, Castigare suam dementiam*.

NOT. 4. *Accuso, incuso, insimulo*, interdum cum duobus accusativis inveniuntur: ut, Plaut. *Si id me non accusas*. Ter. *Quæ tute dudum coram me incusdaveras*. Plauti. *Sic me insimulare falsum facinus tam malum*.

II. Verba monendi, *Moneo, admoneo, commoneo, commonefacio*, hoc modo construuntur;

1. Cum accusativo Personæ genitivum rei accipiunt: ut, Tac. *Milites temporis ac necessitatis monet*. Liv. *Qui admonerent fœderis eum Romani*. Quinçtil. *Grammaticos officii sui commonemus*. Auct. ad Herenn. *Cum ipse te veteris amicitia commonefaceret*.

2. Σαπε, pro genitivo, ablativum cum præpositione DE habent: ut, Cic. *Ut Terentiam moneatis de testamento*. Id. *De quo vos paulo antè admonui*. Id. *Te neque præsens filius de liberorum caritate, neque absens pater de indulgentia patria commonebat?*

3. Interdum duos accusativos admittunt: ut, Cic. *Sed eos hoc moneo, desinant furere*. Ter. *Ridiculum est te isthuc me admonere*, Clitipho. Quorum posteriorem passivè retinent: ut, Cic. *Multa offensis, multa in exiis admonemur*.

NOT. Hæc verba frequenter cum infinitivo, vel subjunctivo, præcedente ut vel ne, construuntur: ut, Cic. *Pietas erga parentes officium conservare monet*. Id. *Sed te illud admonéo, ut te ante compares, quotidieque meditare, resistendum esse iracundiæ*. Hor. *Immortalia ne speres, monet annus*.

(2.) DATIVUM cum ACCUSATIVO regentia.

29. Hæc casum ternum cum quarto verba requirunt;
Comparo, do, reddo, narro, nego, vindico, mitto,
Acquiro, solvo, paro, debeo, polliceorque,
Aufero cum demo, quæque his conformia, junge.

Verba comparandi, dandi, narrandi & auferendi regunt dativum cum accusativo.

1. Comparandi: *Comparo, compono, confero, equo, equiparo*: item, *Antepono, antefero, prapono, præfero*; & *postpono, posthabeo, postfero*, &c. ut, Virg. *Sic parvis componere magna solebam*. Cic. *Hoc animo scito esse omnes sanos, ut mortem servituti anteponant*.

2. Dandi: *Do, tribuo, largior, præbeo, ministro, suggero, suppedito*. Quibus affinia sunt verba Reddendi: *Reddo, restituo, retribuo, rependo, remetior*; Acquirendi, *Quaro, acquiro, paro, pario*; Promittendi, *Promitto, polliceor, recipio, spondeo*. Item, *Debeo, solvo, assero, vindico, mitto, relinquo*: & innumera alia: ut, P. Syr. *Beneficium dignis ubi des, omnes obliges*. Senec. *Nemo tam divos habuit faventes, Crastinum ut possit sibi polliceri*.

3. Narrandi: *Narro, dico, memoro, loquor, nuncio, refero*, &c. & his cognata; Declarandi, *Declaro, aperio, expono, explico, significo, indico, monstro, ostendo*, &c. Negandi, *Nego, Inficior*; Confitendi, *Fateor, confiteor*, &c. ut, Ter. *Tu isti narrato omnem rem ordine*. Ovid. *Et patria rigidâ mente negavit opem*.

4. Auferendi: *Aufero, adimo, eripio, eximo, demo, surripio, detraho, excutio, extorqueo*, &c. ut, Cic. *Inimici mei mea mihi, non me ipsum, ademerunt*. Senec. *Eripere vitam nemo non homini potest*; *At nemo mortem*.

5. His denique addi potest infinitus penè, nec ullis certis classibus comprehendendus verborum activorum numerus: ut, *Facio tibi injuriam, Habere alicui fidem, Ago vobis maximas gratias, Gerere alicui morem, Venienti claudere portas*, Ovid. *Odi ego aurum*, multa multis sæpè suasit perperam, Plaut. Plurima denique ex activis & præpositionibus AD, IN, OB, PRÆ, SUB, composita: ut, *Addo, adfero, adjicio, adjungo: Infigo, injungo, inscribo, infero, irrogo: Oppono, offero, offundo, objicio: Pracludo, præsicio, preparo, præscribo: Subdo, subjugo, submitto, suppono, &c.* de quibus exempla passim occurrunt.

NOT. 1. *Comparo, compono, confero*, sæpiùs cum ablativo & præpositione cum construuntur: ut, Cic. *Ut hominem cum homine compares.* Quintil. *Causam nostram cum adversarii causâ componimus.* Cic. *Conferte hanc pacem cum illo bello.*

NOT. 2. Verba auferendi haud rarò ablativum recipiunt, cum præpositionibus, A, AB, DE, E, EX: ut, Cic. *Ab hoc abaci vasa omnia abstulit.* Id. *Eripite nos ex miseriis.* Plaut. *De magnis divitiis si quid demas, plus sit, an minus?* Interdum apud Poëtas sine præpositione: ut, Virg. *Vaginâque eripit enssem.* Ovid. *Demptum tenet arbore pomum.*

NOT. 3. In quibusdam structura commutatur: ut, *Affare alicui venenum*, Auf. ad Herenn. *aliquem veneno*, Virg. & Ovid. *Aspergere labem alicui*, Cic. *aliquem labe*, Id. *Circundare oppido mœnia*, Id. *oppidum mœnibus*, Id. *Donare alicui rem*, Hor. *aliquem re*, Cic. *Impertire alicui salutem*, Cic. *aliquem salute*, Ter. *Induere sibi vestem*, Cic. *se veste*, Id. *Intercludere alicui comœdium*, Plaut. *aliquem comœdium*, Crf. *Maſtare Deo hostiam*, Ovid. *Deum hostiâ*, Cic. *Prohibere alicui rem*, Plaut. *aliquem re*, Cic. *aliquem à re*, Id. *Restituere alicui sanitatem*, Plin. *aliquem sanitati*, Id.

NOT. 4. Plurima denique sunt, quæ dativum permutant præpositione cum suo casu: ut, *Mittere, scribere epistolam alicui, vel ad aliquem; Imprimere aliquid animo, in animum, & in animo; Inducere soleas pedibus, & in pedes: Intendere telum alicui, & in aliquem; Rescribere literis, & ad literas; Suspendere aliquid arbori, in arbore, de arbore; Incidere ari, in as, & in are.*

(3.) Duos ACCUSATIVOS regentia.

30. *Celo* petit geminos, & verba rogantia quartos, Quæque docere notant: alias sed & omnia formas Sumere structuræ, quas carmine dicere nobis Haud facile est, glossæ monstrabunt ritè sequentes.

1. *Celo*, cum verbis rogandi & docendi, duos admittunt accusativos, priorem personæ, posteriorem rei.

1. *Celo*: ut, Ter. *Ea ne me celet, consueſeci filium.*

2. Verba rogandi: *Rogo, oro, exoro, obsecro, precor, posco, reposco,*

flagito: ut, Mart. *Cum rogo te nummos sine pignore, non habeo, inquis.* Virg. *Nulla salus bello: pacem te poscimus omnes.* Hor. *Nec potentem amicum largiora flagito.*

3. Verba docendi: *Doceo, edoceo, dedoceo, erudio*: ut, Cic. *Quid nunc te, a sine, literas doceam?* Plaut. *Ego istam volo me rationem edoceas.* Stat. *Et quæ te leges præceptaque fortia belli Erudiit genitrix.*

II. In his omnibus structura variat. Nam

1. Dicimus etiam, *Celo tibi rem, & Celo te de re*: ut, Nep. *Id Alcibiadi diutius celari non potuit.* Cic. *Bassus noster me de hoc libro celavit.*

2. Verba tum rogandi, tum docendi, nomen sæpissimè ablativo tribuunt; illa personæ, cum præpositionibus *A, AB, vel EX*; hæc rei cum præpositione *DE*: ut, Plaut. *Ab amico alicunde argentum roges.* Cic. *Quid acta tua vita, quid studia à te flagitent, tu videbis.* Id. *Quid est tam arrogans, quàm de rebus divinis collegium pontificum docere?* Sallust. *De itinere hostium Senatam edocet.*

3. *Instruo, instituo, formo, informo* aliquem artibus, absque præpositione ferè semper dicuntur. Item, *Imbuo* aliquem artibus, vel præceptis; vix *in*, vel *ab* artibus.

NOT. 1. Sunt alia verba, quibus gemini accusativi, alter personæ, alter rei juncti reperiuntur: ut, Ter. *Argentum, quod habes, condonamus te.* Cic. *Literas ad te à M. Lepido Consule, non quæ te aliquid juberent, sumpsimus.* Ter. *Scin' quid ego te volebam?*

NOT. 2. Plurima verba activa sunt, quæ duos accusativos sibi adsciscunt ad eandem rem personamve pertinentes: ut, Cic. *Præsta te virum,* Ter. *Me cepere arbitrum.* Juv. *Sed te nos facimus, Fortuna, Deam.* Ovid. *Petit hanc Saturnia munus.* Plin. *Africam Græci Libyam appellavere.*

A P P E N D I X ad tres regulas præcedentes.

31. Quorum vox binos casus activa recepat, His quoque posterior poterit patientibus addi.

Quorum activa duos casus regunt, eorum passiva posteriorem retinent. Hoc igitur pacto,

1. Passiva accusandi, absolvendi, &c. retinent genitivum vel ablativum: ut, Cic. *Quod in ipso judicio, ejus ipsius cupiditatis, cuius insimularetur, suspicionem auget.* Id. *Quo accusante P. Sæxius damnatus est ambitus.* Id. *Itaque majestatis absoluti sunt per multi,* Martial. *Arguimur lenta crimine pigritie.*

2. Passiva comparandi, dandi, &c. retinent dativum: ut, Cic. *Parva magnis sæpè rectissime conferuntur.* Lucr. *Dolus vulpibus & fuga cervis A patribus datur.* Cæf. *Ea res per fugitivos hostibus nunciatur.* Propert. *Eripitur nobis jampridem cara puella.*

3. Celor,

3. Celor, & passiva rogandi & docendi retinent accusativum rei: ut, Ter. *Nesne hoc celatas tam diu?* *Supl. oportuit.* Liv. *Is primum rogatus est sententiam.* Hor. *Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo.*

4. Verba personalia ABLATIVUM regentia.

32. Verba volunt sexto pretium. Dabis at sine fixo
In patrio pluris, tanti, quanti, atque minoris;
Cum fixo in sexto. Patitur valeo quoque quartum.

Pretium rei à quovis verbo in ablativo regitur: ut, Plin. *Viginti talentis unam orationem Isocrates vendidit.* Plaut. *Non emam vitiosâ nuce.* Liv. *Multo sanguine ac vulneribus ea Pœnis victoria stetit.* Id. *Sextante sal & Roma & per totam Italiam erat.*

Exc. Excipiuntur hi genitivi, tanti, quanti, pluris, minoris: ut, Cic. *Emit homo cupidus tanti, quanti Pythius voluit.* Id. *Vendo meum non pluris quàm cateri; fortasse etiam minoris.*

✠ At si substantivum addatur, ablativo tantum utendum: ut, Cic. *Domus referta vasis Corinthiis, in quibus est authepsa illa quam tanto pretio nuper mercatus est.* Liv. *Hic miles magis placuit, quum pretio minore redimendi captivos copia fieret.*

✠ Valeo, cum ad pretium refertur, longè quidem frequentius ablativum recipit: ut, Plin. *Ita ut scrupulum valeret sestertiis vicenis.* Interdum & accusativum admittit: ut, Varro, *Denarii dicti, quod denos aris valebant, quinarii quod quinos.*

NOT. [1.] Magno, permagno, parvo, paululo, minimo, plurimo, sæpe sine substantivo reperiuntur: ut, Senec. *Parvo fames constat, magno fastidium.* Cic. *At permagno decumas ejus agri vendidisti.* Ter. *Quid agas, nisi ut te redimas captum quàm queas Minimo: si nequeas paululo, at quanti queas.* Cic. *Frumentum suum quàm plurimo venditurus.*

NOT. 2. In quibusdam solum adverbialiter loqui licet, *Emi carè, carius, carissimè; bene, melius, optimè; malè, pejùs, vilius, vilissimè:* ut, Brut. ad Cic. *Valde carè æstimas tot annos, quot ista ætas recipit.* Cic. *Emit domum prope dimidio carius, quàm æstimabat.* Plin. *Quicquid per asellum fieri potest, vilissimè constat.*

NOT. 3. Ablativus pretii non propriè à verbis ipsis, sed ab intellecta præpositione pro regitur, quæ etiam nonnunquam, sed rarissimè, exprimitur: ut, Liv. *Dum pro argenteis decem aureus unus valeret.* Lucil. *Plure feras vendunt quod pro minore emptum.*

APPENDIX de verbis *Æstimandi*.

33. *Æstimo, taxo, puto*, quæque his sunt consona sensu,
 Antè dabunt dictos patrios, cum *plurimi*, & *assis*,
 Et *magni, parvi, nihili, floccique, pilique*,
 Et similes. *Æqui facio* cum *consulo* poscunt,
 Atque *boni*. Quædam poteris & ponere sexto.

I. Verba *æstimandi*, præter prædictos genitivos, *tanti, quanti, pluris, minoris*, hosce etiam genitivos admittunt, *Magni, parvi, maximi, minimi, plurimi*; item, *assis, nihili, nauci, flocci, pili, trunci, hujus*.

Verba autem *æstimandi* sunt, *Æstimo, existimo, duco, facio, habeo, pendo, puto, taxo*: ut Cic. *Magni æstimabat pecuniam*. Ter. *Tu fortasse quid me fiat, parvi pendis*. Id. *Merito te semper maximi feci, Chreme*. Plaut. *Abiit, neque quod dixi, flocci existimat*. Ter. *Tu quod te posterius purges, hujus non faciam*. Senec. *Tanti quodque malum est, quanti illud taxavimus*.

II. Singularia sunt, *Æqui, bonique, vel Æqui boni facio; Boni consulo*: ut, Ter. *Equidem isthuc, Chreme, equi bonique facio*. Cic. *Tranquillissimus animus meus, qui totum isthuc equi boni facit*. Senec. *Hoc munus, rogo, quaecunque est, boni consulas*.

III. Interdum verbum *æstimo* ablativos adsciscit, *magno, permagno, parvo, nihilo*: ut, Senec. *Data magno æstimas, accepta parvo*, Cic. *Tu ista permagno æstimas*. Id. *Quia sit non nihilo æstimandum*.

NOT. Dicitur etiam, *Pro nihilo habeo, puto, duco*.

34. *Copia* cui verbum dedit aut *penuria* nomen,
 Crebrius exoptat sextum: quandoque secundum.
 Ast *onero, privo, ligo, vestio, libero, solvo*,
 Cum *sociis*, gaudent propè solum fumere sextum.

I. Verba *copiæ & inopiæ* plerumque ablativum regunt.

1. Verba *copiæ* sunt, *Abundo, affluo, exubero, redundo, scateo*: item, *Impleo, compleo, expleo, repleo, saturo, refertio, ingurgito*, & similia: ut, Ter. *Quasi is non divitiis Abundet, gnatus ejus profugit inopiâ*. Cic. *At miser, si in vitiosa & flagitiosa vita afflueret voluptatibus*. Virg. *Implevitque mero pateram*. Id. *Nec cytharo satulantur apes, nec fronde capella*.

2. Verba

2. Verba inopiæ sunt, Careo, egeo, indigeo, vaco, pro careo : item passiva, deficior, destituor : ut, Cic. Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere. Virg. Non tali auxilio, nec defensoribus istis, Tempus eget. Cic. Nulla vita pars vacare officio potest. Id. Abundat audaciâ, consilio & ratione deficitur.

II. Ex his egeo & indigeo genitivo frequenter junguntur : ut, Cic. Gravitas morbi facit, ut medicina egeamus. Id. Non tam artis indigent, quàm laboris. * Interdum etiam impleo & compleo : ut, Liv. Celeriter adolescentem sua temeritatis implet. Cic. Cum completus sum mercatorum carcer esset. * Et apud vetustiores, careo, scateo, saturo, obsaturo : ut, Ter. Omnes mihi labores fuere, quos cepi, leves; Praterquam tui carendum quòd erat. Lucr. Ita ad satietatem terra ferarum Nunc etiam scatet. Plut. Ha res vita me, soror, saturant. Ter. Na tu propediem, Ut istam rem video, istius obsaturabere.

Not. 1. Careo & egeo apud antiquiores cum accusativo etiam reperiuntur : ut, Plaut. Quia id quod amo, careo. Cato ap. Gell. Vitio vertunt, quia multa egeo.

Not. 2. Ablativus cum verbis copix aut inopiæ junctus, non ab ipsis regitur, sed à præpositione aliquâ intellectâ, quæ nonnunquam & expressa invenitur : ut, Mart. Hos nisi de flava loculos implere moneta, Non decet : argentum vilia ligna ferant. Liv. Ne quando à metu ac periculis vacarent. Ovid. Deficior prudens artis ab arte mea.

III. Verbis prædictis affinia sunt verba onerandi & levandi, astringendi & solvendi : item, privandi, vestiendi, & alia his similia, quæ ablativum ferè semper absque præpositione sortiuntur.

1. Verba onerandi & levandi : Onero, cumulo, premo, opprimo, obruo : & levo, exonero : ut, Virg. Naves, qua fortè parata, Corripunt, onerantque auro. Cic. Epistola tua non me solum, sed meos omnes agritudine levavit.

2. Astringendi & solvendi : Astringo, ligo, alligo, devincio, impedio, irretio, illaqueo, &c. item, solvo, exsolvo, libero, laxo, expedio : ut, Cic. Una atque altera aestas potest totam Galliam sempiternis vinculis astringere. Virg. Ergo omnis longo solvit se Teucra luctu.

3. Privandi : Privo, nudo, orbo, spolio, fraudo, emungo : ut, Cic. Tunc eam Philosophiam sequere, qua confundit vera cum falsis, spoliât nos judicio, privat approbatione, omnibus orbat sensibus? Ter. Emunxi argento senes.

4. Vestiendi : Vestio, amicio, induo, cingo, tego, velo, coronô, calceo; & contraria, exuo, discingo : ut, Cic. Natura oculos tenuissimis membranis vestivit & sepexit. Plin. Ut alii calcearent soccis. Mart. Peltatam Scythico discinxit Amazona nodo.

Not. Verbis liberandi & solvendi sæpè additur præpositio à vel ex : ut, Cic. Arcem urbis ab incendio ac flamma liberavi. Liv. Laxare animum à laboribus. Aust. ad Herenn. Solvere bellum ex catenis.

35. Dant sextum casum *Vescor, fruor, utor, abutor, Gaudeo, cum fungor, nascor, communico, dignor, Prosequor, afficio, fido, beo, victito, dono, Sto, creor, & nitor, potior, cum spargere, muto, Constat & impertit, quæ pluraque prosa recludet: Structuræ varius sed in his quoque cernitur usus.*

Hæc verba singularia, *Utor, abutor, fruor, fungor, potior, vescor*, cæteraque in regula memorata, ablativum postulant: ut, *Virg. Utere sorte tuâ. Cic. Quousque tandem abutere, Catilina, patientiâ nostrâ. Id. Si pace frui volumus, bellum gerendum est. Id. Nemo parum diu vixit, qui virtutis perfectæ perfectio functus est munere. Virg. Egressi optatâ potiuntur Troës arenâ. Cic. Quæ est in hominibus tanta perversitas, ut inventis frugibus glande vescantur? Lucan. Gaudet patientia duris. Hor. Nasci matre pudendâ. Plaut. Communicabo te semper mensâ meâ. Ovid. Qualemcumque igitur veniam dignare libellum. Cic. Gratâ eorum virtutem memoriâ prosequi qui pro patria vitam profuderunt. Id. Magnâ latitiâ populum Rom. cunctam Italiam, nationes omnes affecit. Ovid. Non aper irasci meminit, non fidere cursu Cerva. Hor. Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ. Plaut. Mirum est lolio victitare te, tam vili tritico. Virg. Hoc juvenem egregium præstanti munere donat. Cic. M. Gracchidius legatus actionem se daturum negavit, re judicatâ stari ostendit placere. Hor. Fortes creantur fortibus & bonis. Claudian. Virtute decet, non sanguine niti. Virg. Spargite humum foliis. Hor. Diruit, adificat, mutat quadrata rotundis. Quint. Medicina, ut quibusdam placet, tota constat experimentis. Suet. Neque adveniens, neque proficiscens, quenquam osculo impertivit, ac ne resalutatione quidem.*

His addi possunt, *Assuesco, amplector, complector, comprehendo, incesso, insector, munero, remuneror, supersedeo. Item, glorior, lator, oblecto, delector, laboro, pro male me habeo, conficior, confictor, periclitor, pascor, epulor*: quorum tamen pleraque ad regulam instrumenti, causæ & modi revocari possunt: ut, *Cic. Assuescere labore. Id. Amplecti verbis. Id. Complecti benevolentiam. Id. Comprehendere memoriâ. Tac. Incessere telis. Cic. Insectari maledictis. Id. Munerare re aliquâ. Cæf. Remunerari præmio. Cic. Superfedere verborum multitudinem. Sic, Gloriarî alienis bonis, Letari omine, Oblectare se ludis, Delectari literis, Laborare febri, Confici mœrore, Confictari morbis, Periclitari capite, Pisci cibo, mendicato, Ovid. Epulari dapibus optimis, Virg.*

NOT. 1. *Potior, fungor & vescor*, interdum accusativum accipiunt; & apud vetustiores etiam *utor, abutor & fruor*, ut, *Cic. Ego cur dolam, si ad decem millia annorum gentem aliquam urbem nostram posituram putem. Tac. Ut suprema erga memoriâ filii sui munera fungerentur.*

fungerentur. Tibul. Sic usque sacras innoxia laurus Vescar. Ter. Mea, qua prater spem evenere, utantur sine. Id. In prologis scribundis operam abutitur. Id. Non licere meo modo ingenium frui?

NOT. 2. Potior etiam frequenter genitivum admittit: ut, Cic. Si exploratum tibi sit, posse te illius regni potiri. Sall. Se actium, cui fatum foret urbis potiri. Cæf. Totius Gallie sese potiri posse sperant. * Et POTIRI RERUM, pro summam imperii administrare, semper dicimus, non res, aut rebus: ut, Cic. Dum civitas Atheniensium rerum potita est.

NOR. 3. In aliis quoque constructio variatur. Nam, *Dono te equo*, dicimus, & *Dono tibi equum*. *Aspergere sale carnes*, & *Aspergere salem carnibus*. *Imperitare aliquem salute*, & *alicui salutem*. Et, *Communicare rem aliquam cum aliquo*; raro, *aliquem re aliquâ*; nunquam verò, *Communicare rem aliquam alicui*.

NOT. 4. Quibusdam, ut *consto*, *laboro*, *nitor*, *glorior*, præpositio sæpè additur: ut, Cic. *Cum constemus ex animo & corpore*. Id. *Cum decimum jam diem graviter ex intestinis laborarem*. Id. *Cujus in vita niteatur salus civitatis*. Id. *In virtute rectè gloriamur*. Id. *De tuis divitiis intolerantissimè gloriarì*.

NOT. 5. *Epulor* & *pascor* cum accusativo nonnunquam junguntur: ut, Plin. *Pullos earum (asinarum) epulari Macenas instituit*. Virg. *Pascuntur silvas*.

§ 2. Regimen VERBORUM IMPERSONALIUM.

36. Pleraque verba petunt impersonalia ternum.

Verbum impersonale regit dativum: ut, Ter. *Aliis si licet, tibi non licet*. Virg. *Insanire libet quoniam tibi*. Hor. *Non cuivis homini contingit adire Corinthum*. Plin. *Corpus augere volentibus conducit inter cibos bibere*. Cic. *Omnibus bonis expedit salvam esse rempublicam*. Ovid. *Non vacat exiguis rebus adesse Jovi*. Plaut. *Ubi aris? Ubicunque libitum fuerit animo meo*.

NOT. [1.] Verbis impersonalibus, unà cum dativo, plerumque subjungitur infinitivus, qui nominativi à fronte locum supplet: ut, hoc Ovidii, *Cui peccare licet, peccat minus*, idem ferè sit, quod, *Cui peccatum licet*. Sic illud è Cicerone modò adductum, *Omnibus bonis expedit*, &c. idem valet, ac, *Salus reipublica expedit omnibus bonis*.

NOT. 2. Dativus sæpè intelligitur: ut, Cic. *Sexcenta licet ejusmodi proferre*, supple nobis. Ter. *Faciat quod lubet*, sc. sibi. Id. *Apparet servum hunc esse domini pauperis*, sc. omnibus. Virg. *Stat casus renovare omnes*, sc. mihi.

NOT. 3. Impersonalia interdum personaliter usurpantur in tertia singulari, præsertim cum pronominiibus, id, hoc, illud, quod & similibus: ut, Cic. *Sin tibi id minus libebit, non te urgebo*. Id. *Non idem mihi licet, quod iis qui nobili genere nati sunt*. Id. *Si habes, quod liqueat, neque respondes, superbis*.

¶ Hic in memoriam revocanda sunt, quæ de Impersonalibus in Etymol. lib. III. cap. 2. seg. 7. traduntur.

EXCEPTIO I.

37. *Intererit casu gaudet refertque secundo:
At Mea cum fociis plurali ponito quarto.*

I. *Refert & interest* genitivum postulant: ut, Quintil. *Plurimum refert compositionis, quæ quibus anteponas.* Cic. *Interest omnium rectè facere.*

II. At *Mea, tua, sua, nostra, vestra*, ponuntur in accusativo plurali: ut, Cic. *Et tua & mea maximè interest te valere.* Id. Hic sua putat interesse, se re ipsâ & gesto negotio, non lege, defendi. * Cujus autem, vel *cujus interest*, ex æquo ferè dicitur: ut, Cic. *Ea cades si potissimum crimini datur, detur ei cuja interfuit, non ei cuja nihil interfuit.* Id. *Quis enim est hodie, cujus intersit istam legem manere?*

NOT. 1. *Refert & interest* admittunt etiam hos genitivos quantitatis, seu estimationis, *Tanti, quanti, magni, permagni, parvi, pluris*: ut, Cic. *Magni interest mea, unâ nos esse.* Id. *Parvi refert abs te ipso jus dici aquabiliter & diligenter, nisi idem ab iis fiet, quibus tu ejus muneris aliquam partem concesseris.*

NOT. 2. Nonnunquam nominativos, non modò pronominum, quid, quod, id, hoc, illud, &c. sed etiam alios, tanquam verba personalia, recipiunt: ut, Ter. *Tua quod nihil refert, percontari desinas.* Cic. *Illud mea magni interest, ut ut videam.* Id. *Non quo me interesset loci natura.* Lucr. *Usque adeo magni refert studium atque voluntas.* Plin. *Incessus in gravida refert.*

NOT. 3. Assumunt frequenter hæc adverbia vel adverbialiter sumpta, *Tantum, quantum, multum, plurimum, infinitum, parum, maximè, minimè, & similia*: ut, Juvenal. *Plurimum enim intererit quibus artibus aut quibus hunc tu Moribus instituas.* Mart. *Multum, crede mihi, refert, à fonte bibatur Qua fluit, an pigro quæ stupet unda lacu.*

NOT. 4. Interdum, loco genitivi, accusativum cum ad recipiunt: ut, Cic. *Magni ad bonorem nostrum interest, quàm primum ad urbem me venire.* Plaut. *Quam ad rem isthuc refert.* * Rarius dativum: ut, Plaut. *Quoi rei id te assimulare retulit?* Hor. *Dic quid referat intra Natura fines viventi jugera centum, an Mille aret?*

NOT. 5. Interdum absolute ponuntur: ut, Virg. *Neque enim numero comprehendere refert.* Plin. *Seri etiam radices illitas sîmo interest.*

EXCEPTIO II.

38. *Pœnitet, & tædet, miseret, pudet, & piget optant
Personam in quarto jungi sibi, rem genitivo.*

Hæc quinque, *Miseret, pœnitet, pudet, tædet & piget* regunt accusativum personæ, cum genitivo personæ vel rei: ut, Plaut. *Miseret te aliorum, tui te nec miseret, nec pudet.* Cic. *Ut eos partim scelerum suorum, partim etiam ineptiarum pœniteret.* Ter. *Non te piget pudet?* Sall. *Me civitatis morum piget tædetque.*

NOT. [1.]

NOT. [1.] Genitivi locum sæpè supplet infinitivus: ut, Senec. *Quem pœnitet peccasse, pœne est innocens; pro, pœnitet peccati.* Sic, Ter. *Te id nullo modo puduit facere; pro quo idem, Ipsius facti pudet.* * Vel membrum aliquod orationis: ut, Cic. *Se pœnitere ait, quòd animum tuum offenderit.* Id. *Non pœnitet me quantum profecerim.*

NOT. 2. Accusativus personæ sæpè intelligitur: ut, Hor. *Scelerum si bene pœnitet, Eradenda cupidinis Prævi sunt elementa,* supple nos. Id. *Nec luisse pudet, sed non incidere ludum,* sc. me. Virg. *Tadet pelagi perferre laborem,* sc. eas, vel Troadas.

NOT. 3. Nonnunquam hæc verba personaliter accepta reperiuntur, præsertim cum pronominiibus, hoc, id, quod, &c. ut, Lucr. *Ipsæ sui miseret.* Plaut. *Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet.* Ovid. *Præcipue nostrum est, quod pudet, inquit, opus.* Plaut. *Nimio id quod pudet facilius fertur, quam id quod piget.*

EXCEPTIO III.

39. Delectat, juvat, atque decet, da quarto, & oportet.

Hæc quatuor, *Decet, delectat, juvat, oportet,* regunt accusativum personæ cum infinitivo: ut, Ter. *Omnia prius experiri, quam armis sapientem decet.* Hor. *Me pedibus delectat claudere verba.* Propert. *Me juvat in prima coluisse Heliconæ juventa.* Quintil. *Mendacem memorem esse oportet.*

NOT. 1. Ex his tria, *Decet, delectat & juvat,* frequenter, *oportet* verò rarissimè, in tertiis personis personaliter construuntur: ut, Val. Flacc. *Haud tales decet inclementia vultus.* Hor. *Parvum parva decent.* Cic. *Me status hic reipublicæ non delectat.* Id. *Literæ tuæ incredibiliter me delectarunt.* Juv. *Si damnosa senem juvat alea, ludit & heres.* Mart. *Otia me somnusque juvant.* Cic. *Est aliquid quod non oporteat, etiamsi liceat.* Ter. *Hæc facta ab illo oportebant,* Syre.

NOT. 2. *Decet* quandoque pro accusativo dativum adsciscit: ut, Ter. *Ita nobis decet.* Sall. *Locum editiorem, quam victoribus decebat, capit.* Gell. *Ado e-scens præfatur elatius quam ætati ejus decebat.*

NOT. 3. *Oportet* eleganter cum substantivo, suppresso ut, jungitur: ut, Cic. *Ex rerum cognitione efflorescat & redundet oportet oratio.* * Item cum participiis præteriti temporis, intellecto esse vel fuisse: ut, Ter. *Adolescenti morem gestum oportuit.* Id. *Nomine prius communicatum oportuit?* Id. *Utut erat, mansum tamen oportuit.*

NOT. 4. *Fallit, fugit, præterit, latet,* impersonaliter sumpta, itidem cum accusativo & verbo infinito construuntur: ut, Cic. *In lege nullâ esse ejusmodi caput, non te fallit.* Id. *De Dionysio fugit me ad te antea scribere.* Plin. Jun. *Nec me præterit usum & esse & haberi optimum dicendi magistrum.* Plin. Sen. *Latet plerisque, compertum à principibus doctrina viris, superiorum trium siderum ignes esse.*

EXCEPTIO IV.

40. Dicit sed spectat, vel pertinet, attinet AD ME.

Hæc tria, *Attinet, pertinet & spectat*, non dativum, sed accusativum cum præpositione *AD*, postulant: ut, Ter. *Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.* Cic. *Et ad tuam fidem, & ad rempublicam pertinet, me conservari.* Incert. *Spectat ad omnes bene vivere.*

APPENDIX I.

De Verbis PASSIVIS, aliisque ablativum cum præpositione recipientibus.

41. Passivis sextus dabitur cum præpositura

A vel AB: *Accipio, dispo, peto, differo, cesso, Expectat, removetque, aufert, cognataque junge.*

I. Verbis passivis subjicitur ablativus agentis, cum præpositione A, AB, vel ABS: ut, Hor. *Laudatur ab his, culpatur ab illis.* Cic. *Nihil est virtute amabilius, quam qui adeptus erit, ubicunque erit gentium, à nobis diligetur.* Cæs. *Meum factum probari abs te, triumpho gaudio.*

¶ Hic ablativus, cum præpositione, verbo passivo subjunctus, per inversionem fit verbi activi suppositum; uti contra, accusativus verbo activo additus transit in suppositum verbi passivi: ut, *Ego laudate, Tu laudaris à me. Nos diligimus virtutem; Virtus diligitur à nobis, Gaudeo te probare meum factum; Gaudeo meum factum ab te probari.*

NOT. 1. Verba quædam neutra & deponentia ablativum itidem agentis cum præpositione A vel AB admittunt: ut, Ovid. *Torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat.* Cic. *Mare à Sole collucet.* Id. *Phalaris non à paucis interiit.* Lucan. *Quis nolet ab isto Ense mori?* Plin. *Rem atrocem Largius Macedo à servis suis passus est.*

NOT. 2. Verba passiva dativum nonnunquam, loco ablativi cum præpositione, recipiunt: ut, Virg. *Neque cernitur ulli.* Ter. *Meditata mihi sunt omnia mea incommoda.* Ovid. *Nullaque laudetur plusve minusve mihi.*

NOT. 3. Interdum accusativum admittunt, additâ præpositione PER: ut, Cic. *Non existimâram Metellum fratrem ob dictum capite ac fortunis per te oppugnatum iri.* Id. *Fer me quondam te socio defensa est respublica.*

NOT. 4. Interdum præpositio A vel AB, per Ellipsin supprimitur: ut, Ovid. *Deferor conjuge, pro à conjuge.* Sic Id. *Colitur linigerâ turbâ.* Senec. *Tunc contra Stertinius Maximum, quo premebatur, dixit.*

NOT. 5. Multa sunt verba passiva, in quibus præpositio cum suo casu, non causam efficientem, sed simpliciter vel partem ex qua, vel locum sine terminum unde aliquid arcessitur, significat: ut, Liv. *Similius vero est, Gallo hoste, quam Umbro, eam cladem acceptam.* Plaut. *Auferetur id præmium à me, quod promisi per jocum?* Sall. *Quid à Cyrrho, Annibale, Philippoque defensum est aliud quam libertas?* Cæs. *Pecunia à municipiis exiguntur.* * Hæc autem verba ejus fere naturæ sunt, ut tam in activa quam in passiva voce, eadem notione, A vel AB cum ablativo recipiant. Nam eo

dem prorsus sensu dicitur, *Accipere cladem ab hoste, Auferre primum ab aliquo, Defendere libertatem ab hoste, Exigere pecunias a municipiis*. At de his aliisque ejusmodi, separatim mox dabitur dicendi locus.

NOT. 6. Passiva etiam recipiunt omnes casus activorum, præterquam accusativum sine præpositione: ut, *Servus accusatur furti, Gratia tibi aguntur, Frumentum emitur magno pretio*. At non item, sicut *Accusat filium*, ita *Accusatur filium*, dixeris.

II, Cum ablativo & præpositione A vel AB, terminum ferè unde aliquid proficiscitur, significante, construuntur hæc verba sequentia:

1. Accipiendi: *Accipio, capio, sumo, mutuor*; item, *adipiscor, consequor, impetro*, &c. ut, Cic. *Præclarum à majoribus morem accepimus*.

2. Distandi, differendi & dissentiendi: *Dissto, differo, dissentio, dissideo, discrepo, discordo*: ut, Cic. *Vides quantum distet argumentatio tua ab re ipsa atque à veritate*.

3. Petendi, orandi & percontandi: *Peto, expeto, posco, percontor, scitor, sciscitor, rogo, oro, obsecro, precor, postulo, flagito, contendo, exigo*, &c. ut, Cic. *Ad te confugimus, à te opem petimus*.

4. Cessandi: *Cesso, desisto, quiesco, requiesco, tempero*: ut, Plin. *Nec aquarum natura à miraculis cessat*.

5. Exspectandi: *Exspecto, spero*, &c. ut, P. Syr. *Ab alio expectes, alteri quod feceris*.

6. Auferendi & removendi: *Aufero, rapio, surripio, furor, tollo*, item, *removeo, arceo, prohibeo, pello, repello, propulso, revoco*: ut, Ter. *Minas triginta per fallaciam ab illo abstuli*. Huc refer & verba Continendi: *Contineo, cohibeo, refreno*. Defendendi: *Defendo, munio, tego, tueor*. Deficiendi: *Deficio, descisco, degenero*, &c. Quibus adde verba cum A vel AB composita: *Abigo, abstineo, amoveo, abduco, abrado, amitto, pro dimitto, avello, avoco*, &c.

7. Dimittendi, relegandi & disjungendi: *Dimitto, relego, disjuncto, divello, segrego, separo*, &c. ut, Cæs. *His mandatis eum ab se dimittit*.

8. Emendi: *Emo, mercor, fœneror, conduco*: ut, V. Max. *A piscatoribus verriculum trahentibus quidam jactum emerat*.

9. Multa alia diversæ significationis verba: ut, *Caveo, declino, defleto: Discedo, recedo: Afferro, do, reddo, fero, reporto: Incipio, ordior: Servo, custodio, vindico: Timeo, metuo, formido*, &c. Cic. *Regem monuerunt, à veneno ut caveret*.

NOT. 1. Plurima ex his sunt, quæ structurâ variant, aut aliam præpositionem admittunt. Nam (1.) Cum dativo sæpius construuntur verba auferendi, *Aufero, adimo, eripio*, &c. de quibus supra reg. 29. Item, nonnunquam verba arcendi, differendi & distandi, de quibus p. 35. (2.) Cum accusativo: ut, *Cavere aliquid*, pro quo & *ob aliquo*, & simpliciter *aliquo* dicitur. *Interdicere alicui aliquam rem*, & *aliquâ re*. *Timere, metueri ab aliquo & aliquem*. Virg. *Suos requierunt flumina cursus*; pro, *à suis cursibus*. (3.) Cum gemino accusativo, verba rogandi, de quibus reg. 30. (4.) Cum infinitivo,

infinitivo, *Prohibeo, cesso, desmo.* (5.) Cum subjunctivo, & particulis *ut* vel *ne*, verba orandi, petendi & timendi: cum *ne*, *prohibeo, interdico*, & (*ne* plerumque omisso) *caveo*: cum *quin* & *quo minus*, eadem *interdico* & *prohibeo*. *Nemo interdicit quin. Nihil prohibet quo minus.* Sic, *Vix contineo me quin involem in capillum.* Ter. *Nequeo mihi temperare quo minus unum exemplum antiquitatis afferam*, Plin. Denique cum indefinitis particulis, *an, num, utrum*, &c. verba percontandi.

Rurfus cum aliis præpositionibus (1.) *Cum*: ut, *Differre, discrepare, dissentire, cum aliquo*, pro, ab aliquo: item, *inter se*. (2.) *De*: ut, *Emo, redimo, declino, desecto*. (3.) *Ex*, pro *a*: ut, *haurio, sumo, habeo, percontor, scitor, sciscitor*. (4.) *De* vel *ex*: ut, *Audio, moveo, dimoveo, pello, aufero, tollo, cedo, colligo*; item *quero*, cum interrogandi significationem habet. (5.) Sine præpositione, *Arceo, prohibeo, intercludo, moveo, pello, cedo, desisto, sepono, submoveo*: item, *Abdico* & *supersedeo*, quæ præpositionem expressam respuunt: ut, *Abdicare se magistratu, Supersedere labore*. Ut ea omittam quæ cum *a* vel *ab* composita (ut, *Abalieno, abduco, abrado, abstineo, avello, avoco*, &c.) ablativum vi præpositionis verbo comprehensæ regere exiliantur.

NOT. 2. Adjectiva quædam diversitatis & ordinis, qualia sunt, *alius, alter, alienus, diversus*; & *secundus, tertius*, &c. ablativum similiter cum *a* vel *ab* adsciscunt: ut, Cic. *Nec quicquam aliud à libertate communi nos quæsisse exitus declarat.* Virg. *Tu nunc eris alter ab illo.* Cic. *Alieno à te animo fuit.* Hirt. *Ut sacerdos ejus Dea majestate, imperio & potentiâ secundus à Rege habeatur.*

III. Verba contendendi: ut, *Contendo, certo, bello, pugno*: item jungendi & coeundi: ut, *Fungo, conjungo, concumbo, coeo, misceo*, ablativum petunt cum præpositione *cum*: ut, Ovid. *Pedibus contendite mecum.* Cic. *Cœpit adolescentes docere, & prudentiam cum eloquentia jungere.*

NOT. In his constructio variat. Nam (1.) Frequenter dicimus, *Contendere, certare*, &c. *contra* vel *adversus* aliquem; item, *inter se*; & apud Poëtas, *Contendere, certare*, &c. alicui. Vid. supra p. 35. (2.) *Fungo, conjungo*, usitate etiam dativum adsciscunt: & poëticè, *concumbo, coeo, misceo*. Vid. ibid.

IV. Ablativum cum *de* recipit verbum *mereor*: ut, *Bene vel male mereri de aliquo*. Item, *Facio, fit, erit, futurum est*; ut, Nep. *Miserunt Delphos consultum quidnam facerent de rebus suis.* Ter. *De fratre quid fiet!* At sæpius omisâ præpositione: ut, Cic. *Quid hoc homine faciatis?* Id. *Quid Tulliolâ meâ fiet?* Ter. *Quid te futurum censes?*

V. Ablativus cum præpositione *ex* subjicitur verbis intelligendi, *Intelligo, sentio, cognosco, conjicio, disco, percipio, colligo, audio*: ut, Cic. *Intellexi ex tuis literis, te ex Turannio audisse, à me provinciam fratri traditam.* Id. *Ea certissima putabo quæ ex te cognoro.*

¶ De his in universum notanda duo:

1. Præpositio, vel alioqui verbi constructio mutata, sæpè ejus significationem mutat. Ex gr. * *Audire ex aliquo*, auditionis principium sive ortum; *Audire de aliquo*, objectum sæpius notat. * *Cognoscere ex aliquo*, i. e. ab eo certiore fieri; *De aliquo*, i. e. de eo judicare. * *Mereri aliquid*, *Prodesse*

serve a thing: *Mereri de aliquo, To deserve of one.* * *Sentire cum aliquo, To be of one's Opinion: Sentire de aliquo bene vel male. To think well or ill of him.* * *Timere, metuere aliquem, sive ab aliquo, To be afraid of one: Timere, metuere alicui, sive pro aliquo, To be afraid or concerned for him.*

2. Non quævis verba ejusdem significationis eandem continuò structuram habent. Sæpè enim significatio verborum una, constructio diversa. Sed hæc ad usum referenda sunt, cui in tanta talium copia multa relinquere necessariò cogimur.

APPENDIX. II.

De Impersonalibus PASSIVÆ vocis:

1. Impersonalia passivæ vocis, vel ponuntur absolutè: ut, Ter. *Quid agitur? Statur.* Cic. *Ab hora tertia bibebatur, ludebatur, vomebatur.* Virg. *Ufque adeo turbatur agris.*
2. Vel post se verborum personalium casum recipiunt, præter accusativum activæ vocis: ut, Cic. *Ut majoribus natu assurgatur, ut supplicum misereatur.* Ovid. *Nec mihi parcatur: puero parcatur Iulo.* Virg. *Itur in antiquam silvam.* Liv. *Haud ita multò post pestilentia laboratum est.*

NOT. 1. Hinc sequitur; Verba, quæ cum solo dativo construuntur, in passiva voce impersonaliter tantum adhiberi posse: ut, Cic. *Quibus viris maximè applaudatur, neminem vestrum fallit.* Id *Quia non modò non invidetur illi atati, sed etiam favetur.* Id. *Ejus orationi vehementer ab omnibus reclamatum est.* Non verò, *Qui viri maximè applaudantur, Illa atas non invidetur, sed favetur, Ejus oratio reclamata est.*

NOT. 2. Impersonalia passiva, à verbis neutris venientia, interdum fiunt personalia, præposito ejusdem vel cognatæ significationis nominativo: ut, *Cursus curritur, vita vivitur, servitus servitur:* eadem sciz. ratione, quâ, voce activâ, *Curro cursum, Vivo vitam, Servio servitutem,* dicuntur. Sic. Cic. *Pugna illa quæ cum Rege summâ contentione pugnata est.* Hor. *Libenter hoc & omne militabitur Bellum in tue spem gratiæ.* Ovid. *Jam tertia vivitur atas.*

NOT. 3. Hæc lex, *Potest, cœpit, incipit, desinit, debet & solet,* verbis impersonalibus, tam passivis quàm aliis, juncta, fiunt & ipsa impersonalia: ut, Quint. *Perveniri ad summa, nisi ex principiis, non potest.* Justin. *Pigere eum facti cœpit.* Cic. *Nec verò universo generi humano solum, sed etiam singulis à Deo consuli & provideri solet.* * Et in infinitivo, præeunte alio verbo: ut, Cic. *Negat jucunde posse vivi, nisi cum virtute vivatur.*

§ 3. Regimen INFINITIVI, PARTICIPIORUM, GERUNDIORUM & SUPINORUM.

1. De Constructione INFINITIVI.

42 Per multis verbis infinitivus adhæret:

Huic quoque non rarò præmissum mobile cernes.

I. Unum

I. Unum verbum regit aliud in Infinitivo. Vel sic,

Quandocunque duo verba, sine conjunctione vel expressâ vel intellectâ, junguntur, alterum est modi infiniti: ut, Plaut. *Improbus est homo, qui beneficium scit sumere, & reddere nescit.* Cic. *Qui mentiri solet, pejerare consuevit.* Sall. *Nonne emori per virtutem praestat, quàm vitam per dedecus amittere.*

II. Infinitivus etiam haud rarò nominibus adjectivis subiicitur, praecipuè apud Poëtas: ut, Quintil. *Lyricorum Horatius ferè solus legi dignus.* Liv. *Insueti vera audire ferocior oratio visa est.* Hor. *Indociles pauperiem pati.* Ovid. *Sed puer est; atas mollis & apta regi.*

III. Sæpè etiam & à substantivis pendet: ut, Virg. *Et jam tempus equum fumantia solvere colla.* Ovid. *Signa dedi venisse Deum.* Cic. *In spem venio appropinquare tuum adventum.* Cæs. *Consilium capit omnem à se equitatum noctu dimittere.*

NOT. 1. Verbum vel nomen regens interdum reticetur: ut, Virg. *Mene incepto desistere victam?* sc. *decet, vel par est.* Cic. *Me miserum! te in tantarum arumnas propter me incidisse!* sc. *aquum erat, vel oportuit.* Ter. *Adeon' hominem esse invenustum, aut infelicem quenquam, ut ego sum!* sc. *credibile est.* * Item in his, *Videre est, Animadvertere est, Reperire est;* supple, *Facultas, praestitas, copia, vel simile.* Sic, Virg. *Neque est te fallere cuiquam.* Ovid. *Liceat, quod tangere non est, Adspicere.* Hor. *Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est.* Liv. Verbo objecta verbo negare sit.

NOT. 2. Intelligitur interdum & ipse infinitivus: ut, Cic. *Socratem fidibus docuit,* sc. *canere.* Sall. *Postquam ei provinciam Numidiam populus jussit,* sc. *dari.* Cic. *Cogito in Tusculanum,* sc. *proficisci.*

NOT. 3. De accusativo quem ante se postulat infinitivus, dictum supra, reg. 4.

APPENDIX.

De INFINITIVI natura & usu.

I. Non ineptè hic modus à veteribus quibusdam VERBI NOMEN est appellatum. Est enim (si non verè ac semper, quod nonnulli volunt, nomen substantivum) significatione certè ei maximè affinis; ejusque vices sustinet per omnes casus. Et quidem manifestè substantivum videtur, cum adjectivum ei additur neutri generis: ut, Cic. *Cum vivere ipsum turpe sit nobis.* Pers. *Velle suum cuique est.* Cic. *Totum hoc displicet philosophari.* Petron. *Meum intelligere nullâ pecuniâ vendo.* Item, absque adjectivo: ut, Ovid. *Posse loqui eripitur,* i. e. *potestas loquendi.* Plaut. *Hic vereri perdidit,* i. e. *verecundiam.* Cic. *Loquor de docto homine & erudito, cui vivere est cogitare,* i. e. *cujus vita est cogitatio.*

¶ Omnium autem casuum locum suplet:

(1.) Nominativi: ut, Cic. *Latrocinari, fraudare, adulterare turpe est,* i. e. *latrocinium, fraus, adulterium.* Hor. *Virtus est vitium fugere,* i. e. *fuga vitii est virtus.* Cic. *In quem cadit misereri, in eundem etiam invidere,* i. e. *miseri cordia & invidentia.*

(2.) Genitivi: ut, Virg. *Soli cantare periti Arcades;* pro, *cantandi, seu cantis.* Stat. *Auditas memor demittere voces,* pro *demittendi.* Cic. *Tempus est abire,* pro *abundi, seu abitionis.*

(3.) De

(3.) *Dativi*: ut, *Sal. Et vos servire magis, quàm imperare parati estis*; pro, *servituti magis, quàm imperio. Virg. Boni quoniam convenimus ambo*; Tu calamos inflare leves, ego dicere versus; pro, tu calamis inflandis, ego versibus dicendis. *Ovid. Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis*: pro, inimicis pellendis.

(4.) *Accusativi*: ut, *Cic. Si scribere oblitus es*; pro, scribendi peritiam. *Hor. Pulchra Laverna, Da mihi fallere*; pro, artem fallendi. *Plaut. Ego amo hanc. Mi. At ego esse & bibere*; pro, esitationem & bibitionem. Et cum præpositione: ut, *Hor. Celer irasci*; pro, ad iram. *Id. Spes donare novas largus, amaraque Curarum eluere efficax*; pro, ad donandum, ad eluendum.

(5.) *Vocativo*: ut, in isto, *O vivere nostrum, ut non sentientibus effluis*? pro, *O vita nostra.*

(6.) *Ablativi*: ut, *Virg. Et erat tum dignus amari*; pro, amore. *Quint. Hac breviter demonstrasse contentus*; pro, horum demonstratione factâ. *Plaut. Ego sum defessus reperire, vos defessi querere*; pro, [a vel in] reperiendo, querendo.

II. Insuper de usu infinitivi,

Nor. 1. Verbis sensuum ¹, affectuum ², dicendi & significandi ³, & quibusdam aliis, ⁴ usitatè additur infinitivus, rariùs indicativus vel subjunctivus cum *quod*: ut, *Ovid. Scit se promittere falsò. Cic. Miror te ad me nihil scribere. Ter. Annon dixi hoc esse futurum.* * Item *Plaut. Scio jam filius quòd amet meus*; pro, filium meum amare. *Id. Vos nunc ne miremini quòd non triumpho*; pro, me non triumphare. *Cic. Cum scripsisset, quòd me cuperet ad urbem venire*; pro, se cupere me ad urbem venire.

Nor. 2. Verbis voluntatis ⁵, præcipiendi ⁶, orandi ⁷, & ubicunque ferè res futura significatur ⁸, vel infinitivus, vel subjunctivus cum *ut*, subjici potest: ut, *Ter. Vis me uxorem ducere?* vel, *ut uxorem ducam. Mart. Non aliter cineres mando jacere meos*; vel, *ut cineres mei jaceant. V. Flacc. His orat vigiles incumbere curas*; vel, *ut his vigiles cura incumbant. Ter. Modò liceat vivere, est spes*; vel, *ut vivamus.*

Not. 3. *Dubito & dubium est*, infinitivum nonnunquam, si piùs verò subjunctivum cum *an*, *num*, *utrum*, & (si non præcedat) *quin*, recipiunt: ut, *Nep. Non dubito fore plerosque, Attice, &c. Ter. Perisse me unà haud dubium est.* * *Justin. Diu dubitavit, imperium deponeret, an bello resisteret. Cic.*

H

Non

1. Ut, *Sentio*, animadverto, intelligo, percipio, cognosco, disco, video, audio, deprehendo, censeo, judico, existimo, duco, statuo, opinor, suspicor, scio, credo, experior, cogito, memini, recordor, obliviscor, &c.

2. Ut, *Gaudeo*, letor, doleo, ægrè fero, spero, confido, miror, &c. Excipe verba desiderii & timoris, quæ *ut* possulant.

3. Ut, *Dico*, aio, perhibeo, refero, nuncio, affirmo, nego, scribo, ostendo, demonstro, proba, promitto, pollicor, spondeo, voveo, &c.

4. Ut, *Solet*, cœpit, incipit, desinit, potest, quit, nequit, est, pro licet, debet, &c. At hæc variationem per *Quod* omninò respuunt.

5. Ut, *Volo*, nolo, malo, cupio, opto, permitto, sino, patior, &c. At hæc longè usitatius cum infinitivo construuntur.

6. Ut, *Impero*, mando, præcipio, edico, &c.

7. Ut, *Oro*, rogo, postulo, peto, flagito, precor, queso, obsecro, &c. In his autem longè frequentius subjunctivus cum *ut* vel *ne* adhibetur.

8. Sic, *Paro*, cogo, impello, urgeo, decerno, statuo, constituo, facio, studeo, &c. Item impersonalia, & impersonaliter posita: ut, *Libet*, licet, decet, oportet, expedit, conducit, prodest, obest, nocet, refert, interest, præstat, sequitur, &c. Et hæc formulæ, *Æquum est*, *par est*, *certum est*, *fas est*, *nefas est*, & similia. At his rariùs subjunctivus cum *ut*, apponitur.

Non dubito, quin mirere, quòd tecum de eadem re agam sæpius. Ter. *Non dubium est, quin uxorem nolis filius.*

NOT. 4. Verba timendi : ut, *Timeo, metuo, vereor, pavel*, sensu affirmativo cum NE, sensu negativo cum UT vel NE NON, construuntur : ut, Ter. *Timet ne deferat se.* Id. *An verebamini, Ne non id facerem quod recepissẽm semel?* Cic. *Videris vereri ut epistolas illas acceperim, i. e. ne non acceperim.* Ter. *Id paves, ne ducas tu illam, tu autem ut ducas, i. e. tu metuis, ne illam uxorem ducere cogare; tu autem, ne non ducas, vel ne alius eam ducat.* * Rarius autem in his infinitivus adhibetur : ut, Hor. *Metuit tangi, i. e. ne tangatur.* Ovid. *Sed vereor tarda causa fuisse mora, i. e. ne causa fuerim.*

NOT. 5. Post hæc verba, *Spero, pnto, affirmo, suspicor, & similia*, locum futuri infiniti eleganter suppleat fore vel futurum [esse,] sequente UT cum subjunctivo : ut, Cic. *Nunquam putavi fore ut ad te supplex venirem; pro, Nunquam putavi me ad te supplicem fuisse venturum.* Id. *alde suspicor fore ut infringatur hominum improbitas; pro, suspicor hominum improbitatem infractum iri.* Sic Senec. *Scio futurum, ut auditis ejus sententiis, cupiatis multas audire.* Cæf. *Existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum amitteretur.*

NOT. 6. Amphibolia ex gemino accusativo, in infinito activo, solvitur conversione verbi activi in passivum. Sic illud, *Lachetem audiui percussisse Demeam* (ubi nescias an Laches Demeam, an Demea Lachetem percusserrit,) sic convertes, *A Lachete audiui percussum Demeam.*

2. De generali PARTICIPIORUM, GERUNDIORUM & SUPINORUM constructione.

43. Quos sua verba dabunt, sibi Participantia casus, Atque Supina petunt, pariterque Gerundia jungi.

Participia, Gerundia & Supina regunt casum suorum verborum :

Participia : ut, Cic. *Quidam nominatus Poëta.* Virg. *Heu regni rerumque oblite tuarum.* Hor. *Crescit indulgens sibi dirus hydrops.* Virg. *Non inferiora secutus.* V. Max. *Malo virum pecuniâ, quam pecuniam viro indigentem.*

Gerundia : ut, Juv. *Parcendum est teneris.* Liv. *Ætoli consilium ceperunt Lacedæmonem occupandi.* Ovid. *Utendum est atate : cito pede labitur atas.*

Supina : ut, Virg. *Aut Graiis servitum matribus ibo.* Liv. *Legati ab Roma venerunt questum injurias; & ex fœdere res repetitum.* Cæf. *Romanos [ait] usu rerum necessariarum & dignitate spoliatum iri.*

NOT. Nômina verbalia, tam substantiva quàm adjectiva, casum sui verbi interdem adsciscunt : ut, Cic. *Justitia est obtemperatio scriptis legibus.* Id. *Abalienatio est ejus rei, quæ mancipi est, aut traditio alteri nexu, aut in jure cessio.* Plaut. *Opulento homini servitus dura est.* Sall. *Quòd insidiæ Consuli non procedebant.* Sic, *Studiosus adulterio*, ap. Plaut. *Cumque sit ignis aqua pugnat,* ap. Ovid. * Sic & Participialia in BUNDUS : ut, Justin. *Atque ita velut gratulabundus patriæ expiravit.* Sisenna ap. Gell. *Populabundus agros ad oppidum pervenit.* Liv. *Vitabundus castra hostium.* * Rariora sunt hæc, Cæf. *Donum reditionis spe sublatâ.* Cic. *Rhodiæ classi propinquum reditum ac do-*

num itionem dari. * Item hæc aliaque ejusmodi antiquioribus tantum usitata. Plaut. Quid tibi hanc curatio est rem. Id. Quid tibi isthunc tactio est? Id. Quid tibi scelestio tibi erat auscultatio? quidve hinc abito? quidve in navem insensio?

De particulari quorundam PARTICIPIORUM constructione.

1. Exosus, perosus, & sæpè etiam pertesus, accusativo gaudent: ut, Ovid. Tedas exosa jugales. Liv. Plebs Consulum nomen haud secus quam Regum perosa erat. Suet. Quasi pertesus ignaviam suam.
2. Hæc verba, Do, reddo, volo, curo, facio, habeo, cum participio præteriti temporis in accusativo constructa, periphrasin faciunt verbi ejus cujus participium sic usurpatur: ut, Ter. Effectum dabo, i. e. efficiam. Id. Age, age, inventas reddam, i. e. eas inveniam. Id. Vos omnes oratos volo, i. e. vos oro. Id. Inventum tibi curabo, & mecum adductum tuum Pamphilum, i. e. inveniam & adducam. Id. Me missum face, i. e. mitte. Cæs. Idque se [ait] prope jam effectum habere, i. e. effecisse.
3. Hæc verba, Curo, habeo, mando, loco, conduco, do, tribuo, accipio, mitto, relinquo, & quædam similia, eleganter pro infinitivo vel subjunctivo recipiunt participium futurum in DUS, cum substantivo in genere, numero & casu cohærens: ut, Cic. Funus ei satis amplum faciendum curavi; pro, fieri, vel ut fieret. Colum. Illud habeo precipiendum; pro, præcipere, vel quod præcipiam. Suet. Gladiatores vi rapiendos mandabat; pro, rapi, vel ut raperentur. Cic. Qui majore pecuniâ quatuor columnis dealbandas, quam ille omnes adificandas locaverit; pro, ut dealbarentur & adificarentur. Id. Qui columnam illam de Torquato conduxerat faciendam; pro, ut faceret. Sic Cic. Demus nos Philosophia excolendos. Hor. Hæc porcis comedenda relinques.

De particulari GERUNDIORUM constructione.

I. Nominativi in DUM.

44. In DUM quæ recto finita Gerundia casu,
Est verbo comitante, volunt sibi subdere ternum.

Gerundium in DUM nominativi casus, cum verbo [EST,] regit dativum: ut, Hor. Si vis me flere, dolendum est Primum ipse tibi. Ter. Prope adest, quum alieno more vivendum est mihi. Cic. Si ex his laqueis te exueris, in illas tibi majores plagas incidendum est.

NOT. 1. Dativus sæpè intelligitur: ut, Juv. Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano; supple, tibi. Liv. Hic vincendum, aut moriendum, milites, est; supple, vobis. P. Syr. Deliberandum est diu, quod statuendum est semel; sup. tibi, vel alicui.

NOT. 2. Præcedente aliquo verbo hoc gerundium in accusativum transit, cum ESSE, expresso vel intellecto: ut, Cic. Quotidie meditare resistendum esse iracundia. Cæs. Huic rei prævertendum [esse] existimabat. Id. Quibus rebus quam maturrimè occurrendum [esse] putabat.

NOT. 3. Hoc gerundium, utpote necessitatem vel officium significans, resolvi potest in infinitivum, vel subjunctivum cum UT, præcedente necesse est, oportet, debeo, vel simili: ut, Cic. Moriendum est [homini;] vel (ut id.) Homini necesse est mori, vel ut homo moriatur. Ubi semel quis pejeraverit, ei post-

ea non est credendum; vel, ei credi postea non oportet. Cuique manendum est intra suam fortunam; vel (ut Ovid.) Intra Fortunam debet quisque manere suam.

2. Genitivi in DI.

45. In DI adjectivis vel junge Gerundia fixis.

Gerundium in DI regitur à substantivis vel adjectivis.

1. Substantivis; qualia sunt, *Amor, causa, gratia, studium, tempus, occasio, ars, facultas, otium, cupido, voluntas, consuetudo*, &c. ut, Ovid. *Amor sceleratus habendi*. Virg. *Et qua tanta fuit Romam tibi causa videndi?* Cic. *Mala & impia consuetudo est contra Deum disputandi, sive ex animo id fit, sive simulatè.*

2. Adjectivis; veluti, *Peritus, imperitus, cupidus, insuetus, certus, rudis*, &c. ut, Quint. *Docendi peritus, ingenium pueri naturamque perspiciat*. Cic. *Sum cupidus te audiendi*. Cæf. *Quod insuetus navigandi mare timeret*.

NOT. 1. Pro gerundio in DI, nonnunquam adhibetur, præsertim apud Poëtas, infinitivus: ut si dicas, *Tempus est abire, Occasio scribere, Cupidus mori, Peritus cantare*, &c. pro *abundi, scribendi, moriendi, cantandi*. Vid. suprà reg. 42. * Nonnunquam Gerundium in DUM cum AD: ut, Cic. *Facultas ad dicendum*. Id. *Argumentum ad scribendum*. Ter. *Causa ad objurgandum*; pro, *Facultas dicendi, Argumentum scribendi, Causa objurgandi*; quo modo iidem scriptores alibi loquuntur.

NOT. 2. Interdum substantivum, à quo pendet gerundium, animo reticetur: ut, Cic. *Cum haberem in animo navigandi*, sc. *propositum*. Plaut. *Huius ducendi interea abscesserit*, sc. *voluntas*. Ter. *Ne id assentandi magis, quam quæ habeam gratum, facere existimes*, sc. *causâ*.

NOT. 3. Gerundia in DI genitivum interdum pluralem pro accusativo admittunt: ut, Plaut. *Nominandi tibi istorum magis erit, quam edundi copia*. Cic. *Facultas agrorum suis latronibus condenandi*. Id. *Doleq. tantum Stoicos vestros Epicureis irridendi sui facultatem dedisse*.

3. Dativi in DO.

46. In DO finitis terni præit utilis, aptus, (nes. Aut simile: interdum tacitum quoque mobile cer-

Gerundium in DO dativi casus regitur ab adjectivis utilitatem vel aptitudinem significantibus: ut, Plin. *Nullum semen ultra quadratum utile est ferendo*. Id. *Charta emporetica est inutilis scribendo*. Id. *Rubens ferrum non est habile tundendo*.

NOT. 1. Adjectivum interdum intelligitur: ut, Plin. *Radix ejus vescendo est decocta*, supple *apta*. Cic. *Cum solvendo civitates non essent*, supple *pares vel habiles*.

NOT. 2. Hoc gerundium nonnunquam & à verbis pendet: ut, Plaut. *Ego relictiis rebus Epidicum operam querendo dabo*. Cic. *Cum omnes iidem scribendo adessent*. Virg. *Simul aptat habendo Ensemque clypeumque*.

4. Accusativi in DUM.

47. In DUM quod quarti est, *ad, ob, inter, & ante* præibunt.

Gerundium in DUM accusativi casûs regitur à præpositionibus *ad* vel *inter*; interdum ab *ante, circa, vel ob*: ut, Plin. *Stultissimum credo, ad imitandum non optima quaque proponere.* Virg. *Inter agendum, Occursare capro, cornu feris ille, caveto.* Id. *Ante domandum Ingentes tollent animos.* Quintil. *Plus eloquentia circa movendum valet.* Cic. *Quanto illud flagitiosius, eum à quo pecuniam ob absolvendum acceperis, condemnare?*

Nor. Frequenter etiam suppositum fit infinitivi esse, præeunte alio verbo: ut, Cic. *Qui dicerent dignitati esse serviendum, reipublicæ [esse] consulendum.* Id. *Ut Lampfaceni moriendum [esse] sibi potius, quam perpetiendum putarent.* Vid. suprâ reg. 44. not 2.

5. Ablativi in DO.

48. In DO postremi casûs, *in, ab, ex*, similisve Præpositura præit: tamen illam mente subaudi, Innuirur si quando rei vel causa modusve.

I. Gerundium in DO ablativi casûs regitur à præpositionibus, *a, ab, de, e, ex, vel in*: ut, Cic. *Agistotelem non deterruit à scribendo amplitudo Platonis.* Id. *Ab invidendo autem invidentia rectè dici potest.* Id. *Tu quid cogites de transeundo in Epirum, scire sanè velim.* Ter. *Ut id ostenderem, — Id non fieri ex vera vita, — sed ex assentando, indulgendo, largiundo.* Cic. *Quis est tam in scribendo impiger quam ego?* * Rarius à præpositionibus *pro & cum*: ut, Plaut. *Heu senex! pro vapulando hercle ego abs te mercedem petam.* Quintil. *Ratio rectè scribendi juncta cum loquendo est.*

II. Si rei causa vel modus significatur, præpositio ferè omittitur: ut, Ter. *Ego vapulando, ille verberando usque, ambo defessi sumus.* Quintil. *Copiam cum judicio consequemur optima legendo atque audiendo.*

De Gerundiis in GERUNDIVA mutandis.

49. Verte Gerundivis conjuncta Gerundia quarto, Quæque creant *fungor, potior, fruor*: atque ita fixis Fac coëant, genus ut, numerus, casusque sit idem.

I. Gerundia accusativum regentia vertuntur eleganter in [Gerundiva, seu] Participia in DUS, quæ cum suis substantivis in genere, numero & casu concordant: ut,

Nem.

Nom. Ter. Ejiciunda est hac mollities animi.

Gen. Cic. Inita sunt consilia urbis delenda, civium trucidandum, nominis Romani exstinguendi.

Dat. Colum. Dummodo perpetiundo labori sit idoneus.

Acc. Cic. Animum tuum promptum & alacrem perspexi ad defendendam rempublicam.

Abl. Id. Orationem Latinam legendis nostris efficies plenior.

Potius quàm, Ejiciundum est mollitiem, delendi urbem, perpetiundo laborem, &c.

II. Item Gerundia verborum *Utor, abutor, fruor, fungor, potior* ut, *Ter. Quòd illa atas magis ad hac utenda idonea est.* *Cic. Justitia fruenda causâ videntur olim benè morati Reges constituti.* *Id. Nos in omni munere fungendo summam adhibebimus diligentiam.* *Justin. Cujus urbis potiunda cupido eum cepit.*

NOT. 1. In his, gerundivi idem casus manet qui gerundii, servato tamen genere & numero accusativi: ut, in exemplis allatis.

NOT. 2. Interdum, licet rariùs, Gerundiis, sequente accusativo, Auctores utuntur: ut, *Lucrèt. Æternas quoniam pœnas in morte timendum.* *Liv. Ætoli consilium ceperunt Lacedamonem occupandi.* *Plaut. Ea nos lavando operam dederunt.* *Cic. Neque res ulla, quæ ad placandum Deos pertineret, prætermissa est.* *Varro, In supponendo ova observant ut sint imparia.*

NOT. 3. Gerundia plerumque activè significant: interdum tamen passivè accipi videntur: ut, *Justin. Athenas erudiendi gratiâ missus, i. e. ut erudiretur.* *Plin. Aqua bituminata aut vitrosa utilis est bibendo, i. e. quæ bibatur.* *Sall. Cum ipse ad imperandum Tisidum vocaretur, i. e. ut ipsi imperaretur.* *Quint. Memoria excolendo, sicut alia omnia, augetur, i. e. dum excolitur.*

De particulari SUPINORUM constructione.

1. Prioris in UM.

50. Verbis quæ motum signant prius adde Supinum.

Supinum in UM ponitur post verbum motus: ut, *Ovid. Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsa.* *Sall. Dum paucis scelesti parcunt, bonos omnes perditum eunt.* *Ter. In Asiam ad Regem militatum abiit.*

NOT. 1. Ex hoc supino & verbo *IRI* necessariâ periphrasi conficitur futurum infinitivi passivi: quod proinde verborum passivorum more ablativum cum *A* vel *AB* recipit: ut, *Cic. Brutum, ut scribis, visum iri à me puta.* *Id. Addit etiam se prius occisum iri ab eo, quàm me violatum iri.*

NOT. 2. Exponitur hoc supinum per *UT* & verbum finitum: *Spectatum veniunt, h. e. ut spectent.* At cum verbo *IRI* interpretamur passivè. ut, *Ter. Postquam audierat non datum iri filio suo uxorem, h. e. fore ut uxor non daretur.*

NOT. 3. Multis aliis modis supinum hoc variari potest. Ex gr. hanc formulam, *Venit oratum opem*, sic præterea licet commutare: (1.) *Venit operandi causâ.* (2.) *Venit opis oranda causâ.* (3.) *Venit ad orandum opem.*

Venit ad orandam opem. (5.) Venit opi oranda. (6.) Venit opem oraturus. (7.) Venit qui opem oret. (8.) Venit opem orare. Sed ex his variandi modis, secundus, quartus & sextus ornatiores sunt & usitatores: ceteri rariores: octavus Poëtarum ferè proprius est.

2. Posterioris in u.

51. At sibi posterius præmitti mobile gaudet.

Supinum in u ponitur post nomen adjectivum: ut, Cic. *Difficile dictu est, quantopere conciliet animos hominum comitas affabilitasque sermonis*. Id. *Quod optimum factu videbitur, facies*. Juv. *Nil dictu sædum visuque hac limina tangat, Intra quæ puer est*.

NOT. 1. Subjicitur & hoc supinum substantivis *fas, nefas, & opus*: ut Cic. *Humanus animus cum alio nullo, nisi cum ipso Deo, si hoc fas est dictu, comparari potest*. Id. *Nefas est dictu miseram fuisse talem senectutem*. Id. *Si non longius, quam quod scitu opus est, in narrando procedetur*.

NOT. 2. Sequitur etiam & verba motum è loco significantia: ut, Plaut. *Nunc obsonatu redeo*. Cato, *Primus cubitu surgat [villicus,] postremus cubitum eat*. Stat. *At nunc venatu rediturum in limine primo Opperiens, &c.*

NOT. 3. Exponi vel variari potest, (1.) Per infinitivum, ut, Val Max. *Ardua imitatu, ceterum cognosci utilia*. (2.) Per gerundium in *dum* cum *ad*: ut, Cic. *Hæc ad judicandum sunt facillima*. (3.) Per verbalia: ut, Cic. *Quod in rebus honestis & cogitatione dignis operæ punctur, id jure laudabitur*.

§ 4. De constructione CIRCUMSTANTIARUM.

HÆ Circumstantiæ, quæ diversam, in oratione, casuum constructionem parere videntur, sunt quinque. 1. CAUSA, propter quam res fit. 2. MODUS, quo fit. 3. INSTRUMENTUM, quicum fit. 4. LOCUS. 5. TEMPUS. Suntque tam verbis quam nominibus communes.

1. CAUSA. 2. MODUS. 3. INSTRUMENTUM.

52. Causa, modusque petunt simul instrumentaq; sextum.

Causa, modus & instrumentum ponuntur in ablativo, omisâ præpositione.

1. CAUSA: ut, Hor. *Oderunt peccare boni virtutis amore*. Ter. *Homini illicd lacryma cadunt, quasi puero, gaudio*. Auct. ad Herenn. *Animus defatigatus multitudi verborum*.

2. MODUS: ut, Plaut. *Virtute ambire oportet, non favioribus*. Ovid. *Nec facile est aqua commoda mente pati*. P. Syr. *Nimium altercando veritas amittitur*.

3. INSTRUMENTUM: ut, Hor. *Naturam expellas furcâ; tamen usque recurret*. Cic. *Casus est virgis Athenagoras, qui in fame instrumentum exportare erat ausus*. Virg. *Si Pergama dextrâ Defendi possent, etiam hæc defensa fuissent*.

NOT. 1:

NOT. 1. *Causa* dignoscitur, quærendo per CUR vel QUARE? *Modus*, quærendo per QUOMODO? *Instrumentum* denique, per QUOCUM?

NOT. 2. *Causa* nonnunquam additur præpositio: (1.) In accusativo, PER vel PROPTER: ut, Ovid. *Sape per has [lacrymas] flecti Principis ira solet.* Cic. *Qui legibus non propter metum pares, sed quia id salutare maximè judicat.* (2.) In ablativo, DE, E, EX, vel PRÆ: ut, Cic. *Id nisi gravi de causa non fecisset.* Id. *Cum è via languerem.* Id. *Demetrius Phalereus ex doctrina nobilis & clarns.* Id. *Nec loqui præ mœrore potuit.*

NOT. 3. *Modus* etiam sæpè recipit præpositionem CUM: ut, Cic. *Semper magno cum metu dicere incipio.* Interdum DE, EX, aut PER: ut, Virg. *Solito matrum de more locuta est.* Plaut. *Benè obsonavi, atque ex mea sententia.* Cic. *Quod adeptus est per scelus, id per luxuriam effundit atque consumit.*

NOT. 4. *Instrumentum* vix unquam præpositionem CUM admittit: ut, *Vulnerare aliquem gladio, Conficere servum sagittis; non cum gladio, cum sagittis.*

+ Apud Poetas tamen A vel AB ei interdum adjicitur: ut, Ovid. *Pestora trajectus Lynceo Castor ab ense.* Id. *Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamo.* Id. *Absens flammâ Meleagros ab illa Uritur.*

NOT. 5. Ab ablativo autem instrumenti accuratè distinguendus est ablativus COMITATUS; cui frequentius additur præpositio CUM: ut, Cic. *Desinat obsidere cum gladiis curiam.* Id. *Ut etiam in foro cum pugione, & item servi ejus comprehenderentur cum telis.* Id. *Ut in Cacinam advenientem cum ferro invaderet.*

NOT. 6. Ad modum referri potest ADJUNCTUM, ad causam MATERIA. * *Adjunctum*: ut, Cic. *Floruit cum acumine ingenii tum admirabili quodam lepore dicendi.* Id. *Scipio omnes sale facetiisque superabat.* Cæf. *Famâ nobiles potentissime bello.* * *Materia*: ut, Liv. *Capitolium saxo quadrato substructum.* Virg. *Ære cavo clypeus.* Id. *Solidoque adamante columnæ.*

+ Ex his autem adjunctum nonnunquam, materia longè frequentius præpositionem recipit: ut, Ter. *Olet unguenta? de meo.* Cic. *Interea cum mihi nos delectabimus.* Senec. *Et de triumpho picta Barbarico chlamys.* * Cic. *Pocula ex auro.* Id. *Candelabrum factum è gemmis.* Virg. *Templum de marmore.* Cæf. *Naves totæ factæ ex robore.*

4. LOCUS.

Locī constructio ad quatuor Quæstiones reduci potest. 1. UBI? sive locus in quo quid fit. 2. Quo? sive locus ad quem tendit. 3. UNDE? sive locus à quo venit. 4. QUA? sive locus per quem ad alium locum transit.

U B I.

53. Oppida da patrio, per UBI si quæstio fiat:
Militiæ, belli, quibus adjiciantur, *humique*.
 Sin autem terni flexûs, numerive secundi
 Oppida sint, solo dabitur responsio sexto.

I. Nomen oppidi ponitur in genitivo, cùm quæstio fit per ubi? ut, Hor. *Roma nutrir mihi contigit atque doceri.* Ter. *Is habitat Mileri.* Cic. *Dionysius Tyrannus Syracusis expulsus Corinthi pueros docebat.*

II. Si verò sit tertiæ declinationis, aut pluralis numeri, in ablativo offertur: ut, Hor. *Roma Tibur amem ventosus, Tibure Roman.* Cic. *Alexander paucis post diebus Babylone mortuus est.* Id. *Philippus Neopoli est, Lentulus Puteolis.* Juv. *Quoniam Delphis oracula cessant.*

III. Hæc appellativa, *Humi, militia, belli*, [ut & *domi*, de quo postea] ponuntur etiam in genitivo, cùm quæstio est per ubi: ut, Virg. *Qui legitis flores, & humi nascentia fraga.* Ter. *Unà semper militia & domi fuimus.* Cic. *Quibuscunque rebus vel belli vel domi poterunt, rempublicam augeant.*

NOT. Inveniuntur, sed rariùs, oppidorum nomina primæ & secundæ in ablativo prolata: ut, Vet. Inscript. *Educatus Juliâ Emonâ*; pro, *Julia Emona.* Justin. *Rex Tyro decedit*; pro, *Tyri.*

Q U O.

54. Quæstio si per quo fuerit, dabis oppida quarto.

Cùm quæstio fit per quo, nomen oppidi in accusativo regitur: ut, Cic. *Epistolas Catinam, Tauromenium, Syracusas commodius mittere potero.* Id. *Regulus Carthaginem rediit.* Liv. *Capuam flebit iter luxuriantem longâ felicitate atque indulgentiâ fortuna.*

U N D E & Q U A.

55. Responde sexto, si QUA, sive UNDE rogâris.

Si quærat per UNDE vel QUA, nomen oppidi ponitur in ablativo: ut, Cic. *Accepi Româ fasciculum literarum.* Id. *Servium discessisse Athenis molestè tuli.* * Id. *Iter Laodiceâ faciebam, cùm has literas dabam.*

NOT. Cùm quæritur per QUA, frequentius additur, ad vitandam ambiguitatem, præpositio PER: ut, Nep. *Cum iter per Thebas faceret.* Plin. *Proconsul provinciam Baticam per Ticinum est petiturus.*

D O M U S & R U S.

56. Syntaxis RUS atque DOMUS par nectit & urbes.

DOMUS & RUS eodem modo quo oppidorum nomina construuntur: ut,

UBI? Ter. *Ego domi ero, si quid me voles.* Ovid. *Resque domi gestas, & mea bella cano.* Hor. *Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum.* Ter. *Ruri ferè se continebat.*

Quo? Virg. *Ite domum satura, venit Hesperus, ite capella.* Cic. *Cum rus ex urbe, tanquam è vinculis, evolavissent.*

UNDE: Nep. *Nuncius ei domo venit.* Ter. *Video rure redeuntem senem.*

NOT. [I.] *Domi* non recipit adjectivâ, præterquam ista, *Mea, tua, sua, nostra, vestra, aliena*: ut, Cic. *Apud eum sic fui, tanquam domi mea.* Id. *Diodotus Stoicus, cacus, multos annos domi nostra vixit.* Id. *Nonne maris sine periculo domi tua esse, quam cum periculo aliena.*

NOT. 2. Cum aliis adjectivis, pro *domi, domo* utimur, sæpius additâ, nunquam & intellectâ præpositione *IN*. Sic, *In domo paternâ, in domo regiâ*, dicendum; non *domi paternæ, domi regiæ*. Ter. *Meretrix & mater familias una in domo.* Ovid. *Sustinet in viduâ tristia signa domo.* * Id. *Ipsa domo viduâ votis operata pudicis Torqueor.* Cic. *Clamor interea fit totâ domo.*

NOT. 3. Sequenti genitivo possessoris, vel *domi* vel *in domo* dicere licet: ut, Cic. *Clodius deprehensus est domi Cæsaris.* Id. *Qui [Clodius] cum in domo Cæsaris quondam unus vir fuerit.*

NOT. 4. Sic in questione morûs ad locum, cum possessivis *meus, tuus, suus*, &c. vel sequente genitivo, præpositio exprimi vel supprimi potest: ut, Cic. *Rectâ à porta domum meam venisse: neque hoc admiror, quod non ad tuam potius, sed illud quoddam non ad suam.* Id. *Nibil domum suam intulit.* Id. *In Chretonis domum præturam tuam detulisti.* Id. *Cum prima luce Pomponii domum venisse dicitur.* * Cum aliis adjectivis præpositio ferè semper exprimitur: ut, Cic. *Omnes ad eam domum, in qua iste diversabatur, profecti sunt.* Ter. *Si in domum meretriciam deducar.*

NOT. 5. *Domos*, in accusativo plurali, cum prædictis possessivis absque præpositione plerumque construitur: ut, Sall. *Alius alium domos suas invitati.* Liv. *Tantus terror Tarquinium atque Etruscos incescit, ut ambo exercitus suas quisque alirent domos.* * Cum aliis adjectivis præpositio ferè additur: ut, Hist. *Quibus aqua in privatas domos inducitur.* Ovid. *Inque domos superas scandere cura fuit.*

NOT. 6. At *rura* plurale præpositionem semper postulat: ut Varro, *Quæ inducuntur in rura, ut oves & armenta.* Liv. *Jam ubi vos dilapsi domos, & in rura vestra eritis.*

Quibus LOCORUM nominibus præpositio addenda sit.

57. Præpositura tamen, neque rarò, cernitur addi Urbibus. Hanc autem regio, provincia, villa, Et loca non memorata priùs, prope semper amantur.

I. Nomina oppidorum sæpius præpositionibus expressis construuntur: ut,

UBI? Plaut. *Qui nunc in Epheso est, Ephesii carissimus.* Cic. *Navis & in Cajeta parata est nobis & Brundisii.*

Quo? Plaut. *Postquam hinc in Ephesum abii.* Cic. *Adolescentulus miles profectus sum ad Capuam, quintoque anno post ad Tarentum Questor.*

UNDE

UNDE? Plaut. *Ex Epheso huc ad meum sodalem literas misi.* Cic. *A Brundisio nulla adhuc fama venerat.*

NOT. 1. In primis hoc fit cū adjectiva vel appellativa accedunt: ut, Plin. *In Hispali oppido.* Propert. *Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.* Sall. *Ad Cirtam oppidum iter constituunt.* Mart. *Hac de vitifera venisse picata Vienna.*

NOT. 2. Appellativis etiam domus & rus præpositiones adduntur: ut, Plin. *Ille in domo mea sæpè convaluit.* Sall. *Ille eos in domum Decimi Bruti perducit.* Liv. *Classe quā adveſti ab domo fuerant, multum potuere.* Alcon. *Qui fortè ex rure in urbem revertebatur.* Liv. *Ploratus mulierum ex privatis domibus exaudiebatur.* Vid. Notas reg. præced.

NOT. 3. Cū aliquid, non in loco ipso, sed in ejus vicinia fieri significatur, præpositiones AD vel APUD semper adduntur: ut, Cæſ. *Dum hac ad Ilerdam geruntur.* Cic. *Conchas & umbilicos ad Cajetam & ad Lucrinum legere.* Virg. *Prima quod ad Trojam pro caris gesserat Argis.* Cic. *Nos apud Alyziam unum diem commorati sumus.* Id. *Cū quinque cohortes apud Philomelum confedissent.* Sall. *Dum apud Zamam sic certatur.*

II. Nominibus regionum, provinciarum, villarum & aliorum locorum non dictis præpositio ferè additur: ut,

UBI? Cic. *Promitto tibi, si valebit, regulam illum in Italia nullam relicturum.* Ter. *In Lemno uxorem duxit.* Cic. *Pueri in Foriano videntur hyematuri.* Virg. *Lucus in urbe fuit mediā.*

QUO? Cic. *Nobis iter est in Asiam.* Id. *Te in Epirum salvum venisse vehementer gaudeo.* Id. *Si Annibal ad portas venisset.*

UNDE? Curt. *Ab Europa petis Asiam; ex Asia transis in Europam.* Cic. *Ad te de Gyaro dedi literas.* Ter. *Ex urbe tu rus habitatum migres.*

QUA? Cic. *Iter in Ciliciam facio per Cappadociam.* V. Max. *Per totum terrarum orbem manavit.* Virg. *Saxa per & scopulos & depressas convalles.*

NOT. Aliquando his nominibus præpositio subtrahitur: ut,

UBI? V. Max. *Duos egregie indolis filios suos à Gabinianis militibus Ægypti occisos cognovit.* Cæſ. *Cæsar cū audisset Pompeium Cypri visum.* Sall. *Roma Numidique facinora ejus memorat.*

QUO? Cic. *Inde Sardiniam eum classe venit.* Nep. *Pausaniam cum classe Cyprum atque Helleſpontum miserunt.* Liv. *Navigare Ægyptum pergit.*

UNDE? Liv. *Litere deinde Macedoniā allatae.* Tac. *Germanicus Ægypto remeans.* Suet. *Ut Judæa profecti rerum potirentur.*

QUA? Cic. *Nunc totā Asiā vagatur.* Hor. *Idem fortè viā sacrā.* Liv. *Seu terrā, seu mari, obviam eundem hosti foret.*

APPENDIX

1. PERO, in significatione proficiscendi, cum quovis loci nomine, respuit præpositionem: ut, Ovid. *Lacedæmona classe petebat.* Curt. *Ægyptum petere decrevit.* Cic. *Grues loca calidiora petentes maria transmittunt.*

2. Adverbium versus locorum nominibus semper postponitur, addita nonnunquam, at sæpius demptā præpositione AD vel IN: ut, Cæſ. *Ad Occa-*

num versus proficisci jubet. Cic. In Italiam versus navigaturus erat. Liv. In lapide ad meridiem versus confedit. * Cic. Cum Arretium versus castra movisset. Id. Amanum versus profecti sumus.

3. Adverbium usque nominibus cum ad locum, tum de loco significantibus, nunc cum præpositionibus AD, A, AB, E, EX, DE, nunc sine iis, adjicitur: ut, Cic. Usque ad Numantiam misit. Id. Usque Ennam profecti sunt. Plin. Te ab Hispania usque exciverat. Plaut. Usque è Persia. Ter. Ex Æthiopia est usque hæc. Cic. Non accepit à civibus suis, sed usque Tmolo petivit.

De SPATIO, sive DISTANTIA loci.

58. Vult quantum sextumve loci distantia casum.

Distantia unius loci ab alio ponitur in accusativo, interdum & in ablativo. Accus. ut, Cic. Cum abessem ab Amano iter unius diei. Id. Is locus est citra Leucadem stadia centum viginti. Id. Negat unquam se à te pedem discessisse. Abl. ut, Cic. Ventidius bidui spatio abest ab eo. Cæs. Certior factus est Ariovisti copias à nostris millibus passuum quatuor & viginti abesse.

NOT. 1. Interdum alterum substantivum, quo spatium itineris significatur, per Ellipsin supprimitur: ut, Cic. Nos in castra properabamus, quæ aberant bidui. Id. Ab Autronio & ceteris quadridui: supple, spatium, iter, viam; vel spatio, itinere, viâ.

NOT. 2. Quando locus ubi quid factum sit, per nomen distantiae exprimitur; vel solo ablativo utendum: ut, Cæs. Eodem castra promovit, & millibus passuum sex à Caesaris castris sub monte confedit. Id. Millibus passuum duobus ultra eum castra fecit. Vel accusativo cum præpositione AD: ut, Cic. Cum plebes prope ripam Anienis ad tertium milliarium confedisset. Nep. Sepultus est ad quintum lapidem.

NOT. 3. Excessus mensuræ vel distantiae solo ablativo ponitur: ut, Hoc lignum excedit illud digito. Britanniae longitudo ejus latitudinem ducentis quadraginta milliariis superat.

5. T E M P U S.

59. Tempus amat sextum, quoties per QUANDO rogatur:

QUAMBUDUM sed QUAMQUE DIU cùm quæritur, Aptius in quarto pones, quandoque Latino.

I. Tempus ponitur in ablativo cùm quæstio sit per QUANDO: ut, Plin. Nemo mortalium omnibus horis sapit. Martial. Temporibusque malis ausus es esse bonus. Ovid. Mense malas Majo nubere vulgus ait.

Item, cum per QUANTO TEMPORE, vel INTRA QUANTUM TEMPUS quæri potest: ut, Cic. Quatuor Tragœdias sexdecim diebus ab-

solvisse

soluisse cum scribas. Id. Quidquid est, biduo sciemus. Id. Clodius respondit triduo illum, ad summum quatruiduo periturum.

NOT. [1.] Ablativo haud raro adduntur præpositiones IN vel DE: ut, Ter. In tempore ad eam veni. Cic. Hæc ad te in presenti scripsi. Gell. Hoc quoque venisse usu Romæ comperi, feminam in undecimo mense post mariti mortem peperisse. Hor. Ut jugulent homines, surgunt de nocte iatrones. Cæf. De quarta vigilia profectus est. * Item, Cic. Ego, si semper haberem cui darem, vel ternas in hora darem. Plaut. Quos [nummos] tibi continuo reponam in hoc triduo. Ter. Ferè in diebus paucis, quibus hæc acta sunt, Chrysis vicina hæc moritur.

NOT. 2. Adhibetur nonnunquam & accusativus, cum præpositionibus AD, PER, vel INTRA: ut, Cic. Nos hic te ad mensem Januarii expectamus. Id. Præsto fuit ad horam destinatum. Suet. Ad Kalendas Græcas soluturos ait. * Cic. Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se. Id. Te penitus rogo, ne te tam longæ viæ per hyemem committas. * Liv. Lucretius Consul intra paucos dies moritur. V. Max. Intra annum extincti sunt.

NOT. 3. Si addatur ABHINC, tam accusativo, quam ablativo, absque præpositione, uti licet: ut Plaut. Hoc factum est ferè abhinc biennium. Cic. Horum pater abhinc duo & viginti annos est mortuus. Plaut. Qui abhinc sexaginta annis occisus foret. Cic. Quo tempore? Abhinc annis quatuor.

NOT. 4. Figurata locutiones sunt istæ, Cic. Profectus est id temporis. Ter. Ego isthuc atatis non amor operam dabam. Suet. Quare nunquam postea se publico illud horæ commisit; pro, eo tempore, isthac atate, illâ horâ.

II. Cùm quæstio fit per QUAMDIU [vel QUAMDUDUM] tempus ponitur in accusativo vel ablativo; sed sæpius accusativo. Accus. ut, Cic. Annos septuaginta vixit Ennius. Suet. Non amplius, cum plurimum, quam septem horas dormiebat. Virg. Noctes atque dies patet atri janua Ditis. Ablat. ut, Liv. Quatuor horis neutro inclinata est pugna. Suet. Vixit annis viginti novem, imperavit triennio & decem mensibus diebusque octo. Cæf. Continuato & nocte & die itinere.

¶ Ad quæstionem QUAMDUDUM respondentia adferuntur hæc & similia, Ter. Abhinc triennium commigravit hic vicinia. Cic. Comitii jam abhinc triginta diebus habitis. Sed de his, in quibus quæstio QUANDO æqualiter locum habet, modò diximus.

NOT. [1.] Adjicitur interdum præpositio PER, AD, IN, INTRA, vel INTER: ut, Cic. Serò resistimus ei, quem per annos decem aluimus contra nos. Id. Bestia ex se natos amant ad quoddam tempus. Id. Habebit Senatus in hunc annum quem sequatur. Cæf. Inviæti Germani, qui intra annos quatuordecim tectum non subierint. Cic. Qua inter decem annos nefariè flagitiosæque facta sunt.

NOT. 2. Observandæ sunt, ritèque supplendæ, ad tempus pertinentes hæc loquendi formulæ. * Cic. Annos natus unum & viginti; supple, ante. * Curt. Tyrus septimo mense, quàm oppugnari cæpta erat, capta est; 1. e. postquam. * Cic. Lacedæmonii septingentos jam annos amplius unis moribus & nunquam mutatis legibus vivunt; supple, quàm per. Nep. Minus diebus triginta in Asiam reversus est; supple, quàm in. Plaut. Hanc domum jam multos annos est

est cum possideo. Id. Hic leno nondum sex menses Megaribus Huc est cum com-
migravit: plena sententia est; Jam ante multos annos est, cum possideo, &c.
Nondum ante sex menses factum est, cum leno, &c. * Gell. Ut Karthagini-
ses quotquot annis populo Romano darent certum pondus argenti. Cic. Siculi quot-
annis tributa conferant; i. e. tot annis quot vel quotquot sunt. Sic quot-mensibus
ap. Caton. & Vitruv. quot-calendis ap. Plaut.

De ABLATIVO ABSOLUTO.

60. Fixum Participi junctum, quæ nulla gubernat Dictione, da sexto, vocitant quem lege solutum.

Substantivum cum Participio, quorum casus à nulla alia dictione
pendet, ponuntur in ablativo absoluto: ut, Cic. Dominante libidi-
ne, temperantia nullus est locus. Ovid. Quas Hector sensurus erat
poscente magistro, Verberibus jussas præbuit ille manus, sc. Achil-
les. Tac. Pereunte obsequio, etiam imperium intercidit. Cic. Op-
pressâ libertate patria, nihil est quod speremus amplius. Id. Nobil-
lium vitâ victuque mutato, mores mutari civitatum puto.

NOT. 1. Frequenter intelligitur participium ENTE vel EXISTEN-
TE, adjuncto alio nomine vel pronomine: ut, Plaut. Mirum est
solio visitare te, tam vili tritico; supple, existente. Ovid. Jam
quo cinis, vivis fratribus, Hector erat; supple, existentibus. Sic
Plaut. Me suasore atque impulsore hoc factum. Cic. Silvam tu Scan-
dian vendas, nobis Consulibus, atque hoc Senatu? Sic, Virg. Reg-
larino. Hor. Jove aquo. Item, Fatis auctoribus, Deo Duce, Ca-
mite Fortunâ, Invitâ Minervâ, Me ignaro, Cælo sereno, Asper-
byeme; & similia.

NOT. 2. Aliquando solum adest participium: ut, Cæf. Expositum
quid iniquitas loci posset. Liv. Inde ad Pellinam est progressus; non-
dum comperto quam regionem hostes petissent. Id. Ibi permissio, sc.
dicere prius, seu audire mallet, ita cœpit tyrannus. Hor. Exceptum
quod non simul esses; cetera letus. In his autem vel subaudiendum
negotio, vel defectum nominis supplet reliqua oratio.

NOT. 3. Ad Archaismum referenda sunt singulares hæ anomaliz. Plaut.
Nobis presente. Ter. Absente nobis. Pomponius ap. Non. Presente testibus
pro, presentibus, absentibus.

NOT. 4. Resolvitur hic ablativus in nominativum cum verbo in-
dicativi vel subjunctivi modi, additâ particulâ cum, dum, quando
postquam, sc. quoniam, aut simili: ut, Cic. Pythagoras Superbo re-
nante in Italiam venit; i. e. cum, dum, vel quando Superbus re-
nabat. Juv. Quandoquidem accepto claudenda est janua dam-
ni. i. e. postquam damnum acceptum est. Hor. Nil desperandum Te-
ucro duce & auspice Teucro; i. e. si vel quoniam Teucer sit dux. Cic.
Nondum liberâ civitate; i. e. quamvis nondum libera esset civitas.

NOT.

NOT. 5. Hic ablativus, quamvis absolutus in speciem videatur, re tamen verâ ab aliqua præpositione intellecta, regitur, veluti, *sub, cum, a* vel *ab*; quæ etiam interdum exprimi videntur: ut, Virg. *Sole sub ardentis Mart. Sub Principe Nerva. V. Max. Sub Cælio auctore. Cato, Cum Diis volentibus. Liv. Cum Diis bene juvantibus arma capite. Lucan. Moremque finistrum Sacrorum Druidæ positis repetistis ab armis.*

NOT. 6. Ablativo absoluto communiter locus est, cum duo orationis membra diversæ sunt rei vel personæ: ut, Ovid. *Et fugiunt, freno non remorante, dies. Id. Me duce, carpe viam. Ubi diversæ res sive personæ sunt, dies & frenum; ego & tu. * Aliter in eodem casu ponuntur: ut, Cic. Iens in Pompejanum bene mane hæc scripsi. Senec. Interrogati incolæ non patiuntur errare. Ubi, me eunte; interrogatis incolis, vix dixerim.*

+ Interdum tamen, licet rarius, Auctores ablativo absoluto utuntur, cum is & nominativus verbi ejusdem sunt personæ: ut, Ovid. *Me duce ad hunc voti finem, me milite, veni. Lucan. Latos fecit se Consule fastos. Senec. Populo spectante fieri credam, quicquid me conscio faciam.*

Sectio Tertia.

De Constructione Vocum INDECLINABILIUM.

I. Constructio ADVERBIORUM.

ADVERBIORUM constructio dividi potest in **CONVENIENTIAM** & **REGIMEN**. *Convenientia* autem duplex est: vel **GENERALIS**, sive quæ in pluribus vocum classibus; vel **SPECIALIS**, sive quæ in certa classe, locum habet.

De convenientia ADVERBIORUM generali.

1. Nominibus, verbis, & participantibus addi,
Et sibi, pro vario possunt Adverbia sensu.

Adverbia plurimum verbis junguntur, & eorum participiis: sæpè etiam nominibus, interdum & aliis adverbis, adjiciuntur.

1. Verbis: ut, Plaut. *Bonis quod bene fit, haud perit. Cic. Mala parta, malè dilabuntur. Id. Omnia humana placatè & modè feramus.*

2. Participiis: ut, *Fortiter pugnans; Graviter sauciatus. Plaut. bene re gestâ Salvus redeo. Ovid. Tam bona constanter praeda tendenda fuit.*

3. Nominibus: sæpius quidem adjectivis: ut, Ter. *Vir apprè nobilis. Cic. Insigniter impudens. Id. Servus egregiè fidelis. Rarius substantivis: ut, Cic. Homerus planè orator. Quintil. Molè parum viri signa. Liv. Admodum puella.*

4. Aliis

4. Aliis adverbis: ut, Ter. *Minus multò audacter, quàm nunc ledit, laderet.* Cato. *Sat citò, si sat benè.* Cic. *Tu verò Platonem nec nimis valdè unquam, nec nimis sapè laudaveris.*

De Convenientia ADVERBIORUM speciali.

Ea duas habet partes. Prima de iis adverbis agit, quæ cum certo comparationis gradu: Altera de iis, quæ cum certo verbi modo, construi solent.

1. Quæ quibus comparationis gradibus ADVERBIA jungantur.

1. Hæc adverbia intendendi, *Apprimè, admodum, vehementer, maximè, perquam, valdè, oppidò, & alia id genus, ferè positivis junguntur:* ut, Cic. *Utrique nostrum gratum admodum feceris.* Id. *Quod mihi quidem perquam parvum videri solet.* Id. *Præterquam oppidò pauci.*
2. TAM & QUAM positiva frequentissimè, superlativa rariùs, comparativa rarissimè copulant: ut, Cic. *Nemo orator tam multa, ne in Græco quidem otiosè scripsit, quàm multa sunt nostra.* Et sic passim. * Sall. *Quàm quisque pessime fecit, tam maximè tutus est.* Cato. *Quàm plurimum brassicam ederit, tam citissimè sanus fiet.* Varro, *Quàm paucissimos reliqueris, tam optimi in alendo sunt.* * Cic. *Per dexteram te istam oro, non tam in bellis & in præliis, quàm in promissis & fide firmiorem.*
3. QUAM, cum admirationi, commiserationi, vel interrogationi cum admiratione permixtæ, servit, positivis jungitur: ut, Ovid. *Heu quàm difficile est, crimen non prodere vultu!* Cic. *Quàm multa, quæ nostram causam nunquam faceremus, facimus causam amicorum?* * Item, cum pro quantum accipitur: ut, Cic. *Quàm sint morosi qui amant, vel ex hoc intelligi potest.* Ter. *Patrem novisti ad has res quàm sit perspicax.*
4. At QUAM, pro quantum, sequente verbo POSSUM, superlativis ferè adhaeret: ut, Sall. *Fugurtha quàm maximas potest copias armat.* Cic. *Aves cubili sibi nidisque construunt, eosque quàm possunt mollissimè substernunt.*
5. QUAM, pro VALDE, superlativis elegantissimè adjungitur: ut, Cic. *Uti verbis quàm usitatissimis, translationibus quàm mollissimis.* Id. *Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuspius quàm maximas, quàm primum, quàm sapissimè ratiqs agat.*
6. Adverbia vel adverbialiter posita in UM, *Parum, multum, nimium, tantum, quantum, aliquantum, sæpiùs positivis copulantur:* ut, Cic. *Quæ de fratre meo scribis, sunt parum firma.* Id. *Socer hujus vir multum bonus est.* Id. *In rebus apertissimis nimium longi sumus.* * Interdum & comparativis: ut, Val. Max. *Quantum domo inferior, tantum gloria superior evasit.* Liv. *Forma viri aliquantum amplior humanâ.* Plin. *Nuces juglandes multum pineis minorës.*
7. Adverbia vel adverbialiter posita in O, *Paulò, nimio, aliquanto, eò, quod hoc, impendio, nihilo, comparativis ferè semper junguntur:* us, Cic. *Valde sicut soleo, paulò tamen etiam deterius, quàm soleo.* Id. *Quarum rerum eò gravius est dolor, quò culpa major.* Ter. *Impendio magis gaudebat animus mihi.* * Tanto, quanto, multo, tam comparativis quàm superlativis copulantur: ut, Juv. *Omne animi vitium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto major peccat habetur.* Senec. *Multo potentius, & longè disertius.* Catull. *Tanto pessimus omnium Poëta, Quanto tu optimus omnium patronus.* Cic. *Conspectus vester multò jucundissimus.*

LONGE frequentius superlativis, interdum comparativis, rarò positivis adiungitur.

citur: ut, Cic. *Longè omnium in dicendo gravissimus & eloquentissimus Plato.* Id. *Longè post homines natos improbissimus C. Servilius.* Virg. *At pedibus longè melior Lycus.* Ovid. *Sed longè cunctis longèque potentior illis, Si qua tibi sponsa est.* Apul. *Longè opulentus.* Ulpian. *Longè utile visum est.*

9. FACILE, pro HAUD DUBIE, superlativo, aut voci ejus vim habenti, adjungitur: ut, Cic. *Vir unus totius Græciæ facile doctissimus.* Id. *Homo regionis illius virtute, existimatione, nobilitate facile princeps.* Quintil. *In affectibus, qui miseratione constant, facile præcipuus.*

2. Quæ quibus modis ADVERBIA jungantur.

1. CUM, adverbium temporis, vel indicativo, vel subjunctivo, sed huic sæpius, jungitur: ut, Ter. *Nunc cum non queo, æquo animo fero.* Virg. *Cum faciam vitulæ pro frugibus, ipse venito.* * Ter. *Cum faciem videas, videtur esse quantivis pretii.* Virg. *Carmina tum melius, cum venerit ipse, canemus.*
2. DUM, de re præsentis nondum perfecta, indicativo jungitur: ut, Plaut. *Dum hæc aguntur.* Virg. *Priami dum regna manebant.*
3. DUM & DONEC, pro QUAMDIU, indicativum petunt: ut, Cic. *Ægroto, dum anima est, spes esse dicitur.* Ovid. *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*
4. DUM & DONEC, pro USQUEDUM, modò indicativum, modò subjunctivum adfiscunt: ut, Cic. *Ego in Arcano opperior, dum ista cognosco.* Id. *Ulciscendi vim differant in tempus aliud, dum deservescat ira.* * Virg. *Donec geminam partu dabit Ilia prolem.* Ter. *Haud desinam, donec perfecero hoc.*
5. QUOAD, pro QUAMDIU, QUANTUM, vel QUATENUS, indicativo jungitur, vel subjunctivo, prout sententia est finita, vel infinita: ut, Cic. *Quoad Catilina fuit in urbe, ejus consiliis obstiti.* Id. *Quoad tibi æquum ac rectum videbitur.* * Id. *Ut, quoad possem & liceret, à senis latere nunquam discederem.* Id. *Mihi Antonius pervenisse videtur, quoad progredi potuerit feri hominis amentia.* ¶ Pro USQUEDUM, vel DONEC, subjunctivo frequentius additur: ut, Cic. *Thessalonica esse statueram, quoad aliquid ad me scriberes.*
6. POSTQUAM, vel POSTEAQUAM, indicativo ferè jungitur, ut, Ter. *Is postquam excessit ex ephebis.* Cic. *Posteaquam de medio cursu sum revocatus.*
7. ANTEQUAM, PRIUSQUAM, SIMUL, SIMUL AC, SIMUL ATQUE, SIMUL UT, UBI, pro POSTQUAM, modò indicativum, modò subjunctivum, admittunt: ut, Cic. *Antequam de incommodis Siciliæ dico.* Id. *Antequam de republica dicam.* Ter. *Omnia experiri certum est, priusquam peream.* Cic. *Priusquam aggrediar ad causam.* Id. *Simul instavit tibicen, à perito carmen cognoscitur.* Liv. *Simul portarum claves tradiderimus, Carthaginiensium extemplo Enna erit.* Virg. *Quam simul ac talis persensit peste teneri.* Varro, *Simul ac promiseris minerval, incipiam.* Cic. *Simul atque introductus est, rem confecit.* Hor. *Simul atque adoleverit ætas.* Cic. *Omne animal, simul ut ortum est, & se ipsum & omnes partes suas diligit.* Id. *Ego ad te habeo quod scribam, simul ut videro Curionem.* Virg. *Hæc ubi dicta dedit.* Cic. *Ubi semel quis pejeraverit, ei credi postea non oportet.*
8. NÆ, h. e. PROFACTO, pronomini bus ferè præpositum, vel indicativum, vel subjunctivum recipit: ut, Ter. *Næ ego homo sum infelix.* Cic. *Næ tu, si id fecisses, melius famæ tuæ consulisses.*
9. NĒ, adverbium prohibendi, vel imperativo vel subjunctivo, & huic elegantius, jungitur: ut, Plaut. *Abi, ne jura, satis credo.* Virg. *Ne fugite hospitium, neve ignorete Latinos.* * Ter. *Ne post conferas culpam in me.* Liv. *Ne tot annorum felicitatem in unius horæ dederis discrimen.*

10. QUASI, CEU, TANQUAM, PERINDE, quando similitudinem notant, indicativo junguntur: ut, Plaut. *Fuit olim, quasi ego sum, senex.* Virg. *Adversus rupto ceu quondam turbine venti Confligunt.* Ter. *Tanquam Philosophorum habent disciplina ex ipsis vocabula.* Cic. *Hæc omnia perinde sunt, ut aguntur.* ¶ Quando autem simulationem vel ironiam significant, subjunctivum post se habent: ut, Cic. *Quasi de verbo, non de re, laboretur.* Plin. *Ceu verò nesciam adversus Theophrastum scripsisse etiam feminam.* Juv. *Tanquam feceris ipse aliquid.* Cæf. *Perinde ac satisfacere & fraudata restituere vellent.*
11. Optandi & imprecandi particulæ, UTINAM, O SI, UT, pro UTINAM, subjunctivum adsciscunt: ut, Cic. *Utinam ea res ei voluptati sit.* Virg. *O mihi præteritos referat si Jupiter annos.* Ter. *Ut illum dii deaque perdant.*
12. Ut, pro POSTQUAM, indicativum petit: ut, Ovid. *Ut fumus in Ponto, ter frigore constitit Ister.* ¶ Item, pro QUAM: vel QUOMODO, cum quadam admiratione: ut, Ter. *Ut falsus animi est!* Plaut. *Ut sæpè summa ingenia in occulto latent!* ¶ Cum simpliciter similitudinem notat, plerumque indicativo jungitur: ut, Plaut. *Ut tute es, item omnes censes esse.* * Interdum futuro subjunctivi: ut, Cic. *Ut sementem feceris, ita metes.*
13. QUIN, pro CUR NON, indicativum postulat: ut, Cic. *Quin continetis vocem indicem stultitia vestra?* ¶ Pro IMO indicativum vel imperativum recipit: ut, Ter. *Quin est paratum argentum.* Id. *Quin tu hoc audi.* ¶ Pro UT NON, QUOD NON, vel QUO MINUS, subjunctivum petit: ut, Ter. *Nulla tam facilis res, quin difficilis fiet, quam invitus facias.* Cic. *Non quin rectum esset, sed quia, &c.* Id. *Prorsus nihil abest, quin sim miserrimus.*

De Regimine ADVERBIORUM.

62. EN, velut ECCE, sibi primum quartumve tulerunt.

EN & ECCE vel nominativum, vel accusativum recipiunt: ut, Cic. *En crimen, en causa.* Senec. *En Paridis hostem.* Cic. *Ecce nova turba atque rixa,* Id. *Ecee miserum hominem.*

NOT. HEM (pro ECCE) similiter cum accusativo construitur: ut, Ter. *Hem astutias.* Id. *Hem Davum tibi.*

63. Temporis, atque loci, quantique adverbia quædam Dant patrium: quem nata DIE quartumve reposcunt.

I. Adverbia quædam temporis, loci & quantitatis regunt genitivum.

1. Temporis: *Interea, postea, inde, tunc:* ut, Ter. *Te interea loci cognovi.* Sallust. *Postea loci Consul pervenit in oppidum Circam.* Lucr. *Inde loci mortalia secula creavit.* Justin. *Ex gente obscura tunc temporis.*

2. Loci:

2. Loci: *Ubi & quo*, cum eorum compositis: item, *ed, huc, huc-cine, unde, usquam, nusquam, longè, ibidem*: ut, Cic. *Ubi terrarum sumus!* Plaut. *Non hercle quò hinc nunc gentium aufugiam, scio.* Cic. *Ubicunque terrarum & gentium violatum jus civium Romanorum sit.* Ter. *Imò abeat multò malo quovis gentium.* Tac. *Eò audacia provectus est.* Curt. *Huc malorum ventum est.* Pers. *Huccine rerum Venimus?* Plaut. *Unde hac igitur gentium est?* Id. *Neque mihi libella spes est usquam gentium.* Ter. *Fratrem nusquam invenio gentium.* Cic. *Tu autem abes longè gentium.* Plaut. *Ibidem loci res erit.*

3. Quantitatis: *Abunde, affatim, largiter, nimis, quoad, satis, parum, minimè*: ut, Suet. *Se jampridem potentia glorieque abundè adeptum.* Plaut. *Tibi divitiarum affatim est.* Id. *Credo illic inesse auri & argenti largiter.* Cic. *Nimis insidiarum ad capiendas aures adhiberi videtur.* Id. *Quoad ejus facere potueris.* Sall. *Satis loquentia, sapientia parum.* Ter. *Minimè gentium.*

4. Quibus addi solent, *ergò, pro causâ, instar, partim*: ut, Cic. *Donari virtutis ergò.* Virg. *Instar montis equum---* *Ædificant.* Ter. *Partim sum earum exactus, partim vix steti.* * Sed hæc verè nomina substantiva esse alibi docuimus.

II. PRIDIE & POSTRIDIE (à die composita) vel genitivum vel accusativum recipiunt: ut, Cic. *Pridie ejus diei.* Cæs. *Postridie ejus diei.* Cic. *Pridie Quinquatrus.* Id. *Postridie ludos Apollinares.* * Sic, *Pridie, postridie, Calendas, Nonas, Idus*; rarò *Kalendarum*, &c.

64. Derivata patrum retinent adverbia casum.

Quædam adverbia derivata regunt casum primitivorum: ut, Cic. *Sed hæc tu meliùs, vel optimè omnium.* Id. *Cum id sit extremum, congruenter natura convenienterque vivere.* Id. *Huic ad urbem venienti tota obviam civitas processerat.* Colum. *Terram stercoreatam minimùm altè pedem in pulvinòs redigat.* Pallad. *Altè tribus pedibus.* Sic, *Propiùs urbi vel urbem, Proximè castris vel castra.* Sall. *Amplius opinione morabatur.* Martial. *Quisquis plus justo non sapit, ille sapit.*

II. Constructio PRÆPOSITIONUM.

65. Ad poscit quartum sociis cum præposituris.

Præpositiones AD, APUD, ANTE, &c. accusativum regunt: ut, Propert. *Haud ulla portabis opes Acherontis ad undas.* Ter. *Ut apud me pramium esse positum pietati scias.* Ovid. *Non venit ante*
K 2 *sum*

suam nostra querela diem. Sic, *Adversus* vel *adversum* hostes, *Cis* Euphratem, *Citra* necessitatem, *Circa* vel *circum* forum, *Contra* inimicos, *Erga* amicos, *Extra* terminos, *Inter* fratres, *Intra* privatos parietes, *Infra* tectum, *Juxta* macellum, *Ob* questum, *Propter* virtutem, *Per* agros, *Præter* morem & consuetudinem, *Penes* arbitros, *Post* tergum, *Pone* cervicem, *Secus* viam, *Secundum* Regem, *Supra* cælum, *Trans* montem, *Ultra* Indos.

66. A jungi sexto, reliquis cum fratribus, optat:

Vult **TENUS** at patrium numeri plerumq; secundi.

I. Præpositiones **A**, **AB**, **ABS**, &c. regunt ablativum: ut, Ter. *Rem omnem à principio audies*. Hor. *Nihil est ab omni parte beatum*. Plaut. *Neque me abs tuo conspectu occultabo*. Sic, *Absque causa*, *Cum exercitu*, *Clam patre*, *Coram testibus*, *De lana caprina*, *E foro*, *Ex adibus*, *Pro clientibus*, *Præ timore*, *Palam omnibus*, *Sine labore*, *Mento tenus*.

II. **TENUS**, si nomen sit plurale, genitivum ferè postulat: ut, Virg. *Et crurum tenus à mente palearia pendent*. Cic. *Lumborum tenus*. * Interdum & ablativum: ut, Ovid. *Pectoribus tenus*.

67. **SUB**, **SUPER**, **IN**, **SUBTER**, quantum sextumque gubernant.

Præpositiones **IN**, **SUB**, **SUPER** & **SUBTER**, interdum accusativum, interdum ablativum, pro varia significatione, regunt; hoc modo:

1. **IN**, **SUB** & **SUPER**, cum motus ad locum significatur, accusativum postulant: ut, Cæs. *Cæsar in hiberna exercitum deduxit, ipse in citeriorem Galliam profectus est*. Virg. *Et nunc magna mei sub terras ibit imago*. Id. *Danaûm super agmina latè Incidit*.

2. Cum motus vel quies in loco significatur, **IN** & **SUB** regunt ablativum; **SUPER** vel accusativum, vel ablativum: ut, Ter. *Ego in portu navigo*. Ovid. *In viduo jaceo solus & ipse toro*. Virg. *Troja sub mœnibus altis Tot nati cecidere Deûm*. Id. *Recubans sub tegmine fagi*. Liv. *Ad Antiochiam super Meandrum amnem posuit castra*. Virg. *Stratoque super discumbitur esto*.

3. **SUBTER** ferè accusativum postulat, sive motus, sive quietis verbis adjungatur: ut, Virg. *Angusti subter fastigia tecti Ingentem Ænean duxit*. Cic. *Plato iram in pectore, cupiditatem subter precordia locavit*. Pers. *Ilia subter Cecum vulnus habes*. * Interdum apud Poëtas ablativum recipit: ut, Virg. *Omnes Ferre libet subter densa testudine casus*.

NOT. I. Speciatim, **IN**, pro *erga*, *contra*, *per*, *ad*, *usque*, *ad*, *apud*, *super*, accusativo jungitur: ut, * Cic. *Amor in patriam*. Id. *Indulgentia in liberis*.

* Id.

* Id. *Ad impietatem in deos, in homines adjunxit injuriam.* Id. *Crescit in dies singulos hostium numerus.* Virg. *Siletur in noctem.* * Ter. *Vereor coram in os te laudare.* Cic. *In legem per vim latam jurare noluerat.* Hor. *Nullius additus jurare in verba magistri.* * Mart. *In lucem semper Acerra bibit.* Varro. *Pariunt [vaccæ] in annos decem, quædam etiam in plures.* Plin. *Studebat in cæna tempus.* * Cic. *Cato ea sentit quæ non probantur in vulgus.* Tac. *Celebrata in vulgus Celsi salus.* * Cic. *In filium quam habebam potestatem, eâ usus sum.* Hor. *Regum timendorum in proprios greges, Reges in ipsos imperium est Jovis.* ¶ Item cùm distributioni vel mutationi inservit: ut, * Cæf. *Gallia est omnis divisa in partes tres.* Virg. *Socios partitur in omnes.* Liv. *Cùm quingenos denarios pretium in capita statuissent.* * Ovid. *Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros.* Id. *Versa est in cinerem sospite Troja viro.* ¶ Item, cùm ad similitudinem seu formam notat: ut, Virg. *Portus ab Eo fluctu curvatur in arcum.* Apul. *Lapis Parius in Dianam factus.*

NOT. 2. IN, pro INTER, ablativo ferè adjicitur: ut, Cic. *Hoc primum sentio, nisi in bonis, amicitiam esse non posse.* Id. *Peto ut eum complectare, diligas, in tuis habeas.* Liv. *Regio erat in primis Italiæ fertilis.* * Rarò accusativo: ut, Cic. *Homines morte deletos reponere in Deos.*

NOT. 3. IN, nonnunquam, cùm quies significatur, accusativo jungitur: ut, Cic. *Cùm vestros portus in prædonum fuisset potestatem sciatis.* Liv. *Minucium magistrum equitum prope in custodiam habitum.* Sall. *Cùm talem virum in potestatem haberet.* ¶ Contrà, cùm motus ad locum significatur, ablativo junctum interdum reperitur: ut, Plaut. *Qui intromisisti in adibus quingentos coquos.* Virg. *Rapiatque in fomite flammam.* Pallad. *Pira deinde mittuntur in vasculo.*

NOT. 4. SUB, cùm ad tempus refertur, sive cùm pro circa, vel paulò ante, vel paulò post, accipitur, accusativum ferè postulat: ut, Cæf. *Pompeius sub noctem naves solvit, i. e. paulò ante.* Cic. *Sub dies festos, i. e. paulò post.* Liv. *Sub idem tempus, i. e. circa, vel per idem tempus.* * Rarius ablativum: ut, Plin. *Sub die ludorum.* Suet. *Sub exitu visæ.*

NOT. 5. SUPER, pro ultra, præter & inter, accusativum petit: ut, * Virg. *Super & Garamantas & Indos Proferet imperium.* Sall. *Animum advortit, super gratiam atque pecuniam suam invidiam facti esse.* Tac. *Jam super triginta millia armatorum adspiciebantur.* * Liv. *Punicum exercitum super morbum etiam fames affecit.* Suet. *Super segnitia notam, ebrietatis quoque & alexa infamiam subiit.* * Plin. *De ejus nequitia omnes super cænâ loquebantur.* Curt. *Super mensam.* Id. *Super vinum & epulas, i. e. inter cænandum, inter pocula.*

NOT. 6. SUPER, pro de, pro vel ob, ablativo gaudet: ut, * Cic. *Hac super re scribam ad te.* Virg. *Multa super Priamo rogans, super Hectore multa.* * Id. *Nec super ipse suâ molitur laude laborem.* Id. *His accensa super, i. e. ob hac.*

68. Casum sæpè suum dat præpositura regendum Addita composito: quandoque iteratur & ipsa.

Præpositio in compositione eundem sæpè casum regit quem extra: ut, Virg. *Adit oppida pastor.* Sall. *Qui per virtutem soliti erant, nobilitatem anteverire.* Ter. *Villam prætereo sciens.* Cæf. *Casa, omnem equitatum pontem transducit.* * Liv. *Ut absisteret incepto fecerunt.* Suet. *Biennio continuo pedem portâ non extulit.* * Virg.

Prima

Prima leues incunt si quando praelia Parthi. Id. *Herent infixi pectore vultus.* Id. *Victorque viros supereminet omnes.* Cic. *Super se deas hoc labore itineris.*

II. Præpositio cum qua verbum est compositum, sæpè iteratur: ut, Cic. *Qui ad nos intempestivè adeunt, molesti sæpè sunt.* Id. *Nihil non consideratum exibat ex ore.* Id. *Modò enim hoc malum in hanc remp. invasit.* Ter. *Nunquam accedo ad te, quin abs te abeam doctior.*

NOT. [1.] Hæc structura tum tantum locum habet, cum præpositio à verbo divelli, ac separatim suo casui præmitti potest: ut, Virg. *Alloquor te, i. e. loquor ad te.* Liv. *Classis circumvehitur arcem, i. e. vehitur circum arcem.*

NOT. 2. Ex his multa sunt, quæ præpositionem iteratam respuunt: ut, *Affari, alloqui, allatrare aliquem; non, ad aliquem.* Sic, *Alluere urbem, Accolere flumen, Circumvenire aliquem, Obire legationem, Præterire injuriam; & Abdicare se magistratu, Efferre pedem domo, Evertere aliquem omnibus fortunis, &c.*

NOT. 3. Rursus alia sunt, quæ solum cum præpositione, quantum constat, construuntur: ut, *Accurrere ad aliquem, Adhortari ad aliquid, Incidere in morbum; non, Accurrere aliquem, Adhortari aliquid, &c.* Quod ad me attinet; non, quod me attinet. Sic, *Avocare à studiis, Avertere ab incepto, &c.*

NOT. 4. Multa sunt, quæ præpositionem compositi vel repetunt, vel omitunt: ut, Cic. *Aggredi ad disputationem.* Id. *Aggredi causam.* Liv. *Per mediam hostium aciem perrumpere.* Cic. *Pœnam legum perrumpere.* Id. *Ingressi orationem.* Id. *Ingradi in orationem.* Sic, *Inducere animum, vel in animum. Aberrare proposito & à proposito. Abstinerè cibo, à scelere. Evadere undis, Virg. & manibus.* Liv. *Decedere de suo jure, Decedere provinciâ, viâ; vel de provincia, de via. Expellere, ejicere, exterminare, extrudere, exturbare urbe, & ex urbe, &c.*

NOT. 5. Multa denique sunt, quæ cum dativo, vel aliter, construuntur: ut, *Affurgere alicui, Illacrymari morti alicujus, Accedere urbem, ad urbem, urbi; Appropinquare ad portam, muro. Insilire in scapham, Plaut. Insilire puppim, Lucan. puppi, Id. Circumdare brachia collo, Succumbere oneri, Inesse rei alicui, & in re aliqua. Extorquere argentum ab aliquo, Cic. ferrum alicui de manibus, Id.*

NOT. 6. Quædam cum præpositionibus E vel EX composita, vel accusativum vel ablativum admittunt: ut, Stat. *Campum exire vetat.* Virg. *Quamvis multa meis exiret victima sepiis.* Plin. *Non debet historia egredi veritatem.* Ovid. *Portubus egredior.* Lucan. *Patrios excedere muros.* Virg. *Sceleratâ excedere terrâ.*

Alia de PRÆPOSITIONIBUS Observationes.

I. Præpositionibus accusativum regentibus vulgò adduntur, CIRCITER, PROPE, USQUE, & VERSUS: ut, Cæs. *Circiter meridiem exercitum in castra reduxit.* Cic. *Hofes prope muros castra habent.* Curt. *Corpora usque pedes carbaso velant.* Plin. *Vasta solitudines orientem versus.* * Sed hæc verè adverbia sunt, quibus subaudienda est præpositio AD; quæ cum tribus posterioribus non nunquam exprimitur: ut, Nep. *Cum propè ad annum octogesimum prosperè permansisset fortuna.* Hor. *Ab ovo Usque ad mala.* Plin. *Ad occidentem versus.*

II. Inter ablativum regentes numeratur & PROCL: ut, Liv. *Haud procul seditione res erat.* * Sed hoc quoque adverbium est: ablativus autem regitur ab intellecta præpositione A vel AB; quæ & sæpissimè exprimitur: ut, Virg. *Procul à patria.* Quintil. *Procul ab ostentatione.*

III. Præpositiones aliis interdum casibus, quàm quos consuetè regunt, per Ellipsin junguntur: ut, Suet. *Campum Stellatæm divisit extra sortem ad viginti millibus civium;* i. e. *civium millibus ad viginti millia.* Sic Cic. *Ad Opis.* Ter. *Ad Diana;* supple, *adem.* Cic. *A vestæ;* supple, *ede.*

IV. TENUS & VERSUS casibus suis postponuntur: reliquæ serè præcedunt: usque promiscuè adhibetur.

V. Inter præpositionem & casum ab ea rectum nonnunquam apud Poëtas aliquid interponitur: ut, Virg. *Injiciunt ipsis ex vincula fertis.* Ovid. *Discipulo perii solus ab ipse meo.*

VI. Præpositiones sæpè omittuntur: ut, Virg. *Devenire locos latos.* Cic. *Magnam partem ex Iambis nostra constat oratio;* supple, *ad.* Ter. *Nunc id prodco.* *Ire insicias, suppetias, exsequias;* sup. *ob vel propter.* Virg. *Maria aspera juro;* sup. *per.* Id. *It portis.* Cæsar. *Ut se loco movere non possent;* sup. *ex vel de.* Virg. *Ære cavo clypeus.* Hor. *Vina promens dolio;* sup. *ex.* Ter. *Quid illo facias;* sup. *de.* Cæsar. *Si reipublica commodo facere posset;* sup. *cum,* &c.

VII. A & E solum consonantibus; AB & EX sæpius vocalibus, haud rarè & consonantibus, præponuntur: ut, *A patre, E regione: Ab initio, Ab rege, Ex urbe, Ex parte.* * Abs ante q & t ponitur: ut, Ter. *Abs quivis homine.* Cic. *Vel vincam te, vel vincar abs te.*

III. Constructio INTERJECTIONUM.

69. O, HEU, PROH primum, quartum, quintumque tenebunt.

HEI sibi, VÆque petunt casum subungere ternum.

I. Interjectiones, O, HEU & PROH, regunt nominativum vel vocativum; interdum etiam accusativum. Nom. ut, Ter. *O vir fortis atque amicus!* Plin. *Heu vanitas humana!* Liv. *Tantum, prohdolor! degeneramus à parentibus nostris!* Voc. ut, Ter. *O Davedisane contemnitor abs te!* Virg. *Heu miserande puer!* Cic. *Proh sancte Jupiter!* Accus. ut, Cic. *O praeclarum custodem ovium (ut aiunt) lupum!* Ter. *Heu me infelicem?* Cic. *Proh Deum hominumque fidem!*

II. HEI & VÆ regunt dativum: ut, Ter. *Hei misero mihi!* Martial. *Væ tibi, caussidice.*

APPENDIX de aliis Interjectionibus.

1. HEUS & OHE vocativo tantum apponuntur: ut, Ter. *Heus Syre.* Martial. *Ohe jam satis est, ohe libelle.*

2. AH & VAH accusativo vel vocativo: ut, Ter. *Ab me miserum!* Virg. *Ab virgo infelix!* Incert. *Vah inconstantiam!* Plaut. *Vah salus mea, servavisti me.*

3. HEM

3. Hæc dativo, accusativo & vocativo: ut, Ter. *Hæc tibi*. Id. *Hæc altitias!* Cic. *Hæc mea lux, meum desiderium*.
 4. Reliquæ ferè Interjectiones, & pleræque etiam earum quas diximus, abfque casu orationi inferuntur.

IV. Constructio CONJUNCTIONUM.

70. Disjunctio sociansque ligat conjunctio casus, Atque modos, regimen si non varietur, eosdem.

Conjunctiones copulativæ, *Et, ac, atque, nec, neque, &c.* & disjunctivæ, *Aut, ve, vel, seu, sive*, connectunt similes casus & modos: ut, Hor. *Pulvis & umbra sumus*. Id. *Qui studet optatam cursu contingere metam, Multa tulit fecitque puer, sudavit & alsit*. Ovid. *Nec census, nec clarum nomen avorum, Sed probitas magnos ingeniumque facit*. Hor. *Aut prodesse volunt, aut delectare Poëta*.

* His adde, *Quàm, nisi, præterquam, an*: ut, Ter. *Hæc res non minus me male habet, quàm te*. Cic. *Philosophi negant quenquam virum bonum esse, nisi sapientem*. Id. *Pro tantis rebus nullum à vobis premium postulo, præterquam hujus diei memoriam sempiternam*. Virg. *Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?*

* Item, adverbia similitudinis, *ceu, tanquam, quasi, ut, &c.* Plin. *Pergami omnibus annis spectaculum gallorum publice editur, ceu gladiatorum*. Cic. *Gloria virtutem tanquam umbra sequitur*.

Exc. Si diversa sit vocum structura, dissimiles necessario casus copulantur: ut, Cic. *Mea & reipublica interest*. Juv. *Balnea sexcentis, & pluris porticus empta*. Cic. *Sive Roma es, sive in Epiro*.

Not. Si sententia variationem constructionis admittat, casus etiam & modi variari interdum possunt, ut, Boët. *Mulier reverendi admodum vultus, oculis ardentibus, colore vivido, atque inexhausti vigoris*. Sic, *Vir magni ingenii, summæque industriæ*; vel, *Vir magno ingenio, summæque industriæ*. Sall. *Ubi videt neque per vim, neque insidiis opprimi posse hominem*. Pers. *Tecum habita, & nostris quàm sit tibi curta suppellex*.

71. *Quo, licet, utque modum poscunt utinamque secundum:*

Queis infinitas voces, ne, dummodo, junge.

I. *Ut, quo, licet, ne, utinam & dummodo*, subjunctivo modo ferè semper adhærent: ut, P. Syr. *Avaro quid mali optes, nisi ut vivat diu?* Ter. *Adjuta me, quò id fiat facilius*. Virg. *Dicam e quidem, licet arma mihi mortemque minetur*. Hor. *Immortalia ne speres, monet annus*. Quintil. *Utinam liberorum nostrorum mores non ipsi perderemus*. Cic. *Omnia honesta negligunt, dummodo potentiam consequantur*.

II. Inter-

II. Interrogativa omnia, sive nomina, sive pronomina, sive ad-
verbia, sive conjunctiones sint, cum indefinite ponuntur, subjun-
ctivum adsciscunt: ut, Hor. *Qua virtus, & quanta, boni, sit vi-
vere parvo, Discite.* Ter. *Metuo qualem tu me esse hominem ex-
istimes.* Cic. *Ut sciam quid agas, ubi quoque, & maximè quando
Rome futurus sis.* Ovid. *Nescit vitæ fruatur, An sit apud Manes.*

¶ Item relativum QUI, quoties in continuato cum præcedentibus sermone
adhibetur, subjunctivo frequentius quàm indicativo jungitur: ut, Cic.
Pompeius non dubitat ea quæ de republica nunc sentiat, mihi valde probari. Id.
*Dices, quid igitur proficis, qui anticeps ejus rei molestiam, quam triduo sciturus
sis.*

NOT. 1. Post hæc verba, *Volo, nolo, malo, rogo, precor, censeo, suadeo, licet,
oportet, necesse est, & similia:* item post imperativos, *sine, fac vel facito,*
ut eleganter reticetur: ut, Ter. *Ducas volo hodie uxorem.* Cic. *Artificium
obliviscatur & studium deponat licebit.* Ter. *Fac te patrem esse sentiat.*

NOT. 2. NE post cave sæpius omittitur: ut, Cic. *Cave facias,* Ter. *Cave te
esse tristem sentiat.*

NOT. 3. UT & QUOD sic ferè distinguuntur.

1. UT notat causam finalem, & plerumque de re futura dicitur: ut,
Ter. *Vel me monere hoc, vel percontari puta: Rectum est? ego ut faciam: non
est? te ut deterream.* Nep. *Cursores miserunt, ut nunciaret, quàm celeri opus
esset auxilio.* * Adhibetur etiam post voces intensivas, *Adeo, ita, sic, tam,
talis, tantus, tot, & similia:* ut, Cic. *Adeone ignarus es consuetudinis nostræ,
ut hæc nescias.* Plin. *Nullum tam impudens mendacium est, ut teste careat.* Cic.
Vita quidem talis fuit, ut nihil possit accedere.

2. QUOD notat causam efficientem, seu impulsivam, diciturque ple-
rumque de eventu seu re gestâ: ut, Cic. *Gaudeo quòd te interpellavi.* Id.
Cato mirari se aiebat, quòd non rideret haruspex, haruspicem cum vidisset. Vid.
& supra, p. 57.

APPENDIX.

De aliis CONJUNCTIONIBUS cum Indicativo vel Subjunctivo con-
structis.

1. ETSI, TAMETSI, QUANQUAM, in principio statim sententiæ indicativum
postulant: ut, Cic. *Etsi vereor, judices, &c.* Id. *Tametsi vicisse debeo, ta-
men de meo jure decedam.* Id. *Quanquam gratiarum actionem à te non desidera-
bam.* * Alibi etiam subjunctivum admittunt: ut, Cic. *Nunc tantum vi-
demur intelligere, non diuturnam bellum; etsi id ipsum nonnullis videatur secus.*
Ter. *Memini tametsi nullus moneas.* Quint. *Cædi verò discentes, quanquam
receptum sit, & Chrysippus non improbet, minimè velim.*
2. ETIAMSI & QUAMVIS sæpius subjunctivo, interdum indicativo adhærent:
ut, Cic. *Omnia breviter tolerabilia esse debent, etiamsi maxima sint.* Virg. *Quam-
vis Elysios miretur Græcia campos.* * Cic. *Ista veritas, etiamsi jucunda non est,
mihi tamen grata est.* Hor. *Quamvis, Scæva, satis per te tibi consulis.*
3. UT, pro QUAMVIS, subjunctivo solum adjungitur: ut, Ovid. *Ut desint
vires, tamen est laudanda voluntas.*
4. QUONIAM, QUANDO, QUANDOQUIDEM, indicativum ferè postulant: ut,
Ter. *Quoniam non potest id fieri quod vis, Id velis quod possit.* Id. *Quando ego*

tuum non curo, ne tu cura meum. Virg. *Quandoquidem in molli confedimus herba.*

5. QUIPPE, pro *nam*, indicativo jungitur: ut, Virg. *Quippe vetor fais.*
6. UTPOTE & QUIPPE pro *utpote*, sequente *qui*, sæpius subjunctivum, rariùs indicativum: sequente *cum* solum subjunctivum, habent: ut, Suet. *Ad des sacras opulentissimis donis adornavit; utpote qui in cellam Jovis Capitolini decem millia pondo auri contulerit.* Cic. *Non ignorat voluptatem Epicurus, quippe qui testificetur, &c.* * Id. *Lucius quidem frater ejus, utpote qui peregrè depugnavit, familiam ducit.* Id. *Quippe qui cives optimos jugulari jussit.* * Id. *Ad fidem faciendam justitia plus pollet, quippe cum ea sine prudentia satis habeat auctoritatis.* Id. *Me ineommoda valetudo, utpote cum sine febris laborassem, tenebat Brundisii.*
7. QUOD & QUIA in sententia finita indicativo, in infinita subjunctivo sociantur: ut, Cic. *Benè facis, quod me adjuvas.* Ter. *Quia paululum voluisti accessit pecunie, sublatis animi sunt.* * Cic. *Mihi quod Nasica defendissem, leviter succensuit.* Id. *Nemo ipsam voluptatem, quia voluptas sit, aspernat: neque quisquam est, qui dolorem ipsum, quia dolor sit, amet.*
8. QUUM, seu CUM, pro *quoniam*, subjunctivum; pro quod indicativum longè frequentius adsciscit: ut, Ovid. *Cum rapiant mala fata bonos (ignoscite falso) Sollicitor nullos esse putare Deos.* Cic. *Cum Athenas tanquam ad mercaturam bonarum artium sis profectus, inanem redire turpissimum est.* * Plaut. *Cum tu liber es, Messenio, gaudeo.* Cic. *Tibi gratias ago, cum tantum litterarum potuerunt.*
9. SI, SIN, NI, NISI, SIQUIDEM, modò indicativis, modò subjunctivis adhaerent: ut, Ter. *Si illum relinquo, ejus vitæ timeo; sin opitutor, hujus minatur.* Id. *Mirum ni domi est.* Cic. *Pompeius Domitium, nisi me omnia fallunt, deseret.* Id. *Robor & soboles militum interit, siquidem, quæ nunciantur, vera sunt.* * Ter. *Si id scissem, nunquam huc retulissem pedem.* Sall. *Persuadet, uti Jugurtham, maxime vivum, sin id parum procedat, necatum sibi traderent.* Ter. *Non nossem causam, crederem vera hunc loqui.* Virg. *Nec veni, nisi fata locum sedemque dedissent.* Cic. *O morem præclarum, quem à majoribus accepimus, siquidem [eum] teneremus.* ¶ Si, pro *quamvis*, subjunctivo ferè adjicitur: ut, Ter. *Redeam, Non, si me obsecrèt.* Id. *Non si capiundos mihi sciam ejus inimicos omnes homines.* * Rariùs indicativo: ut, Id. *Verum, si cognata maxime, Non fuit necesse habere.*
10. DUM, pro *dummodo*: & QUIN, pro *ut non*, vel *quod non*, subjunctivum perhibent: ut, Cic. *Oderint, dum metuant.* Ter. *Non dubium est quin uxorem noster filius.* Cic. *Non quin ipse dissentiam, sed quod, &c.* Adde supra, p. 74.

Liber Secundus.

De SYNTAXI IRREGULARI, seu FIGURATA.

FIGURÆ Syntaxeos ad quatuor genera reduci possunt. Vel enim (1.) Aliquid ad integritatem orationis deficit, & hæc figura generaliter nomine ELLIPSIS appellatur. Vel (2.) Aliquid redundat seu superfluum est, quæ PLEONASMUS dicitur. Vel (3.) Orationis partem earumque accidentia inter se permutantur, quæ ENALLAGE nominatur. Vel denique (4.) Vocum ordo pervertitur seu turbatur, quæ HYPERBATON dicitur.

CAP. I.

De ELLIPSI ejusque speciebus.

ELLIPSIS est, unius vel plurium vocum ad plenam orationem facientium defectus.

Ea autem in duas species dividi potest. Vel enim (1.) Id quod in oratione desideratur, foris petendum est. Vel (2.) E proximis vicinisque vocibus intelligendum. Prior ELLIPSIS *strictius dicta* appellari potest; ac sub se etiam *Appositionem*, *Synecdochen*, & *Afyndeton* complectitur. Posterior ELLIPSIS *laxiore sensu accepta* dici potest, continetque etiam sub se *Zeugma*, *Syllepsin* & *Prolepsin*.

E L L I P S I S *strictius dicta.*

ELLIPSIS *strictius dicta* est, cum in oratione deficit, vox extrinsecus petenda. Estque omnium partium orationis.

1. Nominis: ut, *Aiunt*, supple *homines*. *Hectoris Andromache*, sup. *uxor*. *Aberant bidui*, sc. *viâ*. *Decies sestertium*, sc. *centena millia*. *Prô Deum immortalium!* putâ *fidem*. *Non est oneri ferendo*, sup. *aptus*.

2. Pronominis: ut, *Virg. Arma virumque cano*, sc. *ego*. *Ter. Memini videre*, sc. *me*. *Cic. Negat jus esse*, qui miles non sit, *pugnare cum hoste*, sup. *eum*. *Hor. Sunt quos hoc genus minimè juvat*, sc. *quidam*. *Plin. Equo ferè*, qui homini, *morbi*, sup. *idem*.

3. Verbi: ut, *Ter. Egomet continuo mecum*, sc. *cogitabam*. *Quid multa?* sc. *dicam*. *Cic. Ridere conviva*, *cachinnari ipse Apronius*, sup. *cæperunt & cæpit*.

4. Participii: ut, *Juv. Saturno Rege*, sup. *ente*. *Cic. Occupationum mearum vel hoc signum erit*, quod epistola librarii manu est, sup. *scripta*.

5. Adverbii: ut, *Cæf. Vulnerantur amplius sexcenti*, pro quàm *sexcenti*. *Liv. Ad unum omnes occidit*, pro usque ad unum.

6. Præpositionis: ut, *Eo Romam*, pro *ad Romam*. *Pridie Nonas*, pro *ante Nonas*. *Virg. Stridens Aquilone procella*, pro *ab Aquilone*. *Ter. Quid me fiet*, pro *de me*. *Id. Si pater id succenseat*, pro *propter id*.

7. Interjectionis: ut, *Ovid. Me miserum!* ubi *O* vel *heu* supplendum.

8. Conjunctionis: ut, in *Afyndeto*, de quo *mox*.

A P P O S I T I O.

APPOSITIO est, duorum substantivorum in eodem casu, per Ellipsin participii *ENS*, conjunctio: ut, *Urbs Roma*, i. e. *urbs ens*, vel *quæ est Roma*. *Liv. Celtiberi novus miles diffugerunt*, i. e. *entes*, vel qui erant novus miles, seu novi milites. *Id. Annibal peto pacem*, i. e. *ego ens*, vel qui sum *Annibal*. *Id. Audi tu populus Albanus*, i. e. *tu ens*, vel qui es *populus Albanus*.

S Y N E C D O C H E.

SYNECDOCHE est, cum ablativus partis vel adjuncti mutatur in accusativum, intellectâ præpositione Græcâ κατὰ, vel Latinâ secundum, seu quod ad. Partis: ut, *Virg. Expleri mentem nequit*. *Id. Deiphobum videt lacerum crudeliter ora*; pro quod ad mentem, quod ad ora. Adjuncti: ut, *Id. Flores inscripti nomina Regum*. *Hor. Qui purgor bilem sub verni temporis horam*; pro quod ad nomina regum, quod ad bilem. Adde supra p. 15.

ASYNDETON.

ASYNDETON est, conjunctionis, maximè copulativæ; in oratione defectus ut, *Deus optimus maximus*; pro *optimus & maximus*. *Sartum testum conferre*; pro *sartum & testum*. *Æqui boni consulere*; pro *æqui & boni*. Sic *Sall. Genus, atas, eloquentia* propè aequalia fuere. *Cic. Abiit, excessit, evasit, erupit*. *Virg. Ferte citi flammæ, date tela, impellite remos*. * Item aliarum conjunctionum: ut, *velis, nolis, sup. seu. Plus minus, pro plus minusve*. *Septem dies*, pro *sex vel septem*. *Hor. Decies centena dedisses* *Huic parco*, pro *si dedisses*. *Virg. Nimum ne crede colori: Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur*, pro *nam alba ligustra, &c.* *Ter. Quamquam est scelestus, non committet hodie unquam, iterum ut vapulet*; pro *non committet tamen*.

ELLIPSIS laxiore sensu accepta.

ELLIPSIS laxiore sensu accepta est, cum vox in oratione deficiens è proximo assumenda est. Id autem dupliciter fit:

I. Cum adjectivum vel verbum semel expressum, in diversis membris absque ulla mutatione, repetendum est: ut, *Cic. Nulla possessio, nulla vis auri pluri quam virtus æstimanda est*. Quæ sententia, ut omnibus numeris absoluta fiat, sic integranda est: *Nulla possessio pluri quam virtus æstimanda est: Nulla vis auri pluri quam virtus æstimanda est*. Ubi nec genus, nec numerus, nec casus mutatur. Sic *Id. Virtus, & honestas, & pudor cum Consulibus esse cogebat*. Et *Virg. Cui pecudum fides, cæli cui sidera parent, Et linguae vulcrum, & presagi fulminis ignes*. In quibus exemplis, *cogebat & parent* semel posita, illud bis, hoc ter præterea, sine mutatione, repetenda sunt.

II. Cum adjectivum vel verbum, semel expressum, in diversis membris repetendum est, sed genere, numero, casu, vel personâ mutatis. * Id autem variè, pro triplici adjectivi vel verbi exprimendi ratione in tribus quæ hinc ortæ sunt figuris, Zeugmate, Syllepsî & Prolepsî, ut mox patebit, accidere solet.

ZEUGMA.

ZEUGMA est, cum adjectivum vel verbum diversis nominibus substantivè adjunctum, cum propiore expressè convenit, alteri, sed mutatis accidentibus, intelligendum.

Estque vel generis, vel numeri, vel personæ.

I. Generis: ut, *Hor. Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior algâ est*. *Ter. Utinam aut hic surdus, aut hæc muta facta sit*. *Id. Locus, tempus constitutum*.

II. Numeri: ut, *Virg. Huc ades, O Melibæ; caper tibi salvus, & bestia*. *Id. Hic illius arma, Hic currus fuit*. *Id. Tutatur favor Euryalum, lacrymæ que decora*.

III. Personæ: ut, *Cic. Panè ille timore, ego risu corruì*. *Virg. Quamvis ille niger, quamvis tu candidus esses*. *Ter. Clivia servulum misit, & ego unum strum Syrum*.

NOT. I. Pro diverso adjectivi vel verbi situ ZEUGMA trifariam dividi solet nimirum in PROTOZEUGMA, sive Zeugma in principio: ut, *Virg. Cum tacet omnis ager, pecudes, pictæque volucres*. MESOZEUGMA, sive Zeugma in medio: ut, *Id. Illum non populi fascēs, non purpura Regum flexit, aut infidos agitant discordia fratres, Non res Romane, perituraque regna*. Et HYPOZEUGMA

Zeugma in fine: ut, Sall. Iis otium, & divitia, optanda aliis, oneri miseriaque fuere.

NOT. 2. Nonnunquam adjectivum vel verbum cum substantivo convenit remotiore: ut, Suet. *Sic imperium adeptus populum Romanum, vel dicam hominum genus, voti compotem fecit.* Sall. *Cum naturâ loci, tum dolo, ipsi, atque signa militaria, obscurati.* Liv. *Ego populusque Romanus populis præscorum Latinorum bellum indico facioque.*

NOT. 3. Alioquin principali substantivo, sive propiori, sive remotiori, adjectivum vel verbum aptius accommodatur: ut, Sall. *Ingenii egregia facinora, sicut anima, immortalia sunt.* Liv. *Porta ea, velut in ore urbis posita, major aliquanto patientiorque, quam ceteræ, est.* Sic Ter. *Præterea talem, nisi tu, nulla filium pareret: Vel, Talem filium nulla, nisi tu, pareret.*

NOT. 4. Interdum tamen aliter fit: ut, Sall. *Sed ei cariora semper omnia, quam decus atque pudicitia fuit.* Id. *Sin opportunior fugæ collis, quam campi fuerant.* Virg. *Nihil hîc nisi carmina desunt.* Cic. *Quis igitur illum Consulem, nisi latrones putant.*

SYLLEPSIS.

SYLLEPSIS est, quâ adjectivum vel verbum, diversis substantivis additum, consentit cum digniore.

Triplex autem est Syllepsis; 1. *Generum.* 2. *Personarum.* 3. *Numerorum.*

Ex generibus verò dignius est masculinum feminino, & hoc neutro. Ex personis prima dignior est secundâ, & hæc tertiâ. Ex numeris pluralis dignior est singulari.

SYLLEPSIS generum.

SYLLEPSIS generum est, quando adjectivum, substantivis diversi generis junctum, cum eo quod dignioris generis est, convenit.

Estque vel *explicita*, vel *implicita*.

EXPLICITA est, cum substantiva diversi generis exprimuntur: ut, Ovid. *Attoniti novitate pavent, manibusque supinis Concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon.*

IMPLICITA est, cum substantiva diversi generis non exprimuntur, sed sub voce aliqua latent animo intelligendâ: ut, Ovid. *Ut templi tetigere gradus, procumbit uterque Pronus humi;* i. e. *Deucalion & Pyrrha.* Virg. *Una dolo Divum si femina victa duorum est;* i. e. *Cupidinis & Veneris.*

Rursus Syllepsis generum vel *directa* est, vel *indirecta*.

DIRECTA fit per conjunctionem copulativam: ut, Ter. *Pater mihi & mater mortui.*

INDIRECTA fit per præpositionem cum: ut, Sall. *Dux hostium cum urbe Valentia & exercitu deleti.*

NOT. 1. In rebus inanimatis adjectivum ut plurimum neutro genere adhibetur: ut, Virg. *Daphnidis arcum Fregisti & calamos; quæ—cùm vidisti pucro donata dolebas.* Cic. *Ut operam, consilium, rem, fidem meam, sibi ad omnes res parata putent.*

NOT. 2. Cùm duobus substantivis singularibus diversi generis apponitur aliud substantivum plurale, dignioris generis ratio habetur: ut, Liv. *Ptolemeus & Cleopatra Reges Ægypti;* i. e. *Rex & Regina.* Sic parentes mei, de patre & matre; Liberi mei, de filio & filia; Fratres mei, de fratre & sorore dicuntur.

SYLLEPSIS personarum.

SYLLEPSIS personarum est, quando substantivis diversæ personæ adjungitur verbum plurale, digniori personæ congruens.

Ea quoque explicita est vel implicita.

EXPLICITA est, cum personæ exprimuntur: ut, Cic. *Sustulimus manus & ego & Balbus.* Id. *Errastis, Rulle, vehementer, & tu & collega tui.*

IMPLICITA est, cum personæ non exprimuntur: ut, Plaut. *Quem per urbem uterque defessi sumus querere.* Id. *Dederim vobis consilium catum, Quod laudetis, ut ego opinor, uterque.*

Est & Directa vel Indirecta. DIRECTA: ut, Cic. *Ego & Cicero valemus.* INDIRECTA: ut, Id. *Ipse cum fratre Capuam ad Consules adesse jussi sumus.*

SYLLEPSIS numerorum.

SYLLEPSIS numerorum est, cum diversorum numerorum substantivis adjectivum vel verbum plurale adjicitur: ut, Virg. *Phrygii comites & latus Iulus Incedunt.* Id. *Dum fata Deusque sinebant, Vixi.* Curt. *Profectisque amiculo & literis.*

NOT. Ea nonnunquam & indirectè fit: ut, Tac. *Equites cum Æmilio subvenientes periculo ceteros eximere.*

PROLEPSIS.

PROLEPSIS est, cum toti subjiciuntur partes, numeris aut personis à toto diversæ, verbo vel adjectivo non repetito. NUMERIS: ut, Liv. *Principes utrinque pugnam ciebant; ab Sabinis Mettius Curtius, ab Romanis Hostus Hostilius.* Sall. *Exercitus hostium duo, alter ab urbe, alter à Gallia, obstant.* PERSONIS [& numeris;] ut, Ter. *Ego vapulando, ille verberando, usque ambo defessi sumus.* Virg. *Boni quoniam convenimus ambo, Tu calamos inflare leves, ego dicere versus; i. e. Ego conveni, bonus inflare calamos; tu convenisti, bonus dicere versus.* Et sic in aliis.

Prolepsis etiam explicita est, vel implicita.

EXPLICITA est, in qua totum & partes exprimuntur: ut, Liv. *Consules, Sulpicius in dextro, Petilius in laevo cornu, consistunt.*

IMPLICITA est, in qua totum vel partes supprimuntur: ut, Virg. *Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum, Thyrsis oves, Corydon discentas lacte capellas; i. e. pastores [Thyrsis & Corydon.]* Ter. *Curemus equam uterque partem; tu alteram, ego item alteram; i. e. nos uterque, ego meam, tu tuam curemus.* Ovid. *Vestras quisque redite domos; i. e. vos redite domos, tu tuam, alius suam.*

CAP. II.

De PLEONASMO ejusque speciebus.

PLEONASMUS est, vocis unius vel alterius in oratione redundantia.

Estque præcipuè, Nominis, Pronominis, Participii, Adverbii aut Conjunctionis.

1. Nominis: ut, Ter. *Hisce oculis egomet vidi.* Virg. *Sic ore locuta est.* Plaut. *Memoria memini.* Sic, *Ubique locorum, Nusquam gentium.* Item, *Vivere vitam, Servire servitutem, &c.*

2. Pro-

2. Pronominis: ut, Hor. *Quid mihi Celsus agit?* Virg. *Ubi nunc nobis Deus ille magister.* Cic. *Illud quod supra scripsi, id tibi confirmo.* Plaut. *Pater tuus is erat frater patruelis meus.* Ter. *Fac me ut sciam.* Cic. *Hæc me ut confidam faciunt.*
3. Participii: ut, Lucr. *Ennius æternis exponit versibus edens.* Virg. *ostquam primus amor deceptam morte fefellit.*
4. Adverbii: ut, Plaut. *Præsensit prius.* Ter. *Olim isti fuit generi quondam questus apud seculum prius.* Virg. *Magis beator.* Sic, *Nimis demiror, Insanum valde deamare, Itera mihi iterum, Kursus reverti,* ap. Plaut. *Retro referri,* ap. Virg. *Multa concurrunt simul,* ap. Terent. &c.
5. Conjunctionis: ut, Plaut. *Etiā consultis verbis quoque.* Ter. *Itaque ergo amantur.* Cic. *Et si quamvis non fueris suasor.* Sic, *Quasi si, Nisi si, Tamen etsi tamen.*
- Sub Pleonasmō comprehendi possunt, *Pareicon, Polysyndeton, Hendiadys & Periphrasis.*

P A R E I C O N.

PAREICON est, adjectio syllabica, vel particula aliqua, pronomi-
bus vel adverbis sic addita, ut significationi eorum nihil, nisi forte empha-
sis quædam, inde accedat. Talia sunt, 1. MET, TE, CE, pronomi-
bus addita: ut, *Egomēt, tute, hujusce.* 2. DUM, imperativis verborum adje-
ctum: ut, *Agedum, memoradum, adesdum,* &c. 3. SIS, iisdem imperati-
vis addi solitum: ut, *Agēs, caveſ, videſ,* &c. 4. NAM, interrogativis
maximè adjunctum: ut, *Quāſnam, ubinam, numnam,* &c. 5. QUAM in Ad-
modumquam, oppidoquam, sanequam, nimisquam, & similibus. 6. AN in for-
tasſean; NE in Anne, numne, &c.

P O L Y S Y N D E T O N.

POLYSYNDETON est conjunctionis, præcipuè copulativæ, redundantia: ut,
Virg. *Unā Eurūſque Notūſque ruunt, creberque procellis Africus.* Cic. *Asia
tam opima est & fertilis, ut & ubertate agrorum, & varietate fructuum, & ma-
gnitudine passionis, & multitudine earum rerum quæ exportantur, facile omnibus
terris antecellat.*

H E N D I A D Y S.

HENDIADYS (rectius *Εν δια δυοῖν*) est, cum quod re unum est, sic effertur,
quasi duo essent: ut, Virg. *Pateris libamus & auro,* pro *pateris aureis.* Id.
Molemque & montes insuper altos Imposuit, pro *molem altorum montium.* Sall.
Tum primum periculo atque negotiis compertum est, in bello plurimum ingentium posse,
pro *periculosis negotiis.* Liv. *Nisi à se prius Capitolium atque arx servata
esset, pro arx Capitolii, sive Capitolina.*

P E R I P H R A S I S.

PERIPHRAISIS est, quā rem unam pluribus verbis circumloquimur: ut, *Urbs
Patavi, urbs Troja,* ap. Virg. pro *Patavium, Troja.* *Arbor fici, Olus atripli-
cis,* ap. Colum. pro *ficus, atriplex.* *Res voluptatum,* ap. Plaut. pro *volup-
tates.* *Res cibi,* ap. Phædr. pro *cibus.* Sic, *Medicorum filii,* pro *Medicis;*
Teneri ovium fetus, pro *agnis,* Virg. *Cæli lucida templa,* Lucr. pro *cælo.* Sic.
Plaut. *Ut tu sis sciens,* pro *ut scias.* Ter. *Vos oratos volo,* pro *oro,* Id. *Si est,*
ut

ut velis reducere uxorem, pro si vult reducere. Id. Faciam, ut tibi concedam, pro concedam tibi. Sic, Habere sollicitum, Cic. Habere dubium, Sall. Habere rem tacitam, Justin. pro sollicitare, dubitare, tacere; & innumera ejusmodi alia.

CAP. III.

De ENALLAGE ejusque speciebus.

ENALLAGE est, vocum aut earum accidentium inter se, permutatio. Ea autem varias sub se species continet: veluti, *Antimeriam*, *Enallagen* strictius dictam, *Heterosin* & *Antiptosin*. Ad *Enallagen* quoque referri possunt, *Synesis*, *Anacoluthon*, *Hellenismus* & *Archaismus*.

ANTIMERIA.

ANTIMERIA est, unius partis orationis pro altera positio. Per hanc autem figuram omnes orationis partes alia pro aliis ponuntur: Veluti,

I. Nomen (1.) Pro pronomine: ut, Hor. Si quid in Flacco viri est, pro in me; ipse enim Flaccus, sive Horatius, loquitur. (2.) Pro verbo. Plaut. Tua merx est, tua indicatio est, pro tuum est indicare. Liv. Utrum è republica sit necne, vestra existimatio est, pro vestrum est existimare. (3.) Pro participio. Virg. Populum late regem, pro regnantem. Id. Sibila lambabant linguis vibrantibus ora, pro sibilantia. Sic, Gnara se peti, pro sciens, ap. Plin. Corusca fulmina molitur dextra, pro coruscantia, interprete Servio, ap. Virg. (4.) Pro adverbio: ut, Plaut. Nisi cotidianus sesquiopus confeceris, pro nisi quotidie. Sall. Illi haud timidi resistunt, pro haud timide. Ovid. Quique erat in falso plurimus ore Deus, pro plurimum. Huc refer & illa, Horrendum clamat, Immane sonat, Acerba tuens, Multa gemens. Vid. supra, p. 39. (5.) Pro interjectione. Ter. Quid tua, malum! id refert. Virg. Navibus, infandum! amissis. Vid. Part. I. p. 118.

II. Pronomen (1.) Pro nomine: ut, suus, pro unicuique proprius, veluti in hoc Virg. Mittunt sua thura Sabæi: item pro propitius; ut, ap. Ovid. Vota suos habuere Deos. (2.) Pro conjunctione: ut, Cic. Huic conjuncta beneficentia est, quam eandem vel benignitatem vel liberalitatem appellare licet, pro quam etiam.

III. Verbum (1.) Pro nomine: ut, Pers. Nostrum istud vivere triste, pro nostra ista tristis vita. Vid. supra, p. 56. (2.) Pro interjectione: ut, Age, hortantis; apage, averfantis; amabo, queso, sodes, blandientis, &c. (3.) Pro conjunctione: ut, licet, pro quamvis.

IV. Participium (1.) Pro nomine: ut, Amans, pro amatore, passim; Medentes, pro Medicis, Lucr. Volantes, pro avibus; natantes, pro piscibus; venantes, pro venatoribus; silentes, pro Manibus, Virg. Sic, conspectus, pro conspicuus, Id. item, illaudatus, immotus, invictus; pro, illaudabilis, immobilis, invincibilis. (2.) Pro verbo: ut, Plin. Torpedo octogenos factus habens invenitur, pro habere. Liv. Qui & qua petentes venissent, pro petere, sive petitur. (3.) Pro adverbio: ut, Plaut. Lubens fecero ac solens, pro libenter & consue.

V. Adverbium (1.) Pro nomine: ut, Pers. Aliud cras, pro alius dies crastinus. Terent. Sic vita erat, pro talis. Id. Ego hunc esse aliter credidi, pro

pro, alium. Item in his, *Bene est, Rectè est*; pro, *Bonum est, rectum est*.

(2.) Pro pronomine *qui*, cum præpositione aliqua, expressa vel suppressa: ut, Plaut. *Nunquam hominem quengquam conveni, unde abierim libentius, pro à quo*. Id. *Capiunt prædones navem illam, ubi vèctus fui, pro quâ, sive in qua*.

(3.) Pro præpositione: ut, Virg. *Intus templo Divûm, pro in*. Apul. *Retro metas, pro post vel pone*. (4.) Pro conjunctione: ut, *Dum, jam, nunc*, adverbia temporis, pro conjunctionibus, primum conditionali, alterum continuativâ, tertium adverbativâ. Sic, *quando, pro quoniam: simul geminatum, pro & &*.

VI. Præpositio, (1.) Pro nomine: ut, *super, pro superstes*, in hoc Virg. *O mihi sola mei super Astyanactis imago*. (2.) Pro adverbio: ut, *ante, post, infra; pro, antea, postea, inferius*.

VII. Interjectio, pro nomine vel adverbio: ut, *Hei mihi, pro malum vel male mihi est. Va tibi, pro magnum malum tibi sit*.

VIII. Conjunctio, pro adverbio: ut, *Ac, atque*, in significatione comparandi sive eligendi. *Sed pro imò*, ap. Plaut. *Habet gladium, sed duos. Si, pro an, in hoc Ter. Visam, si domi est*.

ENALLAGE strictius dicta.

ENALLAGE strictius dicta est, quâ una vox pro alia ejusdem partis orationis, veluti, nomen pro nomine, verbum pro verbo, &c. ponitur. Hoc pacto,

I. In nomine Enallage fit,

1. Qualitatis: ut, (1.) Substantivum pro adjectivo: ut, *Exercitus victor, pro victorioso; scelus, pro scelesto*. Sic & abstractum pro concreto: ut, *conjugium, pro conjuge*, Virg. *Æn. ii. 579*. Sic, *matrimonia, pro uxoribus*. Justin. iii. 3. 8. *Servitia, pro servis*. Sallust. Catil. 24. *Amicitias tibi junge pares, pro pares amicos*, Ovid. Trist. iv. 4. 44. Sic, *Nobilitas, pro nobilibus; juvenus, pro juvenibus; vicinia, pro vicinis, vulgò dicuntur*. (2.) Adjectivum pro substantivo: ut, Cic. *Possam falli, ut humanus, pro ut homo*. Sic & concreta, pro abstractis: ut, *verum, bonum, æquum; pro veritas, bonitas, aequitas*. (3.) Proprium pro appellativo: ut, Senec. *Omne tempus Clodius, non omne Catones fert; i. e. omne tempus fert homines improbos, non omne autem viros probos*. Mart. *Sint Mæcenates, non deerunt, Flacce, Marones; i. e. Sint munifici patroni, non deerunt boni poetæ*. (4.) Appellativum pro proprio: ut, *Urbs, pro Roma; Philosophus, pro Aristotele; Orator, pro Cicerone*.

2. Speciei: ut, (1.) Primitivum pro derivativo: ut, *Dardana arma, pro Dardania, Laticem Lyeum, pro Lyæium*, ap. Virg. (2.) Derivativum pro primitivo: ut, *Ter denis navibus ibant, pro ter decem*. Juven. *Cum jam sextâ cervice feratur, pro sex cervicibus*.

3. Figuræ: ut, (1.) Simplex pro composito: ut, *avus, pro abavus; nepos, pro pronepos*. (2.) Compositum pro simplice: ut, *consceleratus, pro sceleratus*.

II. In Pronomine Enallage fit,

1. Significationis: ut, cum relativa & reciproca inter se permutantur, de quo p. 13.

2. Speciei, (1.) Primitivæ pro derivativa: ut, *Frequentia vestrum, Voluntas vestrum; pro vestra. Labor mei, tui; pro, meus, tuus*. (2.) Derivativæ pro primitiva: ut, *Desiderium tuum, Odium tuum, pro tui*. Vid. p. 12.

3. Figuræ, (1.) Simplicis pro composita: ut, *Quis, pro aliquis*. (2.) Compositæ pro simplice: ut, *Tibimet, pro tibi; Memet, pro me*, ap. Senec. Agam. v. 798. & OEdip. v. 847. ubi *met* planè redundat.

III. In Verbo Enallage fit,

1. Generis: ut, (1.) Activum pro passivo: ut, Virg. *Nox humida celum præcipitat*, pro *præcipitatur*. Liv. *Jam verterat Fortuna*, pro *versa erat*. [Nisi in his potius est Ellipsis pronominis se statuere.] (2.) Passivum pro activo: ut, Virg. *Placitam Paci nutritor olivam*, pro *nutri*. Colum. *Cacumine virgarum*, pro *luxurientur*, *mutilato*, pro *luxurient*.

2. Speciei: ut, (1.) Primitivæ pro derivativa: ut, Ter. *Pellere fores*, pro *pulsare*. Plaut. *Qui Syracusis habet*, pro *habitat*. Virg. *Gernere ferro*, pro *certare*. (2.) Derivativæ pro primitiva: ut, *Madesco*, *tepesco*, *serveſco*, & similia, ap. Poëtâs; pro *madeo*, *tepeo*, *serveo*. Item, *Dulſare exercitum*, *Agitare latitiam*, *Obſectare periculis*; pro, *ducere*, *agere*, *objicere*, ap. Sall. *Imperito*, pro *impero*, ap. Lucret. *Dormito*, pro *dormio*, ap. Cic.

3. Figuræ: ut, (1.) Simplicis pro composita: ut, Virg. *Mæſtumque timorem Mittite*, pro *omittite*. Cic. *Ponit personam amici*, cum induit iudicis, pro *deponit*. Sic *colere*, ap. Liv. xxiv. ult. pro *incolere*. *Scindere*, ap. Plaut. *Bacch. iv. 9. 130.* pro *exſcindere*. *Servare*, ap. Virg. *Geo. i. 335.* pro *conſervare*, &c. (2.) Compositæ pro simplice: ut, *Deprecor*, ap. Justin. xi. 9. pro *precor*. *Retine me*, ap. Ter. *Heaut. iii. 4. 23.* pro *tene*.

IV. In Participio à quibusdam Enallage ſtatuitur ſignificationis, (1.) Activæ pro paſſiva: ut, Virg. *Tondenti barba cadebat*, pro *tonſo*. Id. *Volventibus annis*, pro *volutis*. Sic, *vehens*, pro *eo qui vehitur*, Cic. *Gignentia*, pro *iis quæ à terra gignuntur*, Salluſt. (2.) Paſſivæ pro activa: ut, Virg. *Tum breviter Dido, vultum demiffa, profatur*. Ovid. *Albentes laniata comas*; pro, *demittent, lanians*. * At in prioribus Ellipſis eſt pronominis *me*, *te*, vel *ſe*; in poſterioribus, præpoſitionis *ad*, vel *quod ad*.

V. In Adverbio Enallage fit, (1.) Ratione ſignificationis: ut cum adverbia loci & temporis inter ſe permutantur: ut, *ubi*, pro *quando*; *ibi*, pro *tum*; *hinc*, pro *ab eo tempore*, &c. Item, cum illa qualitatis, *benè* & *malè*, pro *valde*, quod intendendi eſt, ponuntur: ut, Cic. *Sermo benè longus*. Plaut. *Malè eum metuo*. Sic cum numerus certus ponitur pro incerto: ut, *Millies audivi*, i. e. *ſapiſſimè*, *O terque quaterque beati*, i. e. *maximè beati*. (2.) Ratione figuræ: ut, cum *quò*, *quâ*, pro *quocunque*, *quâcunque*, adhibentur.

VI. In Præpoſitione denique & Conjunctione Enallage fit, cum aliæ pro aliis ponuntur: ut, Cic. *Ad iudicem agere*, pro *apud*. Ter. *Gratum eſſe adverſus aliquem*, pro *erga*. * Sic, *Et*, pro *etiam*; *ſi*, pro *quamvis*; *dum*, pro *dummodo*, &c.

H E T E R O S I S.

HETEROSIS eſt, cum unius ejuſdemque vocis Accidentia alia pro aliis ponuntur. Ea autem in Nomine, Pronomine & Verbo præcipuè locum habent.

I. In Nomine & Pronomine Heteroſis fit,

1. Generis, (1.) Neutri, pro masculino: ut, Ter. *Ego quoque unâ pereos, quod mihi eſt carius*, pro *qui mihi ſum carior*. (2.) Neutri, pro feminino: ut, Ter. *Vel virtus tua me, vel vicinitas, Quod ego in propinqua parte amicitia putô, Facit*, &c. Plin. *Nube gravidâ candicante, quod vocant tempeſtatem albam*, pro *quam*. * Sed in his Ellipſis potiùs eſt vocis *negotium*.

2. Numeri, (1.) Singularis pro plurali: ut, *Romanus*, *Scotus*, *Gallus*; pro, *Romani*, *Scoti*, *Galli*, &c. Item, *hoſtis*, *miles*, *eques*, *pedes*; pro *hoſtes*, *milites*, *equites*, *pedites*. (2.) Pluralis pro ſingulari: ut, *Colla*, *corda*, *ora*, *perfora*, & alia plurima ap. Poëtâs. Ter. *Cur in his ego te conſpicio regionibus*, pro *in hac regione*. Sic *liberi de una ſobole*: *Nos* & *noſter*, pro *ego* & *meus*.

3. Caſuum, quæ ANTIPTOSIS dicitur, de qua mox.

III. In Verbo Heteroſis fit,

1. Modi, (1.) Indicativi, pro ſubjunctivo: ut, Virg. *Et ſi non alium late jactant*

justaret odorem, *Laurus erat*, pro *esset*. Hor. *Me truncus illapsus cerebro Sustulerat*, pro *sustulisset*. Pro Imperativo: ut, Cic. *Tu hoc silebis*, pro *sile*. Pro infinitivo: ut, Plaut. *Verum ego illum, quanquam violentus est, spero mutari potest*, pro *posse*. (2.) Subjunctivi, pro indicativo: ut, Plaut. *Debetis velle quæ velimus*, pro *volumus*. Sall. *Ubi socordia te atque ignavia tradideris, nequidquam Deos implores*, pro *implorabis*. Pro imperativo: ut, Ter. *Quiescas*, pro *quiesce*, & sic passim. (3.) Imperativi pro indicativo: Virg. *Si sætura gregem suppleverit, aureus esto*, pro *eris*. 4. Infinitivi pro imperf. indicativi: ut, Ter. *Facile omnes perferre ac pati*, pro *perferebat ac patiebat̃ur*. Pro subjunctivo: ut, Liv. *Bona censuerunt reddi*, pro *ut redderentur*. Virg. *Stabant orantes primi transmitters cursum*, pro *ut primi transmitterent*.

2. Temporis, (1.) Præsentis, pro imperfecto: ut, Ter. *Tu si hic sis, aliter sentias*: pro, *esses, sentires*. Pro præterito: ut, Plaut. *Quamdudum in portum venis?* pro *venisti*. Id. *Hunc censebat te esse, cum vocat ad prandium*, pro *vocavit*. Sic passim in narrationibus: ut, Ter. *Effertur, inus*, pro *elatus est; ivimus, &c.* Pro futuro: Vel modi ejusdem; ut, Plaut. *Quam mox navigo Ephesum*, pro *navigabo*. Cic. *Nunc quidem non dubito quin, quoad planè valeas, te neque navigationi, neque via committas*, pro *commisurus sis*. Id. *Cato affirmat, se vivo, illum non triumphare, pro triumphaturum esse*. Vel diversi: ut, Sall. *Quem neque gloria, neque pericula excitant, nequidquam hortere*, pro *hortaberis*. Virg. *Eloquar, an sileam?* pro *eloquar an silebo?* (2.) Imperfecti pro præsentis: ut, Cæs. *In eo itinere persuadet Cassico, ut regnum in sua civitate occuparet*, pro *occupet*. Pro plusquamperfecto: ut, Sall. *Neque diutius Numida resistere quidissent, ut pedites cum equitibus permixti magnam cladem in congressu facerent*, pro *fecissent*. (3.) Perfecti, pro præsentis: ut, Virg. *Magnum si pectore posset Excussisse Deum, pro excutere*. Pro plusquamperfecto: ut, Id. *Jam flamme tulerint, inimicus & hausserit ensis*; pro, *tulissent, hausisset*. Pro futuro: ut, Liv. *Si hoc bene fixum omnibus destinatumque in animo est, vicistis, pro vincetis*: vel, *tam certa futura est vestra victoria, quam si jam extitisset*. Huc pertinent & Comica ista, *Perii, occidi, actum est de me*. Sic & perfectum subjunctivi pro futuro indicativi, in talibus. Ter. *Si paululum modò quid te fugerit, ego perierim*, pro *peribo*. Virg. *Nec vos arguerim, Teucris*, pro *arguam*. Ter. *Lacres, quemquam nacta sis, pro nancisceris, vel nacta fueris*. (4.) Plusquamperfecti pro imperfecto: ut, Curt. *Si saniora consilia pati potuisset, contentus patrio cederet alieni imperii finibus*, pro *posset*. (5.) Futuri simplicis pro præsentis: ut, Ter. *Verbum hercle hoc verum erit*, pro *est*. Et, modo diverso, ut, Ter. *Sic me Dii amabunt, ut, &c.* pro *Sic me Dii ament*. (6.) Futuri exacti, pro simplici: ut, Cic. *Respiraro, si te videro*; pro, *respirabo, si te videbo*. Pro imperativo: ut, Virg. *Luant peccata; neque illos Juveris auxilio*, pro *juvato, vel juves*.

3. Numeri, (1.) Singularis, pro plurali; ut, Sall. *Quæ loca Numidia appellatur*, pro *appellantur*. (2.) Pluralis, pro singulari: ut, Cic. *Eodem anno Moloni Rhodio, dedimus operam*, pro *dedi*.

4. Personæ, (1.) Primæ pro tertia indefinitè posita: ut, Curt. *Aberat ea regio L. Stadio ab aditu quo Ciliciam intramus, pro homines intrant, vel Cilicia intratur*. (2.) Secundæ, pro prima, cum quis seipsum alloquitur tanquam alium: ut, Ovid. *Impia quid dubitas Deianira mori?* pro *ego dubito*. Pro tertia indefinitè posita: ut, Ter. *Fidelem baud fermè mulieri invenias virum*, pro *quis inveniat*. (3.) Tertiæ, pro prima: ut, Ter. *Si quis me quæret rufus*. DA. *Præsto est*, pro *præsto sum*, nam ipse loquitur.

ANTIPTOSIS.

ANTIPTOSIS est, casus pro casu positio: ut,

M 2

I. Nomina-

- I. Nominativus, (1.) Pro accus. Hor. *Uxor inuisi Jovis esse nescis*, pro *te uxorem*. (2.) Pro vocat: ut, Virg. *Adsis latitia Bacchus dator*, pro *Bacche*.
- II. Genitivus, (1.) Pro nominat. Plin. *Canum degeneres*. Liv. *Expediti militum, pro canes, milites*. (2.) Pro dativo: Sall. *Corporis & fortuna donorum ut initium, finis est*. Liv. *Ut civitates Asia, qua Attali stipendiaria fuissent Eumeni vectigal penderent*; pro, *bonis, Attalo*. (3.) Pro accusat. cum ad: Sall. *Ne alium putarent ac Numantia cognitus esset*. Liv. *Classis viginti ferri navium Rhegii stabat*: pro, *ad Numantiam, ad Rhegium*.
- III. Dativus, (1.) Pro nom. Virg. *Cui nunc cognomen Iulo*, pro *Iulus*. (2.) Pro genit. Ovid. *Cui dextra trifulcis Ignibus armata est*, pro *cujus*. (3.) Pro accusat. Mart. *Nobis non licet esse tam disertis*, pro *disertos*. Et cum ad: ut Virg. *It clamor caelo*, pro *ad caelum*. (4.) Pro ablat. cum a vel ab: ut Virg. *Neque cernitur ulli*, pro *ab ullo*.
- IV. Accusativus, (1.) Pro nominat. Plaut. *Meam uxorem, Libane, nescis qualis fiet*; pro *nescis qualis sit uxor mea*. Ter. *Illum ut vivat, optant*: pro *optant ut ille vivat*. Cic. *Rem vides quomodo se habeat*; pro, *vides quomodo res se habeat*. (2.) Pro dativo: Sall. *Ut arma sua quisque stantes intumberent* pro *armis suis*. Apul. *Timore hoc inani perfuncti longe peiores inhaesimus loquos*; pro, *pejoribus laqueis*. (3.) Pro ablat. Virg. *Omnia Mercurio similis* pro *[in] omnibus*. Plaut. *Ego illum audiui in amorem harere*, pro *in amore*.
- V. Vocativus, pro nom. Virg. *Quibus Hector ab oris Expectate venis*, pro *exspectatus*.
- VI. Ablativus, (1.) Pro dat. Sall. *Aliquo negotio intentus*, pro *alicui negotio*. Virg. *Haeret pede pes*, pro *pedi*. (2.) Pro accus. Ovid. *Saepe suo victor lectus in hoste fuit*, pro *in hostem*.

SYNESIS.

SYNESIS est, quando structura non ad vocem, sed ad sensum sive intellectum refertur. Estque triplex,

- I. Generis tantum: ut, Ter. *Scelus postquam iudificatus est virginem*, pro *seclusus*. Liv. *Capita conjurationis virgis casti*, pro *principes*. Id. *Latium Capuae agro multati*, pro *Latini & Campani*.
- II. Numeri tantum: ut, (1.) In collectivis, qualia sunt, *populus, plebs, turba, pars, manus, juvenus, &c.* Liv. *Clamor inde concursusque populi, mirantur quid rei esset*. Ovid. *Thura ferant, placentque novum pia turba Quirinum*. Virg. *Pars epulis onerant mensas*. (2.) In partitivis, qualia, *quisque, uterque, neuter, &c.* ut, Liv. *Missi confestim honoratissimus quisque ex patribus*. Sall. *Uterque cum illo graves inimicitias exercebant*. Plaut. *Ut caveres, neuter ad me iretis cum querimonia*.
- III. Utriusque simul: ut, Sall. *Pars in crucem acti, pars bestiis obiecti*. Liv. *Ha ingens turba circumfusi fremebant*. Stat. *Subeunt Tegeae juvenus Auxilio tarsi*. Not. Nonnunquam ad idem nomen collectivum numeri singularis referuntur duo verba, alterum singulare, alterum plurale: ut, Virg. *Pars stupet in nupta donum exitiale Minervae, Et molem mirantur equi*. Id. *Undique visent studio Trojana juvenus Circumfusa ruit, certantque illudere capto*. Sic in illis Sall. *Familia nostra cum populo Romano bello Carthaginiensi amicitiam instituit* — *Quorum progeniem vos, P. C. nolite pati frustra à vobis auxilium petere*, verbo singulari instituit, ad adjectivum plurale quorum, transitur.

SYNESIS quoque in explicitam & implicitam distingui potest.

EXPLICITA est, in qua substantivum clarè exprimitur, cui adjectivum vel verbum ita redditur, ut non cum eo, sed cum alio, cui idem est sensus, conveniat: ut in exemplis praedictis.

IMPLICITA est, in qua substantivum non exprimitur, sed in adjectivo antecedente continetur: ut, Ter. *Id mea minime refert, qui sum natus maximus*: ubi qui refertur ad ego, quod in mea includitur. Cic. *De hereditate Preciana, quæ quidem mihi magno dolori est (valde enim illum amavi) hoc velim cures*: ubi per illum intellige Precium, quod in Precianus continetur.

ANACOLUTHON.

ANACOLUTHON est, cum consequentia antecedentibus non coheret: ut, Ter. *Nam nos omnes, quibus est alicunde aliquis obiectus lobos, Omnia quod est interea tempus, priusquam id rescitum est, lucro est*: ubi nihil est cum quo conveniat illud, *Nos omnes*: Auctor autem incepit, quasi dicturus esset, *lucro habemus*: finivit, quasi dixisset, *nobis omnibus*. Sic Varro, *In Arcadia scio me esse spectatum suum, quæ præ pinguetudine carnis non modo surgere non posset; sed etiam ut in ejus corpore forex, exesâ carnè, nidum fecisset, & peperisset mures*. Pro, *sed etiam aded pinguem, ut in ejus corpore*, &c.

HELLENISMUS.

HELLENISMUS (qui & **GRÆCISMUS**) est, quo Auctores, à Latina consuetudine recedentes, Græcos imitantur. Estque duplex, *Analogicus* & *Syntacticus*.

HELLENISMUS Analogicus est, quo nomina Latina Græco more terminantur, vel flectuntur. Prioris generis sunt, *Helene, Crete, Nympha*, &c. pro, *Helena, Creta, Nympha*. Item, *Antipho, Demipho, Milon*; pro, *Antipho, Demipho, Milo*, &c. Posterioris sunt: In prima declinatione, gen. sing. *auras*. In secunda, gen. sing. *Orpheos*, dat. *Orphei*, accus. *Orphea*. In tertia, gen. sing. *Pallados*, accus. *Pallada*: dat. plur. *Troasii*, accus. *Troadas*. De quibus omnibus in Etymologia abundè diximus.

HELLENISMUS Syntacticus est, quo Syntaxis à communi Latinorum ratione discrepans, ad Græcorum consuetudinem conformatur. Is autem multiplex ac varius est: præcipuè verò locum habet in his & similibus;

1. Cum nominibus substantivis diversi generis adjectivum neutrum adjungitur: ut, Cic. *Omniū rerum mors est extremum*. Virg. *Triste lupus stabulis*. De quibus supra p. 2.

2. Cum certis nominibus adjectivis & verbis genitivus additur: ut, *Prestans animi, Degener virtutis, Flavus comarum*, &c. Item, *Abstine irarum, Desine querelarum*, &c. De quibus p. 17 & 27.

3. Cum verbis certandi, distandi, coeundi, arcendi, dativus subjicitur. Vid. p. 35.

4. Cum accusativus (pro nominativo) verbo, quod ad totam orationem subsequentem refertur, jungitur: ut, Plaut. *Ego te faciam ut miser sis*. Id. *Quo leto censes me ut peream potissimum*.

5. Cum verbo infinito ESSE, ac similibus, nominativus pro accusativo apponitur: ut, Ovid. *Acceptum refero versibus esse nocens, pro me esse nocentem*. Pers. *Postquam desertuit esse Mæonides*, i. e. somnare desit se esse Homerum. Hor. *Patiarque vel inconsultas haberi*, i. e. ine inconsultum haberi. Vid. p. 5.

6. Cum dativus, antecedenti respondens, pro accusativo, verbo ESSE & similibus adjungitur: ut, Mart. *Penelope licet esse tibi sub Principe Nerva, pro Penelopen*. V. Max. *Maximo tibi & civi & duci evadere contigit, pro maximum civem & ducem*. Vid. p. 5.

7. Cum nominibus adjectivis vel substantivis additur infinitivus, ubi Latina loquendi ratio alia est: ut, Hor. *Fruges consumere nati, pro ad fruges consumendas*. Sic, *Liber dignus legi, pro lectu, vel qui leatur: Amor cognoscere, pro cognoscendi*. Vid. p. 56 & 63.

8. Cum accusativus partis vel adjuncti adjectivis vel verbis subjicitur: ut,

ut, Hor. *Fractus membra*. Virg. *Pisti scuta Labici*. Id. *Expleri mentem nequit*. De qualibus dictum, p. 15 & 83.

9. Cum neutra adjectivorum pro adverbis ponuntur: ut, Hor. *Perfidum ridens*. Virg. *Acerba tuens*; pro, *perfidè, acerbè*. Vid. p. 39.

10. A Græcis tractum & hoc genus Ellipseos, Virg. *Urhem quam status, vestra est*, pro *urbs quam urbem*. Item *istud ejusd. Saxum antiquum, ingens, campo qui fortè jacebat Limes agro positus*, pro *quod*.

11. Græcorum denique more dicta sunt hæc Horatiana, *Mammæ putres, Equina quales ubera*, pro *qualia*. Et, *Animæ quales neque candidiores Terra tulit*, pro *qualibus*.

NOT. Ad Hellenismum pleraque pertinent *Antiptoseos*, haud pauca & *Heteroseos*, (ut ex præcedentibus liquet) exempla.

ARCHAISMUS.

ARCHAISMUS est, loquendi ratio priscis usitata, sed meliori ævo penitus vel penè obsoleta. Is itidem duplex est, *Analogicus & Syntacticus*.

ARCHAISMUS *Analogicus* est, cum pro vocibus usitatis voces adhibentur exoletæ formæ: ut, *Aulai*, pro *aule*; *lacte*, pro *lac*; *sanguen*, pro *sanguis*. *Ejus anis causa*; pro *anís*. *Nihil ornati, nihil tumulti*; pro, *ornatús, tumultús*. *Mis, tis*; pro, *mei, tui*. *Olli*, pro *illi*. *Quis, quisquam*, gen. fem. *Duint*, pro *dent*. *Expugnassere, impetrassere*; pro *expugnaturum, impetraturum esse*. *Capimus*, pro *ceperimus*; *adaxint*, pro *adegerint*. *Aperibo, audibis*; pro *aperiam, audies*. *Moriri*, pro *mori*. *Siem*, pro *sim*. *Fuit*, pro *sit*. *Here, quæse, donecum*; pro, *heri, quasi, donec*. *Nenu*, pro *non*; *endo, indu*, pro *in*, &c. De quibus in parte prima.

ARCHAISMUS *Syntacticus* est, cum constructio usu antiquata reducitur. Ejusmodi sunt;

1. Cum verbalia in IO cum casu sui verbi construuntur: ut, Plaut. *Quid tibi hanc curatio est rem?* Vid. p. 58.

2. Cum verba *Utor, abutor, fruor*, accusativum adsciscunt. Vid. p. 48.

3. Cum participia futura activa, ac præterita passiva, cum verbo *esse*, pro indeclinabilibus accipiuntur: ut, Cic. *Hanc sibi rem præsidio sperant futurum*. Plaut. *Iustam rem & facilem esse oratum à vobis volo*. Vid. Etym. p. 107.

4. In *Absente nobis, Prasente testibus*. Vid. supra p. 70.

CAP. IV.

De HYPERBATO ejusque speciebus.

HYPERBATON est, cum consuetus verborum vel sententiarum ordo turbatur. Ejus species sunt, *Anastrophe, Hysteron proteron, Hypallage, Synchysis, Tmesis, Parentthesis & Hyperbaton strictius dictum*.

ANASTROPHE.

ANASTROPHE est, vocum, maximè præpositionum, præpostera collocatio: ut, Celsus Cornelius, Pollio Asinius, prænomine postposito. Ovid. *Quam face sustineo testa superba petam*, pro *face quam*. Virg. *Italiam contra, His accensa super, Spemque metumque inter dubii*. Ter. *I præ, sequar*, pro *præi*. Virg. *Collo dare brachia circum*, pro *circumdare*. Lucr. *Principio terram Sol excogit & facit are*, pro *arefacit*.

HYSTERON PROTERON.

HYSTERON PROTERON est, cum quod sensu posterius est priore loco ponitur: ut, Ter. *Valet atque vivit*; præ, *Vivit & valet*; naturâ enim prius est *vivere*

vivere quam valere. Sic Virg. Moriamur & in media arma ruamus; pro, in media arma ruamus & moriamur. Id. Postquam altos tetigit fluctus & ad aquora venit. At primum debuerat dicere, Venit ad aquora; deinde, tetigit fluctus.

HYPALLAGE.

HYPALLAGE est, mutua casuum permutatio: ut, Virg. Dare classibus Austros; pro, Dare classes Austris, sive ventis. Id. Necdum illis labra admovi; pro, Necdum illa labris admovi. Cic. Gladium vaginâ vacuum in urbe non vidimus; pro, vaginam gladio vacuum.

SYNCHYSIS.

SYNCHYSIS est, confusus atque intricatus verborum ordo: ut, Hor. Namque pilâ lippis inimicum & ludere crudis; pro, lippis & crudis. Virg. Saxa vocant Itali mediis que in fluctibus Aras; pro, que saxa in mediis fluctibus Itali vocant Aras. Tibull. Vidi ego qui juvenem seros desisset amores; pro, Vidi ego juvenem, qui, &c.

TMESIS.

TMESIS est, vocis compositæ interfectio, unâ vel pluribus aliis interjectis: ut, Virg. Septem subjecta trioni Gens, pro septentrioni. Id. Jamque adeo super unus eram, pro supereram. Ter. Quæ meo cunque animo lubitum est facere, pro quacunque. Cic. Per mihi, inquam, gratum feceris, pro pergratum.

PARENTHESIS.

PARENTHESIS est, sententia sermoni, antequam absolvatur, interjecta: ut, Virg. Tityre, dum redeo (brevis est via) pascō capellas. Hor. Cetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem Delassare valent Fabium.

HYPERBATON strictius dictum.

HYPERBATON strictius dictum, est verbi, quo sententia perficitur, longior dilatio: ut, Virg.

Interea Reges: ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radii fulgentia cingunt,
Solis avi specimen: bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato crispans hastilia ferro:
Hinc pater Æneas Romana stirpis origo,
Sidereo flagrans clypeo & cœlestibus armis;
Et juxta Ascanius magnæ spes altera Romæ:
Procedunt castris.-----

ubi inter nominativum Reges & verbum Procedunt, hemistichium ac totâ septem versus interseruntur.

APPENDIX

De Virtutibus & Vitiis orationis.

ORationis præcipuæ VIRTUTES sunt, 1. Puritas. 2. Perspicuitas. 3. Æqualitas. 4. Proprietas. 5. Suavitas. 6. Simplicitas. Quibus singulis sua VITIA opposita sunt. Quamvis autem ex his virtutibus sola prima ad Grammaticam, ceteræ ad Rhetoricam propriè pertineant: nobis tamen haud ab re fore vitium est, si singulas, vitiaque cuique adversantia, hic breviter perstringeremus.

I. PURITAS orationis postulat, ne quid regulis artis, vel rectè loquentium consuetudini officiat.

1. Regulis artis adversantur Barbarismus & Solæcismus.

BARBARISMUS est, usus vocis, aut omnino barbaræ: ut, Riderus, pro equite; erla, pro unione; crostum, pro agello, &c. aut Latinæ equidem sed, scripitione, inflexione,

inflexione, pronunciatione, vel alio quocunque modo, vitiosæ. **SCRIPTIONE**: ut, *Author*, pro *auctor*; *charus*, pro *carus*, &c. **INFLEXIONE**: ut, *cæla*, pro *caeli*; *stavi*, pro *steti*; *legebo*, pro *legam*, &c. **PRONUNCIATIONE**: ut, si quis *tibicen*, *culus*, *rubrica*, penultimâ correptâ; aut, *adamantinus*, *philosophia*, *erudit*, eâ syllaba producta, pronunciet.

SOLOECISMUS est, vitiosa partium orationis constructio: ut, *Acuta gladius*, *adjuvare alicui*, *Non nega*, *Scribo cum calamo*.

2. Rectè loquentium consuetudini contraria est **INSOLENTIA**, cui subijciuntur *Archaismus*, *Neoterismus* & *Idiotismus*.

De **ARCHAISMO** supra diximus. Is autem tum vitiosus est, cum præter modum & decorum, vel voces obsoletæ, vel antiquatæ vocum constructiones in scenam denuò revocantur.

NEOTERISMUS est, vocum phrasumve, optimis linguæ Latinæ ætatibus necdum adhibitatum, usus: ut, *breviarium*, pro *summario*; *usualis*, pro *solito* vel *vulgari*; *confiscare alicum*, pro *bona ejus in fiscum redigere*. Sic Quintilianus atque, *Plenum vino*, *incumbere rei*, *adulari alicui*, pro quibus melioris ævi scriptores *Plenum vini*, *incumbere in rem*, *adulari alicum*, dicebant, ipso teste, introducti sunt.

IDIOTISMUS, qui & **PEREGRINITAS**, est, vocum Latinarum usus ad proprias aliarum linguarum consuetudinem conformatus. Est autem multiplex latèque diffusum hoc vitium: continet etiam speciatim, *Hebraïsmum*, *Scoticismum*, *Anglicismum*, *Gallicismum*, omnesque eos loquendi modos, per quos homines præsertim rudiores, suæ cujusque linguæ sive idiomatis consuetudine abrepti à nativâ Latinè loquendi ratione decurrant: in quos etiam viri doctissimi interdum nec opinantes prolabuntur.

II. **PERSPICUITAS** orationis postulat, ut ea clara facilisque intellectu sit. Contraria est **AMPHIBOLOGIA**, quæ est oratio constructionis ambiguitate obscurata: ut in illo oraculi ad Pyrrhum, *Aio te, Æacida, Romanos vincere posse*.

III. **ÆQUALITAS** orationis in eo consistit, ut ne plus minusve dicatur, quam res exigit. Plus dicit **TAUTOLOGIA**, i. e. inanis ejusdem rei per verba diversæ repetitio: ut, *Ipse egomet venio*. *Exultans redeo*, *gaudensque revertor*. Item & **PERISSOLOGIA**, i. e. adjectio superflua, sine ullâ vi rerum: ut, *Ibant quâ poterant*, *quâ non poterant non ibant*. Minus dicit **TAPINOSIS**, cum infra rei magnitudinem subsidit oratio: ut, *Saxea verruca in summo montis vertice*.

IV. **PROPRIETAS** voces aptas poscit, & rei respondentes. Huic virtuti opponitur **ACYROLOGIA** vel **CATACHRESIS**, i. e. impropria vocis usurpatio: ut, *Sperare*, pro *timere*. Juv. *Jam quartanam sperantibus agris*. Virg. *Vir gregis incaper decurrerat*. Abusive, inquit Servius, nam *vir* live *maritus* tantum hominum est.

V. **SUAVITAS** *Euphoniâ* gaudet, i. e. gratâ auribus literarum vel vocum compositione. Huic **CACOPHATON** opponitur, quæ est injucunda & malè sonans literarum positio vel repetitio: ut, *conlaudo*, *conrigo*: pro, *collaudo*, *corrigo*. Virg. *Sola mihi tales casus Cassandra canebat*: ubi *ca* syllaba sæpius iteratur. Item **CACOSYNTHETON**, quæ est indecens verborum structura: ut, Virg. *que juvenum Terga fatigamus hastâ*.

VI. **SIMPLICITAS** denique orationis exigit, ut nihil ei insit affectati. Huic adversatur **CACOEZELIA**, i. e. nimium elegantiz studium: ut, Ovid. *Aureus erat, temo aureus, aurea summa Curvatura rota, radiorum argenteus ordo*.

De ordine Grammaticæ Resolutionis, deque Interpunctionum notis & usu, quæ hic vulgò adjici solent, in Resolutionis nostris, quantum tironibus suffecerit, diximus.

GRAMMATICÆ

L A T I N Æ

INSTITUTIONUM

Pars Tertia,

De ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est ea Grammaticæ pars, quæ literarum naturam & affectiones, rectamque adeò scribendi rationem docet.

LITERA est minima pars vocis articulatæ quæ scribi potest individua.

In *Orthographia*, sive de literis doctrina, quinque potissimum sunt tractanda. 1. De literarum Numero & Divisione. 2. De ipsarum Accidentibus. 3. De Scriptura. 4. De Pronunciatione. 5. De literarum in syllabas Digestione.

C A P. I.

De Literarum Numero & Divisione.

LITERÆ apud Latinos usitatæ sunt quinque & viginti, A, B, C, D, E, F, G, H, I, Jod, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, Vau, X, Y, Z. Ex quibus K, Y & Z in vocibus origine Græcis tantum adhibentur.

Literæ dividuntur in *Vocales & Consonantes*.

VOCALIS est, quæ plenum per se sonum edit.

Suntque sex, A, E, I, O, U, Y.

CONSONANS est, quæ non nisi vocali juncta plenum sonum exprimit.

Consonantes autem sunt decem & novem, nimirum reliquæ literæ omnes præter vocales; B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, Q, R, S, T, V, X, Z.

N

Con-

98 ORTHOGRAPHIA.

Consonantes, vel Simples sunt: vel Duplices, sive Compositæ.
SIMPLICES sunt omnes, præter duas, X & Z.

Hæ autem DUPLICES idè appellatur, quò duarum consonantium vim habeant. X enim valet CS, ut, *dux*, pro *ducs*, unde genitivus *ducis*; vel GS, ut, *Rex* pro *Regs*, unde genitivus *Regis*. Z verò valet DS, ut, *Zona*, pro *dsona*.

Simplices rursus Consonantes dividuntur in Mutas & Semivocales.

MUTÆ sunt novem, B, C, D, G, J, K, P, Q, T: sic dictæ, quò absque vocali socia nullum sonum edant.

SEMIVOCALES sunt octo, F, H, L, M, N, R, S, V: sic nominatæ, quò ad vocales propius accedant, atque absque earum adminiculo aliquo modo pronuciari possint.

Ex *Semivocalibus*, quatuor, L, M, N, R, *LIQUIDÆ* appellantur, eò quò in pronuciando quasi liqueſcant, h. e. aquæ instar facile celeriterque fluant, seu proferantur.

Quatuor autem, F, H, S & V, *SPIRANTES* dici possunt, idè quò cum spiritu quodam pronucientur. H enim est status *gut-turalis*, S *dentalis*; F & V *labiales* sunt.

C A P. II.

De Literarum Accidentibus.

LITERIS præcipuè accidunt septem, 1. *Ordo*. 2. *Figura*. 3. *Compositio*. 4. *Cognatio*. 5. *Mutatio*. 6. *Pro integris vocibus positio*. 7. *In numeris notandis usurpatio*.

I. Ad Literarum *ORDINEM* pertinet inquirere, cur A, verbi gratiâ, primo loco, Z ultimo constituatur. Cujus rei quamvis aliqua ratio reddi possit: quia tamen ordo literarum plerumque arbitrarius, ac apud varias gentes varius est; supervacaneus nobis futurus videtur, atque ad nullum usum comparatus labor, anxie de eo subtiliterque disquirere.

II. Respectu *FIGURÆ*, seu *FORMÆ*, literæ bifariam distinguuntur;

1. In *MAJUSCULAS*, sive Literas *majoris figuræ*, A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z. Et *MINUSCULAS*, sive quæ *minore figurâ* pinguntur: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z. Illæ alio nomine *Quadrata*, *Unciales* & *Capitales*; hæ literæ *Inferioris formæ*, quibusdam & *Infracta* appellantur.

2. In *ROMANAS*, sive quæ crassiore & perpendiculari formâ scribuntur: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z. Et *ITALICAS*, sive quarum ductus exilliores sunt & obliquiores: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z.

ORTHOGRAPHIA. 99

* De diverso harum omnium usu postea dicetur.

III. COMPOSITIO in vocalibus præcipuè spectatur. Ejus ratione *Vocales* vel *Simplices* appellantur, vel *Composita*.

SIMPLICES dicuntur, cum singulæ separatim suum sonum exprimunt: Vel aliter, cum tot, quot ipsæ sunt, syllabas efficiunt: ut, in *Aëdon*, *Caius*, *Poëta*, trisyllabis; *Menelaus*, *Tyndareus*, *Deiphobus*, tetrasyllabis.

COMPOSITÆ vocantur, cum duæ in unum sonum seu syllabam coalescunt.

Id autem dupliciter fit, 1. Cum prioris vocalis sonus liquefit, & quasi evanescit: ut cum, præeunte *g*, *q*, vel *s*, sequitur *u* cum alia vocali, veluti in *sanguis*, *aqua*, *suadeo*. Vel 2. Cum utriusque vocalis sonus ex æquo ferè auditur. Et hæc *Vocalium compositio* alio nomine *Diphthongus* dicitur.

DIPHTHONGUS, aliter *Bivocalis* nuncupata, est sonus ex duarum vocalium sonis in unum junctis conflatus.

Diphthongi vulgò numerantur quinque; *e* vel *ae*, ut *etas* vel *ætas*; *œ* vel *oe*, ut *cœna* vel *coena*; *au*, ut *aurum*; *eu*, ut *euge*; *ei*, ut *hei*. Quibus à nonnullis, neque omninò præter rationem, tres aliæ adduntur: *ai*, ut *Maia*; *oi*, ut *Troia*; *ui* vel *yi*, ut *huic*, *harpuia* vel *harpyia*.

Ex *Diphthongis*, uti nunc pronunciantur, duæ *Improprie* sunt *ae* & *oe*, utpote in quibus prioris vocalis sonus non percipitur. Cæteræ *Proprie* sunt: in iis enim utriusque vocalis soni exaudiuntur.

IV. COGNATIONE seu *Affinitate* quædam inter se junctæ sunt, (1.) Literæ ejusdem classis: ut *Vocales* omnes *a*, *e*, *i*, &c. deinde *Consonantes*, & speciatim *Mutæ*, *b*, *c*, *d*, *v*. *Liquidæ*, *l*, *m*, *n*, *r*. *Spirantes*, *f*, *h*, *s*, *v*. (2.) Literæ ejusdem organi: ut *Gutturales*, omnes *vocales* & *h*. *Labiales*, *b*, *m*, *p*, *f*, *v*. *Dentales*, *d*, *n*, *t*. *Faucales*, *c*, *g*, *k*, &c.

V. MUTATIO *Literarum* ex earum præcipuè cognatione fluit. Quæ enim affinis soni, vel ejusdem organi sunt, facilius aliæ in alias commutantur: ut, *e* in *i*; ut, *heri*, *quasi*, *ornavit*, *navibus*; pro quibus olim, *here*, *quase*, *ornaver*, *navebos*, dixerunt: *o* in *e*, ut, *vorto*, *verto*; *voster*, *vejer*: *u* in *i*; ut, *monumentum*, *monimentum*; *optimus*, *maximus*, posteriùs *optimus*, *maximus*. Sic *b* in *p*; ut, *apsens*, *pleps*, in antiquis inscriptionibus, pro *absens*, *plebs*: & contrà, *p* in *b*; ut, *absis* pro *apsis*, Græcis ἀψίς; *obsonium* pro *opsonium*, Gr. ὀψώνιον. Sic *quum*, vel *cum*; *quoi*, vel *cui*; *haud*, vel *haut*; ut innumeras alias *literarum* inter se, inflexione, derivatione vel compositione factas, mutationes præteream.

VI. *Literarum pro integris vocibus Positio* ad scripturæ compendium introducta est. Hoc pacto *Prænomena Romana*, quædam unâ literâ scribuntur: ut, *A.* notat *Aulus*, *C.* *Caius*, *D.* *Decimus*, *K.*

100 ORTHOGRAPHIA.

Kaſo, L. *Lucius*, M. *Marcus*, M' vel M. *Manius*, N. *Numerius*, P. *Publius*, Q. *Quintus*, T. *Titus*. Quædam ſcribuntur binis: ut, Ap. *Appius*, Cn. *Cnaus*, Op. *Opiter*, Sp. *Spurius*, Ti. *Tiberius*. Quædam ternis: ut, Mam. *Mamercus*, Sex. *Sextus*, Ser. *Servius*, Tul. *Tullus*. * In feminarum autem Prænominiſus literam primam invertebant: ut 3 pro *Caia*, W pro *Marca*, I pro *Tita*.

Sic F. notat *Filius*, N. *Nepos*: ut, M. F. M. N. *Marci filius*, *Marci nepos*. Atque ita in aliis.

Itidem, P. C. notat *Patres conſcripti*, P. R. *Populus Romanus*, R. P. *Res publica*, S. C. *Senatus conſultum*, U. C. *Urbs condita*, S. *ſalutem*, S. P. D. *ſalutem plurimam dicit*, S. P. Q. R. *Senatus populusque Romanus*, D. D. D. dat, dicat, dedicat, D. D. C. Q. dicat, dedicat, conſecratque, H. S. vel L. L. S. valet *ſeſtertium* quaſi dicas duas aſles & ſemiſſem, h. e. duas æris libellas & ſemiſſem. His adde Imp. pro *Imperator*, Coſ. pro *Conſul*, Aug. pro *Augustus*, & conſonâ geminatâ, Impp. pro *Imperatores*, Coſſ. pro *Conſules*, Augg. pro *Auguſti*, &c.

VII. Literæ ad numeros notandos apud Romanos adhibitæ erant quinquæ; C. I. L. V. X. Quarum valor & diſpoſitio ita ſe habent:

I	notat	1	unum.
V		5	quinque.
X		10	decem.
L		50	quinquaginta.
C		100	centum.
D		500	quingenta.
M		1000	mille.
IIII		5000	quinque millia.
CCCC		10000	decem millia.
IIIIIIIIII		50000	quinquaginta millia.
CCCCCCCC		100000	centum millia.

NOT. 1. Veteres, ut *Plinius* obſervat, ulterius non proceſſerunt. Quoties verò opus erat, numerum poſtremum repetebant, hoc modo, CCCIIIIIIII, CCCIIIIIIII, bis centena millia; CCCIIIIIIII, CCCIIIIIIII, CCCIIIIIIII, ter centena millia, &c.

NOT. 2. Ex horum compoſitione poteſt quivis alius numerus conſtitui. Sic II. notat *duo*, III. *tria*, VI. *ſex*, XV. *quindecim*, LXVII. *ſexaginta ſeptem*, CII. D. CC. XXVIII. annum vertentem *Æræ Chriſtianæ*, milleſimum ſeptingenteſimum viceſimum octavum.

NOT. 3. Si minor numerus majori præponitur, indicio eſt tantundem majori adimi oportere. Itaque IV. valet *quatuor*, IX. *novem*, XL. *quadraginta*, XC. *nonaginta*, IC. *nonaginta novem*, &c.

NOT. 4. Recentiores pro I, D, & pro CII, M, frequentius uſurpant.

C A P. III.

De Literarum Scriptura.

AD rectam literarum Scripturam, quæ propriè ORTHOGRAPHIA est, duo in genere ac potissimum requiruntur. 1. Ut singulæ literæ eâ figurâ, mole, proportionem ac concinnitate depingantur, quas optimè scribentium consuetudo stabilivit. 2. Ut voces suis quæque literis, non alienis, scribantur.

1. Et primum quidem, magna ex parte, Præceptorum dextrâ fortitiâ, & optimorum exemplorum imitatione, rectius faciliusque, quam ullis regulis, addiscitur. Speciatim tamen proderit sequentes hæc præceptiones hic observare:

1. Omnis linea seu versus scripturæ habere debet certam aliquam latitudinem, duabus parallelis imaginariis inclusam: intra quas ipsa literarum corpora, nonnullæ etiam & literæ integræ scribendæ sunt. Majusculæ verò, quæque apices aut appendices habent, sursum vel deorsum, pro cuiusque modulo vel figura, extra id spatium scribi debent: ut in vulgari hoc versu, quo omnes Alphabeta literæ continentur.

Gazifrequens Libycos duxit Karthago triumphos.

2. A Litera majuscula inchoare debent:

1. Nomina propria, & quæ inde deducta sunt: ut, *Moses, Hermerus, Cicero*: item, *Mosaicus, Homericus, Ciceronianus*.

2. Voces novam periodum inchoantes.

3. Primæ versus cuiusque literæ in carmine.

* His addunt nomina Artium: ut, *Grammatica, Rhetorica: Dignitatum, ut, Rex, Consul*; Festorum, ut, *Paſcha, Pentecoste*: Et voces peculiarem aliquam vim sive Emphasin habentes.

3. Diversis à cæteris characteribus scribi debent:

1. Voces vel sententiæ ex auctore aliquo citatæ: item alterius linguæ vocabula.

2. Voces materialiter vel signanter positæ.

4. In initio & medio vocis *f* vel *s* scribi potest: in fine verò tantum.

5. Pars vocis ad aliam lineam pertinens notari debet signo coherentiae hoc modo — vel —. Hoc Grammatici *Hypphen*, Typographi *Divisionem* appellant.

6. Insignis periodus novum Paragraphum postulat, h. e. novam lineam, cujus initium exiguo spatio ab initiis reliquarum introrsum cedat.

7. Cum

7. Cum duæ vocales, quæ aliàs diphthongum constituunt, diversas syllabas faciunt, posteriori superponendum est hoc signum [·] quam *Dierasin* vocant: ut, *aër*, *poëta*, *Brisëis*: item cum *j* & consonantes in vocales dissolvuntur: ut iam apud Plautum, pro *jam*; *silua*, ap. Horatium, pro *silva*.

8. Indeclinabilia cum declinabilibus concurrentia, & præpositiones sine casu positæ, discriminis causâ in ultima syllaba gravi accentu notantur: ut, *malè*, *pejùs*, *pessimè*, *quàm*, *unà*, *antè*, *postè*, *infrà*, &c.

9. Syllabæ contractæ notâ circumflexi gaudent: ut, *amâssem*, *fructûs* in genit. *deûm*, pro *deorum*. Item voces Apocopen passæ ut, *ingeni*, pro *ingenii*. Item ablativi primæ declinationis cum præpositio non exprimitur: ut in hoc Ovidii, *Et prior est curâ curâ sepulta novâ*. At vocalis à fine Encliticæ vocis *ne* rejecta, hoc signum [·], quem *Apostrophum* vocant, notatur: ut, *Egon'*, *ain'*, *viden'*, pro *Egone*, *aisne*, *videfne*.

II. Altera rectæ scripturæ pars, quæ docet voces suis quasque literis scribere, duobus præcipuè fundamentis innititur, *Ratione*, nimirum, & *Auctoritate*.

1. *Ratio* ab origine vocum petitur: quomodo derivatum sequitur formam primitivi. Sic, *gratia* scribitur per *t*, quia est à *gratus*; *audacia* per *c*, quia est ab *audax*, cujus genitivus *audacitatis*. Et contrâ, primitiva cognoscuntur ex derivatis: quomodo *delicatus* scribimus, quia dicitur *delicatus*.

2. *Auctoritas* ex veterum usu trahitur, id est, eâ scribendi ratione, quæ reperitur in antiquis codicibus, nummis & inscriptionibus. Sic *caussa* gemino *ss*, non *causa*, scripsisse Ciceronem & Virgilium testatur Quintilianus. Sic *Hadrianus* cum aspiratione, non *Adrianus*, scribendum ostendunt veteres nummi & inscriptiones. Itidem *carus*, non *charus*; *torus*, non *thorus*; *auctor*, non *author*; *justitia*, *propitius*, non *justicia*, *propicius*: Et *hiems*, tironi *silva*, *fidus*, *stilus*, potius cum Latina vocali, quàm cum Græcâ *hyems*, *tyro*, &c: Et *secundus*, *felix*, *femina*, *fetus*, quàm *secundus*, *felix*, &c. libri veteres comprobant.

¶ Adversus Orthographiam peccatur tribus modis, *Additione*, *Detractione* & *Immutatione*. 1. *Additione*: ut *lachryma*, pro *lacryma*, *anchora*, pro *ancora*; *simulachrum*, pro *simulacrum*: &c. in vet. libb. *thesaurus*, *formosus*, *hyemps*; pro *thesaurus*, *formosus*, *hyems* vel *hiems*. 2. *Detractione*: ut *Scola*, pro *Schola*, *carta*, pro *charta*; *cominus*, pro *comminus*. 3. *Immutatione*, quæ bifariam fit: Vel *Innovatione*: ut *cana*, pro *cæna*; *condicio*, pro *conditio*; *syncerus*, pro *sincerus*: Vel *Transpositione*: ut, *Mecenas*, pro *Macenas*; *lapidicina*, pro *lapicidina*.

C A P. IV.

De Literarum Pronunciatione.

E Mendata literarum *Pronunciatio*, quæ aliter *ORTHOEPIA* dicitur, usu & imitatione doctorum virorum addiscenda est. Sic autem in genere observandæ sunt hæ regulæ.

1. C, ante *a*, *o*, *u*, & consonantes, pronunciari debet ut *K*: ut, *cado*, *conor*; *curro*, *clavis*, *Pyraemon*, *Cnidus*, *crus*, *Ctesipho*: quasi *kado*, *konor*, *kurro*, *klavis*, *Pyrakmon*, *Knidus*, *krus*, *Ktesipho*. Ante *e* verò, *i*, *y*, & diphthongos *æ* & *œ*, pronuncianda est *s*: ut, *celer*, *cibus*, *cymba*, *Cæsar*, *cætus*; quasi, *seler*, *sibus*, *symba*, *Sesar*, *setus*.

2. T, sequente *i* & aliâ vocali, sonat ut *c*: ut, *oratio*, *prudencia*, quasi *oracio*, *prudencia*. Excipe tamen quatuor vocum genera, in quibus *t* sonum suum retinet. 1. Voces à *ti* incipientes: ut, *tiara*, *Tios* vel *Tium*, urbis nomen. 2. In quibus præcedit *s* vel *x*: ut, *questio*, *mixtio*. 3. Infinitivos paragogicos desinentes in *er*: ut, *flectier*, *mittier*. 4. Voces omnino Græcas: ut, *politia*, *asphaltion*, herbæ nomen ap. Plin.

3. G, similiter ante *a*, *o* & *u*, & consonantes (ipsâ *g* quandoque exceptâ) sonum eundem habet quem Græcorum *Gamma*, vel *γ*; ut, *garus*, *Gorgones*, *gula*, *gloria*, *agmen*, *gnavus*, *gratus*: quasi *garus*, *γorgones*, *γula*, &c. At ante *e*, *i*, *y*, & (sequente *e*) ipsam *g*, pronunciatur ut *j* consonans: ut, *gemma*, *gigno*, *gyrus*, *agger*; quasi *jemma*, *jigno* *jyrus*, *adger*. Excipiuntur voces quædam Hebræicæ: ut, *Gethsemane*, *Gideon*, *Gilboa*: item quædam Græcæ: ut, *Gehenna*, *Gelanor*, *Gyges*, *gymnasium*, *gypsum*: & Latinæ, *gilber*, *gilvus*.

C A P. V.

De Literarum in Syllabas digestionem.

SYLLABA est unius vel plurium literarum sonus uno spiritu prolatus: ut, *e-o*, *e-at*, *e-amus*, *fons*, *frons*, *stirps*.

De recta literarum in Syllabas digestionem observandæ sunt regulæ sequentes.

1. Consonans inter duas vocales posita, pertinet ad posteriorem: ut, *a-mor*, *le-go*, *do-mi-nus*.

2. Si

104 ORTHOGRAPHIA.

2. Si consonans geminetur, prior ad priorem, posterior ad posteriorem syllabam pertinet: ut, *il-le, an-nus, ter-ra.*

3. Consonantes quæ in initio vocis sociari non possunt, nec in medio coniungendæ sunt: ut, *ar-duus, por-cus*; quia nulla vox ab *rd* aut *rc* incipit.

4. Consonantes quæ principio vocis conjungi possunt, illæ nec in medio divelli debent: ut,

bd.	<i>he-bdomas,</i>		<i>bdellium.</i>
bl.	<i>pu-blicus,</i>		<i>blandus.</i>
br.	<i>li-bri,</i>		<i>brevis.</i>
ch.	<i>ma-china,</i>		<i>Charites.</i>
chl.	<i>co-chlea,</i>		<i>Chloë.</i>
chn.	<i>Ara-chne,</i>		<i>Χνός, lanugo.</i>
chr.	<i>cen-chris,</i>		<i>Chrysis.</i>
chth.	<i>I-chthyophagi,</i>		<i>Chthonius.</i>
cl.	<i>Hiero-cles,</i>		<i>Clio.</i>
cm.	<i>Pyra-cmon,</i>		<i>κυντός, elaboratus.</i>
chim.	<i>Mena-chmus,</i>	} quia dicitur }	<i>Cneus.</i>
cn.	<i>cy-cnus,</i>		<i>crassus.</i>
cr.	<i>simula-crum,</i>		<i>Ctesipho.</i>
ct.	<i>do-ctus,</i>		<i>δῶμα, domo.</i>
dm.	<i>A-dmetus,</i>		<i>δρυοπέδς, caliginosus.</i>
dn.	<i>Aria-dne,</i>		<i>drachma.</i>
dr.	<i>Hy-dra,</i>		<i>flos.</i>
fl.	<i>cini-fiones,</i>		<i>frater.</i>
fr.	<i>A-frica,</i>		<i>gloria.</i>
gl.	<i>A-glaia,</i>		<i>gnatus.</i>
gn.	<i>Li-gnum,</i>		<i>gratus.</i>
gr.	<i>ni-gredo,</i>		<i>Mnemosyne.</i>
mn.	<i>omnis,</i>		<i>pharetra.</i>
ph.	<i>to-phus,</i>		<i>Phlegon.</i>
phl.	<i>hypo-phlomis,</i>		<i>phrasis.</i>
phr.	<i>Eu-phrates,</i>		<i>phthisis.</i>
phth.	<i>na-phtha,</i>		<i>placidus.</i>
pl.	<i>du-plus,</i>		<i>pneuma.</i>
pn.	<i>Thera-pne,</i>		<i>praesul.</i>
pr.	<i>ca-prea,</i>		<i>psittacus.</i>
ps.	<i>scri-psi,</i>		<i>Prolemaus.</i>
pt.	<i>a-ptus,</i>		<i>rhetor.</i>
rh.	<i>Pyr-rhus,</i>		<i>σβέσις, extinctio.</i>
sb.	<i>Le-sbos,</i>		<i>scio.</i>
sc.	<i>pi-scis,</i>		<i>schisma.</i>
sch.	<i>Æschylus,</i>		

ſcl.	<i>A-ſclepiades,</i>	} quia dicitur }	<i>ſclopus.</i>
ſer.	<i>A-ſcraus,</i>		<i>ſcribo.</i>
ſm.	<i>barbari-ſmus,</i>		<i>ſmaragdus.</i>
ſn.	<i>Bo-ſnia,</i>		<i>ſneida, Lat. barb. i.e. incifio.</i>
ſp.	<i>ve-ſpa,</i>		<i>ſpatium.</i>
ſph.	<i>hemi-ſpharium,</i>		<i>ſphæra.</i>
ſpl.	<i>a-ſplenum,</i>		<i>ſplen.</i>
ſpr.	<i>a-ſpretum,</i>		<i>ſpretus.</i>
ſq.	<i>te-ſqua,</i>		<i>ſquama.</i>
ſt.	<i>pa-ſtor,</i>		<i>ſtabilis.</i>
ſth.	<i>Demo-ſthenes,</i>		<i>ſthenelus.</i>
ſtr.	<i>ro-ſtrum,</i>		<i>ſtratus.</i>
th.	<i>Clo-ſtho,</i>		<i>thorax.</i>
thl.	<i>A-thleta,</i>		<i>thlaſpi, herbæ nomen.</i>
thr.	<i>a-thra,</i>		<i>thronus.</i>
tl.	<i>A-tlas,</i>		<i>Tlepolemus.</i>
tm.	<i>La-tmius,</i>		<i>Tmolus.</i>
thm.	<i>Ari-thmetica,</i>		
tn.	<i>Æ-tna,</i>		<i>θνῶσσω, morior.</i>
thn.	<i>E-thnicus,</i>		
tr.	<i>pa-tria,</i>		<i>trabs.</i>

NOT. Quemadmodum *a-gnus* ſcribitur, ita & *a-gmen, te-gmen*: non quia vox ulla occurrit, quæ à *gm* incipiat; ſed quia *a* in *a-go*, & *te* in *te-go*, unde illa derivantur, ſyllabam faciunt. Similiter *do-ctrina* ſcribendum, non quòd ulla vox initio habeat *ctr*, ſed quòd *do* ſyllabam conſtituat in *do-ctus*, unde *doctrina*.

EXCIPIUNTUR à regulis primâ & quartâ, voces compositæ, in quibus pars quæque ab altera eſt ſeparanda: ut, *ab-utor, ob-ruo, in-ers, abſ-truſus, diſ-cors, ex-iſtimo, amphiſ-bana, dyſ-enteria, propter-ea, et-enim, quem-ad-modum, quam-ob-rem, &c.*

GRAMMATICÆ

LATINÆ

INSTITUTIONUM

*Pars Quarta,**De PROSODIA,*

ROSODIA est ea Grammaticæ pars, quæ Syllabarum quantitates & accentus, versuumque fabricandorum artificium tradit.

In Prosodia igitur de his tribus agendum est, 1. De Syllabarum quantitate. 2. De earundem Accentu. 3. De arte metrica, seu versuum structura & dimensione.

CAP. I.

De Syllabarum Quantitate.

QUANTITAS est Syllabæ affectio, quâ ejus tempus seu moram metimur.

Syllaba est brevis, longa, & communis seu anceps.

BREVIS *Syllaba* est, quæ uno tantum constat tempore, sive quæ celeriter pronuntiatur; sic notata [*˘* vel *v*] ut, *pēr*, *īn*, *pīus*. Vocatur etiam *correpta*, & *corripi* dicitur *Syllaba* quæ brevis est.

LONGA *Syllaba* est, quæ duobus constat temporibus, sive quæ in pronuntiando spatium exigit duarum brevium; sic signata [*—*] ut, *mōns*, *rōs*, *fēlix*. Vocatur etiam *producta*, & *Syllaba* dicitur *produci*, quæ longa est.

COMMUNIS, sive ANCEPS *Syllaba* est, quæ in versu nunc brevis, nunc longa est: ut prior in *Atlas*, *patres*; media in *tenebra*, *volucris*.

Ratione Ordinis *Syllaba* etiam distingui solet; Si voces sint polysyllabæ (seu plurium quàm duarum syllabarum,) in *primam*, *mediam* vel *medias*, & *ultimam* seu *postremam*. Tertia autem à fine

ante

antepenultima dicitur; quæ ultimam præcedit, penultima vocatur.

2. Si voces sint dissyllabæ, in priorem & posteriorem. 3. Monosyllabicæ voces ultimis Syllabis accensentur.

Quantitas Syllabæ est vel NATURALIS, siue à natura vocalis desumpta: ut *re* in *resisto*, brevis, *de* in *depello*, longa: Vel ACCIDENTALIS, siue à naturali discedens per adventitiam causam: ut *re* in *restiti*, longa; quia sequuntur duæ consonantes; *de* in *deamo*, brevis, propter accessum alterius vocalis.

Syllabarum quantitas duobus modis cognoscitur, 1. *Regulis*. 2. *Auctoritate*.

Auctoritas est simile exemplum siue testimonium ex probato aliquo auctore adductum.

Auctoritate autem utimur, quando regulæ vel deficiunt, vel ignorantur.

Regulæ sunt vel *generales* vel *speciales*. Hæ in certis quibusdam syllabis, illæ in omni syllaba locum habent.

REGULÆ GENERALES.

De VOCALI ante VOALEM.

1. **V**Ocalem breviant aliâ subeunte Latini.

Vocalis ante aliam vocalem in vocibus Latinis brevis est: ut, *Deus, creavit, omnia*. Sic *mihi, nihil*: quia *h* in versu, adspiratione, non litera, censetur.

EXCEPTIONES.

2. Ni capit *r*, *sio* produc: & nomina quintæ

E servant longum, si præsit *i*, ceu *speciei*.

Anceps *ius* erit patrio: sed protrahe *alius*,

Alterius brevia tantum: commune sit *oke*.

Pompei, Cai produc, conformia jungens.

Dianam varia: longa *aër, dius & eben*,

Et patrius primæ cum sese solvit in *ai*.

Exceptiones sunt septem.

1. *Fio* ubique primam producit, cum abest *r*; ut, *siebam, fiam*: ubi verò adest *r*, primam corripit; ut, *fieri, fierem*.

2. Genitivi & dativi sing. quintæ declinationis vocalem penultimam *e* habent longam, quando inter duo *i* ponitur; ut, *diei, speciei*.

3. Genitivi sing. in *ius* in prosa longi sunt, in versu verò communes; ut, *unius, illius*. ✕ At *alius* penultimam semper longam, *alterius* semper brevem habent.

4. *Oke* priorem habet communem.

5. *Pompei, Cai, & similes vocativi*, penultimam producant.
 6. *Diana prima communis profertur.*
 7. *Aër, dius & eheu priorem producant.* Item, *aulai, terrai*, & similes genitivi prisca primæ declin. penultimam longam habent.

De vocali ante vocalem in Græcis.

3. Hic Græci variant, nec certâ lege tenentur.

De vocibus Græcis vix dari potest certa regula. In multis enim prior vocalis corripitur: ut in *Danaë, idea, sophia, Simois, Hyades*. In multis producant: ut in *Lycæon, Cytherea, Sperchi-us, Achelous, Enyo*.

NOT. 1. Ex Græcis priorem vocalem præcipue producant, 1. Desinentia in *ais, eis & ois*: ut, *Nais, Lais, Briseis, Cadmeis, Latois, Minois*. 2. Ex-
 untia in *eius & oius*: ut, *Nereus, Priameus, Acheloius, Minois*. 3. Ter-
 minata in *ion vel ion*: ut, *Machaon, Didymaon, Amphion, Ixion*. 4. Com-
 posita à *λῶς*: ut, *Archelaus, Menelaus*. + Nec tamen hæc perpetua
 sunt: nam *Thebais* priorem vocalem corripit: ut & *Phaon, Ion, Deuca-
 lion, Pygmalion*, cum multis aliis. Item secunda in *Nereides* est anceps:
 ut in *Orion & Geryon*.

NOT. 2. Accusativi in *ea* à nominativis in *eus*, sæpius corripunt *e*: ut, *Or-
 phea, Salmonæ*: interdum producant, more Ionum, qui hæc scribunt per
u, *Ilionea, Idomeneæ, &c.*

NOT. 3. Similiter & alia sunt producta, quæ per *u* vel *o* scribuntur: ut,
Deiphobus, Dejanira, Troës, heroicus, &c. Eous primam habet ancipitem,
 quia Græcè *ἴω* & *ἴω*, *ἴω*, & *ἴω* scribitur.

NOT. 4. Quæ Græcè *ei* habent ante vocalem, Latinis ferè sunt porrecta:
 ut, *Aeneas, Cassiopea, centauræa, Penelopea, Galatæa, Laodicea, Medea*. Item,
Basilus, Darius, Eugenius, Clito, Elegia, Iphigenia, Antiochia, Alexandria,
idololatrica, litania, politia, &c. Sed *choræa, platea, conopeum, & proprium*
Malea, penultimam habent communem.

¶ In vocibus barbaris seu peregrinis quantitas plerumque ambigua est.
 Sic primam in *Baal* producit Prudentius, corripit Sedulius. *Abraham* pe-
 nultimam longam profert Sidonius, brevi Arator. In *aël*: ut, *Israel, Mi-
 chael, Raphael*, nunc producta, nunc correpta *a*, efferuntur.

De Vocali longa POSITIONE.

4. Si postponatur vocali consona bina,
 Aut duplex, longa est positum: sin utraque vocem
 Incipiat, raro præeunti est ultima longa.

I. Vocalis ante duas consonantes, quarum utraque vel altera
 saltem in eadem sit voce, producant: ut, *arma, perdidit, Errabat*
silva in magna. Hæc vulgò POSITIO dicitur.

Ea quoque longa fit, cum in eadem voce postponitur una du-
 plex consonans: ut, *axis, gaza*.

Pro duplici etiam Grammaticis censetur *j* consonans posita inter duas vocales: ut, *major, rejicio*. Sed hoc non habet locum in compositis à jugum: ut, *bijugus, quadrijugus*, quæ vocalem *i* corripunt.

II. Si vox præcedens in vocalem brevem desinat, & sequens à duabus consonantibus, vel unâ duplici incipiat, rarò ea vocalis positione produciur: quanquam hoc interdum factum reperiatur; ut,

Virg. *Ferte citi flammæ, date tela, scandite muros.*

Juv. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

NOT. Tamen, in hoc posteriore exemplo, ut in plerisque aliis quæ huc adferuntur, syllabæ productionem, cæsuræ, de qua postea, tribui posse.

De MUTA & LIQUIDA.

5. Si mutæ liquida est subjuncta in syllaba eadem, Quæ brevis antevenit vocalis, redditur anceps. Hanc tamen in prosa semper breviare memento. Sunt *l, r*, liquidæ, quæ rarò jungimus *m, n*.

Cum muta & liquida in eadem syllaba ponuntur post vocalem, naturâ brevem, vocalis ea in versu fit communis: ut prima in *agris, Cyclopes*, mediâ in *pharetra, volucris*.

Ovid. *Et primo similis volucris, max vera volucris.*

Ad hanc POSITIONEM, quam vulgò DEBILEM vocant, tres minimum conditiones requiruntur. 1. Ut muta præcedat liquidam: nam si sequatur, hæc regula non habet locum: ut, in *arte, albus, herba*. 2. Ut muta liquidam præcedens, in eadem syllaba sit, non diversa: nam alioqui rursus regulæ nullus est locus: ut in *ab-luo, ob-ruo, quam-ob-rem*. 3. Ut vocalis præcedens mutam cum liquida, sit naturâ brevis: nam longa si sit, non potest corripi, sed manet longa. Hinc semper longa est prima in *acris & matris*, quippe quod ea syllaba in *acer & mater* longa sit. Similiter & penultima in *salubris, ambulacrum*, semper produciur; quia sunt *salus, salutis, & ambulatum*, quibus ea syllaba producta est.

NOT. Ex quatuor liquidis, duæ tantum, *l & r*, in vocibus Latinis hanc positionem efficiunt; *m* verò & *n* non nisi in vocibus Græcis locum habet: ut, *Tecmessa, cycnus, Daphne, ichneumon, Progne, &c.*

De CRASI, seu CONTRACTIONE.

6. Vocalem efficiet semper Contractio longam.

Omnis syllaba, sive vocalis, ex duabus in unam contracta, naturâ est longa: ut, *cogo, ex coago; alius, ex alius; tibicen, ex tibicen; it, ex iit, &c.* Item, cum duæ voces in unam contrahuntur: ut, *sis, pro si vis; sodes, pro si audes; malo, pro magis volo; no-lo, pro non volo.*

De

De discrimine inter Crasin, Synæresin & Synecphonesin postea dicetur.

De DIPHTHONGO.

7. Diphthongum produc in Græcis atque Latinis:

In Græcis semper: at PRÆ composita sequente Vocali brevia; veluti *præit* atque *præustus*.

Diphthongus naturâ longa est, tam in vocibus Græcis quam Latinis: ut, *Cæsar*, *sænus*, *aurum*, *heus*, *omneis*, *Æneas*, *Eubœa*.

Exc. PRÆ, præpositio Latina, in compositis, sequente vocali, ferè corripitur: ut, *præo*, *præustus*.

Virg. *Nec totâ tamen ille prior præunte carinâ.*

Id. *Stipitibus duris agitur sudibusque præustis.*

REGULÆ SPECIALES.

EX his aliæ ad primas & medias, aliæ ad ultimas Syllabas pertinent.

De Primis & mediis Syllabis.

De vocibus DERIVATIS.

8. Derivata tenent mensuram primigenorum;

Orta tamen brevibus, *suspicio*, *regula*, *sedes*,

Secius, *humanus*, *penuria*, *mobilis*, *humor*,

Fumentum, *fomes*, primam producere gaudent.

Corripiunt sed *arista*, *vadum*, *sopor* atque *lucerna*,

Duxque ducis, *stabilisque*, *fides*, *ditioque*, *quasillus*,

Nata licet longis; quæ pluraque suggeret usus.

Derivata sequuntur quantitatem suorum primitivorum. Sic brevis est prima in *amicus*, *pavidus*, *avitus*, quia eadem brevis est in *amo*, *paveo*, *avus*: longa verò in *maternus*, *nativus*, *finitimus*, quia longa in *mater*, *natus*, *finis*. Similiter *legebam*, *legam*, *legerem*, &c. primam habent brevem, quia sunt à *lego*, cujus prima est brevis. Contrà *legeram*, *legerim*, *legero*, &c. primam habent longam, quia sunt à *legi*, cujus prima est longa.

Exc. I. Longa sunt a primitivis brevibus: *Suspicio*, à *suspico*; *regula*, à *rego*; *sedes*, à *sedeo*; *secius*, à *secus*; *humanus*, ab *homo*; *penuria*, à *penus*; *mobilis*, à *moveo*; *humor*, ab *humus*; *jumentum*, à *juvo*; *fomes*, à *foveo*; & plura alia, quæ usus melius docebit.

Exc. II. Brevia à primitivis longis: *Arista*, ab *areo*; *vadum*, à *vado*; *sopor*, à *sopio*; *lucerna*, à *luceo*; *dux ducis*, à *duco*; *stabilis*,

stābam, vel supino *statum*; *fides*, à *fido*; *ditio*, à *dis ditis*, vel *lives*; *quassillus*, à *qualus*; & alia nonnulla usu discenda.

De vocibus COMPOSITIS.

Simplicium servant legem composita suorum,
Quamvis diphthongus vel vocalis varietur.
At breviant *nihilum*, cum *pejero*, *dejero*, nec non
Veridicus, fociis junctis, & *semisopitus*.
Cognitus his addes, velut *agnitus*, *innubus*, atque
Pronubus: at longis *ambitus* mobile junges,
Imbecillus item: sed *connubium* variabis.

Composita sequuntur quantitatem simplicium ex quibus constant. Ita, in *perlego*, *relego*, e ante g, brevis est, quia in simplici *lego* ea vocalis corripitur: in præterito *perlegi*, *relegi*, longa est, quia in simplici *legi* producit. Sic *improbis* penultimam corripit, *perjurus* producit; quia prior in *probus* brevis, in *juris* longa est.

Servatur etiam eadem quantitas, quamvis vocalis vel diphthongus mutetur. Sic, *concido*, *incido*, à *cado*, penultimam corripunt: at, *concido*, *incido*, à *cado*, eandem producant. Sic, in *irritus*, à *ratus*, media brevis, in *iniquus*, ab *aquus*, media longa; manente simplicium quantitate.

Exc. 1. Corripiuntur à simplicibus longis orta: *Nihilum*, à *ne & hilum*; *pejero* & *dejero*, à *juro*; *veridicus*, *fatidicus*, *causidicus*, & similia in *dicus*, à *dico*; *semisopitus*, à *sopitus*; *cognitus* & *agnitus*, à *notus*; *innubus* & *pronubus*, à *nubo*.

Exc. 2. Producentur à simplicibus brevibus: *Imbecillus* secundā longā, eisi prima in *baculus* sit brevis: *ambitus* participium, penultimā productā, contra naturam supini *itum*, cui prima correpta est; quam potius sequitur substantivum *ambitus*, uti & ejus derivativum *ambitio*.

Exc. 3. *Connubium* à *nubo*, primā longā, secundam syllabam habet communem.

De compositis cum PRÆPOSITIONE:

10. Quam disjuncta dabit mensuram præpositura,
Juncta tenet: subiens illam nisi litera mutet.

Præpositiones in compositione eandem quam extra compositionem quantitatem habent. Sic, *amitto*, *deduco*, primā longā; *aboleo*, *perimo*, primā brevi proferuntur; quia per regulas de ultimis syllabis postea tradendas, præpositiones a & de separatim positæ producantur; ab verò & per iidem positæ corripiantur. Similiter
in

in *contradico*, *supraſcriptus*, ſecunda longa; in *anteſero*, *praterea* ſecunda eſt brevis, ob eandem rationem.

NOT. Tamen hîc & ubique regulas ſpeciales generalibus cedere nam præpoſitio in conſonantem deſinens, licet alioqui extra compoſitionem ſit brevis, acceſſu tamen alterius conſonantis ſit longa ut, *admitto*, *percello*. Et contrâ, præpoſitio in vocalem deſinens licet alioqui extra compoſitionem ſit longa, acceſſu tamen alterius vocalis ſit brevis: ut, *deſculor*, *prohibeo*.

De PRO in compoſitis.

- II. Eſt PRO breve in Græcis, PRO longum ritè Latinis
 At rape quæ *fundus*, *fugio*, *neptiſque*, *nepoſque*,
 Et *feſtum*, *fari*, *fateor*, *fanumque* creârunt.
 Hiſce *proſectò* addes, pariterque *procella*, *protervus*,
 Atque *propago* genus, *propago* protrahe vitis.
Propino varia, verbum *propago*, *profundo*:
 Cum *pello*, *curo* genitis, *Proſerpina* junge.

PRO, præpoſitio Græca, pro ante, corripitur: ut, *Propheta*, *prologus*.

PRO, præpoſitio Latina, producitur: ut, *prodo*, *promitto*.

Exc. 1. In multis Latinis vocibus PRO breviatur: ut, *profundus*, *profugio*, *profugus*, *pronepos*, *proneptis*, *profeſtus*, *profari*, *proſiteor*, *proſanus*, *proſectò*, *procella*, *protervus*, & *propago* cùm genus ſignificat; nam *propago*, cùm ad vites refertur, producitur.

Exc. 2. In quibuſdam eſt anceps: ut, *propino*, *propago* verbum, *profundo*, *propello*, *propulſo*, *procuro* & *Proſerpina*.

De SE, DI & RE in compoſitis.

- I 2. SE produc & DI, præter *dirimo* atque *diſertus*.

Eſt RE breve: at viduum perſonis protrahe *refert*.

I. SE & DI, præpoſitiones inſeparabiles, producuntur: ut, *ſeparo*, *ſemotus*, *diduco*, *divello*.

Exc. *Dirimo* & *diſertus* DI corripunt.

II. RE, præpoſitio inſeparabilis, brevis eſt: ut, *remitto*, *repello*.

Exc. *Refert* imperſonale, pro *utile eſt*, primam producit, aliter corripit. Utriuſque exemplum præbet hoc Ovidii;

Quid tamen hoc refert, ſi ſe pro claſſe Pelasga
Arma tuliffe refert.

NOT. In nonnullis præpoſitio RE producitur, conſonante ſequente geminatâ: quomodo *relligio*, *reppulit*, *repperit*, apud Poëtâs frequenter legimus.

De Compositis SINE PRÆPOSITIONE.

13. Pars si componens fini prior *i* vel *o* donat,
Sit breve: *vaticinor monstraverit, Arctophylaxque.*

I. Voces, sive Latinæ sive Græcæ, priorem compositi partem in *i* terminantes, *i* corripunt. Latinæ: ut, *omnipotens, agricola, vaticinor, significo, &c.* Græcæ: ut, *architectus, Iphigenia, dimeter, trimeter, &c.*

II. Voces, præcipuè Græcæ, priore compositionis parte in *o* exeuntes, *o* itidem corripunt: ut, *Argonauta, Arctophylax, bibliotheca, Philosophus, &c.* item hæ Latinæ, *bardocucullus, sacrosanctus, hodie, duodecim.*

EXCEPTIONES.

14. I quibus est flexu mutabile jungito longis,
Quæque queunt sensu salvo divellier, addens
De quibus aut Crasis aliquid vel Syncopa tollit.
Idem masculineum produc, & *ubique, & ibidem;*
Huic dein agglomerans turbæ composta *diei.*
His *intro, retro, controque & quando* creata
(*Quandoquidem* excepto) benè junxeris, atque *alioquin.*

Quæque per *o* magnum scribuntur nomina Graiis.

A superiore regula variz sunt exceptiones.

1. Priorem compositi partem in *i* producant,

1. In quibus *i* pro casibus variatur: ut, *quidam, quivis, quilibet, quicunque, quantivis, quancunque, tantidem, unicuique, eidem, reipublica, qualicunque.*

2. Quæ separari salvo eodem sensu possunt: ut, *ludimagister, parvipendo, lucrifacio, siquis*: vel aliter, *ludi magister, parvi pendendo, &c.*

3. Quæ Crasin vel Syncopen sunt passa: ut, *tibicen*, pro *tibicen*; *biga, triga, quadriga*, pro *bijuga, trijuga, quadrijuga*; *illic, scilicet*, pro *ire licet, scire licet.*

4. *Idem* pronomen masc. generis; nam neutrius est breve: *item, ubique, ibidem.* At in *ubivis & ubicunque* (ut in simplici *ubi*) est anceps.

5. Composita à *die*: ut, *biduum, triduum, meridijs, pridie, postridie.* At *quotidie & quotidianus* secundam nonnunquam habent correptam.

II. Producitur prior compositi pars in *o.*

114 PROSODIÆ CAP. I.

1. In Latinis, ex *intro, retro, contro* & *quando* compositis: ut, *introduco, intrōmitto, introgredior, retrocedo, retrogradus, contraversa, contrōversus, quandoque, quādoquē.* (At *quandoquēdem* secundam habet brevem.) Quibus adde *alioqui* seu *alioquin, cateroquin, utrobique.*

2. In Græcis, quæ per Ω μέγα, sive o magnum, scribuntur: ut, *Geometra, Minotaurus, lagopus.*

A P P E N D I X.

De aliis sine præpositione compositis.

1. In a priore parte compositi exultia sunt longa: ut, *quare, quapropter, quotenus, quocunque:* item, *trado, traduco, trans:* Excipe eadem, nisi ablativi sit casus.

2. In e terminata corripuntur. In prima syllaba: ut, *nefas, nefastus, nefandus, nefarius, neque, nequēo:* item, *tredecim, trecenti, equidem, scilicet.* In secunda; ut, *valedico, madesacio, tepefacio, patefacio, & similibus.* In tertia; ut, *hujuscemodi, ejuscemodi.* Excipe primam in *sedecim, semidiu, nequis, nequam, nequitia, nequando, nemo, credo, memet, mecum, tecum, secum:* item secundam in *veneficus & videlicet.*

3. In u, & y Græco, finita correpta sunt. In prima syllaba; ut, *ducenti, dupondium.* In secunda; ut, *quadrupes, centuplum, Trojugena, cornupeta.* Item, *Polydorus, Polydamas, Polyphemus, doryphorus.* Excipe *judico,* primam longam.

De prima in PRÆTERITIS dissyllabis.

15 Præterita assument primam dissyllaba longam.

Tolle bibit, scidit, & fudit, ac tulit, ortaque do, sto.

Præterita dissyllaba habent priorem longam: ut, *veni, vidi, vici.*

Exc. Hæc sex priorem breviant: *Bibi, scidi à scindo, fidi à findo, tuli, dedi, steti.*

De prima & secunda in PRÆTERITIS geminatis.

16. Præteritum geminans primam, breviabit utramque;

Ut pario, peperī; vetet id nisi consona bina.

At quod cædo creat tardat, ceu pedo, secundam.

Præterita primam syllabam geminantia tam illam quàm sequentem corripunt: ut, *cecidi, tetigi, pepuli, peperī, didici, rursus.*

Exc. *Cecidi à cædo, & pepedi à pedo, secundam habent longam;* ut & ea in quibus duæ consonantes concurrunt: ut, *fefelli, tetendi, momordi.*

De prima in SUPINIS dissyllabis.

17. Cuncta Supina tenent primam dissyllaba longam:

Præter nata sero, cieo, lino, cum sino, sisto,

Quæ breviant; eo, doque, ruo, quco jungo, reorque.

Supina

Supina dissyllaba priorem producant: ut, *casum, visum, motum.*

Exc. *Satum* à *sero*, *citum* à *cire*, *litum* à *lino*, *situm* à *sino*, *atum* à *sisto*, *itum* ab *eo*, *datum* à *do*, *rutum* à *ruo*, *quitum*, *ratum* à *reor*, priorem corripunt.

NOT. *Statum* à *sto* priorem habere longam videtur: unde *staturus*, (& ejus composita *constaturus*, &c.) *stamen*, & *Stattus*, viri nomen, primà longà. At *statum* à *sisto* videtur priorem corripere; unde *status* -us; *status* -a -um; *statio*, *statuo*, *stabilis*, *stabilum*, *stator*, *atim*, & alia quædam his orta, primà brevi.

De prima in aliis PRÆTERITIS & SUPINIS polysyllabis.

18. Cætera præsentis mensuram verba reseruant.

Excipe sed *posui positum*, *genii genitumque*,

Et *potui*; quæ dant quoque *solvo* & *volvo* supina.

Alia præterita & supina polysyllaba tantam habent primam, quanta est prima præsentis. Ita, *vocaui* & *vocatum* primam corripunt; *clamavi* & *clamatum* primam producant; quia *voco* præteritum, *clamo* longam eam syllabam habent.

EXCIPE quæ a præsentis producto primam corripunt, *posui*, *positum*, à *pono*; *genii*, *genitum*, à *gigno*; *potui*, à *possum*; *solvi*, *volvi*, à *solvo*, *volvo*.

De penultima in SUPINIS polysyllabis.

19. Præ *tum* vocalem polysyllaba cuncta Supina

Producant, *atum* quibus, *etum* finis, & *utum*:

Ivi præterito veniens fociabis & *itum*.

Cætera corripies in *itum* quæcunque residunt.

1. Supina polysyllaba in *atum*, *etum* & *utum*, exeuntia, habent penultimam longam: ut, *amatum*, *deletum*, *minutum*.

2. Supina in *itum* à præteritis in *ivi* venientia penultimam itidem producant: ut, *cupivi*, *cupitum*, *petivi*, *petitum*; *polivi*, *politum*.

3. At supina in *itum* ab aliis quibuscunque præteritis descendencia, penultimam corripunt: ut, *cubui*, *cubitum*; *monui*, *monitum*; *abolevi*, *abolutum*; *bibi*, *bibitum*; *credidi*, *creditum*, &c.

De penultima PARTICIPIORUM in Rus.

20. In rus Participi semper penultima longa est.

Participia in rus penultimam semper producant: ut, *amaturus*, *habiturus*, *victurus*, *ausurus*.

De Crementis Nominum.

CREMENTUM nominis est excessus obliqui casus in syllaba vel syllabis supra nominativum.

1. Si genitivus singularis par fuerit nominativo numero syllabarum, nullum erit crementum: ut, *Musa, Musa*; *vates, vates*; *dominus, domini*.

2. Sin longior fuerit unâ syllabâ, tum penultima genitivi crementum erit: ut, *Rex, regis*; *sermo, sermonis*; *interpres, interpretis*.

3. Crementum genitivi reliquorum casuum utriusque numeri norma est: ut, *sermo, sermonis, sermoni, sermonem, sermone, sermones, sermonum, sermonibus*: in quibus o semper longum est.

✠ Excipe *bobus*, de quo postea.

NOT. *Iter, supellex*, & composita à caput literis ps finita, duplici augentur cremento in singulari, *itineris, supellectilis, anceps ancipitis*. Dativus etiam & ablativus tertiæ in *ibus*, bina plerumque crementa habent: ut, *regibus, hominibus*, &c. Voces autem prædictæ iis in casibus habent tria, *itineribus, supellectilibus, ancipitibus*.

De SINGULARI nominis CREMENTO.

CREMENTA 1, 4 & 5 Declinationum.

21. Vocalis numero coëat nisi bina priore,
Casibus obliquis non crescunt nomina primæ,
Nec quæ quarta dedit, dedit aut inflexio quinta.

In prima, quarta & quinta declinatione nullum fit numero singulari incrementum, nisi ubi vocalis aliam præcedit: ut, in prima, *aulai, pictai*; in quarta, *anuis, anui*; in quinta, *rei, speciei*. De quarum omnium quantitate supra diximus reg. 1 & 2.

CREMENTA secunda Declinationis.

22. Quæ sequitur primam tantum producit Iberi.

Crementa secundæ declinationis corripiuntur: ut, *tener, teneri*; *vir, viri*; *satur, saturi*.

Exc. At *Iber, Iberi*, & ejus compositum, *Celtiber, Celtiberi*, penultimam producunt.

* De genitivo crescente in *ius* diximus supra reg. 2.

CREMENTA tertia Declinationis.

A

23. Semper A curtat *atis* ternæ: fit *dogmatis* index.

Nomina in A tertiæ genitivi crementum in *atis* corripiunt: ut, *dogma, dogmatis*; *poëma, poëmatīs*.

O

24. O breviabit *inis*: sed porriget *enis* & *onis*.

Mensuram variant at in his gentilia quædam.

1. *Inis* ab *O* corripitur: ut, *cardo*, *cardinis*; *virgo*, *virginis*.

2. *Enis* & *onis* ab *o* producuntur: ut, *Anio*, *Anienis*; *Cicero*, *Ciceronis*.

3. Nomina gentilia quantitatem variant. Pleraque enim genitivum corripiunt: ut, *Macedo*, *Macedonis*; *Saxo*, *Saxonis*. Sic *Lingones*, *Senones*, *Teutones*, seu *Teutoni*, *Vangiones*, *Vascones*, penultimâ brevi. *Brittones* Juvenali corripitur, Martiali producuntur. *Suessones*, *Vettones*, penultimam habent longam: quibus addi possunt *Burgundiones*, *Eburones*.

NOT. Si Græca in *on*, *n* amittant, servant in obliquis quantitatem quam prius habuerant: ut, *Agamemnon* vel *Agamemno*, *Agamemnonis*, penultimâ brevi; *Demipho*, vel *Demipho*, *Demipho*, penultimâ longâ. Vid. mox. reg. 28.

I, C.

25. I breve mittit *itis*. Sed ab *ec* producitur *ecis*.

1. Nomina in *I*, à *meli* composita, corripiunt crementum *itis*: ut, *Hydromeli*, *Hydromelitis*.

2. In *ec* producunt *ecis*: ut, *halec*, *halecis*; *Melchisedec*, *Melchisedecis*.

D.

26. In *D* crementum breve nomina pauca tulerunt.

In *D* crementum corripiunt: ut, *David*, *Davidis*; *Bogud*, *Bogudis*.

NOT. Poëtæ Ecclesiastici penultimam in *Davidis* sæpius producunt.

L

27. AL mas curtat *alis*: sed neutrum protrahit *alis*.

Elis cum *Solis* produc; reliquis breviatis.

1. Masculina in *AL* corripiunt genitivum in *alis*: ut, *sal*, *salis*; *Hannibal*, *Hannibalis*.

2. Neutra in *AL* producunt *alis*: ut, *animal*, *animalis*.

3. *Sol* producit *Solis*: item nomina in *EL* Hebraica genitivi penultimam habent longam: ut, *Michael*, *Michaelis*; *Daniel*, *Danielis*.

4. Reliqua in *L* crementum corripiunt: ut, *vigil*, *vigilis*; *Consul*, *Consulis*.

N.

28. *On* nimis incertum est: *en inis* rape: cætera produc.

1. De nominibus in *on* vix dari potest certa regula. Multa enim genitivi penultimam producunt: ut, *Helicon*, *Heliconis*; *Chiron*, *Chironis*. Multa corripiunt: ut, *Actæon*, *Actæonis*; *Memnon*, *Memnonis*.

2. In

2. In EN breviant inis: ut, *tibicen, tibicinis; flumen, fluminis*.
 3. Cætera in EN penultimam producunt: AN *anis*: ut, *Titanis*: EN *enis*: ut, *Siren, Sirenis*: IN *inis*, ut, *delphin, delphinis*: YN *ynis*: ut, *Phorcyn, Phorcynis*.

R.

29. *Aris* ab AR neutro produc: sed demito *bacchar* Par cum compositis, *jubar* his cum *nectare* jungens Protrahe *Nar Naris, furis, veris, Recimeris, Byzer, Ser, & Iber*, in ter Græcum, *ethere* dempto Oris ab OR longum est: cum neutris corripe Græca *Arboris & memoris* breves, indictaque cuncta.

1. *Aris* ab AR neutri generis producitur: ut, *calcar, calcaris*. Exc. At hæc neutra *aris* corripunt: *bacchar, baccharis; jubar, jubaris; nectar, nectaris*: item adjectivum *par, paris*, cum suis compositis, *impar, imparis; dispar, disparis, &c.*

2. Hæc in R finita genitivum producunt, *Nar, Naris*, fluvii nomina; *fur, furis; ver, veris; Recimer, Recimeris*, viri proprium; *Byzer, Byzeris; Ser, Seris; Iber, Iberis, & in secunda, Iber, Iberis*, populorum nomina.

3. Græca in ter producunt *teris*: ut, *crater, crateris; character, characteris*.

Excipe *ather, etheris*, penultimâ brevi.

4. Oris ab OR producitur: ut, *amor, amoris; timor, timoris*.

Exc. (1.) Neutra: ut, *marmor, marmoris, aquor, aquoris*.

(2.) Græca in OR: ut, *Hector, Hectoris; Rhetor, Rhetoris*. (3.) *Arbor, arboris, femininum; & memor, memoris, adjectivum*.

5. Reliqua in R non dicta genitivi penultimam corripunt: AR *aris*, masc. gen. ut, *Cæsar, Cæsaris; Hamilcar, Hamilcaris; lar, laris*. ER *eris* cujuscunque generis: ut, *aër, aëris; mulier, mulieris; cadaver, cadaveris; iter, olim itiner, itineris; verberis* ab inusitato nominativo *verber*. UR *uris*: ut, *vultur, vulturis; murmur, murmuris*. YR *yris*: ut, *martyr, martyris*.

A S

30. *Atis* ab AS tardant, *anatis* nisi, quæque Latina, Cætera, sed *vassis* dempto, correpta dabuntur.

1. Nomina in AS Latina producunt clementum genitivi in *atis*: ut, *pietas, pietatis; Macenas, Macenatis*.

Excipe *anas, anatis*, quod penultimam corripit.

2. Alla nomina in AS genitivi clementum habent breve: ut, 1. Græca in *adis, atis & anis*: ut, *Pallas, Palladis; artogreas, artogreatis*.

natiss; Melas, Melanis, fluvii nomen. 2. Vas, vadis; mas, maris.
At vas, vasis, primam producit.

E S.

1. ES patrium breviat: demas locuplesque quiesque,
Et mansues, heres, merces, & Græca per etis.

ES breviat penultimam genitivi: ut, miles, militis; seges, segetis;
ves, obsidis; Ceres, Cereris; pes, pedis.

EXCIPIUNTUR, locuples, locupletis; quies, quietis; mansues, man-
suetis; heres, heredis; merces, mercedis.

Item nomina Græca quæ habent etis: ut, lebes, lebetis; Tha-
les, Thaletis, &c.

I S.

2. Corripit IS crescens patrium: sed porrigit gliris,
Et quod Romuleum genitivum format in itis.
Et Psophis, Crenis, Nesis, Græcumque quod in dat.

In IS crescentia genitivi penultimam corripunt: ut, lapis, la-
pidis; Phyllis, Phyllidis; cinis, cineris; sanguis, sanguinis.

Exc. 1. Glis, Gliris, penultimam longam. 2. Latina quæ habent itis:
lis, ditis; lis, litis; Quiris, Quiritis; Samnis, Samnitis. ✠ At
Charis, Charitis, Græcum, penultimam corripit. 3. Penultimam
etiam producant, Psophis, Psophidis, urbis; Crenis, Crenidis,
Nymphæ; Nesis, Nesidis, insulæ, nomina. Et 4. Græca in is,
quæ per in etiam finiuntur: ut, Salamis, vel in, Salaminis.

O S.

3. OS patrii crementa dedit producta: sed aufer
Quæ tria correptis gaudent, bos, compos, & impos.

OS crementum genitivi producit: ut, nepos, nepotis; flos, floris;
custos, custodis.

Exc. Tria crementum habent breve, bos, bovis; compos, com-
positis; impos, importis.

U S.

4. US crementa rapit: sed in uris, & utis, & udis,
Quod præit u longum est: Ligus hinc at tolle,
pecusque,
Intercusque. Gradus medius producit US oris.

In US terminata genitivi crementum corripunt: ut, corpus,
corporis; vellus, velleris; tripus, tripodis.

Exc. 1. Quæ habent udis, uris aut utis, u penultimæ produ-
cant: ut, incus, incudis; ius, juris; salus, salutis.

✠ At

✠ At hæc tria corripuntur, *Liguris* à *Ligus*, vel *Ligur*; *pecudis* ab inusitato *pecus* vel *pecudis*; *intercutis* ab *intercus*.

Exc. 2. Comparativa in US crementum producant: ut, *melius*, *melioris*, &c. servatâ scil. masculini vel feminini quantitate, *melior*, *melioris*.

Y S.

35. YS celerabit *ydos*: sed tardè proferet *ynis*.

1. YS breviat crementum in *ydis* vel *ydos*: ut, *chlamys*, *chlamydis* vel *-ydos*.

2. YS crementum in *ynis* producit: ut, *Trachys*, *Trachynis*.

BS, PS, MS.

36. Consona cùm præit S, patrii penultima curta est.

Hinc *Cyclops*, *seps*, *gryps*, *Cercops*, *plebs*, auferet
& *hydrops*.

Nomina in S, præcedente consonâ, finita, genitivi penultimam corripunt: ut, *cælebs*, *cælibis*; *Lalaps*, *Lalapis*; *Dolops*, *Dolopis*; *inops*, *inopis*; *auceps*, *aucupis*; *hiems*, *hiemis*: item, *anceps*, *ancipitis*; *biceps*, *bicipitis*, & similia à *caput* composita, in quibus utrumque genitivi crementum breve est.

Exc. Hæc penultimam habent longam: *Cyclops*, *Cyclopis*, *seps*, *sepis*; *gryps*, *gryphis*, *Cercops*, *Cercopis*, *populus*; *plebs*, *plebis*; *hydrops*, *hydropis*.

T

37. T breve crementum patrii per *itis* sibi poscit.

In T finita crementum genitivi in *itis* corripunt: ut, *caput*, *capitis*; *siniput*, *sinipitis*; *occiput*, *occipitis*.

X

38. Prægis vocalem rapit X. Producito *lex*, *rex*.

EX *icis* abbreviat, *vibex* nisi. Cætera produc.

Præter *abax*, *smilax*, *atraz*, cum *dropace*, & *anthrax*,
[*colaxque*;

Fax, & *Atax*, *climaxque*, *panaxque*, *styraxque*,

Quæque *phylaxque*, *coraxque* creant, & cum *metace*, *rectis*
[*fornix*,

Orba suis, *vicis*, atque *precis*; cum *appendice*,

Coxendix, *chœnixque*, *Cilix*, *natrixque*, *calixque*,

Pix, & *onyx*, *illix*, *histris*, cum *mastiche*, *varix*,

Quæ

Queis Erycis, filicis, salicis, laricisque, nivisque,
Cappadocis, calycis, cum Naryce, praeoce nectes:
Adde ducis, pariterque crucis, nuce cum truce junctis,
At patrio variato Syphax, cum Bebruce, sandix.

1. Nomina in X, genitivum in gis facientia, vocalem ante g corripunt: ut, *harpax*, *harpagis*, i. e. verticillus; *aquilex*, *aquilegis*; *Biturix*, *Biturigis*; *Allobrox*, *Allobrogis*; *conjux*, *conjugis*; *phoryx*, *phrygis*.

Exc. At producantur, *lex*, *legis*; *rex*, *regis*. Quibus adde *coccyx*, *coccygis*; &, cujus nominativus vix jam in usu est, *frux*, *frugis*.

2. Corripitur item icis ab ex: ut, *vertex*, *verticis*; *pontifex*, *pontificis*. ✕ Unum producitur, *vibex*, *vibicis*: nisi potius rectus sit *vibix*.

3. Cetera in X genitivi clementum producant. In ax: ut, *pax*, *pacis*; *fornax*, *fornacis*. In ex: ut, *halex*, *halecis*; *vervex*, *vervecis*. In ix: ut, *radix* *radicis*; *cicatrix*, *cicatricis*. In ox: ut, *vox*, *vocis*; *velox*, *velocis*. In ux: ut, *lux*, *lucis*; *tollux*, *Pollucis*. In yx: ut, *Bombyx*, *bombycis*, *Ceyx*, *Ceycis*.

Exc. 1. Ex his multaq corripuntur;

(1.) In ax: *Abax*, *abacis*, i. e. abacus; *smilax*, *smilacis*; *Atrax*, *Atracis*, fluvii & urbis nomen; *dropax*, *dropacis*, unguenti genus; *anthrax*, *anthracis*, i. e. carbo; *fax*, *facis*; *Atax*, *Atacis*, Galliae fluvius; *climax*, *climacis*, scala, & schema Rhetoricum; *panax*, *panacis*, & ejus compositum *opopanax*, *opopanaxis*; *styrax*, vel *storax*, *storacis*, gummi genus; *colax*, *colacis*, parasitus: item, composita à *phylax* & *corax*; ut, *Arctophylax*, *Arctophylacis*; *Nomophylax*, *Nomophylacis*, i. e. legum custos; *nycticorax*, *nycticoracis*, i. e. corvus nocturnus vel noctua; *phalacrocorax*, *phalacrocoracis*, corvus aquaticus.

(2.) In ex: *Nex*, *necis*; & recto carentia *vicis* & *precis*; item, *foenifex*, *foenifecis*; *refex*, *refecis*, in regula haud memorata, & *supellex*, *supellestilis* in clemento secundo.

(3.) In ix: *Appendix*, *appendicis*; *fornix*, *fornicis*; *coxendix*, *coxendicis*; *chaenix*, *chaenicis*, mensurae nomen; *Cilix*, *Cilicis*, populus; *natrix*, *natricis*, serpens aquaticus; *calix*, *calicis*; *pix*, *piceis*; *illix*, *illicis*, quod aves illicit; *hystrix*, *hystricis*; *mastix*, *mastichis*, resina lentisci arboris; *varix*, *varicis*, vena plus æquo intumescens; *fili*, *filicis*; *salix*, *salicis*; *larix*, *laricis*; *nix*, *nivis*.

(4.) In ox: *Cappadox*, *Cappadocis*, populus; *præcox*, *præcoctis*, præmaturus.

(5.) In ux: *Dux*, *ducis*; *crux*, *crucis*; *nux*, *nucis*; *trux*, *trucis*.

(6.) In rx: *Onyx*, *onychis*; *Eryx*, *Erycis*, montis & viri nomen; *calyx*,

calyx, calycis, gemma floris; *Naryx, Narycis*, oppidum Locro-
rum, aliter *Narycia* appellatum.

Exc. 2. Hæc tria genitivi crementum habent commune; *Syphacis* vel *Syphācis*; *sandyx, sandicis* vel *sandicis*; *Bebryx, Bebrycis* vel *Bebrȳcis*. ✱ At *Syphacis* penultimā productā, *Bebrycis* eā correptā, rectiùs efferuntur.

De PLURALI nominis CREMENTO.

39. Pluralis casus, si crescit, protrahit A, E,
Et simul O. *Bubus* dempto, sed corripit I, U.

A, E, O, in crementis pluralibus producuntur: ut, *Musarum rerum, dominorum*.

I & U corripiuntur: ut *artibus*, ab *ars*; *artubus*, ab *artus*.

✱ *Bubus* tamen, seu *bobus*, propter Crasin (est enim ex *bovis* contractum) producitur.

De Crementis Verborum.

CREMENTUM verbi est, cū aliqua ejus pars secundam personam singularem præsentis Indicativi activi, syllabā unā vel pluribus excedit.

1. Si igitur verbum huic secundæ personæ æquale sit, nullum erit crementum: ut, *amas, amem*.

2. Sin verbum longius sit unā syllabā, unum habebit crementum: ut, *amamus, amatis*, quorum penultima crementum est: nam ultima nunquam dicitur crementum.

3. Si verbum duabus syllabis excedat, duo erunt crementa: ut, *amabamus, amabatis*. Si tribus, tria: ut, *amaverimus, amaveritis*. Si denique quatuor, totidem erunt crementa: ut, *audis, audiebamini*.

4. In verbis deponentibus fingenda est vox activa, ad quam verborum crementa dirigantur: ut, *conatur* unum habet crementum, *conabatur* duo, *conaremini* tria; quia si secunda persona vocis activæ foret, ipsa esset *conas*.

5. Ultima syllaba (ut modò diximus) nunquam dicitur crementum: prima verò est, si norma ipsa sit monosyllaba. Sic in *damus, fletis, scires*, prima syllaba crementum est; quia *das, fletis, scis*, monosyllaba sunt.

A in CREMENTIS verborum.

40. A verbum crescens auctu producit in omni.

Excipe crementum *dare* primum quod breve poscit.

Locro A in omni verborum cremento producitur: ut, *stabam, amam, legebamus, audiebamini*. Sic, *bibamus, veneramus*.

Syphas Exc. Do ejusque composita primæ conjugationis A in primo cremento corripunt: ut, *damus, dabunt, dare*: item, *circundamus, venundabo*, &c. penultimâ brevi.

* In aliis autem crementis verbi *do*, ut & in primo cremento compositorum ejus tertiæ conjugationis, A producitur: ut, *dabamus, dederatis, credamus*, &c.

E in CREMENTIS verborum.

U. 1. E quoque producant verba incrementa: verum Prima E corripunt ante *r* duo tempora ternæ. Rere sit & reris longum, beris at bere curtum. Semper E corripitur præ *ram, rim, roque* locatum. Curtat & interdum *steterunt dederuntque* Poëta.

E in omnibus verborum crementis longum est: ut, *amemus, amaremus, amavissetis; docebam, docerem; legebat, legerunt; audiemus, audivere*, &c.

Exc. 1. E ante *r* breve est in primo cremento in quovis præsentis & imperfecto tertiæ conjugationis: ut, *legeris* vel *legere* in præsentis Indic. pass. *legere* in Infinitivo act. & Imperativo pass. *legerem* & *legerer* in imperfecto Subjunct. act. & pass.

✠ Reris tamen & rere, tam in tertia, quam in aliis conjugationibus, producitur: ut, *legereris, legerere; amareris, amarere; docereris, docerere*, &c.

Exc. 2. Beris & bere ubique corripitur; ut, *amaberis, amabere*, in prima; *doceberis, docebere*, in secunda; &, apud præfatos, *laribere, experibere*, in quarta.

Exc. 3. E ante *ram, rim, ro*, cæterisque personis inde fluentibus, breve est: ut, *amaveram, amaverim, amavero, docueram, fueram, potero, potuero*, &c.

Not. Poëta in præterito Indicativi *e* ante *runt* interdum corripunt: ut,

Virg. *Obstupui, steteruntque coma, & vox faucibus hæsit.*

Hor. *Di tibi divitias dederunt, artemque fruendi.*

I in CREMENTIS verborum.

42. Corripit I crescens verbum: sed deme *velimus, Nolimus, simus*, quæque his fata cætera; jungens Ivi præteritum, prima incrementaque quartæ. Præterito curtabis *imus* tamen undique: vates Exacto variant *rimus ritisque* futuro.

I in quovis verborum cremento corripitur: ut, *amabimus*, *docebitur*, *legimus*, *cupitis*, *aggredimur*: item in omnibus crementis quartæ præter primum: ut, *audimini*, *audiremini*, *audiebamini*.

Exc. 1. Hæc I longum habent; *simus*, *velimus*, *nolimus*, cum aliis personis ab his deflexis, eorumque compositis: ut, *sitis*, *velitis*, *nolitis*, *nolito*, *nolitote*, *malimus*, *malitis*, *possimus*, *possitis* &c.

Exc. 2. I ante *vi* in præteritis semper producit: ut, *petivi*, *quasivi*, *audivi*: iidemque in aliis personis, *petivisti*, *quasivisti*, *audiverunt*, &c.

Exc. 3. Primum crementum quartæ conjugationis longum est: ut, *audimus*, *auditis*, *auditur*, *audito*, *audirem*, *audire*, *ibam*, *ibatis*, *sciremus*, *scirent*, &c.

✠ At *imus* in omni præterito, etiam quartæ, corripitur: ut, *juvimus*, *vidimus*, *fecimus*, *venimus*, in cremento primo: *amavimus*, *adolevimus*, *pepercimus*, *munivimus*, in secundo.

NOTANDUM igitur in verbis quartæ, quorum præsens & præteritum voce concurrunt, penultimam præsentis esse longam, *venimus*, *reperimus*: præteriti autem brevem, *venimus*, *reperimus*.

APPENDIX, *Rimus* & *ritis* in præteritis Subjunctivi semper corripuntur: in futuris verò ejusdem, quæ exacta vocant, à Poëtis nonnunquam producuntur: ut,

Catull. *Dein cum millia multa fecerimus*, vers. Phaleac.

Ovid. *Cum maris Ionii transferitis aquas*. — pentam.

O & U in CREMENTIS verborum.

43. O produc verbis crescentibus; U breve profer.

O in verborum crementis semper producit: ut, *amatote*, *facitote*.

U in eorundem crementis corripitur: ut, *sumus*, *possumus*, *volumus*.

APPENDIX.

De aliarum quarundem PRIMARUM ac MEDIARUM SYLLABARUM quantitate.

I. **P**atronymica masculina in IDES vel ADES, penultimam ferè corripunt: ut, *Priamides*, *Atlantiades*. ✠ Excipe formata à nominibus in *eus*; ut, *Pelides*: item, *Belides*, *Lycurgides*, *Amphiarades*, *Iapetionides*, quæ eam producunt.

II. Patronymica, iisque cognata, in AIS, EIS, ITIS, OIS, OTIS, INE & ONE, penultimam ferè producunt: ut, *Achais*, *Ptolemais*, *Chryseis*, *Æneis*, *Memphitis*, *Oceanitis*, *Minois*, *Latois*, *Icariotis*, *Nilotis*, *Nerine*, *Acrifone*. ✠ *Thebais* tamen & *Phocais* penultimam habent brevem, *Nereis* communem.

III. Adjectiva in ACUS, ICUS, IDUS, IMUS, penultimam plerumque habent brevem: ut, *Ægyptiacus*, *demoniacus*; *academicus*, *aromaticus*, *callidus*.

callidus, lepidus; finitimus, legitimus: item superlativa, pulcherrimus, fortissimus, optimus, maximus, &c. + Excipe, Meracus, opacus; amicus, apricus, pudicus, mendicæ, officus; fidus, infidus; bimus, trimus, quadrimus, patrimus, matrimus, opimus; & superlativa duo, imus, primus.

IV. Adjectiva in ALIS, & pleraque omnia in ANUS, ARUS, IVUS, ORUS, osus, penultimam producant: ut, *conjugalis, dotalis, montanus, urbanus; amarus, avarus; assivus, fugitivus, canorus, decorus; arenosus, pruinosus. + At barbarus, opiparus, corripunt.*

V. Adjectiva in ILIS verbalia penultimam corripunt: ut, *agilis, facilis, fusilis, scissilis, utilis, &c. + At derivata à nominibus penultimam ferè producant: ut, anilis, civilis, herilis, &c. Quibus adde exilis, subtilis: item mensium nomina, Aprilis, Quintilis, Sextilis. * Excipe humilis, parilis, & cujus incerta origo est, similis. + Cæterum omnia in ATILIS, sive à verbis, sive à nominibus deducta, penultimam correptam efferuntur: ut, plicatilis, versatilis, volatilis, fluviatilis, saxatilis, umbratilis.*

VI. Adjectiva in INUS, à rebus animatis descendunt, & possessionem significantia; item distributiva numeralia, propria & gentilia, penultimam producant: ut, *Agninus, caninus, leporinus; Binus, trinus, quinus; Albinus, Cratinus, Justinus; Alexandrinus, Latinus, Venusinus, &c. Huc adde adjectiva quædam animales actiones proximè respicientia: ut, adulterinus, festinus, gelasinus, genuinus, libertinus, mediastinus, opinus & inopinus, paupertinus, peregrinus, supinus: Item adjectiva loci; ut, collinus, marinus, vicinus: Et à nominibus tempus significantibus deducta: ut, matutinus, vespertinus: Ac postremo hæc pauca, quæ sub certam classem redigi vix queant, Austrinus, Caurinus, cisterninus, clandestinus, repentinus.*

VII. Adjectiva in INUS, à rebus inanimatis, i. e. plantis, arboribus, lapidibus & aliis materiam ferè significantibus; item ab adverbis temporalibus, aut à substantivis quatuor anni tempestates notantibus, derivata, penultimam corripunt: ut, *Amaracinus, crocinus, hyacinthinus; cedrinus, faginus, oleaginus; adamantinus; amethystinus, smaragdinus; corallinus, cristallinus, murrhinus; crastinus, diutinus, perendinus, pristinus, serotinus; Earinus, oporinus, chimerinus, therinus: item, annotinus, hornotinus. Quibus adde bombycinus, elephantinus, in quibus non animalia ipsa, sed materia serica & eburnea proximè respici videntur.*

VIII. Deminutiva in OLUS, OLA, OLUM, & ULUS, ULA, ULUM, penultimam semper corripunt: ut, *urceolus, filiola, musæolum; lectulus, ratiuncula, cōrculum, &c.*

IX. Adverbia in TIM penultimam producant: ut, *oppidatim, dietim, virtutim, tributim. + Excipe tamen assatim & perpetim; item statim, quod à sequioris avi Poëtis male producitur.*

X. Denominativa Latina in ACEUS, ANEUS, ARIUS, ATICUS, ORIUS: item verbalia in ABILIS; & in ATILIS undecunque derivata, antepenultimam producant: ut, *cretaceus, testaceus; momentaneus, subitaneus; cibarius, herbarius; aquaticus, fanaticus; censorius, messorius; amabilis, revocabilis; pluviatilis, plicatilis, &c.*

XI. Adjectiva in ICRUS, quæ à nominibus veniunt, i antepenultimæ corripunt: ut, *gentilicius, patricius, tribunicius. [Excipe novicius seu novitius.] At quæ à supinis vel participiis descendunt, i antepenultimæ producant: ut, advestitus, commendaticius, suppositicius, &c.*

XII. Verba desiderativa in URIO antepenultimam (quæ in secunda & tertia persona penultima est) corripunt: ut, *esurio, esuris, esurit; parturio parturis,*

parturis, parturit. Alia in URIO, eam syllabam producunt, *ligurio, liguris, scaturio, scaturis.*

XIII. In vocibus peregrinis, i. e. Hebraicis, Syriacis, Scoticis, Gallicis, &c. primæ & mediæ syllabæ plerumque ancipites sunt, nisi in regulas generales impingatur: ut in, *Amen, Abel, Alleluja, David, Dromondus, Watsonus, Turnebus.*

¶ Quorum primarum vel mediarum syllabarum quantitas sub prædictas regulas non cadit, ea à Poëtarum usu, exemplo & auctoritate petenda est, certissimâ omnium regulâ.

De ultimis Syllabis.

A in fine.

44. **C**asibus A flexum brevia. Sed protrahe sextum, Et quintum, Græco quando hic de nomine in AS fit.

Casibus haud flexum produc. *Ita, cum quia & eja, Et putà non verbum subduxeris, halleluja.*

Curta quoque interdum, *contra, ultra, & ginta* creata.

I. A finalis in vocibus per casus declinatis corripitur: ut, *Musa, templa, Tydea, lampada.*

Exc. 1. Ablativus primæ in A longa est, *hæc Musâ, hoc Æneâ.*

Exc. 2. Vocativus etiam à nominibus Græcis in AS producit, ut, *ô Ænea, ô Palla,* à nominativis, *Æneas, Pallas.*

II. A finalis in vocibus non declinatis per casus, i. e. in verbis & particulis, producit: ut, *ama, frustra, praterea, erga, intra.*

Exc. 1. Hæ particulæ, *ita, quia, eja, & putà* adverbialiter positum, ultimam corripiunt: quorum exemplo Sidonius, *halleluja* ultimâ brevi extulit.

Exc. 2. Præpositiones *contra & ultra*, ut & numeralia in *ginta* correpta interdum reperiuntur: at meliores scriptores ea producunt.

E in fine.

45. **E** brevia. Primæ produc, & nomina quintæ Cum natis. Ad des pluralia cuncta: secundæ Induperativum socians. Monosyllaba; demptis Encliticis ac syllabicis, quoque longa repones. Adde à mobilibus flexûs quæcunque secundi Manârunt, summique gradûs adverbia quævis. Sed *benè* cum *malè* corripies, *infernè, supernè.* Productis *ferme* atque *ferè* jungantur, & *obe.*

In E finita brevია sunt: ut, *nate, cubile, patre, curre, nempe, ante.*

Exc. 1. Producentur omnia primæ & quintæ declinationis: ut, *Calliope, Anchise, fide*: item, *fame*, quia olim quintæ erat. Sic *re, die*, & adverbia ab iis composita, *quare, hodie, pridie, postridie, quotidie.*

Exc. 2. Item nomina singulari carentia: ut, *cete, mele, Tempe.*

Exc. 3. Item imperativi singulares secundæ conjugationis: ut, *doce, mane.* ✕ Sed *cave, vale* & *vide*, inveniuntur interdum ultimâ correptâ.

Exc. 4. Monosyllaba etiam longa sunt: ut, *me, te, se.* ✕ Ex-
cipiuntur tamen conjunctiones encliticæ, *que, ne, ve*: item syllabi-
cæ adjectiones, *pte, ce, te*: ut, *suapte, hujusce, tute.*

Exc. 5. Longa præterea sunt adverbia à nominibus secundæ de-
clinationis manantia: ut, *placide, pulchrè, valde*, quod ex *valide*,
&c. item omnia adverbia superlativi gradûs: ut, *doctissimè, fortis-
simè, clementissimè.* ✕ At *benè, malè, supernè, infernè*, ultimam
habent correptam.

Exc. 6. Longa denique sunt, *fermè, ferè* & *ohè.*

I in fine.

46. I longum pono. Vocitantem corripe Græcis.

His tamen at ternus dabitur crescentibus anceps.

Sic variato *mibi, tibi* cum *sibi*: sed magè curtis

Vult *ibi*, vultque *cui, nisi, mox ubi*, cum *quasi, jungi.*

Sicuti sed breviant, cum *necubi, sicubi, vates.*

In I terminata longa sunt: ut, *domini, Mercuri, patri, fructui, mei, amavi, doceri, audi, heri.*

Exc. 1. Corripiuntur vocativi Græci: ut, *Alexi, Amarylli.*

Exc. 2. Dativi Græci crescentes tertiæ declinationis variantur.
Sic in *Minoidi* Catullus, in *Palladi* Statius ultimam corripiunt: in
Thetidi autem idem Catullus, in *Paridi* & *Tyndaridi* Propertius
producent.

Exc. 3. Communia etiam sunt *mibi, tibi, sibi.* Item, *ibi, cui*
dissyllabum, *nisi, ubi*, & *quasi*: quæ multò tamen frequentius cor-
ripiuntur.

Not. *Sicuti, necubi* & *sicubi* semper correpta leguntur.

O in fine.

47. O commune loces. Dabis at monosyllaba longis,
Græcaque ceu *Dido*, ternum sextumque secundæ,
Et patrium Græcum, atque adverbia nomine nata,

Quò.

Quò jungens & eò. Variant at denuò, serò, Mutuò, postremò, verò: modò sed breve pones. Sæpiùs ambo, duo, scio corripe, & illicò, & imò, Et cedo da signans, ego queis homo, cum citò, junde. Sunt aliis variata Gerundia, longa Maroni. Ergò pro causa produc; secus editur anceps.

O in fine commune est: ut, *leo, virgo, amo, disco, quando.*

Exc. 1. Monosyllaba longa sunt: ut, O, *do, ste, pro.*

Exc. 2. Græca feminina in O exeuntia itidem sunt longa: ut *Dido, Sappho.*

Exc. 3. Item dativi & ablativi secundæ declinationis: ut, *Domino, Deo.*

Exc. 4. Item genitivi Græci à nominibus Atticæ dialecti in *ω* ut, *Androgeo, Atho.*

Exc. 5. Producentur denique adverbia à nominibus orta: ut *certò, crebrò, falsò, meritò, paulò, &c.* item, *quò, eò, & eorum composita, quòvis, quòcunque, adèò, idèò.* Quibus adde, *illò, idcirco, citò, intrò, retrò, ultrò.*

✠ At hæc adverbia, *denuò, serò, mutuò, postremò, verò, sæpiùs* quidem producentur, interdum correpta reperiuntur. * *Modò cum compositis, quomodo, dummodo, postmodo, brevia sunt.*

Exc. 6. Rectiùs etiam corripuntur, *ambo, duo, scio, nescio, illico, imo, cedo, pro dic vel da, ego, homo & cito.*

Exc. 7. Gerundia in *o* Virgilius semper producit: sed alii nonnunquam corripiant: ut, *faciendo, vigilando.*

Exc. 8. *Ergò pro causâ* longum est, pro igitur anceps.

U & Y in fine.

48. U semper longis, sed Y raptis jungere oportet.

1. In U finita longa sunt: ut, *vultu, cornu, Panthu, dictu, diu.*

2. In Y brevia sunt: ut, *Moly, Tiphy.*

B in fine.

49. Corripe B Latium: peregrinum at tendere malim.

B in fine breve est: ut, *ab, ob, sub.*

Exc. Barbara rectiùs producentur: ut, *Job, Jacob, Aminadab.*

C in fine.

50. C produc, præter nec, donec: sed variabis

Hic benè pronomen: fac verbum jungimus isti.

In C longa sunt: ut *ac, sic, illuc.*

Exc. 1. *Nec & donec* corripuntur.

Exc. 2. *Hic* pronomen variatur; ut & verbum *fac*, nisi pro correpto *face* legendum.

D in fine.

41. D breve ponatur. Variare at Barbara possis.

D finale breve est: ut, *ad, apud, quid, illud, sed,*

Exc. Barbara variari possunt: ut, *Benadad, David, Bogud.*

L in fine.

42. L breve sit. Cum *sol, sal, nil*, tolluntur Hebræa.

L in fine corripitur: ut, *tribunal, fel, vigil, pol, consul, procul.*

Exc. *Sol, sal & nil* producuntur: item pleraque nomina Hebraica; ut, *Nabal, Daniel, Saül.*

M in fine.

43. M nunc vocalis perimit: rapuere vetusti.

M in fine priscis temporibus corripiebatur, neque à sequente vocali, ut jam fit, elidebatur: ut, *Ennius,*

Insignita ferè tum millia militum octo.

Quod in compositione remansit: ut, *circum eo, circumago.*

N in fine.

44. N produc. Demas *en inis* dans, quæque priore Græca per *on* casus numero tenuere secundæ;

Et quartum casum, si sit brevis ultima recti.

Sin quoque pluralis ternæ conjunge Pelasgum:

Forsthan, in, forsan, tamen, an, viden' insuper addens.

N finale producitur: ut, *en, splen, quin, sin, non.* Sic in nominibus Græcis masculinis & femininis: ut in *Titan, Siren, Salamin, Phorcyn*: item in *Actæon, Lacedæmon*, & similibus quæ per *ω* scribuntur: item in accusativis Græcis primæ, à nominativis in *as*, *es*, & *ē* longis venientibus: ut, *Ænean, Anchisen, Calliopen.* Denique in genitivis pluralibus: ut, *Cimmeriôn, epigrammatôn.*

Exc. 1. Nomina in *en* habentia *inis* in genitivo corripuntur: ut, *carmen, crimen, numen.*

Exc. 2. Item nomina in *on* singularis numeri, quæ Græcis per *o* parvum scribuntur, & Latinis sunt secundæ declinationis: ut, *Ilion, Erotion, Pylon.*

R

Exc.

Exc. 3. Item accusativi Græci nominum quorum nominativus est brevis: ut, *Majan*, *Æginan*, *Orpheon*, *Alexin*, *Ibin*, *chelytyn*. Et dativi plurales Græci in *sin*: ut, *Arcafin*, *Troasfin*.

Exc. 4. Denique & hæ voces particulares, *an*, *in*, *forſan*, *forſitan*, *tamen*, *attamen*, *viden*'.

Not. 1. Vulgò addunt *dein*, *proin*, *exin*, pro *deinde*, *proinde*, *exinde*, per Apocopen ſyllabæ *de*, dicta. At de his nulla ſatis proba adfertur auctoritas.

Not. 2. Ut *viden*', ita cætera, quæ particulam *ne* per Apocopen mutilam habent, corripunt etiam volunt; ut, *ſcin*', *audin*', *neſſin*', *nemon*', &c. At de plerisque res incerta videtur. *Noſſin*' quidem (ſi rectè ſe habent recentiores Editiones) corripit Ovidius in Epist. Medæ: at *nemon*' Horatius bis producit. Reliquis in carmine (niſi cum ſequitur conſonans) tutius abſtineri puto.

R in ſine.

55. R brevies. Produc cujus dat patrius *eris*:
Addito *Iber*, *aër*, *æther*. Sit *Celtiber* anceps.
At *par*, *far*, *lar*, *Nar*, quoque *cur*, *fur*, adjice longis.

In R terminata corripuntur: ut, *calcar*, *Hamiicar*, *imber*, *pater*, *vir*, *cor*, *Hector*, *turiur*, *martyr*; *præcor*, *miſtier*, *ſemper*, *prater*.

Exc. 1. Græca, & ſi quæ alia ſunt, quæ genitivum faciunt per *eris* penultimâ longâ, producantur: ut, *crater*, *ſtater*, *ver*, *Recimer*, *-eris*. Item, *Iber*, quod *eri* in ſecunda, vel *eris* in tertia, penultimâ productâ, habet: Et *aër*, *æther*, quæ genitivi penultimam corripunt. ✚ *Celtiber* tamen ab *Iber* compositum, anceps invenitur.

Exc. 2. Producantur etiam hæc monosyllaba; *par*, cum compositis, *compar*, *diſpar*, *impar*; *far*, *lar*, *Nar*, *cur* & *fur*.

AS in ſine.

56. AS produc. Patrio ſed *adis* quod ſeſcit, *anaſque*,
Sit breve: plurales ternæ quibus addito quartos.

In AS finientia longa ſunt: ut, *mas*, *vas*, *Thomas*, *pietas*, *gigas*, *menſas*, *amas*, *legas*, *foras*.

Exc. 1. Græca, quorum genitivus exit in *adis*, brevia ſunt: ut, *Arcas*, *lampas*, *Ilias*, *-adis*. Quibus adde Latinum *anas*, *anatis*.

Exc. 2. Item Accuſativi plurales Græci tertiæ declinationis: ut, *crateras*, *Cyclopas*, *heroas*, *Troas*.

ES in ſine.

57. Ponitur ES longum. Pluralia corripe Græca
Quæ creſcunt; velut *es* de *ſum*: *penes* additur illi;
Cum neutris; & queis patrii penultima curta eſt
Ternæ. Tolle *Ceres*, *paries*, *aries*, *abies*, *pes*.

ES in fine longum est: ut, *Alcides, Circes, quies, sermones, ames, doces, leges, audies, octies.*

Exc. 1. Nominativi & vocativi plurales nominum Græcorum in singulari crescentium corripuntur: ut, *Amazones, Arcades, Delphines, Naiades, gryphes, Phryges, &c.*

Exc. 2. Corripitur etiam *es* à *sum*, cum compositis, *abes, ades, pes, &c.* item præpositio *penes*.

Exc. 3. Item neutra in ES Græca: ut, *cacoëthes, hippomanes, &c.*

Exc. 4. Denique & Latina in ES tertiæ declinationis, in quibus genitivi crescentis penultima corripitur: ut, *ales, hebes, obfes, &c.*

+ Ex his tamen producuntur, *Ceres, paries, aries, abies, &c.* cum compositis, *bipes, tripes, alipes, sonipes.*

IS in fine.

58. IS brevior. Verum plurales protraho casus; ISque quod in patrio mutatur in *itis*, & *inis*, Aut *entis*; *gratisque, foris, glis, vis* quoque, nomen Seu verbum fuerit: sicut & persona secunda Protrahit IS, quoties *itis* plurale reponit. In subiectivi *ris* est commune futuro.

IS in fine corripitur: ut, *turris, Jovis, militis, adspicis, creditis, magis, cis.*

Exc. 1. Omnes casus plurales in IS producuntur: ut, *pennis, armis, nobis, vobis; omnis, urbis, pro omnes, urbes.*

Exc. 2. Nominativus in IS longus est, quando genitivus exit in *itis, inis* aut *entis*: ut, *lis, Samnis, Salamis, Simois.*

Exc. 3. Longa iidem sunt adverbia *gratis* & *foris*; ut & *glis* nomen, & *vis* tam nomen quam verbum.

Exc. 4. Longæ denique sunt secundæ personæ singulares, quando eadem personæ plurales exeunt in *itis* penultimâ longâ: ut, *audis, nescis, abis, possis.*

Exc. 5. *Ris* in futuro Subiectivi variatur: ut, *dixeris* ultimâ brevi, Hor. *Dixeris egregiè, notum sè callida verbum*

Reddiderit junctura novum. —

dederis ultimâ longâ, Ovid. *Da mihi te placidum, dederis in carmina vires.*

Nisi hoc posterius cæsurae (de qua postea) sit tribuendum.

OS in fine.

59. OS produc. Patrius brevis est, & *compos* & *impos*, OSque *offis* præbens. Rectos breviato secundæ (O nisi det patrius:) neutra his dein addito Graiûm.

OS finale longum est : ut, *flos, nepos, honos, custos, heros, Minos viros, bonos, nos.*

Exc. 1. Genitiuus Græcus in OS breuiatur : ut, *Arcados, Tei hyos, Tereos.*

Exc. 2. Breuia etiam sunt *compas, impos & os offis*, cum composito *exos*.

Exc. 3. Breues itidem sunt nominatiui & vocatiui Græci in OS secundæ declinationis : ut, *Claros, Tenedos, Lesbos, Atropos.*

✠ At quæ juxta dialectum Atticam genitiuum faciunt in *o*, produciuntur : ut, *Androgeos, Nicoleos.*

Exc. 4. Neutra denique Græca breuia sunt : ut, *chaos, melos, epos*

US in fine.

60. US correpta datur. Monosyllaba cum genitiuis Ternæ vel quartæ produc : numerique secundi In quarta primum, quartum, quintumque ; & in *uris* Dumve *utis* patrius, vel in *udis*, & *untis*, *odis* ve est ;
Aut quintus fit in *u* ; longus tum rectus habetur
Ergo produces venerabile nomen Iesus.

US in fine corripitur : ut, *annus, bonus, tempus, vetus, impetus tuus, illius, fontibus, sensibus, rebus, dicimus, legemus, intus, penitus, tenus.*

Exc. 1. Monosyllaba produciuntur : ut, *grus, sus, thus, mus.*

Exc. 2. Item genitiui tertiæ declinationis : ut, *Clius, Sapphus, Mantus.*

Exc. 3. Produciuntur etiam genitiui quartæ, & in plurali ejusdem declinationis nominatiui, accusatiui & vocatiui : ut, *fructus, manus.*

Exc. 4. Item nomina quæ genitiuum faciunt in *uris, utis, udis* penultimâ longâ ; & in *untis* & *odis* : ut, *tellus, virtus, incus, Amathus, tripus.*

Exc. 5. Postremò quæ vocatiuum in *u* finiunt : ut, *Panthus, Panthu.* Sic IESUS, sacrosanctum Redemptoris nostri nomen *us* producit.

YS in fine.

61. YS junges brevibus. *Tethys* reperitur at anceps. Longaque sunt rectis aliter quæ casibus VN dant.

In YS finita breuia sunt : ut, *Capys, abelys, chlamys.*

Exc. 1. *Tethys* interdum ultimam habet longam.

Exc.

De Syllabarum Accentu.

133

Exc. 2. Quæ nominativum aliter in YN formant, longa sunt; ut, *Gortys, Phorcys, Trachys.*

T in fine.

62. T breve semper erit: nisi quondam Syncopa tardet.

T in fine breve est: ut, *caput, amat, ut, et.*

Exc. Nonnunquam propter Syncopen vel Crasin producitur: ut, *Juven. Magnus civis obit, & formidatus Othoni.*

Virg. *Dum trepidant, it hasta Tago per tempus utrumque. ubi obit & it præteriti sunt, pro obiit, iit.*

NOT. In priore exemplo syllabæ productio etiam Cæsurae imputari potest.

De ULTIMA versûs SYLLABA.

63. Ultima cujusque est communis Syllaba versûs.

Ultima cujuscunque versûs syllaba est communis. Hoc igitur pacto, pro longa poni potest brevis: ut in hoc hexametro Virgilii,

Gens inimica mihi Tyrrhenum navigat equor;

sextus enim pes Spondeus est, qui ex duabus longis constat. Et contra, pro brevi poni potest longa: ut in hoc Sapphico Horatii.

Crescit occulto velut arbor avo.

ultimus enim pes Trochæus est, qui constat ex longa & brevi.

C A P. II.

De Syllabarum Accentu.

ACCENTUS est pronunciandi ratio, quâ syllaba vel attollitur vel deprimitur. Is alio ac proprio magis nomine TONUS appellatur.

TONI sive ACCENTUS sunt tres, *Acutus, gravis & circumflexus.*

ACUTUS est qui syllabam acuit, seu attollit: ac notatur lineolâ obliquâ à sinistra in dextram ascendente, hoc modo [']: ut, *dôminus.*

GRAVIS est qui syllabam gravat, seu deprimit: ac signatur lineolâ obliquâ à sinistra in dextram descendente, hoc modo [^]: ut, *doctè.*

CIRCUMFLEXUS est qui syllabam partim attollit partim deprimit, cum longiore mora eam pronuncians. Signum ejus ex superiorum notis conflatur, hoc modo [^]: ut, *amâre.*

ACCENTUUM REGULÆ.

I. Monosyllaba vox naturâ longa circumflectitur: ut, *flòs, spēs, â, è.* At si brevis, aut positione tantum longa sit, acuitur: ut, *vîr, pâx, mēns.*

II. In

134. PROSODIÆ CAP. III.

II. In dissyllabis posterior semper gravatur. Prior autem, si naturâ fuerit longa, & brevis sequatur, circumflectitur: ut, *Rôma, flôris*. Aliàs acuitur: ut, *hómo, párens, ínsons*.

III. In polysyllabis, si penultima longa sit, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románuſ, Imperátor, Juſtiniánuſ*. Si utraq; penultima atque ultima, longæ sint, prior acuitur: ut, *paréntes, amavérunt, rhinocerótes*. Si penultima brevis sit, acuitur antepenultima: ut, *dóminus, Virgílius, Conſtantinópolis*. Cæteræ omnes syllabæ in polysyllabis gravantur.

EXCIPE à præcedentibus regulis voces encliticas, *que, ve, ne*, quæ accentum suum in ultimam syllabam vocum quibus connectuntur, rejiciunt: ut, *ámat, amátque, amátve, amátne*. Sic Virg. *Lacrymánsque, geménsque*. Id. *Hyrcaníſve, Arabíſve*. Ovid. *Culpétne, probétne*.

NOT. Accentus nota nusquam ferè nisi differentię causâ apponi solet. Sic adverbia, *aliquò, continuò, palàm, doctè, unà*, & similia, notantur ultimâ gravi: ablativi primæ: ut, *poétâ, gloriâ*, & genitivi quartæ: ut, *fructûs, tumultûs*: item, *nostrûm & veſtrûm* à rectis *nos & vos*, & ergò pro *causa*, ultimâ circumflexâ scribuntur. Quidam & Syncopen vel Synæresin passâ circumflectunt; ut *amáſſe, flêſti, damnâritis, dis, dêrunt*. In cujuscmodi vocibus interdum id fit discriminis causâ: ut in nominativo *nostrâs*, pro quo olim *noſtratis* dixerunt. Eadem ratio & genitivorum in *i* per Apocopen mutilatorum: ut, Hor. *Pompilâ regnum, Tarquinî fasces*; pro *Pompilii, Tarquinii*.

C A P. III.

De Arte Metrica.

ARS METRICA est metrorum seu versuum fabricandorum & mensurandorum notitia. Unde & alio nomine VERSIFICATORIA dicitur.

VERSUS est legitima pedum compositio, certo numero modoque definita. Ita dicitur, quòd eo constituto ad alterius principium vertamur.

PES est numerosa duarum pluriumve syllabarum definitæ quantitatis constitutio.

De PEDIBUS.

PEDES usitatiores his versibus continentur.

1. *Pyrrhichius* geminis brevibus velociter instat.

Spondeus longis voluit constare duabus.

Syllaba longa brevi subiecta vocatur *Iambus*.

Quod si longa brevem præcefferit, esto *Trocheus*.

Dactylus efficitur longâ brevibusque duabus.

At geminis fertur brevibus longâque *Anapaestus*.

Tres breviat *Tribrachys*, totidem longatq; *Molossus*.

Amphibrachy longam mediam brevis ambit utrinque

*Amphimacro*q; brevem longa hinc circumdat & illinc.

Bacchius curtâ gaudet longisque duabus.

Antiquebacchius pes huic contrarius esto,

In quo subijcitur binis brevis unica longis.

Vult *Procleusmaticus* brevibus constare quaternis.

Longa duæque breves & longa creant *Choriambum*.

Hoc genus ampla cohors superest; quos versibus edi

Cùm vix ritè queant, memorabit sermo solutus.

Pedes vulgò recensentur viginti & octo.

Ex his alii *SIMPLICES* sunt, ut dissyllabi & trisyllabi: alii *COMPOSITI*, ut tetrasyllabi.

PEDES DISSYLLABI sunt quatuor.

1. *Pyrrhichius* constat ex duabus syllabis brevibus, vv: ut, *Dens*.

2. *Spondeus*, ex duabus longis, --: ut, *omnes*.

3. *Iambus*, ex brevi & longa, v-: ut, *pios*.

4. *Trocheus*, qui & *Choreus*, ex longa & brevi, -v: ut, *servat*.

PEDES TRISYLLABI sunt octo.

1. *Dactylus*, ex longa & duabus brevibus. -vv: ut, *carmina*.

2. *Anapaestus*, ex duabus brevibus & longa, vv-: ut, *animos*.

3. *Tribrachys*, ex tribus brevibus, vvv: ut, *melius*.

4. *Molossus*, ex tribus longis, ---: ut, *delectant*.

5. *Amphibrachys*, ex brevi, longa & brevi, v-v: ut, *honore*.

6. *Amphimacer*, seu *Creticus*, ex longa, brevi & longa, -v-: ut, *insito*.

7. *Bacchius* ex brevi & duabus longis, v--: ut, *dolores*.

8. *Antibacchius*, ex duabus longis & brevi, --v: ut, *pelluntur*.

PEDES TETRASYLLABI sunt sedecim.

1. *Procleusmaticus*, ex quatuor brevibus, seu duobus *Pyrrhichiis*,
vvvv: ut, *hominibus*.

2. *Dispon-*

2. *Dispondeus*, ex quatuor longis, seu duobus Spondeis, --- ut, *infinitis*.
3. *Choriambus*, ex longa, duabus brevibus & longa, seu Trochæo & Iambo, -v v- : ut, *nobilitas*.
4. *Antispastus*, ex brevi, duabus longis & brevi, seu Iambo & Trochæo, v--v : ut, *Alexander*.
5. *Ditambus*, ex brevi, longa, brevi & longa, seu duobus Iambis, v-v- : ut, *severitas*.
6. *Dichoreus*, ex longa, brevi, longa & brevi, seu duobus Trochæis, -v-v : ut, *permanere*.
7. *Ionicus à majore*, ex duabus longis & totidem brevibus, sive ex Spondeo, & Pyrrhichio --v v : ut, *calcaribus*.
8. *Ionicus à minore*, ex duabus brevibus & totidem longis, seu Pyrrhichio & Spondeo, v v-- : ut, *properabant*.
9. *Epitritus primus*, ex brevi & tribus longis, seu Iambo & Spondeo, v--- : ut, *voluptates*.
10. *Epitritus secundus*, ex longa, brevi & duabus longis, seu Trochæo & Spondeo, -v-- : ut, *pœnitentes*.
11. *Epitritus tertius*, ex duabus longis, brevi & longa, seu Spondeo & Iambo, --v- : ut, *discordias*.
12. *Epitritus quartus*, ex tribus longis & brevi, seu Spondeo & Trochæo, ---v : ut, *fortunatus*.
13. *Paon primus*, ex longa & tribus brevibus, seu Trochæo & Pyrrhichio, -v v v : ut, *temporibus*.
14. *Paon secundus*, ex brevi, longa & duabus brevibus, seu Iambo & Pyrrhichio, v-vv : ut, *potentia*.
15. *Paon tertius*, ex duabus brevibus, longa & brevi, seu Pyrrhichio & Trochæo, v v-v : ut, *animatus*.
16. *Paon quartus*, ex tribus brevibus & longa, seu Pyrrhichio & Iambo, v v v- : ut, *celeritas*.

De VERSÛS in genere CONSTITUTIONE.

In *Versu* generatim tria sunt spectanda, *Cæsura*, *Depositió*, & *Dimensio*.

De CÆSURA.

CÆSURA est cùm post perfectum pedem superest syllaba vocem finiens. Sic vocatur à *cadendo*, quia sic cæditur sive secatur vox, ut posterior ejus pars sit initium pedis sequentis.

Cæsura species sunt quatuor, *Triemimeres*, *Penthemimeres*, *Hepthemimeres* & *Ennemimeres*: Latinis, *Semiteminaria*, *Emiquinaria*, *Semiseptenaria* & *Seminovenaria*. Nomen nactæ sunt à loco quem possident in versuum dimensione: Veteres enim versus frequenter per

semipedes metiebantur. Hoc pacto omnes à voce ἡμιπους, i. e. dimidius, contractè ἡμι, unde Lat. *semi*, & μέρος, i. e. *pars*, sunt denominatæ. Præfixâ autem, pro loco quem quæque in versu tenet, voce numerali, τρεῖς, *tres*; πέντε, *quinque*; ἑπτά, *septem*; ἑννέα, *novem*, aliæ ab aliis distinguuntur.

TRIEMIMERES igitur est, cùm post primum pedem, seu duos semipedes, relinquitur syllaba vocem finiens, sive semipes tertius.

PENTHEMIMERES est, cùm post duos pedes, seu quatuor semipedes, relinquitur syllaba, seu semipes quintus.

HEPHTHEMIMERES est, cùm post tres pedes, seu sex semipedes, relinquitur syllaba, seu semipes septimus.

ENNEMIMERES est, cùm post quatuor pedes, seu octo semipedes, relinquitur syllaba, seu semipes nonus.

Vel aliter: *Triemimeres* est quæ in tertio semipede, sive in syllaba post primum pedem relicta, consistit. *Penthemimeres* quæ in quinto semipede, sive in syllaba post pedem secundum. *Hepthemimeres*, quæ in septimo semipede, seu in syllaba post pedem tertium. *Ennemimeres* denique, quæ in nono semipede, seu in syllaba post pedem quartum. Ubi notandum, semipedem, sive dimidium pedis, unâ syllabâ longâ, æquè ac duabus brevibus, constitui: quoniam illa (ut alibi diximus) his tempore seu quantitate æqualis est.

Tres priores *Cæsura* concurrunt in hoc versu Virgillii,

Silvestrem tenui Musam meditaris avenâ.

Universæ autem in isto,

Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

Harum *Cæsurarum* duplex est effectus:

1. Versui conciliant gratiam & suavitatem, dum voces inter se aptè connectunt.

2. Syllabam naturâ brevem sæpè producunt, in primis post pedem secundum & tertium.

Post primum: ut, Virg.

Pectoribus inhians, spirantia consulit exta.

Post secundum: ut, Id.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amorì.

Post tertium: ut, Id.

Dona dehinc auro gravia, sectoque elephanto.

Post quartum: ut, Id.

Grains homo infectos linquens profugus hymenæos.

De DEPOSITIONE.

DEPOSITIO (quæ & CLAUSULA dicitur) est dimensionis terminatio, ex qua versûs abundantia, plenitudo aut defectus cognoscitur.

Ratione igitur depositionis, versus est vel *Acatalecticis*, vel *Catalecticis*, vel *Brachycatalecticis*, vel *Hypercatalecticis*.

138 PROSODIÆ CAP. III.

1. ACATALECTICUS est, cui nihil aut deest aut superest in dimensione, sive cui iusta & plena est pedum requisitorum mensura: ut in hoc Iambico dimetro.

Musa Jovis sunt filia.

2. CATALECTICUS est, cui deest in fine syllaba: ut,

Musa Jovem canebant.

3. BRACHYCATALECTICUS est, cui totus pes in fine deest: ut,

Musa Jovis gnata.

4. HYPERCATALECTICUS est, cui una vel duæ syllabæ supra iustam mensuram redundant: ut,

Musa sorores sunt Minerva. Item,

Musa sorores Palladis lugent.

Hic etiam HYPERMETER dicitur, de quo postea.

De DIMENSIONE.

DIMENSIO (quæ vulgò SCANSIO appellatur) est versûs in suos pedes distinctio.

Ea autem duobus modis fit: vel per MONOPEDIAM, cum singuli pedes separatim sumuntur, ut in hexametris & pentametris; vel per DIPEDIAM, cum bini pedes in dimensione conjunguntur, ut Græci in Iambicis & Trochaicis facere solent; quemadmodum infra dicitur.

In versibus scandendis observandæ sunt hæc sex Figure, Synalœpha, Ecthipsis; Synæresis, Diæresis; Systole & Diastole.

De SYNALOEPHA & ECTHLIPSI.

1. Vocalem Synalœpha, Ecthipsis & in quoque tollit, Altera cum voci est vocalis prima sequenti.

SYNALOEPHA.

SYNALOEPHA est cum vocalis vel diphthongus in fine vocis alicujus, propter vocalem vel diphthongum a qua vox sequens incipit, dimetiendo absorbetur sive eliditur, ut in his Virg.

Terra antiqua potens armis atque ubere gleba.

Quidve moror, si omnes uno ordine habetis Achivos.

Dardanida insensæ pœnas cum sanguine poscunt.

In quibus terra, atque, si, uno, ordine, ultimam vocalem, Dardanida, ultimam diphthongum, propter vocales sequentium vocum initiales (h enim pro nulla censetur) inter scandendum amittunt; hoc modo,

Terr' antiqua potens armis atqu' ubere gleba.

Quidve moror s' cœnes un' ordin' habetis Achivos.

Dardanid' insensæ pœnas cum sanguine poscunt.

NOT. 1. Synalœpha interdum negligitur: Et 1. quidem regulariter: ut in Interjectionibus, ô, heu, ah, proh, va, vah, hei: ut,

O pater, ô hominum Divûmque aterna potestas! Virg.
 Hem! ubi pacta fides? ubi qua jurare solebas? Ovid.
 Ah! ego non possum tanta videre mala. Tibull.

Quod etiam observare licet in Iô, apud Ovid.

Et bis Iô Arethusa, Iô Arethusa, vocavit.

O autem interdum corripitur: ut, Virg.

Te Corydon, ô Alexi: trahit sua quemque voluptas.

2. Per licentiam: ut in his Virgili,

Et succus pecori, & lac subducitur agnis.

Posthabita coluisse Samo: hic illius arma.

Stant & juniperi & castanea hirsuta.

Hic, qui Latinis HIATUS, Græco nomine DIALOEPE, dicitur, haud temere in versu admittendus est. Rarissimè autem fit, si vocalis præcedens sit brevis: ut in hoc ejusd.

Et vera incessu patuit Dea. Ille ubi matrem.

NOT. 2. Vocales longæ & diphthongi, quando non eliduntur, fiunt communes.

Breves redduntur: ut in his Virgillii.

Insula Ionio in magno, quas dira Celano:

Credimus? an, qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

Victor apud rapidum Simoënta sub Ilio alto.

Longæ manent, ut in istis ejusdem;

Ante tibi Eoe Atlantides abscondantur.

Amphion Dirceus in Actæo Aracyntho.

Lamentis gemituque & femineo ululatu.

Interdum eodem in versu & brevis & longæ occurrit exemplum, ut Id.

Ter sunt conati imponere Pelio Ossam. Et,

Glauco, & Panopea, & Inoo Melicerta.

ECTHLIPSIS.

ECTHLIPSIS est, cum M finale cum præcedenti vocali eliditur, propter sequentem vocalem: ut,

Leniter ex merito quicquid patiare ferendum est. Ovid.

O curas hominum! ô quantum est in rebus inane! Pers.

Ubi ferendum, hominum, quantum, m cum prævia vocali, propter vocales in vocum sequentium initiis consistentes, deperdunt, hoc modo:

Leniter ex merito quicquid patiare ferend' est.

O curas homin', ô quant' est in rebus inane!

NOT. 1. Prisci M literam cum vocali interdum servabant: ut,

Corporum officium est quoniam premere omnia deorsum. Lucr.

NOT. 2. Olim etiam per Ecthlipsin elidebatur S: ut,

Vicinus ô socii, & magnam pugnavimu' pugnam. Enn.

Tum laterali' dolor, certissimu' nunciu' mortis. Lucil.

NOT. 3. Utraque & Synalœpha & Ecthlipsis etiam invenitur in extrema versûs syllaba; ubi elisio fit à vocali versûs sequentis: ut,

Sternitur infelix alieno vulnere, cælumque

Adspicit, & dulces moriens reminiscitur Argos. Virg. Et,

Famque iter emensi, turres ac tecta Latinorum

Ardua cernebant juvenes, muroque subibant. Id.

Tales versus ideo hypermetri dicuntur, quòd post legitimum pedum numerum restet syllaba, ad principium sequentis versûs deferenda, hoc modo, qu' *Adspicit*, & *r' Ardua*.

Alia de SYNALOEPHA & ECTHLIPSI observationes.

1. Mollius incidunt hæ Figuræ in syllabam longam: ut,
Tum quoque nil fecit, nisi quod facere ipse cœgi. Ovid.
Postquam introgressi, & coram data copia fandi. Virg.
 Sed durius longa incidit in brevem: ut in hoc Catulli;
Troja nefas! commune sepulchrum Europæ Asiaque.
2. Synalœpha suavitatem habet singularem, si in eadem vocali fiat: ut,
Ille ego qui quondam gracili modulatus avenâ. Virg.
Ergo omnis longo solvit se Teucria luctu. Id.
3. Cavendum, ne quod ex collisione resultet horridius atque asperius sonet: ut,
Quis me uno vivit felicior, aut magis est me. Catull.
Quod quum ita sit, nolim statuas me mente malignâ. Id.
4. Nec crebræ debent esse elisiones, nec temere plures quàm dux in uno versu, præcipuè Elegiaco: quod genus laudatur, cum molliter in aures influit. Uti contrà Heroico plures Synalœphæ gravitatem interdum ac majestatem conciliant: imò gratiam alicubi & suavitatem: ut in hoc Virg.
Phyllida amo ante alias: nam me discedere flevit.
 At horrorem contrà incutit: ut cum idem de Polyphemo ait,
Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.
 Et alibi,
Tela inter media, atque horrentes Marte Latinos.
5. Nec temere initio versûs facienda elisio: ut, Hor.
Nam ut ferulâ cadas meritum moxiora subire.
 Quanquam Virgilius non sine ratione ac venustate id fecerit: ut,
Si ad vitulam spectes, nihil e? quòd pocula laudes.
6. Durius quoque elisio fit initio sexti pedis heroici: ut in his,
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus. Juv.
Nunquid de Dacis audisti? nil equidem, ut tu. Hor.
7. Item post penthemimerem pentametri: ut in illo Propertii,
Herculis, Antaique, Hesperidumque comes.
8. Heroicus durius serè elisionem patitur extremo quinti pedis: ut in hoc Catulli,
Difficile est longum subito deponere amorem.
9. Item postremo dactylo pentametri, nisi id magno cum judicio fiat: ut in hoc Ovid.
Quadrijugos cernes saepe resistere equos,

De SYNÆRESI & DIÆRESI.

3. Syllaba de binis conflata *Synæresis* esto:
Distrahit in geminas resoluta *Diæresis* unam.

SYNÆRESIS.

SYNÆRESIS est duarum syllabarum ejusdem vocis in unam contractionis.

Ejus species sunt duæ, *Synæresis* propriè dicta, & *Synecphonesis*.

SYNÆRESIS propriè dicta est, in qua duæ vocales manentes in diphthongum coalescunt, ex. gr. *ae* in *a*; ut, *Phathon* pro *Phæthon*; *ei* in *ei*, ut in genitivis, *Thesei*, *Orphei*, *Persei*, dissyllabis, *Achillei*, *Ulysssei*, *Oilei*, trissyllabis. Sic *oi* in *proinde* dissyllabo; *ui* in *huic*, *cui*, monosyllabis, &c.

Cum te flagranti dejectum fulmine Phathon. Varro.

Notus amor Phædra, nota est injuria Thesei. Ovid.

Proinde tona eloquio, solitum tibi. — Virg.

Filius huic contra, torquet qui sidera mundi. Id.

SYNECPHONESIS (alio nomine EPISYNALOEPE, & SYNIZESIS) est cum ex duabus in eadem voce vocalibus, altera pronuncians absorbetur seu eliditur: ut in *aureâ*, *Junio*, dissyllabis; *quoad*, monosyllabo.

Aurea percussum virgâ, versumque venenis. Virg.

Nos, miranda quidem, sed nuper Consule Junio. Juv.

Heredes voluit: quoad vixit, credidit ingens. Hor.

Præcipuè autem per *Synecphonesin* elidi solent *E* & *I*.

- I. Et *E* quidem (1.) Ante *a*: ut in *mea*, *ea*, monosyllabis, apud Comicos; *antehac*, eadem dissyllabis; *anteambulo*, *alvearia*, tetrasyllabis.

Quod si fortè fuisse antehac eadem omnia credas. Lucr.

Unâ eademque viâ sanguisque animusque feruntur. Virg.

Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo Regis. Mart.

Seu lento fuerint alvearia vimine texta. Virg.

- (2.) Ante aliud *e*: ut in *deest* monosyllabo, *deero*, *deerit*, *prehendo*, *vehemens*, dissyllabis.

Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest. Hor.

Divitis uber agri, Troiae opulentia deerit. Virg.

Prædere qua possis oculorum lumine aperto. Lucr.

Vehemens & liquidus puroque simillimus amni. Hor.

- (3.) Ante *i*: ut in *dein*, *dehinc*, monosyllabis, *deinde*, *deinceps*, *aureis*, *ferrei*, *anteis*, dissyllabis; *anteire*, *anteactus*, trissyllabis.

Dein clamore pari concurritur, & vice teli. Juv.

Deinde torus junxit, nunc ipsa pericula jungunt. Ovid.

Ferreique Eumenidum thalami, & discordia demens. Virg.

Te semper anteis dira necessitas. Alcaic. Hor.

Ergo anteire metus, juvenemque extinguere pergit. Flacc.

Nam si grata fuit tibi vita antea priorque. Lucr.

(4.) Ante

(4.) Ante o: ut in *meo, eo*, monosyllabis, apud Comicos; *eodem, eosdem*, *alveo, seorsum, deorsum*, dissyllabis; *Euristheo, graveolens*, trisyllabis.

Uno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore. Virg.

Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos. Prop.

Cum restuit campis, & jam se condidit alveo. Virg.

Nam per aquas quacunque cadunt atque aëra deorsum. Lucr.

Et seorsum varios rerum sentire colores. Id.

Rege sub Euristheo, fati Junonis iniqua. Virg.

Inde ubi venere ad fauces graveolentis Averni. Id.

(5.) Ante u: ut in *meus, meum, eum*, quæ rursus Comicis monosyllaba.

II. I similiter absorbetur, (1.) Ante a: ut in *omnia* dissyllabo, *vindemiator, semianimis*, tetrasyllabis.

Bis patria cecidere manus, quin protinus omnia. Virg.

Vindemiator & invictus, cui saepe viator. Hor.

Cedit semianimis Rutulorum calcibus arva. Virg.

(2.) Ante e: ut in *vietus*, dissyllabo, *semiermis*, trisyllabo.

Quis sudor vietis, & quam malus undique membris. Hor.

Semiermemque manum sternendam objecerat hosti. Sil.

(3.) Ante aliud i: ut in *dii, diis, ii, iis*, monosyllabis; *iidem, iisdem*, dissyllabis; *denariis*, trisyllabo.

Dī meliara velint: quamquam non ista precanda. Ovid.

Precipitatur aquis, & aquis nox surgit ab iisdem. Id.

Denariis tamen hoc non emo, Basse, tribus. Mart.

(4.) Ante o: ut in *semihomo, fluxiorum*, trisyllabis.

Semihominis Caci facies quam dira tenebat. Virg.

Fluviorum Rex Eridanus, camposque per omnes. Id.

(5.) Ante u; ut in *totius*, dissyllabo; *promontorium*, tetrasyllabo.

Magnanimosque duces, totiusque ex ordine gentis. Virg.

Inde legit Capreas, promontoriumque Minervæ. Ovid.

III. O interdum ante aliud o absorptum invenitur: ut *cobonesto*, trisyllabo ap. Attium, *cooluerint, cooperiunt*, tetrasyllabis, ap. Lucr. ii. 1060, & vi. 490.

IV. U ante alias vocales nonnunquam eliditur: ut in *tua, sua, tuo, suo*, duobus monosyllabis apud Comicos; *suapte, patrui*, dissyllabis; *duellica*, trisyllabo. Quamquam in his u eodem modo quo in *suadeo, suetus*, & in Anglicis

Two, Dwell, &c. pronuncianda videatur.

Et simili ratione animalia suapte vagari. Lucr.

Nocturnique canum gemitus, & limina patrui. Stat.

Lanigera pecudes, & equorum duellica proles.

¶ Ad Synecphonesin quoque refertur, cum, vocalibus i & u in consonantes jod & vau mutatis, duæ syllabæ in unam contrahuntur: ut in *genva, tenuis*, dissyllabis; *arjetat, tenuia, abjete, pirtvita*, trisyllabis; *parjetibus, Nasidjennus*, tetrasyllabis; pro *genua, tenuis, arietat*, &c.

Propterea quia corpus aque naturaque tenuis. Lucr.

Genva labant, gelido concrevit frigore sanguis. Virg.

Arjetat in portas & duros objice postes. Id.

Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres. Id.

Ædificant sectaque intexunt abjete costas. Id.

Præcipue

Precipue sanus, nisi cum pituita molesta est. Hor.
Parjetibusque premunt artēis, & quatuor addunt. Virg.
Ut Nasidjeni iuvit te cæna beati. Hor.

NOT. 1. Nonnunquam Synalæpha & Synecphonesis concurrunt: ut in
 hoc Virg.

Uno eodemque tulit partu, paribusque revinxit
Serpentem spiris.---Scand. Un' o-demque tu-lit.

NOT. 2. In his vocibus, *Huic*, *cui*, *Dii*, *Diis*, *iidem*, *iisdem*, *dein*, *deinde*,
proinde, *deest*, *deeram*, *deessem*, *deero*, *deesse*, *anteambulo*, *anteit*, *antebac*, *se-*
mihomo, *semianimis*, & paucis aliis, syllabarum contractio, quàm divisio,
 apud optimos Poëtas frequentior est.

¶ Differt *Crasis* à *Synaresi* & *Synecphonesi*, quòd hæ propriè in carmine,
 illa etiàm in prosa locum habeat.

DIÆRESIS.

iisdem

DIÆRESIS (quæ & DIALYSIS dicitur) est unius Syllabæ in
 duas dissolutio.

Ea tripliciter fit:

I. Cùm diphthongus in duas syllabas distrahitur: ut *aulai*, *au-*
rai, pro *aula*, *aura*; *Orpheüs*, *Perseüs*, *Troia*, trisyllaba; *Naiä-*
dum, *Harpyias*, tetrasyllaba.

Aulai in medio libabant pocula Bacchi. Virg.

Et finitur in Andromeda quam Perseüs armis. Manil.

Misit infestos Troia ruinis. Sapphic. Senec.

Ægle Naiadum pulcherrima, jamque videnti. Virg.

Circumsistentes reppulit Harpyias. pentam. Rutil.

II. Cùm consonantes *jod* & *vau* in vocales *i* & *u* resolvuntur:
 ut in *silua*, *soluit*, trisyllabis; pro *silva*, *solvit*; *subiecta*, tetra-
 syllabo, pro *subjecta*.

Aurarum & silua metu. Glycon. Hor.

Quod zonam soluit diu ligatam. Phaleuc. Catull.

Si qua ferventi subiecta Cancro est. Sapphic. Senec.

* Hæc figura in compositis verborum *solvo* & *volvo* in primis
 frequens: ut,

Stamina non ulli dissolvienda Deo. { pentam. } Tib.

Debuerant fusos evoluisse suos. { pentam. } Ovid.

III. Cùm *u*, quæ alioquin post *g*, *q* & *s* evanescit, à sequente
 vocali divulsa plenè exprimitur: ut in *aqua*, *suetus*, *suasit*, *Sue-*
vos, trisyllabis; *relanguit*, *reliquas*, tetrasyllabis.

Quæ calidum faciunt aquæ tactum atque vaporem. Lucr.

Cum mihi non tantum furesque feraque sueta. Hor.

Atque alios alii inrident, Veneremque suadent. Lucr.

Fundat ab extremo flavos Aquilone Suevos. Lucan.

Imposito fratri moribunda relanguit ore. Ovid.

Reliquas tamen esse vias in mente patentes. Lucr.

De SYSTOLE & DIASTOLE.

4. *Systola* præcipitat vocales ritè trahendas.
 Protrahit huic adversa *Diastola* corripriendas.

SYSTOLE.

SYSTOLE est syllabæ alioquin longæ correptio. Sic Poëtæ primam nonnunquam in *Orion* corripiunt: ut,

Cum subito assurgens fluctu nimbosus Orion. Virg.
 quamvis Græcis Ὠρίων per ω magnum scribatur, ac propterea eam syllabam naturâ habeat longam: ut,

Sævus ubi Orion hybernis conditur undis. Id.

Eâdem ratione videtur Horatius posteriorem in *palus* corripuisse:

Regis opus: sterilisve diu palus, aptaque remis.

Aliis enim omnibus ea syllaba producit. Virg.

Limofoque palus obducatur pascua junco, &c.

Huc refer & cùm syllaba positione longa, alterâ consonante extrinsecâ, sit brevis: ut, *obiciis*, pro *objicis*; *adicit*, pro *adjicit*.

Cur obiciis Magno tumulum, manesque vagantes. Lucan.

Si quid nostra tuis adicit vexatio rebus. Mart.

DIASTOLE.

DIASTOLE (quæ & ECTASIS vocatur) est syllabæ alioquin brevius productio: ut, *Priamides*, *Arabia* primâ longâ; *Macedonia* longâ secundâ.

Atque hic Priamides: Nihil ô tibi, amice, relictum. Virg.

Et domus intacta te tremit Arabia. Propert.

Qui clypeo, galeâque, Macedoniâque sarsisâ. Ovid.

Primam autem in *Priamides* & *Arabia* naturâ brevem esse ostendunt eorum primitiva, *Priamus* & *Arabs*, quibus hæc syllaba semper corripitur. *Macedonia* quoque secundam corripere docet *Macedo*, cui semper brevis penultima est.

Huc pertinet & cùm syllaba brevis geminatione consonantis fit longa: ut in *relligio*, *relliquia*, *repperit*, *reppulit*, *restulit*, & similibus cum *re* compositis; pro *religio*, *reliquia*, &c.

Tantum relligio potuit suadere malorum. Lucr.

Troas relliquias Danaûm, atque immittis Achillei. Virg.

Et res heredem repperit illa suum. Ovid. &c.

Sic *Porfenna*, n geminata: ut,

Nec non Tarquinium ejectum Porfenna jubebat. Virg.

Aliter enim penultimâ brevi est: ut,

Gernitur effugiens ardentem Porfena dextram. Sil.

De SYSTOLE & DIASTOLE Observationes.

Systoles & Diastoles usus, sive debitæ syllabarum quantitatis mutatio, dupliciter fit: Vel 1. *Ex necessitate metrica*. Vel 2. *Ex licentia poetica*.

NECESSITATE METRICA à recta syllabarum quantitate receditur, cum ejus quo utimur carminis genus vocem non recipit genuinâ ipsius quantitate retentâ. Tum enim, si non suppetat vox alia æquè elegans aut ad significandum apta, necessitate metri cogimur mutare syllabæ quantitatem, potius quàm obscurâ aut frigidâ circumlocutione uti.

Inter casus autem necessitatis metricæ, duo sunt præcipui :

1. Cum plures quàm duæ breves concurrunt, maximè in hexametro & pentametro, tunc enim ex his aliqua produci potest. Prima : ut in *Arabius, Asiacus, Italia, Philosophus, Polydamus, Priamides, pugilibus, Sicelides*, &c. Secunda : ut in *Cunicula, cuniculus, cuticula, febricula, Lemuria, Theophilus*, &c. Tertia : ut in *Bonifacius, Hilarion, Macedonia*, &c.

2. Cum syllaba ex se brevis inter duas longas inclusa, versum ingredi nequit, nisi producat : ut secunda in *delibutus, imbecillus matricida, parricida, vaticanus*, &c.

II. LICENTIA POETICA est, cum à debita syllabæ mensura absque necessitate receditur. Huic tribuenda est correptio penultimæ genitivorum *unius, illius*, & similium : item productio ejusdem syllabæ in *tenebra, volucris, locuples*. Ut alia usu observanda omittam.

NOT. 1. Major hæc longè apud Græcos, quàm apud Latinos, licentia est.

NOT. 2. Summâ hic circumspectione & modestiâ opus, & inventis potius quàm inveniendis (ut monet Servius) utendum.

APPENDIX.

Prædictis Figuris adjungi possunt ex quæ *distionis* appellantur ; *Prosthesis, Epenthesis, Paragoge, Apharesis, Syncope, Apocope, Antithesis & Metathesis*, de quibus in prima parte pag. 120 & 121 egimus. Hæ enim tam Prodiaz quàm Etymologiæ sunt communes; pleræque etiam in illa quàm hac usitatiores.

PROSTHEISIS : ut, *eduram* pro *duram* ap. Virg. Geo. iv. 145.

EPENTHESIS : ut, *Mavors, navita, Timolus, alitum* ; pro *Mars, nauta, Tmolus, alitum*.

PARAGOGES : ut, *avellier, curarier, dicier*, &c. pro *avelli, curari, dici*.

APHÆRESIS : ut, *tenderant*, pro *tetenderant*, ap. Senec. Herc. fur. v. 538. Sic *brevist, opust, similist*, ap. Plautum ; pro *brevis est, opus est, similis est*, mutilato verbo est.

SYNCOPE : ut, *oracum, vincum, calda, valdius, aspris, repostus, extinxem, surrexe*, &c. pro *oraculum, vinculum, calida, validius, asperis, repostus, extinxissem, surrexisse*.

APOCOPE : ut, *Antoni, Patavi, tuguri* ; pro *Antonii, Patavii, tugurii*, &c.

ANTITHESIS : ut, *olli, ollis* ; pro *illi, illis*.

METATHESIS : ut, *pistris* ; pro *pristis*.

His addi possunt *Anastrophe & Tmesis*, metri plerumque gratiâ adhibitz.

ANASTROPHE : ut, *dare circum*, ap. Virg. Æn. ii. 792. erit *super*, ap. Ovid. Fast. v. 600. facit *are*, ap. Lucr. vi. 692. pro *circumdare, supererit, arefacit*. Sic Virg. *Jovis cum fulmina contra*, &c. Id. *Transira per & remos*, &c.

TMESIS : ut, Virg. *Quæ mecumque vocant terra*, Id. *Super tibi erunt*. Lucr. *Dum re non sit tamen aspe* ; pro *quæcumque, supererunt, reapse*. Crebra

bra est eidem Lucretio interpositio copulativæ que: ut, conque-globata, conque-gregantur, disque-sipatis, inque-gravescent, perque-plicatis, praterque-feruntur, proque-voluta, seque-gregari, rareque-facit, &c.

De CARMINE, variisque CARMINUM GENERIBUS.

CARMEN est concinna versuum in unum systema congeries. Differunt igitur *carmen* & *versus*, ut totum & pars. *Carmenis* enim appellatio toti poemati convenit; *Versus* autem sunt partes sive lineæ carmen constituentes.

Carminum genera magis usitata sunt, *Hexametrum*, *Pentametrum*, *Asclepiadum*, *Glyconium*, *Sapphicum*, *Adonium*, *Phalæcium*, *Pherecratium*, *Iambicum*, *Scæzon*, *Anacreonteum*, *Trochaicum*, *Anapaesticum*: quibus addi potest carmen quod *Horatianum* appellatur.

Carmen HEXAMETRUM.

5. Hexametrum carmen pedibus sex constat: eorum Dactylus est quintus; sextam sibi vult regionem Spondeus: reliquisque locis consistit utervis. Quinto etiam admisit rerum gravitas Spondeum.

Carmen HEXAMETRUM, sive HEROICUM, constat sex pedibus: quorum quintus est Dactylus, sextus Spondeus: quatuor verò priores indiscriminatum sunt vel Dactylus, vel Spondeus: ut,

Aut prodesse volunt, aut delectare Poëta. Hor.

Tu nihil-invitâ dicas faciasve Minervâ. Id.

Intonsi crines longi cervice fluebant. Tibull.

Qui versus sic scanduntur:

1.	2.	3.	4.	5.	6.
<i>Aut pro-</i>	<i>desse vo-</i>	<i>lunt aut</i>	<i>dele-</i>	<i>ctare Po-</i>	<i>ëta.</i>
<i>Tu nihil</i>	<i>invi-</i>	<i>tâ di-</i>	<i>cas faci-</i>	<i>asve Mi-</i>	<i>nervâ.</i>
<i>Inton-</i>	<i>si tri-</i>	<i>nes lon-</i>	<i>gâ cer-</i>	<i>vice flu-</i>	<i>ebant.</i>

Interdum quintâ regione ponitur Spondeus; unde & versus SPONDIACUS dicitur: quando sciz. vel rei alicujus gravitas atque amplitudo, vel rarditas, vel ingens mœror, vel simile quid, declaratur: ut

Cara Deum soboles, magnum Jovis incrementum. Virg.

Proximus huic, longo sed proximus intervallo. Id.

Constitit, atque oculis Phrygia agmina circumspexit. Id.

Hic versus in quarta ferè sede Dactylum habet; sæpiusque finitur voce tetrasyllabâ: ut in exemplis allatis videre est:

Interdum tamen aliter invenimus: ut in his Virg.

Aut leves ocreas lento ducunt argento.

Saxa per, & scopulos, & depressas convalles.

Cum sociis, natoque, penatibus & magnis Dis.

NOT. 1. Vulgò docent in versu hexametro alios nonnunquam, præter Dactylum & Spondeum, pedes reperiri: ut Procleusmaticum in hoc Virg.

Hærent parietibus scæle, postesque sub ipsos.

Et Anapæstum in hoc ejusdem.

Fluviorum Rex Eridanus, camposque per omnes.

Verùm in his, parietibus quatuor syllabarum est, fluviorum trium, per Syncphonesin, ut supra docuimus, p. 142.

NOT. 2. Quidam volunt & Tibrachyn, lambum & Trochæum in hexametro interdum locum habere: ut in his Virg.

Olli serva datur, operum haud ignara Minerva.

Desine plura puer, & quod nunc instat agamus.

Ferte citi flammæ, date tela, scandite muros.

Atque in duobus prioribus, ultima in datur & puer, alioquin brevis, vi cæsura sit longa: ut supra ostensum, pag. 137. In postremo exemplo tela posteriorem habet productam, propter duarum consonantium, licet in diversa voce, accessum.

NOT. 3. Dactylum denique postremâ nonnunquam sede collocari quidam existimant: ut in his ejusd.

Inseritur verò ex fœtu nucis arbutus horrida.

Et steriles platani. —

Nec tantum Rhodope mirantur & Ismarus Orphea.

Sed in prioris versûs fine legendum horri; syllaba autem da cum sequentis versûs initio per Synalæphen jungenda est, hoc modo: *arbutus | horri- | d' Et steri- | les plata- | ni, &c.* In altero autem exemplo, *Orphea*, in duas syllabas contractum proferendum est.

De Carmine HEXAMETRO Observationes.

1. Hexametris venustatem conciliat Dactylorum & Spondeorum vicissitudo: ut,

Ludere quæ vellem calamo permisit agresti. Virg.

Pinguis & ingrata premeretur caseus urbi. Id.

2. Extra hanc pedum alternationem, suavius ferè sonant quæ Dactylis quàm quæ Spondeis abundant, ut,

Tityre, tu patula recubans sub tegmine fagi. Virg.

Adspicis ut veniant ad candida tecta columbæ. Ovid.

3. Gratiора sunt illa in quibus plures sunt Cæsurae, sive pedes non ex integris sed intersectis vocibus constantes: ut,

Romanos rerum dominos gentemque togatam. Virg.

Infandum, Regina, jubes renovare dolorem. Id.

Infelix Priamus furtim mandarat alendum. Id.

4. Ut fastidio tamen occurratur, & cæsurae & pedum adhibenda varietas: ut: Virg.

Vertitur interea cælum, & ruit Oceano nox.

Involvens umbrâ magnâ terramque polumque,

Mymidonumque dolos: fusi per mœna Teucri

Conticuere: sopor fessos complectitur artus.

5. Magnæ virtutis est, si versus ita rebus accommodentur, ut pro reorum diversitate, nunc Spondei, nunc Dactyli præferantur. Ita multis Spondeis malleorum tractandorum difficultas, & fabrorum inde tarditas egregiè depingitur hoc versu Virgilii,

Illi inter sese magnâ vi brachia tollunt.

Latini gravitas & constantia, isto ejusd.

Olli sedato respondit corde Latinus.

Cunctatio Fabii reipublicæ Romanæ salutaris, illo Æn. vi.

Unus qui nobis cunctando restituit rem.

Contrà, incitatus equi cursus multis Dactylis ita repræsentatur, Æn. viii.

Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.

Rapidus item columbæ volatus sic, Æn. v.

Radit iter liquidum, celeres neque commovet alas.

Sic effrenis ventorum & tempestatis impetus aliquoties continuatis in
tio duobus Dactylis exhibetur, Æn. i.

Quâ data porta ruunt. ———

Incubère mari, ———

Unâ Eurisque Notusque ruunt, —

Intonuère poli. ———

II. Contrà, in hoc genere versuum, duriores censentur;

1. Qui desinunt in vocem monosyllabam : ut,

Pralia rubricâ picta aut carbone ; velut si. Hor.

Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &c. Id.

Exc. 1. Si præcedat altera monosyllaba : ut,

Principibus placuisse viris, non ultima laus est. Hor.

Ne qua meis esto dictis mora. Juppiter hac stat. Virg.

Exc. 2. Si particularis quædam gratia versui inde accedat : ut,

----- *Procumbit humi bos.* Virg.

----- *Et mole suâ stat.* Id.

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. Hor.

2. Qui pluribus vocibus dissyllabis terminantur : ut,

Insano posuère ; velut silvis ubi passim. Hor.

Semper, ut inducar, blandos offers mihi vultus. Tibull.

3. Si voce plurium quàm trium syllabarum finiuntur : ut,

Augeſcunt aliæ gentes, aliæ minuuntur. Lucr.

Quisquis luxuriâ, tristive superstitione. Hor.

Exc. 1. Si versus Spondiacus sit, de quo suprâ.

Exc. 2. Si nomen sit proprium : ut,

Amphion Dirceus in Æſeo Aracyntho. Virg.

Hirtacida ante omnes exit locus Hippocoontis. Id.

Quarum quæ formâ pulcherrima Dæiopeiam. Id.

Exc. 3. Si singulari affectui exprimendo inserviat, vel aliter nativ
quædam venustas hoc in loco voci insit : ut,

Per connubia nostra, per inceptos hymenæos. Virg.

Seu mollis violæ, seu languentis hyacinthi. Id.

Sed versus ejusmodi, quia singulare judicium desiderant, Poëtarum le
ctione melius discuntur.

4. In quibus nulla vel rara cæsura est : ut,

Rome mænia terruit impiger Hannibal armis. Enn.

Has res ad te scriptas, Luci, misimus, Æli. Lucil.

Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum. Hor.

Poste recumbite, vestraque pectora pellite tonsis. Enn.

5. In quibus nimis crebræ aut asperæ sunt elisiones : ut,

Primum nam inquiram, quid sit furere hoc : si erit in te. Hor.

Illam ancillam ego amo ante alias, atque ipsi ero amandus.

6. Vitandi denique sunt Rithmi, seu versus Leonini : etsi nec Poë
principes eos semper effugerint : ut,

Trajicit. I verbis virtutem illud superbis.

*Si Troja fatis aliquid restare putatis. Ovid.
Ipse ego librorum video delicta meorum. Id.*

Carmen PENTAMETRUM.

6. Pentametrum vult quinque pedes: pes tertius esto
Semper Spondeus, quartus quintusque Anapæstus:
In reliquis Spondeus erit, vel Daçtylus, ut vis.
Sic alii scandunt: Pes primus, sive secundus,
Daçtylus aut Spondeus erit: cæsura subibit
Longa: locos reliquos geminus mox Daçtylus
implet:

Altera subsequitur metrum cæsura coronans.

Carmen PENTAMETRUM quinque habet pedes, quorum duo
primi promiscuè sunt Daçtyli vel Spondei, tertius semper Spon-
deus, quartus & quintus Anapæstus: ut

Natura sequitur semina quisque sua. Propert.

Carminibus vivas tempus in omne meis. Ovid.

Qui versus sic metiendi sunt,

1.	2.	3.	4.	5.
Natu- Carmini-	ra sequi- bus vi-	tur se. ves tem-	mina quis- pus in o-	que sua. mne meis.

Alii, & frequentius, sic metiri solent: Versu nimirum in duo
hemistichia diviso, priore duobus locis vel Daçtylum vel Sponde-
um sine discrimine statuunt, unà cum cæsura, seu syllaba longa:
posteriore autem duos Daçtylos, cum altera cæsura, seu syllaba
communi hoc modo:

1.	2.	$\frac{1}{2}$	3.	4.	$\frac{1}{2}$
Natu- Carmini-	ra sequi- bus vi-	tur ves	semina tempus in	quisque su- omne me-	a. is.

Versus pentameter hexametro subiectus carmen Elegiacum
constituit: sic dictum ab *ἔλεος*, i. e. lamentatio, quia primùm
adhiberi solitum sit lamentationi funebri: unde (quod & exempli
loco sit) illud Ovidii,

*Flebilis indignos, Elegeia, solve capillos,
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!*

De PENTAMETRO & ELEGIACO Observationes.

1. In pentametro prius hemistichium integrâ voce finiendum est, ut
cæsura penthemimeres locum habeat: Nam vitiosum est quod cæ-
surâ caret: ut,

Hæc quoque nostra sententia mentis erat. Diomed.

2. Durè

2. Durè fit in penthemimeri elisio : ut in his Catulli,
Mi misero eripuisti omnia nostra bona.

Illum affligit odore, iste perit podagrâ.

Troja virum & virtutum omnium acerba cinis.

Quos versus præterea duriores reddunt in aliis pedibus Synalæphæ vel
 Ecclipses : maximè in illo ejusdem,

Quam modò qui me unum atque unicum amicum habuit.

3. Neutrum hemistichium aptè monosyllabo terminatur : ut in his Catulli,

O di, reddite mi hoc pro pietate mea.

Aut facere, hæc à te distaque factaque sunt.

Si tamen alterum monosyllabum antecedit, aut à voce præcedente e-
 lidatur, in vitio non est : ut in his Ovidii,

Magna tamen spes est in bonitate Dei.

Premia si studio consequar ista, sat est.

Inviis oculis litera lecta tua est.

4. Pentameter optimè clauditur voce dissyllabâ : quales plerique Ovidi-
 ani. Interdum & tetrasyllabâ, vel pentasyllabâ : ut,

Maxima de nihilo nascitur historia. Propert.

Pomæque non notis legit ab arboribus. Tibull.

Lis est cum forma magna pudicitia. Ovid.

Contactum nullis ante cupidinibus. Propert.

Rarius trisyllabâ : ut,

Et caput imposuiss pressit amor pedibus. Propert.

Quolibet ut saltem rure frui liceat. Id.

5. Leonini quoque, ut in hexametro, hic vitandi : quales illi Ovidii,

Quæredant flavos per nemus omne favos.

Hoc mihi quod prodest, si tibi, lector, obest.

Si tamen non nisi postremæ utriusque hemistichii syllabæ consonent,
 tantum abest ut id pro vitioso habeatur, ut non parum quoque gratiæ
 versui inde accedat : ut,

Huc ades, & nitidas casside solve comas. Ovid.

Fulmineo celeres dissipat ore canes. Id.

Fluminis ad liquidas forte sedemus aquas. Buchan.

Idemque de hexametris ejusmodi censendum : ut,

Quamvis multa meis exiret victima sepiis. Virg.

Primus Idumeas referam tibi, Mantua, palmas. Id.

Dum petit infirmis nimium sublimia pennis

Icarus, Icaris nomina fecit aquis. Ovid.

6. In Elegiacis hexametri leniùs fluere debent, quàm cùm soli ponuntur.

7. Solet unumquodque distichon absolvere sententiam, aut saltem in cola
 definere. At omninò rarum est, nec facile imitandum, ut commatis e-
 jusdem vox una ad præcedens, altera ad sequens distichon pertineat.

Carmen ASCLEPIADÆUM.

7. Vult Asclepiadis carmen Spondeon habere
 Principio : binos hinc rite capit Choriambos :
 Pyrrhichius sequitur, quo non velocior ullus.

Vel sic: Spondeus fit primus, Dactylus alter :
 Syllaba longa subit; post Dactylus ordine duplex.

Carmen

Carmen ASCLEPIADÆUM quatuor constat pedibus, Spondeo
(sciz. duobus Choriambis, & Pyrrhichio : ut,

1. | 2. | 3. | 4.
Mace- | nas atavis | edite re- | gibus. Hor.

Alii sic metiuntur, ut primo loco habeat Spondeum, secundo
Dactylum, cum cæsura seu syllaba longa, tertio & quarto Dacty-
lum, hoc modo :

1. | 2. | $\frac{1}{2}$ | 3. | 4.
Mace- | nas ata- | vis | edite | regibus.

Not. in hoc genere :

1. Pedes singuli singulis vocibus venustè absolvuntur : ut,
Quassas, indocilis pauperiem pati. Hor.
Magnum pauperies opprobrium, iubet. Id.
2. Vitiosè primus Choriambus vel cæsura vocem mediam dirimit : ut,
in hoc Horat.

Non incendia Carthaginis impia.

Nisi Ethlipis ibi vel Synalopha locum habeat : ut,

Exegi monumentum ære perennius. Hor.

Auditam moderere arboribus fidem. Id.

Vel sit vox composita : ut in illo ejusd.

Dum flagrantia detorquet ad oscula.

Sed & hæc duriuscula sunt, nec temere imitanda.

Carmen GLYCONIUM.

8. Carmen amat trinis pedibus constare Glyconis :
Primaque Spondeo data sedes, ultima cessit
Pyrrhichio, mediumque locum Choriambus habebit.
Vel sic : Spondeo præeunte Glyconia constant
Carmina : tum duplicem sedem sibi Dactylus optat.

Carmen Glyconium tres habet pedes, Spondeum, Choriambum,
& Pyrrhichium : ut,

1. | 2. | 3.
Mens re- | gnum bona pos- | sidet. Senec.

Alii per Spondeum & duos Dactylos metiuntur, hoc modo :

Mens re- | gnum bona | possidet.

Not. Catullus primâ sede admisit Iambum : ut,

Puella & pueri integri.

Item Trochæum : ut,

Magna progenies Jovis.

Carmen SAPPHICUM & ADONIUM.

9. Sapphica plectra movens tribuat loca prima Tro-
chæo :

Spondeo

Spondeo cedant loca proxima: tertius esto
 Dactylus: hunc subeat duplex in fine Trochæus.
 Singula post ternos subdantur Adonia versus:
 In quæis Spondeum præit unum Dactylus unus.

Carmen SAPPHICUM quinque pedes recipit: primo sciz. loco Trochæum, secundo Spondeum, tertio Dactylum, quarto & quinto Trochæum. Post ternos quosque versus subjicitur ut plurimum versus ADONIUS, ex Dactylo & Spondeo constans, hoc modo:

1.	2.	3.	4.	5.
<i>Aure-</i>	<i>am quis-</i>	<i>quis medi-</i>	<i>ocri-</i>	<i>tatem.</i>
<i>Dili-</i>	<i>git tu-</i>	<i>tus caret</i>	<i>obso-</i>	<i>leti</i>
<i>Sordi-</i>	<i>bus te-</i>	<i>eti caret</i>	<i>invi-</i>	<i>dendâ.</i>

1.	2.
<i>Sobrius</i>	<i>aulâ.</i>

NOT. 1. Sapphicos commendat cæsura penthemimeres: quâ qui carent minus grati versus sunt; ut,

Concines majore poëta plectro. Hor.

Phœbe silvarumque potens Diana. Id.

2. Catullus secundâ sede interdum admittit Trochæum: ut,

Pauca nunciate mea puella.

3. Seneca etiam eadem Dactylum recipit: ut,

Quaque ad Hesperias jacet ora metas. Et,

Sumere innumeras solitum figuras.

Quorum neuter temere imitandus.

4. Reperiuntur & hic versus hypermetri, quorum ultima vocalis, propter vocalem sequentem versum inchoantem, eliditur: quales hi ap. Horat.

Plorat, et vires, animumque, moresque

Aureos educit in astra, nigroque

Invidet orco.

5. Durius aliquando prima vocis syllaba ad præcedentem versum, reliquæ ad sequentem referuntur: ut, Horat.

Grosphæ, non gemmis, neque purpurâ ve-

-nale, nec auro. Item,

Labitur ripâ, Jove non probante, u-

-xorius amnis.

Carmen PHALEUCIUM.

10. Cùm facies carmen quod adinvenisse Phaleucus Dicitur, in prima Spondeus erit regione:
 Dactylus inde datur; triplicem cui junge Trochæum.

Carmen

Carmen PHALEUCIUM quinque itidem, ut Sapphicum, pedes habet; primâ nimirum sede Spondeum, secundâ Dactylum, reliquis tribus Trochæum, hoc modo:

1.	2.	3.	4.	5.
Quod sis	esse ve-	lis ni-	hilque	malis.
Summam	nec metu-	as di-	em, nec	optes. Marti.

NOT. 1. Hoc genus nec cæsuram respuit, nec requirit.

2. Pro Spondeo primo loco non raro apud Catullum est Trochæus vel Iambus: ut,

*Gratias tibi maximas Catullus
Agit, pessimus omnium poeta.*

3. Idem quoque & secundo loco, pro Dactylo, admisit Spondeum: ut,

*Oramus, si forte non molestum est.
Femellas omnes, amice, prendi.* } quod non facile imitandum,

Carmen PHERECRATIUM.

11. Quando Pherecratio vis ludere carmine, binos
Inter Spondeos medius tibi Dactylus esto.

Carmen PHERECRATIUM tribus pedibus constat: primo loco Spondeum, secundo Dactylum, tertio Spondeum recipiens: ut,

1.	2.	3.
Nigrit	aquora	ventis. Hor.

NOT. Catullus primo loco sæpè adhibet Trochæum: ut,

Prodeas nova nupta.

Boëtius interdum Anapæstum: ut,

Simili surgit ab ortu.

Carmen IAMBICUM.

12. Sive fluant feno pede Iambica, five quaterno,
In regione pari semper dominatur Iambus:
Dactylus & Spondeus amant in sedibus esse
Imparibus: gaudent Anapæstus, Iambus iisdem:
Absit ab extremo Tribrachys, sit cætera liber.

Carminis IAMBICI duo sunt genera usitata, *Dimetrum* & *Trimetrum*.

Dimetrum quatuor pedibus constat, *Trimetrum* sex. Sic autem vocantur, quod Græci in iis dimetiendis duos pedes conjungant. Latini verò, pro numero pedum simplicium, hoc *Senarium*, illud *Quaternarium* appellant.

Primum, ex puris Iambis hi versus constabant: ut,

U

Syzigia

I.

II.

III.

Syzygiæ

Regiones

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Dimet. *Inar-**sit a-**stuo-**sus.*

Hor.

Trimet. *Swis**& i-**p/a Ro-**ma wi-**ribus.**rui.* Id.

Deinde, partim ut difficultas pangendi tolleretur, partim ut gratiores morâ redderentur, locis imparibus, i. e. primo, tertio & quinto, Spondei recepti: ut,

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Dimet. *Forti**seque-**mur pe-**ctore.*

Hor.

Trimet. *Pars fa-**nita-**tis vel-**le sa-**nari**fuit.* Sen.

Denique, vice Iambi & Spondei, admissi sunt pedes quidam temporibus iis æquales: hoc est, locis imparibus, etiam Anapæstus, Dactylus, & interdum Tribrachys: locis autem paribus (excepto ultimo, qui solum Iambum postulat) etiam Tribrachys: ut, Hor.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Dim.

{ *Canidi-**a tra-**ctavis**dapes.*{ *Vide-**re prope-**ranies**domum.*Trim. { *Quò quò**scete-**sti rui-**tis aut**cur dex-**teris.*{ *Prins-**que cæ-**lum si-**det in-**ferius**mari.*{ *Aliti-**bus at-**que cani-**bus homi-**ciâ**He-ctorem.*{ *Pavidum**que lepo-**r' aut ad-**venam**laqueo**grum.*

NOT. 1. Excipiendus ab his versus Scazon, de quo mox.

NOT. 2. Comici, quò propius ad orationem pedestrem accedant, etiam pedes eos, quos imparibus locis adhibent alii, usurpant paribus: excepto ultimo, quo semper est Iambus. Eadem licentiâ Fabulæ Phædri conscriptæ sunt.

SCAZON, seu CHOLIAMBUS.

13. Turba pedum trimetri placuit Scazontibus oris
Quatuor in primis: pes ordine quintus Iambus
Semper erit: Spondeus amat loca sexta supremus.

SCAZON, seu CHOLIAMBUS, quinto loco semper Iambum habet, sexto verò Spondeum; cæteris omnibus cum Iambico senario congruit: ut,

1.

2.

3.

4.

5.

6.

*Miser**Catul-**le, de-**snas**ine-**ptire.*

{ Cat.

*Fulse-**re quon-**dam can-**didi**tibi**soles.*

{ Mart.

*Cur in**thea-**trum Cato**seve-**re ve-**nisti?*

{ Mart.

*An ide-**ò tan-**tum ve-**neras,**ut ex-**ires?*

{ Mart.

Carmen ANACREONTÆUM.

14. Anacreontæi non parva est gratia versûs,

Syllaba

Syllaba post ternos metrum cui claudit Iambos.
Spondeum primus capit & locus, aut Anapæstum.

Carmen ANACREONTÆUM nihil aliud est, quàm Iambicum dimetrum catalecticum. In eo primus pes est Iambus, sæpè etiam Spondeus vel Anapæstus, interdum Tribrachys; secundus & tertius solum Iambus: deinde superest in fine syllaba: ut,

1.	2.	3.	$\frac{1}{2}$.	
Ades	pater	supre-	me,	} Prudent.
Quem ne-	mo vi-	dit un-	quam.	
Habet o-	mnis hoc	volu-	ptas,	} Boët.
Stimulis	agit	furen-	tes.	

Carmen TROCHAICUM.

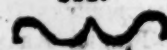
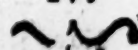
15. Octonis pedibus prodire Trochaica possunt:
Sedibus imparibus Tribrachyn vel pone Trochæum.

Liber uterque aliis: Tribrachyn solo exime fine.
Dactylon & Tribrachyn, Procleusmaticon, Spondeon,

Teque, Anapæste, pari regione locarier optant.
Sæpè sed octavus mutilus pes ire jubetur.

TROCHAICA in regionibus imparibus recipiunt Trochæum, vel etiam Tribrachyn, præterquam ultimâ sede, in qua tantum est Trochæus: sedibus autem paribus, præter Trochæum & Tribrachyn, admittunt etiam Spondeum, Dactylum, Anapæstum, raro Procleusmaticum, Iambum verò planè respuunt, ut & Iambica Trochæum.

Ex Trochaicis usitatissimum est tetrametrum, sive octonarium catalecticum, constans septem pedibus, cum semipede, seu syllaba residua: ut in Floridis veteris poetæ,

I.	II.	III.	IV.
			
1. Consu-	2. les fi-	3. unt quot-	4. annis et no-
Soins	aut Rex,	aut Po-	viPro-consu-les:
		eta non quot-	annis nasci-tur.

NOT. 1. Quamvis opposita videantur Iambica & Trochaica, magna tamen inter ea affinitas est. Si enim syllabam unam aut alteram principio versûs Trochaici addideris, Iambicum efficies: contra, si syllabam eam principio Iambici detraxeris, Trochaicum relinques.

NOT. 2. In Trochaico tetrametro fugienda omnino cæsura post quartum pedem.

pedem, qui versum in duo hemistichia dividit: ut in hymno Ecclesiastico in passione Domini,

*Pange lingua gloriosi | prælum certaminis,
Et super crucis trophæo | dic triumphum nobilem.
Qualiter Redemptor orbis | immolatus vicerit.*

NOT. 2. Comici eadem quâ in Iambicis licentiâ in Trochaicis utuntur: eisdem enim in locis imparibus, quos alii in paribus, pedes promiscuè adhibent, præterquam in regione septima.

Carmen ANAPÆSTICUM.

16. Quatuor ex pedibus Anapæstica carmina finge.
Quâ regione velis, princeps Anapæstus habetur:
Spondeus permistus huic & Dactylus esto.
Dactylus exul erit quartâ sede atque secundâ.

ANAPÆSTICI versus ita dicuntur, quòd quâvis regione Anapæstum recipiant. Loço tamen Anapæsti Spondeum vel Dactylum eorundem temporum pedes admittunt. Atque hoc ita promiscuè fit, ut in versu, qui Anapæsticus vocatur, nullus interdum sit Anapæstus.

Eorum varia genera sunt: at omnium suavissimum & frequentissimum est quod Aristophanium sive Pindaricum dicitur, constans quatuor pedibus, qui ferè sunt Dactyli vel Spondei, intermistis Anapæstis: ita tamen ut rarissimè Dactylus in secunda vel quarta regione adhibeatur: ut, Senec.

1.	2.	3.	4.
Quanti	casus	huma-	na rotant:
Minus in	parvis	fortu-	na fuerit,
Leuius-	que ferit	levio-	ra Deus.

NOT. 1. Venustiores sunt Anapæstici, qui omni cæsura carent: ut, Sen.

Plures fulgor concitat aula.

Capit hic Regi proximus ipsi

Clarus claras ire per urbes.

Urit miserum gloria pectus.

NOT. 2. Proximi his sunt quibus unaquæque dipodia vocem terminat: ut,

Pectora longis hebetata malis

Jam sollicitas ponite curas. Senec.

NOT. 3. Solent Tragici Anapæsticis aliquot subjicere Adonium.

Carmen HORATIANUM.

Simplicibus Carminum generibus suprâ explicatis visum est subjicere unum genus compositum, quod ab Horatio, qui eo plurimum delectabatur, HORATIANI nomen accepit.

Constat autem hoc carmen quatuor versibus, quorum duo primi sunt Dactylici Alcaici, tertius Iambicus Archilochius, quartus Dactylicus Alcaicus à prioribus diversus: ut,

Virtus

Virtus repulsa nescia sordida

Intaminatis fulget honoribus :

Nec sumit, aut ponit secures

Arbitrio popularis aura.

Sed de singulis paulò accuratius agendum.

1. *Dactylicus ALCAICUS major.*

17. Alcaici loca prima tenet Spondeus, Iambus,
Vatis ad arbitrium: sed Iambus fede secundâ;
Dein cæsura: duo hinc geminus loca Dactylus
ambit.

Primus ac secundus carminis HORATIANI versus est Dactylicus ALCAICUS major tetrameter hypercatalectus constans penthemimere Iambicâ, i. e. Spondeo vel Iambo (sed sæpius Spondeo, Iambo, & cæsura, seu syllabâ longâ; deinde duobus Dactylis: ut,

1.	2.	$\frac{1}{2}$	3.	4.
Virtus	repul-	sa	nescia	sordida
Inta-	mina-	tis	fulget ho-	noribus.

2. *Iambicus ARCHILOCHIUS.*

Proximus Archilochi gradietur Iambicus: orâ
Cui primâ ac ternâ relident Spondeus, Iambus,
Ad libitum: sed Iambus inest in parte secunda
Solutus, & in quarta: dabit unica syllaba finem.

Tertius versus est Iambicus ARCHILOCHIUS dimeter hypercatalectus, qui primo & tertio loco Spondeum, nonnunquam & Iambum recipit: secundo & quarto solum admittit Iambum, cum syllaba in fine Residua: ut,

1.	2.	3.	4.	$\frac{1}{2}$
Nec su-	mit aut	ponit	secu-	res.

3. *Dactylicus ALCAICUS minor.*

Dactylicus tandem Alcaicus subit ordine quartus,
Quatuor ex pedibus constans: loca Dactylus ornat
Duplex prima duo, sed proxima bina Trochæus.

Quartus versus est Dactylicus ALCAICUS minor tetrameter acatalectus primo & secundo loco Dactylum recipiens, tertio & quarto Trochæum: ut,

1.	2.	3.	4.
Arbitri-	o popu-	laris	aura.

APPENDIX. I.

Pleniorum de variis carminum generibus Commentarium exhibens.

CARMEN, ex pedum constitutione vel Simplex est, seu Monocolon, vel Compositum, seu Polycolon.
 Monocolon est quod uno versuum genere; POLYCOLON quod pluribus generibus constat.

I. De Carmine SIMPLICE, seu MONOCOLO.

Ex variis Carminum Simplicium divisionibus, omnium commodissima ea videtur, quæ a crebriore seu potiore in ipsis pede desumpta est.

Hoc igitur pacto, Versus Latini in octo præcipua genera, Pyrrhichicos, Dactylicos, Anapesticos, Iambicos, Trochaicos, Choriambicos, Iouicos & Mixtos, tribui possunt.

1. De Versibus PYRRHICHICIS.

I. Unicum genus est Pyrrhichicum, duobus vel pluribus Pyrrhichiis constans, quale illud Ausonii, Parental. 27.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Et a-	mita	Vene-	ria	prope-	riter	obit:
Cui	brevi-	a me-	la mo-	difi-	ca re-	cino,
Cinis	uti	placi-	dula	supe-	ra vi-	geat,
Cale-	ripes	ade-	at lo-	ca ta-	ci' E-	rebi.

2. De Versibus DACTYLICIS.

II. Primum genus est Dactylicum heroicum hexametrum, de quo reg. 5.

III. Secundum genus est Pentametrum Elegiacum, de quo reg. 6.

IV. Tertium genus est Archilochium dimetrum hypercatalectum, constans duobus Dactylis & syllabâ: ut,

1.	2.	$\frac{1}{2}$
Pulvis &	umbra fu-	mus.

V. Quartum genus est Alcmanium trimetrum hypercatalectum, constans tribus Dactylis continuatis, & syllabâ: ut,

1.	2.	3.	$\frac{1}{2}$
Te quoque	luce sub	occidu-	a,
Sumere	cum monet	bora ci-	bum,
Nosstra, De-	us, canet	harmoni-	a. Prudent.

VI. Quintum genus est Alcmanium trimetrum hypercatalectum in hoc à superiore diversum, quod primâ & secundâ sede etiam Spondeum recipiat: ut,

1.	2.	3.	$\frac{1}{2}$
Uaus &	nim re-	ram pater	est.
Hic clau-	sit mem-	bris ani-	mos. Boët.

VII. Sextum genus est Alcmanium tetrametrum acatalectum, quod primo, secundo & tertio loco promiscuè recipit vel Dactylum vel Spondeum; quarto solum Dactylum: ut,

1. Lumin-

1.	2.	3.	4.
Lumini- Nimbo- Desuper	busque pri- sisque po- in ter-	or redi- lus stetit ram nox	is vigor. imbribus. funditur. Boët.

VIII. Septimum genus est Adonium dimetrum, de quo reg. 9.

IX. Octavum genus est Pherecratium trimetrum, de quo reg. 11.

X. Nonum genus est Alcmanium tetrametrum acatalectum, constans quatuor pedibus, quorum duo priores indifferenter sunt Dactyli vel Spondei, tertius solum Dactylus, quartus solum Spondeus: ut,

1.	2.	3.	4.
Ibimus O for-	o soci- tes pe-	i comi- joragae	tesque. passi. Hor.

XI. Decimum genus est Alcmanium tetrametrum catalectum, constans una syllaba longa, vel duabus brevibus: deinde vel Dactylo vel Spondeo; tum Dactylo; ac postremo Spondeo: ut,

$\frac{1}{2}$	2.	3.	4.
Qui Ani- Nec Fe-	se volet mos domet victa li- dis sub-	esse po- ille fe- bidine mittat ha-	tentem, roces; colla benis. Boët.

NOT. Octo proximè memorata versuum Dactylicorum genera nihil aliud sunt præterquam partes sive segmenta carminis hexametri heroici: quorum quatuor prioribus, pars posterior, quatuor posterioribus pars prior sit quasi detruncata. Sic in prima Virg. Ecl. *Tityre tu patula*, Dactylicorum constituit genus tertium: *Quid facerem, neque servitio*, genus quartum: *Hic il- lum vidi juvenem*, genus quintum: *Namque erit ille mihi semper Deus*, genus sextum, *Tegmine fagi*, genus septimum: *Pressi copia lactis*, genus octavum: *Sera tamen respexit inertem*, genus nonum: *Recubans sub tegmine fagi*, genus decimum.

XII. Undecimum genus est Alcmanium tetrametrum hypercatalectum, constans penthemimere heroica, i. e. primâ & secundâ regione vel Dactylo vel Spondeo, cum syllabâ longâ: deinde versu Adonio, seu Dactylo cum Spondeo: ut,

1.	2.	$\frac{1}{2}$	3.	4.
Heu quàm Mens hebet Tendit in	præcipi- & propri- exter-	ti â nas	mersa pro- luce re- ire te-	fundo littâ, nebras. Boët.

NOT. Hoc genus ex duobus segmentis hexametri heroici, selsquipede de medio extrito, constituitur: quale esset illud,

Tityre tu patula ————— *tegmine fagi*,

XII. Duodecimum genus est Ithyphalicum, seu Priapeium, tetrametrum acatalectum, constans tribus Dactylis, & Pyrrhichio, seu Iambo: ut,

1.	2.	3.	4.
Qui fere- Liberat Falce ru-	re ingenu- arva pri- bos fili-	um volet us fruti- cemque re-	agrum, cibus, secat. Boët.

XIV. Decimum tertium genus est Alcaicum tetrametrum hypercatalectum, de quo reg. 17.

XV. Decimum quartum genus est Alcaicum tetrametrum acatalectum, de quo etiam reg. 17.

XVI. De-

160 PROSODIÆ CAP. III.

XVI. Decimum quintum genus est Bucolicum hexametrum, in quo quartus pes semper est Dactylus: ut,

Ab Jove principium, Muse: Jovis omnia plena. Virg.

Not. Theophrastus (ut notat Fortunatianus) hanc legem Bucolicorum censuret, Virgilius neglexit.

XVII. Decimum sextum genus est versus hexameter qui dicitur Miurus, seu Teliambus, cujus sciz. ultimâ sede ponitur Iambus vice Spondei: ut, *Dirige odoriferos ad caca cubilia canes. Liv. Andron.*

3. De versibus ANAPÆSTICIS.

XVIII. Primum genus est Anapæsticum Aristophanium tetrametrum acataleſtum, de quo reg. 16.

XIX. Secundum genus est Simonidium dimetrum acataleſtum, cujus prior regionem possidet vel Anapæstus, vel Dactylus, vel Spondeus; posteriorem vel Anapæstus, vel Spondeus: ut,

1.	2.
Defle-	te virum,
Quo non	alius
Potuit	citiùs
Discere	causas,
Unâ	tantum
Parte au-	ditâ,
Sæpe &	neutrâ. Senec.

XX. Tertium genus est Partheniacum tetrametrum cataleſtum, quod habet primâ & secundâ sede vel Anapæstum, vel Spondeum; tertiâ solum Anapæstum, ac demum syllabam longam: ut,

1.	2.	3.	$\frac{1}{2}$
Utinam	modò no-	stra redi-	rent
In mo-	res tem-	pora pri-	scos. Boët.

Not. Hoc genus, mutatâ metiendi ratione, cum Dactylico Alcmanio tetrametro cataleſto (de quo No. XI.) concurrit, hoc modo:

$\frac{1}{2}$	2.	3.	4.
Uti-	nam modò	nostra re-	dirent
In	mores	tempora	priscos.

XXI. Quartum genus est Archebulium pentametrum acataleſtum, constans quatuor Anapæstis, & Bacchio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.
Tibi na-	scitur o-	mne pecus,	tibi cre-	scit hædus. Ter. Maur.

5. De versibus IAMBICIS.

XXII. Primum genus est Iambicum monometrum, sive binarium, constans duobus Iambis: ut,

1.	2.
Cave	malum.
Tene	bonum.

XXIII. Secundum genus est Anacreonticum dimetrum cataleſtum, de quo reg. 14.

XXIV. Tertium genus est Archilochium dimetrum acataleſtum, de quo reg. 12.

XXV. Quartum genus est Archilochium dimetrum hypercataleſtum, de quo reg. 17.

XXVI. Quintum

XXVI. Quintum genus est Archilochium trimetrum catalectum, quod primâ sede Iambum habet vel Spondeum, secundâ Iambum, tertiâ Spondeum, quartâ & quintâ Iambum, cum syllaba communi : ut,

1.	2.	3.	4.	5.	$\frac{1}{2}$
Trabunt-	que sic-	cas ma-	china	cari-	nas.
Nec pra-	ta ca-	nis al-	bicant	prui-	nis. Hor.

XXVII. Sextum genus est Archilochium trimetrum catalectum, hoc solo superiore diversum, quod tertio loco vel Spondeum vel Iambum recipiat : ut,

1.	2.	3.	4.	5.	$\frac{1}{2}$
Mea	reni-	des in	domo	lacu-	nar.
Premunt	colu-	mnas ul-	timâ	reci-	fas. Hor.

XXVIII. Septimum genus est Archilochium trimetrum acatalectum, de quo reg. 12.

XXIX. Octavum genus est Scazon, sive Choliambus, trimeter acatalectus, de quo reg. 13.

XXX. Nonum genus est Galliambicum senarium acatalectum, constans sex pedibus, quorum primus Anapaestus, secundus & tertius Iambus, quartus & quintus Dactylus, sextus Anapaestus : ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Super al-	ta ve-	stus A-	tys cele-	ri rate	maria.
Phrygium	nemus	cita-	to cupi-	dè pede	tetigit,
Adiit-	que opa-	ca sil-	vis redi-	mita lo-	ca Dea. Catull.

Not. Hoc genus tertiâ regione semper Iambum, quintâ semper Dactylum, sextâ semper Anapaestum exigit. In secundâ autem pro Iambo recipit interdum Anapaestum, & meliøre jure Tribrachyn, uti & in quartâ pro Dactylo Spondeum. Imò & alios (licet rariùs) pedes admittit, ut in primâ sede Spondeum, Creticum & Proceleusmaticum : in secundâ Spondeum & ejus comparem Dactylum : in quartâ Iambum. Sed in carmine minùs usitato usitationes solum ponere satius duximus. Cæteros Atys Catulli indicabit.

XXXI. Decimum genus est Saturnium trimetrum hypercatalectum; quod quarto loco solum Spondeum, cæteris quinque solum Iambum, cum syllaba in fine residua, habet : ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	$\frac{1}{2}$
Dabunt	malum	Metel-	li Na-	vio	Pot-	te. Ter. Maur.

XXXII. Undecimum genus est Hipponasteum tetrametrum catalectum, quod ex septem Iambis constat, cum syllabâ longâ; admissio tamèn locis imparibus nonnunquam Spondeo : ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	$\frac{1}{2}$
Et in-	solen-	ter e-	stues,	velut	minu-	ta ma-	gno
Depren-	sa na-	vis in	mari	vesa-	nien-	te ven-	to. Catull.

XXXIII. Duodecimum genus est tetrametrum sive octonarium acatalectum quod & quadratum dicitur. Habet octo pedes, inter quos ultimus semper Iambus : reliqui locorum parium Iambi vel Tribraches; imparium verò Iambi aut Spondei, aut his compares, Tribraches, Anapaesti aut Dactyli : ut, Ter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Suspi-	cio-	si ad con-	tumie-	liam o-	mnia ac-	cipiant	magis.

At Comicis, qui soli ferè hoc genere utuntur, major licentia est. Ii enim, quò propius (uti diximus) ad orationem solutam accedant, etiam pedes, imparibus alioquin sedibus adhiberi solitos, usurpant paribus, & contra; excepto tamèn ultimo loco; quò semper est Iambus. Sic in isto Ter.

1. | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | 8.
Pecu- | niam in | loco | neglige- | re ma- | ximum in- | terdum est | lucrum.
 Quartum sedem occupat Anapæstus. In his autem ejusd.

1. | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | 8.
Ego jam | transa- | ctâ re | convor- | tam me | domum | cum obso- | mio,
Propter | suam im- | poten- | tiam | se sem- | per cre- | dunt ne- | gli.
 Prioris fede secundâ & quartâ, posterioris sextâ, collocatur Spondeus.

Eadem est in trimetris ratio: ut,

1. | 2. | 3. | 4. | 5. | 6.
Si id est | pecca- | tum, pec- | catum im- | pruden- | tiâ est. Ter.

Ubi omnes pedes, præter primum & ultimum, Spondei sunt.

Item in tetrametris catalectis: ut,

1. | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | 8.
Hem isthoc | verbo an- | mus mî | rediit, | & cu- | ra ex cor- | de exces- | sit. Ter.

Ubi secundam sedem Dactylus, sextam Spondeus occupant.

5. De Versibus TROCHAÏCIS.

XXXIV. Primum genus est Trochaicum Pancratium monometrum hypercatalectum, constans duobus Trochæis & syllabâ: ut,

1. | 2. | $\frac{1}{2}$
Nulla | jam fi- | des. Scalig.

XXXV. Secundum genus est Ithyphallicum dimetrum brachycatalectum, quod constat tribus Trochæis: ut,

1. | 2. | 3.
Huc a- | des Ly- | æ. Scalig.

XXXVI. Tertium genus est Euripidæum dimetrum catalectum, quod habet tres Trochæos (& secundo interdum loco Spondeum) cum syllabâ: ut,

1. | 2. | 3. | $\frac{1}{2}$
Non e- | bur ne- | que aure- | um. Hor.
Vota | supplex | offe- | ram. Buchan.

XXXVII. Quartum genus est Alcmæanum dimetrum acatalectum, constans quatuor Trochæis: secundo etiam loco Spondeum, ejusque compares Dactylum & Anapæstum recipiens: ut,

1. | 2. | 3. | 4.
Inco- | la ter- | rarum, ab | ortu.
Solis | ulti- | mum ad cu- | bile. Buchan. Pl. 66.
Eja | Domino | jubi- | late. Ibid.
Consci- | os scele- | ris ne- | fandî. Ibid.

XXXVIII. Quintum genus est Anacreonticum dimetrum acatalectum, habens primo loco Pyrrhichium, cæteris tribus Trochæum: ut,

1. | 2. | 3. | 4.
Age | cuncta | nupti- | ali
Redi- | mita | vere | tellus
Cele- | bra to- | ros he- | riles. Claudian.

XXXIX. Sextum genus est Archilochium tetrametrum catalectum, de quo reg. 15.

XL. Septimum genus est Hipponactæum tetrametrum acatalectum, quadratum aliter dictum; constans octo Trochæis, recipiens tamen locis imparibus

ribus etiam Spondeum, ejusque compares Anapæstum, Dactylum & interdum Proceleusmaticum; paribus autem etiam Tribrachyn: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Appe-	tente	vere	primo	cum te-	ner vi-	rescit	annus
Vini-	torque	falce	tonfos	viti-	bus ma-	ritat	ulmos.

Scal in Farrag.

Comici, eadem quâ in tetrametris catalecticis licentiâ, omnes ferè quos nominavi pedes omnibus in locis promiscuè usurpant: ut, Ter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Ilâne	te hinc ab-	isse, &	vitam	tuam tu-	tandam ali-	is de-	disse?
Alios	tuam rem	credi-	disti,	magi, quàm	tete ani-	madvor-	furos?
Nam ut e-	rânt ali-	a, illi	certè,	quæ nunc	tibi do-	mi est, con-	fuleres.

Nor. In primo & secundo versu tuam esse monosyllabum.

XL1. Octavum genus est Sapphicum pentametrum acatalectum, de quo reg. 9.

XLII. Nonum genus est Phaleucium pentametrum acatalectum, de quo reg. 10.

6. De Versibus CHORIAMBICIS.

XLIII. Primum genus est Choriambicum Aristophanium dimetrum acatalectum, constans Choriambo & Bacchio vel Amphibrachy: ut,

1.	2.
Lydia, dic	per omnes.

Hor.

XLIV. Secundum genus est Glyconium trimetrum acatalectum, de quo reg. 8.

XLV. Tertium genus est Asclepiadæum tetrametrum acatalectum, de quo reg. 7.

XLVI. Quartum genus est Alcaicum pentametrum acatalectum, constans Spondeo, tribus Choriambis & Pyrrhichio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.
Seu plu-	res hiemes,	seu tribuit	Juppiter ul-	timam.

Hor.

XLVII. Quintum genus est Alcaicum Epichoriambicum tetrametrum acatalectum, constans Epitrito secundo, duobus Choriambis & Bacchio: ut,

1.	2.	3.	4.
Te Deos o-	ro, Sybarin	cur properes	amando.

Hor.

7. De Versibus IONICIS.

XLVIII. Primum genus est Ionicum à majore purum, tetrametrum acatalectum, quod ex quatuor Ionicis à majore consistit: ut,

1.	2.	3.	4.
Fecit satis	agram rabi-	em qui domu-	it femina.

Scalig.

XLIX. Secundum genus est Ionicum à majore impurum, seu Sotadeum, quod tres habet Ionicos à majore cum Spondeo: ut,

1.	2.	3.	4.
Tuto maris	iras videt	de littore	nauta.

Nor. 1. Sæpius hoc genus tertiâ sede pro Ionico à majore Ditrochæum recipit: ut,

1.	2.	3.	4.
Has cum gemi-	na compede	dedicat ca-	tenas,
Saturne, ti-	bi Zoilus	annulos pri-	ores.

Martial.

Nor. 2. Admittit etiam omnibus locis, præter ultimum, Pæonem secundum, Epitritum secundum & Ditrochæum.

NOT. 3. In omnibus ferè regionibus longa in duas breves resolvi potest: ut,

1.	2.	3.	4.
Elementa ru-	des qua pue-	ros docent ma-	gistri. Ter. M. de lit. v. 1.
Vocalis ut	illam late-	re ex utroque co-	arctet. Ibid. v. 83.
Quum dico la-	yor, dico ni-	ves, pluvia, no-	valet. Ibid. v. 95.
Diversa va-	lent, alia do-	cent, ordine	nullo. Ibid. v. 179.

L. Tertium genus est Ionicum à minore sic dictum, quòd ubique pes ille unde nomen accepit, locum habeat. Estque vel trimetrum, vel tetrametrum. Sic apud Hor. Carm. iii. 12. duobus trimetris subjicitur tetrametrum:

1.	2.	3.	4.
Miserarum est,	neque amori	dare ludum,	
Neque dulci	malò vino	lavere; aut ex-	
animari	metuentes	patræ ver-	bera lingua.

NOT. Docet tamen eruditissimus Bentleius hoc carmen Horatii decem pedibus Ionicis à minore absque ulla pausa decurrere; totamque adeo eam Oden quatuor ejusmodi decapodiis finiri.

8. De versibus MIXTIS.

Versus MIXTI (quos Græci *Ἀσυναρτήτοι*, sive Inconnexos vocant) sunt cum duo diversi generis cola in unum concluduntur. Eorum varia genera sunt: nos ea tantum memorabimus, quorum exempla apud Poëtas Latinos jam reperiuntur.

LI. Primum genus est Dactylico-Trochaicum Archilochium: cujus prius colon est tetrametrum Heroicum, sive quatuor primi pedes carminis Heroici: posterius colon est Trochaicum Ithyphallicum dimetrum brachycatalectum, sive tres Trochæi: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Solvitur	acris hi-	ems gra-	tâ vice	veris	& Fa-	voni. Hor.

NOT. Quidam ex duobus colis duos versus constituunt, in hunc modum:

1.	2.	3.	4.
Solvitur	acris hi-	ems gra-	tâ vice.

1.	2.	3.
Veris	& Fa-	voni.

LII. Secundum genus est Elegio-Iambicum Archilochium: cujus prius colon est pars posterior pentametri Elegiaci; posterius verò Iambicum dimetrum acatalectum: ut,

1.	2.	$\frac{1}{2}$	3.	4.	5.	6.
Scribere	versicu-	los,	amo-	re per	cussum	gravi. Hor.

NOT. Vulgò hunc versum in binos dividunt:

Scribere	versicu-	los,	
Amo-	re per-	cussum	gravi.

LIII. Tertium genus est Dactylicum Priapeium hexametrum acatalectum, ex duobus tomis, utrâque trium pedum, versûs hexametri conflatum: sed ita ut in utriusque prima sede ponatur Spondeus, vel ejus loco Trochæus, aut Iambus; prioris sedem secundam & tertiam occupet Dactylus; posterioris pes secundus Dactylus sit, ultimus Spondeus. Porro in hoc genere ultima prioris coli syllaba pro communi habetur: ut, Catull.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Hunc lu-	cum tibi	dedico	confe-	croque Pri-	ape.
Qua do-	mus tua	Lampsaci est	quaque	silva Pri-	ape:
Nam te	precipu-	è in suis	urbi-	bus colit	ora
Helle-	sponsa,	cæteris	ostre-	osior	oris.

LIV. Quartum genus est Anapæstico Ithyphallicum : cujus prius colon est Anapæsticum tetrametrum catalecticum, sive tres Anapæsti (vel primo & secundo loco Spondei) cum syllaba : posterius Trochaicum Ithyphallicum, sive tres Trochæi : ut,

1.	2.	3.	$\frac{1}{2}$	4.	5.	6.
Ithyphal-	lica por-	ro dicā-	runt	Musi-	ci Po-	eta. Ter. M.

LV. Quintum genus est Iambico-Elegiacum : in quo, ordine No. lii. inverso, pars Iambici præcedit, & pars Elegiaci subsequitur : ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	$\frac{1}{2}$
Nives-	que de-	ducunt	Jovem :	nunc mare	nunc silv-	a. Hor.

NOT. Vulgò & ex hoc uno duos versus faciunt : ut,

Nives- | que de- | ducunt | Jovem :

Nunc mare | nunc silv- | a.

LVI. Sextum genus est Choriambico-Dactylicum : in quo prius colon est Glyconium, primâ sede habens frequentius Trochæum ; posterius Pherecratium est, Trochæum itidem initio ferè assumens : ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.
O Co-	lonia, que	cupis	ponte	ludere	longo. Catull.

LVII. Septimum genus est Choriambico-Trochaicum : cujus prius colon constat ex Choriambico dimetro, sive duobus Choriambis : posterius ex Trochaico dimetro brachycatalecto, cujus primus pes Dactylus sit, cæteri Trochæi : ut,

1.	2.	3.	4.	5.
vestiat Al-	pinus apex	et rube-	ant pru-	ina. Claudian.

LVIII. Octavum genus est Trochaico-Dactylicum : cujus prior pars penthemimeres Trochaica est, primâ sede Trochæum, secundâ Spondeum vel Dactylum, cum syllaba, habens ; posterius Adonium, sive Dactylus & Spondeus : ut,

1.	2.	$\frac{1}{2}$	3.	4.
Si quis	Arctu-	ri	sidera	nescit. } Boët.
Cum ni-	mis cele-	res	explicit	ortus. }

LIX. Nonum genus est Iambico-Dactylicum : cujus prior pars est penthemimeres Iambica, constans duobus Iambis cum syllaba longa ; sæpius vñmen primo loco Spondeum ; secundo interdum Tribrachyn recipiens : posterior autem pars, ut in superiore, Adonium est : ut,

1.	2.	$\frac{1}{2}$	3.	4.
Propin-	qua sum-	mo	cardine	labi. } Boët.
Mergat-	que se-	ras	aquore	flammas. }
Stupet-	que subi-	tis	mobile	vulgus. }

¶ Prædictis versuum generibus, à potiore in ipsis pede denominatis, alii alios addunt, Spondiacos, Molossicos, Pæonicos, Antispasticos, &c. eorum etiam quos meminimus plura genera recensent. Sed cum nullum ferè carmen ex his conditum jam reperiatur, eos consultò omisimus.

Mix-

¶ Mixtorum porro generibus accenseri possunt & quædam ex superioribus alia. Hoc pacto carmen Saturnium statui potest Iambico Trochaicum, cujus prius membrum sit Iambicum dimetrum catalectum; posterius Trochaicum dimetrum brachycatalectum, hoc modo:

1.	2.	3.	$\frac{1}{2}$	4.	5.	6.
Dabunt	malum	Metel-	h	Navi-	o Po-	eta.

Eadem ratione Cl. Bentleius Alcaicum (quod Epichoriambicum vocant) No. xlvii. in duo cola dispescit, quorum prius sit Trochaicum Archilochium dimetrum acatalectum, cujus secundam sedem occupet Spondeus, quartam Iambus: posterius verò Trochaicum (aut si mavis Iambicum) Archilochium dimetrum catalectum, ex Trochæo, duobus Iambis cum syllaba constans hoc modo:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	$\frac{1}{2}$
Te De-	os o-	ro, Sy-	barim	cur pro-	peres	aman-	do.

II. De Carmine composito, seu POLYCOLO.

Carmen POLYCOLON duplici modo distingui solet, 1. Pro varietate versuum qui in eo adhibentur. 2. Pro numero versuum quibus constat, priusquam fiat *Strophe*, sive ad primi generis versum reditus.

1. Pro varietate Versuum carmen *Polycolon*, vel *Dicolon* est, seu bimbrem; vel *Tricolon*, seu trimembre. Veteres ulterius non procedebant:

DICOLON est ubi duo sunt genera versuum: *TRICOLON*, ubi tria.

2. Pro versuum in *Strophe* numero, carmen aliud est *Distrophon*, aliud *Tetraphon*, aliud denique, extra quod Poëtæ antiqui nunquam egrediuntur, *Pentastrophon* est.

DISTROPHON	} est cum post	secundum	} versum reditur ad pri-
TRISTROPHON		tertium	
TETRASTROPHON		quartum	
PENTASTROPHON		quintum	

1. De Carminibus DICOLIS DISTROPHIS.

LX. Primum genus est Elegiacum, seu Dactylicum heroicum hexametrum cum Dactylico pentametro: de quibus No. ii. & iii. ut,

Sponte sua numeros carmen veniebat ad aptos:

Et, quod tentabam dicere, versus erat. Ovid.

LXI. Secundum genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Archilochio dimetro hypercatalecto: de quibus No. ii. & iv. ut,

Diffugere nives, redeunt jam gramina campis,

Arboribusque comæ. Hor.

LXII. Tertium genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Alcmænio tetrametro acatalecto: de quibus No. ii. & vii. ut,

Tunc me discussa liquerunt nocte tenebra,

Luminibusque prior rediit vigor. Boët.

LXIII. Quartum genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Alcmænio tetrametro catalecto: de quibus No. ii. & x. ut,

Laudabant alii claram Rhodon, aut Mitylenen,

Aut Ephesum, bimariseve Corinthi. Hor.

LXIV. Quintum genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Alcmænio tetrametro catalecto, vel, ut alii eum nuncupant, Anapæstico Partheniaco tetrametro catalecto: de quibus No. ii. & ix. vel xx. ut,

O qui perpetuis orbem moderaris habenis,
Placido bonus exsere vultus. Buch. Ps. 68.

LXV. Sextum genus est Dactylicum hexametrum, cum Iambico dimetro catalecto: de quibus No. ii. & xxiv. ut,

Nox erat & cælo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera. Hor.

LXVI. Septimum genus est Dactylicum hexametrum, cum Iambico trimetro: de quibus No. ii. & xxviii. ut,

Altera jam teritur bellis civilibus atas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit. Hor.

LXVII. Octavum genus est Dactylicum hexametrum, cum Elego-Iambico Archilochio: de quibus No. ii. & lii. ut,

Te Regem Dominumque canam, dum lucida volvet
Lucidus astra polus, & unicum colam Deum. Buchan. Psal. 145.

* Ita, ex mente Cl. Bentleii constituendum hoc carmen: at Buchananus ipse in tres versus (ut in No. c.) distinxit.

LXVIII. Nonum genus est Dactylicum hexametrum, cum Iambico-Elegiaco: de quibus No. ii. & lv. ut,

Horrida tempestas cælum contraxit & imbres
Nivesque deducunt Jovem: nunc mare, nunc silva. Hor.

LXIX. Decimum genus est Dactylicum Alcmanium trimetrum hypercatalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto: de quibus No. vi. & ix. ut,

Omne hominum genus in terris
Simili surgit ab ortu. Boët.

LXX. Undecimum genus est Dactylicum Alcmanium tetrametrum acatalectum, cum Dactylico Archilochio dimetro hypercatalecto: de quibus No. vii. & iv. ut,

Quam thalamo, tædisque jugalibus
Invida mors rapuit. Auson. Parent. 25.

LXXI. Duodecimum genus est Dactylicum Alcmanium tetrametrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto: de quibus No. vii. & xxiv. ut,

Sunt etenim pennæ volucres mihi,
Quæ celsa, consendant poli. Boët.

LXXII. Decimum tertium genus est Iambicum Anacreonticum dimetrum catalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto: de quibus No. xliii. & ix. ut,

Quisquis volet perennem
Cautus ponere sedem. Boët.

LXXIII. Decimum quartum genus est Iambicum trimetrum acatalectum, cum pentametro Elegiaco: de quibus No. xxviii. & iii. ut,

Quamvis fluente dives auri gurgite
Non expleturas cogat avarus opes. Boët.

LXXIV. Decimum quintum genus est Iambicum trimetrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto: de quibus No. xxviii. & xxiv. ut,

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula. Hor.

LXXV. Decimum sextum genus est Iambicum trimetrum acatalectum, cum Elego-Iambico Archilochio: de quibus No. xxviii. & lii. ut,

Petti, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos, amore percussum gravi. Hor.

LXXVI. Decimum septimum genus est Iambicus Scazon, cum Iambico dimetro acatalecto: de quibus No. xxix. & xxiv. ut,

Verona docti syllabas amat vatis ;

Marone felix Mantua est. Martial.

LXXVII. Decimum octavum genus est Trochaicum Euripidæum dimetrum catalectum, cum Iambico dimetro acatalecto : de quibus No. xxxvi. & xxiv. ut,

Orbis omnis incola,

A Sole Eo. ad Hesperum. Buchan.

LXXVIII. Decimum nonum genus est Trochaicum Euripidæum dimetrum catalectum, cum Iambico Archilochio trimetro catalecto : de quibus No. xxxvi. & xxvii. ut,

Non edur neque aureum

Mea renidet in damo lacunar. Hor.

LXXIX. Vigessimum genus est Trochaicum Alcmæanum dimetrum acatalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto : de quibus No. xxxvii. & ix. ut,

Quos vides sedere celsos

Soliti culmine Reges. Boët.

LXXX. Vigessimum primum genus est Trochaicum oſenarium catalectum, cum Iambico trimetro acatalecto : de quibus No. xxxix. & xxviii. ut,

Ore pulchro, & ore muta; scire vis que sim? Volo.

Imago Ruffi rhetoris Pictavici. Auson. Epig. 51.

LXXXI. Vigessimum secundum genus est Sapphicum pentametrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto : de quibus No. xli. & xxiv. ut,

Gentis humane pater atque custos,

Quam sancta majestas tui. Buchan.

LXXXII. Vigessimum tertium genus est Sapphicum pentametrum acatalectum, cum Choriambico Glyconio trimetro acatalecto : de quibus No. xli. & xlv. ut,

Cum polo Phæbus roseis quadrigis

Lucem spargere cæperit. Boët.

LXXXIII. Vigessimum quartum genus est Phaleucium pentametrum acatalectum, cum pentametro Elegiaco : de quibus No. xlii. & iii. ut,

Quid tantos juvat excitare motus,

Et propria fatum sollicitare manu. Boët.

LXXXIV. Vigessimum quintum genus est Phaleucium pentametrum acatalectum, cum Dactylico Alcaico tetrametro acatalecto : de quibus No. xlii. & xv. ut,

Quamvis se Tyrio superbus ostro

Comeret & niveis lapillis. Boët.

LXXXV. Vigessimum sextum genus est Phaleucium pentametrum acatalectum, cum Sapphico pentametro acatalecto : de quibus No. xlii & xli. ut,

Hic portus placida manens quiete,

Hæc patens unum miseris asyllum. Boët.

LXXXVI. Vigessimum septimum genus est Choriambicum Aristophanum dimetrum acatalectum, cum Alcaico Epichoriambico tetrametro acatalecto : de quibus No. xliii. & xlvii. ut,

Lydia dic per omnes

Te Deos oro, Sybarin cur properes amando. Hor.

LXXXVII. Vigessimum octavum genus est Choriambicum Glyconium trimetrum acatalectum, cum Choriambico Asclepiadæo tetrametro acatalecto : de quibus No. xlv. & xlv. ut,

Sic te Diva potens Cypri,

Sic fratres Helena lucida sidera. Hor.

LXXXVIII. Vigesimal nonum genus est Choriambicum Asclepiadæum tetrametrum acatalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto: de quibus No. xlv. & ix. ut,

Si quantas rapidis flatibus incitus

Pontus versat arenas. Boët.

LXXXIX. Trigesimal genus est Choriambicum Asclepiadæum tetrametrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto: de quibus No. xlv. & xxiv. ut,

Eibet; quæ miseros tramite devios

Abducit ignorantia! Boët.

XC. Trigesimal primum genus est Dactylico Trochaicum septenarium, cum Iambico Archilochio trimetro catalecto: de quibus No. li. & xxvi. ut,

Solvitur acris hiems gratâ vice veris & Favoni,

Trahuntque siccas machine carinas. Hor.

XCI. Trigesimal secundum genus est Trochaico-Dactylicum, cum Iambico Daactylico: de quibus No. lviii. & lix. ut,

Siquis Arcturi sidera nescit

Propinqua summo cardine labi. Boët.

2. De DICOLIS TRISTROPHIS.

XCII. Primum genus est, in quo duobus Anapaesticis Aristophaniis tetrametris acatal. adjicitur Adonius dimeter acatal. de quibus No. xviii. & viii. ut,

Tu quoque in ævum, Crispe, futurum

Mæsse venies commemoratus

Mimere threni. Aufon.

XCIII. Secundum genus est, in quo duobus Trochaicis Alcmaniis dimetris acatal. subjungitur Trochaicus Euripidæus dimeter catalectus: de quibus No. xxxvii. & xxxvi. ut,

Incola terrarum ab ortu

Solis ultimum ad cubile,

Eia Domino psallite. Buchan.

XCIV. Tertium genus est, in quo duos Ionicos à minore trimetros acatalectos sequitur Ionicus à minore tetrameter acatalectus: de quibus No. i. ut,

Miserarum est, neque amorî dare ludum,

Neque dulci mala vino lavere; aut ex-
animari metuentes patrue verbera lingue. Hor.

Cl. tamen Bentlejus, Mar. Victorinum secutus, hoc carmen in sua editione ita disponit, ut priores duo versus tetrametri sint, tertius autem dimeter, hoc modo:

Miserarum est, neque amorî dare ludum, neque dulci

Mala vino lavere; aut exanimari metuentes

Patrue verbera lingue.

Quamquam carmen re verâ monocolon, ac per decapodias (ut supra diximus) mensurandum idem Bentlejus contendat.

3. De DICOLIS TETRASTROPHIS.

XCV. Primum genus est, in quo tribus Trochaicis Anacreonticis dimetris acatalectis subjicitur Choriambico-Trochaicus quinquarius: de quibus No. xxxviii. & lvii. ut,

*Age cuncta nuptiali
Redimita vere tellus,
Celebra toros heriles :*

Omne nemus cum fluviiis, omne cantat profundum. Claudian.

XCVI. Secundum genus est, in quo tribus Sapphicis pentametris subjicitur Adonius dimeter : de quibus No. xli. & viii. ut,

*Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa ? quid terras alio calentes
Sole mutamus ? patriæ quis exsul
Se quoque fugit ? Hor.*

XCVII. Tertium genus est, in quo tribus Choriambicis Glyconiis trimetris acatal. adnectitur Dactylicus Pherecratius trimeter acatal. de quibus No. xlv. & ix. ut,

*Diana sumus in fide
Puella & pueri integri :
Dianam pueri integri,
Puellaque canamus. Catull.*

XCVIII. Quartum genus est, in quo tres Choriambici Asclepiadæi cum Choriambico Glyconio conjunguntur : de quibus No. xlv. & xlv. ut,

*Inclusam Danaën turris abenea,
Robustaque fores, & vigilum canum
Tristes excubie munierant satis
Nocturnis ab adulteris. Hor.*

4. De DICOLIS PENTASTROPHIS.

XCIX. Genus unicum, in quo quatuor Choriambicis Glyconiis trimetris acatalectis subjungitur Dactylicus Pherecratius trimeter acatal. de quibus No. xlv. & ix. ut,

*Collis ô Heliconii
Cultor, Uranie genus,
Qui rapis tenerum ad virum
Virginem, ô Hymenæe, Hymen,
Hymen, ô Hymenæe. Catull.*

5. De TRICOLIS TRISTROPHIS.

C. Primum genus est, in quo Dactylicus heroicus conjungitur cum Dactylico Archilochio dimetro hypercatalecto, & Iambico dimetro acatalecto : de quibus No. ii. iv. & xxiv. ut,

*Te Regem Dominumque canam, dum lucida volvet
Lucidus astra polus,*

Et unicum colam Deum. Buchan. Ps. 145.

CI. Secundum genus est, in quo inter Dactylicum heroicum & Dactylicum Archilochium, Iambicus dimeter (qui in præcedente genere tertius erat) secundus interponitur : de quibus No. ii. xxiv. & iv. ut,

*Pectore te grato Dominumque Deumque fatebor,
Coram superbis Regibus,*

Et tua facta canam. Buchan. Ps. 138.

* Aliis hoc carmen statuitur Dicolon distrophon : quale est Horatii Epod. 13. ad cujus imitationem hunc Psalmum scripsit Buchananus. Vid. No. lv. & lxviii.

CII. Tertium genus est, in quo Iambicus trimeter cum Dactylico Archilochio & Iambico dimetro conjunguntur : de quibus No. xxviii. iv. xxiv. ut,

Fetti,

Petti, nihil me, sicut antea, juvat,
Scribere versiculos,

Amore percussam gravi. Hor.

* At hoc carmen aliis est Dicolon distrophon, Vid. No. lii. & lxxv.

CIII. Quartum genus est, in quo tres varii generis Choriambici, Glyconius trimeter, Asclepiadæus tetrameter, & Alcaicus pentameter, copulantur: de quibus No. xlv. xlv. & xlv. ut,

Per quinquennia jam decem,

Ni fallar, fuimus; septimus insuper

Annum cardo rotat, dum fruimur Sole volubili. Prudent.

6. De TRICOLIS TETRASTROPHIS.

CIV. Primum genus est, in quo duo Dactylici Alcaici tetrametri hypercatalecti, cum Iambico Archilochio dimetro hypercatalecto & Dactylico Alcaico tetrametro acatal. conjunguntur: de quibus No. xiv. xv. & xxv. ut,

Æquam memento rebus in arduis

Servare mentem, non secus ac bonis

Ab insolenti temperatam

Latitia; moriture Delli. Hor.

CV. Secundum genus est, in quo concurrunt duo Choriambici Asclepiadæi tetrametri, Dactylicus Pherecrati trimeter, & Choriambicus Glyconius trimeter: de quibus No. xlv. ix. & xlv. ut,

Primâ nocte domum claude, neque in vias

Sab cantu querule despice tibia:

Et te sepe vocanti

Duram, difficilis mane. Hor.

T A B U L A.

Quibus Metrorum generibus Poëta Latini celebriores in operibus suis usi sint, juxta numeros prædictos, p. 158 & seqq. indicans.

No.		No.
Plautus, Terentius, cæterique (quorum Fragmenta quædam adhuc extant)		rius Victorinus, Cl. Marius Victor,
Comædiarum Scriptores, carmine		& Alcimus Avitus, ii.
ferè utuntur Iambico vel Trochaico, &		[1. Carm. 1—3, 5—7, 9, 10, 12—
illo quidem sæpius senario acatalecto,		17, 19, 21, 22, 24 — 26, 30,
hoc octonario catalecto; interdum aliis		31, 33, 34, 36, 38—41, 43—
ex iisdem generibus, majoribus vel mi-		48, 51—56, xlii.
noribus, cum eorum segmentis vel clau-		2. Carm. 4, 27, 50, xxviii.
fulis, xxiii, &c. xxxiv. &c.		3. Carm. 8, 20, 29, 35, 37, 42,
Lucretius, Virgilius, Gratius Fali-	Catullus	57, 58. xxi.
scus, Corn. Severus, Manilius, Ger-		4. Carm. 11, 49, xli.
manicus Cæsar, Columella, Luca-		5. Carm. 18, lvi.
nus, Sil. Italicus, Val. Flaccus, Ju-		6. Carm. 23, xxxii.
venalis, Sulpitia, Serenus, Sammo-		7. Carm. 28, xlv.
nicus, Dionysius Cato, A. O. Neme-		8. Carm. 32, xcvi.
seianus, T. Calphurnius, Priscia-		9. Carm. 59, xcix.
nus, Cæl. Symposius: & ex Poëtis		10. Carm. 60, 62, ii.
Ecclesiasticis, Tertullianus, D. Cy-		11. Carm. 61, xxx.
prianus, Juvenius, D. Hilarius, Ma-		12. Carm. 63—113, lx.
		13. Carm. Priap. 86 & 87. liii.
		Cicero

Cicero	1. In Arateis, ii.	Seneca Tragicus	1. In Affibus Tragædiarum, xxviii.
	2. In Gracis quibusdam à se versis. xxviii.		2. In Choris, xviii.
P. Syrus	In Mimis, xxviii. & xxxix.		xli. & c.
Horatius	1. Carm. I. 1. III. 30. IV. 8. xlv.	Petronius Arb.	1. Satyr. cap. 5. xxix.
	2. Carm. I. 2. 10, 12, 20, 22, 25, 30, 32, 38. II. 2, 4, 6, 8, 10, 16. III. 8, 11, 14, 18, 20, 22, 27. IV. 2, 6, 11. Secul. xcvi.		2. cap. 15. 79, 93, 189. extr. & Fragm. var. xlii.
	3. Carm. I. 3, 13, 19, 36. III. 9. 15, 19, 24, 25, 28. IV. 1. 3. lxxxvii.		3. cap. 132. xlix.
	4. Carm. I. 4. xc.	Persius	4. Frag. p. 669, & 670. xxiii.
	5. Carm. I. 5, 14, 21, 23. III. 7. 13. IV. 13. cv.		5. Aliis locis, vel ii. vel lx.
	6. Carm. I. 6, 15, 24, 33. II. 12. III. 10, 16. IV. 5, 12. xcvi.		1. In Prefat. xxix.
	7. Carm. I. 7, 28. Epod. 12. lxxiii.	Statius	2. In Satyris, ii.
	8. Carm. I. 8. lxxvi.		1. Silv. I. 6. II. 7. IV. 9. xlii.
	9. Carm. I. 9, 16, 17, 26, 27, 29. 31, 34, 35, 37. II. 1, 3, 5, 7. 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 20. III. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 17, 21, 23, 26, 29, IV. 4, 9, 14, 15. civ.		2. Silv. IV. 5. civ.
	10. Carm. I. 11, 18. IV. 10. xlv.		3. Silv. IV. 7. xcvi.
	11. Carm. II. 18. lxxviii.	Martialis	4. In aliis operibus, ii.
	12. Carm. III. 12. l.		1. Epig. I. 1, 11, 67, 78, 85, 90. 97, 114, II. 11, 17, 57, 65, 74. III. 7, 20, 22, 25, 41, 47, 58, 64, 82, 93. IV. 17, 37, 64, 65, 79, 82, V. 4, 14, 18, 27, 29, 36, 38, 42, 52, 55. VI. 26, 39, 74. VII. 7, 20, 26. VIII. 10, 19, 44, 61. IX. 2, 7, 28, 34, 76, 99. X. 3, 5, 22, 30, 62, 74, 92, 100. XI. 62, 81, 99, 101.
	13. Carm. IV. 7. lxi.		XII. 10, 13, 32, 51, 57, 65, 82, 88. XIII. 61. xxix.
	14. Epod. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. lxxiv.		2. Epig. I. 2, 8. & plurimis aliis locis, xlii.
	15. Epod. 11. lxxv. vel cil.		3. Epig. I. 50. III. 14. IX. 78. lxxiv.
	16. Epod. 13. lxxviii.		4. Epig. I. 54. II. 73. IV. 90. VI. 64. VII. 98. lxxvi.
	17. Epod. 14, 15. lxxv.		5. Epig. I. 62. lxxvi.
	18. Epod. 16. lxxvi.		6. Epig. III. 29. xlix.
	19. Epod. 17. lxxviii.		7. Epig. VI. 12. XI. 78. xxviii.
Tibullus	1. In Libris Elegiarum, lx.		8. Epig. de Spectac. Et Epig. 1, 3, 4. & aliis quamplurimis, lx.
	2. In Paneg. ap. Massalam, ii.	Apuleius	carminibus aliquot suis operibus interspersis, ii. iii. xxviii.
	3. In Priapeo. Carm. 83. xxviii.	Terentianus Maurus	variis carminibus utitur, quæ ipse pleraque omnia explicat.
Propertius	Balladius, Rustius, Cor. Maximianus Gallus. lx.		1. Epig. 2, 3, 4. & c. Parental. 1, 2, 3, & c. & plurimis aliis locis, lx.
Ovidius	1. In Metam. & Halicut, ii.		2. Pref. 3. ad Epig. Sep. sent. 4. Epist. 4. à v. 80. ad fin. & 7, d. v. 24 ad 36. & Epist. 11. xlii.
Autor Pervigilii Veneris	2. In aliis ejus operibus, lx.		3. Epig. 1. 29, 49. & plurimis aliis locis, ii.
Pedo Albinovanus	1. In tribus Elegiis, lx.		4. Parent. 26, & Pref. 2. Edyl. lxi.
	2. De navig. Germanici, ap. Senec. Suas. I. ii. xxviii.		5. Epig.
Phædrus	1. In Epigrammatibus super exilio suo, lx.		
	2. In Apocolocynt. ii. xxviii.		
	3. In versibus ex Cleante traductis, xxviii.		

Ven. Hon.	Fortunatus	1. Poem. Lib. I. 16. Lib. II.	
		1, 2.	xxiv.
		2. Poem. Lib. II. 3.	xxxix.
		3. Poem. Lib. VIII. 7.	xcvi.
		4. Ceteris operibus, vel ii, vel ix.	
Bœtius		1. Lib. I. met. 1. V. 1.	lx.
		2. Lib. I. 2.	xii.
		3. Lib. I. 3.	lxii.
		4. Lib. I. 4.	xlvi.
		5. Lib. I. 5. III. 2. IV. 6. V. 3.	xviii.
		6. Lib. I. 6. II. 8. III. 12. IV. 3.	
		V. 4.	xliv.
		7. Lib. I. 7.	viii.
		8. Lib. II. 1. III. 11.	xxix.
		9. Lib. II. 2.	lxxxviii.
		10. Lib. II. 3.	lxxxii.
		11. Lib. II. 4.	lxxii.
		12. Lib. II. 5. III. 5.	xi.
		13. Lib. II. 6. IV. 7.	xlj.
		14. Lib. II. 7.	lxxiv.
		15. Lib. III. 1.	xlii.
		16. Lib. III. 3.	lxxxii.
		17. Lib. III. 4.	lxxxiv.
		18. Lib. III. 6.	lxix.
		19. Lib. III. 7.	xxiii.
		20. Lib. III. 8.	lxxxix.
		21. Lib. III. 9.	ii.
		22. Lib. III. 10.	lxxxv.
		23. Lib. IV. 1.	lxxj.
		24. Lib. IV. 2.	lxxix.
		25. Lib. IV. 4.	lxxxiii.
		26. Lib. IV. 5.	xcj.
		27. Lib. V. 2.	x.
		28. Lib. V. 5.	li.
Buchananus		1. Psal. 1, 18, 45, 78, 85. 89, 104, 107, 132, 135. Francisc. Silu. Spher. &c.	
		2. Ps. 2, 20, 24, 57, 68, 69, 83, 93, 95, 97, 108, 109, 118, 126, 136, 147. Epig. III. Pomp. IV.	
		4. Valent. 5.	lxv.
		3. Ps. 3, 6, 10, 21, 22, 27, 34, 38, 39, 41, 44, 48, 53, 62, 74, 76, 79, 87, 92, 110, 112, 115, 120, 127, 133, 134, 139. 141. Iamb.	
		1, 2, 3, 4, 5, 9. Epig. I. 49.	

Buchananus

Miscell. 23.	lxxiv.
4. Ps. 4, 111.	lxiii.
5. Ps. 5, 17, 51. 55, 65, 67, 72, 90, 101, 103. Misc. 2, 9. xcvi.	
6. Ps. 7, 11, 15, 19, 30, 46, 50, 56, 58, 77, 82, 91, 123, 125, 149, 146. Frat. 5, 30. Misc. 1, 3, 4, 8, 11, 28.	civ.
7. Ps. 8.	lxxxj.
8. Ps. 9, 64, 84, 130.	cv.
9. Ps. 12.	lxi.
10. Ps. 13, 31, 37, 47, 52, 54, 59, 86, 96, 98, 117, 148, 149, 150.	
Epig. I. 30. Epig. III. Pomp. IV. 2. Misc. 16, 36.	xxiv.
11. Ps. 14, 35, 43.	lxxxvii.
12. Ps. 16.	ciii.
13. Ps. 23, 42, 75, 99, 102. 144.	xcviii.
14. Ps. 25, 94, 106. Frat. 1, 2, 28. Iamb. 6, 7, 8, 10, 11. Epig. 1. 68. Epig. II. 8, 17, 19, 33. Miscell. 14, 31, 32, 38. xxviii.	
15. Ps. 16, 29, 32, 49, 61, 71, 73, 143.	xiv.
16. Ps. 28, 40, 80.	xlj.
17. Ps. 33, 70, 121, 142. lxxxii.	
18. Ps. 36, 63.	lxxiii.
19. Ps. 66.	xciii.
20. Ps. 68.	lxiv.
21. Ps. 81. Frat. 4. Misc. 22. lxv.	
22. Ps. 88, 114, 137. Frat. 3, 6, 7, &c.	lx.
23. Ps. 100.	lxxvii.
24. Ps. 105, 119, 124, 129. xxxix.	
25. Ps. 113. Pomp. IV. 1. Misc. 30.	xviii.
26. Ps. 116, 122, 128.	xcvii.
27. Ps. 131. Epig. I. 65. xxiii.	
28. Ps. 138.	ci.
29. Ps. 145.	c.
30. Frater. 14, 20, 21, toto Hendecasyll. libro, Epig. I. 66 & aliis quibusdam,	xlii.
31. Epig. 3. Pomp. IV. 5. xxvii.	
* In Tragœdiis (ut alii) xxviii.	
xliv. xlv. ix. xviii. xli, &c.	

APPEN-

APPENDIX II.

De variis Versuum & Carminum Appellationibus.

I.

VERSUS varias appellationes seu denominationes nasci sunt, 1. A Dimensione. 2. A Depositione, seu clausula. 3. Ab Inventoribus suis aut Celebratoribus. 4. A potiore seu crebriore in ipsis pede. 5. A numero syllabarum.

I. Ratione DIMENSIONIS, versus est monometer, dimeter, trimeter, tetrameter, pentameter, hexameter, heptameter: Græcis μονόμετρος, δίμετρος, τρίμετρος, &c. à μόνος, unus; δις, bis; τρίς, ter, &c. ac μέτρον, mensura. Ubi notandum, in iis versibus, quorum dimensio fit per monopodiam, metrum & pedem convenire: ut versus dimeter sit, qui duobus; trimeter, qui tribus constat pedibus, & sic porro. At in versibus Iambicis & Trochaicis, in quibus (ut supra diximus) dimensio fit per Dipodiam, seu binos pedes junctos, metrum duos pedes comprehendit: ut versus monometer sit Latinis binarius, qui duobus; dimeter Lat. quaternarius, qui quatuor; trimeter Lat. senarius, qui sex; tetrameter Lat. octonarius, qui octo pedibus, constat.

II. Ratione DEPOSITIONIS, versus est, vel acatalecticis vel catalecticis, vel brachycatalecticis, vel hypercatalecticis: sive brevius, acatalectus, catalectus, brachycatalectus & hypercatalectus. De quibus sigillatim dictum, p. 137, 138.

III. AB INVENTORIBUS, seu CELEBRATORIBUS versus dicuntur, Alcaici, Alcmanii, Anacreontæ, Archilochii, Aristophanii, Asclepiadei, Euripidei, Glyconii, Hipponactæ, Phalæcii, seu Phalæcii, Pherecratii, Pindarici, Sapphici, &c. à Græcis Poëtis, Alcæo, Alcmane, Anacreonte, Archilocho, Aristophane, Asclepiade, Euripide, Glycone, Hipponacte, Phalæco, seu Phaleuco, Pherecrate, Pindaro, & poetriâ Sappho; qui id genus versuum vel primum invenerint, vel multum excoluerint, &c. Quibus addere versus Adonios, sive Adonicos, in threnis Adonidis usurpatos.

IV. A POTIORE, seu CREBRIORE in ipsis PEDE, versus appellantur Pyrrhichici, Dactylici, Anapaestici, Iambici, Trochaici, &c.

V. A NUMERO SYLLABARUM versus dicuntur, vel Pentasyllabi, ut Adonii: vel Octosyllabi, ut Glyconii; vel hendecasyllabi, ut Sapphici, Alcaici tetrametri hypercat. & (quibus per eminentiam hoc nomen inditum est) Phalæcii, &c.

II.

CARMINA varia nomina sortita sunt, 1. A Compositione, seu genere versuum ex quibus componuntur. 2. A Reversione, seu Stropharum numero. 3. A numero versuum, ex quibus constant. 4. A materia circa quam versantur. 5. A peculiari forma & artificio. 6. A modo tractandi. 7. A genere dicendi, seu caractere.

I. Ratione COMPOSITIONIS, seu generis versuum ex quibus componitur, carmen est vel Monocolon, vel Dicolon, vel Tricolon. De quibus diximus, p. 158, & 166.

II. Ratione REVERSIONIS, seu numeri STROPHARUM, carmen est vel distrophon, vel tristrophon, vel tetrastraphon, vel pentastraphon. De quibus iidem dictum, p. 166.

III. A

III. A NUMERO VERSUUM, ex quibus constat, carmen dicitur vel *Monosichon*, quod uno versu absolvitur; vel *disichon*, quod duobus; *trastichon*, quod quatuor; *hexastichon*, quod sex; *ogdoastichon*, quod octo; *decastichon*, quod decem versibus constat, &c. Sic nominata à *σῖχ* & *versus*: unde & *hemisichon*, quod *dimidium versum* significat.

IV. A MATERIA circa quam versantur, carmina varia nomina acceperunt. Ex his præcipua sunt, 1. Ex rebus lætis, *Genethliaca*, *Epithalamia*, *Propemptica*, *Apobateria*, *Epibateria*, *Epinicia*, *Scolia*. 2. Ex rebus tristibus, *Elegia*, sub qua *Tbreni*, *Epicedia*, *Epitaphia*. 3. In rei laudem, *Hymni*, *Soteria*, *Eucharistica*, *Encomiastica*, *Panegyrica*, *Padenteria*. 4. In rei vituperium, *Invectiva*, *Satyrice*. 5. Cum benè vel malè alicui precamur: ut, *Proseuctica*, *Strena*, *Dira*.

1. GENETHLIACON est carmen in honorem natalium conscriptum. Quale est Virgilii *Eclog.* iv. Statii *Silv.* ii. 7. Buchananani *Silv.* vii, &c.

2. EPITHALAMIUM est quo nuptiæ celebrantur, alio nomine *Hymeneus* & *Talassio* dictum. Talia sunt Catulli carmina 59, 60 & 62. Claudiani 10 & 31. Statii *Silv.* i, 2. & Buchananani nostri longè nobilissimum, & cuius è veteribus facile æquiparandum, Francisci Valefi & Mariæ Stuartæ Regum Franciæ & Scotiæ Epithalamium, *Silv.* iv.

3. PROPEMPTICON est quo abeuntes votis bonis omnibus prosequimur. Cujusmodi est Horatii car. i. 3. *Epod.* 1. Statii *Silv.* iii. 2. Sidonii carm. 24.

4. APOBATERION est quo utuntur discedentes. Hujus generis est oratio *Æneæ* ad *Helenum* & *Andromachen*, ap. Virg. *Æn.* iii. 490 seqq. item Ovidii *Trist.* i. 3. nisi quod ad classem rerum tristium referendum sit.

5. EPIBATERION est quo reduces alloquuntur suos populares. Hujus exemplum exhibet *Siberius* in *Epicis*, p. 309.

6. EPINICION est carmen triumphale quo victoribus gratulamur. Cujusmodi est *Mosis* carmen, *Exod.* cap. xv. *Deboræ*, *Judic.* cap. v. *Odæ* *Pindaricæ* omnes, Horatii car. iv. 4 & 14. Buchananani *Miscell.* i. 8, & 23.

7. SCOLION est carmen convivale, quo vel laudes fortium virorum celebrantur, vel aliæ sententiæ ad rectè vivendum introducuntur. Huic generi affines videntur Horatii lib. i. *Odæ* 26 & 36.

8. ELEGIA in genere est carmen lugubre: unde carmen *Elegiacum* de quo supra.

9. TBRENI sunt carmina lugubria, præcipuè in everfione urbium aut regionum: quales illi, quibus in libris *Divinis* vates *Jeremias* everfam desiet sanctam civitatem. Ex hoc etiam genere est Buchananani *Silva* v.

10. EPICEDIUM est carmen funebre in defunctos: qualia sunt Catulli in fratrem car. 98. Horatii in *Quintiliū*, car. i. 24. Ovidii in *Tibullum*, *Amor.* iii. 9. Statii in patrem, *Silv.* v. 3. in filium, *Silv.* v. 5. Buchananani in *Jo. Calvinum*, *Miscell.* 24. &c.

11. EPITAPHIUM est carmen tumulo inscriptum vel inscribendum: ut, illud Virg. in *Daphnidem*, *Ecl.* v. 43, 44. Ovidii in *Phaëthontem*, *Met.* ii. 326, 327. in *Didonem*, *Heroid.* vii. extr. Aufonii in *Heroas*, qui bello *Trojano* interfuerunt, Buchananani *Iusta*, *Epigramm.* lib. ii. &c.

12. HYMNUS est carmen in laudem Dei: Vel 1. Veri, unici & viventis: quales sunt *Psalmi Davidici*, *Hymni Synesii Cyrenæi*, *D. Ambrosii*, *Aur. Prudentii*, *Sedulii Scoti*, *Venantii Fortunati*, &c. Vel 2. Falsorum numinum, quales cecinerunt *Orpheus*, *Linus*, *Musæus*, *Homerus*, *Callimachus*, alique *Ethnici*. In specie autem laus *Apollinis* dicebatur *Pæan*, *Bacchi* *Dithyrambus*. Ex hoc genere sunt Horatii carm. i. 21, & ii. 19.

13. **SOTERIA** sunt quibus Deo pro salute præstita gratias agimus: cuiusmodi sunt illa Ezechiae ap. Esaiam c. xxviii. à v. 9. Statii pro Rutilio Gallico, Silv. i. 4. &c.

14. **EUCHARISTICON** est quo alicui ob beneficia gratias agimus: quale est Catulli ad Ciceronem car. 47. Statii ad Domitianum Imp. Silv. iv. 2. Sidonii Apoll. ad Faustum Reiensensem Episcopum, carm. 16. Buchananani ad Franc. Olivarium Franciae Cancellarium, Misc. 4.

15. **ENCOMIASTICON** est quo hominis vel rei alicujus laudes canimus. Talia sunt, Laus Drusi ap. Horat. car. iv. 4 & 14. Augusti ap. eund. iv. 15. Septimii Severi ap. Stat. Silv. iv. 5. Priscillae, Sil. v. 1. Serenae Reginae ap. Claudian. car. 29. Villae Tiburtinae ap. Stat. Silv. i. 3. Platani, Silv. ii. 3. Equi ap. Buchan. Silv. vi.

16. **PANEGYRICUM** est carmen laudatorium quod recitatur ad multitudinem congregatam. Quo in genere primas tenet Claudianus: ut Sidonium Apollinarem, Casp. Barlaam, & alios omittam.

17. **PAEDEUTERION** est quo Praeceptoribus ob animi culturam gratias agimus. Huc pertinet Persii Satyra v. in qua à v. 20 ad 65. amorem suum & gratum animum adversus Praeceptorem Cornutum testatur.

18. **INVECTIVUM** est quo vitia alicujus insectamur. Ex eo genere sunt Horatii Epodi quidam: item carm. ii. 15. & iii. 6 & 24. Buchananani Franciscanus & Fratres, &c.

19. **SATYRICON**, sive **SATYRA**, est carmen multiforme, mordax & falsum ad corruptos hominum mores corrigendos accommodatum.

20. **PROSEUTICON**, sive **VOTIVUM**, est quo nobis vel aliis salutem vel felicitatem precamur. Qualia Tibulli Eleg. i. 3. Horatii car. i. 3. & 35. Quibus addas licet ejusdem & Catulli carmina secularia.

21. **STRENA** est quod muneris loco, ineunte novo anno, datur boni ominis causâ: cuiusmodi varias habet Buchananus Epig. lib. iii.

22. **DIRÆ** est carmen, quo malum aut perniciem alicui imprecantes utuntur. Qualia sunt Ovidii in Ibin, Horatii in Mævium, Epod. x. & Val. Catonis (cui id nominis dedit) in Battarum carmen.

V. A peculiari **FORMA** seu **ARTIFICIO** carmina variis nominibus insigniuntur. Ex his potissimum memoranda sunt, *Ode*, seu carmen *Lyricum*; *Epistola*, seu carmen *Epistolicum*, *Epigramma*, *Emblema*, *Ænigma*, & quæ hujus species quædam sunt, *Griphus*, *Anagrammatisinus*, *Eteostichon*, *Acrostichis*, *Echo*, *Palindromus*, *Paraleli*, &c.

1. **ODE**, sive **MELOS**, est carmen breve ad lyram seu chelyn cani aptum: unde ejusmodi carmina **LYRICA** dicuntur. Quo in genere longè omnibus antecellit Romanæ fidicen lyræ Horatius. Huic proximi Buchananus noster, & Casimirus Sarbievius.

2. **EPISTOLA**, seu **EPISTOLICUM CARMEN**, est quo absentes de re aliqua certiores facimus. Qualia sunt ejusdem Horatii eo nomine libri duo, Ovidii Heroides, ejusdemque ex Ponto scriptæ Epistolæ, & pleræque Tristium Elegiæ.

3. **EPIGRAMMA** est carmen breve, venustum, argutum, rem unam tantummodo indicans, aut ex propositis deducens. Hoc in genere excelluerunt inter veteres Catullus & Martialis; inter recentiores, Buchananus, Beza, Owenus, Vavassor, &c.

4. **EMBLEMA** est carmen morale picturæ vel symbolo additum: qualia Alciati, Sambuci, Reufneri, Herm. Hugonis, &c.

5. **ÆNIGMA**, vel **ÆNIGMATICUM CARMEN**, est quo quæstio obscura explicanda proponitur: quale est illud de Somno:

Sponte mea veniens varias ostendo figuras;

Fingo metus vanos nullo discrimine veri;

Sed me nemo videt, nisi qui sua lumina claudit.

6. GRIPHUS, vel LOGOGRIPHUS, est carmen ænigmaticum ex eodem nomine multa significata eruens. Sic è voce *Museatum* fit *mus*, *musca*, *mustum*: unde distichon,

Si caput est, currit: ventrem conjunge, volabit:

Adde pedem, comedes: & sine ventre, bibes.

7. ANAGRAMMA, vel ANAGRAMMATISMUS, est ænigmatis species novam vocem vel sententiam ex alia, transpositione literarum, eliciens. Carmen verò ANAGRAMMATICUM est quod Anagrammatismos evolvit. Sic ex nomine *Alstedius* fit *Sedulitas*: cujus anagrammatis hanc evolutionem dedit ipse mirificæ planè sedulitatis vir Jo. Hen. Alstedius,

Ut possis, mea mens, doctisque Deoque placere,

Sit pia sedulitas, sedula sit pietas.

Tale est & hoc Jo. Cargæ; ubi etiam versu inclusus est Anagrammatismus,

Rudolphus Secundus de Austria Imperator.

Ardoris vacuus tu de splendore triumphas.

Cæterum in his curandum, ut literæ in utrisque eadem sint, nec plures, nec pauciores.

8. ETEOSTICHON (quod & CHRONOSTICHON) est carmen ænigmaticum literis numeralibus certum annum designans. Sic iste versus Ovidii continet causam & tempus mortis Caroli filii Philippi II. Hispaniarum Regis, patris jussu interempti.

FILIUS ante DIEM patris InqVIrIt In annos. 1568.

Ejusdem generis est illud de Carolo II. Britanniarum Rege ad avita regna reduce, nummo inscriptum, A° 1660,

CeDant arMa oLea, paX regna serenat & agros.

* Lex hujus carminis est, ut nulla litera numeralis vel desit vel supersit.

9. ACROSTICHIS est carmen ænigmaticum, cujus literæ initiales [vel etiam mediæ & finales, vel certâ alioquin serie dispositæ] vocem aliquam vel sententiam exhibent. Talia sunt Plautinarum Comædiarum argumenta, Acrostichis Sibyllina de Christo, ab Eusebio & D. Augustino memorata. Optatiani Porphyrii ad Constantium Imp. carmina, &c. Exempli loco sit illud Mich. Raidi de nomine JESUS,

I nter cuncta micans I gniti sidera cæl I,

E xpellit tenebras E toto Phæbus ut orb E;

S ic cæcas removet JESUS caliginis umbra S,

V ivificansque simul V ero præcordia mot V

S olem justitiæ S ese probat esse beati S.

10. ECHO est carmen, quod in fine periodorum syllabas extremas repetit, quæ aut sententiam illustrant, aut diversum aliquid vel inexpectatum subinferunt. Cujusmodi sunt hæc:

Dic, an dives ero, si carmina scripsero? serò.

Ipse ait hoc? ait hoc. Cur ita clamat? amat.

Vere novo sponsum me fore reris? eris.

Qua res difficiles sunt in amore? moræ.

11. PALINDROMUS, quem & Recurrentem & Reciprocum versum appellant, est qui antrorsum & retrorsum legi potest. Retrò autem commeat vel vocibus solum, vel literis singulis, vel utrisque. Ac interdum eodem metri genere, interdum diverso. Aliquando eodem sensu, aliquando contrario.

(1.) Vo-

(1.) Vocibus integris, sensu eodem, eodemque metri genere, recurrit hoc Virg. Æn. 1.

Musa mihi causas memora, quo numine laeso.

Si retrò legatur, fiet :

Laeso numine quo, memora causas mihi Musa.

Sensu contrario, recurrit hoc Philelphi in Pium II.

Conditio tua sit stabilis, nec tempore parvo

Vivere te faciat hic Deus omnipotens.

Ubi Poëta Pontifici longam atque felicem vitam optare videtur : at si ordine inverso legas, vitamei brevem infaustamque imprecari. Nam sic erit ;

Omnipotens Deus hic faciat te vivere parvo

Tempore, nec stabilis sit tua conditio.

Hic autem pentameter Ovid. Trist. v. 11. 10.

Mollior est culpam pœna secuta meam.

Inversus fit, eadem manente sententiâ, Iambicus trimeter,

Meam secuta pœna culpam est mollior.

At in hoc,

Sacrum pingue dabo, nec macrum sacrificabo,

si voces invertas, & sententiam contrariam, & ex hexametro pentametrum habebis, hoc modo,

Sacrificabo macrum, nec dabo pingue sacrum.

(2.) Literæ singulæ retro legi possunt in hoc Scaligeri,

Si bene te tua laus taxat, sua laute tenebis.

Item in isthoc disticho, quod nonnulli Diabolo adscribunt,

Signa te, signa ; temere me tangis & angis.

Roma tibi subito motibus ibit amor.

(3.) In hoc denique, utroque modo legas, & literæ & voces manent eadem :

Otto tenet mappam, madidam mappam tenet Otto.

12. Versus PARALLELI, seu CORRELATIVI, sunt in quibus voces unius versûs vel hemistichii vocibus alterius versûs vel hemistichii certo ordine respondent : ut,

Temporibus nostris quicunque placere laborat,

Det, capiat, querat, plurima, pauca, nihil.

In cujus distichi versu altero, prima prioris hemistichii vox primæ posterioris, secundâ secundæ, tertiâ tertiæ respondet, hoc modo : *Det plurima, capiat pauca, querat nihil.*

Itidem in illo, quod Virgilio tribuitur.

Pastor, arator, eques, pavi, colui, superavi,

Capras, rus, hastes, fronde, ligone, manu.

excipiendæ primûm sunt sibi que conjungendæ hæmistichiorum omnium voces primæ, dein secundæ, ac demum tertiæ hoc modo : *Pastor pavi capras fronde ; arator colui rus ligone ; eques superavi hostes manu.*

VI. A MODO TRACTANDI carmen triplex nomen acquisivit, 1. Exegeticum. 2. Dramaticum. 3. Mixtum.

1. EXEGETICUM, sive *Expositivum*, est quod simplici & directâ expositione constat, sive in quo non interveniunt aliæ personæ, sed auctor ipse loquitur.

Ejus genera varia sunt, è quibus hæc præcipua.

(1.) HISTORICUM, quod genealogias, aliasve historias recenset : ut, Hesiodi Theogonia, Ovidii Fasti. Huc referunt quidam & Lucanum, sed adversatur Scaliger.

(2.) DIDA-

(2.) DIDASCALICUM, quo Philosophicæ, OEconomicæ, & aliarum artium doctrinæ continentur. Ejusmodi sunt Heliodi opera & dies, Virgilii Georgica. Lucretii & Sereni, Sammonici opera, Arati Phænomena, Rutillii itinerarium, Prisciani Periegesis, Manilii Astronomica, Buchananii Sphæra, &c.

(3.) ANGELTICUM, quo traduntur præcepta moralia: ut Sententiæ Theognidis & Phocilydis, Aurea carmina Pythagoræ, Disticha Catonis, Palingenii Zodiacus vitæ, &c.

(4.) EPISTOLICUM, quod tractat materias epistolares, i. e. varias, prout in Epistolis fieri consuevit, &c.

2. DRAMATICUM, sive *actuum* carmen est, quod actiones personarum per ipsas, sine auctoris interlocutione, exhibet. Huc pertinent carmen *Bullicum*, *Comædia* & *Tragædia*.

(1.) Carmen BUCOLICUM est, quod res sive actiones pastorum repræsentat. Estque vel *μυροποσειον*, quo inducitur persona una tantum: vel *Ἀμωκάδων*, quo plures personæ alternis cantantes introducuntur. Illius exemplum est in Virgili Eclogis 2, 4, 6, 10. Theocriti Idylliis, 2, 3, 11, &c. hujus in Eclogis, 1, 3, 5. & Idylliis 1, 4, 5, &c.

(2.) COMOEDIA est drama civiles & privatas actiones exitu lato repræsentans.

(3.) TRAGOEDIA est drama illustrium personarum calamitates, tristisque interitum exprimens.

3. MIXTUM carmen est, quod ex utroque exegetico & dramatico constat, i. e. quod modo rem simpliciter exponit, modo personis ipsis sermonem attribuit.

Tale præcipuè est *Epos* sive *carmen Epicum* aut *Heroicum*.

Est igitur *Epos* carmen mixtum de illustribus illustrium personarum actionibus agens; vel quod variâ rerum vicissitudine sublimium personarum res gestas describit.

VII. A GENERE DICENDI, seu CHARACTERE, carmen rursus triplex est. Vel enim in *tenui*, vel in *mediocri* seu *florido*, vel in *sublimi* seu *magnifico* dicendi genere versatur.

1. TENUE dicendi genus præcipuè amant Didascalicum, Angeliticum, Epistolicum, Epigramma, Ænigma, & similia; itemque Comædia.

2. MAGNIFICUM potissimum requirunt hymnus, carmen Panegyricum, Lyricum, Tragædia & Epos.

3. Reliqua in MEDIOCRI genere consistunt, vel variant.

Sed hæc hætenus: de singulis enim plenius & distinctius agere non patitur instituti nostri ratio. Quibus hæc penitus nosse est animus, adeant Poeticæ Scriptores, Aristotelem, Jul. Scaligerum, Professores Giesseos: Mambrunum & Bossium de carmine Epico, Evanthium & Donatum de Comædi & Tragædia, Nic. Heinsum & If. Casaubonum de Satyra, Vavassore de Epigrammate, &c.

F I N I S.

artium
Geor-
illii iti-
a, &c.
Theo-
s, Pa-

prout

onarum
en Bu-

præsen-
m: vel
ius ex-
i, &c.

repræ-

ristem-

co con-
sermo-

rum a-
onarum

rursus
imi seu

m, Epi-

yticum,

on pati-
cant Po-
Mam-
Comer-
vavasso-